This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

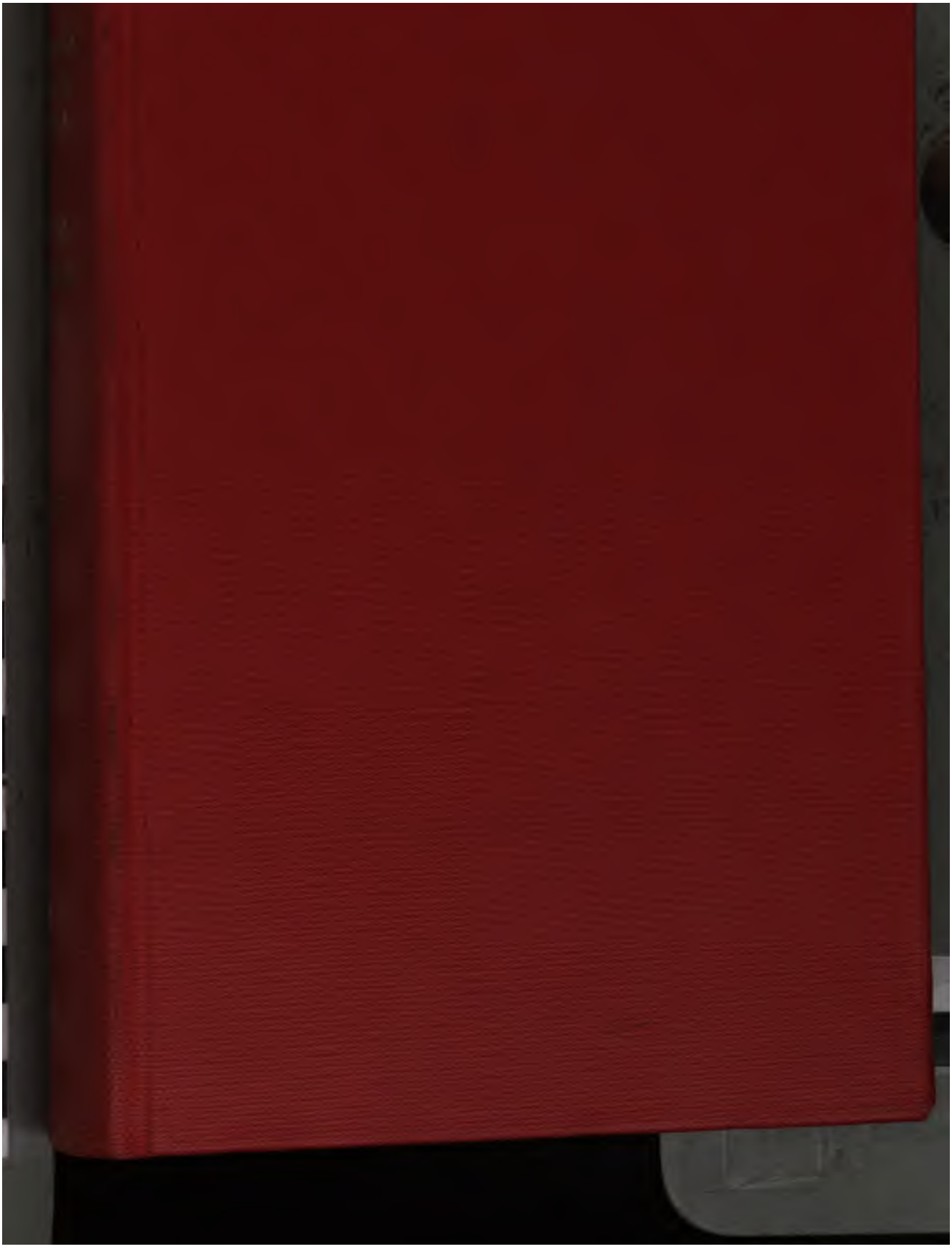

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY
ORGANIZED 1891

STANFORD
LIBRARIES
UNIVERSITY
LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY
ORGANIZED 1891

TÖRTENELMI EMLÉKEK.

KIADÁS

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

NEGYEDIK OSZTÁLY.

MAGYAR DIPLOMACZIAI EMLÉKEK

MÁTYÁS KIRÁLY MORABOL.

[illegible]

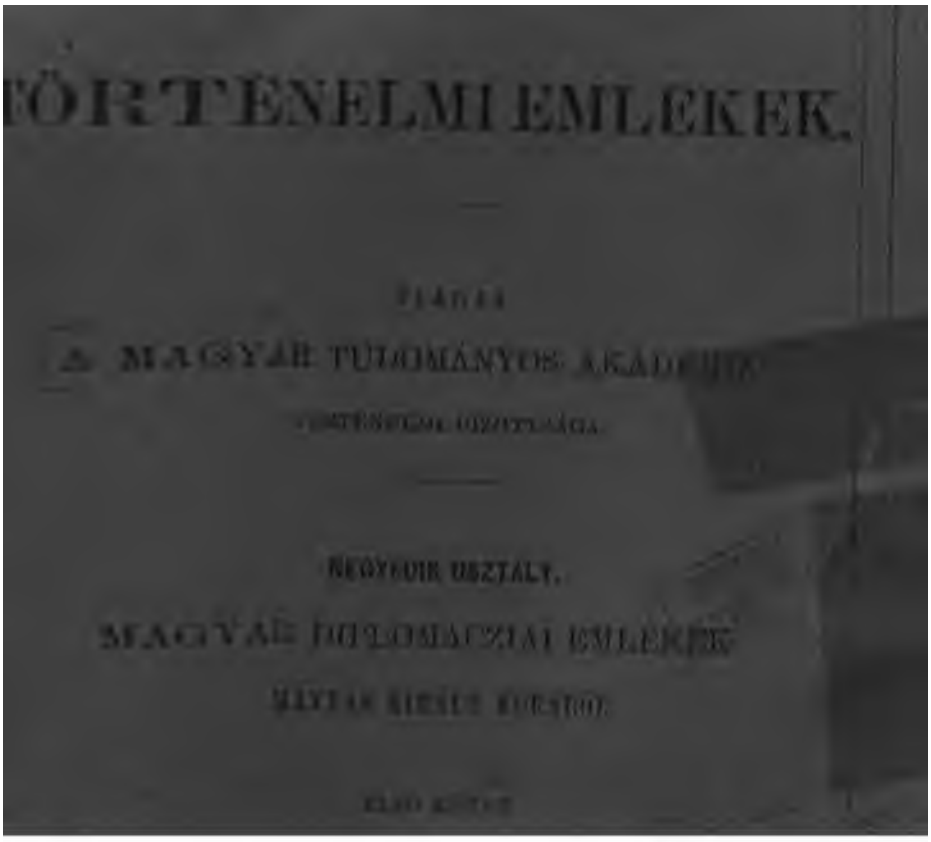
TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

NEGYEDIK OSZTÁLY.

MAGYAR DIPLOMACZIAI EMLÉKEK

TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

NEGYEDIK OSZTÁLY.

MAGYAR DIPLOMÁCZIAI EMLÉKEK

MÁTYÁS KIRÁLY KORÁBÓL

ELSŐ KÖTET.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK KIADÁSAI.

Kaphatók saját könyvkiadóhivatalában (Akadémia épületében) és minden könyvárusnál.

ARCHIVUM RÁKÓCZIÁNUM. II. Rákóczy Ferencz Levéltára, bel- és külföldi történelmi forrásokból bővítve. I. Osz. Had- és hadügy, szerkesztő *Thaly Kálmán*. I. köt. Rákóczi Ferencz fejedelem Levelezésönyvei, levéltárának egykorú lajstromaival 1703—4. XXVIII és 688 l. — II. 1707—9. XXVIII és 458 l. — III. 1710—12. X. és 747 l. Pest 1873—4. Mindenik kötet ára 2 frt. — IV. kötet: Gróf Bercsényi Miklós levelei Rákóczy fejedelemhez. I. köt. 1704—1712. Közli Thaly K. 1875. XII. és 764. lap. Egy oldalrati táblával. Ára 5 frt 80 kr.

— — II. Osz. Diplomatia. I. II. köt. Angol diplomatiai iratok, angol levéltárakból közli *Szilágyi Sándor*. Pest 1871—73. 639, 842 l. Egy kötet ára 3 frt.

TÖRÖK-MAGYARKORI TÖRTÉNELMI EMLÉKEK. Hivatalos rész: I. II. köt. Oklevéltár a Hódoltság történetéhez Magyarországon. Szilády Áron és Szilágyi Sándortól. I. II. köt. 1863. XXX és 458 és 480 l. 2 frt.

— — — III.—IX. köt. 1868—75. Török-magyar-kori Állam-Okmánytár szerk. és jegyzetekkel ellátták, Szilády Áron és Szilágyi Sándor. I.—VII. k. 1868—75. mindenik kötet 2 frt.

— — — A kilencz kötet együtt megrendelve 15 frt.

— — — Név- és Tárgymutató a Török-Magyarkori Államokmánytár I—VII. köteteihez. Készítették Szilády Á. és Szilágyi S. 1876. 88 l. 80 kr.

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁR. A történelmi kútfők ismeretének előmozdítására. Szerkesztő *Toldy Ferencz*. I—XXI. kötet. 1856—1875. 8-rét. Ára a 21 kötetnek egy kötetben 10 frt. Egyenként egy-egy kötet ára 60 kr., kivévén a XX. és XXI. kötet, egyenként ára 1 frt 80 kr.

MAGYAR LEVELES TÁR. I. köt.: Négyszáz magyar levél 1504—1560. Szilády Ágostontól. XX. és 482 l. kilencz kőirattu hasonmásos táblával 1 frt 20 kr.

FEJÉR GYÖRGY MAGYARORSZÁGI OKMÁNYTÁRÁNAK összevont tárgymutatója. Czinár Mórtól. XVI és 549 l. 2 frt.

ÉVMUTATÓ Fejér György Okmánytárához. Knauz Nándor által. 44 l. 20 kr.

HUNYADIAK KORA MAGYARORSZÁGON. Gr. Teleki Józseftől. I.—V., VI. 1 és X.—XII. köt. Mindenik kötet ára 3 frt 50 kr. — (VI. köt. 2 vésve sajtó alatt.)

MAGYARORSZÁG HELYRAJZI TÖRTÉNETE. Főtekintettel az egyházi intézetekre, vagyis a nevezetesebb városok, helységek, s azokban létezett egyházi intézetek püspök-megyék szerint rendezve. Rupp Jakabtól. Első kötet két darabban. Az esztergami egyházkormány a hozzá tartozó püspökmegyékkel együtt. Pest 1870. XVIII és 807 l. 7 frt.

— — Második kötet: Az egri érseki egyházkormány, a hozzá tartozó püspöki megyékkel együtt. Pest 1872. XIV és 479 l. Ára 5 frt.

— — Harmadik kötet: A bácsival tőrv. egyesített kalocsai főegyházmegye. 1876. XV. és 575. lap. Ára 4 frt 50 kr.

BUDA-PEST és környékének helyrajzi története. Rupp Jakabtól. Két térképpel. Pest 1868. 308 l. 80 kr.

ACTES ET DOCUMENTS pour servir à l'histoire de l'Alliance de Georges Rákóczy Prince de Transylvanie, avec les Français et les Suédois dans la Guerre de Trente ans publiés par A. Szilágyi. 1874. 16-r. VI-401. pag. 3 frt 80 kr.

MAGYAR

DIPLOMACZIAI EMLÉKEK.

MÁTYÁS KIRÁLY KORÁBÓL.

ELSŐ KÖTET.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORI(

MAGYAR

TÖRTÉNELMI EMLÉKEI

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

NEGYEDIK OSZTÁLY.

MAGYAR DIPLOMACZIAI EMLÉKEK

MÁTYÁS KIRÁLY KORÁBÓL.

ELSŐ KÖTET.

BUDAPEST, 1875.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALÁBAN.

(Az Akadémia épületében.)

)NUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR

:PLOMACZIAI EMLÉKEK

MÁTYÁS KIRÁLY KORÁBÓL

1458—1490.

. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA

MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTÉK

NAGY IVÁN ÉS B. NYÁRY ALBERT,

M. AKAD. TAGOK.

ELSŐ KÖTET.

BUDAPEST, 1875.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALÁBAN.

(Az Akadémia épületében.)

DB 731
M63
v.1

Budapest, 1875. Nyomatott az A t h e n a e u m nyomdájában.

ELŐSZÓ.

A Magyar Tudományos Akadémiának Történelmi Bizottsága Magyarország Diplomacziai emlékei-nek kiadását elhatározván és Dr. Wenzel Gusztáv r. tag szerkesztése mellett az Anjou-korszakra (1270—1395.) vonatkozó első osztályt már meg is indítván, e fontos kútfői gyűjtemény harmadik osztályául I. Mátyás király (1458—1490.) uralkodási korszakát tűzte ki. E korszak diplomacziai emlékeinek szerkesztésével alulirottak bizattak meg.

Most midőn e harmadik osztályú gyűjtemény első kötete a világ elé lép: szükségesnek vélik alulirt szerkesztők beszámolni az anyagról és azon eljárásról, melyet ezen kötet egybeállításánál igénybe vőnek.

Az Akadémia Történelmi Bizottsága pár évtizeden át a külföld, nevezetesen pedig Olaszország levéltáraiból buzgó buvárok által tett kutatások és másolatok eszközöltetésével gondosan gyűjté mindazon okiratokat, melyek hazánk történetére vonatkoznak. Különképp főleg Óváry Lipót, Mirese János és báró Nyáry Albert urak által a nápolyi, velenczei, modenai, florenczi stb. levéltárakból kinyomozott történelmi irott emlékek által tetemes halmazzá gyarapodott a Bizottság kézirati gyűjteménye. E halmaz azon részéből, mely I. Mátyás király országlási korszakára vonat-

kozik, volt alulirottak feladata kellő megválogat szerkeszteni azon anyagot, mely e kötet tartalm minden egyes emlékdarab alá jegyzett megj szerint is — képezi.

Szerkesztés közben, takarékossági szempontl mellőzve lőnek mindazon emlékdarabok, melyel más hozzá férhető kiadványokban (Pray és Ra Annales-eikben, Fejér Codex-ében, Kaprinai Dipl tariumában, az Epistolae Matthiae Corvini-féle teményben, gr. Teleki József Hunyadiakkori Okl tárában stb.) világot láttak; kivévén egypár ol melyek — mint például a 17. szám alatti, — csonkán és hibásan lettek kiadva. Továbbá elhag a gyakran másként is hosszadalmas követi jelent ből mindazon helyek és pontok, melyek nemze és hazánk történeit legkevésbbé sem érintik, am maga helyén mindenütt meg van jelölve.

A mi az emlékdarabok szövegszerkezeténe adásánál eljárásunkat illeti, igazolásunk érdek meg kell jegyeznünk, hogy az egész anyagk csupán egyszerű, és be kell vallanunk — gya épen nem hibátlan és pontos — másolatokban rendelkezésünkre: minélfogva gyakran oly hiá és botlásokra bukkantunk, melyeknek kiigazi az eredeti szöveghezi hűség koczkáztatása miatt kisérleni sem lehetett. Nem lehet egyébiránt id mítanunk maguknak az egyes ügyiratok és jelen eredeti fogalmazóinak korukat jellemzőleg ki latin nyelvben a nyelvtan és szófüzés ellen elkö vétségeiket, melyeknek megmásitása túl esett tási körünkön: feladatunknak ismervén a szöv hiven ragaszkodást.

Végezetre meg egyet kell megjegyeznünk. Természetes, hogy e diplomacziai okiratok egybeállításánál a kortani sorrendszer alkalmazandó. Azt is tudjuk, hogy a közép korban — kivált Olaszországban — az uj évet nem mindig január 1-ső napjától számíták. A florenczieK, pisaiak mártius 25-étől, a velenczések pedig épen mártius 1-ső napjától kezdék az esztendőt számítani stb. (L. Hedvig: Zeitrechnung zur Erörterung der Daten stb.) E tényeket szem előtt tartva, az 1461. évtől kelt ügyiratok egymásutánjára nézve már e berendezést alkalmaztuk; és innen van, hogy például (mint az 103—106. lapokon láthatni) az 1461. deczember 1-jén kelt okirat után közvetlenül ugyan csak 1461. évvel jelölt január 4-ik keletü okirat következik — igen helyesen, és a tények egymásutánjának megfelelőleg azért: mert ez utóbbi okiratnak valósággal, az az a rendes (mostani) év számitás szerint már nem 1461. évi, hanem 1462. évi kelettel kellett volna jelöltetnie. E megjegyzés annál inkább szükséges volt: mert ezen különleges évszámitási rendszernek alkalmazása e kötet 1458—1460. évi iratainál elmaradt; holott a tények egymásutánját tekintve, például a 43. és 44. számú okiratoknak kortani sorozat szerint az 52. számu után kellene állaniok; mert a 44-ik számu 1460. febr. 5-iki keletü okirat is már (nem, mint az alá tett jegyzésben sajtóhibából áll, 1459-ben, de) valósággal a velenczei évszámitás szerint 1461-ben kelt és iratott.

Budapest, october 1. 1875.

Nagy Iván,
B. Nyáry Albert,
m. akad. tagok.

TARTALOM.

			Lap
1.	1458.	Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez Mátyás király megválasztatásáról	3
2.	—	Buda. Szilágyi Mihály kormányzó levele Sfortia Ferencz milánói herczeghez Mátyásnak királylyá választásáról .	4
3.	—	Jadra. Péter friauli helytartó levele a milánói fejedelemhez Mátyás királylyá választásáról, a Magyaroknak a korona visszaszerzése végetti készülődéséről, Lázár deszpota haláláról és a töröknek Boszniába betöréséről . .	5
4.	—	Spalatóból tudósitás a spalatói követhez Lázár deszpót haláláról, a boszniai mozgalmakról és Mátyás kir. megválasztatásáról	6
5.	—	A velenczei köztársaság tanácsa Thomasi magyarországi követét tudósitja, hogy István Segniai gróf csapatainak átvonulását a köztársaság területén Osztrovicza vár védelmére, Gergely corbovai gróf ellen, nem engedheti meg	7
6.	—	A velenczei tanács Thomasi követet értesiti, hogy a felajánlott Oravicza várat háborukba keveredés veszélye miatt nem fogadhatja el	8
7.	—	Udine. A friauli helytartó levele a milánói fejedelemhez Magyarország készülődéseiről a török ellen, és a Cillei grófné támadásáról Fridrik császár ellen	9
8.	—	Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez a lengyel királynak a császárhoz viseltető viszonyáról és a magyar koronára vágyakozókról	10
9.	—	Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez a szerviai ügyekről, és a Giskra-féle mozgalmakról . .	11
10.	—	Buda. Mátyás király levele Fridrik császárhoz melyben a török elleni hadjáratban közremüködését sürgeti . .	13
11.	—	Lippa. Szilágyi Mihály levele a pápai követhez a török ellen inditandó keresztes had iránt	15
12.	—	Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez Mátyás király szándéklatairól és az országban történt egyéb események részleteiről	16

13. 1458. Beszterczéről követségi jelentés a szerviai és boszniai ügyekről 14
14. — Buda. Thomasi Péter tudósitása a velenczei dogéhez . 14
15. — Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez a bécsi gyülésről és Albert herczeg sereggyüjtéséről . . 22
16. — Prága. Podjebrad György választott cseh király több magyar főur jelenlétében a kath. egyház iránt hüséglevelet ad ki 22
17. — Lippa. Szilágyi Mihály kormányzó, János bibornok pápai követet Galambócz ostromáról és a töröknek a ráczföldön sikerült ostromairól tudósitja 25
18. — A velenczei köztársaság tanácsa magyarországi követét, Thomasit tudósitja, hogy a horvátországi részekbe küldött kapitányokat jól fogadandja, és a jó szomszédságot ápolni óhajtja 26
19. — Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez a szerbiai mozgalmakról és a cseh rablók üzelmeiről . . 27
20. — Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez a török mozgalomról Szerbiában s Mátyás udvarának Fehérvárra meneteléről 30
21. — A velenczei tanács, a török ellen segélyt sürgető boszniai király követének kitérő választ ad 31
22. — Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez a török mozgalmairól Szerviában és Mátyásnak Szegedre készüléséről 32
23. — A velenczei tanács válasza, a boszniai király követének némely Horvát- és Dalmátországi helyek bekeblezése iránti szándéklatsira nézve 33
24. — Buda. Thomasi Péter jelentése a velenczei dogéhez az alsó végekben a török elleni intézkedésekről 35
25. — Budáról Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez az alsó vidéki török elleni csatározásokról 36
26. — Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez, Mátyás királynak a török ellen meneteléről, — a boszniai ügyekről és egyéb hadi készülődésekről 38
27. — Velencze. Varese őrgróf a Milánói herczeget Szilágyi Mihály elzárattatatásáról és az alsó vidéki hadi mozgalmakról tudósitja 39
28. — Velencze. Sintori őrgróf levele a Milánói fejedelemhez, a töröknek Szervia elleni készülődéseiről 40
29. — Krakóból kelet nélkül. Kázmér lengyel király levele Mátyáshoz, melyben ezt kiméleletlen hangon bitorlónak nevezve, magát fenyegetőleg nyilt ellenségének nyilványtja 41

Lap

30. 1458. Kelet nélkül. Levél a zárai elöljárósághoz a török mozgalmakról és a lengyel király beütéséről 42
31. 1459. Buda. Thomasi követ jelentése a Velenczei dogéhez a magyar kir. udvar és állam ügyeiről 43
32. — Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez a magyar ügyekről 46
33. — Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez Mátyás királynak Fridrik császár elleni ütközetéről . . 47
34. — Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez magyar ügyekről 48
35. — Babonaz. István Tamás boszniai király Sfortia Ferencz milánói fejedelmet fiának Istvánnak eljegyzése ügyében tudósitja, egyszersmind uj házassági összeköttetéseket illetőleg puhatolódzik 49
36. — Ferrara. Gentilis de Curte a milánói fejedelmet a magyarországi ügyekről tudósitja 51
37. — A velenczei titkos tanács határozata a Mátyás király követségének adandó válasz tárgyában 54
38. — Nürnberg. De Nardinis a pápát tudósitja a Fridrik császár, Lajos bajor fejedelem, Albert brandeburgi őrgróf stb. közt létesült békekötésről 58
39. — Bécs. De Nardinis István Sfortia Ferencz milánói herczeget Podiebrad Györgynek cseh királylyá koronáztatásáról és Fridrik császárnak iránta táplált jó szándékáról tudósitja 61
40. — Mantua. Carreto Otto Boszniát és Magyarországot illető dolgokról értesiti a milánói fejedelmet 62
41. — A velenczei titkos tanács határozata István fejedelem követeinek adandó válasz tárgyában 63
42. — Buda. Követi jelentés a milánói fejedelemhez a magyar királyi udvar több rendbeli ügyeiről 64
43. 1460. Bécs Fridrik császár levele, melyben, miután II. Pius pápa és a birodalmai választók s fejedelmek mantuai gyülésén a török elleni hadjárat elhatároztatott, evégből más két gyülést, egyet Nürnbergben Invocavit vasárnapján, másikat Bécsben a közelgő Judica vasárnapján kivánván tartani, ezekre, vagy legalább is az utóbbira személyesen vagy képviselőik által meghivja az illetőket 66
44. — Balbi Dominik a milánói herczeghez Szilágyi Mihály elfogatásáról a törökök által 67
45. — A velenczei tanács határozata István herczeg követének a boszniai ügyekben adandó válasz tárgyában . . . 67
46. — Bécs. Bullati Kristóf jelentése a milánói fejedelemhez Mátyás király és Fridrik császár találkozásáról és béke iránti tárgyalásaikról 73

			La.
47.	1460.	A velenczei tanács határozata a pápa követének a magyar- és németországi dolgok iránt adandó válasz tárgyában	76
48.	—	A velenczei tanács határozata a Pápa követének adandó válaszra nézve a köztársasághoz érkezett török követ iránt	77
49.	—	Albert csanádi püspök levele a török elleni hadjárat tárgyában	77
50.	—	Belgrád. Nagy Simon bizonyos püspököt a töröknek Belgrád elleni készülődéséről tudósit	78
51.	—	Eger. Szilágyi Mihály a pápai követet Szendrő felé lemeneteléről tudósitja és némely ügyek tárgyalására hivja	79
52.	—	A velenczei tanács határozata a boszniai király követének a török ügyben adandó válasz tárgyában . . .	80
53.	—	A velenczei tanács határozata ugyancsak a boszniai király követének adandó válaszra nézve	81
54.	1461.	A velenczei államtanács határozata Thomasi február 30. és mart. 2-án kelt követi jelentéseire, a horvátországi ügyekben adandó válasz tárgyában	82
55.	—	A velenczei államtanács határozata Mátyás királyhoz Pál horvátországi bán iránt intézendő levél tárgyában .	83
56.	—	A velenczei államtanács határozata a Rozgony Rajnaldhoz és az erdélyi vajdához intézendő levél tárgyában .	84
57.	—	A velenczei államtanács határozata az elholt boszniai király fiához küldendő követség tárgyában	85
58.	—	A velenczei államtanács határozata István szent seböki fejedelem követének adandó válasz tárgyában . . .	86
59.	—	A velenczei államtanács határozata a spalatói grófnak adandó válasz tárgyában, a Pál bán ügyében eszélyt ajánlva és a Clissa iránti tervvel felhagyva	87
60.	—	A velenczei államtanács határozata az István fejedelem követének a Pál horvátországi bánnali ellenségeskedés iránt adandó válasz tárgyában	88
61.	—	Pál horvátországi bán követének a velenczei köztársasághoz intézett kérelmi pontjai	89
62.	—	A velenczei államtanács határozata a Pál bán követe által előterjesztett pontokra adandó válasz tárgyában .	90
63.	—	A velenczei államtanács határozata Thomasi magyarországi követe részére a török ügyben, tartván Mátyás királynak a törökkel békére való lépésétől	92
64.	—	A velenczei államtanács határozata Spalato grófjának Clissát és Osztroviczát illetőleg irandó válasz tárgyában	94
65.	—	A boszniai királynak a velenczei köztársasághoz intézett kérelmi pontjai	95

Lap

66. 1461. A velenczei államtanács határozata a boszniai király több rendbeli kérelmére adandó válasz tárgyában . . 98
67. — István herczeg kérelmei és jelentése a velenczei köztársasághoz dalmát-boszniai ügyekben 101
68. — A velenczei államtanács határozata az István herczeg követének adandó válasz tárgyában, a boszniai királylyali jó egyetértésre és Pál bánnali viszonyra stb. vonatkozólag 103
69. — A velenczei államtanács válasza követe Thomasi jelentésére a török elleni segély ügyében 106
70. — A velenczei államtanács Magyarországnak a török ellen adandó segély tárgyában sürgetőleg követet küld Rómába 108
71. — A velenczei államtanács a magyar kir. udvarnál lévő követe jelentését, a török elleni ügyben a pápával közli . 109
72. — A velenczei államtanács válasza a franczia király követének, a török elleni támadás és Magyarország magatársa tárgyában 110
73. — A velenczei államtanács válasza a pápa követének, Magyarországnak a török elleni buzditása, és a horvát-boszniai ügyek tárgyában 114
74. — István, néhai György szerb despota fia a milánói fejedelemhez követeket küld 116
75. — Castriota György, Sfortia Ferencz milánói fejedelemnek ajánlja István despota követeit 117
76. — A velenczei államtanács határozata a traui és spalatói előljáróság levelei folytán Clissa városának pénzen megszerzése tárgyában 118
77. 1462. A velenczei államtanács a pápát értesiti, hogy a császár és a magyar király kibékülését kivánatosnak tartja, egyuttal a török ellen hadat igér 119
78. — A velenczei államtanács a pápát a török elleni ügyben főleg Magyarország segélyezése tekintetéből tudósitja . 121
79. — A velenczei államtanács határozata Clissa vár birtokbavételének feltételeiről 123
80. — A velenczei államtanács határozata Mátyás király követének, a török elleni segély iránt adandó válasz tárgyában 125
81. — A velenczei államtanács a pápát a magyar király kivánságai iránt tudósitván, ennek kérelmeit, ugy a török segély mint az erdélyi püspöki szék tárgyában ajánlja . 128
82. — A velenczei államtanács a török elleni segély tárgyában ismételve ir a pápának, felajánlván e czélra havonkint 3000 aranyat, és emlékeztetvén a pápát a Magyarországba küldendő követség iránt 130

83. 1462. A velenczei államtanács Thomasi magyarországi követé a pápához irt levele tartalmáról és a Mátyás király ré szére ajánlott pénzsegélyről tudósitja . . . . .

84. — A velenczei államtanács a török elleni segélyért sürget a pápát, ismételve felhiván őt az olasz fejedelmeknel fölserkentésére . . . . . .

85. — A velenczei államtanács az előbbi ügyben római követé Sagundino Miklóst tudósitja . . . . . .

86. — A velenczei államtanács Thomasi Péter magyarország követét tudósitja, hogy a tiz ezer arany segélyből háron ezeret a jadrai kormányzók utján küldi s a többit is mi hamarább elfogja küldeni . . . . . .

87. — A velenczei államtanács Sagundino Miklós római követé utasitja, hogy az érdeklett ügynek Sancti Angeli bibor nokot is megnyerni igyekezzék . . . . . .

88. — Buda. Thomasi a velenczei köztársaság fejedelmét tudó sitja a török ügyekről, a Giskrával kötött békepontokról a bosznyák királylyal való viszonyról, az országgyülés ről, a korona visszaszerzése iránti lépésekről . . . .

89. — Buda. Thomasi követi jelentése a velenczei dogéhez a török sereg jöveteléről . . . . . .

90. — Thomasi Péter követ jelentése a velenczei dogéhez a török mozgalmairól és Magyarország állapotáról . . . .

91. — Buda. Thomasi követi jelentése a dogéhez a magyar török és havasalföldi viszonyokról . . . . . .

92. — Thomasi jelentése a velenczei dogéhez a töröknek Oláh országba beütéséről és az ellenállók csekély erejéről .

93. — A velenczei államtanács válasza Magyarország követének, a török elleni segély tárgyában . . . . . .

94. — A velenczei államtanács levele római követéhez Magyarországnak a török ellen adandó pénzbeli felsegélyezés tárgyában . . . . . .

95. — A velenczei államtanács válasza a magyar követ előadására a török elleni segélyezés módozatai iránt . . .

96. — A velenczei államtanács értesiti budai követét a Magyarország részére ajánlott hadi segélypénz folyóvá tételéről, és igéri továbbá is a török ellen támogatását . . .

97. — A velenczei államtanács római követét a töröknek Oláhországba beütéséről értesiti és buzditja a római széknél az ajánlott segély kieszközlésére, s a magyar követ kérelmének támogatására . . . . . .

98. — A velenczei államtanács válasza István fejedelem követének a török elleni segély tárgyában . . . . . .

99. — A velenczei államtanács a clissai ügyben előbbi határozatától el áll . . . . . .

Lap

100. 1462. A velenczei államtanács Thomasi Péter követe által üdvözli Mátyás királyt a török elleni támadásban. és az ajánlott pénzsegély küldésének módozatait közli . . 160

101. — A velenczei tanács Sagundino Miklós római követe által a Pápát a magyar-török ügyben gyors segélyre ösztönzi 162

102. — II. Pius pápa levele Sfortia Ferencz mailandi herczeghez, hogy Magyarországot a török ellen szintén segitse . . 164

103. — A velenczei allamtanács bizonyos tárgyalt ügynek fontosságát tekintve, eltiltja annak elárulását 166

104. — A velenczei államtanács határozata a pápa követének adandó válasz iránt 166

105. — Balbi Domokos jelentése a velenczei államtanácshoz a töröknek Dragul oláh vajda elleni hadjáratáról . . . 167

106. — A velenczei államtanácsot István fejedelem, fiának, Vladiszlávnak a törökhöz pártolásáról, s ennek folytán az őt fenyegető veszélyről értesitvén, a köztársaság pártfogását kéri 169

107. — A velenczei államtanács válasza Mátyás királyhoz az oláh fejedelem hütlensége iránt 171

108. — A velenczei államtanács válasza Thomasi Péter magyarországi követéhez Drakulya oláh vajda ügyében, egyuttal helyeselvén Mátyás eljárását a bosnyákországi fejedelem és az István közt tervezett szövetség, valamint a Signoriához küldendő követség iránt, tudatja a saját török elleni, különösen tengeri fegyverkészülődéseit, a pénz küldését igéri, és négy bibornok kinevezéséről értesiti 172

109. — A velenczei államtanács a Magyarországban időző Sancti Angeli bibornok pápai követhez egy külön követ küldését határozza s hozzá a török elleni ügyben levelet intéz 174

110. — A velenczei államtanács római követe által a pápát a Magyarország részére adandó pénzsegély tárgyában sürgeti 176

111. — A velenczei államtanács a cseh király követének a török elleni liga felállitására czélzó előterjesztését helyesli . 178

112. A velenczei államtanács határozata a corbovai grófokhoz küldött követ részére a modrusi püspök megszabaditása, a sebenigói adósok és Pál horvátországi bán ügyében 180

113. — A velenczei államtanács meghagyja Thomasi Péter magyarországi követének, hogy hazajövetelét elhalassza és a török elleni segélypénz elkésését igazolja 181

114. — A velenczei államtanás tudósitja római követét, hogy a Magyarország részére fizetendő 1800 arany készen áll . 182

			I
115.	1462.	A velenczei államtanács válasza Thomasi követe részére, a Rozgony Jánossal tárgyalt ügy és a római pápához küldendő magyarországi követség tárgyában	18
116.	—	A velenczei államtanács, római követével a magyarországi hireket közli, és Sancti Angeli bibornoknak Magyarországba követül küldését sürgeti	18
117.	—	A velenczei államtanács, István fejedelem követeinek a török és német irányában követendő eljárásra nézve tanácsot ad, buzditván a bosznyák és magyar királylyal tartandó egyetértésre, és a kivánt kiváltság megerősitését igéri	18
118.	—	A velenczei államtanács a fenyegető török veszély elháritása tekintetéből Aymo Jánost rendkivüli követségben küldi a magyar királyhoz	18
119.	—	A velenczei államtanács válasza a bosnyák király követeinek, melyben ezeknek az István herczeggel és a magyar királylyal tartandó egyetértést ajánlja, hogy a török ellen hatályosabban müködhessenek, mire nézve tudtul adja a pápánál tett lépéseket; a törökhöz küldendő követségről lebeszéli őket, és végre a köztársaság területén engedett zsoldosfogadásról értesiti stb.	18
120.	—	A bosnyák király követeinek a velenczei doge elé terjesztett pontozatai	19
121.	—	A velenczei államtanács tudósitja Giustiniani Bernát római követét a töröknek Magyarország elleni készülődéséről, melylyel a segély szükségét indokolja, tudósitja továbbá a bosnyák király követségéről, melyet a pápa figyelmébe ajánltat, és általában a pápát a kereszténység érdekében mielőbb segélyezésre hivja fel	19
122.	—	A velenczei államtanács levele római követéhez a Németés Magyarországba küldendő pápai követek tárgyában, igérvén egyuttal a Signoria, hogy maga részéről a végsőig kész a török ellen küzdeni	19
123.	1463.	A velenczei államtanács Thomasi Péter magyarországi követét tudósitja, hogy a pápát a Magyar- és Németországba küldendő követek iránt sürgeti	19
124.	—	A velenczei államtanács a franczia királynak a török ellen igért segélyét kedves tudomásul veszi	19
125.	—	A velenczei államtanács Csehország királyát, a franczia királynak a török elleni készülését jelentő leveléről tudósitja, egyszersmind közremüködésre fölhivja . . .	19
126.	—	A velenczei államtanács Magyarországba küldi Aymo János rendkivüli követét a török elleni hadjárat tárgyában	20

Lap

1463. A velenczei államtanács határozata Kozarics István szent-sebőki fejedelemnek adandó válasz tárgyában . . 202

— A velenczei államtanács határozata a De Luca Domokos Magyarországba küldött pápai követ előterjesztéseire adandó válasz tárgyában 204

— A velenczei államtanács határozata a veszprémi püspök és István segniai (zengi) gróf magyar királyi követeknek adandó válasz tárgyában 206

— Ferrara. Frangepán István horvátországi bán anyjához Sforza Blankához követet küld 208

— A velenczei államtanács válasza Venerio András spalatói grófhoz Clissa megszerzése iránt 208

— Az előbbi válaszhoz Loredano Jakab tanácsnok külön határozati javaslata 210

— A velenczei államtanács tudósitja Giustiniani Bernát római követét Boszniának a török által történt elfoglalásáról és segélyt kér 211

— Moro Kristof velenczei fejedelem válasza Speranchich Pál horvátországi bán követének eléterjesztéseire . . 212

— Pál horvátországi bán által a velenczei Signoria elé terjesztett kérelmi pontok 214

— A velenczei államtanácstól Pál horvátországi bánnak tett ájánlatok 215

— A velenczei államtanács levele a pápához a török pusztitásairól és az ellene szükséges segélyről 216

— A velenczei államtanács levele római követéhez a töröknek Boszniában tett dulásairól, és segély sürgetésről . 218

— A velenczei államtanács Magyarországnak a töröktől megvédelmeztetése ügyében Lengyel-, Cseh- és Németországba követeket küldeni határoz 220

— A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követének válaszolván, általa Magyarország királyát a török ellen erélyes föllépésre és védelemre ösztönzi . . 221

— A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét utasitja, hogy Magyarország királyát a török ellen hadra buzditsa, értesitvén arról is, hogy már a velenczi Signoria a török ellen nyilt támadásra indult és a fejedelmeket segélyre serkenti 223

— A velenczei államtanács válasza Fridrik római császár követének a triesti határrügyre stb. vonatkozólag . . 226

— Skanderbegnek követei által a velenczei államtanács elé terjesztett kérelmi pontjai 229

— A velenczei államtanács határozata a Skanderbeg kérelmi pontjaira adandó válasz tárgyában 231

145. 1463. A velenczei államtanács határozata a Skanderbeg követeinek kifizetendő összegek tárgyában 2

146. — A velenczei államtanács utasitása István szent-sebőki fejedelemhez küldött követe Priuli Antal részére . . 2

147. — A velenczei államtanács válasza a horvátországi bán nejének, kinek férje török fogságba esett, a követe által kölcsön kért váltságdij tárgyában 2

148. — A velenczei államtanács válasza a János boszniai vajdának a brazei szigeten lakhatási kérelme tárgyában . . 2

149. — A velenczei államtanács válasza Aymo János magyarországi követnek a magyar királylyal kötendő szövetség tárgyában, értesitvén öt a burgundi herczeg és más hatalmaknak a török elleni készülödéseiről 2

150. — A velenczei államtanács határozata a modrusi püspöknek Mátyás király követének a kölcsön kért pénzt illetőleg adandó tagadó válasz tárgyában 2

151. — A velenczei államtanács határozata István fejedelem fiának Lászlónak követei által tett előterjesztésére a brazei sziget és a velenczei ház tárgyában 2

152. — A velenczei államtanács határozata Aymo János magyarországi követe részére, a magyar királylyal kötött liga, a kölcsön kért pénz, és az István fejedelem s fia Uiászló közti ügyek felvilágositása tárgyában 2

153. — A velenczei államtanács válasza a cseh királyhoz a triesti határviszály ügyében, emlitve, hogy a török ellen már a pápával és a burgundi fejedelemmel is ligát kötött a Signoria 2

154. — A velenczei államtanács levele a pápához a liga és a török elleni segély tárgyában 2

155. — A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét a pápa, a burgundi fejedelem és a Signoria közt létrejött török elleni liga felől értesiti 2

156. — A velenczei államtanács válasza István szent-sebőki fejedelem követének a kivánt pártfogás, a fiával való viszály, s más egyebek tárgyában 2

157. — A velenczei államtanács válasza István szent-sebőki fejedelemnél lévő követének, annak fia László ügyében . . 2

158. — A velenczei államtanács válaszol Aymo János magyarországi követének a török elleni hadkészületek tárgyában 2

159. — A velenczei államtanács válasza Aymo János magyarországi követéhez, mentegetve magát a szent-sebőki fejedelem fiával Lászlóval üzött czimborasága és a megtagadott kölcsön tárgyában 2

Lap

1463. A velenczei államtanács előbbi magatartását mentegetve, négy ezer aranyat határoz Mátyás királynak küldeni . 262

— A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét értesiti, hogy Mátyás király részére, ha a török ellen táborba szált, 60 ezer aranyat ajánl, egyuttal részletes tudósitásokat kér követétől 263

— A velenczei államtanács Mátyás királynak üdvözlő örömét fejezvén ki a bosznyákországi diadal, és a leendő megkoronázás felett, erre külön követett küld . . . 266

1464. A velenczei köztársaság Mátyás király koronazására külön követett küld ajándékkal 268

— A velenczei köztársaság magyarországi követeit a magyar királynak a török elleni hadra igért öszvegekről és egyebekről értesiti 272

— A velenczei köztársaság a császártól érkezett pápai követet a keresztes seregnek Magyarországon leendő átvonulása kieszközlésére ösztönzi 274

— A velenczei köztársaság a burgundi fejedelmet Magyarországnak a török elleni segélyére buzditja 275

— A velenczei köztársaság Aymo János magyarországi követét a magyar király részére megajánlott pénzösszeg és lőpor iránt tudósitja 276

— A velenczei köztársaság pápai követét a török készülődéseiről és Magyarország ellentállási gyengeségéről értesiti 277

— Collis Gellért milánói követ a velenczei köztársaságnál fejedelmét a magyar részekbeli török mozgalmakról tudósitja 278

— A velenczei köztársaság Aymo János magyarországi követét a köztársaságnak a török ellen inditott hadmüveleteiről értesitvén, Mátyás királyt támadó fellépésre ösztönözteti 279

— A velenczei államtanács Mátyás királynak a pápához küldött követének pártfogását igéri 281

— A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét a Magyarországnak török ellen igért segély tárgyában tudósija 283

— Collis Gellért velenczei követ többi közt a szerbiai és boszniai-török hadi mozgalmakról tudósitja a milánói fejedelmet 284

— A velenczei köztársaság Aymo János magyarországi követét a Clissa megvételére vonatkozó alkudozás tárgyában értesiti 288

— A velenczei államtanácsban Trevisano Miklós külön véleménye a Clissa iránti alkudozás tárgyában 290

176. 1464. A velenczei államtanács tudósitja a magyar kanczellárt a török elleni segélyre Segniában fölvehető pénzösszeg tárgyában 2

177. — A velenczei államtanács határozata Clissa iránti alkudozás tárgyában 2

178. — A velenczei köztársaság Aymo János magyarországi követét a Segniába fölveendő nyolczezer forintról és a török ellen tett hadmüveleteiről tudósitja 2

179. — A velenczei államtanács határozata Clissának tartozékai nélkül megvétele tárgyában 2

180. — A velenczei köztársaság válasza Aymo János magyarországi követéhez a török elleni hadjárat, a Segniába küldött pénz föl nem vétele, a Clissa iránti alkudozás, és a követ visszakivánkozása tárgyában 2

181. — A velenczei államtanács válasza Mátyás királyhoz az uj pápa üdvözlete és a kalocsai érsek ügye tárgyában . . 3

182. — Collis Gellért velenczei követ egyebek közt a magyar török hadi mozgalmakról tudósitja fejedelmét . . . 3

183. — A velenczei köztársaság a pápánál a magyar király részére adandó további segélyt sürgeti 3

184. — A velenczei államtanács Aimo János magyarországi követének meghagyja, hogy helyén maradjon, mig helyébe a másik megérkezik 3

185. — A velenczei köztársaság Rómába küldött tiz követét a szent hadra való segély és a kalocsai püspöknek bibornokságra emelése iránt utasitja 3

186. — A velenczei államtanács válasza magyarországi követéhez, a török által ajánlott béke el nem fogadása tárgyában 3

187. — A velenczei államtanács magyarországi követét a török békeajánlatáról tudósitja 3

188. — A velenczei köztársaság Bembo Ferencz tengernagyot megbizza a török által ajánlott béke tárgyalásával . . 3

189. — A velenczei államtanács tudatja követével, hogy a milánói fejedelem leányát kinálja Mátyás királynak, valamint hogy Ferdinánd király is hasonló szándékban van, egyszersmind a törökkeli béke tárgyában tisztázza magát 3

190. — A velenczei államtanács követe által Mátyás királynak a török elleni hadra 10 ezer frtot és lőport igér . . . 3

191. 1465. A velenczei államtanács Frangepán Istvánt pártfogásába veszi 3

192. — A velenczei államtanács haza kivánkozó magyarországi követének Aymo Jánosnak kérelmét elhalasztja . . . 3

			Lap
193.	1465.	A velenczei államtanács magyarországi követének Aymo Jánosnak a hazatérést megengedi	314
194.	—	A velenczei államtanács Aymo János követe által értesiti Mátyás királyt, hogy Rómába küldendő követeit szivesen fogadandja és velök Sanudo Ferencz követét küldendi, továbbá a görczi gróf által kapott ezüstről és a clissai ügyről utasitja	314
195.	—	A velenczei államtanács Mátyás királynak a törökök fondorlatairól nyilvánitott nézeteit helyesli	316
196.	—	Gerardus de Collis követi tudósitása a milánói fejedelemhez a velenczei államügyekről, közben a magyarországi követségről	317
197.	—	A velenczei államtanács Mátyás királynak a pápához küldött követeit előzékenységgel fogadja, és czéljok sikerével biztatja	320
198.	—	A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét Mátyás király követeinek Rómába leendő kisérőjéül rendeli	322
199.	—	Gerardus de Collis követi jelentése a milánói fejedelemhez a velenczei állam ügyekről	323
200.	—	A velenczei államtanács római követét a magyar király követeinek kivánatairól, fogadtatásukról, Róma felé indulásukról és ottan teendő fogadtatásukról tudósitja .	326
201.	—	A velenczei államtanács konstantinápolyi követét a török békeajánlatai tárgyában tudósitja	327
202.	—	A velenczei államtanács válasza Ferdinánd király követének a liga, és Mátyás király házassága tárgyában . .	329
203.	—	A velenczei államtanács tudósitja római követét a magyar király követeinek küldetése tárgyában	330
204.	—	A velenczei államtanács határozata a magyar király római követsége iránt	331
205.	—	A velenczei államtanács válasza a pápától visszatért magyar királyi követeknek a köztársaság által ajánlott hadi segély stb. iránt	332
206.	—	A velenczei államtanács határozata a török által ajánlott békekötés tárgyában a magyar király és szövetségesei érdekére vonatkozólag	334
207.	—	A velenczei államtanács válasza a magyar király követeinek a magyar királylyal kötendő szövetség tárgyában	335
208.	—	A velenczei államtanács határozata egy fogoly török fiu ügyében	337
209.	—	A velenczei államtanács válasza a magyar király követeinek a török békeajánlatairól	338
210.	—	A velenczei államtanács válasza a magyar király követeinek a török elleni átalános felkelés és segély tárgyában.	339

Lap
341
342
344
349
351
352
355
356
357
359
364
367
369
371
372
373
377

Lap

0. 1465. A velenczei államtanács válasza Mátyás király követének az igért segélypénz tárgyában 378

1. — Collis Gellért velenczei követ a milánói fejedelmet Mátyás király házassági ügyeiről, és a török-magyar ügyekben a velenczések üzelmeiről tudósitja 380

2. — A velenczei államtanács megbizása Giustiniani Bernát Rómába menendő követe részére a magyarországi követnek szemmel tartása tekintetéből 385

. — A velenczei államtanács saját követétől, a bánnénak Clissára vonatkozó magyar királyi kiváltság levelei iránt értesitést kiván 387

— A velenczei államtanács megbizza Cornaro Márkot, hogy Rhodusban lévő testvére által puhatolja ki a török által ajánlott békekötés módozatait és föltételeit 388

— A velenczei államtanács István sz. seböki fejedelemmel a cattarói két erőd eladása tárgyában egyezkedni kiván . 389

— A velenczei államtanács Venerio Ferencz által Mátyás királyt a törökkel kötendő béke tárgyában és ujonnan választott tengernagyja iránt tudósitja 389

Sajtóhiba kiigazitása.

A 67. lapon 19. sorban »*még 1459-ben*« helyett: »*már 14*
olvasandó.

MAGYAR

DIPLOMACZIAI EMLÉKEK

I. MÁTYÁS KIRÁLY KORÁBÓL

I.

1.

1458. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez Mátyás király megválasztatásáról.

(Copia literarum Petri Thomasi Secretarii nostri in Hungaria datarum Bude die 24. Januarj 1458.)

Serenissime Princeps et Domine mii Eccellente. Post humilem comendationem. Heri alla S. Vestra scrissi de omnibus occurentibus mentione dignis et rettenuto el Cavallaro fin questo giorno stando in expectatione, che se concludesse la election Regia e successo che oggi ad hora de 3-a per questa General Congregacione e stato eletto cum consensu et bono concordio il Serenissimo Re di questo Regno, l'Eccellentissimo Signor Matias de Huniad, fiol che fu del Illustre Signor Governator giovane de anni circa 18, per la giuventu del qual per esser ancor in Boemia e non in liberta, hanno eletto el Governator il Magnifico Zilagi Mihal, fratello della madre sua, et hanno deliberato etiam dirizar ambasate al Governator di Boemia per la liberatione del prefatto Re et similmente alla Mta del Imperador richedendolo la corona con fermo proposito, non assentando loro drizarse con tutte forze contra i detti, de quello succedera ne faro per mie lettere la Signoria Vestra certa. Io veramente fatta di tal elezione inmediate per onor della Vestra Signoria mi recai al prefatto Magnifico Governator Zilagi Mihal, ralegrandomi con quelli pertinenti parole, che mi parre al picolo mio ingegno della prefatta elezione, si della Regia Maesta come della sua Magnificentia, mostro vedermi molto volontieri, dicendo: che lui sempre deliberava esser bon amico della Celsitudine Vostre et segvir le vestigie del Illustre

Janos Vajvoda in tener bona amizizia con la Sublimita Vestra, e questa medesimo cosa sempre consigliera alla prefatta Regia Maesta. Risposegli ringraziandolo generalibus verbis, come se conveniva, et con questo spazio dicto Cavallaro perche parendo alla C. V. habia a far piu oltra una cosa che l'altra el possa fare.

(Milánói állam ltár.)

2.

1458. Buda. Szilágyi Mihály kormányzó levele Sfortia Ferencz milánói herczeghez Mátyásnak királylyá választásáról.

Illustris Princeps, Domine et Amice Noster honorande. Credimus omnibus ferme Christianis Principibus simul et Illustri Dominationi Vestre palam esse, quam intempestive ut ita loquamur et insperate Deus noster Serenissimum Principem, quondam Dominum Ladizlaum Regem Hungarie, juvenili etate florentem, de medio sustulerit. Cujus morte non sine rerum suarum gravi dispendio orbatum rectore Regnum manebat; verum mira bonitas et clementia ipsius Dei Regnum hoc multis variisque adversitatibus in suo statu disturbatum, oculis misericordie sue ab alto prospectans, novissime Regni hujus pariterque gentis nostre Hungarice amissam dudum felicitatem restituit, et Illustrem Domum, parentelamque,illius quondam Illustris Principis Domini Johannis de Hunyad Gubernatoris Regni hujus, de qua Nos existimus, accidentibus superiori tempore preter se se diversis infortuniis, casibusque adversis, non parum afflictam renovatis successibus consecravit. Nam 24 mensis Januarj preterita, universi Domini Prelati, Barones, Proceres et Nobiles hujus Regni Hungarie in hoc loco generaliter congregati, concordi voto et unanimi voluntate, nemine discrepante Illustrem Juvenem Dominum Mathiam, filium dicti quondam Domini Joannis Gubernatoris in Regem et Dominum Regni hujus celebri cum solemnitate elegerunt,

Sacram Coronam ejusdem Regni venturis proxime diebus capiti suo feliciter succepturum. Et quamvis non dubitemus rei hujus famam peregrinis relatibus etiam ad Illrem Dominationem Vestram usque devenisse, tamen singulari quadam affectione permoti nos in privato rem hanc Illustri Domini Vre significandam instituimus, equum arbitrantes id aptius honestiusque ab eo esse significandum, cujus res propria agitur, et qui tante letitie primatum tenet. Letari igitur optamus Illustrem Dominacionem Vram tam felicibus successibus ipsius Domini nostri electi Regis et aucto honori suo congratulari, quam huic Regno, nationique nostre magno sempre desiderio et multo favore affectam inteleximus. Nuntius horum gaudiorum est egregius et Nobilis Moyses Bann, Venetus Aulicus Rege Maestatis, cujus verbis Illustris Dominatio Vestra fidem adhibeat, quam feliciter valere desideramus. Datum Bude (in) Civitate Regni Hungariae, penultima die Januarj. Anno Dmni Millessimo Quadringentesimo Quinquagesimo Octavo

Michael Zilagi de Horegzeg

Regni Hungarie Gubernator ect.

Illustri Principi Domino Francisco Duci Mediolanensi et Domino et Amico Nostro honorandissimo.

(Milánói állam ltár.)

3.

1458. *Jadra. Péter friauli helytartó levele a milánói fejedelemhez Mátyás királylyá választásáról, a Magyaroknak a korona visszaszerzése végetti készülődéséről, Lázár deszpota haláláról és a töröknek Boszniába betöréséről.*

Serenissime Princeps. Siando nuy debitor de avisar la Signoria Vestra di tutte quelle cose persentimo de qui, reverenter dinotemo alla Excellenzia Vestra haver inteso per la via de Revdo misser, lo Vescovo de Nova, vostro fidelissimo, come tutti i Baroni de Ungaria unitamente hanno eletto et fatto Re de Ungaria el fiol del quondam Janus, et etiam

como he morto Lazaro, fiol del Despoto, e chel Turcho era andato ad occupare quel paexe del despoto, e che aldando (igy) questo, Silay*) Mihal se levo a petitione del re lo exercito contro el turcho, et scontuo Turchi ben V milia de questi turchi, i quel se rasonava esser in Bossina et che i Baroni et Hungari hanno deliberato andar contra l'imperador per haver la corona. Questo et quanto intenderemo fin hora. Ex Jadra die XXII. Februarii 1458.

(Milánói állam ltár.)

4.

1458. Spalatóból tudósitás a Spalatói követhez Lázár deszpót haláláról, a boszniai mozgalmakról és Mátyás kir. megválasztatásáról.

Exemplum literarum ad Oratorem Spalatensem hic pro sua comunitate existentes XXII. Februarij 1458.

Nove havemo, come mori Lazaro Despoto, cussi Re de Bossina cum hoste ando la, et si ha preso Srebarniza et altri Castelli 3 et 5, dicti Astanach e quatro Atonacevich, li quali hanno zurati esser sotto posti alo Dominio de Re de Bossinia, li quali Resbarniza et Castelli 2 ha reservato Re per se, et li renderano ogni anno Ducati 3000, et quelli de Sreberniza chiamo fiol de Re ad uno convito cum altre cose donate, have tese de argento 250, lo qual Re dicono, che vignera in Cetina, passando mezza guaresima. Questi Bani sono confermati, et si combateno .... de brigata cum Conte Gregorio Turiatovich et si potano in Tari Ver Michal, lor farano nostra vendetta, diceno, che lo haveranno perche non hanno victualia dentro. Mathias, fiol de Janus da Uniad de certo e facto Re de Boemia in prima et dapoi Re de Hungaria, et Silag Mial facto governator del Reame de Hungaria, lo qual ando cum possanze grande et si ha tolto Smedreno. Dicono, tutti Baroni de Hungaria

*) Szilágyi.

esser uniti. Spero in Dio come si dice, farano presto passago contra el Turco.

Spoleti die XXII. februarij 1458.

(Milánói állam ltár.)

5.

1458. A velenczei köztársaság tanácsa Thomasi magyarországi követét tudósitja, hogy István Segniai gróf csapatainak átvonulását a köztársaság területén Osztrovicza vár védelmére, Gergely korbovai gróf ellen, nem engedheti meg.

(145. MCCCCLVIII. die VII. Martij.)

Sapientes Consilij
» ect.
» Ordinum

Quod Nuntio Magnifice Comitis Stephani Segne, qui cum litteris credentialibus Domini sui, ad presentiam nostram venit, dixitque nobis, quod idem Comes qui nuper rediit de partibus Hungarie, habet modum habendi in manibus suis castrum Ostroviczie, quod quidem castrum Comes Gregorius Corbavie, qui est emulus suus, querit per vim occupare, quam rem idem Comes Stefanus nullo pacto videre vellet, petitque propterea intelligere, si contenti sumus, quod habeat castrum predictum, quo casu etiam rogat, ut per loca nostra concedamus transitum gentibus suis, eundi ad accipiendum castrum ipsum etc. ect. Respondeatur: quod libenter intelleximus, quantum nobis retulit parte Magnifici Comitis Stephani, quem diligimus et omnis honoris et commodi sui cupidi sumus; Et circa factum Ostrovicze dicimus, quod idem Comes Stephanus prudens est, et deliberare ac disponere potest in re ista, sicuti melius sibi videtur. Circa partem concedendi transitum gentibus suis, Respondemus: Quod ex honestis, convenientibusque respectibus non videtur nobis hujusmodi transitum per territoria nostra concedere posse.

\+ 93 — 0 — 6

(Velenczei állam ltár.)

6.

1458. A velenczei tanács Thomasi követet értesiti, hogy a felajánlott Osztrovicza várat háborúkba keveredés veszélye miatt nem fogadhatja el.

(Doc II. die XIII. Marcij.)

Sapientes Consilij
» ect.
» Ordinum

Contulit se ad presentiam nostram Dominus Georgius Gaiger, qui nomine suo et fratris sui, qui ad presens est Castellanus Castri Ostrovicze, fecit nobis oblacionem dandi in manibus nostris ipsum Castrum Ostrovicze, quod de presenti oppugnatur per Comites Corbavie etc. ect. Et ex declarationibus habitus in ista materia, et ex his que habentur sicut per Sernum Dominum Ducem, huic Consilio relatum est, faciat pro nostro Dominio expedire, cum bonis verbis prefatum Dominum Georgium, et non implicare nos in rebus, que nobis bellum et scandala producere possent, propterea vadit pars: Quod eidem Domino Georgio, respondeatur in hunc modum, videlicet:

Quod intelleximus, quantum ejus Magnificencia nobis exposuit, circa materiam Ostrovicze, Cognoscentesque oblationem suam procedere ab affectione et benivolentia, quam Domino nostro gerit, sibi magnopere regratiamur, hec videtur nobis ex bonis et honestis respectibus impedire nos in hoc negotio Ostrovicze.

+ 102 — 2 — 2

(Velenczei állam ltár.)

7.

1458. Udine. A friauli helytartó levele a milánói fejedelemhez Magyarország készülödéseiröl a török ellen, és a Cillei grófné támadásáról Fridrik császár ellen.

Exemplum literarum locomtenentis nostri patris Forij-Julij ad nostrum dominium. Utino mart. 7. 1458.

Illustrissime Princeps et Domine Excellentissime. Ut Excellentia Vestra certior fiat de novis ex Alemania habitis, eidem significo Illustrem Dominum Comitem Goritie hesterna die per ejus proprium nuntium mihi nuntiari fecisse, in Regno Hungarie, prout ex reversione unius sui nuntii accepit, multas gentes nunc esse congregatas et in dies magnos apparatus fieri gentium armigerarum. Similiter Serenissimum Dominum Imperatorem gentes armigeras continuo preparare. Deinde Jon militie olim Domini Comitis Cilye principem fedus interrupisse et bellum cepisse cum Domina Comitissa Cilye, cui duo castra arripuit, statque intentus et preparatus ad offendendum Dominum Imperatorem. Et dum diebus superioribus idem Jon intellexisset Caesaream Majestatem statuisse Viennam proficisci, se in itinere opposuit; Ipsamque cepisset, nisi cum comeatu suo in terram Neustoth se contulisset. Ceterum si alia relatu digna occurerint, procurabo diligenter, et quam primum Vestre Celtudini intimare, cujus gratie me semper humiliter commendo. Ex Utino die VII. Martii 1458.

(Milánói állam ltár.)

8.

1458. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogehez a lengyel királynak a császárhoz viseltető viszonyáról és a magyar koronára vágyakozókról.

(Copia Literarum Petri Thomasy Secretarj Ducalis ad Illustrissimum Dominum Venetorum, datum Bude die I Aprilis 1458.)

Serenissime Princeps et Excellentissime Domine Domine mi singularissime. Per le ultime mie XXI. del passato scriss a la Vostra Serenita quanto me occoreva; alpresente qui s ha certo el Serenissimo Re di Polonia haver mandata ambas sata ala Maesta del' Imperador a dimandarli la corona d questo Regno per el primogenito suo, como herede de Sere nissimo quondam Re Ladislao; non se po intendere quell habi a sequire: de quanto circo coe piu oltra intendero n faro la Celsitudine Vostra per mie lettere certa.

Dissi per ditte mie ultime ala Sublimita Vostra de l richiesta fatta per il Magnifico Iscla*) boemo del Salvoconduct per conferirse a questo Serenissimo Re, et como la Maest sua li haveva concesso ect. Quello dipoy in ditta casone si successo e, che adi XXX. del passato fo qui suo messo co litere ala prefata Maesta continente como lui havria pres partito ai fatti sui, ne delibera esserli servitore, ma de ceter inimico et farli la guerra, chi dice ditto Iscla attrovarse cur persone IIII millia, et chi dice piu si sospettasse si mova, cum soldato del re de Polonia, et cossi se e drizato verso le part de Cassovia ai confini a querezare. Questo Serenissimo Re h recondutto per tal casone el Magnifico Pangracio boemo cur cavalli mille, preterea et ha recondutto circa Cavalli III milla de quelli Poloni, che se partirono da lui i giorni passat come per mie scrissi, et secundo mi e dicto da chi sa, no perche de quelli ne faza gran caso per la guerra, per non s poter d'essi fidare, ma principalmente per intender per mezo loro ala continua le cose d'inimici.

Dal Turcho d'ogni canto et ogni hora piu sona, lui fa molti apparati per vegnir quando prima el possi haver l'herb

*) Giskra.

contra queste parte. Lo Illustrissimo Governator como per dicte mie ultime scrissi pur e a quelli confini di la tamen dal Danubio per dubbio, che quelli Turchi, che sono in la Servia, non passino et facino qualche corraria, preterea fa fortificare Belgrado et da novo oltra i legnami de qui mandati questo Serenissimo Re con gran diligenzia fa fare zente de lignami pur per mandar al dicto Castello di Belgrado.

Circa le cose di Vienna, zoe della dichiarazione qual dei Duchi de Austria la debi Signoregiare, ancor non e sequita alcuna conclusione, per quanto si senti.

Atrovasse dentro el Duca Alberto, fratello della Maesta dell'Imperador, et el Ducha Sigismondo, qualli doi molto bene par intendessero assieme contra la Maesta dell' imperadore, la quale havia mandato ai ditti a dimandar salvoconducto de vegnir ancor lei, per i Duchi predicti per quello novissimamente quantosi ha li e sta risposto che volendo, vegnir ne la dicta Cita cum Ducha de Austria l'erano ben contenti el vegnisse cum Cavalli II cento et vorando alozar in el Castello, che el ne potesse alozare, hac tamen conditione, che etiam nel dicto Castello ne debbia alozare el prefato Ducha Alberto. Ma vogliando venire cume imperatore non deliberano acceptarlo. Tiense prefato Serenissimo Imperator non seponera in tal fortezza, et che simil materia non possi haver conclusione senze scandalo.

(Milánói állam ltár.)

9.

1458. *Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez a szerviai ügyekről, és a Giskra-féle mozgalmakról.*

Exemplum literarum Petri de Thomasys. — Bude. XII. Aprilis 1458.

Serenissimo Principe et Domine mi Excellentissime. Post humilem commendationem. Per le ultime mie, quale sono de 1. et 2. del instante assignato al circumspecto Leonardo Desiderio

Cittadin nostro la Celsitudine Vostra de le cose, de queste parte, come del Turco et altrove, che qui pare degne de mentione particolarmente, ne sera rimasta avisata. Dapoi pur d'ogni canto se conferma el turcho apparechiarsi per vegnir contra queste parte, quando primum el possi haver le herbe. De che questo Serenissime Signor Re ha deliberato scriveresi al Serenissimo Imperatore de Romanj, com et ai electori de lo imperio, impetrando i favori suoi, come per la copia dele predicte lettere, scripte ala prefata Maesta Imperial a queste incluse la Signoria Vestra potra vedere, etiam ha deliberato in eodem effectu scrivere al romano Pontifice. Questo Reverendissimo Legato fa continuar el predicar de la Croce et che ognuno stia in pronto, secondo etiam per dicte mie ultime scrissi. Ne altra provission fin qui e fatta, de quello piu ultra succedera, ne faro per mie lettere la Sublimita Vostra certa.

Lo Illustrissimo Governator se attrova al presente in Belgrado, et dicesse, quello far fortificare. Etiam tien pratica con la Donna, chè fo del quondam Lazaro ultimo Despoto de Servia, quale si attrova in Sandru*) et tenta el prefato Signor Governator haver dicto stato, et dar contracambio in queste parte de Hongaria alla prefata Donna, et a quel fratello ceco del quondam predetto Despoto, che li se attrova, maxime essendo venuto a quelle parte uno altro fratello ceco del prefato Despoto, quale stava con el Turco, et con el favore de ditti Turchi aspira a ditto stato. Se ditta praticha havra loco, che tamen a tutti difficile e credere per la pocha confidanza, hanno dicti Rasciani de Hongarj molto conferira ale coze dei Christiani et specialmente de questo regno. De quanto sequira: ne advisero per mie lettere la Celsitudine Vostra.

El Magnifico Iscla pure e verso le parte de Cassovia in questo Regno, ne resta far la guerra, et robar, se non dove non po affermarse. Atrovesse su persone oltra V milla per esser adherenti a lui, molti altri Polani et Boemi, che erano senza soldo. Tiensi che facia la guerra ad instantia del Re di Polonia, ma nentemeno tal fama anchor ala palese non e sparta. Questo Serenissimo Signor Re i di passati, como per

*) Szendrő.

ditte mie ultime dissi, have riconducto ai servitii soi el Magnifico Pangratio boemo, con cavalli mille, et quello havea costituito suo Capitaneo al incontro del dicto Iscla et a di VIII. del instante de febre, secondo se dice, mancho di questa vita in questa terra el prefato Pangratio.

Questo Serenissimo Signor Re fa solicitar con littere, che tuti Regnicoli se debi conferire a questo San Zorzi ala Congregazione generale ordinata, secondo per altre mie scrissi. E opinione de molti per le novita occurente molti pochi ne venirano. Nihilominus de his, que seguuntur, ne faro la Serenita Vostra certa. Mi raccomendo etc. Bude XII. Aprilis 1458

Petrus de Thomasys.

Serenissimo Principi et Excellentissimo Domino Domino Pasquali Maripietro*) dei gratia inclyto Duci Venetorum ect.

(Milánói állam ltár.)

10.

1458. Buda. Mátyás király levele Fridrik császárhoz, melyben a török elleni hadjáratban közremüködését sürgeti.

(Exemplum literarum Serenissimi Domini Regis Hungarie ad Serenissimum Dominum Romanorum Imperatorem.)

Serenissimo Principi Domino Friderico Dei Gratia Romanorum Imperatori semper augusto, ac Austrie et Styrie Duci ect. ect. fautori nostro, Mathias eadem gratia Rex Hungarie, Dalmatie, Croatie salutem et prosperos ad vota successus. Post quam divina providentia ac cunctis Regni Hungarie subditis unum sentientibus ad hoc regale fastigium sublimati sumus: id nobis inprimis cure fuit, ne tante dignitati humeris nostris imposite deesse videremur. Nec enim ignari sumus, quantum oneris cum summi Regni beneficio sustineamus. Quare preclara initia regiminis nostri ita ficri posse existima-

*) Malipiero.

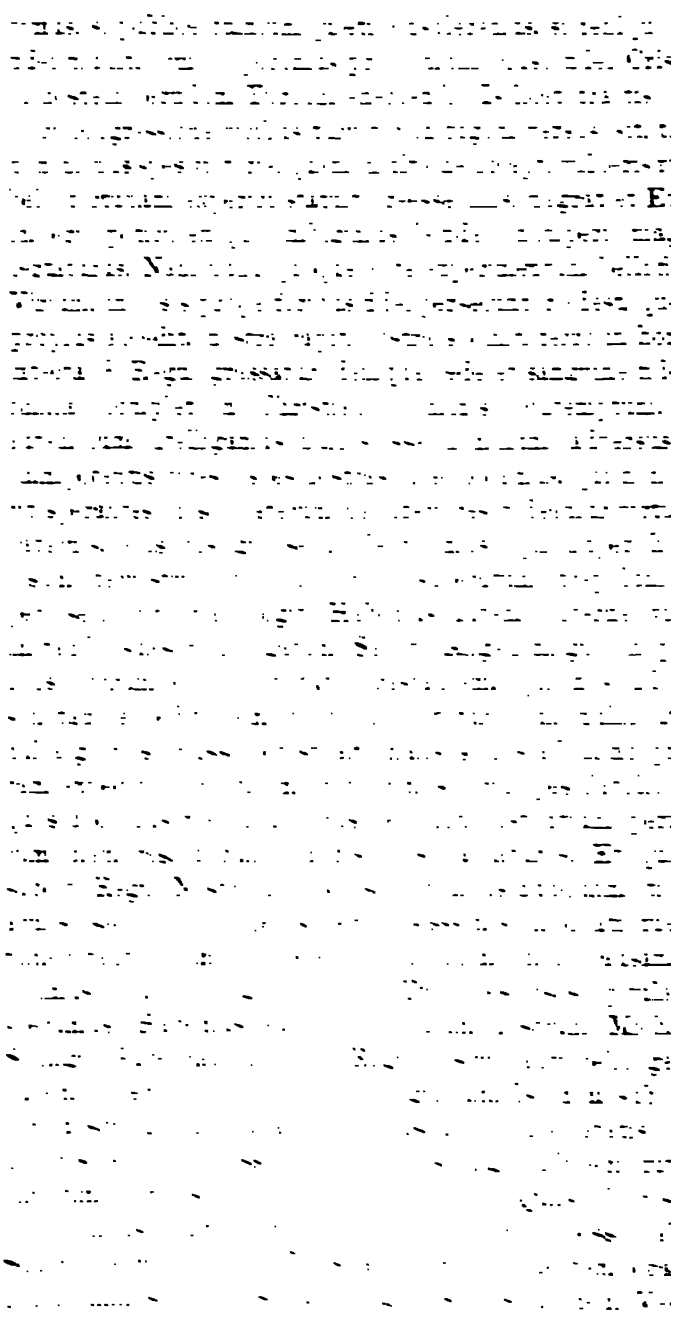

ut ea in hoc sancto opere remissior esse non velit: quam tantam dignitatem decet, meminerit se omnium fidelium defendendorum caput, preterea defensorem ad eo constitutam, pro quo multi sanguinem fuderant, aut vitam maxima cum gloria posuere. Ferat igitur diu expeditum opportunum presidium. Hortetur reliquos principes Catolicos ad obviandum crucis inimicis, ut de cetero cum effectu auxilium prestent, non enim policitis auxiliis, sed in conspectu radiantibus armis terentur hostes. Turcus enim contemptu paucitatis nos aggredi conatur, qui dum ulcisci iniurias nititur, tuendum est, ne nos principium cladis Cristiane faciat, quod ne eveniat, rem etiam nostram cum periculo fidelium curare decet; eandem enim belli causam reliquis fidelibus cum hoste, atque nobis esse. Et certe quantominus ejus impectus propulsabitur, tanto illum majora munimenta et receptacula belli futuri habitorum. Datum Bude 14. Aprilis.

(Milánói állam ltár.)

11.

1458. *Lippa. Szilágyi Mihály levele a pápai követhez a török ellen inditandó keresztes had iránt.*

(Copia literarum Illustris Domini Gubernatoris Hungarie ad Reverendissimum Dominum Cardinalem Sancti Angeli Legatum etc. ect.)

Reverendissime Pater et Domine Nobis honorande. Cum jam repetitis vicibus novitates valde ardue ex parte sevissimorum turcorum ad nos pervenerint in eo, ut ipsi turci omniorum (igy) potentiam in periclitationem hujus Regni et totius Christianitatis (gentibus armatis) quamplurimis hoc Regnum Hungarie vastaturi subintrare satagunt. Et hoc idem per certos nostros nuntios verissimiliter inteleximus; cum attamen Vestram Paternitatem tamquam ad hoc a Sede apostolica missam, in tam arduis negotiis Christianitatis remedium adhibere posse credamus: ideo Vestram Paternitatem multum diligenter requirimus et rogamus, quatenus

omnes populos Christianos, qui pro Christi nomine ad resistendum inimicis Crucis Christi crucem sumserunt: ita proclamari facere et ad hoc per sua mandata compellere velit, ut dum per literas nostras requisiti fuerint, mox et incontinenti una nobiscum contra hujusmodi super nos veniens periculum et insultationem inimicorum consurgere valeant et teneantur. Aliud, prout Christiane fidei augumentum cupitis, non facturi. Datum in Lippa in Dominica ramis Palmarum Anno Domini 1458. (márczius 19.)

(Milánói állam ltár.)

12.

1458. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez Mátyás király szándéklatairól és az országban történt egyéb események részleteiről.

Serenissime Princeps etc. Per le ultime mie, quale furon de primo et secondo dell instante assignate al circumspecto Leonardo Desiderio, citadino nostro, la Signoria Vestra si de le cose de questa parte, come del turco, et altrove, che qui pare degne de mentione, particularmente ne sera rimasta avisata. Dapoi pur d'ogni canto se conferma el Turcho apparechiarse per venir contra queste parte, quam primum el possa haver le herbe, de che questo Serenissimo Signor Re ha deliberato a scrivere si al Serenissimo Imperator de Romani, como etiam agli Elettori dello Imperio, impetrando i favori sui, come per la copia delle predicte lettere scripte alla prefata Majestate Imperiale a questa incluse, la Signoria Vestra potra vedere etiam, ha deliberato in eodem effectu scriver al Romano pontifice. Questo Reverendissimo Signor Legato fa continuar el predicar della Croce et che ognuno stia in pronto, secundo etiam per dicte mie ultime scrissi. Ne altra provision fin qui e fatta, de quello piu oltra succedera ne faro per mie lettere la Signoria Vestra certa.

L' Illustre Governator se trova al presente in Belgrado, e dicesi, quello fa fortificare. Etiam tien pratica con la Donna,

che fu dal quondam Lazzaro ultimo Despoto de Serbia, quale se attrova in Sandru et tenta el prefato Signor genero, haver dicto stato et dar contracambio in queste parte de Ungheria alla prefata donna et a quel fratello cieco del quondam predicto Despoto, che li se attrova, maxime essendo venuto a quelle parte uno altro fratello cieco del prefato Despoto, quale stara con el Turco, et con el favore da dicti Turchi aspira à dicto stato. Se dicta pratica havera loco, che tamen a tutti difficile e credere per la poca confidenzia, hanno dicti Rasciani ed Hungari molto conferira alle cose de Christiani et specialiter de questo regno. El Magnifico Iscla pur e verso le parte de Cassovia in questo Regno, ne resta far la guerra, et robar se non dove el non po fermarse, attrovesse su persone oltre X millia per esser adherenti a luj, multi altri Polani et Bohemi, che erano senza soldo. Tiensi faci la guerra ad instantia del Re de Polonia, ma nientemeno tal fama ancor ala palese non e sparta. Questo Serenissimo Signor Re di passati como per dicte mie ultime dissi, have reconducto a servizi sui el Magnifico Pancrazio Bohemo con Cavalli 1000, et quello havea constituito suo Capitaneo al incontro de dicto Iscla. Et a di del 8 del instante de febre secundo se dice manco de questa vita in questa terra el prefato Pangratio. Questo Serenissimo Signor Re fa sollecitare un lettere, che tutti Regniculi se debbi conferire a questo san Ziorzi alla congregatione generale ordinata secondo per altre mie scritti, e tamen opinione de molti per le novita occurente molti pochi ne veniranno. Nihilominus de his, que sequentur, ne fatto la Signoria Vestra certa, cujus gratie me humiliter et semper comitto. Bude XXI. Aprilis 1458.

Servus

Petrus de Thomasiis

Al Doge Pasquale Malipetro.

(Velenczei állam ltár.)

13.

1458. Beszterczéről követségi jelentés a szerviai és boszniai ügyekről.

Copia literarum habitarum ex Bossina. 1458. 21. April.

De la morte de Illustrissimo Despoto de Servia la Serenita Vestra e stata avvisata. Dapoi el Signor Turcho con arte cercara tuor Simedrino, lugo principal de quella Signoria, dando opera de levar per Signor uno fratello de Bassa de Romania, con consentimento de molti de la Servia, i qual veneno cum un subbasi et assai Turchi per voler crear per despoto ditto fradello del Bassa di Romania per nome Amolulo Anzelovich. Alguni Zentilhomni cum la Universita di populi se trovara in Smederno se credeteno senza ingano dicto fradello del Bassa, se dovesse far Signore com confermatione del Turcho et non che loro fosse nele man de turcho totalmente. Lassono intrar el dicto in Smederno cum pareche brigate et assai turchi con loro. Et subito come furon dentro i Turchi, montarono su la torre de la porta con l'insegna del Turcho, cridando viva l'imperador Turcho. I populi intendando tal inganno, corseno a romor. taiono apeze li turchi et molti di Servia, che era con loro in liga, et hano prexo quel fradello del Bassa. Ma el gran Turcho sta in speranza de haver Smederno. Era levado con grande apparechio verso l'Ungheria. Ma ancore non havea havuto nuova de quanto era sequito in Smederno. Ma del certo el Turcho vien verso l'Ongaria. Re de Bossina ha fatto et confermato la pace cum el Turcho, dandoli el tributo ordenato per non poter far altro et per non haver tanta furia ale spale. El Ducha Stefano tratta pace con el Re de Bossina, quello sequira, non so, ma sequendo le cose de Smederno, se ha levado un fiol bastardo de Gregor Orbo, che fu del Despoti et quelli de Servia lo tuo per Signor, et hora maj e in Smederno, per questa cason non credo se fara le noce del fiol de Re Bossina in la fiola del Despoti Lazaro. Datum die 21. Aprili in Bistriza 1458.

(Milánói állam ltár.)

14.

1458. Buda. De Thomasi Péter tudósitása a velenczei dogehez.

Bude 24. Aprilis 1458. Petro de Thomasys ad Ducem Venetiarum.

Serenissime Princeps Domine mi Exc. post humillem commendationem. De tutte cose occorente degne di significatione in queste parte in sin XII. del instante, la Serenita Vestra per mie lettere del dicto zorno, quale mandai per Jacomo de Boniglia familiar di questo Reverendissimo Signor Legato, ne sara rimasta advisata. Dapoi sono state lettere dell Illustrissimo Governator,*) per le quale conferma el turcho mettersi in pronto. Ma conclude, non poter ancor intender certo, quale impresa ei debi pigliare, perochi chi dice, che sia per dirizarse contra Belgrado, chi dice per tore la Servia et specialmente Sendru, che dice per conferirse altrove. Circa cio, el prefato Signor Governator si appresso a questa Regia Maesta, come a questo Reverendissimo Signor Legato non fa altra conclusion senonche i Cruci segnati siano in ordine. Siche dirigandose predicto Turcho contra Belgrado, o questo regno se li possa obstare, de quello piu oltre se intendera, ne faro la Celsitudine Vestra per mie lettere certa.

Attrovasse el prefacto Signor Governator con la persona in Belgrado. Le gente veramente sue, che pono esser omnibus computatis, segondo el commo dire persone circa VIII millia, sono de la dal Danubio alincontro de la Servia, et ha obtenuto novamente tre castelle del quondam Despoto, che sono verso le rive del dicto fiume, era Signor Ladislao Conino, et Colombazo, preterea dal lato de qua dal Danubio ai confini dela Sava pur verso la Servia, credo per assicurare da ogni canto in quelli confinj; ha fatto retener lo Abbate de Pietro Varedino et toltoli la terra sua, opponendolj de infidelita ect. quale Abbate e fratello naturale del Magnifico Nicolo Vaivoda **)

*) Szilágyi.

**) Ujlaki.

principal Baron de questo Regno et de quelli se attrovo a caso del fratello de questo Serenissimo Signor Re.

Quelli Turchi, che i di passati venero in la Servia co el fratello ciecho del quondam Despoto, che sta con el Turc come per due mie ultime dissi, da novo per dubio del prefat Governator, sono ritrati, et reduti nei lochi suoi, pur a confini d detta Servia. Dapoy el partir de quali Turchi la Illustrissim Despotessa con l'altro cognato, che e appresso a ley, ha fatt retegnir el Vajvoda del quondam Despoto, che e fratello d Bassa di Romania, et dai populi vegnia chiamato in Despot per la qual casone non si sta senza qualche pocha speranz che el concordio, che tracta el prefacto Governator con dict Despotessa, secondo per dicte mie scrisi, del haver locho zc dè darli contracambio in questo Regno et torre dicto Desp tado. De quanto nientemeno sequira, ne advisero per mie le tere la Sublimita Vestra.

Dissi per dicte mie ultime ala Serenita Vestra, che l lettere scripte per questo Serenissimo Signor Re si al Summ Pontifice come Serenissimo Imperatore etc. per l'impetrar d favori venendo el Turco ect. Dapoi parendo a questo Reverer dissimo Signor Legato esser necessario, che el prefato Signo Re etiam facesse uno salvo conducto generale, che ognuno, ch vegnisse contra el Turco, potesse passar, star, et ritornar pe questo Regno, segondo etiam fece el quondam ultimo Re La dislao. De che fatane per el prefato Signor Legato instantia, f tolto rispeto, et passati piu zorni, anchor non ha otenuto e hame dicto uno grand Maestro de queste parte, non vorano pc lo meglio. La Serenita de questo Re de Hungaria ex propri capite haver deliberato non voler darli dicto salvo conducto senon con conditione, chel non se intendi Alemanj ne Polani hore per debito comunicato con el prefato Reverendissim Signor Legato, quale per lo meglio ha deliberato de dicto salv conducto pui non fare instantia. Maximamente atteso, che d dicte parte venendo turchi, non e da sperar alcuno soccorso, e arecordome l'anno passato vivendo el Signor Re Ladislao, ch pur era Alemano, fa mandasse el Turco per venire, haver v duto lettere dei Prelati Alemanj, responsive al prefato Reverei dissimo Legato, che concludevano non esser possibile de quel

parte haver Cruci Segnati piu a favore di questo Regno, ma se si chiamesseno contro esso tutti de bona voglia ne veriano: (ut verbis coram utar) have voluto de tuto avisare la Celsitudine Vestra poiche omnia melius judicare possit.

El Magnifico Iscla Boemo preseque la guerra contra questo Serenissimo Signor Re. Diche sua Serenita adi XVI. del instante instituoito suo Capitaneo contro prefacto Iscla el Magnifico Sebastian Rosgon barone regnicolo et molto servitore de la Sua Maesta, con el quale ha facto adviare le gente, che fo del quondam Pangratio et tutte altre gente regnicole et altre soldatume se attrovano qui et nei lochi circonstanti dicesse ascender ala summa de persona IV millia, de quello succedera la Serenita Vestra per mie lettere faro advisata.

A di 20. del instante per proprio corrier questo Reverendissimo Signor Legato ha havuto certi brevi dal romano pontefice et directo a questo Serenissime Signor Re et governo congratulatorij de la electione sua ect. per quali dice la sua Beatitudine tante bene ample et congratulatorie parole, quanto piu dire over pensar si potesse, concludando inter cetera, che mediante prefata Regia Maesta et governo, ai quali la offerisse ogni suo favore, non solamente vole reaquistare la Cita di Constantinopoli et desfar el Turcho, ma etiam la terra sancta et extirpar la secta mahomettana; che se cosi far si potesse saria bella cosa a vedere. Non dubito questo tal scriver con si grande offerte nela congregatione proxima da se fatta per questo Regno, se sera qualche particular richiesta de favor del prefato Sommo Pontefice et non parlo senza rasone.

Ancor non ha principiato alcuno vegnir ala congregatione generale ordinata, segondo per altre mie scrissi, che rasonevolmente procede per i disturbi occorenti; e opinione di molti se dillatora predicta congregatione sino ale pentecoste proxime. De quello piu oltra occorera, advisero la Serenita Vestra; ala quale humilmente sempre me racomendo. Bude 24. Aprilis 1458.

Servus Petrus Thomasius.

Serenissimo Pricipi et Eccellentissimo Domino Domino Pasquali Malipetro Dei gratia inclyte Duci Venetiarum ect.

(Milánói állam ltár.)

15.

1458. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogehez a bécsi gyülésről és Albert herczeg sereg gyüjtéséről.

De le cose d'Austria qui se ha certo per l'andata del Duca Sigismondo a la Maesta del Imperador non esser seguita circa la differenzia de quel Ducato, maxima per la cita de Viena, alcun altra conclusione, salvo chi a la festa de san Firmiano proximo se debino congregar in Viena tuti principi baroni et gentilhominj de Austria et quello, che per dicta congregatione sara deliberato cussi debi haver loco. Sentisse el Duca Alberto, che e in Viena, condur zente d'arme, per la qual casone e judicio de molti dicta congregation non havra loco, de la qual cosa benche me rendo certo per la via de Fontego de tuto la Celsitudine ne debi haver notizia, etiam per debito quanto, qui si sente ho voluto notificar ala Sublimita Vestra. Bude XXVI. Aprilis 1458.

(Milánói állam ltár.)

16.

1458. Prága. Podjebrad György választott cseh király több magyar főur jelenlétében a kath. egyház iránt hüséglevelet ad ki.

In Nomine Domini Patris scilicet filij et spiritus sancti, Amen. Ego Georgius Electus Bex Bohemie in proximo coronandus, promito, spondeo, polliceor atque juro coram Deo et Angelis ejus ac in manibus patrum in Christo Reverendorum Dominorum Augustini Jauriensis et Wincentii Waciensis Episcoporum ac in presentia Venerabilium Prothasij electi Olomucensis, Pizibislai Abbatis Lucensis. Item Spectabilium Magnificorum ac Egregiorum Virorum Nicolai de Wylak Waiwode Transylvani, Osualdi de Rozgon Comitis Siculorum Hungarie, Zbinconis Leporis de Hazunburg Judicis Regni, Procopij de Rabenstein Cancellarij Bohemie Regnorum Baronum ac Michaelis de Sancto Nicolao Archidiaconj Neu-

gradiensis Vaciensis et Thome de Kuthus Canonicorum Jauriensium ecclesiarum Canonicorum, Decretorum Doctorum, quod ab hinc in antea et deinceps fidelis et obediens ero Sacro Sancte Romane et Catholice ecclesie ac Sanctissimo Domino nostro Domino Calisto divina providentia Pape tertio, ejusque successoribus Canonice intrantibus et eis obedientiam et conformitatem more aliorum Catholicorum et Christianorum Regum in unitate orthodoxe fidei, quam ipsa sancta Romana Catholica et apostolica confitetur, predicat et tenet, fideliter observabo. Ipsamque Catholicam et orthodoxam fidem protegere, tueri et defendere volo toto posse, populumque mihi subjectum secundum prudentiam a Deo datam ab omnibus erroribus, sectis et heresibus et ab aliis Articulis Sancte Romane Ecclesie et fidei Catholice contrariis revocare, et ad vere Catholice et othodoxe fidei observationem ac obedientiam, conformitatem et unionem ac ritum cultumque Sancte Romane Ecclesie reducere et restituere volo et laborabo, daboque et adhibebo omnem diligentiam ut omnia prescripta compleantur toto meo posse et conamine ad laudem gloriam et honorem Dei et ad exaltationem Sancte et Catholice fidej, sic me Deus adjuvet et hec sancta Dei evangelia manibus meis corporaliter tacta. In fidem autem et testimonium omnina prescriptorum. Ego Georgius electus Rex predictus hic infra sigillum meum bona et propria voluntate et ex certa scientia appendi mandavi. Datum Prage die VI-ta mensis Maij Anno Domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Et ego Prothasius Dei et apostolice
Sedis gratia Electus Olomucensis interfui
et manupropria subscripsi ac signeto meo
sigillavi.

Ego Pizibislaus Abbas Lucensis interfui
et manu propria subscripsi et sigillavi.

Ego Procopius de Rabenstein
Domini Regi Cancellarius
interfui et propria mauu
subscripsi et signeto sigillavi.

Ego Osvaldus Rozgon Comes Siculorum
premissis personaliter interfui et omnia premissa
vidi et audivi et sigillum appendi manu propria.

Ego Zbinco Lepus Judex Regni
Bohemie, quia scribere nescivi
Dominum Cancellarium Procopium
ut pro me subscribat, sigillo tamen
meo inferius consignavi et interfui.

Ego Magister Michael de Sancto Nicolao sacre
Theologie licentiatus ac Doctor Decretorum Ecclesie
Vaciensis Canonicus et Archidiaconus Cathedralis —
premissis interfui et manu propria hic me subscripsi.

Ego Thomas de Kuthus Decretorum Doctor
Cantor et Canonicus Ecclesie Jauriensis, premissis
interfui et manu propria hic me subscripsi.

Et Ego Petrus Natus Pauli Forgacz de Gara Clericus Quinque ecclesiarum Diocesis, publicus Imperiali auctoritate Notarius, anno mense die et hora, quibus supra indictione VI-ta, pontificatus nostre Santitatis in Christo patris et Domini nostri Domini Calisti Divina providentia pape tertii, anno ejus quarto, Prage in Camera Secreta Regali solite habitationis sue constitutus personaliter Serenissimus Princeps Dominus Georgius electus Rex Rohemie prescriptus sibi et ad latus ejus corporali presentia assistente Serenissima Domina Johanna conthorali sua, jurisjurandi et professionis prescriptam cum primum in latino legi audiret et tandem in Bohemum translatam legeret et ore proprio pronunciare, ac in manibus supradictorum Reverendorum in Christo patrum Dominorum Jauriensis et Vaciensis Episcoporum, tandem manibus suis sacro sanctis evangeliis et carta professionis per eam lecta tacta obedientiam, reverentiam, fidelitatem et conformitatem sacro sancto Romane ecclesie ac Sanctissimo in Christo patri et Domino nostro Domino Calisto Pape tertio ejusque successoribus canonice intrantibus observare juraret et professionem expressam facere. Serenissima etiam Domina Johanna predicta Conthoralis sua formam prescripte professionis

primum in manibus dictorum Dominorum Episcoporum et post tactis manibus suis sacro sanctis evangeliis et carta professionis omnia, que sibi per prenotatum Dominum Jaurinensem Episcopum proponebantur, ore proprio et voce intelligibili pronunciaret et exprimeret. Quia omnibus et singulis premissis dum sic, ut premititur, fierent et agerentur, unacum supra scriptis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo me manu propria hic subscripsi, signoque et nomine meis solitis et consuetis consignavi in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum rogatus et requisitus.

Concordat cum Originali (Milánói állam ltár.*) } Jo. Cardinalis Sancti Angeli Legatus manu propria.

17.

1458. Lippa. Szilágyi Mihály kormányzó, János bibornok pápai követet Galambocz ostromáról és a töröknek a ráczföldön sikerült ostromairól tudósitja.

Reverendissimo in Christo Patri Domino Joanni Cardinali Sancte Angeli, apostolici Sedis Legato, Domino et patri Nostro honorando.

Reverendissime in Christo Pater, Domine Nobis honorande. Licet turchi sub castro Galambocem sicut id etiam in aliis literis nostris vestri Reverendi patris rescripsimus, advenerant, ibique diebus tribus steterant, intendentes per aliquam occasionem Castrum illud a manibus Castellanorum rehabere; tamen nunc, ut vere fertur, ab obsidione illius Castri Galambocz recesserunt sub Oztrawircza ipsum expugnaturi, quod a Nandoralba solum distat in sex miliaribus; venerunt quamplures Vajvode ad Vidinium de novo ubi nave per Danubium apropinquant. Ignoramus tamen, qua divertere volunt: jam ipse Bassa cum aliis suis complicibus plura

*) Ezen okmány többször ki van adva, hazai tudósaink közül Kaprinai Dipl. II. 529. németül, Pray Annales III. 224. latinul közöltek, de elterésekkel és az aláirások elhagyásával; ez okok az egykorú másolat után való ismèti közlését javalák.

castra in Regno Rascie per subordinationes obtinuit, et adhuc non sinit, sed nescimus ab illinc, quo vult pergere. Igitur Paternitas Vestra Reverendissima se cum cruce signatis interim movere non velit, donec nos in aliis litteris nostris Paternitatem Vestram Rev. de occurrentibus novitatibus certiorem reddemus. Scriptum Lippe in Die Penthecostes Anno Domini 1458. (máj. 14.)

Michael Zilagy de Horogzeg Regni Hungarie Gubernator.

(Milánói állam ltár.)

18.

1458. A velenczei köztársaság tanácsa magyarországi követét, Thomasit tudósitja, hogy a horvátországi részekbe küldött kapitányokat jól fogadandja, és a jó szomszédságot ápolni óhajtja.

Ciriumspecto et Prudenti Viro Petro Thomasio Secretario nostro in partibus Hungarie.

Sapientes Consilij i. t. f.

Petre! Delate sunt nobis littere tue dierum XXIII et XXVI Aprilis nuper decursi nunciantes nobis nova, et alia occurrentia, pro quibus sic nobis significatis, diligentiam et prudentiam tuam commendamus; inter cetera autem notavimus quantum scribis circa ea, que asseris intellexisse de Priore Aurane, et Pani Jano, qui cum illis gentibus de consensu et deliberatione Serenissimi Hungarie Regis, ad partes Croatie dissessuri sunt, circa quam materiam respondentes, dicimus, esse mentis nostre: Quod des operam optato tempore reperire te ad presentiam ipsius Serenissimi Regis, dicendo sibi, quod ad nostri noticiam deductum est prefatos nos Capitaneos versus partes Croatie descendisse, quod que certi reddimur Regiam Majestatem suam pro ea affectione, quam tenemus, eam nobis gerere ordinasse per modum, quod ipsi Capitanei, seu gentes sue habebunt bonum respectum et advertentiam erga subditos et loca nostra, ut nulla damna recipiant, quemadmodum decet benevolentiam, quam Ill. condam genitori

suo semper gessimus ac Serenitati Sue per continua tempora habere intendimus.

+ 124 — 9 — 2.

De hac materia, si ita utile judicatis, volumus quod prius conferre debeas cum Reverendo Domino Episcopo Varadinensi, ut etiam opera sua, eam ad vota nostra melius conducere possis.

(Velenczei állam ltár.)

19.

1458. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogehez a szerbiai mozgalmakról és a cseh rablók üzelmeiről.

Copia literarum circumpecti Secretary Petri de Thomasys ad Ill-mum Ducem Venetiarum. Buda XIII. May 1458.

Serenissime Princeps et Domine mi Excellentissime. Post humilem Comendationem. De le cosse occorente in queste parti et presertim circa i facti del Paniiano *) et el Priore de la Aurana etiam de Turchi etc. etc. per mie lettere de XXIII. et XXIIII. del passato, quale mandai per Ambrosio Turcho mio corrier la Celsitudine vostra particolermente ne sara rimasta avisata. Dapoi adi 6. del instande qui cum circa cavali 50 giunse el prefato Priore. La casone di tal venuta mal si po intender, ma pur si divulga per esser fra lui et Paniiano qualche particolar discordia per riputarse ognun di se magior del altro i se piu oltra intendero, ne faro la Serenita Vostra avvisato.

De Turchi per lettere et messi delo Illustrissimo Governador**) si dice esser gionti a Cosozo, che e in la Servia susu el fiume de la, Morova che mette nel Danubio et e doc zornate appresso si a Zandri ***) come a Belgrado, el vice imperatore Turcho, cum Turchi XV millia et gran numero de marangoni et callafati de Constantinopoli et Galipoli, quali attendeno fare navaze per metter nel Danubio et affirmase l'imperator Tur-

*) Vitovecz János, tótországi bán, — szlávúl p á n annyi mint úr, — J a n o = J á n o s.

**) Szilágyi Mihály.

***) Szendró.

cho cum grand exercito et apparato gia esser in via. Rechiede el prefato Illustrissimo Governador a questo Reverendissimo Legato, che vogli subito mandare a Belgrado Cruci segnati II millia et fare, che gli altri etiam siano in ordine, per la qual casone e stato el prefato Signor Legato cum questo Serenissimo Signor Re, et ditoli, che attesa la conditione de Cruci segnati, quali per esser homeni lezieri se fusseno convocati senza vedesseno subito Turchi, se parteriano, ne piu se potriano convocar, etiam vogliendo chiamar II millia, non saria possibile senza gli altri. Non vedea modo la sua Reverendissima Paternita poter mandar dicti Croci segnati per hora in Belgrado, et che la sua Maesta ne provedesse lei, et ita est veritas, ha scripto etiam el prefacto Reverendissimo Legato, che tutti dicti Cruci segnati stano in pronto et ancor lui non resta provedersi de le cosse necessarie, perche bisognandoli discender la possi fare. Questa Regia Maesta etiam ha scripto a tutti Baroni et Signori. De quello succedesse, ne faro la Vostra Serenita certa.

Circa la pratica tegnia lo Illustrissimo Governador cum queli de servia, zoe la Donna, chi fo del quondam Despoto passato, et quello Despoto cecho e in Sandru, come per altre mie ho scripto, sono rimaste in conclusione, che questo Serenissimo Re debi restituirle tutte terre et lochi, che tegniva iuridicamente el quondam Despoto vechio in questo Regno et dicesse esser per l'intrata de oltra Ducati XL millia, et che questo Regno sia obligato defender i predicti nel dicto Despota, et loro danno al prefato Signor Re uno Castello fortissimo chiamato Culunbazo, che e in la Servia suso le rive del Danubio fra Sandru et Belgrado, che si fa in una giornata per confirmatione, dele qual conventione qui sono venuti doe Ambassadori de dicti Servi, et cussi hano obtenuto da questo Signor Re et Baroni predicta confirmatione. Affirmano predicti Ambassatori et maxime uno d'essi chiamato Misser Damiano Raguseo, quale questa Pasqua passata se trovo ambassator apresso al Signor Turcho, predicte nove de Turchi, et dice esser venuto cum dicto Viceimperator turco et dita maestranza sino al dicto logo de Cosogo et che el si divulga nela corte sua, che in caso, che el dicto Turcho non potesse opugnar Belgrado et Sandru, el faria far de castelli uno contra Bel-

grado et l'altro contra Sandru. Dice preterea haver veduto in Adrionopoli Ambassata del Re de Bossina, quale havea portato el tributo de Ducati VIIII millia. Queste cose come le ho, cussi ala Serenita Vostra le scrivo.

Nei passati zorni per questo Serenissimo Signor Re fu mandato ai confini di questo Regno verso le terre de la Maesta imperiale uno Ladislao da Canigo*) nepote del Reverendissimo Signor Cardinal de Strigonia cum cavagli IIII cento et dicono solo per tegnir el prefato Serenissimo Inperatore in suspecto, el quale Ladislao secundo le restige Hungare, che non se obedisse se non a bon piaciere, immediate gionto a dicti confini ha rotto guerra al prefacto imperator, de la qual cosa ognun de qui mostra esser malcontento, ma pur provisione altro non fanno.

El Magnifico Iscla**) in questi zorni passati e stato ala presentia del Serenissimo Signor Re de Polonia, nel qual tempo essendo corso ad uno vilagio uno suo condottiero chiamato Talasus***) cum Cavalli III cento, le zente de questo Serenissimo Signor Re hebbeno per spia in modo forono ale mano et roto[1]) el dicto Talasus, tutti i suoi sono presi et mal menadi, per la qual nova questo Serenissimo Signor Re fece far feste de campane et cantar nele giese Te-Deum Laudamus. Ritornato dicto Iscla nient altro dapoi e seguito. De quello succedera ne faro la Serenita Vostra certa.

In questi Zorni e stata qui ambassata del Serenissimo Re di Boemia novo, quale in publico hano exposto a questo Serenissimo Signor Re, che el predicto Boemo offeri ogni suo possibel favor contra cadauno inimico del prefato Signor Re, etiam per ricuperatione dei membri de questo Regno perduti, exceptando tamen la imperial Maesta. Li e stato risposto per quelle medesime rime et sono sta mandati predicti Ambassadori ad Iscla per guidarlo a concordia. Bude XIII. May 1458.

(Milánói állam ltár.)

*) Kanizsai.
**) Giskra.
***) Talafusz.
1) Botkó mezején.

20.

1458. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei d török mozgalomról Szerbiában. Mátyás udvarának várra meneteléről.

Exemplum aliarum literarum prefui Petri.

Serinissime Princeps et Domine mi Excellentissin humillimam comendationem. Per le alligate mie dc del instante, quale per mancamento di messi over Corri questa hora me e stato forzo retenere la SerenitaVostra cosse occorenti, che si de le nove dei Turchi, come d compitamente ne rimara avvisata. Dapoi hieri qui fonc et messe del despoto de Servia et questi suoi Amba per le quale dicono, che el Viceimperator Turcho Bassa, quale come per le dicte mie dissi, se atrovo a haver scorso tuta la Servia fino circum la terra de Be et cum gran preda esser ritornato a Cosogo, quamvis pur ne rimasero morti et presi alcuni apresso a Sandru mano el Turcho esser in via. De quello piu oltra int che degno sia de mentione faro la Serenita Vostra a

Questo Serenissimo Signor Re heri cum tutti et Baroni, che qui si attrovano cavalcho verso Alba che e miglio 8 hongari apresso qui, dove si dice star che zorni et poi ritornera; intendo ha comandato a P che omnibus remotis se debi conferir li alui. La cas questa suo si subitanea andata al dicto loco de Alba fino qui pochi sono, che li intenda. Preterea avanti l partita disse a questo Reverendissimo Signor Legato e ne scrive al Romano Pontefice, sua intentione esser po ogni altro suo pensiere fermandosi Turchi, como da ogn se affirma contra questo Regno, personalmente confe exercito. De qual succedera, ne faro la Serenita Vostr sata ect. Bude XVII. May 1458.

Petrus de Thom

(Milánói állam ltár.)

21.

1458. A velenczei tanács, a török ellen segélyt sürgető boszniai király követének kitérő választ ad.

(184. t. MCCCCLVIIII. die XXXI. Maij.)

Sapientes Consilij ect.
» t. f.

Quod Spectabilibus Oratoribus Serenissimi Domini Regis Bossine, qui venerunt ad presentiam nostram, et explicaverunt nobis conditiones et apparatus Domini Turcorum, et pericula imminentia Regno Ungarie, ac statui ipsius Regis Bossine, per cujus loca primum accessurus est exercitus Turcorum, antequam contra Regnum Hungarie processurus sit, petitque ideo Rex ipse, ac instanter nos rogat, ut impendamus sibi favores nostros in his urgentibus periculis sibi occurentibus, quos quidem favores, si non apertos saltem occultos demus, cum pecunijs vel aliter, sicut nobis melius esse videtur etc. ect. Quemadmodum per Serenissimum D. Ducem isti Consilio relatum est; Respondeatur:

Quod intelleximus, quantum Oratores ipsi retulerunt nobis de conditionibus et periculis, que contingere possunt ex apparatibus Turcorum adversus partes Bossine et Hungarie. Et quidem cum fuerimus semper veri Christi fideles, sicuti etiam continue esse disponimus, molestisimum nobis est, quod Ser. Dnus suus, quem sincere et fraterne diligimus, materiam ullam habeat dubitandi de potentia Turcorum, quomodo omnis honoris suis et omnis comodi suis status, profecto semper fuimus et sumus magnopere cupidi. Et quomodo idem Serenissimus Rex petit favores nostros etc. ect: Dicimus quod prout ipsi Oratores sciunt, Summus Pontifex statuit Dietam faciendam de proxime in urbe Mantua, pro factis Turcorum, ad quam Beatitudine Sua jam personaliter se contulit, debentque convenire ad ipsam Dietam legationes principum et potentatuum ob has causas, ad quam Dietam nos etiam missuri sumus Legationem nostram, tenemusque, quod ad Dietam ipsam, sicut ille provisiones, que ad majus bonum et commodum christianis utiles cognoscentur. Et justificetur et honeste-

tur hoc responsum nostrum cum predictis et alijs pertinentibus verbis, que collogio videbuntur.

Preterea, quia venerunt etiam ad nos duo Oratores D-ni Arte, rogantes similiter nos circa rem istam, ac petentes favores nostros, ex dubitatione Turcorum, respondeatur eis circa effectum predictum illis accomodatis verbis, que magis utilia videbuntur.

\+ 139 — 4 — 4

(Velenczei állam ltár.)

22.

1458. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogehez a török mozgalmairól Szerviában és Mátyásnak Szegedre készüléséről.

(Exemplum litterarum circumspecti Secretary Petri Thomasij ad Serenissimum Ducem Venetiarum XVI. Junij 1458.

Serenissime Princeps et Domine mi Excellentissime. Post humilem commendationem. Adi ultimo del passato scrissi ala Vostra Serenita de tutte cose, fino quella horra occorente degne de advisatione, le qual mie lettere assignai ad mio Zuam Turco et famiglio del Egregio Leonardo Desiderij, el quale per la via de Viena deli si dovea conferire, el quale famiglio hieri qui svalisato ritorno, dicendo esser stato prexo da latroni in via fra qui et Vienna et toltoli et le lettere pero replicamente a queste alligate mando alla Sublimita Vostra, ut de omnibus emergentibus le ne habia compito aviso. Dapoi che Turchi sentesse el Bassa cum circa turchi LX millia segondo si dice, esser fermato nella Servia et oltra le ottenne de certe castelle, che per altre mie scripsi, novissamente ha obtenuto uno castello chiamato Xiarnovain*) che e apresso a Belgrado a miglia do hungari et e susu uno monticulo verso el fiume de la Sava, et discopre tutto Belgrado. Lo Illustrissimo

*) Csarnova?

Governador ha fornito el dicto Belgrado, et cum lettere ala giornata solicita, che questo Serenissimo Signor Re cum tutti Signori Prelati et Baroni se debi conferir una certa chiamata a Segedino, che e doe giornate appresso a Belgrado, perche li se possi deliberar, quel se ha a fare. A questo Reverendissimo Signor Legato nunc scrive, non obstante i progressi de dicti nemici, debi far obviar i cruci segnate, de che questo Reverendissimo Signor Legato parendoli cosse difficili da intender, colla licentia da questo Serenissimo Re, ogi si e adviato verso prefacto Governator per intender particularmente tutto, et ha parso ala sua Reverendissima Paternita, che per boni rispecti debi remanir qui fino la Regia Maesta se transferisca verso il dicto logo de Segedino; ho mandato seco uno mio famiglio, perche da tutto hoc interim possi esser informato. Bude XVI. Junij 1458.

(Milánói állam ltár.)

23.

1458. A velenczei tanács válasza, a boszniai király követének némely Horvát- és Dalmátországi helyek bekeblezése iránti szándéklataira nézve.

(153. MCCCCLVIII. die XXII. mensis Julij.)

Quod ad Capitula porrecta per Egregium Virum Stephanum Testa, Oratorem Serenissimi D. Regis Bossine, respondeatur in hac forma:

Io Stefano Testa Orator de la Maesta del Serenissimo Signor Re de Bossina, qui soto notero cum brevita quello che per parte del dicto mio Signor particularmente rechiedo da la Illustrissima Signoria Vostra.

E prima reverentemente recordo a quella, che parando che za certo tempo la Vostra Signoria habia habudo la Crovatia, over parte de quella come per recommendada, che pertanto comprendendo el dicto mio Signor la dicta Crovatia esser senza Signor; e che Ungari pretende a voler signorizar quella, eche i non seriano boni vixini si per la Signoria Vestra

come per lui, perche et la dicta Signoria Vestra et el mio Signor confina con ditti luogi et pui interesso seria al ditto anchor che non seria ala Signoria Vestra, che per tanto per obviar ai inconvenienti potria seguir, la Excellenza Vestra se degni non pretendando Lei ad intravegnir in dicta caxon, voler piu tosto, che lui che e amicissimo et bon fradello de la Signoria Vestra come per experientia l'ha possudo intender, per el passado nel fatto de Constantinopoli, del qual a luogo et tempo debito el ne da avixo ala Vestra Signoria et item del Conte de Cil, quando el fo de Ostroviza etc. ect; concieder al ditto, che lui se ne possi intrometter dagandoli etiam, quel degno alturio favor et conseio che parera ad essa Vestra Signoria. Sopra tuto redugando a memoria ala Signoria Vestra, che Crovati hanno za dato Tenina ad Hungari senza conseio et sapuda dela Vestra Excellenza et cusi farano dele altre cosse, se altre provision non vien fatto sopra de zo.

Ad primum per quod dicit, illum Serenissimum Regem impresiam Bannatus summere velle, dicimus: esse certissimos, quod ille Serenissimus Dominus Rex, qui in rebus suis multa cum prudentia semper procedere consvevit, eam capiet deliberationem, que sui honoris et reputationis erit, declarantes, quod de omni ejus bono et prosperitate continuo singulariter letati sumus et letabimur; verum quia locus Clisij est recommendatus nostri Dominii, et multum importat statui nostro in Dalmatia, et ut proprium reputamus, gratum nobis erit, quod de illo loco nihil innovetur.

Insuper dimanda el dicto mio Signor de la Excellenza Vestra Couzosia, chel se retrove quatro luogi del Ordine de San Francesco nel territorio de la Signoria Vestra, zoe, uno in Novigrado, uno in uno scoglio de Zara, uno in uno scajo de Sibinico, et un altro in el destreto de Spalato, i qual quatro luogi sempre sono sta sotoposti al Vicariado de Bossina, etiam non siando Re catholici, che pertanto siando el dicto mio Signor Re christianissimo, et conzonto de vera amicitia et fraternita con la Signoria Vestra et item habiendo de ditta caxon opteg nudo per bolle apostolice, che cussi siano sotoposti la Ill. Signoria Vestra se degni confirmar, anche Lei questo medemo in demonstration de amor et de bona amicitia et fraternita.

Ad Secundum de quattvor Monosterijs fratrum observantie Sancti Francisci, dicimus, quod cupientes complacere prefate Regie Majestati, scribimus Rectoribus nostris Dalmatie, quod observent et faciant observari bullas apostolicas loquentes de dicta materia ect. ect.

+ 112 — 2 — 4

(Velenczei állam ltár.)

24.

1458. Buda. Thomasi Péter jelentése a velenczei dogéhez az alsó végekben a török elleni intézkedésekről.

(Copia literarum Petri Thomasy. Bude XIII. Septembris 1458.)

Serenissimo Principe etc. Questo Serenissimo Signor Re fin di VIIII. del instante e stato nel locho de Segedino, giornate quatro apresso a qui, si como prima havia deliberato, che lo exercito si dovesse congregar nel locho de Petervaredino, che e una giornata a Belgrado mediante el fiume de la Sava, secondo per ditte ultime mie scrissi, dapoi delibero che lo Illustrissimo Conte de Bistrice et olim Governatore dovesse discender, con quello piu gente fusse possibile al locho de Covino, che e pure nella Hungaria appresso ale rive del Danubio alincontro de Simedro, per dare non so se debo dir speranza al Despoto de far soccorso, over paura a zoe non se accordasse con turchi, et cossi li si fa la massa dele gente, quamvis de queste parte superiore si Barony come Zentilhomini et Cruci Segnati se conferiscano molto lenta immo lentissimamente. Ma pur per i commandamenti mandati fuora se tien, che saltim de la Terra Silvana et lochi circostanti inferiori se adunera gran numero de zente; tenta lo Illustrissimo olim Governador prefato, avanti che altramente si muovi, che el prefatto Despoto le metti Simendro in mano. Non si sa quello el fara. Questa Illustrissima Madonna ogni hora solecita

ognuno che vadi etiam fa far oratione. Adi 9 veramente del instante se ha levata questa Regia Maesta dal loco de Zegedino, con i Consilieri et cortesani suoi et conferita al predicto loco de Petrovaradino, una giornata, como ho predicto appresso alla Servia, zoe Belgrado, mediante el fiume della Sava, con la qual Maesta etiam el Reverendissimo Signor Legato. E quello succedera ala zornata, che degno sia d'advisazione ne faro per mie lettere la Serenita Vestra certa.

El Bassa turco, per quello se ha certo, sentito el coadunar dele zente Ungare, ha fornito Columbazo et li altri lochi tien de la Servia, et luy colo exercitu suo, quale si dice esser de persone circa XL millia fra de cavallo et da piedi. Se ha ritratto a zornate 3 pur in la Servia ai confini de la Bulgaria ad una campagna chiamata Ricomesso,*) et dicesse ha mandato per fie fortificate de zente et maxime de zente a piedi. E questo se havuto in questo zorno da persona fidedigna venuta a questa Illustrissima Madonna.

De le novita d'Austria, zoe del prosegvir della guerra fa el Serenissimo Re de Boemia contra quelli Duchi de Ausria come per altre mie scrissi, et debbe esser molto piu grosso di gente, che dicti Duchi ect. ect.

(Milánói állam ltár.)

25.

1458. Budáról Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez az alsó vidéki török elleni csatározásokról.

(Copia de Piero de Thomaso Secretario dato in Buda a di 1-o octobre 1458.)

Serenissime Princeps ect. L'ultime scrissi a Vestra Signoria sono de XXII. del passato et per esse l'avvisai del conflicto dato ale zenti Turche. Mandai etiandio una lettera a mi scripta per el Rev. Messer lo Vescovo de Sisi. Dapoi e sequito che dicti Turchi benche notabil damno per dicta fuga ricevesse, presertim in nel passar dela Sava, nella quale multi e multi se

*) Rigómező.

ne somerse et predicta la fama ultra V milla, tamen passato de la del dicto fiume se fermo el Bassa cum tutte sue gente su le rive, monstrando non apprezzar dicto danno e voler aspectar l'exercito ungero. La Regia Maesta cum tutte sue zente se e posto sulle rive dal canto, de qua el incontro de dicti Turchi, e fa fortificare Sancto Demetrio adcioche a mano de dicti Turchi facilmente potesse pervenire.

El Reverendissimo Signor Legato fin a di 26 del passato con molti Cruce signati pur era a Futak, et per quanto son advisato fra doj giorni, se doveva de li partir et conferirse in campo alla Regia Maesta.

Nel tempo, che stetteno dicti Turchi in la Schiavonia comisino infiniti danni et spoglj, et quelli che mancho dicono, affirmano che se exportono oltra anime 12 in 15 millia oltra i altrj danni, et trovandose avanti la dicta fuga in via per conferirse in campo, el Reverendo Signor da Laurana con cavalli 300 si scontro pur in la dicta Schiavonia in uno Subbassi Turco cum Turchi 7000, unde dicto Prior si mise a fugir et entro in uno suo castello. El dicto Subbassi cum el suo el segui e messe campo al dicto castello, et combatendolo fra zorno uno e mezzo quello ottenne, excepto uno torazo, nel qual tandem el predicto Priore cum i suoi cum le persone se havea reducto, et guello dal fuoco defendevano cum vino et aceto per mancarli l'acgua. Piazete a Dio che intrando el dicto Subbassi per el ponte del castello fu ferito d'un veretone, siche ditti sui se levarono, et sualisato el dicto castello cavalli et cariaggi del predicto Signor Priore et altrj se partireno. Successe poi el caso de dicti Turchi, siche el prefato Prior con svaligato et ferito luj e quasi tutti sui se ha conferito alla Regia Maesta.

Lo Illustre Conte de Bistriz et olim Guvernatore e intrato in Belgrado cum persone circa 3000 et pur persevera la pratica cum el Signor Despoto, cioe quelli volle mettere in mano Simedro dandoli contra cambio in Hungaria et ottenuta la Servia restituirle pro al prefato despoto.

Questi Signori Baroni et altri principiano a conferersi in campo. Crucesegnati a furia descendono per i commandamenti et excommunicatione mandati in modo fin a di 25 del

passato, se tien esser zunti in campo oltra Crucesignati 25 milla, et alla giornata ne giungano delli altri et per questo fiuma del Dambio ogni ora cum nave ve descende dali parti superiori, in modo chel pare una cosa meravigliosa. Qesta Illustre Madonna ogni ora solicita far comprar cavalli et vitualie per mandare in campo, e specialmente vino, del qual per tutto questo Regno extrema penuria, si che una botta, che pur esser circa una anfora e mezza delle nostre, se vende 50 in 60 Ducati, e senza vino questi non sanno far guerra.

(Velenczei állam ltár.)

26.

1458. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogehez, Mátyás királynak a török elleni meneteléről, — a boszniai ügyekről és egyéb hadi készülödésekről.

(Thomasis Bude 9 octobris 1458.)

El Bassa Turcho, che cum el suo exercito era fermato de la della Sava sopra le rive, per quanto novissi, sua mente se ha e levato et paulatim va entrando in la Servia, fa divulgare aspectare la persona del gran Turco. La Regia Maesta, per quanto qui se dice, fino a questo giorno di haver passato la Sava et dirigatose apresso Belgrado, maxime attrovandosi al presente fra crucesignati et zente armata, ma el forzo sono crucesegnati ultra persone 40 millia et alla zornata ne zungeno delle altre per essere tutto questo Reame in moto, etiam e aviato in campo tutti i Nobili di Schiavonia et Magnifico Pan janus.

Sono venuto al Serenissimo Re perquanto per lettere sono avvisato tre Ambassatori della Maesta del Re de Bosina zoe: el fratello del prefatto Re, Messer Nicolo Testa et uno Frate Marino dell'ordine de San Francesco, domandano de questo Ser. Re certe conditioni, offerendosi ancor luj moversi, et son avisato, ottenerano tutto purche el prefato Re se mova.

Qui se sente certe oltre le altre provisione fatte, che tutti se conferiscano in Campo, como ogniuno effectualiter fa. Questo Serenissim Re per poter perseverar in campo, ha imposto per tutto el Reame generaliter fiorino uno per foco et fiorino mezzo per bue (?) che ritrara infinito numero de dinarj.

Questa sera qui e stata nova vera. Questa Regia Maesta cum l'exercito haver passato la Sava, et esser fermato a Belgrado. Le zente Turche pur stanno in la Servia et in campo, potranno aspetar una zornata apresso. Ebenche per altre mie habia deto maj non fu veduto per ricordo de homini questo regno si universalmente vineto et conferirse in campo, chi per amor chi per paura. In modo questo Serenissim Re e per haver fra brevissimi giorni potentissimo exercito. Ebenche excesivi numeri se dica, tamen vedendo quello io vedo et intendendo di questo Regno pur qualche cosa, credo e parme esser certo excedera persone LXXX milla fra da cavalj et da piedi, et maxime per il gran numero de Crucesignati, quali tamen benche non siano molto d'estimare per essere vilani, tamen contra Turci che di loro etiam per bona parte sono semel zente sono da apprezzare. Dio provedi.

(Velenczei állam ltár.)

27.

1458. Velencze. Varese örgróf a Milánói herczeget Szilágyi Mihály elzárattatatásáról és az alsó vidéki hadi mozgalmakról tudósitja.

Illustrissime Princeps et Excellentissime Domine Domine mi singularissime. Post debitam recomendationem. Pui di essendo qui uno Conte de Ghoritia, giovanetto Todesco, fece dire per novella in presentia mia ala Signoria, che el haveva lettera de uno suo barba di Vienna, che el Re d'Ungheria haveva preso suo barba. Non vogli dara fede, con dire si essendo vera. Piero di Thomasy subito havria avisato di tanta cosa. Adesso Sua Signoria per communicare con la Vestra, me datte l'introclusa

copia, che pur la novella e vera. Disse Sua Signoria, che essendo adunati lo dicto Re con tanta gente e crocesignati a Belgrado, secondo fo avisata per un altra copia, non facendose inanzi. Lo Bassa esser andato dal Turco non havere altramente proveduto ala guardia de Columbazio e de quegli altri lochi, con pochi Turchi a quelli frontiere, che si volendo adunare un altra volta tanto exercito e Crocesignati, gli sara difficile cosa; si dubita el dicto Re non abbia intellizentia col Turco segreta di qualche tregua, et altrimenti, che el non saria intrato a fare una tanta novita verso suo barba, havendo lui la i vagli XVI millia, assay stato et intelligentia con altri Baroni assay di havendo pensaero del sforzo de Turchi. Qua molto dispiace e se reputa per male novella. ect. Venetia XXVIII. Nov. 1458.

Marchese de Varese.

(Milánói állam ltár.)

28.

1458. Velencze. Sintori örgróf levele a Milánói fejedelemhez, a töröknek Szervia elleni készülödéseiröl.

Di verso Ungheria non habiamo altro, salvo che la gente crocesignati, adunate per lo Re d'Ungheria e per lo legato, sono quasi tutti levate, che el Turcho ha pochissimo dai suij a quella frontiera, quareggiare non si fa. Tene la Signoria, che senza fallo, qualche secreta intelligenza sia fra loro, che si essendo palese, meglio sarea per meglio intender la inportantia dele cose, e poter provedere secondo el bisogno. Credesi lo Turco fara apparechio ala impresa sua contra la Servia. Non si fa dubbio sotto mettere quel Signore e paese a suo modo, che fatto questo potra venire nella Bosena, Albania, Schiavonia senza pericolo dei christiani.

(Milánói állam ltár.)

29.

1458. Krakóból kelet nélkül. Kázmér lengyel király levele Mátyáshoz, melyben ezt kiméleletlen hangon bitorlónak nevezve, magát fenyegetőleg nyilt ellenségének nyilványitja.

(Exemplum.) Kasimirus dei gratia, Illustrissimi Principis et Domini Kasimiri ejusdem Dei et domini Gratia Regis Poloniae et magni Principis delitia (tán Litvaniae?) Russie et Prussie Domini et naturalis heredis ect. Tibi Domino Matheo Hunyade de Hungaria Regni Hungarie intruso Regi et violento Domino nostram salutem, secundum quod te pro nunc factum habet. Notum est nobis, et omni populo, qualiter tu es possessor male fidei et inhabitator, et illud Regnum vi et violentia cum gladio tibi fecisti obedientiam exibere, cum aliquibus tuis nominatis amicis, qui tibi favorem et juramentum dederunt, cum quibus tu etiam et Prelatos illius Regni Barones et Comunitates compulisti, et conatus fecisti nulla legitima causa interveniente, quod tu adhuc in hodiernum diem tenes et possides in dominium contra Deum et justitiam naturalemque hereditatem sanguinis imperatoris Zigismundi nostri barbani et Regis Ladislai et aliorum Regum nostrorum predecessorum pie mamorie deifice et juridice post obitum dicti Regis Ladislai pertinere dignoscitur, quod regnum sicut pretactum est, non juridice, sed violenter cum gladio possessionem accepisti, et in illo vitam inconvenientem (continuare) sicut tu in principio fecisti, adhuc in hodiernum non cessas. Jura et bona ipsius Regni frivole damnificando contra omnia jura et contra justitiam et multas alias injurias, occupationes et feritates exerces. Et quod peius est, hac strage illius inhumanissimi teucri homines ex Hungaria exposuiti et abduxisti, et animas Christi fidelium abducere permisisti, insuper chisticolas, qui cum cruciata contra perfidos Turcos venerant, graviter onerasti; sed veraciter et minime vel parum in illa strage lexionem sensisse, nam nulla te ad hoc urgebat necessitas, ut cum illo inhumanissimo teucro te concordares, per quod tam magnum et maximum dominium provinciis et hominibus evenit,

que nos pro pueritia et annorum carentia passi sumus, sed ex quo crevimus et ad annos discretionis pervenimus, similem injuriam et violentiam pati nolumus et expoliationem et exportationem gentium, que per te et per teucrum illum inhumanissimum geruntur, nos eum Dei adjutorio compescere intendimus et Christianum populum defendere et in ampliationem Christiane fidei proposuimus vires nostras extendere et similia ulterius non consentire et prenominatum Regnum Hungarie ad nos revocare et ex manibus inhumanissimi inimici nominis Christi liberare. Quare te Matheum de Hunyade, tamquam intrusum et frivulum Dominum et omnes tuos adherentes, qui tibi dant auxilium, consilium et favorem, per has nostras litteras diffidamus, non Regno, necque Prelatis, aut Dominis, quibus te superbe, frivole violenterque dominum fecisti, sed solum illis, qui tibi favent, et facimus nos tuum et illorum verum inimicum, et te manifeste diffidamus nos et omnes nostri Domini et fautores contra te et tuos fautores esse, ad quod Dei auxilium imploramus. Datum in Crakovia veraciter que est Capitalis Civitas in Polonia.

(Milánói állam ltár. A rosz másolatot kiigazitani alig lehetett.)

30.

1458. Kelet nélkül. Levél a zárai elöljárósághoz a török mozgalmakról és a lengyel király beütéséről.

Copia d'uno Capitolo d'una lettere in Schiavo translatata in latino, directiva alli Magnifici Rectori de Zara.

Possenti et Magnifici Signori mei honorandi. Alle Signorie Vestre sia noto secondo el mio podere ho determinato farsi ogni servizio, siche sapiati, che ecco li Turchi son passati nel suo territorio, havendo fatto di la in quelle parti gran male et damno, e per lo simile, de qua via dove son passati per Croatia. El fiolo del Re de Polonia e entrato in la Baronia d'Ungheria con XXX milla cavalli valendosi farsi Re d'Ungheria et ormai e presso de Buda, non facendi alcun danno a nessun logo

della Baronia, et suo patre li va detro cum cavalli L milla. Le Maerblas e rebellado dal Re in el loco de San Zorzo con tutti luoghi, i guali erano nelle sue mano, et ha facto commandamento a tutti li sui Castellani, che vogliono ben vivere con la Signoria Vestra et con tutti li Signori della Croatia.

(Milánói állam ltár.)

31.

1459. Buda. Thomasi követ jelentése a Velenczei dogéhez a magyar kir. udvar és állam ügyeiröl.

14 Marzo 1459. Ad Ill-um Dominum Venetiarum.

Serenissime Princeps et Domine mi Excellentissime, post humilimam comendationem. L'ultime scripsi ala Vestra Signoria fono de 24. del passato, le quali assignai a Piero Ungaro corier, et per esse dixi quanto occoreva si de Turchi come de le novita e fochi accesi in questo Regno et altro degno de mentione. Dapoi continuamente si conferma per messi et altri vengano de la Servia, el Turcho contra questo regno a questo novo tempo infallantamente esser per vegnir et ala zornata zonzeno zente in la Servia, et inter cetera sono zonti ad uno loco chiamato Colsozo, che he una zornata de sotto da Simedro sopra uno fiumo dicto la Morava, che pone nel Danubio; Calafati, Maragoni, Greci, Turchi et altre natione dicese 1200, che altro non attendono a fare, che galee e fuste, e he comune fama per persone venute de quelle parte, chel dicto Turcho a instituito poner dicte galee e fuste nel Danubio e Sava verso Belgrado per torre el soccorso del dicto loco, et luy vol passar la Sava et intrar in la Schavonia, che atexi i disturby occurenti, non li saria gravamente difficile, per quanto ho veduto de quelle parte. La persona veramente del dicto Turcho a di passati fo dito esser in Adrianopoli, e dovia venire verso Sofia. In queste parte per obiar a tal pericolo me par pochi ne drezano i pensieri per la grande divisione et disturbj del regno, paroche chi tende ad uno fine e chi al altro, mediante i qual disturbi Dio vogli non dichi el vero, ma he da dubitare Serenissimo Principe, che alterum de duobus e per succedere non prove-

dando Idio, altramente di quelo se po comprendere: che over questo regno si accordara col Turcho, over da quello sara incredibilmente scapigliato. Idio se degni per sua misericordia provedere per che el bixogna.

Per dicte ultime mie dixi ala Sublimita Vestra parendome conferir ale cosse occurente, quanto io sentiva de la disposition et objecti de la Imperial Maesta, la qual dixi la Sublimita Vestra poter tegner per certo non esser per conferirse ala Dieta del Romano Pontefice, et sforzandome per piu e piu rispecti parlar in dicta materia mancho potesse, hora, benche mi renda certo per la via del Fontego la Sublimita Vestra circa la dicta dispontion avanti el ricever de queste piu oltra havere inteso: niente de meno per debito gli significo, in questi proximi zorni ala prefata Maesta esse conferiti el magnifico Nicolo Vajvoda et alcun altri Baroni Regnicoli emuli de questo Serenissimo Signor Re Mathia, e quella haver electo in Re de questo Reame et in Cittanuova solenemente de la sacra Corona di questo Regno, quale come sa la Celsitudine Vestra, havea in mano suo, haverse coronato, e cussi si intitula in suo lettere, di la qual cosa questi Ungari et presertim i popoli menuti ne monstrano stare molto attoniti. Questo Signor Re Mathia a null'altro attende, che a condur gente d'arme si da cavallo, chome da piedi et fornire fortezze d'ogni canto. Ha scripto preterea per tutto el regno, che disponando l'imperador abolire la lingua Ungara, tuti che pono portar arme, ala festa de Sanct Zorzi prossimo debia esser in arme sulla campagna de di Peste, pero che dispone personaliter conferirse a difesa del nome Ungaro, e scrive al Summo Pontefice, over ali suoi Ambasadori, segnificandoli le condition de le chosse presente, et li apparati del turcho quodammodo protestando: si che como habiano a succeder le cosse de Christiani ala Sublimita Vestra che e sapientessima lasso considerare.

In questa corte al presente et gia piu zorni se ritrovano molti pochi Prelati et Baroni, et quelli pochi etiam ala zornada se parte per andar ale terre loro, salvo alcuni novi, che pur regono la nave, et si bene hano recta sin qui, che da tranquillo et quieto lano conducta in questa tempesta. Idio se degni proveder ale chosse de Christiani.

Sentese preterea el Serenissimo Imperador prefato per sequire tal inprexa haver posto ai paesi suoi colte molto in usitade, e similmente lui attende a condur gente, la Maesta del qual novissimamente respondendo a letere de questo Reverendissimo Signor Legato, per quanto me dice la sua Reverendissima Paternita, ha scripto non esser possibile l'andar suo personalmente ala Dieta, ma voler attender a questa impresa per habilirse a far contra Turchi, ma he a dibitare non provendo Idio, chome ho dicto di sopra, che avanti el siegui tal impresa, i turchi li sera piu vicini che forsi la sua Maesta non crede per i gran pensieri vanno per lo capo ad alcunj.

Questo Reverendissimo Signor Legato de queste novita somamente ne sta perplexo, e ambiguo, chome el se habia governare, per che avendo per triplicati brevi apostolici comandamenti de conferirse ala Imperial Maesta et instare, che personalmente ala Dieta la se vogli transferire, e cognoscando nulla esser per obtenire imo etiam i pericoli e disturbj ne i qualj se atrova questo Regno, quale partito prefato Signor Legato judichera esser del tuto abandonato e presertim questo Serenissimo Signor Re, inimici del quale ascriverano tal partita, riputavan loro, che forsi potra esser caxone de qualche maximo inconveniente, come ho predicto, non sa a qual partito debi prender, ne sin qui ha deliberato la partita, dubito tanto sera constretto a diferire, che quando vora partirse, non potra, partendose me conferiro cum la sua Reverendissima Paternita e adviserone per mie lettere possendo haver messi.

Questo Serenissimo Signor Re Mathia, chome per altri mie dixi, havea promesso a questa Reverendissimo Legato mandar do dei principali Baroni, che se attrovasse apresso aluj ala Dieta del Sommo Pontefice, hora per questa novita se ne fa pocha mentione. El Serenissimo Re de Bosina havea promesso personalmente conferirse, hora venendo Turchi, chomo de ogni canto sona, et essendo luy quodadmodo nele forbice quello habia a fare ala Celsitudine Vestra lasso considerare. Bude 14. Martii 1459. Petrus Thomasi.

(Velenczei állam ltár. Tudván, hogy a Velenczeik az évet mart. 1-sőtől számiták, e levél 1458-ban kelt. Lásd az előszót.)

32.

1459. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez a magyar ügyekről.

Exemplum litterarum Petri de Thomasy ad Ducem Ven. Bude 1-o Aprilis 1559.

Serenissime Princeps et Domine mi Excellentissime. Post humilimam comendationem. L'ultime mie ala Sublimita Vestra fono de 24 del passato assignate ad Ambrosio Turcho mio corriere, et per esse dissi si de la novita de Turchi, come de la nova impresa tolta per il Serenissimo Signor Imperadore de Romani contra questo Signor Re Mathia, che deli apparati, che da l'uno e l'altro canto se facea ect. ect. Dapoi non ho possuto mandare alcuna mia ala Celsitudine Vestra per le difficolta de le vie, peroche da ogni lato el foco arde. Et benche etiam alpresente non habi messi, pur non restero scriver et expectar messi. Quello sia successo dopo l'ultimo mio scriver predicto e stato, che questo Signor Re ala continua et incessanter ha atteso si a condur gente d'arme et mandare in campo ai confini verso Austria contro la gente imperial, come per a solizitar per ogni modo che si i baroni, quali quasi tutti sono andati ne le terre loro, come et i popoli de terra silvana mandino gente a difesa del reame, pur contra lo exercito imperial, havene poche altre zente, fino qui habi possuto havere che soldati pagati di proprij dinari, di quello succedera, la Serenita Vestra per mic lettere sara avvisata.

De Turchi attrovasse el Bassa pur in la Servia et in questi proximi zorni fece passare la Sava molti de suoi et in la Schiavonia ha facto grandi danni, et maxime in asportar zente assai d'ogni conditione seco. La persona veramente del Turco dicesse esser in Sophia et cum grandi apparati per vegnir avanti segondo da ogni canto e fama, quello habia succedere a la Signoria Vestra che e sapientissima lascio, considerar. Questo Reverendissimo Legato constreto da applicar brevi, come per altre mie scrissi, omnino ha instituito partirse per conferirse ala Dieta, andando prima ala Imperial Maesta et

principaliter per experimentar, che la sua Maesta vogli desistere da l'impresa tolta maxime attesi i pericoli, nei quali per tal casone facilmente po incorrer el nome Christiano. Jo cum la Sua Reverendissima Paternita me conferiro et de tutto poi da me oretenus la Celsitudine Vestra ne sera informada. Bude 1. Aprilis 1459.

Petrus Thomasis.

Serenissimo Principi et Domino Domino Pasquali Malipetro Dei Gratia Duci inclyto Venetorum.

(Velenczei állam ltár.)

33.

1459. Buda. Thomasi követ jelentése a velenczei dogéhez Mátyás királynak Fridrik császár elleni ütközetéről.

Bude XI. Aprilis 1459.

Serenissime Princeps ect. Domine mi Excellentissime ect. Adi 1-o del instante scrissi ala Serenita Vestra, quanto occorea; le qual lettere per mancamento de messi a queste furono alligate. Dapoi heri che fu X. del instante per lettere et messi, questa Regia Maesta cum incredibile dispiacenza ha inteso lo exercito suo havea tolto bataglia cum lo exercito imperiale sabato passato, che fo 7. de questo, et haver ricevuto gran sinistro per modo se ha convenuto redur do giornate in qua, dubito questa cosa tuta redundar a proposito de Turchi piu che ad alguno altro. ect. ect. Idio provedi al meglio. Ha instituido questo Reverendissimo Signor Legato, come per altre mie dissi omnino fra tre giorni de qui partirse per seguir la via sua. ect. ect. Bude XI. Aprilis 1459.

Petrus Thomasys.

(Velenczei állam ltár.)

34.

1459. Thomasi követ jelentése a velenczei dogehez magyar ügyekről.

(Civitate Nuova XXVII. Aprilis 1459. Petri Thomasis ad Ducem Venetiarum.)

Serenissime Princeps et Domine mi Excellentissime. Post humilimam commendationem. Adi XI. scrissi ala Serenita Vestra ne ho possuto per le difficolta de le vie fino hora mandar dite lettere, ma a queste alligate serano. Dapoi adi XIII. da Buda se parti questo Reverendissimo Legato et fo tolta bona licentia da quella Regia Maesta similmente in via addi XVIII. sopravenne uno corrier et plico cum una Bulla, che attesi i disturbj del regno et el sinistro, che a Christiani potra advenire, per expressum comandava, che questo Reverendissimo Signor Legato in Hungaria dovesse remanere et selfusse in via dovesse ritornare, de che attesa la conditione de la cossa nihilo minus delibero questo Signor Legato seguire la via sua ala prefata Imperial Maesta per experimentar de pace et poi ritornar ad Hungaria, et cossi qui giungemo adi XXIII. el di seguente fin questo Serenissimo Signor Imperator a la habitatione del prefato Signor Legato per audirlo, et heri fece risposta, la quale non scrivo hora ala Serenita Vestra per buon rispecto, maxime havendo deliberato questo Reverendissimo Signor Legato multis consideratis et maxime azo se possi intendere i termini se atrovano le cose, che io debbi ritornare alla Celsetudine Vostra possendo ajutar questo Serenissimo Signor Imperatore le faro, ma pur per bon rispecto di qui non me partiro senza sufficiente Salvocondocto et fosse havuto faro etiam altra via che questa. Ex civitate Nuova 27. Aprilis 1459.

Petrus Thomasy.

(Velenczei állam ltár.)

35.

1459. Babonaz. István Tamás boszniai király Sfortia Ferencz milanói fejedelmet fiának Istvánnak eljegyzése ügyében tudósitja, egyszersmind uj házassági összeköttetéseket illetőleg puhatolódzik.

Serenissimo et Exc. Principi Domino Francisco Sfortie Dei gratia Vicecomiti, Duci Mediolani ect. ect. Papie Anglerieque Comiti ac Cremone Domino. Stefanus Thomas eadem Dei gratia Rex Bosne ect. salutem et prosperorum successuum continua incrementa. Superioribus temporibus ad Vestram Serenitatem Egregium ac Nobilem virum Nicolaum Jacobum de Tragurio fidelem ac dilectum nostrum in legatione pro nostris negotiis arduissimis miseramus, quiquidem Nicolaus orator noster etiam vobiscum tractatum fecerat causa contrahende affinitatis et desponsationis inter Vestram filiam et nostrum filium Illustrem Stefanum, vos vero tamquam princeps gloriosissimus et benignissimus largissimam et amplissimam Vestram benevolentiam ac filiam nostro filio prefato dare estis polliciti per eundem nostrum Oratorem, pro qua re vobis per literas tunc gratias egimus immensas, denotantes vobis, qualiter usque adventum ipsius nostri Oratoris ex Italia quendam tractatum matrimonialem cum heredibus Illustris Principis quondam Domini Lazari Despoti Rascie inceperamus. Tunc etiam Vestre Serenitati scripseramus, ex quo vestri est animi velle talem nobiscum contrahere benevolentiam et amicitiam, qualitercumque ipsum tractatum matrimonialem cum illis heredibus prefati Despoti dissolvere poterimus, vobiscum vero contrahere: id toto nostro posse conabimur, et quod vobis brevi notum faciemus quidquid secutum exinde fuerit. Nunc itaque Vestram prefatam Serenitatem certiorem facimus, quod pridem Illustris Stefanus filius noster carissimus in octava Pasche Domini accepit in uxorem filiam prefati quondam Despoti Lazari et totum ejus Dominium in Hungaria et Rascia, quod Turci nondum occupaverant, obtinuit, Despotusque factus est per Ser. Principem Dominum Regem Hungarie loco ejusdem

sui Soceri quondam Lazari Despoti, concordi voluntate omnium Rascianorum ect. Quare vestram prefatam Serenitatem rogamus corde intimo, quatenus notam imponere non velitis, idcirco, quod vobis prius non scripserimus, cum res prius ad effectum non est cognita. Scientes, quod si in hac re optatam amicitiam vobiscum non contraxerimus, si vestre est voluntatis, omnino aliud matrimonium et affinitatem vobiscum contrahere vellemus. Nam intelleximus vestram eandem Serenitatem filios et filias habere sicut et nos filium et filiam habemus, quum eximia fama nominis Vestri, que per Orbem Christianum diffusius pollet et rerum magnifice gestarum gloria nos indesinenter ad consequendam vestram amicitiam inducere non desistunt. Cujus rei causa Vestram eandem Serenitatem ratam esse cupimus, ut aut per Oratores Vestros, aut per literas nos certiores faciatis: si aliam affinitatem nobiscum contrahere intenditis. Propterea per eundem nostrum Oratorem intelleximus ferventissimum et ardentissimum vestrum animum erga defensionem Christianorum et opressionem paganorum nunc, quia urgimur, necessitate coacti vestrum implorare subsidium, vos etiam atque etiam rogamus, quatenus nobis contra paganos sevissimus Turcos auxilium facere dignemini et velitis, ut alii a vobis Christiani exemplum capiant et nomen vestrum immortalitate perflui possit perpetua. Datum in Castro Nostro Regali Bobonaz die prima mensis Maii Anno Domini MCCCCLIX.

Serenissimo et Excellentissimo Principi Domino Francisco Sfortie Dei gratia Vicecomiti, Duci Mediolani Papie Anglerieque Comiti ac Cremone, Domino Fratri et amico nostro honorandissimo.

(Milánói állam ltár.)

36.

1459. Ferrara. Gentilis de Curte a milanói fejedelmet a magyarországi üyyekről tudósitja.

Quello, che io ho dalle parte d'Ungheria per uno, che ne statato per nome de questa Illustrissima Signoria molti mesi, e che il Re Mathia Re d'Ungheria e lo Imperadore e grandissima discordia, e che l'uno e l'altro attendono armare gente, ma che la ha molto piu la potentia dell' Imperatore, che quella del Re, per alcuni Baroni del Reame li se son adheriti allo imperatore, e che'il principale, che e stato cagione de questa discordia, e stato Nicolo Vajvoda, il quale fu cagione della morte del fratello del Re, uno Nicolo Petruzo et uno Ladizlao da Caniza, i quali pero furono de principali ad elegere il Re Mathia, benche dapoi elegessino l'imperadore. Et dice, che vedendo il Cardinale, che dal canto dalla questa discordia essere in pericolo di gran male contro Christiani, se ne dolse multo con il Re et che il Re rispondera a luj, era lecito a defendersi, e che esso Cardinale il confortava allo accordio, et il Re sempre ben disposto rispondea per luj non mancare, per la qual cosa il Cardinale delibero venire allo imperatore et dixi queste parole: Sacra Maesta, io mi ricordo, sel non fosse stato il favore d'Ungheri, il Turco havrebbe dannigiato molti Christiani distinquendo tutte le victorie havute contro Turchi per mezzo d'Ungheria, e parmi ora vedere, che questa discordia abbia ad essere la destructione della Christianita, sel piaciesse alla Vestra Sacra Maesta io intenderebe voluntere le cagione, che move quella a far la guerra al Re d'Ungheria, che quando le fosseno juste, il cederia il favore della Croce alla Vestra Maesta, quando quella non fosse apta a conquistarlo. Dice che l'imperatore volse tempo a rispondere poi dixe: che piu ragione el moveva, la prima: chel Re Mathia non era electo legitime, ma piutosto per la forza et potentia, che havera il barba; la secondo, per el legero Governo et portamento faceva ali Baroni, i quali se erano messi ad

ellegerlo; la terza: perche altri non se mettesse a pigliare quello Reame a damno de Christiani; la quarta et ultima: perche consvetudine era, che colui, che havera la Corona d'Ungheria, quello fosse dicto e chiamato Re, et che per questa ragione intendera essere. Il dixe, chel Cardinale rispose: Sacra Maesta il mi costringe l'amore e la reverenzia porto alla Corona Vostra de dire finalmente el parer mio, et alla prima parte dico: chel Re Mathia e stato electo legitime et cum tutte quello solemnitate et ragione necessarie alla presenzia d'infiniti Baroni et infra l'altri, se gli ritrovo uno Secretario dell' Illustrissima Signoria de Venetia, siche a questo non vi fu forza, anzi propria volunta, e se ben li Baroni in parte de quali si lamentano, e percio dicono de spogliare costui, per li lamenti di coloro, non dovea la V. Maesta prima volere sapere se cosi era come diceano, ne anche non bisognava, che la Vestra Maesta dubitasse, che altri non vi entrasse, ne anche quello si havera la Corona, non e quello, chi vi facia Re, ma se vi fusse tolta la Corona vestra e portata altrove, sarebbe lo imperio, crede la Vestra Maesta, chel non siano de quelli malcontenti nel paese, veroche siate imperatore. Io voglio pregare la Maesta Vestra che non voglia tribulare questo Re, che quando pur non si resti, il sera necessario alla Sanctita del Papa cum il favore della Croce, metterli le mane per conservare questo Re, il quale mancando: sarebbe gran danno ai Christiani, dixe costui, che l'imperatore rispose: Noj non crediamo, che la Chiesa facesse contra noj, quello non fece maj, e che dopo multi ragionamenti fu trattato de trovare uno loco, dove havesse a venire Ambasciatori del Re e del Imperatore per vedere, se si poteva fare accordo, e che non si pote pigliare ordine, e cosi il Cardinale malcontento delibero ritornare in Ungheria tamquam ad verum Regem et disse anche costui, che essendo le cose in questi termini, che da la e stato varii pensieri, che il Re non si accosti cum il Turco, e che il Cardinale intendendone alcuni cenni, ne ha parlato cum il Re confortandolo ad fidem, dixe, che il Re ha sempre risposto: non manchera di fede, e che partito alcuno non pigliara senza saputa de Cardinale, ma che ben in fin adesso il certifica, che tutto il suo perforzo e di attendere a difendersi dallo Imperatore e facia el Turco, quello se voglia

Costui conclude, che non li mettendo Dio la gratia sua, le cose de Christiani sono in grandissimo periculo et per quello dicea costui da la parte, di la si fa pocha estima dela venuta del Papa a Mantua, parendo a quelli di la, che non habi in modo in ordine a riparare alla potentia del Turco, stando il mundo e le potentie, de quelle come fanno. Il Turco, dice costui, che a di 9. de Aprille era a Sofia, e che li attendera a forzare le gente sue, e che il voleva venire in Servia per venire poi in Schiavonia, dove facilmente po venire senza conditione, e che volendo io intendere da luj se il Re si poterebbe ajutare dalle forze dello Imperatore, il dice de no, e la ragione e questa: che nel reame son molti Baroni, che sono Todeschi; benche le terre loro per parte siano nel Reame; tamen non pono fare senze il favore dello imperio, e giunti questi tali con li altri, che sono contrarj al Re, fanno uno gran relievo al imperio e danno al Re delle entrate de quello Re. Il dice, che veramente non ha piu de Ducati CC milla, e che una gran parte de questi si convien donare d'ordinario, e per quello habii inteso per anni tre il ge stato, il non resta al Re piu de 135 milla Ducati, e chel non po mettere gravezza alcuna, se non li consentono tutti li principali del paese suo, siche anche l'importanzia del dinaro e la contradiczione dell Imperatore saranno cagione a fare, che quello Re sara in qualche pericolo.

Illustrissimo Signore! havendo mi mandato questa copia lo Illustre Duca de Modena per intendere le vie, quanto importava il Re d'Ungheria l'accordio de certi Baroni con l'imperadore contro esso Re, dico: se li Baroni se conteneno in questa lettera, sono veramente d'accordio con l'imperatore, non e possibile al Re Mathia obtinere quello Reame et quantunque io sia certo, che Vestra Excellencia habia queste novelle per altra via, non dimeno per fare mio debito, ce le mando questa. Datum Ferrarie XXIII. Maj 1459.

Excellentie V. servitor fidellissimus Gentilis de Curte.

Al Duca di Milano.

(Milánói állam ltár.)

37.

1459. A velenczei titkos tanács határozata a Mátyás király követségének adandó válasz tárgyában.

MCCCCLIX. die X. Julij.

Quod Reverendis patribus, Episcopis Zegudinensis et Corbaviensis, ac Magnifico Comiti Stefano de Frangepanibus Segne ect ect. Nec non Venerabili Decretorum Doctori Domino Vicario Strigoniensi, Oratoribus Serenissimi Regis Hungarie, qui nuper ad nos venerunt, et post generalia longo verborum ordine conati sunt declarare nobis magnam benivolentiam et singularem affectionem Serenissimi Domini sui erga Dominium nostrum, commemorando cordialem amorem Serenissimi condam Genitoris sui ac fratris sui, in nos multis modis ostensum faciendoque nobis oblationes amplissimas ect. Secundo loco explicaverunt gravia et imminentia pericula, que ob adventum Turchi contra Belgradum cum exercitu potentissimo, nedum Regni Hungarie, sed toti christiano nomini, expugnato ac devicto Belgrado facillime contingere poterant, qui locus vere dici poterat maximum obstaculum contra christi hostes ac hostium, si quod absit, amitteretur ad excidium christiane religionis; quodque Rex ipse, qui in puerili quodamodo etate constitutus, ac carceribus mancipatus, proculdubio existimabat ac firmiter tenebat solo dono Dei in Regem Regni illius fuisse assumptum, omnino disposuerat imitare vestigia patris et suorum, nedumque facultatem et substantiam omnem suam, sed personam et vitam propriam exponere pro christi nomine ac gloria christiane religionis: ideoque nos etiam hortabatur ac summum in modum rogabat ejus Majestas, ut contra hunc communem Crucis hostem arma summeremus, seu saltem favores nostros in his, que fieri possent, impenderemus, sicut pro honore Dei nostri ac nostro et totius christi fidelium officij, et debiti nostri erat, eramus enim magnopere obligati redemptori nostro quomodo ex debili principio per Dei clementiam, perque virtuosa opera nostra amplissimum Imperium ac magnam mundi partem consecuti eramus. Tertio

oratores ipsi multis verbis et justificationibus quesiverunt inhonestare Serenissimum Romanorum Imperatorem, tam in occupando nonnulla loca spectantia Regno Hungarie, quam in procurando modis omnibus, eversionem et ruinam dicti Regis Mathie contra fas et Jus, petieruntque tandem etiam circa hunc partem presidia et favores nostros. Quarto fecerunt nobis plurimum commendatum Magnificum Comitem Stephanum Segne et fratres, suos ut prosequeremur eos favoribus nostris, tum ob veterem eorum ad nos affectionem, tum quia multum benevoli erant Regis ejusdem, subinde etiam commendaverunt nobis Comunitatem Ragusij. Ultimo loco, circa facta Domini Scanderbeghi quamplura dixerunt nobis in commendationem suam, quomodo Rex ipse Hungarie intellexerat inter nos et eum vigere certam discordiam, quodque Scanderbeghus ipse significari fecerat Regie Majestati, quod si pacem cum Turco habiturus esset, liberet ei non pretermittere, quod in ea secum includeretur, si bellum cum Turcho Rex ipse gerere intendebat, ipse quoque forti et constanti animo in bello ipso perseverare penitus disponebat etc. ect. Respondeatur:

Quod dicere non possemus, quam grato et perjocundo animo intellexerimus ipsos Reverendos ac Magnificos Oratores, concernunt enim Legatio et verba sua, ac Serenissimi eorum Regis nedum honorem summi Creatoris nostri, sed etiam commoda salutem et gloriam christiane religionis, licetque nihil acceperimus novi de singulari in nos benivolentia et amore precipuo Regie Majestatis, quomodo multis modis id apud nos exploratissimum est; neque etiam ex memoria nostra excidit, nec excidere unquam poterit cordialis affectio, que inter S. condam genitorem suum recolende memorie et nos continue viguit: agimus tamen Majestati sue pro humanissimis verbis et oblationibus suis omnes eas ingentes gratias, quas possumus parique animo in omnibus concernentibus decus et gloriam Celsitudini Sue promptis animis paratissimos nos offerimus.

Circa partem pertinentem ad Turcos et ad optimam dispositionem Regie Majestatis procedendi contra eos dicimus: Quod non satis ex hoc laudare et extollere posse cognoscimus Serenitatem Suam, que suorum imitando vestigia, veluti Catho-

licus Princeps cunctis ejus studiis et viribus incumbere statuerit in honorem Dei, salutem et commodum regni sui ac nominis Christiani, persvademusque nobis, ac in divina bonitate fidendum est: quod sicut Majestas Sua sincero corde ac perfecta mente in rebus istis intenta est, ita Deus ipse noster, cujus nutu cuncta procedunt, Serenitatem Suam in ejus optima dispositione prosperisque successibus felicitabit cum immortali gloria et laude Celsitudinis Sue. At quantum Oratores ipsi petierunt, quod contra hunc communem hostem arma summamus, seu presidia nostra impendamus, Respondemus: Quod existimamus non opus esse aliter recensere: qualis semper fuerit majorum nostrorum ac firma nostra sententia, quomodo multis rerum preteritarum experimentis, non sunt obscura memoranda gesta nostrorum, ac nostra contra Turcorum perfidiam et in hoc ipso proposito nunc etiam sumus et continue esse disponimus; sciunt quoque Sue R. P. et Magnificencia, Summum Pontificem esse ad Dietam Mantue celebrandam, ad quam etiam ipsi proficiscuntur, ut cum alijs potentatibus christianis disponantur, quecunque gerenda sunt. Nos vero, ut sepe diximus Sanctitati Sue, non sumus ex parte nostra defuturi a debito nostro, intendimusque mittere ad Dietam ipsam Oratores nostros, nec erimus de ultimis, qui officio et debito nostro satisfacturi sumus.

Quod vero inter Imperatoriam Majestatem et ipsum Serenissimum Regem suborta sint scandala et dissensiones, que tam ab ipsis Oratoribus, quam aliter intelleximus: nobis profecto displicet vehementer et ultraquam possumus exprimere, quomodo summum desiderium fuit nostrum et est, quod presertim inter ipsos Principes, attentis conditionibus rerum et temporum occurentium vigeat bona pax et amicitia, speramusque et confidimus in summa sapientia Romani Pontificis et in ejus bonis operibus, ac etiam Reverendissimi Cardinalis Sancti Angeli Legati, quod difficultates ille aptabuntur, ac fine optato et debito componentur, ut juxta desiderium et dispositionem prefati Serenissimi Regis, ea, que honorem Dei, et christianitatis concernunt, melius feliciusque exequi possint.

Ad partem magnifici Comitis Stephani et aliorum Magnificorum fratrum suorum: dicimus, quod prout per continua

tempora videri et cognosci potuit, dileximus semper Magnificentias suas, et in omnibus concernentibus honorem et comoda sua, eos et statum eorum, paterna caritate complexi sumus, quomodo omnes benivolos et amicos Sue Serenitatis nostros proprios semper reputare intendimus.

De Ragusceis quoque dicimus: quod prout notissimum est, semper eos bene vidimus et tractavimus, et in mercaturis et commertijs suis, que tam hic, quam in alijs terris et locis nostris habuerunt et habent, semper bene et affectuose visi et expediti sunt, et ita etiam intuitu Regie Majestatis in futurum libenter facturi sumus.

Denique circa factum Magnifici Scanderbeghi, intellexi-mus quantum Sue R. P. et Magnificencia nobis detulerunt. et quidem prout omnibus manifestum est, dileximus semper eum, et in oportunitatibus suis favimus semper sibi ac honori suo et bone conservationi sui status, quomodo ex terris et locis nostris sibi finitimis, ut bene scit, honorem et comoda semper suscepit et ita infuturum facturi sumus. Sique aliquando aliqua differentia inter nos occurrerit, non quidem ulla culpa seu defectu nostro, quesivimus semper eam per viam quietis et tranquilitatis componere, sicut etiam nuper evenit, et ita pro quanto semper in nobis erit: in complacentiam prefati Serenissimi Regis prompto animo in posterum faciemus.

Et justificitur et honestatur, si ita opus erit, hec deliberatio nostra cum predictis et alijs bonis et accomodatis verbis et in omnibus, que Collegio videbuntur.

De parte 145.
De non — 0.
Non sinceri — 2.

(Velenczei Deliberationi del Senato secreto 1453—1459. államkönyv 186. lap.)

38.

1459. Nürnberg. De Nardinis a pápát tudósitja a Fridrik császár, Lajos bajor fejedelem, Albert brandeburgi örgróf stb. közt létesült békekötésről.

Sanctissime Pater, atque Clementissime Domine. Post devotisima oscula pedum beatorum. Pro summo gaudio sumaque letitia significo Sanctitati Vestre, quatenus hodie nona mensis Sancti Spiritus gratia cooperante post plurimos labores ac durissima et difficillima certamina et varios diurnos ac nocturnos tractatus tandem saluberima pax conclusa est inter Serenissimum Imperatorem et Ludovicum Bavarie Ducem, nec non inter eundem Ducem Ludovicum et Marchionem Albertum Brandeburgensem et inter Comitem Palatinum ac suos confederatos ex una, et Electum Magontinensem et Ducem Ludovicum minorem Comitem de Würtemberg et suos confederatos ex reliqua. Et eorum copie, que hactenus numerum LX milium pugnatorum excedebant, ad propria redire jusse sunt, qua ex re altissimi gratia tota Germania a crudelissimo bello liberata est; nam omnes principes, nobiles et communitates ad id conveniebant et jam arma assumpserant et preter hos rex Bohemie noviter se connubio quodam Ducibus Saxonie conjunxit et propterea paratus erat etiam in propria maximo cum exercitu venire, ac jam plurimos de suis nobilibus et militibus premiserat. Est profecto ista pax potius divinitus, quam humano consilio conclusa et que sola auctoritate et auxilio Sanctitatis Vestre confici poterat; nam vix explicare possem, quanta sit observantia, qua principes isti Alamani et inclita hec patria ad Sanctitatem Vestram habent. Hujus rei verissimum argumentum est hec sanctissima pax, quam nemo fieri arbitrabatur ob copiarum apparatus et ingentes expensas jam ab omnibus factas. Quanta autem letitia ex hac pace tota Alemania affecta sit, id longe processiones et plurime solemnitates spirituales atque temporales significant. Nam Dux Austrie Sigismundus et Johannes Bavarie Dux ac multi alii Dominj in propriis personis spectacula militaria exercuerunt.

In publicatione hujus pacis tanta confluxit hominum multitado, quod palatium, platea et alia loca a viris armatis custodiri opportuit. Exorsus sum coram omnibus Nomine Sanctitatis Vestre agendo principibus magnas gratias ac eos summis laudibus extollendo, qui tam sanctam ac piam pacem acceptare dignati sunt, conditionesque pacis et comoda et fructus et belli mala, calamitates et periculosos eventus eis recensendo. De hinc eos hortatus sum, quod sicut pro rebus Christianis principibus indignis et privatis odiis ac dissentionibus bella ingentia et arma paraverunt, ita pro salute reipublice Christiane pro se, liberis posterisque suis longe magis ac majori animo hos eorum paratus et arma in immanissimum Christiani nominis hostem convertere deberent eosque, adhortatus sum, ut sanctum propositum Sanctitas Vestra exequi possit et pro aliquo bono in destructionem Turcorum efficiendo, ut personaliter Mantuam ad Sanctitatem Vestram accedere vellent, vel si qui legitime impediti essent (quod vix cogitari potest) suas solemnes ambasciatas cum plenissimo mandato transmitterent. Absolutis verbis meis recessimus absque alia responsione ob confluxum maxime multitudinis, convenerant sane, ut dicitur circa XL millia hominum ac cum omni gaudio, strepitu, letitia et jubilatione cum universo Clero et reliquiis ecclessiam intravimus, ibique Clerus solemnissimum Tedeum laudamus decantavit et demum cum maxima admiratione ingentis gaudii omnes ad propria hospitia divertimus. In tractatu autem pacis hoc actum est, et scriptis confirmatum, ut ad imperatorem me conferre deberem, eoque Dux Guglielmus et Marchio Albertus, qui a Majestate Sua ad bellum istud prosequendum in Capitaneos electi fuerunt, nullam potestatem pacis conficiende habebant, et ita pro excusatione eorum et ut tractata omnia rata et grata sint: hec mea profectio ad Suam Serenitatem fuit deliberata. Nam sine ista promissione nulla unquam pax secuta fuisset, hoc etiam preterea actum est, ut omnis indignatio ipsius imperatoris erga Ducem Ludovicum tollatur. Quare hinc triduum Ratisbonam versus proficiscar, ubi per Danubium ad Vienam descendam. Dux etiam Sigismundus mittit suos Oratores ad Suam Maestatem occasione illius cedule decem millium Marcarum argenti per eum alias Suc

Serenitati promissarum, quemadmodum jam plenius Vestre Sanctitati significavi. Spero in omnibus me ita gesturum, quod Sanctitas Vestra firmissime cognoscet, quanta sit vis fidei et devotionis, quam ad illam et Sanctam Sedem Apostolicam habeo. Si qua alia per me agenda sint, Sanctitas Vestra rescribat, ad illa exequenda paratissimus, si non, rebus circa imperatorem expeditis ad Sanctitatem Vestram quam primum revertar, quam mirum in modum videre cupio et suos sanctissimos pedes deosculari. Pax ista Beatissime Pater omnibus potius miraculosa, quam humana visa est ob expensas factas et ingentes copias paratas et quia totius Germanie destructio et eversio secuta fuisset. Eapropter omnes principes et populi de pace ista maximam letitiam et jucunditatem preseferunt, et nedum in hac Civitate, verum in reliquis omnibus Alamanie dignissima signa exultationis ordinarunt, quare divinitus hoc factum arbitrantur, ut paratissime copie ad omnia igne et ferro devastanda et ad crudelissimum bellum prosequendum, ita e vestigio sint ad saluberimam pacem converse. Nec in presentiarum prolixior ero, quia pater meus Magister Henricus, qui omnibus interfuit et prefuit, summa cum prudentia et exactissima diligentia de conditionibus pacis et aliis quibuscunque coram Sanctitatem Vestram informabit, pedibus cujus me genibus flexis devotissime reccommando. Datum Nurimbergi XI. Julij MCCCCLVIIII

G. V. Sanctitatis

devotissima factura

S. protonotarius de Nardinis

Sanctissimo atque Clementissimo Domino Nostro Pape.

(Milánói állam ltár.)

39.

1459. Bécs. De Nardinis István Sfortia Ferencz milanói herczeget Podiebrad Györgynek cseh királylyá koronáztatásáról és Fridrik császárnak iránta táplált jó szándékáról tudósitja.

Illustrissime Princeps et Domine mi Unice ac Singularissime, post devotissimam commendationem. Significo ala Celsitudine Vostra, como hoggi XXVII. del mese el Serenissimo Imperatore cum grandi apparati et comitiva de circa sey millia persone fra da pedi e da cavallo e andato verso Moravia ad una terra se chiama Bruna per incoronare lo electo in Re de Bohemia, la qual cosa pare ad ognuno prima facie extranea et indignissima, considerata la qualitate del dicto electo, notissima ala Vostra Signoria. Et trovandome spesso cum lo Vescovo Curciensis, che e el primo homo habia lo imperatore, detestava seco domesticamente tale coronatione, lui me allego molte raxone, per le quale Sua Maesta se movea ad fare questo, e fra le altre, che costui era tenuto et reputato da ognuno per Re de Bohemia, et che el non coronarlo non seria impero torglie quello reame, occorsome ad proposito cum bono modo introdure, che cum altre raxone la Sua Maesta se doveva movere ad confermare, la Vostra Signoria in quello Ducato, el quale era suo, et aspectavali per mille legiptime raxone, perche non solo la Vestra Celsitudine era havuta da tutti li Principi Christiani per indubitato Signore et Duca di Milano, ma per le sue excellentissime virtute doeva lege a tutta Italia. resposeme: che era ben certo vivendo la Signoria Vestra non se li poteria dare impedimento, sed post li figlioli se poteriano grandemente offendere. Declarali questi erano pensieri vanissimi, perche omni tempore la Vostra Signoria havea si fundato el stato suo cum la benivolentia delli populi, grandissime parentele et altre infinite vie, che may se havea a dubitare de sinistro alcuno, et che la Serenita de lo imperatore faria bene sapere cognoscere tal Principe per amico et bono e utilissimo figliolo del Sacro Imperio, et fare liberalissimamente

questo, di che Sua Maesta per tutti li tempi ne seria laud e contentissima.

El parlare mio parve multo justificato e raxionevole dicto Vescovo, e disseme, como lo Imperatore torna, se te p voglio ne parlamo ala Sua Maesta. Costui e Prelato de gran sima importantia et auctoritate presso questo Signore, et ac e benivolentissimo. Se piu oltra volesse vostra Excellentissi Signoria facesse advisemene, che como gia glie ho dicto, i credo homo del mundo facesse cum major fedelta de mi face alcuna toccasse ala Signoria Vostra ha havuto in grand plicentia, chel Papa ordinasse questa Dieta in Mantua, qua debia consentire in Italia, sera contento de Ferrara, di qu et altre cose se tractara ala tornata de Sua Maesta, che s in fra 15 giorni. Questa coronatione e cosa de grandiss importantia, et secundum omnes sera caxone de uno gr bene o de qualche inreperabile scandalo. Dio, cujus causa tur, ce meta la manu. Advisaro Vostra Signoria sempre d occurentie, ad cui devotissimamente me recommando. Vienna XXVII. Julij 1459. Excellentie V. Celsitudinis

devotissima factura
Stephanus de Nardinis Protonotariu
Referendarius apostolicus ect.

Illustrissimo atque Excellentissimo Principi Dom F. Sfortie Duci Mediolani dignissimo ect. Domino meo sin larissimo.

(Milánói állam ltár.)

40.

1459. Mantua. Carreto Otto Boszniát és Magyarorszá illetö dolgokról értesiti a milánói fejedelmet.

(Al Duca di Milano.) Qui ce venuto li Ambassadori Re de Bosna, fra li quali e quello Don Nicola Cavallero, qua gia e passato un anno de Vostra Excellentia, e dice d'haverv

Venetia mandate certe lettere della Maesta de prefato Re, delle quali ha avuto le responsione Vestre. Se scusa se non e venuto esso da Vostra Excelentia, perche la importantia de le cose ha ad fare con nostro Signore, richedera celerita, elli sono venuti per subsidio, e per fare, che la Sanctita del Nostro Signore ritraga lo Serenissimo Imperatore da perturbare el Re d'Ungheria, con lo qual esso Re de Bosna haveva preso certi boni ordini per defensione de la Republica christiana, quali per tale impedimento non se egsegviscono. Vene ancora via degna Ambasciata de Serenissimo Re d'Ungharia cioe l'Illustre Conte Stephano de Segna et doij dignissimi Vescovi, li quali in breve seranno qui, dell' Ambasciada de Borgogna, ex de quella d'Aragona vostra Excellentia se e informata. Mantue die 29. Giugnio 1459. Otto de Carreto.

(Milánói állam ltár.)

41.

1459. A velenczei titkos tanács határozata István fejedelem követeinek adandó válasz tárgyában.

MCCCCLIX. die III. Septembris.

Sapientes Consilij
» t. f.

Quod Oratoribus Illustrissimi Domini Ducis Stefani Sancti Save, qui venerunt ad presentiam nostram circa particularitatem, per quam sumptus fuit respectus, videlicet de illo loco, sive castro sibi requisito per Serenissimum Regem Bossine, quod idem Dux ut asserit potius dare contentaretur Teurco, quam dicto Regi, super qua re requirit consilium et favorem nostrum, et quod scribamus ect. ect. sicut per Seren. D. Ducem isti Consilio relatum est, Respondeatur:

Quod sicut multoties diximus, ita nunc etiam replicamus, quod profecto sumus plurimum affecti Ill. Domino Suo, ejusque honorem, bonum statum et commoda semper intelligere cupimus, vellemus quoque ex amore, quem sibi gerrimus, semper sibi commemorare ea omnia, que sibi utilia esse cognosceremus sed cum de rebus illarum partium non habeamus

illam cognitionem et intelligentiam, quam habet Excelle Sua, cognoscentes etiam eam prudentissimam, relinquimus deliberandum, sicut pro statu suo melius et utilius esse noscit, nec videtur nobis aliud honeste posse dicere in re

\+ 133 — 3 — 3

(Velenczei államkönyv 188. l.)

42.

1459. Buda. Követi jelentés a milánói fejedelemhez a mag királyi udvar több rendbeli ügyeiről.

Bude 13. septembre 1459. De nuove de qui, como avanti dissi, el fu facta per mezanita del Re de Boemia fr Maesta delo Imperador et questo Signor Re tregua per anno, avegna che io scrivessi fosse paxe et cussi dico da n in la quale tregua l'era romaxo de fuora alcuni Capitanei, se posso reputare quasi li principali, che per nome d' Signor Imperadore fera la guerra a questo Reame, che s li Conti de Gorsyn,*) Conte Zuane et Conte Gismondo et loro uno Nandiebok et uno Pancarchin, **) i qual di puo tregua sequendo ano danezato questo Regno assai et pocl sono per tractato, che ebbeno cun uno Abbate, el quale si chi Abbate de San Martino, el qual pretendeva esser Vescov Zagabria et chiamasi Brentay ***) Tomaso, vedendo c Vescovato non poter haver, per esser pervenuto ale manj Vescovo de Varadino per una permutatione, che la facto c Vescovo, che havea prima che li ha dado Varadino el Ve vado. esso et ha tolto quello de Zagabria, quello Abbat San Martino predecto per siegno ha dado el castello del c Martino in mano di predecti Conti de Gorsin et de altri compagnj inimici di questo Signor Re, che l'uno grande st in lochio a questo reame per esser fortissimo et in luogo, puo far danno assay, hora per mezzo di Nicolo Vajvod praticata et conclusa paxe con li prefati Conti et li altri c pagni predicti et die ceder dicto castello per incontro d

*) Sz. Györgyi grófok.

**) Pamkircher.

***) Debrenthei.

altrj, che li vien da do perdito et X millia Ducati con essi, li qual hozi sono venuti con loro et aspeta per confermare li capituli dessa dala Maesta del Re, che se tiene la debia segnire con effetto.

Piu vi disse de la liberation de Silagi Mihal, el quale in pochi di haveva congregate zente assay et havea et ha gia segvito et credito nel reame et adherentia de molti grandi Signori et Baroni. Esequido, che per mezo del Reverendissimo Signor Legato Cardinal Sanct Anzolo et del Reverendissimo Signor Arcivescovo de Strigonia e seguita paxe fra loro, el qual Mihale non ha voluto venir de qua, se prima non e andato aluy li predecti Signori Legati et cussi con salvaconducto del Re et de tutti Baroni et per la fede havuta in dicti Signor Baroni et maxime del Cardinal de Sancti Anzelo, el qual li e stado bon amico, che puo dire havere la vita per Dio et per la Sua Reverendissima Signoria, che se non fusse sta l'opera et provisione fe dicto Legato, quando el fo retegnudo in el principio questo anno el dovea esser spazato, et la opera et provisione fe dicto Legato fu casone darli la vita, diche ne sequito poj la sua liberatione et e per esser piu grande che fusse may, siche el dicto Signor Legato una con l'altro Arcivescovo di Strigonia et l'Archivescovo di Colozia et volse anche andarre la Illustrissima Madonna madre del Serenissimo Signor Re sua sorella et Paluzi Laslo et altri Baroni et a di primo de questo el condusseno qui in Buda con grande honore et fino a di 9. sono state in la pratica de conzare le cosse fra loro, et essendo fra loro fatiche assaj ad haverlj possuti cozare pure con la Dio grazia a di 9. fu concluxo et acordato tutto fra loro, che li vien conceduto el suo honor, el Contado de Bistrize et tutto quello perpetualmente el Re li havea dado, et luy de restituire Lippa et il castello, che havea et ha in suo manj, el qual Miale de poj facto tal conclusione, le ando a stare qui dapresso in uno castello, che luj tien appellato Vorzegrado et li aspectare vengeno li Castelani de le castelle, che a luj sono date et restituite et prima non si partira de dicto logo, fino el non sia certo habia tuto in sua mano, el qual se offerisse far assaj per la difensione de questo reame et contra Turchi, et e sta concluso, che in quanto el si aquistasse Semedrino, che el habia

esso suo et chel sia facto Despoto dela Servia et luj die restituire al Re le cosse, che luj haveva dado in questo reame et sperasi, che per la paxe sua sequida, che luy opera anche ogni inimico de questo Re se pacifichi con èsso, et che le cosse si redugano nel regno fra loro in pacifico stato. Solo luj pretende ala impresa contra el Turco et de redursi verso quelli confinj de Semedrino per dare principio, a quello el pretende de fare per venire ala sua intention dela Signoria, et questo Illustrissimo Legato lo dara quello favor el pora.

Anche se extima fra pochi di sequira paxe con Pani Jani, qui in la Schiavonia, et Turchi alj confinj da diverse bande sono entrati et ano facto infiniti danni, che l'una pietade alle anime, che sene hano menade via et quasi se puo dire, la mazor parte deli luogi de dicti confinj da loro esser desolati; et costoro per la divisione et tribulatione hano havudo da diverse bande, non hano havudo modo a poter providere, perche li dinarj sono manchandi, che e la principal parte, che possi per la paxe de dicto male. Datum Bude adi 13. septembris 1459.

(Milánói állam ltár.)

43.

1460. Januar 1. Bécs. Fridrik császár levele, melyben, miután 11. Pius pápa és a birodalmi választók s fejedelmek mantuai gyülésén a török elleni hadjárat elhatároztatott, evégből más két gyülést, egyet Nürnbergben Invocavit vasárnapján, másikat Bécsben a közelgő Judica vasárnapján kivánván tartani, ezekre, vagy legalább is az utóbbira személyesen vagy képviselöik által meghivja az illetöket.

(Kivonat a milánói állam ltárban lévő latinúl irt nyilt levélből.)

44.

1460. Balbi Dominik a milánói herczeghez Szilágyi Mihály elfogatásáról a törökök által.

Exemplum. Serenissime Princeps et Exc. Domine Domine mi singularissime. Debita recomendatione premissa. Que ad presens occurrunt, breviter Dominationi V. significabo, quod scripsi jam Excellentie V. Hungaros a Turcis superatos, revera fuit, ex illis captive XXVIII. huc ducti sunt, et de mandato omnes trucidati, in quibus etiam fuit eorum Capitaneus Silagy Mial regis Hungarie patruus, qui tribus diebus post alios crudeliter trucidatus est. Tenuit autem eum Rex turcorum sic vivum post alios, ut per omnes modos sisciteret ab ipso, quo pacto Belgradum expugnare possit et partes Hungarie debellare. Constantinopoli die V. februarj 1460.

Dominicus Balbi de mandato
Vre Serenitatis Bayulus Constantinopoli.

Al Pasquale Malipetro Doge di Venezia.

(Milánói állam ltár. — A velenczeiek márczius 1-sőtől számitván az esztendőt, e levél még 1459-ben kelt.)

45.

1460. A velenczei tanács határozata István herczeg követének a boszniai ügyekben adandó válasz tárgyában.

MCCCCLX. die XXVI. Februarij.

Quod Sp. Oratoribus Ill. Ducis Stephani, qui ad presentiam nostram se contulerunt, exponentes oretenus nonnulla que etiam in scriptis nobis tradiderunt, et huic Consilio lecta sunt, Respondeatur:

Sapientes Consilij
3. » t. f.
» Ordinum

Illustrissimo Principe! et Excellentissima Signoria, Suplica Vestra fiol, et menor fradello Ducha Stephano ale Vostra Illustrissima Signoria come sa bene la Vostra Signoria come, questo infidel pagano, zoe, gran Turco in quanto pizol tempo, si come meglio intende Vostra Signoria quel che ha

facto verso tanti Signori, tolse Constantinopoli et tuto suo Imperio, et simelmente po considerar la Signoria Vestra, quante fo le richeze et possanza de Signor Despoti de Servia, el qual non pote subornar, ne saziar gran Turco, cum le sue richeze, ne resister cum la sua potenzia, la Sua Signoria tolse, et simelmente da po la morta, de Conte Biancho, tolse tuta la Valachia, la qual se tegniva cum li Hungari, la qual anchora signoriza al presente, deinde tolse la Morea et tuta Sua Signoria.

Adesso Ill. Signore me par che se appropinqua quello tempo, che me vora devorar, come ha facto de altri principi et Signori, per che nostri termini non e gram montagne, ne gram aque, el qual cum le mie richeze non posso sagrar, ne cum possanza resister, et lui confidando de le sue forze e disposto a tuor, tuto quello chel pora et a chi pora; et io Serenissima Signoria essendo Vostro bon fio et citadino, et fedel amigo, come sa la Vostra Signoria non trovo meor veduto, ne mazor sperenza se non in vuj potentissima Signoria. Et per tanto humelmente supplico ale Vostra Signoria che ve piaqua conceder soto la Vostra Signoria qualche castello, che fusse in isola, et se non posse haver castello, almen qualche Ixola, zoe, o Liesna, over Braza, over altrui, segondo meglio par ale Signoria Vestra dove serave salvo, et guardado io et li mei fioli, et mei subditi.

Et se per questa via non posso haver ne castello, ne isola, al manco piacqua ala Vostra Signoria che possa haver per qualiche prexio condecenter che fusse de vestro contento; et che io potesse satisfar ala Vostra Signoria, laqual cossa lasso in eterno Dio et in Vostra justissima Signoria, che faza et delibera, quel che meglio parera ala Vostra Illustrissima Signoria.

Quod diligentes fraterne Ex. Domini sui sumus, et reperiemur semper prompti in omnibus concernentibus ejus honorem et commoda, si quid vero dubitationis, aut molestie sibi occurit, respectu Domini Turci, idquippe nobis, qui Ill. Dominationi sue plurimum affecti sumus, magnopere displicet, sed confidimus in bonitate divina et in multa virtute, sapientia et magnanimitate sua, quod quando casus ullus accideret, Excellentia Sua conservare et manutenere studebit statum suum, sicut huc usque fecit, et sicut etiam per superiora tempora progenitores sui semper fecerunt.

At quomodo idem Dominus petit a nobis aliquem locum, sive insulam sibi concedi, ut in casu opportunitatis cum filijs et suis se reducre possit: Dicimus, quod licet speremus et confidamus, quod Excellentia Sua se prevalebit et conservabit in statu suo, sicut tota mente desideramus, tamen si quod absit aliter videretur posse occurrere: erimus semper bene contenti, quod cum persona, filijs, familia et bonis suis per terras et loca nostra se reducere possit ad insulam et locum nostrum Liesne, nam semper Excellenciam Suam libenter videbimus et tractabimus.

La Vostra Illustrissima Signoria cognosce et intende ben, come pregi la Vostra Signoria che se degnasse mandar el Vostro Ambassador a gram Turco, el qual pregasse per nome de la Vestra Excellentia, che non mandasse adosso de mi tanta ira et tanto fuogo senza la mia caxon, et maximamente per compiaxer ali mei nemixi, avixando Vostra Signoria come essendo ritornati i mei Ambassadori da la Vostra Signoria me avixa come la Vostra Signoria volea mandar uno zentilhomo de Scutari per certe vestre facende, et le mie da gram Turco, donde i mei Ambassadori essendo stadi da gram Turco, non hanno trovado, ne visto, ne audido alguna cossa del supradicto zentilhomo, per la qual cossa prego la Vostra Illustrissima Signoria se al presente e per dover andar alguno vestro Ambassador verso el gram Turco, piacqua ala Vostra Signoria far avisar el gram Turco et recommendarme a lui, come som vostro bon fio, et fedel amigo et vostro citadin.

Circa partem, per quam petit, ut casu, quo missuri simus oratorem nostrum ad Turcum, sibi loqui faciamus in ejus commendationem et favorem etc. ect., Dicimus: quod ex fraterna benivolentia, quam ad Excellentiam Suam gerimus, sumus semper cupidi sibi in cunctis possibilibus satisfacere, et casu quo missuri simus Oratorem ad Turcum: habebimus memorie hanc rem suam, et libenter pro Ill. D. Sua faciemus quicquid boni possibile nobis erit.

Io som certissimo Seren. Signoria, che la V. Signoria habia intexo meglio quello che al presente notificaro ala V. S. come alguni mei fedel amixi, i qual sempre stano ala presentia de gram Turco, me hanno avixado, come ala primavera el gram Turco personalmente pensa vegnir sorra Scutari, se pora far

alcuna cossa a Scutari, et da poi passera per Centa, et vignera de longo adosso Ragusi.

Ancora Ill. S. non me lassa in reposso mai questo crudelissimo Tirano, che per ogni modo vorave haver Zazvina, et al presente me ha mandado a dimandar, digando da me Zazvina, perche voglio haver passo verso Chiervacia et verso la Dalmatia, promettendome ogni cambio, che volesse, e mi non som disposto a far, ne questa ne nessuna altra cossa senza conseio et volonta de V. S.

Pro advisationibus autem nobis datis de mala intentione et dispositione Turchi, regratiamur plurimum Ill. Domino Suo, et quomodo asserit, Turcum ipsum requirere ab eo castrum Zazvine, super qua re consilium nostrum petit; dicimus, quod cognoscimus Ill. D. Ducem Stephanum sapientissimum, nec dubitamus, quod semper vigilans et intentus erit, ad omnia que honorem et bonum statum suum concernere habeant, loquentesque fraterne cum Excellentia Sua, cupidique omnis ejus commodi, dicimus, quod judicio nostro una de principalioribus et utilioribus provisionibus ad continendam rabiem hujus hostis esset, quod inter ipsum Ducem et Regem Bossine bonam concordiam sequitetur, per quod dubitari non debet, quod prestaretur materia Turco persistendi magis in terminis suis; et hinc est, quod moti zelo caritatis et amoris nostri in ipsos Dominos, jam elegimus et cito missuri sumus ad eorum presentiam Oratorem nostrum, a quo Excellentia ejusdem Ducis, particularius intelliget optimam mentem nostram.

Ancora la Vestra Ill. S. cognosse et intende, quando chel fio de Stephano Cernoevich iera in le mie mano, et habiando melo dimandado gram Turco et Signor Despoti, mai non li vulsi consentir, ma quando la V. S. me lo domanda, io ve lo doni de bon amor, et de bona carita molto volontiera, per far cossa, che fusse grata ala V. S. Et alhora avisi Vestra S. de li suoi costumi Albaneschi; et in quella volta V. S. me impromesse seine fera alguno oltrazo, over dano de doverlo castigar in siembre cum mi, onde molte fiade io me ha lamentado de damni et oltrazi, che me ha facto, et semper la V. S. promettando de farme raxon, adesso me ha facto tanto, che

hora mai non lo posso piu soffrir, ma se io non guardasse la V. S. de mazor Vaivoda cha de Stephaniza, saverave et porave far la mia vendetta, avixando V. S. che me ha facto de gram danni, et finalmente ha mandato la sua gente, et si me ha rubado parechie persone et si la vendude in uno castello de gram Turcho, chiamado Medum.

Ad facium Vaivode Cernoich, respondemus : quod si quid per eum gestum est, quod molestum sit et damnosum prefato Ill. Domino, id profecto nobis vehementer displicet, et preter omnem mentem et intentionem nostram procedit. Scribemus itaque quamprimum, et efficaciter admonebimus ipsum Stephanum, quod ab omni innovatione desistat, et si quod damnum intullit, illud reficere debeat, et se gerere in omnibus, sicut requirunt fraternitas et bona amicitia, quam habemus cum prefato Ill. Domino Duce.

Circa domum, quam sibi emere promissimus, prefecto desiderium nostrum fuit et est in hoc libenti animo Sue Excellentie satisfacere, sed ut ipsi Sp. Oratores intelligere potuerunt propter conditiones hujus urbis nostre, non reperiuntur nisi cum maxima difficultate domus venales, maximeque de illis que Ill. Duci Stephano conveniant; sed stabimus ad hoc attenti et quamprimum fieri poterit, id valde libenter facere curabimus, interea vero sumus bene contenti, quod sicut sibi promissimus, habeat affictum domus predicte, et ita illum hic quam primum sibi dari faciemus.

Ill. Signoria, molte fiade i miei Ambassadori hanno supplicado ala V. S. per parte nostra per facto de la caxa mia, et la V. S. ogni volta ha promesso de volermela comprar, cussi prego V. S. che la mia caxa sia comprada, la qual al presente me xe de gram bixogno per fare i facti mei, azoche io podesse mandar et salvar le mie cosse in caxa mia, et che i mei servidori possa vegnir in la mia caxa propria.

Ancora piaqua intender ala V. S. de 600 Ducati doro, che dio haver da la Camera de Cataro, come apar per li privilegij de la V. Inclyta Signoria, adesso molti anni sono passadi, che io non posso haver i mei dannari contadi se non vegno pagado cum sal, de la qual sal io non posso haver mei dan-

nari contadi, siche supplico ala V. Ill. Signoria, che possa haver i mei dannari contadi.

De pecunijs, quas Excellentia Sua, ut asserit habere debet a Camera nostra Cataro, dicimus, equum et honestum esse, ut prefato Ill. Domino satisfiat, quoniam firmissima intentio nostra est, quecumque sibi promissa, integre observare et facere observari, scribemus itaque et mandabimus efficacissime Comiti Catari ut omnino tam cum pecunijs, quam cum sale provideat cum effectu, quod prefato Ill. Domino satisfiat.

El castello, che tulsi ali Hungari, chiamado Zazvina, haveva certe ville, le qual Juanis Ban et Petar Ban deti ali Polizani, e che li serva a diti Juanis et Petar Ban, cussi etiam Ill. S. i sopraditi Polizani quando havi preso el dito castello voluntariamente, volsi vegnir da mi, e se me prega, che li desi le sovradite ville, offerandose de servirme et far tuto quello, che hanno facto a Jouanis et Petar Ban, e le dicte ville io di cum quella condition, adesso lor non me pol servir et mantegnir i pacti mie, et pertanto, io termino le mie ville, et miei terreni tuor, et darli a persone, che faza el suo dover, segondo uxanza del paexe. Ancora supplico ala V. S. che li 60 Ducati, che debo haver per afficto de la mia caxa, prego la V. Signoria, che sia dadi a questi mei Ambassador.

Ad partem villarum Castri Zazvine, quas a Polizenses rehabere velle videtur, respondemus: quod de re ista non habemus aliam informationem, sed dabimus operam intelligendi materiam istam, sitque certa Excellentia Sua, quod non vellemus unquam nisi ea, que justicie et equitati conveniant, et in his, que honeste poterimus, semper conabimur Sue Exc. complacere. Et ex nunc captum sit, quod de re ista scribatur Rectori nostro Spaleti, ut nobis veram et particularem informationem debeat circa hoc dare.

Ancora supplico a le V. S. cum sit, che una volta V. S. me habia facto gratia, che possa trar el vostre sal de luogi et cita de vestre, pagando el sal, et li vestri Datij, segondo appar per uno privilegio, el qual have da la V. S. et io piu tosto vora dar utilita ale V. Cita, cha a le altre cita, siche prego V. S. che me sia facto una littera patente, azo non habia impago ne molestia da alguno vestro subdito.

Ad ultimam de facto salis, quem petit extrahere posse de terris et locis nostris, solvendo dacia etc. ect, justificari et honestare debeat res ista, concludendoque, quod in hoc sibi complacere non possemus, nisi cum magno damno et destructione Camerarum, introituumque nostrorum, quod ut certi sumus, Excellentia Sua videre non vellet.

\+ 142 — 0 — 2.

(Velenczei állam könyv 31. l.)

46.

1460. Bécs. Bullati Kristóf jelentése a milánói fejedelemhez Mátyás király és Fridrik császár találkozásáról és béke iránti tárgyalásaikról.

Ill. et Excellentissimo Signor mio. Essendovi in continua expectatione de la venuta qua del Serenissimo Re d'Ungheria, gli zonse addi 11. del passato con piu di mille cinquecento cavalli bene in pronto, e con le squadre sue, como se fosse andato in battaglia. La Imperiale Maesta gli andol incontro, et io con essa mezo migliaro de questi e tocatesse la mane a cavallo la compagnoe ala Chiesa, deinde al lozamento suo; gli fu fatto grandissimo honore, et portate le sancte reliquie in contro fino al borgo della terra. Dopoi piu volte sono stati insieme soli loro duy senza ne Secretarj ne Consilieri sopra el tractato de asestare le loro differentie, et per doe volte sono caduti in tanta difficulta e mezo sdegno, che lo prefato Re voleva partire, pur nondimeno andando a togliere licentia da la Maesta imperiale, a quale dispiacendoli chel dovesse partire senza bona conclusione, lo invitoe, che andassero tutti doy da Monsignore de Strigonia como dal judice, e in essa per quella volta restoe, et ogni cosa procedete poi omni di meglio, siche incomenciato la reconciliazione, havea havuto bono fine, como el di sequente lo profato Re in grande secreto suc disse de bocca propria, a contentezza de V. S. Ma tractandose el facto de Panchirchier, che era qua con salvaconducto, et essendo la mazor difficolta levato sopra questa cosa, che le castelle del Cognato de esso Panchirchier, che tenne la pre-

fata imperial Maesta, questo articolo pare che habia sturbato omne cosa, non volendo la prefata Maesta restituirle, dicendo: che de trei, fra uno anno gli voleva dare el pagamento secundo le extimo de duy valenthomini. Siche standose per limitare questo articolo et essendo proprio uno mese, che lo prefato Re era stato qua, se alteroe e sdegnoe moltissimo e talmente, che andato in Consiglio del Seren. Imperatore sua Maesta absente, gli naroe, como justamente se potera doler de la tardita de essa Maesta, e anche che dovesse star tanto tempo a minimo facto como era quello, per unde dicto non potere piu expectare, subito montoe sopra una barca e per el Danubio se neandoe a Prespurch, senza dire altro ne toglier licentia de la prefata Maesta Imperiale. La quale intendendo lo repentino partire del Re, montato a cavallo gli andoe dreto, ma per lo impeto del acqua l'havea za portato zozo un bon pezzo, pur non dimeno lo Reverendissimo Legato commissionato da la prefata Imperial Maesta, gli andoe dreto per vedere, che l'accordo habia loco, richiesto pero da lo dicto Re secundo Monsignore de Strigonia me ha dicto, se spera anche se debj assestare el tutto, ma non de presente. Fra la altre loro particularitate el matrimonio era concluso, ma conditionato a questo modo, che la puta resti presso el Padre per deci anni, poi piacendo alla Imperial Maesta darglila con XXXVI milla Ducati per Dote, casu che non li denari se debbeno pagare, e havendo loco el parentato, morendo lo Serenissimo Imperatore et il figliolo lo dicto Re debba succedere in tutto el stato. Era etiando confirmato quella perpetua pace, de la quale M. Imperiale me disse, insupra concluso omnino d'andar tutti duy insieme a Nurimberga terra del imperio, circa la fine de Zugno proximo per le cose Bohemice et Turche, unde se gli trovera tutti gli Signori de Alamagna, e credesi, se gli debiano auche tractar de le altre cose.

Con bona e grata licenzia de la Imperiale Maesta, come diro, poi humilmente a V. S. visitai lo prefato S. Re, sforzandome con quelle megliore parole, che seppi hedificarlo benissimo disposto verso V. S. Sua Maesta, quanto ale cose generale, me respose, secundo quello desiderave luy stesso recordando l'amore e benevolentia, che sta fra V. S. et luy, conclu-

dendo, che sempre havera per bon amico V. S. e cha la pensasse, che mai non faria cosa gli fosse contra; ad instantia
. . . . . .
. . . . . aux . . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . omni modo voleva tractare et operare V. S.
. . . . . senza che io gli ne movesse parola deinde tractare . . . . . .
. . e del tutto mi faria advisato, dapoi havendoli parlato doe volte sopra la dicta materia da solo a solo, confortando Sua Maesta a fare uno bon concetto, che V. S. se disponera in queste cose — mirabilmente prefata Maesta piu e piu volte mando da me uno suo Secretario, quale novamente e stato in Roma in Legatione, e passato per Fiorenza cum el Magnifico Lorenzo parlo di queste cose assai, per lo quale ne fece grande instantia se la V. S. me cometera particolarita, como subito ne mandasse da luy, e me mando una lettera patente per andare securamente per lo Regno suo. Siche facilmente sono certo suo Maesta con . . . . . .
. . . . . quanto al farlo . . . . . .
de quello me scrive V. S. da fare con Sua Maesta per non esser qua, chel partite adi XI. del presente; si anche per intender prima la dispositione . . . . . .
. . . . . non me e parso attentare altro maximamente sperandone pur l'acordo, per lo quale pur liberamente e cautamente se gli poteria poi attender . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . Al ritorno mio sopra queste cose exponero a V. S. quanto occorra piu difusamente recomendandome devotissimamente a quella. Vienne XVI. Martii 1460.

Sono soprazunto letere da Prespurch, come lo Re e tanto malcontento de tale sua partita quanto potesse essere. Siche grandamente seexpecta che omne cosa habij loco.

Cristoforus de Bollatus.

(Milánói állam ltár.)

47.

1460. A velenczei tanács határozata a pápa követének a magyar- és németországi dolgok iránt adandó válasz tárgyában.

MCCCCLX. die XX. Aprilis.

Quod Magnifico Oratori Summi Pontificis Respondeatur:

Ser Franciscus Contareno Sapiens Consilij

Quod Sanctitas Summi Pontificis ac idem Magnif. Orator potuerunt plene cognoscere fervens, optimumque propositum nostrum circa hanc sanctam expeditionem, quomodo reduximus nos ad omnia, que fieri possunt, at vero sicut Magnificentia Sua potuit etiam intelligere, res Germanie et Hungarie non sunt in illa bona dispositione, quam vellemus, immo dubitandum est, quod ex dissensionibus illarum partium expeditio terrestris protrahetur in tempus, ideoque dicimus: quod supplicare volumus B. Pontifici Maximo quod veluti communis omnium pater, solita sapientia sua advertere dignetur ad gravissima pericula, que in statu nostro maritimo contingere possent, si ante tempus apparatuum Turcus rumperet nobis bellum, propter quod summe necessarium judicamus, apud omnis demonstratio nostra ante tempus cunctis studijs fugienda sit, quomodo omnis publicatio nostra, que facile ad aures Turchi deduceretur, nihil aliud esset dicere, quam ex toto turbare optatam executionem istius sancti operis cum manifesto periculo nostri status et consequenter christianitatis, unde loquentes filiali sinceritete nostra, dicimus, quod B. Sua consvetum et pium propositum suum omni studio prosequatur in aptando et disponendo ea, que preparanda et agenda sunt, quomodo cicut continue diximus, nos sumus et semper erimus prompti et parati ad faciendum magnanime honorem et debitum nostrum et ect. del parte 26.

(A velenczei államkönyvből.)

48.

1460. A velenczei tanács határozata a Pápa követének adandó válaszra nézve a köztársasághoz érkezett török követ iránt.

Die XXI. Aprilis.

Sapientes Consilij	Quod Oratori Summi Pontificis hic existenti dari debeat noticia de causa
» t. f.	

adventus nuncij domini Turci ad nos et eciam succincta informatio de responso per nos sibi facto.

\+ 155 — 1 — 1

(Velenczei államtanács könyvéből.)

49.

1460. Albert csanádi püspök levele a török elleni hadjárat tárgyában.

Reverendissime Pater et Domine. Mandavit mihi Vestra Reverenda D-natio, ut aliquos homines mitteremus usque ad vada Dannbii, qui veras novitates ex parte Turcorum defferrent, et non que audissent sed que vidissent dicerent. Ego satis curavi, ut paruissem mandato Rev. Dominationis V., sed ut prius scripsi, difficile fuit unicuique solicitario illac re, non propter Turcos tantum, quantum propter nostros. Misi tamen ad plura loca, quo ire potuit, et cum huc ad me revertuntur Nuntii, quibus ego satis credo, quod sero die festi Ascencionis Domini multitudo Turcorum ad vadum Danubii prope Zendrew apparuit, et ibi tentoria tam multa et ita notabilia fixerunt, ut verissime crederent aut imperatorem Turcorum personaliter, aut Bassam ibi venisse. Naves etiam ibi plures ad transfretandum comportasse. Hec nova a pluribus habui, sed inter alios, cui magis credidi, intimavit mihi quidam nobilis bone conditionis et vir dignus, cui fides adhibeatur, Nicolaus Erdody nominatus, qui cum aliis familiaribus Domini Comitis Bistriziensis fere usque ad 300 equites ad explorandum vada iverat et ita comperisse et vidissi mihi intimavit. Ita et ab aliis locis continne res defertur. Ego ita credo ea, ac quotidie videre

eos expecto, satis imperatoris ex omni parte munitio inperfecta, ut pridem scripsi defendenda. Nulla sunt puto, quod habuimus, non deficeremus, sed victualibus et armis penitus caremus. Alia non intelligo que digna scriptu censeam, nisi quod in Temesvar, Stefanus filius Por Gregorium della Bathram cepit et familiam ejus posuit in Zakaranum. Me Reverende Dominationi V. plurimum comendo, Valete. Scripsi in festo pentecostes. Anno ec MCCCCLX.

D. Vre Rev. Capellanus Albertus
Episcopus Chanadiensis.

(Milánói állam ltár. Nagyon hibás másolat.)

50.

1460. Belgrád. Nagy Simon bizonyos püspököt a töröknek Belgrád elleni készülödéséről tudósitja.

Reverendissime in Christo Pater et Domine mi honorandissime.

Jam sepius Domino Regi scripsi de adventu Turcorum et nihil credere voluit intimationibus meis. Feria tertia proxime preterita ante Dominicam Cantate, Domino Vajda Nazwdrek, Dominus Regni Rascie venerat nos et castrum attemptare, ibique in loco campestri a mane usque meridiem exercuimus actus militie, quamplures ex ipsis cadere ceperunt, unus ex ipsis incidit in captivitatem nostram, quem districte examinamus de adventu ipsorum et retulit isto modo: ut Vajda Naswelbek est castra metatus cum VIII millibus hominum Turcorum circa castrum Zarno. Hazan Bassa fuit missus ad Regem Bosnie pro eo, ut vada per Zavam ipsi Nasawtbek dare deberet, ut possit versus Sirimium et Valcho transfretare et ipsa vada sunt ei data et assignata. Nasawftbek solum expectat alium exercitum ex Chanchia venturum, qui iterum sunt 8 millia et statim transfretabit versus Sirimium. Imperator vero cum toto exercitu suo est Iskophia et iterum se proposuit contra castrum Nandoralbense, pro eo rogo Vestram Paternitatem, ut consulet ipsum Dominum Regem, qua-

tenus tempestive provideat ipsum Castrum de omnibus necessariis, quibus indiget, quia victualibus multum caret et gentes in eo maxime deficiunt propter carentiam pecuniarum. Cetera his homo meus dicet Paternitati Vestre, cui rogamus per singula fidem adhiberi. Datum in Nandoralba Sabato proximo ante Dominicam Cantate (május 4) MCCCCXL. et vigilet sua Serenitas circa Sirimium et Valcko, ne devastetur per ipsos.

Simon Magnus Banus Machouiensis
et Capitaneus Nandoralbensis.

(Milánói állam ltár)

51.

1460. Eger. Szilágyi Mihály a pápai követet Szendrő felé lemeneteléről tudósitja és némely ügyek tárgyalására hivja.

Reverendissimo in Christo patri et Domino Domino Joanni Cardinali Sancti Angeli, Apostolice Sedis Legato, Domino et patri nostro honorando.

Reverendissime in Christo Pater et D-ne ac D-ne Pater noster honorande. Intelliximus re vera, qualiter sevissimus imperator Turcorum Crucis Christi hostis crudelissimus ad castrum Zendrew magnam copiam gentium missiset, cum quibus partes inferiores regni hic devastare ac castra confinia expugnare facere vellet, unde sciat Paternitas V. Reverendissima, quod his diebus versus ipsas partes inferiores descendimus. Vestram igitur Reverendissimam Paternitatem presentibus rogamus diligentissime, quando dignetur eadem erga nos ad castrum nostrum Beche descendere, tractaturi illic unacum Vestra Reverendissima Paternitate ea, que utilitatem ed defensionem Regni huius, imo totius Christianitatis contentare videbuntur. Datum Agrie die Dominico proximo post festum Ascensionis Domini MCCCCLX.

Michael Zilagy de Horogzeg Comes
perpetuus Bistriziensis, partiumque
Transylvanarum Gubernator.

(Milánói állam ltár.)

52.

1460. A velenczei tanács határozata a boszniai király követének a török ügyben adandó válasz tárgyában.

MCCCCLX. die decimo Novembris.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum.

Quod Reverendo patri D. Episcopo None, et Collegis suis, Oratoribus Seren. Regis Bossine, qui ad presentiam nostram se contulerunt et post nonnulla verba generalia declarantia Regem ipsum esse verum christi fidelem, ad has tandem particularitates devenerunt: Primo videlicet, quod propter gravissimum periculum, quod Sue Serenitati et Regno suo imminere cognoscit, contentus est, ut suscipiamus statum suum in nos, defendendo illum contra oppressiones Turcorum, quodque cum persona sua persistet ad ejus tuitionem. Secundo loco dicerunt, quod si istud non videbatur nobis agere, provideremus de stipendiarijs, ac de Salnitrio, et munitionibus, cum quibus se defendere posset. Tercio petierunt unum locum nostrum, ad quem idem Seren. Rex mittere possit uxorem et familiam suam, et similiter etiam persona sua facile compelleretur. Ultimo loco declaraverunt nobis pravum animum et pessimum dispositionem Comitis Pauli Spernaich (sic) contra nos, quodque provideamus ect. ect. Sicut per Serenissimum Dominum Ducem huic Consilio relatum est. Respondeatur:

Quod intelleximus, quantum ipsi Oratores parte Serenis. Regis Bossine nobis prudenter exposuerunt. Et quanquam nullum unquam dubium apud nos fuerit, inimo certissimum tenuerimus Serenitatem Suam fuisse semper ac continue futuram esse verum christi fidelem pergratum tamen admodum nobis fuit ab ipsis etiam Oratoribus intelligere moderna fidelissima et christianissima opera, que nobis explicaverunt, pro quibus Majestas Sua magnopere laudanda et extollenda est.

Circa partem oblationis, status sui, regratiamur plurimum Cels. Sue; nec videtur nobis honestis et decentibus causis aliud posse dicere, at vero confidimus in bonitate divina, et in multa virtute, sapientia et magnanimitate sua, quod quando

casus accideret, statum suum conservare et manutenere volet, sicut hucusque fecit et sicuti etiam per superiora tempora Serenissimi progenitores sui semper facere studuerunt.

At quoniam Majestas Sua petit a nobis salnitrium ac munitiones et ect. dicimus: fuisse semper et esse desiderium nostrum in cunctis possibilibus Serenitatis Sue complacere, sumusque bene contenti, quod de ipsis salnitrio et aliis munitionibus se fulcire possit in terris et locis nostris. Circa locum, quem petit pro reductu suo et suorum, respondemus: quod speramus et confidimus, quod Sua Majestas magnanime se prevalebit et conservabit in statu, ut tota mente cupimus, verum si, quid absit, aliter occurreret, contenti sumus ut alias diximus, quod persona Sue Serenitatis cum familia sua et bonis suis possit ad terras et loca nostra se reducere, nam semper Majestatem Suam et suos leto animo videbimus et tractabimus, et ita scribemus et mandabimus Rectoribus nostris Dalmatie, quod cum effectu facere debeant.

Ultimo agimus magnas gratias Sublimitati Sue pro advisationibus nobis datis de dispositione et animo Comitis Pauli contra nos, in qua re curabimus facere eas provisiones, quas convenire noverimus.

Et si ita opus erit, justificetur et honestetur hoc responsum nostrum illis bonis et accomodatis verbis, que Collegio videbuntur.

\+ 125 — 6 — 1

(Velenczei államkönyv 24. l.)

53.

1460. A velenczei tanács határozata ugyancsak a boszniai király követének adandó válaszra nézve.

Die X. Novembris.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Quod post factam responsionem per S. Dominum Ducem prefatis Oratoribus Serenissimi Regis Bossine illis bonis et accomodatis verbis, que magis utilia videbuntur,

dici eis debeat, quod cum intellexerimus inter ipsum Regem et Illustrissimum Ducem Stephanum esse certam dissensionem, libenter cuperemus, quod inter ipsos Dominos esset bona concordia, que non est dubium, multum conferret bone conservationi statuum suorum.

\+ 125 — 6 — 1

(Velenczei államkönyv 24. l.)

54.

1461. A velenczei államtanács határozata Thomasi február 30. és mart. 2-án kelt követi jelentéseire, a horvátországi ügyekben adandó válasz tárgyában.

MCCCCLXI. die XIII. Martij.

Circumspecto Viro Petro Thomasio Secretario in partibus Hungarie.

Sapientes Consilij et » t. f.

Petre! Reddite sunt nobis littere tue dierum ultimi Februarij nuper decursi et secundi mensis instantis, quibus inter cetera novimus reditum Budam Regie Majestatis Hungarie, quantumque apud Serenitatem Suam in executionem mandatorum nostrorum per te actum extitit, presertim circa novitates contra subditos nostros illatas per Banum Paulum Croatie, intelleximus quoque gratum et humanissimum responsum per ejus Majestatem tibi datum in ista materia. Unde nobis persvademus, quod per accessum Nuntij, quem scripsisti nobis Serenitatem Suam mittere statüisse ad ipsum Banum, eum ab ejusmodi innovationibus debere desistere et cum nostris amicabiliter esse vicinaturum. Volumus itaque et mandamus tibi, ut operam dare debeas adeundi presentiam ipsius Serenissimi Regis, referrendo sibi nostri parte gratias permultas, de quanto pro sua justicia et equitate proque affectione, quam ad nos habet, fecit in ista materia, utendoque circa hoc illis bonis et pertinentibus verbis, que tue prudentie videbuntur. Eidem autem Serenissimo Regi scribere deliberavimus per litteras alligatas, quarum exemplum ad advisamentum mittimus his impli-

citum, ipsas litteras Serenitati Sue presentabis. Scribimus quoque Magnifici Dominis Rainaldo et Joanni Vaivode Transilvano juxta commemorationem tuam, quas litteras similiter suis Illustritatibus exhibebis cum illis bonis et accomodatis verbis, que videbuntur tibi.

Intelleximus preterea, quantum scripsisti nobis, relatum tibi fuisse per illum Dominum, quem non modice reputationis esse scribis, in factis Croatie, ponende in manibus nostris per aliquod bonum medium et cetera et respondentes tibi cum nostro Consilio Rogatorum dicimus: quod si certificatus eris verba ista processisse de scitu et mente Serenissimi Regis, quomodo si aliter esset, nullo modo volumus, nec intendimus, ut verbum ullum facias de re ista. Contenti sumus et placet nobis, quod captato tempore secrete te reperias cum prefato Domino, dicendo sibi, quod ex officio et debito tuo nobis noticiam tradidisti de quanto Sua Magnificencia tibi dixit in ista materia, quodque habuisti responsum a nobis, quod regratiari debeas Dominacioni Sue, de quanto tibi proposuit, erimusque contenti, si ita placebit sibi, particularius intelligere mentem suam circa rem istam, et de quanto habebis, curabis nos quamprimum litteris tuis certiores efficere.

\+ 137 — 1 — 1.

Replicate die XXVIIII. suprascripti.

(Velenczei államkönyv 39. l.)

55.

1461. A velenczei államtanács határozata Mátyás királyhoz Pál horvátországi bán iránt intézendő levél tárgyában.

MCCCCLXI. die XIII. Marcij.

Serenissimo Domino Regi Hungarie.

Sapientes Consilij et » t. f. Habuimus novissime litteras Circumspecti Secretarij nostri Petri Thomasij, jam pridem missi per nos ad Vestram Regiam Majestatem, nunciantes nobis, quanta humanitate cum intuitu nostro Serenitas Vestra viderit, susceperitque, ac quantum

presertim moleste tullerit, quod Banus Paulus per Celsitudinem Vestram in Croaciam missus, ad novitates illas indebitas contra nostros processerit, etenim quanquam de summa equitate et honestate, deque magna benivolentia Vostre Serenitatis in nos, nihil acceperimus novi, gratissimum tamen et jucundissimum nobis fuit, quod Nuntium suum ad Banum Paulum mittere instituerit, ut ab inhonestis modis per eum hucusque servatis abstineat, quos certissimi sumus, preter scientiam, preterque omnem mentem et intentionem Vestre Serenitatis processisse; cum enim singulari et precipuo quodam amore Illustrissimum quondam Genitorem Vestrum recolende memorie semper prosecuti fuerimus, ita et in Regiam Majestatem Vestram et omnes suos servare semper intendimus, nec dubium ullum faciemus hanc ipsam erga nos esse mentem et sententiam Celsitudinis Vestre, ut mutua hec nostra benivolentia et amicitia non solum perpetuo conservetur, sed etiam siquid superaddi possit, continue de bono in melius augeatur.

\+ 137 — 1 — 1.

(Velenczei államkönyv 39. l.)

56.

1461. A velenczei államtanács határozata a Rozgony Rajnaldhoz és az erdélyi vajdához intézendő levél tárgyában.

MCCCCLXI. die XIII. Martij.

Magnifico et potenti Domino Rainoldo de Rozgon Baroni Hungarie, Amico nostro carissimo.

Sapientes Consilij et » t. f. Nuper litteris Circumspecti Secretarij nostri Petri Thomasij, quem missimus ad Serenissimum Dominum Regem Hungarie, certiores effecti sumus, quod Magnificentia Vestra pro sua in nos affectione et benivolentia non vulgari eum continue singulari quadam humanitate et precipuisque favoribus prosecuta est, id profecto perjucundo et gratissimo animo intelleximus, proindeque Magnificentie Vestre gratias immensas habemus, cum vero dudum Magnificentiam Vestram ob ejus prestantiam, exi-

miasque virtutes syncero corde dilexerimus, offerimus nos omni tempore in cunctis concernentibus decus amplitudinem et comoda Vestre Magnificentie paratissimos.

Similes Magnifico et potenti Domino Joanni Vaivode Transilvano.

\+ 137 — 1 — 1.

(Velenczei államkönyv 39. l.)

57.

1461. A velenczei államtanács határozata az elholt boszniai király fiához küldendő követség tárgyában.

MCCCCLXI. die XX. Augusti.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Quemadmodum notum est, Serenissimus Rex Bossine anteactis diebus ab humanis subtractus est, et ejus loco successit filius suus Rex regni illius, et considerata vetera amicitia et benivolentia quam semper habuimus cum ipso Rege et progenitoribus suis, et ex omni alio bono respectu honori et officio nostro conveniat mittere unum Oratorem nostrum ad prefatum novum Regem, tum ut indoleamus de morte patris, tum etiam congratulemur, quod assumptus sit in Regem regni ejusdem et ect. Propterea vadit pars: Quod per scruptinium in Collegio ad bussulos et ballotas elligi debeat unus noster nobilis Orator ad dictum Regem, cum illa commissione circa effectum predictum, que videbitur ipsi Collegio.

\+ 118 — 3 — 0.

(Velenczei államkönyv 54. l.)

58.

1461. A velenczei államtanács határozata István szent sebőki fejedelem követének adandó válasz tárgyában.

MCCCCLXI. die XX. Augusti.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Quod Spectabili Oratori Ill. Ducis Stefani Sancti Save, qui ad presentiam nostram se contulit et oretenus explicavit ac etiam in scriptis exhibuit, quantum huic Consilio notum est; respondeatur:

Quod pro his, que nomine Illustrissimi Domini sui fraterne et affectuose comunicavit nobiscum, plurimum sibi regratiamur, sique Illustrissimus ejus filius quicquam fecit, quod molestum fuerit eidem Domino Duci, id profecto jure fraternitatis et amicitie nostre nobis displicet; laudamusque Excellentiam Suam pro quanto in materia ista prudenter fecit, et certi reddimur, quod filius suus sibi obediens esse volet, et a mandatis paternis non discedet, et cum nostris bene et quiete vicinare volet.

Circa domum, quam petit, profecto desiderium nostrum fuit, et est Excellentie Sue libenti animo satisfacere, sed ut idem Spectabilis Orator potuit intelligere et videre, propter conditiones hujus urbis nostre non reperiuntur, nisi cum maxima difficultate domus venales, et maxime de illis que Ill. Domino suo conveniant, sed stabimus ad hoc attenti, et quamprimum fieri poterit, id libenter facere curabimus, interea vero sumus bene contenti, quod sicut sibi promisimus, habeat affictum domus predicte, et ita illum hic quamprimum sibi dari faciemus.

Ad partem tangentem Bannum Paulum Croatie, dicimus: quod intelleximus, quantum Excellentia Ducis Stefani fraterne dici nobis fecit, estque rei veritas, quod idem Bannus est homo scandalosus et illius conditionis, quam Dominus suus esserit, quomodo postquam venit in Crovatiam, nunquam cessavit molestare et inquietare Dominos circumstantes et vicinos suos, pro nunc vero ex his, que nobis occurrunt, non videmus, quid dicere possimus; sed bene certum esse volumus prefatum

Dominum Ducem, quod cum sibi affecti sumus, eumque reputemus carrissimum fratrem nostrum, de omni exaltatione et felicitate sua semper erimus bene contenti.

Pro advisatione autem nobis data de praticis, quas prefatus Dominus Dux habet cum illo Capitaneo Turco: qui dominatur in partibus Servie, regratiamur similiter Excellentie Sue, et laudamus modos per eam prudentissime servatos cum ipso Turco ex rationibus et respectibus per Illustrissimam Dominacionem Suam commemoratis, et demum sumus semper prompti ad omnia concernentia honorem et beneplacita Excellentie Sue.

\+ 123 — 2 — 5.

(Velenczei államkönyv 55. l.)

59.

1461. A velenczei államtanács határozata a spalatói grófnak adandó válasz tárgyában, a Pál bán ügyében eszélyt ajánlva és a Clissa iránti tervvel felhagyva.

MCCCCLXI. die XVIII. Augusti.

Comiti Spaleti.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Redite sunt nobis littere vestre dierum XIIII. et XV. presentis, quibus intelleximus novitates, que inferri velle videntur Banno Paulo Croatie per illos, de quibus agitis in vestris litteris mentionem, intelleximus etiam quantum scribitis de bona mente, quam idem Bannus vobis dici fecit erga nos habere, quantum etiam in factis Clisse significastis nobis, optime intelleximus, laudantesque et commendantes solitam prudentiam et diligentiam vestram, cum nostro Consilio Rogatorum respondemus vobis, quod cognoscentes factum Clisse, quemadmodum et vos scribitis importare ad bonum statum nostrum in partibus illis, contenti sumus et volumus, quod si idem Bannus vel per medium Reverendissimi Domini Archiepiscopi illius Civitatis vel aliter quicquam vobis promoveri fecisset, aut in futurum promoveri faceret, de re ista huic materie aures por-

rigatis et intelligatis, quicquid vobis dici voluerit, dando nobis immediate distinctam et particularem informationem, de quanto habebitis, ut exinde respondere vobis possimus, quantum nobis videbitur.

Bene autem declaramus et mandamus vobis, quod si nihil vobis promotum fuisset, seu in futurum non promoveretur de hoc facto Clisse, vos quoque bonis et honestis respectibus nihil in hoc tentetis, nec promoveatis seu tentari et promoveri sinatis, quia sic est prorsus nostra intentio. Sed de his, que dietim occurrent in partibus illis, curiosus eritis crebris litteris vestris nos certiores efficere.

\+ 115 — 16 — 2.

(Velenczei államkönyv 55. l.)

60.

1461. A velenczei államtanács határozata az István fejedelem követének a Pál horvátországi bánnali ellenségeskedés iránt adandó válasz tárgyában.

MCCCCLXI. die XI. Septembris.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Inter cetera his diebus captum fuit in hoc Consilio, quod in facto Clisse responderetur Oratori Ducis Stephani, qui bellum gerere querit Banno Paulo Croatie, quod nos essemus semper contenti de omni prosperitate sua, et quomodo post ipsam deliberationem res multum variate sunt, sicut ex litteris Comitum Spaleti et Sibenici habetur, unde non facit pro nostro Dominio respondere Oratori Ducis Stephani in forma predicta, quomodo videremur esse contenti, quod acquireret Clissam, que statui nostro illarum partium multum importat, propterea vadit pars:

Quod prefato Oratori, cui nondum factum fuit responsum predictum, circa factum Clisse respondeatur, quod licet cognoscamus Bannum Paulam illius conditionis, quam dixit nobis, tamen commemorare volumus eidem Oratori, quod ut credimus, etiam notum esset Ill. Domino Suo, locus Clisse fuit

noster, seu recommendati nostri, et in eo pretendimus Jus habere, licet per Comitem Paulum fuerit occupatus: ideoque hortamur et rogamus prefatum Illustrissimum Ducem, ut contra dictum locum Clisse aliam innovationem facere non velit, tam ex his que diximus, quam ex omni alio bono respectu.

\+ 116 — 3 — 5.

(Velenczei államkönyv 57. l.)

61.

1461. Pál horvátországi bán követének a velenczei köztársasághoz intézett kérelmi pontjai.

MCCCCLXI. die VI. Octobris.

Hec sunct Capitula porrecta per Oratores Banni Pauli Sperancich Croatie et ect.

El Signor Ban da noticia ala Serenita Vostra, che ha commandamento dal Suo Signor Re de Hungaria, chel debia haver bona visinanza, amicitia con la Signoria Vostra, et el dicto Signor Ban se offere in tuto observare la commission del Suo Signor, et ultra se offerisse esser servidor dequella, dummodo el non sia contra lhonor de la Corona de Hungaria toto posse.

Secundo, domanda el dito Signor Ban, che la Signoria Vostra el togli in protection et custodia sua con la persona et con el Dominio Suo, et maxime i castelli de Clissa et Ostroviza con le suo pertinentie, perche quelli sono piu proxime ale terre de la Signoria Vostra.

Tercio domanda el dicto Ban se el fosse qualche differentie, over novitade, che fusse facte per i Rectori, over subditi de la Signoria Vostra over per li Banni passadi, over per lor subditi, che se possa riveder per boni homeni de una parte et de laltra et achonzarle et finirle ordine juris, azoche una parte elaltra possa haver la sua Jurisdiction amicabiliter et benigne.

Quarto domanda el dicto Ban, che la Signoria Vostra lo sovegni, de qual longo i piaxe de arme, ballestre, polvere de bom-

barda, saitamenti et altre cosse necessarie ad suam defensionem, si per la amicitia, che la ha con la Corona de Hungaria, chome etiam perche el dicto Ban se offerisse et obliga far altratanto al incontro per la Signoria Vostra, che sia a satisfaction de lo adjuto el ricevera da quella, et che la commandi ali suo Rectori de Dalmatia, che lo sovegni bisognandoli de arme et victualie per i suo denari.

(Velenczei államkönyv 60. l.)

62.

1461. A velenczei államtanács határozata a Pál bán követe által előterjesztett pontokra ada dó válasz tárgyában.

MCCCCLXI. die VI. Octobris.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Quod ad Capitula per Sp. Oratores Magnifici Banni Pauli Sperancich Croatie et ect. porrecta, respondeatur: et primo ad primum mandatum, quod dicunt Dominum suum a Serenissimo Rege Hungarie habuisse de bona vicinitate cum subditis nostris servanda, nostro Dominio novum minime visum fuisse ob mutuam benivolentiam, quam Dominatio Vestra cum Serenissimis predecessoribus suis habuit et cum Sua Serenitate habet, et habere disponit, rectoresque omnes nostros in mandatis a nostro Dominio habere, itidem erga subditos Sue Serenitatis servare pro conservatione ejusdem veteris benevolentie, de oblatione autem sue Magnificencie ei gratias agimus, ipsam certificantes Dominationem Vestram, nihil ab ipso Domino Banno velle, nisi quod honestum et conveniens sit.

— 137 — 0 — 1 ballotatum primo.

3. Sapientes Consilij
1. » t. f.

Ad secundum, quod existentibus locis Clissij et Ostrovize intermino, quo sunt, non videmus, quomodo loca ipsa in protectionem honeste accipere possimus, verum si circa locum Clissij aliquid aliud nobis memoraretur, quod honeste et convenienter per nos fieri posset, quodque utriusque nostrum commodum et utilitatem respicere habeat, optime semper dispositi et inclinati reperiemur.

— 20.

1. Sapientes Consilis
2. » t. f.
3. » Ordinum

Volunt suprascriptum capitulum in toto et per totum, preterquam in hoc loco, ubi dicitur de solo loco Clisij dicatur verum, si circa eadem loca Clisij et Ostrovize aliquid aliud nobis memoraretur et ect.

De parte 104. Capta.

Ser. Jacobus Barbaro
Sapiens Ordinum

Vult, quod respondeatur ad secundum, Dominationem nostram bonam pacem et amicitiam habere cum Serenissimo Domino suo Rege Hungarie, intendereque eam cum sua Serenitate, cum ipso Banno et omnibus alijs servare, nec nobis honestum videri ob conditiones temporum et rerum loca Clissij et Ostrovize in protectionem accipere, verum conservationem status sui cupientes, quia deliberaveramus Oratorem nostrum de proxime ad Serenissimum Regem Bossine mittere, qui Dominij nostri nomine de obitu patris sui condolerit, ac de Sue Serenitatis succesione congratularetur, ipsum ob hoc citiusex pedimus, et tam cum ipso Serenissimo Rege Bossine mittere, quam Ill. Ducha Stephano quicquid boni nobis possibile fuerit, fieri faciemus pro componimento differentiarum et discordiarum suarum. Verum si hujusmodi Oratoris nostri interpositio eis non placeret, et circa loca Clisij et Ostrovize aliquid aliud ab eis memoraretur, quid honeste per nos fieri posset, quidque ad commodum, utilitatemque utriusque nostrum redundare posse videretur, non dissentiemus a rebus convenientibus et honestis. Et si hujusmodi pars capta fuerit, fiat subito scrutinium in hoc Consilio, et eligatur unus Orator ad suprascriptum Serenissimum Regem Bossine.

\+ 6 — 6 — 7

Sapientes omnes supra scripti

Ad tercium, Dominationem nostram non intelligere differentiam aliquam ad presens esse, nec de jure esse posse, cum saline et alie jurisditiones, de quibus superioribus mensibus controversia erat, postquam civitas Spaleti sub ditione nostri Dominij pervenit, pacifice et sine ullius molestatione possesse fuerunt, ideo non esse opus aliquibus

compositoribus, quomodo tanquam res nostras ab eo tempore usque ad presens juridice possessas penitus tenere intendimus.

Ad quartum. Dominationem nostram ad Civitates et loca sua Dalmatie munitiones misisse et mittere pro munitione eorum, non esseque possibile eis inde satisfacere, verum si ex hac nostra Venetiarum Civitate munitiones aliquas extrahere voluerint, erimus contenti, quod eas emere et extrahere possint.

Postremo, ab ipsis oratoribus petatur, quod due ville per ipsum Bannum occupate jurisditionis civitatis nostre Sibinici, in una quarum erat quondam castellum unum, quo multe novitates ipsi civitati nostre inferrebantur, sub illius jurisditione permaneant, ac restituantur fidelissimo nostro Gaspari Jurisich, cujus sunt.

Insuper petatur restitutio villarum fidelissimi nostri Hemanuelis Caloti, per ipsum Bannum in debite occupatarum

Preterea petatur relaxatio captivorum de Poliza, per ipsum Bannum retentorum, pro conservatione amicitie et bone vicinitatis nostre.

\+ 107 — 2 — 1.

(Velenczei államkönyv 59. l.)

63.

1461. A velenczei államtanács határozata Thomasi magyarországi követe részére a török üggben, tartván Mátyás királynak a törökkel békére való lépésétöl.

MCCCCLXI. die XXVI. Octobris.

Circumspecto et prudenti viro Petro Thomasis Secretario nostro in Hungaria.

Sapientes Consilij et t. f.

Ex his, que nuper ad nostri noticiam pervenerunt, intelleximus Imperatorem Turchorum, qui cum exercitu suo anno isto in Asiam se contulit, post expugnationem et occupationem Castamene et Sinope, fugasse etiam Ussonum-Cassanum, subindeque subegisse Imperatorem Trapesunde quem cum ingenti numero

captivorum Constantinopolim miserat. At quomodo verisimiliter tenendum est, attentis insolentissimis conditionibus et perfidia hostis istius, quod expeditis a rebus illis Asia vires suas in Europam contra christianos dirigere cogitabit, scribendas has nostras ad te duximus, volentes, quod des operam adeundi quamprimum presentiam Regie Majestatis Hungarie, commemorando sibi nostri parte nova predicta, de quibus tamen ante hac Serenitas Sua potuit informari. Que cum ad comunem salutem totius christiane religionis importare plurimum videantur, tenemus a christianis principibus multum consideranda et magnificienda esse; Romano autem Pontifice de his rebus per efficaces litteras nostras quamprimum noticiam dedimus, nec dubitamus Beatitudinem Suam his rebus quam citissime provisuram esse, factique sumus certiores Sanctitatem Suam jam misisse Legatum suum ad Serenissimum Dominum Franchorum Regem specialiter ob hanc causam Turchorum, ut potenti manu sue perfidie occurratur, id ipsum quoque et nos apud ipsam Regiam Majestatem fieri jussimus per Oratores nostros jam missos ad presentiam Sue Serenitatis, speramusque et in divina bonitate confidimus res Christianorum adversus hunc crucis hostem feliciter successuras, pro qua re nihil de possibilibus ommissuri sumus, et de quanto habebis ab Majestate Sua distincte et particulariter per litteras tuas cifratas nos certiores quamprimum facere studebis; verum si forte sentires prefatum Regem ad concordiam devenisse cum Turco, eo casu volumus, quod nihil de presentis dicere debeas Serenitati Sue, sed de quanto habebis, nos subito advisabis. Presentes littere nostre scribantur in cifra eidem Secretario nostro et per fidum et celerem Nuncium indilate mittantur.

Interim vero dicimus, quod si placebit Majestati Sue, gratum admodum nobis erit, cogitamina et mentem Sue Serenitatis intelligere et quid sibi comunicandam nobiscum videretur pro comunibus periculis evitandis.

\+ 178 — 1 — 1.

(Velenczei államkönyv 65. l.)

64.

1461. A velenczei államtanács határozata Spalato grófjának Clissát és Osztroviczát illetőleg irandó válasz tárgyában.

MCCCCLXI. die quinto Novembris.

1. Sapiens t. f.
2. Sapientes Ordinum

Quod scribatur Comiti Spaleti in hac forma:

Credimus vos non latere, superiori tempore fuisse ad presentiam nostri Dominij Oratores Magnifici Comitis Banni Pauli, inter cetera requirentes, ut prefatum Bannum Dominium Suum et ejus statum in protectione nostra accipere et habere vellemus, quibus tunc respondimus, quod hoc facere non poteramus certis justis et honestis respectibus, sed si circa loca Clisse et Ostrovize aliquid nobis commemoraretur, quod utrique nostrum conveniret, id libenter audiremus, nunc autem vobis scribere instituimus cum Consilio nostro Rogatorum mandantes, quod illis modis, qui ad conducendam rem vobis convenientiores videbuntur, operam dare debeatis, si locus Clisse aut libere aut precio, aut aliquo contracambio in ditionem nostri Dominij haberi possit, illum accipiatis, pro quo incipiendo a minori quantitate contenti essemus expendere usque ad summam Ducatorum V m. in VI m. Quam practicam inire debeatis, ut prediximus illo cautiori modo, qui possibilis fuerit, et de his, que de tempore in tempus facere poteritis, nos vestris litteris certiorare debeatis.

Similiterque scribatur Rectoribus nostris Jadre pro loco Ostroviza, dicendo tamen de Ducatis III. in IIII.

De parte — 61 — 78.

Serenissime Paulus Maurocenus Sap. t. f.

Quoniam conditio locorum Clissie et Ostrovize tutele Civitatum et locorum nostrorum Dalmatie plurimum confert, vadit pars: quod significetur Rectori nostro Spaleti petitio Oratorum Banni et responsio per nos eis facta, cui scribatur in hac forma:

Vidimus litteras vestras, quibus nobis scripsistis, Rectores Banni vobiss ignificasse, in mandatis habuisse vobis consignandorum locorum Clissie et Ostrovize, casu quo viderent ea tenere non posse, quibus intellectis, considerataque importantia ipsorum locorum statui nostro, vobis cum nostro Consilio Rogatorum mandamus, quod si videretis loca ipsa a prefato Banno seu a comissis suis habere posse, sive precio usque summam Ducatorum V. m. in VI. m. pro Clissia, pro Ostroviza vero usque summam Ducatorum II. m. in III. m. sive in depositum, erimus contenti illa accipere; verum si adhibita per vos omni diligentia his modis nihil proficere possetis, et videretis eos cupere, ut ipsa in nostram protectionem acciperemus, sumus contenti, ne in sinistrum vadant cum periculo status nostri, quod illa in protectionem nostro nomine suscipiatis, quemadmodum alias suscepimus locum Clissie.

\+ 37 — 30 — 18 — — 13 — 26.

(Velenczei államkönyv 66. l.)

65.

1461. A boszniai királynak a velenczei köztársasághoz intézett kérelmi pontjai.

Capitula Serenissimi et Excellentissimi Domine Regis Bossine, porrecta per Magnificum Oratorem Sue Serenissime Majestatis Illustrissimo Dominio Venetiarum, de quibus expositione per ejus Megnificenciam oretenus facta, Illustrissimum Dominium prefatum debet esse optime et particulariter informatum. Et primo.

Petit et requirit idem Serenissimus Dominus Rex Bossine per Illustrissimum Dominium antedictum creari Nobilis Venetiarum, et de numero nobilium suorum et sui majoris Consilij, ut intelligatur et cognoscatur ubique amor et sinceritas Sue Serenissime Majestatis ad hoc Illustrissimum Dominium, quod licet Rex sit, cupiat, et velit esse de numero nobilium suorum, et per consequens hic Illustrissimus Senatus magis

decoretur et honoretur ex aggregatione et consortio Sue Majestatis, quod si, ut facillime confidit, consequetur, fiat sibi privilegium in opportuna et honorabili forma communitum et bullatum, sicut fuerit opportunum.

Item petit prefatus Serenissimus Dominus Rex, ab ipso Illustrissimo Dominio habere unam domum in hac Civitate Venetiarum, honorabilem et condignam Sue Majestati, de qua fiat opportuna et effectualis provisio, et de illa habeat privilegium bullatum in opportuna forma, inquo multo plus magnifacit liberalitatem et munificentiam Illustrissimi Dominii predicti et reputationem, quod toti mundo innotescat maxima ejus benivolentia erga Suam Majestatem, quam precium domus ipsius, cum Dei mercede potentissimus sit, ad emendum unam domum et etiam longe majora.

Item similiter petit idem Serenissimus Dominus Rex unam aliam domum in Civitate Jadre, Sue Serenitati condecentem, gratiose concedi et elargiri per ipsum Illustrissimum Dominium, de qua fiat privilegium bullatum in forma convenienti, licet de hoc is Magnificus Domine Orator in ejus expositione oretenus facta coram Illustrissimo Dominio predicto ex pura oblivione nullam fecerit mentionem.

Item petit, prelibatus Serenissimus Dominus Rex providere per Illustrissimum Dominium antedictum de ballistrarijs et sclopeterijs ejus Majestati casu, quo exigeret necessitas et opportunitas, quid opprimeretur a Turco, ut cum balistrarijs et sclopeterijs ipsis oppida et fortilicia Sue Serenitatis munire possit, et se et statum suum conservare contra potentiam et invasionem Teucri, in quo idem Illustrissimum Dominium facere contentetur sicut faceret pro ejus locis proprijs, et eorum defensione, cum presertim idem Serenissimus Dominus Rex ex nunc se offerat similiter facere erga Illustrissimum Dominium antedictam, in his omnibus, que Sue Serenissime Majestati possibilia essent, non aliter, quam pro se et Regno, ac statu suo proprio.

Item petit Serenissimus Dominus Rex prefatus, quod casu, quo ejus Majestas a Teucro opprimeretur et viribus Sue Serenitatis et Illustrissimi Dominij sepedicti, ac aliorum resistere non posset, ita quod, Regnum suum, quod Deus avertat, ammitteret,

Illustrissimum Dominium predictum de uno ex castris suis in his partibus providere velit Sue Majestati, ac provisione pecuniaria condecentibus ejus Serenissime Majestati pro se et Curia sua usque, quo juvante altissimo et validis operibus christianorum ad ejus regnum et statum restitueretur.

Item petit predictus Serenissimus Dominus Rex, sicut superioribus temporibus vivente felicis recordationis Serenissimo D. Rege Thoma ejus patre per Illustrissimum Dominium jam dictum, concessum et promissum fuit, quod casu, quo Sua Serenitas deliberaret in Bannatu Croatie recuperare et obtinere aliquod castrum vel locum Bani Pauli, quod id sibi plene liceat, et quod Illustrissimum Dominium predictum non det vel dari permittat aliquod subsidium ipsi Banno de ballistrarijs, munitionibus, victualibus et alijs, quodque si in terris et locis ejusdem Illustrissimi Dominij fugerent de subditis ejusdem Banni, non recipiantur, contentatur tamen is Serenissimus Dominus Rex, quod de omnibus locis predictis acquirendis Illustrissimum Dominium prefatum non aliter facere possit,quam de omnibus alijs locis Sue Serenissime Majestatis

Item petit, idem Serenissimus Dominus Rex, quod Illustrissimum Dominium antedictum contentetur per suas humanissimas litteras regratiari Illustrissimo D. Duci Stephano pro pace inea cum Serenissimo D. Rege Bossine antedicto, quodque hortetur ipsum ad perseverandum in ea et denique ostendat pacem et concordiam ipsam gratissimam habuisse, cupereque majorem in modum illam fore perpetuis temporibus duraturam.

Ultimo denotat is Magnificus Orator, Serenissimum Dominum Regem Bossine prefatum coronatum fuisse de Regno suo predicto, libero omnium suorum Principum et Dominorum Regni ipsius consensu, maximoque applausu et alacritate, sicut etiam ejus relatione oretenus facta coram Illustrissimo Dominio antedicto plenius denotavit, quid intelligere potest ipsum Illustrissimum Dominum sibi significari parte prefati Serenissimi D. Regis, tanquam ad fratrem carissimum et amantissimum cum toto Regno et statu suo ad honorem et statum Illustrissimi Dominij sepedicti.

(Velenczei államkönyv 69. l.)

66.

1461. A velenczei államtanács határozata a boszniai király több rendbeli kérelmére adandó válasz tárgyában.

MCCCCLXI. die primo Decembris.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Quod Spectabili Oratori Serenissimi Regis Bossine, qui nuper ad presentiam nostram se contulit, et tam oretenus, quam per scripturam explicavit et porrexit nobis capitula lecta huic Consilio, respondeatur:

Quod gratissimo animo intelleximus, quantum Spectabilitas Sua tam oretenus, quam in scriptis parte Serenissimi Domini sui Regis explicavit nobis, cum enim Majestati Sue plurimum affecti sumus, sicuti etiam semper fuimus erga Serenissimos condam genitorem et predecessores suos, certum eum esse volumus, quod sumus, reperiemurque semper cupidi in cunctis possibilibus Sue Celsitudini complacere et circa partem, per quam petit assummi in numero nobilium nostrorum, dicimus, quod sequi intendentes hoc sincerissimum propositum nostrum in signum et demonstrationem amoris nostri in eum, contenti sumus habere et recipere Serenitatem Suam in consortio Nobilium nostrorum, et ad ejus libitum ei fieri facere privilegium suum in ampla et honorabili forma, sicut Celsitudinem Suam decet.

De Domo, quam petit in hac Urbe nostra, vellemus Majestati Sue satisfacere posse, sed ut optime videri et sciri potest, cum maxima difficultate hic reperiuntur domus venales, ymo ut verius loquamur, haberi non possunt, maximeque de illis, que digne sint, et alicujus conditionis, ideoque rogamus Celsitudinem Suam, ut in hoc nos supportatos habere velit.

Et quomodo petit etiam per nos sibi donari unam domum in Jadra, facti sumus certiores, non esse in Jadra domos, que conveniant dignitati et honori Majestatis Sue, unde in hanc etiam habere nos potest merito excusatos.

Ad partem balistrariorum et sclopteriorum, qui petuntur, casu, quo status prefati Serenissimi Regis opprimeretur a Turco, respondemus: Quod licet pro multa virtute et magnanimitate Majestatis Sue ac pro situ passibus et conditionibus locorum et territoriorum suorum speremus ac teneamus attenta etiam conjunctione et bona unione facta cum Illustrissimo Domino Duce Stefano, quod in omnem casum potenter et unitis viribus prevalere se potuerunt contra Turcum, statumque suum conservare. Advisamus tamen ipsum Spectabilem Oratorem, quod sicuti etiam aliunde scire potuit, principes et potentie christiane jam excitantur, et disponuntur ad procedendum potenti mani contra Turcum, et nos quoque pro parte nostra honorem Dei et comune bonum christianitatis facere intendimus non, parcendo periculis nec expensis, et ultra quod in satisfactionem prefati Serenissimi Regis sumus bene contenti, quod pro defensione status sui contra Turcum accipere et habere possit de terris et locis nostris de ballistrarijs, sclopeterijs et muntionibus pro pecunijs suis, dicimus etiam, quod si videbimus in opportunitatibus Majestatis Sue prestare sibi favores nostros, id semper libenter faciemus, quomodo et honorem suum et commodi sui status, ut propria nostra desideramus.

In facto loci, quem petit sibi concedi in terris nostris pro reductu suo et suorum, si — quod absit — per Turcum pulsus esset et ect. Respondemus: quod confidimus prout, diximus in divina clementia et in virtute et potentia sua et aliorum predictorum, quod ea susistere nunquam occurret, immo tenemus, quod se prevalebit, ut tota mente cupimus, et quod statum et gloriam suam de bono in melius ampliabit; sed nihilominus, ut Serenitas Sua intelligat affectionem et optimam mentem nostram, dicimus: quod si forte casus iste eveniret, contenti erimus, quod persona Sua Serenitatis cum familia, rebus et bonis suis et suorum ad terras et loca nostra se reducere possit. Nam semper Majestatem suam et suos leto animo videbimus, honorificeque tractabimus et in cunctis que a nobis fieri poterunt, sibi fraterne complacere curabimus.

De Bano Paulo Croatie, contra quem Regia Majestas guerram movit, dicimus, quod in ejus contemplatione ab amo-

rem, quem sibi gerimus, de ipso Banno et locis suis nos non impedivimus, nec volumus impedire, sed solum de duobus locis, videlicet de Ostroviza, que ut notissimum est, alias nostra fuit et in ea jus plenum habere pretendimus, et de Clissa, que fuit in protectione nostra et recommendati nostri, dicimus, quod rogamás Exellentiam Suam, ut pro honore nostro de his duobus locis se impedire non velit, de alijs vero faciat, ut ei libet.

Preterea juxta requisitionem ejusdem Serenissimi Regis sumus bene contenti per litteras nostras scribere et agere gratias Illustrissimo Duci Stefano pro pace inita cum Majestate Regis ejusdem, hortarique eum affectuose ad perseverandum et ect. Nam profecto pro magna benivolentia nostra in ambos ipsos Dominos concordiam suam gratissimam habuimus, quandoque sentiebamus oppositum, id quippe molestissimam nobis erit, et ob id solum ante hanc eorum pacem certificamus Serenitatem Suam, quod elegeramus legationem nostram mittendam ad ipsos Dominos, ut ex latere nostro nihil pretermitteremus pro pace predicta.

Ultimo loco dicimus, quod de assumptione et Coronatione prefati Serenissimi Regis pacifica comunique omnium Baronum et aliorum consensu facta, tantum congratulamur cum Celsitudine Sua, quantum possumus pro sincerissima caritate et amore nostro, ut Majestatem Suam, cujus honorem, amplitudinem et commoda videre semper desideramus.

\+ 136 — 28 — 14.

(Velenczei államkönyv 69. l.)

67.

1461. István herczeg kérelmei és jelentése a velenczei köztársasághoz dalmát—boszniai ügyekben.

MCCCCLXI. die I. Decembris.

Ambassata de lo Illustrissimo Ducha Stefano etc. ect.

Serenissimo Principe et Excellsa Signoria el vestro como bon fratello Ducha Stefano de Bossina notifica a quella, chomo da puo la morte del Re da Bossina, el suo figlio Stephano tolse la mia figlia, olim moglier del Re prefato passato per sua madre, possa mando da mi li soi Ambassadori, che io volesse far paxe con luj, io justa la bonta haveva verso la mia figlia li fece la paxe, e si li manda el Conte Vilaticho mio figlio conli altri Baroni per incoronarlo, per tanto prego la Signoria Vestra vogliare esser contenti de tanta pace, per tanto prego la Illustrissima Signoria Vostra, li voglia concedere quello domandera per mio amore, e a mi sera cossa gratissima, e meglio sara habiate a Vostri commandi dui, che uno.

Item notificio ala Signoria Vostra, chomo etiam credo, saprate, che dapuo che el gran Turcho aquisto tuta la Servia, ando verso Trabesonda e Sinopoli, et ha aquista quello paexe, etiam ha facto paxe con el Re da Ungaria secondo sentiamo. Non penso al presente altro, se non che vegna verso nuj, per tanto se provedemo con Dio et li amici, impertanto prego la prefata Signoria Vostra me concediate tanti ballestrieri e schiopeteri, quanto piace a quella, al pagamento parte de nuj et parte de la Signoria Vostra, secondo a quella piacera per guardia de li mei castelli. Aviso etiam ala Signoria Vostra, che el gran Turcho ha mazor paura de quella, che tutti christiani pertanto se di novo voglito fare pace con quella, prego me vojate mettere con vuj, como vostro bono fratello et citadino.

Item altre volte ho domandato per mei Ambassadori, che la Illustrissima Signoria Vostra se degni concedermi alguni castelli, unde me possa ridure, se per fortuna o per mei pecati fosse expulso del mio paexe; etiam di novo supplico a

quella, se degni concedermi questo como a suo bono fratello per fina, che Dio provedera meglio, etiam me guardi da quello da tanto inconveniente.

Item notifico ala Signoria Vostra, chomo l'anno passato el gran Turcho me vene adosso con suo exercito, io manda dal Re de Hungaria Mathias me desse adjuto, me rispoxe non potera, perche era in Boemia con suo exercito, e cussi luj commando a Ban Paval de Crovatia, che in persona con suo exercito me desse soccorso. El me rispoxe, che non havera tante persone bastasse per mio soccorso, et che li desse dennari azo potesse asoldare homenj. Io li deti Ducati tre millia, vegnando lo exercito del Turcho per el mio paexe, non me dete soccorso alguno, per la qual cossa me fo necessario fare paxe, e con grande mio danno, perche li deti ducati XL millia ultra la preda, che meno con luj, etiam el predicto Ban Paval in la morte del Re Thomaxo involo uno castello al Re Stefano de Bossina, io me lamenta al Re Mathias de lo inganno me havea facto, me rispose, vuj seti la appresso pagatevi al meglio, che potete. La inimicitia habia con la Signoria Vostra non voglio dir nulla, ma voglio li conti in quelle parte de Dalmatia, faza testimonianza, impertanto prego etiam la Signoria Vostra, me concedeti ballestrieri, azo possa vendicare del vostro inimico e mio, et prego li soi homeni non sia ricevuti in le vostre terre, et che non li date vituarie ne soccorso a soi castelli.

Item sa la Illustrima Signoria Vostra, chome io feci el mio castello novo da consentimento dequella, acade che le vostre nave per furtuna o per altro arriva in boccha de Cattaro, vane li mei mercadanti per comprare lane o altre cosse, li quali non i ne vogliono vendere, digando, che non hanno licentia da la Signoria, pertanto prego la prefata Signoria Vostra me concediate gratia, possano comprare, e sopra de questo me dia una littera aperta con la bolla vostra pendente.

Item adviso la Illustrissima Signoria, chomo el mio Ambassadore Conte Previslavo e mio Camerlengo, el qual manda per el fato de Ban Paval, me ha scripto la risposta, li fece la Signoria Vostra, la quale ho molto ben intexo, e assai me son meravigliato, perche non expectava simile risposta, specialmente

de castello de Clis, unde dite che Chis Paval la a recommanda ala Signoria Vostra, de che sapiando, che sia vostro, non voglia Dio li faza dispiacere alguno, ma anzi li faria piacere, como a cossa mia, perche le mie cosse son vostre, e le vostre reputo siano mie, ma perche la trovato in le man de Ban Paval, io gli ho facto guerra como a vostro inimico e mio, como li vostri Rectori de Dalmatia sanno. E cussi prego la prefata Signoria Vostra, sia contenta li faza guerra, como a vostro inimico e mio, e cussi io per via del Re de Hungaria et per ogni altro modo cercharo de havere il predicto castello de Clis, impertanto etiam prego, non li dati soccorso ne adjuto. E vogliando Dio habia el predicto castello sara a vostra piacere, como sono tuti li altri mei.

(Velenczei államkönyv 70. l.)

68.

1461. A velenczei államtanács határozata az István herczeg követének adandó válasz tárgyában, a boszniai királylyali jó egyetértésre és Pál bánnali viszonyra stb. vonatkozólag.

MCCCCLXI. die primo Decembris.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Quod Spectabilibus Oratoribus Illustrissimi Ducis Stefani, qui in verbis et scriptis explicaverunt nobis, quantum huic Consilio notum est: Respondeatur:

Quod quippe dicere non possemus leticiam et gaudium, quod suscepimus, cumprimum nobis innotuit Ex D. Sui cum Serenissimo Rege Bossine ad bonam pacem et amicitiam devenisse, nam habuimus semper ad ipsos Dominos magnam benivolentiam et affectionem, omnemque honorem et commoda sua, statumque suorum semper carissima habuimus; et quando contra id quicquam intelligebamus, erat nempe nobis valde molestum, et hinc processit, quod ante concordiam istam suam elegeramus Legationem nostram profecturam ad ipsos Dominos, ut nihil studij et diligentie ex parte nostra

pretermitteremus pro pace predicta, pro qua reddere sibi volumus magnas gratias, et non dubitamus ex hac unione sua multa bona subsequi posse, licetque id non opportere putemus: hortamur tamen Excellentiam Suam pro multa affectione et fraterne amore nostro, ut in hoc suo laudabili proposito de bono in melius perseveret.

Ad partem ballistrariorum et sclopeteriorum, qui petuntur respectu Turci, respondemus, quod licet pro virtute et solita magnanimitate Illustr. Dominationis Sue ac pro situ passibus et conditionibus locorum et territorium suorum non dubitemus, attenta etiam conjunctione et bona unione facta cum dicto Rege, quod in omnem casum viriliter se prevalere poterunt et tueri statum suum contra Turcum; advisamus tamen ipsos Spectabiles Oratores, quod principes et potentie christiane jam excitantur ad providendum potenter contra Turcum et nos quoque pro parte nostra pro comuni bono christianitatis honorem Dei facere intendimus, non parcendo periculis nec expensis et ultra quod in satisfactionem prefati Illustrissimi Domini Ducis sumus bene contenti, quod pro tuitione sui status contra hunc Turcum de locis nostris habere possit de ballistrarijs et sclopeterijs pro pecuniis suis, dicimus, quod semper quod videbimus in ejus oportunitatibus prestare sibi posse favores nostros, id libenter faciemus, quomodo et honorem et commoda sua sicut propria desideramus; licetque cum Turco aliud concordium non habeamus, nec ex his que videri possunt, habituri simus, tamen ob id, quod nobis dici fecit si forte aliquo tempore aliter sequeretur, libenter faciemus juxta requisitionem suam.

Circa partem locorum nostrorum, que petunt casu quo per Turcum pelleretur ex statu suo, dicimus, quod confidimus, ut prediximus in divina clementia et in virtute et potentia sua et aliorum predictorum, quod casus iste nunquam occurret. Immo, quod Excellentia Sua se prevalebit et conservabit in statu suo, sicut tota mente desideramus, attamen si forte quod absit, aliter videretur posse occurrere, erimus semper bene contenti, quod cum persona, filijs, familia, rebus et bonis suis, omniumque suorum per terras et loca nostra se reducere possit ad locum nostrum Liesne, sicut etiam alias sibi

dici fecimus; nam semper Excellentiam Suam libenter videbimus et honorifice suscipiemus, et in cunctis, que a nobis fieri poterunt, semper ei complacere curabimus.

Ad factum justificationum prefati Domini Ducis contra Paulum Bannum Croatie, cui guerram facere intendit, petitque ballistrarios pro vindicando se contra eum, dicimus, quod licet voluntas et dispositio nostra optima sit in omne decus et commodum ipsius Ill. Ducis, non videmus tamen stantibus terminis, sibi salva honestate et honore nostro in hoc satisfacere posse, et etiam, quod subditi illi sui venire non possint ad loca nostra, non videmus id juste inhibere posse, quomodo loca et territoria nostra aperta et comunia sunt, nec aliter absque offensione honoris nostri facere posse videmus.

Pro quanto autam spectat ad bellum, quod gesturus est contra Banum Paulum, cum simus fraterne affecti Excellentissimi prefati Ducis, nolumus, nec volumus de eo nos aliter impedire, nec etiam de terris et locis illis suis Croatie, nisi solum de duobus, videlicet de Ostroviza, que ut notum est, alias fuit nostra, et in ea jus plenum habere pretendimus, et de Clissa, que fuit in protectione nostra, et recommendati nostri. Ideoque rogamus Excellentiam Suam, sicut etiam alias ei dici fecimus, ut pro honore nostro de his duobus se impedire non velit, de alijs vero faciat ut sibi libet. Circa partem, per quam petit mercatores suos posse emere lanas, et alias mercationes a navibus et navigijs nostris in gulfo Catari, vellemus libenter sibi complacere posse, sed advisamus eum per leges nostras, quibus contravenire non possumus, esse inhibitum, quod mercationes et queque res onerate extra gulfum super navibus et navigijs nostris vendi non possint, nec conduci alio, quam Venetias, et licet sepe fuerimus requisiti a terris nostris proprijs Dalmatie, quod eis concederimus id, quod nunc petit prefatus Illustrissimus Dominus, tamen id semper denegavimus obstantibus legibus nostris predictis: quare rogamus Excellentiam Suam, ut nos habeat excusatos.

\+ 151 — 5 — 9.

(Velenczei államkönyv 70. l.)

69.

1461. A velenczei államtanács válasza követe Thomasi jelentésére a török elleni segély üggében.

MCCCCLXI. die quarto Januarij.

Circumspecto Petro Thomasio Secretario nostro in Hungaria.

Sapientes Consilij et » t. f.

Petre! Superioribus his diebus redite fuerunt nobis littere tue diei XXVII. Novembris, quibus certiores effecti fuimus de susceptione litterarum nostrarum, diei VIII. Novembris simul cum alijs replicatis, et de causis, ex quibus aliquanto differre statueras, circa materiam Turchorum apud Regiam Majestatem Hungarie exequi nostra mandata, subinde alias litteras tuas accepimus datas XV Decembris proxime lapsi, quibus novimus expositionem per te juxta mandata nostra factam Serenissimo Regi in congregatione Prelatorum et Baronum Regni, quodque sumptus fuerat respectus respondendi tibi et ect.: commendantes itaque et laudamus prudentiam tuam, pro quanto fecisti, dicimus, quod expectabimus et libenter intelligemus responsum, quod in re ista traditum tibi fuerit per Regiam Serenitatem, quod speramus pro more Majestatis Sue et Serenissimorum Regum preteritorum ac Prelatorum et Baronum Regni illius, qui semper christianam fidem tueri conati sunt, futurum esse conforme preteritis experientijs rerum suarum, quod semper in honorem Dei et salutem christiani nominis processerunt cum immortali gloria Regni illius. Nos quoque, cum ut notum est, per longa spacia finitimi simus Turco, quicquam ex parte nostra pretermissuri non sumus, quod honori Dei Domini nostri et commodis christianorum conducere posse videmus, et ultra omne consvetum nostrum providimus et providere non cessamus, interim vero per Summum Pontificem omnis accurratissima opera, omnemque ardens studium adhibetur ad provisiones necessarias faciendas, et ad excitandas principes christianos ad sanctam expeditionem.

Et ex his, que jampridem scripsimus B. Sue, huc se contulit unus ejus Orator, cum quo continue sumus et omnia operamur pro provisionibus faciendis, et ut principaliter succurratur rebus illis Hungarie, omnia possibilia facere non desistimus, et similiter ut omnis opera quamprimum adhibeatur, quod dissensiones vigentes inter Regnum illud et Imperatorem omnino tollantur, sicut sequi debere confidimus ita, ut non solum omnes offense contra Regnum, sed omnes etiam suspiciones tollantur, unde tenemus et in divina bonitate confidimus, quod res christianorum brevi disponentur in modum quod feliciter et ad vota succedant. Et de his, que circa hoc dictim occurrent, reddemus te nostris litteris certiorem. Hec omnia contenti sumus et volumus, ut juxta rerum exigentiam dicere debeas tam Regie Majestati quam alijs Prelatis et Baronibus et unite et seperate, sicut melius et utilius esse cognoveris, gubernando semper te in omnibus caute et secrete, sicuti te facturum confedimus.

Quid preterea ad nos scripseris, tibi fuisse relatum de missione unius Oratoris nostri ad Imperatorem, et etiam unius alterius ad Turchum, intelleximus optime, utque rem istam bene justificare et veridice declarare possis: est nostre intentionis et volumus, quod illis qui dixerunt tibi verba predicta et etiam alijs — si ita opportere existimabis — dicere debeas, quod non missimus quemquam ad imperatorem, nisi modo efluxus est annus, qui fuit vir nobilis Vitalis Lando, quod solum processit, quia Imperator ipse preter retroactas consvetudines certas innovationes contra mercatores et subditos nostros fecit, imponendo novas gabellas et dacia et quedam alia indebita faciendo, pro quibus et non aliam ullam ob rem ad Serenitatem Suam misimus.

Ad Turchum vero Nuntium nostrum mittere coacti fuimus solummodo propter multas novitates, violentias, et damna, que inferebantur et inferri non cessant subditis nostris Coroni et Mothoni per Turchos Subbassi finitimos illis terris et locis nostris et non alia causa; sique aliter vulgatum est, id penitus a veritate declinat, qui Nuntius habito circa premissa responso, immediate recessit.

Si forte ad receptionem presentium intelligeres Regiam Majestatem Hungarie ad treuguas, seu ad aliud concordium devenisse cum Turco, eo casu est nostre intentionis et volumus, quod nihil Serenitati Sue alijs de predictis dicere debeas.

\+ 167 — 4 — 0.

(Velenczei államkönyv 74. l.)

70.

1461. A velenczei államtanács Magyarországnak a török ellen adandó segély tárgyában sürgetőleg követet küld Rómába.

Die XXII. Januarij.

Instantia periculorum imminentium regnis Hungarie et Bossine facit, ut remedia, que adhibere possunt, jam non longius protrahantur, etiam que a Summo Pontifice pro salute illorum Regnorum et pro rebus status nostri sunt impetranda, non per litteras amplius sunt requirenda, neque cum Oratore Sue Beatudinis hic tractanda, necessitas namque nos urget oportune et importune apud Suam Sanctitatem instare, neque modo verbo et litteris, verum etiam interventu Reverendiss. Dominorum Cardinalium, quod fieri non potest, nisi presentia unius Oratoris nostri, qui continue et incessanter insistat, quandoquidem res nostra agitur, et ad salutem nostram omnis hec materia spectat, ideo vadit pars, quod in presenti Consilio per scruptinium eligatur unus Orator, qui, quanto celerius fieri poterit, hinc discedat et ad Summum Pontificem sese conferat tractaturus ea, que per hoc Consilium ei mandabuntur et ect.

\+ 44 — 64 — 10.

(Velenczei államkönyv 74. l.)

71.

1461. A velenczei államtanács a magyar kir. udvarnál lévő követe jelentését, a török elleni ügyben a pápával közli.

MCCCCLXI. die quarto Januarij. Quod littere infrascripti tenoris mittantur ad Summum Pontificem.

Sapientes Consilij et » t. f.

Accepimus his diebus litteras Secretarij nostri, quem tenemus apud Regiam Majestatem Hungarie, et quia vise sunt nobis non vulgaris ponderis et momenti Spectabili Oratori Sanctatis Vestre ostendendas atque tradendas censuimus; ceterum considerato discrimine rerum pro magnitudine incumbentis periculi, si forte subsidij desperatione Rex et Barones illius Regni adducti, inducias aut aliquod aliud concordie genus cum comunibus christiane fidei et religionis hostibus inirent, non alienum existimavimus exemplum ipsarum litterarum, etiam ad Vestram Beatitudinem mittere, intelliget Sanctitas Vestra pro sua mirabili sapientia, quo in cardine res illius Regni versentur, nec dubitamus, quin pro sua singulari in rem christianam dilectione, paternique officij cura cogitationes et consilia sua hac conversura sit, ut impresentiarum omni celeritate et diligentia ad aliquod particulare subsidium veniatur, quo mediante Rex ille et Regnum illud paulo erectioribus animis ab omni pestifera et pernitiosa concordia cum hoste naturali et implacabili ineunda absterreantur, atque spei pleni et auxilio freti adversus hostiles impetus et vafros conatus se tueantur, donec Salvatore et Domino nostro Jesu Christo opitulante opera consilio et auctoritate Beatitudinis Vestre comparatis, Regum et Principum fidelium auxilijs, ad expeditionem sanctissimam generaliter veniatur; preterea videbit Sanctitas Vestra, que solicitudo et cura incussa sit animis tum Regis tum Regni Baronum ob suspitionem futurarum novitatum et perturbationum ex proposito Serenissimi Imperatoris, que res quam perniciosa sit, pro eo quod dubios animos facile impellere posset ad capiendum inducias, seu aliquod aliud genus concordie cum perfidis hostibus, Sanctitas Vestra optime intelli-

gere potest, quam ob rem obviam cellerime est eundum et per-opportune providendum, dignetur itaque Beatitudini Vestre ad curam et auctoritatem, cujus merito pertinet de his providere, ita huic rei consulere, ut omnibus efficacioribus et commodioribus rationibus apud Serenissimum Imperatorem instetur atque agatur, ut pro statu presenti rerum prospectis malis, que consequi possent, inducat tandem animum non modo ab actualibus offensionibus et molestijs illius Regni abstinere, verum quoque ab omni signo atque suspitione novitatis; hisce de rebus, qua possumus devotione et reverentia opem et sapientiam Sanctitatis Vestra studiosissime imploramus et petimus.

\+ 162 — 8 — 3.

(Velenczei államkönyv 74. l.)

72.

1461. A velenczei államtanács válasza a franczia király követének, a török elleni támadás és magyarország magatársa tárgyában.

MCCCCLXI. die XXII. Januarij.

Oratoribus nostris ad Serenissimum Dominum Regem Franchorum.

Sapientes Consilij et » t. f.

Habuimus litteras vestras datas Turoni X. et XI. Decembris preteriti, succestiveque alias litteras vostras accepimus datas XXII. et XXX. mensis ejusdem ac primo presentis, quibus novimus quecunque dicta et praticata per vos tam cum Sacra Regia Majestate Franchorum circa materiam Turchorum, quam cum praticatoribus ad hoc deputatis, commendantesque consvetam prudentiam et diligentiam vestram, respondemus vobis cum nostro Consilio Rogatorum, quod volumus, ut operam detis essendi cum ejus Serenitate, dicendo sibi, quod habuistis responsum a nobis, circa quantum habuisse scripsistis a Sua Regia Majestate de factis Turchorum in hunc modum, quod quippe non opus erat, ut Majestas Sua gratias ullas nobis ageret, quod comunicare voluerimus secum unam ita

gravem et ponderosam materiam, sicut est ista Turchorum, quomodo decens visum est nobis, ac nostro debito convenire tam Serenissimo ac Christanissimo Regi nota afficere pericula Turchorum gravissima, iminentiaque toti christiane religioni, nec satis extollere, nec condigna laude prosequi possumus Regiam Majestatem Suam de tam sancto ejus proposito, deque magnanimis oblationibus suis, volendi facere contra Turchos. Nescimus nempe, quod Serenitas Sua facere possit rem ullam magis salutiferam nomini christiano, nec immortali gloria Sua magis dignam, quam imitando exempla Serenissimorum progenitorum suorum, operam adhibere, reprimendi nefandos cogitatus istius universalis hostis christianorum. At quomodo Majestas Sua in oppositum videtur adducere distantiam locorum suorum, allegando solummodo duas esse vias ad hanc impresiam suscipiendam, videlicet, alteram per Hungariam, que impedita est pro differentijs Imperatorie Majestatis et Alemanorum cum Hungaris; altera est per viam Janue, per quam potenter transitum facere posset cum classe maritima in Regnum, indeque per viam Brundusij se conferre Dyrrachium ect. Ideoque necessarium fore asserit, ut prius habeat urbem suam Janue, deindeque Regnum, pro qua re celerius exequenda requirit favores nostros ad Januam et Regnum ipsum obtinendum. Dicimus primum circa favores, quod ut notum est Majestati Sue, nos de rebus illis Janue et Regni licet multotiens et a diversis personis, varijsque temporibus circa id tentati fuerimus, tamen ob affectionem nostram in Majestatem suam nunquam impedire nos voluimus; et si in aliquam partem declinavimus, id fuit in partem Sue Serenitatis, sicut per multas experientias cognosci potuit; et sicuti etiam semper declaravimus multis Oratoribus suis, qui de hic nostra neutralitate et bona voluntate semper remansere contenti. sicque unquam unquam tempus fuit, quo in hac neutraitate persistere habeamus, existimamus id impresentiarum esse, quomodo licet per elapsum tenuerimus in mare bonum numerum galearum pro obviando ab ista parte maris machinationibus comunis hostis, ut penetrare non habeat in viscera christianorum, quotidie tamen sentientes pericula hujus hostis excrescere contra Christi fideles, nos quoque pro quanto

possumus et ad nos spectat, statuimus multiplicare provisiones, ut pravis ejus conceptibus resistamus, ideoque non vellemus ingredi rem, que ab hoc nostro christiano proposito divertere nos posset, sicuti etiam certi sumus, quod Serenitas Sua non vellet per nos fieri, quam non dubitamus, quod pro multa sua sapientia et justicia judicaturam has justificationes nostras esse rationabiles et honestas.

Circa partem faciendi contra Turchos, scilicet Majestas Sua prius deliberat acquirere Januam ac Regnum, deindeque magnanime procedere et ect. Dicimus: quod existimamus Regiam Serenitatem Suam omnia consultissime ac prudentissime semper agere, sed quomodo asserit, quod si videtur nobis aliud commemorandum esse, id libenter intelligere reverenter dicimus, quod communis iste hostis non dormit. Regia Majestas Hungarie dici nobis fecit, per medium Secretarij nostri, quem apud eam tenemus, quod cum promissionibus Legatorum apostolicorum et cum spe subsidij christianorum diu steterit in guerra cum Turcho, quodque ab annis tribus citra arrepte et asportate sunt per Turcos ex locis et territorijs suis anime CC milla et ultra, rem quippe dictu impiam et horrendam, et quod permodice sunt domus Dominorum Hungarie, que in proprio sanguine ensibus Turchorum madefacte non fuerint, absque vero christianorum ope amplius durare non potest, maximeque eo stante cum Majestate Imperatoris prout stat, quod aut succumbere Turcis coactus est, aut concordium capere cum damno christianorum, quod si forte accideret, quod Deus avertat, dubitari non debet, quod data esset Turco facilitas penetrandi in eam partem, quam vellet, in viscera christianorum, et ubi Serenitas Sua dicit de transeundo ex Brundusio Dirachium, forsitam Turcus ante transitum facere posset ex Avalona Brundusium, quem ad modum jam sibi spondet, et gloriatur se facere velle, et sicuti etiam dici nobis fecit, Pontifex maximus se dubitare quod non faciat, quam rem certissimi sumus, quod Regia Serenitas Sua, que est principalissimus Rex christianorum, videre non vellet temporibus suis, ideoque necessarium existimamus, ut imprimis prestandi sint favores Hungaris, ut

periclitare non habeant, sed continuent guerram cum Turcis, donec ad generalem expeditionem procedetur.

Circa quos favores exhibendos eisdem Hungaris, ut succumbere non habeant cum tanto christianorum excidio, sed conserventur ad tempus sancte expeditionis, non dicimus in particulari magis unum quam aliud, Sacre Majestati Sue, cum sapientissima sit, optimeque intelligat, quanti momenti et ponderis res ista sit, et ex parte sua providere potest, sicut necessitas tantorum periculorum exigit. In colloquiis vero, que habebitis cum Serenitate Sua, contenti sumus et volumus, quod ad proposita vestra commemoretis per illos bonos et decentes modos, qui vestris prudentiis videbuntur, quod Summus Pontifex intelligens ista imminentia pericula Hungarorum, requiri nobis fecit per Oratorem suum hic existentem, ut si circa hoc mentem nostram patefaceremus, cui respondimus et reverenter diximus: providendum esse saluti eorum, de decimis christianorum beneficiorum ecclesiasticorum, in ea parte, que conveniens videretur. Id ipsum etiam fieri commemoravimus erga Regem Bossine et Ducem Stefanum, ut non cogantur aut perire aut cum Turcis concordium capere. Et demum volumus, quod omnem operam, omnemque honestam experientiam faciatis intelligendi in particulari mentem et dispositionem Serenitatis Sue, in ista materia. Qua percepta contenti sumus, quod sumpta bona et grata licencia ab Majestate Sua, et ab alijs principibus et Dominis, qui videbuntur vobis, in Dei nomine repatrietis, de novis et alijs conditionibus illarum partium plene instructi et ect.

\+ 134 — 0 — 2.

(Velenczei államkönyv 75. l.)

73.

1461. A velenczei államtanács válasza a pápa követének, Magyarországnak a török elleni buzditása, és a horvát-boszniai ügyek tárgyában.

MCCCCLXI. die XXX. Januarij.

Sapientes Consilij et » t. f.

Quod Magnifico Oratori pontificis maximi, qui ad presentiam nostram se contulit, et circa missionem Legati in Hungariam conatus est multum justificare Sumum Pontificem, ex conditionibus et necessitatibus suis asseverans pluribus rationibus Legatum ipsum non esse mittendum absque provisione pecuniarum, quam Beatitudo Sua pro nunc facere non potest, sed quod per litteras non desinet exhortari Hungaros ad perseverandum et ect. subsequenter circa X. XX. et XXX. dixit, quodquando cum aliquo Rege et potentatu christiano indiceretur et fieret bellum Turco, contentus erit in hoc nobis satisfacere. Circa vero provisionem pecuniarum pro subsidio rerum Hungarie, Bossine et Ducis Stefani quesivit, quantum potuit honestare Sumum Pontificem, excusareque eum cum necesitatibus et gravibus expensis, quibus implicitus est, demumque omni verborum vi hortari et inducere nos studuit ad adhibendam operam omnem nostram circa pacem Regni Sicilie et Regis Ferdinandi, vix mentem Summi Pontificis, sine cujus rei perfectione non videt, nec intelligit Beatitudo Sua, quicquam fieri posse circa ea, que superius dicta sunt, quemadmodum huic Consilio relatum est. Respondeatur:

Quod memores eorum, que Magnificus idem Orator a principio, cui ad nos adventus parte Pontificis Maximi, tam ample nobis retulit de optimo, ferventissimoque proposito B. Sue ad provissiones faciendas contra hostem christiane religionis, quodque in hac re commemoraremus et patefaceremus mentem nostram, quomodo Sanctitas Sua ad omnia se promptissimam offerrebat, sincere et fideliter diximus et memoravimus provisiones et remedia, que pro nunc necessaria judicabimus, ut gravibus, imminentibusque periculis rerum Hungarie, sine quibus de felici exitu sancte expeditionis parum sperari

posset, ac etiam periculis Regis Bossine et Ducis Stefani occurreretur, utque mediantibus provisionibus ipsis Turcis resistere et in fide servari possent ad tempus generalis expeditionis; pro quanto vero ad nos spectabat, cum ultra consvetum expensas nostras ac vires augere necessarium nobis esset, requirimus X. XX. et XXX. locorum nostrorum, nunc autem ex verbis Sue Magnificentie comprehendentes premissa difficultari, seu quodamodo fieri non posse, nisi nos operam demus, quod res Regni Sicilie pacate sint juxta mentem Pontificis Maximi. Quippe loquentes cum Beatitudine Sua solita devotione, et sicut veros et optimos filios decet, satis perplexi remansimus, nec persvadere nobis possumus Sanctitatem Suam, quam semper sapientissimam novimus, cupidamque omni ardenti studio in christianorum salutem, hujus esse sententie, maxime quando hoc superiori tempore nihil studij, aut diligentie pretermiserimus pro pace et quiete ipsius Regni; misimus ob id Oratores nostros ad Regem et Principem, diu in illis partibus manserunt, nihil proficere potuerunt. Misimus quoque Legatos nostros ad Regiam Majestatem Franchorum, tenuimusque eos apud Serenitatem Suam, nullam aliam ob rem, quam ad exhortandum et inducendum eam ad suscipiendam impresiam contra Turcum, ut per consequens cogitamina sua a rebus Regni et Janue divertere possit. At Rex ipse constanter hactenus persistere videtur prius Regnum ac Januam obtinendi, de hinc sanctam expeditionem magnanime se amplexurum pollicetur; non est obscurum Beatudini Sue, nos continue in his rebus Regni, moti decentibus et honestis respectibus neutrales esse, instituisse, diximus id semper et Oratoribus S. Sue et Oratoribus Serenissimi Regis Franchorum, dum magna instantia petijsset favores nostros, ut Regnum Sicilie potiatur, si unquam tempus fuit, quo in hac neutralitate persistere deberemus et non provocare nobis emulos, id profecto impresentiarum esse cognoscimus; quomodo licet per elapsum tenuerimus in mare bonum numerum triremium, ut machinationibus comunis hostis obviaremus, ne in viscera christianitatis penetraret, quotidie tamen excrescere sentientes pericula hostis ipsius, pro quanto possumus, et ad nos spectat, innitimur augere provisiones, nec ullam aliam rem nisi cum manifesto periculo in-

gredi posse videmus, quas ob res orare volumus ex corde Beatitudinem Suam, ut has honestas et equas justificationes nostras suscipiat in eam partem, quam S. Suam pro ejus admirabili sapientia, suscepturam eas non dubitamus: digneturque, ut pium et clementissimum patrem christiane religionis decet, interea quod res sancte expeditionis disponi poterunt, premeditari, ut diximus gravissima pericula Hungarorum, quibus nisi cito provideatur per missionem unius Legati cum aliquo favore pecuniarum et spe futuri presidij: certum teneri potest, quod aut Turcis succumbere, aut concordium capere compellentur, cum maximo damno christianitatis. Commemoramus quoque, ut Regi Bossine et Duci Stephano fiat aliqua provisio, sicut alias diximus, ut resistere possint Turco, et periclitare non habeant, circa que S. Suam pro summa ejus sapientia et auctoritate facile providere posse tenemus.

Pro quanto vero ad nos pertinet, dicimus, quod in muniendis locis nostris partium Orientis, que sunt propugnaculum hosti, fecimus multas expensas et ect. Quod onus gravissimum sumpsimus firmantes judicium nostrum in his, que sepius nobis dicta et promissa sunt de decimis XX. et XXX terrarum nostrarum, sub qua certissima spe tot expensas ingressi sumus, ideoque devotissime supplicamus, ut eas nobis concedere dignetur et ect.

\+ 106 — 1 — 4.

(Velenczei államkönyv 76. l.)

74.

1461. István, néhai György szerb despota fia a milánói fejedelemhez követeket küld.

Serenissime Princeps et Eccell. Domine. Premissa commendatione totius prosperitatis, sincero cum affectu. Ad sublimitatem in quibusdam Legationibus nostris miegregios nobis sincere dilectos Demetrium et Dianum, eandem Vestram Sublimitatem, quatenus dictis ip-

sorum Vestre Sublimitati nostri ex parte relatis fidem credentie adhibere hac vice dignemini. Datum in Krwy (?) decima septima die mensis Februarj anno Domini 1461.

Stefanus filius olim Illustris Georgj
Servie Despoti ect.

Serenissimo Principi ac Eccellso Domino Domino Dei gratia inclyto Duci Mediolanensi etc.

(Milánói állam ltár.)

75.

1461. Castriota György, Sfortia Ferencz milánói fejedelemnek ajánlja István despota követeit.

Serenissime Princeps. Premissa recomendatione cum obsequiosa beneplacitorum volumptate. Nosse dignetur Vestra Serenitas, quomodo Illustris Stefanus Despotus, filius olim inclyti Georgi Servie Despoti per sevos et nefandos Theucros ob amorem christianitatis de Regno proprio expulsus hic in terra nostra residet, cui juxta facultatem nostram de bonis et posessionibus nostris pro victu ejusdem partem quandam contulimus. Quiquidem Stefanus Despotus in quibusdem suis Legationibus ad Vestram Serenitatem transmisit hos suos Oratores, unde eandem Vestram rogamus Serenitatem, quatenus eundem recommendatum habere dignemini precibus ejusdem aures benignas inclynantes. Datum in Lesio die decima septima mensis Februarj Anno Domini MCCCCLXI.

Georgius Castriota alias Skenderbeg
Dominus Albanie ac Generalis
Capitaneus Regie Majestatis in partibus Grecie.

Serenissimo Principi ac Eccellso Domino Domino Francisco Dei Gratia inclyto Duci Mediolani etc. ect.

(Milánói állam ltár.)

76.

1461. A velenczei államtanács határozata a travi és spalatói elöljáróság levelei folytán Clissa városának pénzen megszerzése tárgyában.

MCCCCLXI. die XIX. Februarij.

4. Sapientes Ordinum
1. » t. f.

Ex litteris Rectorum nostrorum Tragurij et Spalati constat Illustrem Ducem Stefanum Sancti Save accersito auxilio Bossinensium et Turchorum provinciam Croatie esse invasurum, et imprimis omne studium positurum ad obtinendum oppidum Clisse, quo loco occupato, quo in periculo ille nostre Civitates sint constitute, et quemadmodum pateant ad omnem Turcorum impetum, facile ab omnibus intellegi potest: quamobrem magnopere cavendum est, et omni opera et cura studendum, ut locus ille Clisse in manus et potestatem nostri Dominij veniat. Ideo vadit pars:

Quod mandetur Rectori nostro Spaleti, ut omni opportunitate et prudentia perquirat et det operam sive cum Banno Paulo, sive cum alio quocunque, qui dictum locum dare et effectualiter assignare posset, ut aut venditione aut pignoris nomine habeat ipsum oppidum Clisse nomine nostri Dominij, pro quo promittere possit usque ad summam Ducatorum X milla et ab inde infra dandorum et numerandorum, designato nobis sepedicto oppido Clisse, incipiendo promittere a minore summa, quemadmodum potuerit melius et habilius cum utilitate nostri Dominij facere, superqua re prudentie et fidei dicti nostri Rectoris Spaleti est confidendum, et committatur ei, quod omnibus dexteris et utilibus modis, quibus poterit, utatur consilio et favoribus et contributione fidelium nostrorum civium Spaleti, quemadmodum alias ipse suis litteris Dominio nostro significavit, ad bonam et votivam executionem hujus voluntatis nostre, circa obtentionem oppidi suprascripti Clisse.

\+ 108 — 24 — 16.

(Velenczei államkönyv 78. l.)

77.

1462. A velenczei államtanács a pápát értesiti, hogy a császár és a magyar király kibékülését kivánatosnak tartja, egyuttal a török ellen hadat igér.

MCCCCLXII. die XVIIII. Marcij.

Summo Pontifici Pio Secundo.

4. Sapientes Consilij
4. » t. f.

Fatemur Beatissime Pater, ac certissimum esse cognoscimus, que nobis Sanctitas Vestra ejus litteris novissime ad nos delatis, sua propria manu scriptis significavit, maximi ponderis esse, et pro earum magnitudine secretissimum mereri silentium, quod, ut justis Beatitudini Vestre obsequentes simus, accurrate servabimus, nemini patefacientes quicquam, nisi eis solum, sine quibus res iste consultari non possunt. Fatemur quoque debere nos plurimum S. V. quod presertim videamus nos deditissimos ejus filios ab eadem tanta dilectione complecti, ut cogitationes, gravissimaque consilia Beatitudinis Vestre, utque ita dixerimus cor suum tanto animi fervore, tanto caritatis zelo nobiscum communicare voluerit. Non possemus S. Vestram dignis preconijs aut meritis extollere laudibus pro tam sancto, tamque ardenti proposito suo, ut machinationibus perfidissimi hostis remedijs occurrendum sit, sed quid gloriosius? quid eterna memoria dignius dici potest? quam Pontificem Maximum, supremum christianorum principem, in terrisque Vicarium Jhesu Christi in tanta re personam propriam ultro decrevisse exponere; quippe summum id pietatis et clementissimi patris officium in christianam religionem jure optimo censeri debet, ceteris principibus et potentatibus christianis eodem exemplo motis, nostra sententia permultum incumbit vigilandum esse, non amplius dormiendum, si divinam religionem colunt, si saluti proprie statuumque sourum consulendum est. Quid vero Sanctitas Vestra pro tam sancte expeditionis opere sapientissime cogitaverit, ut Ill. Dux Burgundie, qui votum vovit proficisci personaliter, et bellum gerere contra Turcos, rem istam agrediatur, non satis laudare possemus, quandoquidem

tenendum sit tantum principem pondus, id non nisi potenti manu suscepturam esse. Regiam Majestatem Franchorum sperandum est, et pro suo naturali more et persvasionibus V. S. inductam si non plures saltem X millia pugnatorum ad hanc expeditionem missuram esse. Inducias et belli moras inter Imperatoriam Majestatem et Hungarie Regem, quas faciendas esse pro felici rei istius succesu Beatitudo Vestra commemorat, necessarias penitus esse cognoscimus: ad idque omni studio et opera insistendum est, ut Hungari expediti in Rassia, vel alibi, unitis viribus comunes hostes invadere exitioque dare possint, reliqua presidia aliorum Principum et Prelatorum, de quibus in litteris S. V. cavetur, non dubitamus. tum ex summa ejus sapientia et auctoritate, tum ex ipsa rei conditione fidem orthodoxam tantopere concernente Beatitudinem Vestram facile consecuturam esse. Nos ut de multis pauca hec faciamus, in sancta expeditione ista, quicquid in nobis est, magno et forti animo pollicemur, et cum maritima classe, validisque viribus nostris associare seu associari facere Beatudinem Vestram, apertum bellam gerrere, et una cum alijs nihil omnino ommittere pro Turcorum excidio. Speramus siquidem ac proculdubio confidimus S. Vestram, et ex ijs, que impresentiarum ad nos perscripsit, et ex ijs, que per antea dicta sunt, et honoris et commodi nostri, memorem semper futuram esse. Super est, ut ad disponendas, parandasque res istas Beatitudo Vestra summam ejus sapientiam, studiaque convertat, ut jam tandem gloriose complecti et cum immortali laude, perpetuoque splendore Sanctitatis Vestre, suique populi christiani perfici possint. Id demum summe necessarium judicamus, quemadmodum etiam Sanctitas Vestra scribit, ut ista omnia occultissima habeantur, et ita precibus omnibus, quibus possumus devotissime supplicamus, precamur quoque ut de receptione presentium certiores nos facere libeat.

\+ 146 — 1 — 0.

(Velenczei állam ltár 80. l.)

78.

1462. A velenczei államtanács a pápát a török elleni ügyben főleg Magyarország segélyezése tekintetéből tudósitja.

MCCCCLXII. die XX. Martij.

Summo Pontifici Pio Secundo.

Sapientes Consilij et
» t. f.

Quid hesterna die ad Beatitudinem Vestram scripserimus, in responsionem litterarum suarum proxime ad nos missarum certi reddimur Sanctitatem Vestram ante hac intelligere potuisse; present vero die cum ab secretario nostro, que dudum apud Regiam Majestatem Hungarie tenuimus, acceperimus litteras diei quarti preseutis, simul cum certis exemplis litterarum per Vaivodam Vallachie scriptarum Regi Hungarie, nonnulla nova felicia continentium, agentes cum Beatitudine Vestra de consveto filiali more nostro, statuimus ea omnia Sanctitati Vestre quamprimum significare, que certissimi sumus, pro paterna ejus caritate ferventique dispositione in salutem et commoda christiane religionis perjucunda et gratissima sibi futura esse. Hic ipsa etiam nova per vestram Constantinopolis nobis nuperrime nuntiata sunt ita, ut ea vera esse teneamus, quid Deus noster misericors sua infinita clementia in sublevationem populi sui, ne a perfidissimis Crucis hostibus pessumdetur, preparare et disponere videatur, ex litteris et exemplis ipsis S. Vestra plane cognoscet. Intelliget quocque, quid Rex Hungarie instanter petat, qualisque sit ejus animus et intentio ad exercitum suum uniendum conferrendumque sese ad Transilvane partes inferiores, ut juxta requisitionem Domini Valachie ferre sibi opem, et Turcorum conatibus resistere possit, si necessitates et conditiones Regis ejusdem ac Regni illius S. Vestre non essent notissime, et que pericula sibi facile contingere possint, quippe in scribendo longiores essemus. At scimus Beatitudinem Vestram pro sua admirabili sapientia et rerum omnium intelligentia omnia longe melius intelligere, quam nos referre possemus, id tamen solita sinceritate et integerrima dispositione nostra in his, que commoda nominis christiani concernant,

nolumus preterire, quod si unquam pro nostra sententia necessarium fuit rebus Hungarie providere, id impresentiarum est. Commemoramusque reverenter, ut quamprimum opportunitati Regni illius, sed verius christiani populi Sanctitas Vestra dignetur assistere. Venit nobis in mentem, quod sepe alias dictum, promotumque fuit, videlicet, quod ultra celerem missionem in Hungariam unius Legati apostolici, qui gratus sit, etiam per potentias Italie, juxta compertitionem per Beatitudinem Vestram faciendam mensuatim solverentur floreni X milla in XII milla singulo mense, cum quibus acciperentur stipendio illis in partibus equites IIII milla, qui favori essent Regi Hungarie contra Turchos, ut in honorem Dei ferventiori animo bellum gerere posset, utque Sanctitas Vestra sciat, quo animo id commemorandum duxerimus, quamquam, ut notissimum est, magnis gravissimisque expensis impliciti sumus, tum in classe nostra maritima contra Turchos, quam longa potentiorem solito instruximus, tum in muniendis terris nostris partium Orientis finitimis Turcho, gentibus et presidijs, erimus tamen contenti contribuere illam partem istius expense, que decens et honesta fuerit, salutiferum hoc, necessariumque remedium, saluti rerum Hungarie et christianorum esse tenemus; sapientissima est Sanctitas Vestra, remque istam, que judicio nostro celeritatem requirit, cum alijs potentatibus Italie disponere poterit, ut melius, utiliusque cognoverit.

Et ex nunc captum sit, quod Nicolao Sagundino Secretario mitti debeat copia presentium litterarum ac etiam exempla novorum predictorum cum ordine, quod ea cum Reverendissimis Cardinalibus comunicare debeat, et etiam alijs significare et disseminare nova predicta, solicitando etiam habere responsum a Pontifice maximo ad litteras ipsas, illudque celerrime ad nos mittere.

\+ 150 — 0 — 0.

(Velenczei állam ltár 80. l.)

79.

1462. A velenczei államtanács határozata Clissa vár birtokbavételének feltételeiről.

MCCCCLXII. die XXIIII. Martij.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Alias diverse pratice habite sunt pro habendo castello Clissij et ultimate deliberatum fuit per hoc Consilium expendere Ducatos ab octo usque X milla. Im presentiarum vero Comes Matheus de Poliza fidelis subditus noster veniens ad nostram presentiam nomine Stefani Strisich de Rodobiglia, qui castellum ipsum habet in manibus, offerens dare illud in manibus nostri Dominij, porrexit ista capitula, et pro ipso Stefano . . . . . Ioanne et Georgio fratribus suis, fecit his petitiones, que sunt multo minores et commodiores pro nostro Dominio, quam quas alias facere voluerimus, propterea attenta castelli predicti multa importantia ad res nostras Dalmatie: vadit pars, quod capitula et petitiones facte per prefatum Comitem Matheum nomine ejusdem Stephani et fratrum auctoritate hujus Consilij admittantur et approbentur, fiantque patentes littere, que mittantur ad manus Comitis nostri Spaleti, cum mandato, ut volente eodem Stephano assignare castellum predictum, mittere debent acceptum tenutam illius nomine nostri Dominij, et mittat Jacobum Arditum Commestabilem nostrum cum sua societate et alios etiam, si necesse fuerit, sub eodem Jacobo, cum tali modo et intelligentia, quod res ad votum conficiatur, et remaneat castellum ipsum optime custoditum, donec nos alias fecerimus provisione. Et accepta tenuta illius, det et assignet fratribus supradictis patentes litteras simul cum Ducatis CCC juxta continentiam petitionis eorum, advisetque Dominium subito et immediate de rei successu, copia vero predictarum litterarum dentur supradicto Comiti Matheo, sicut requirit.

Comiti vero Matheo auctoritate hujus Consilij consentiri et complaceri debeat de nonnullis ejus honestis petitionibus, que sunt he, casu, quo res ad effectum perducatur. Post-

quam vero certificati fuerimus per litteras Comitis nostri Spaleti optinuisse et in manibus suis habere et tenere nomine nostri Dominij castellum supradictum, scribatur Petro Thomassio et ei mandetur, ut esse debeat cum illo Serenissimo Domino Rege pro justificatione hujus materie cum illis verbis et rationibus, que tunc per hoc Consilium deliberabuntur.

+ 146 — 2 — 4.

Domande fano Stephano, Zuane et Zorzi Strisich fradelli de Rodobilla per el castello de Clissa et ect., al Conte Mathio per nome dela Signoria.

Primo: che lo i sia dato una caxa per loro et per suo heredi in Dalmatia, dove li parera et piacera.

Secundo: che lo i sia dato per loro et suo heriedi in Dalmatia, dove li parera et piacera tante possessione, che vaglino Ducati octocento.

Tercio: che per cadauno de loro fradelli et suo heriedi gli sia dato L. CL-ta de pizoli de provision al anno, che sono fra tuti tre soldi CCCCL de pizoli, in qual luogo piacera ala Signoria,

Quarto: che assignando el dicto castello in man de la Signoria, over suo messi, subito siano donati ai diti, duchati CCC de oro coe, ducati Cento per cadauno.

Quinto: chel sia scripto a tutti i Rectori de Dalmatia, et cussi debbino far proclamare, cha alcuno subdito de la Signoria non ardisca, ne debi chiamar i ditti fradelli, ne ca daun de loro manchadori de fede, immo boni servidori de quello, soto pena de rebellione.

Sexto: chel sia facto una lettera patente de le suprascripte concessione, la qual stia in man del Magnifico Conte de Spalato, over del Conte Matheo suprascripto, finche la cossa hara havuto executione, ma che i sia dato la copia ad esso Conte Mathio, azo lui la possa scriver in schiavo et mostrarla a li diti fradelli.

(Velenczei állam ltár 81.)

80.

1462. A velenczei államtanács határozata Mátyás király követének, a török elleni segély iránt adandó válasz tárgyában.

MCCCCLXII. die XXIX. Martij.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Quod Magnifico Oratori Serenissimi Regis Hungarie, qui nuper ad nos se contulit, et post generalia longo verborum ornamento conatus est, declarare nobis, qualis adversus christianos sit perfidus animus et intentio Turci, quidve moliatur et paret in exitium et perditionem suam in partibus Europe, utque presertim Regnum Hungarie debellare possit; de hinc facilius christianum nomen subvertere. Commemoravit quoque periculosas et calamitosas conditiones Regni Hungarie, gravesque jacturas et clades a Turcis susceptas, ultra quas ab Imperatoria Majestate injustum bellum Regno ipsi inferrebatur, sepius a Pontifice maximo Regia Majestas Hungarie in tantis periculis implorare opem studuerat, sed nihil unquam id proficere potuit, quia usque adeo solum verbis fuerat saturatus, rursum Majestas Regis sui mittere eum statuerat ad Romanum Pontificem, motus presertim svasionibus nostris, fretusque magno amore et affectione precipua, quam continue novit gerere nos Serenitati Sue, in qua re spem et confidentiam suam in nos locaverat, nostraque opera succursum et favorem impetrare posse, sibi persuadebat, multum digne et honorifice de nobis locutus est. Habuerat in mandatis a Serenissimo Rege suo, quecunque sibi injuncta Romano Pontifici referenda, prius comunicare nobiscum, omniaque, ut verbis suis utamur, remittere Consilio, auctoritati et arbitrio nostro. Subinde orator ipse iterum ad nos regressus, multis humanis et affectuosis verbis commemoravit, quod si ad generalem expeditionem contra hostem procedendum erat, necessarij videbantur Regie Majestati LX millia pugnatorum, sed descendit tandem ad numerum saltem militum LX millia, quibus solveretur per potentias christianas solummodo per sex menses, nam ultra, quod de victoria proculdubio sperandum erat, mi-

lites ex bello se ipsos alerent. Si vero universalis expeditio pro nunc fieri non posset, erat penitus necessarium, ut periculis rerum Hungarie de presidio pecuniarum quamprimum provideretur, saltem pro hac estate, ut hostium impetus sustinere posset etc. ect. sicuti per Serenissimum Dominum Ducem huic Consilio relatum est. Respondeatur:

Longe nos ab officio deficere videremur, si pro ijs, que Magnificus ipse Orator nomine Regie Serenitatis Hungarie multa prudentia et elegantia nobis retulit, preteriremus silentio meritis cum laudibus commendare, quandoquidem nihil pro nostra sententia superaddi posset, quod ornamento et gravitati sue atribuendum sit. Regie vero Majestati Hungarie pro his, que libuit tam digne, tamque honorifice de nobis loqui, proque suo immenso in nos amore et affectione precipua, tantas gratias habemus, quantas animus noster capere potest, qui si Illustri quondam genitori suo felicis recordationis per continua tempora singulari benivolentia et caritate dejuncti fuimus, id multo magis, (si magis dici possit) cum Serenitate Sua agere semper intendimus. Quid Turchus perfidissimus hostis in eversionem christiani nominis moliri videatur, quid presertim machinetur adversus Regnum Hungarie, dudum bellis, cladibusque oppressum, intelleximus optime. Testamur Deum nostrum, cui nihil est abditum, semper nos calamitatibus Regni illius tantum indoluisse, quantum omni jure debemus; ad id et fidei ardor et honor christiani nominis et precipuus amor noster in Regiam Celsitudinem semper nos quam maxime impulerunt, cupidique fuimus et sumus hunc animum nostrum experiri posse et operibus commutare, quippe jam tempus advenit, quo principibus et potentatibus christianis per multum incumbit vigilandum esse, non amplius dormiendum: si divinam religionem colunt, si comuni salati consulendum est. Non possemus dignis extollere laudibus Regiam Majestatem pro ferventi, magnanimoque proposito suo, proque tam salutifero ejus instituto mittendi Legationem suam ad Pontificem maximum, quam divino aspirante numine processisse non dubitamus, si quidem speramus et certo confidimus optimum eam fructum parituram esse. At quoniam libuit Serenissimo Regi nobiscum prius in particulari communicanda esse, que

Pontifici maximo referenda sunt, consilioque et arbitrio nostro remittenda, agimus etiam hoc in loco maximas gratias Majestati Sue pro tanta humanitate et affectione in nos sua, nec sapientissimo consilio suo quicquam addi posse arbitramur; studia nostra et cogitatus omnes jam diu cupide convertimus, ut cohoperante Deo, res sancte expeditionis disponi possint. Cumque litteris Secretarij nostri apud Serenissimum Regem existentis, jam pridem certiores effecti essemus de mente Majestatis Sue, deque conditionibus Regni sui, et per medium Oratoris summi Pontificis apud nos, et frequentibus litteris et Nuntijs nostris, curavimus, nihilque apud Beatitudinem Suam ommisimus, ut periculis christianorum, presertimque rerum Hungarie occurrendum esset. Ab Sanctitate Sua responsa optima habuimus, nosque pro quanto ad generalem expeditionem pertinet, Beatitudinis Sue, quicquid in nobis est, magno et forti animo ultro obtulimus, gesturos apertum bellum et cum valida classe nostra nihil omnino pretermissuros, ut que contra hostem gerenda sunt, gloriose complecti possint. Scimus Pontificem maximum studiosam operam jam dedisse, ut inter Imperatoriam Majestatem et Regiam Serenitatem Hungarie inducie, seu belli more conficiantur, quas Sanctitas Sua, ut nobis nuper scripsit, non dubitat habituras esse locum. Scimus quoque Pontificem ipsum cum nonnullis alijs magnis principibus sanctum hoc opus expeditionis tractare, disponereque. Pro quanto vero ad particularem opem et pecuniarium presidium Serenissimo Regi interea conferendum spectare potest, ut hostium impetum formidare non habeat, cupidi omnis honoris et status sui, preteritis his diebus commemorandum duximus, et per litteras scripsimus Romano Pontifici, necessarium videri nobis, quod ultra celerem missionem in Hungariam unius Legati etiam per potentatus Italie, juxta compartitionem per Suam Beatitudinem faciendam, mensuatim, solverentur usque ad summam XII millia Ducatorum, cum quibus in Hungaria stipendio acciperentur saltem equites IV millia, qui opem Regie Majestati Sue ferre possent, utque Sanctitas Sua cerneret, quo animo id memorabamus, quamquam magnis, gravissimisque expensis essemus impliciti tum in classe nostra maritima, contra Turcos, quam longe potentiorem solito instruximus,

tum in muniendis locis nostris partium Orientis finitimis hosti, gentibus et presidijs, eramus tamen contenti contribuere illam partem istius expensi, que decens et honesta esset. Circa hec patefecimus libenter cor nostrum prefato Magnifico Oratori, ut omnia sicut nobis sibi aperta sint, speramus siquidem per hunc ejus accessum omnia in melius successura, felicemque exitum consecutura esse. Et nos, ut que diximus, jam tandem perfici possint, nihil unquam ex parte nostra pretermissuri sumus.

\+ 158 — 2 — 3.

(Velenczei állam ltár 83. 1)

— —

81.

1462. A velenczei államtanács a pápát a magyar király kivánságai iránt tudósitván, ennek kérelmeit, ugy a török segély mint az erdélyi püspöki szék tárgyában ajánlja.

MCCCCLXII. die XXX. Martij.

Summo Pontifici Pio secundo.

Sapientes Consilij et » t. f. | Post quam sub die XX. presentis ab Beatitudinem Vestram litteras nostras dedimus cum insertis exemplis novorum ex Hungaria habitorum, huc attigit, et ad nos se contulit unus Secretarius et Orator Regie Majestatis Hungarie, qui ad conspectum Vestre Beatitudinis proficiscitur, pro his presertim rebus, que ad sanctam generalem expeditionem contra Turcum, et ad particularia presidia interea exhibenda Regno Hungarie dudum bellis et infidelium cladibus aflicto pertinere possunt, circa que idem Orator plurima nobis dixit, que pro nostra sententia ad salutem, et bonum statum christiane religionis magni ponderis sunt, ea omnia ipse coram Vestra Clementia explicabit, nos vero Sue Spectabili pro quanto ad generalem expeditionem attinet, responsum gratissimum dedimus, offerentes pro portione nostra in omnia concernentia honorem Dei, felicemque exitum expeditionis ejusmodi. Patefecimus

quoque sibi optimum animum, ferventemque dispositionem Sanctitatis Vestre ad nihil prettermittendum, ut sanctum hoc opus perfici possit, semper tamen circa rem istam servantes silentium debitum, circa ea, que Beatitudo Vestra diebus superioribus nobis scripsit. Pro quanto autem ad particulare presidium regno Hungarie conferendum spectare poterat, ut Turcorum impetum sustinere posset, decenter ac pertinenter locuti sumus, patefecimusque Spectabilitatis Sue, quod circa hanc partem per litteras nostras predictas proximis diebus Sanctitati Vestre commemorandum duximus, non dicemus, quantum conservatio regni illius magni facienda sit, quantumque toti christianitati conducat, ut succumbere non cogatur, quandoquidem hec omnia longe magis Beatitudini Vestre, quam nobis cognita sint, sapientissima est Sanctitas Vestra et circa ea disponet, sicut saluti christiani nominis ac immortali et eterne glorie sue convenire noverit.

Preterea orator ipse nos vehementer rogavit, ut cum bulle apostolice pro episcopatu Transilvanensi in personam Reverendi Domini Nicolai de Capolia*) fratris Thesaurarij Regie Majestatis Hungarie, in Romana Curia confecte sint, scribere et supplicare velimus B. Vestre, ut de sui solita clementia et benignitate dignetur edicere, quod Bulle ipse gratis et munifice concedantur, attento maxime, quod pro rebus fidei longe majorem pecuniarum summam exposuit, quam esse possit expensa bullarum istaram, quomodo sumptibus suis ad Turcorum oppositum tenuit equites CCCC. Id ipsumque imposterum agere prompto animo pollicetur, quod si tandem fieri non posset, saltem huc ad manus nostras bulle ipse mittantur, cum ordine, quod cum satisfactioni debite, et solutioni earum provisum fuerat, tradantur illis, quorum sunt. Gratam igitur esse volumus Sanctitatem Vestram, ut in re ista pro sua consveta clementia et munificencia exaudire nos libeat, id profecto gratissimum habituri sumus.

\+ 148 — 0 — 0.

(Velenczei állam ltár 84. l.)

*) Zapolyai.

82.

1462. A velenczei államtanács a török elleni segély tárgyában ismételve ir a pápának, felajánlván e czélra havonkint 3000 aranyat, és emlékeztetvén a pápát a Magyarországba küldendő követség iránt.

MCCCCLXII. die XXII. Aprilis.

Summo Pontifici Pio secundo.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Quid Sanctitas Vestra novissimis Brevibus suis sexto et septimo hujus datis in responsionem eorum, que scripseramus, jampridem nuntiaverit nobis, gratissime intelleximus. Decet nos Beatissime Pater ea presertim, que honorem Dei conspiciunt, pro sui nominis gloria a Vestra Beatitudine filiali affectu, magnaque devotione suscipere. Ad primum ipsorum Brevium, quo agitur mentio de negotio principali, deque ardenti proposito S. Vestre, non expedire putamus, aliud esse dicendum, quando quidem in his, que ad Beatitudinem Vestram scripsimus, persistamus, cupidi jam accommodari tempus, quo dispositis rebus sanctum id opus aggredendum sit: per secundum duo a nobis declarari petuntur, si videlicet nominari velimus, et apertam oneris portionem accipere XII millia ducatorum, per potentias Italie solvendorum, de hinc, quantum pro portione nostra contribuere intendamus. Diximus sepe causas, quibus utile non solum, sed necessarium tenebamus, ut pro situ et conditionibus status et rerum nostrarum cum hoste, que a nobis pollicita essent, occultissima haberentur, id ipsum nunc quoque reiteramus: poterit Sanctitas Vestra pro solita ejus admirabili sapientia, etiam non nominando nos aperte, rem istam et bene conducere et votive perficere. Onus portionis nostre quanquam magnis et excessivis impensis gravemur in maritima classe, quam longe potentiorem solito instruximus anno isto, et in muniendis locis nostris orientalibus, gentibus et presidijs subire, tamen contenti sumus mensuatim ad summam ducatorum trium millium

per sex menses. Sanctitas Vestra cum alijs Italie potentatibus in eo, quod supererit, rem disponet, ut equam esse noverit.

Commemoramus etiam reverenter Beatitudini Vestre missionem Legati in Hungariam ex causis et respectibus alias Vestre Clementie declaratis.

+ 144 — 0 — 4.

(Velenczei állam ltár 86. l.)

83.

1462. A velenczei államtanács Thomasi magyarországi követét a Pápához irt levele tartalmáról és a Mátyás király részére ajánlott pénzsegélyről tudósitja.

MCCCCLXII. die V. Maij.

Circumspecto et Sapienti Viro Petro Thomasio Secretario nostro in Hungaria.

Sapientes Consilij et | t. f. |

Petre! Accepimus litteras tuas datas IV. Aprilis nuper efluxi, quibus displicenter intelleximus, quantum scribis de conditionibus regni illius, deque periculis gravibus, que contingere possunt, respectu Turcorum, qui sicut illic habebatur potenti manu contra Belgradum profecturi erant, ut expugnationi sue et jacturis regni illius nihil de possibilibus pretermitterent; nos vero, qui Regie Majestati Hungarie, ac bono et quieto statui Regni sui singulariter affecti sumus et qui cupidi semper fuimus et sumus in omnia, que commodum et gloriam suam concernere possint, quemadmodum diximus Oratori Sue Maiestatis, qui ad nos se contulit, dehincque ad Romanum Pontificem profectus est, sicuti etiam per litteras nostras diei secundi Aprilis preteriti tibi significavimus, nihil studij, aut diligentie apud ipsum Summum Pontificem pretermisimus, ut rebus illis Hungarie quamcitissime provideret; obtulimusque Beatitudini Sue solvere mensuatim debitam portionem nostram in favorem Regni ejusdem, commemorantes, quod una nobiscum per potentatus Italie mensuatim contribuerentur ducatorum

XII millia pro gentibus conducendis, que contra Turcos haberi possent, quid quippe fecimus quamlibentissime, non obstantibus gravibus expensis nostris, quibus impliciti sumus tam in classe maritima, quam longe potentiorem solito habemus in mare, quam in muniendis terris nostris finitimis Turco, gentibus et presidijs. Commemoravimus etiam Sanctitati prefate, celerem missionem unius Legati in Hungariam, videlicet Reverendissimum Dominum Cardinalem S. Angeli. Et quamquam ex his, que habemus, speramus bonam et optatam conclusionem istius materie intelligere, cupidi tamen magis quam unquam, ut id indilate sequatur, rursum scripsimus Romano Pontifici in efficacissima forma, ac etiam per medium Circumspecti Nicolai Sagundinj, Secretarij nostri, quem jam bonis diebus misimus ad Beatitudinem Suam, nihil studij et diligentie pretermittimus, ut huic rei detur citissima expeditio, quam dietim intelligere prestolamur; de quanto vero sequetur, litteris nostris te certiorem faciemus, ut omnia nostri parte quamprimum Regie Majestati nota facere possis, ad cujus presentiam volumus, ut quamprimum adire studeas, premissa sibi significando, subjungendoque, quod diligentes honorem et statum suum, sicut nostrum proprium, ac in re ista prevenire volentes, studiosam operam damus recuperandi ducatos X mille, quos vel per viam cambij, vel aliter quamprimum mittere curabimus ad partes illas, ut Serenitati Sue favori esse possint contra Turcos, de quorum missione, et per quos modos alijs nostris litteris explicitam noticiam tibi dabimus, ut omnia prefate Serenitati Sue significare possis, qui X millia ducati postea excomputabuntur in pecunijs, que pro portione nostra solventur, sicut predictum est. Bene autem volumus, ut nostri parte rogare debeas Majestatem Suam, quod ex multis bonis respectibus rem istam secretam tenere libeat.

\+ 124 — 28 — 31.

(Velenczei állam ltár 88. 1.)

84.

1462. A velenczei államtanács a török elleni segélyért sürgeti a Pápát, ismételve felhiván őt az olasz fejedelmeknek fölserkentésére.

MCCCCLXII. die quinto Maij.

Summo Pontifici Pio secundo.

Sapientes Consilij et
» t. f.

In responsionem brevium Sanctitatis Vestre dierum VI. et VII. Aprilis nuper elapsi, dedimus ad eandem litteras nostras sub die XXII. mensis ejusdem, quibus ad declarationes petitas Beatudinis Vestre mentem nostram nuntiavimus, novissime vero ab Secretario nostro in Hungaria existente accepimus litteras datas quarto Aprilis, quarum exemplum, ut agamus de consveto more nostro Sanctitati Vestre, his implicitum mittimus, ut sciat, quibus in terminis res Hungarie constitute sint, et que pericula regno illi, sed verius christianitati imminere videantur. Novimus semper sapientissimam Sanctitatem Vestram, nec expedire multum putamus rei istius magnitudinem, que honorem Dei, salutemque christiani nominis tantopere concernit, aliter patefacere, quandoquidem hostis acerimus in christianorum exitium infentissimus regnum Hungarie subvertere moliatur, de hinc facile sibi spondens, cetera omnia imperio suo subigere, et pro insatiabili libidine sua, christianitatis nomen calcare posse, proxima sunt Beatissime Pater, et ut ita dixerimus, jam in foribus ista pericula celerrimam provisionem exquirunt, nec pacto ullo persuadeat sibi quisquam regnum Hungarie varijs calamitatibus afflictum, dillaceratumque, adversus tantum Turcorum furorem posse resistere: nisi remedijs occuratur. Nos, ut sepe diximus, necessariam judicamus missionem citissimam unius Legati in Hungariam, commemoramusque fideliter Reverendissimum Dominum Cardinalem S. Angeli, ob ejus eximiam prudentiam et rerum illarum experientiam. Optulimus in presidium Regni ejusdem de summa ducatis XII millia per potentatus Italie, solvendorum mensuatim pro portione nostra ducatos III millia.

Legati missionem signanter necessariam judicamus, ut ob ejus reputationem, Prelati et Barones regni magis ferventes, obedientesque reddantur, utque pecunie iste in conducendis militibus contra infideles utiliter dispensentur; oramus itaque Sanctitatem Vestram et summis precibus supplicamus, ut quamcito gravissimis periculis istis Sanctitas Vestra dignetur advertere; missionem Legati accelerare, et cum alijs potentatibus reliquum pecuniarum presidij istius, ut sibi equum videbitur, ad evitandum tantum excidium expedire. Id profecto V. Clementie maxime laudi et eterne glorie attribuendum erit.

\+ 142 — 8 — 16.

(Velenczei állam ltár 88. l.)

85.

1462. A velenczei államtanács az előbbi ügyben római követét Sagundino Miklóst tudósitja.

MCCCCLXII. die quanto Maij.

Circumspecto et Sapienti Viro Nicolao Sagundino Secretario nostro ad Summum Pontificem.

Sapientes Consilij et
» t. f.

Nicolae! Ex his, que jam pridem habueramus per litteras Circumspecti Secretarij nostri Petri Thomasij, apud Regiam Majestatem Hungarie existentis, scribere statuimus Romano Pontifici sub die XX. Martij preteriti, sicut per exemplum litterarum, quod ad tui ampliorem instructionem mittimus his insertum, videbis, et ad ferendam opem, rebus Hungarie in periculo constitutis commemoravimus inter cetera, quantum necessarium putabamus, quod per potentatus Italie solverentur mensuatim X millia, in XII mille ducatos, juxta compartitionem per ipsum Summum Pontificem faciendam, cum quibus acciperentur stipendia in Hungaria equites IIII mille, qui regno illi contra Turcos favori essent. Ab ejus vero Beatitudine superioribus diebus accepimus responsum, cujus copiam implicitam his videbis, nosque ad declarationes petitas per S.

Suam circa materiam istam respondimus, sicut etiam per exemplum litterarum nostrarum diei XXII. Aprilis his inclusum videre poteris. Nescimus autem, cum etiam jam efluxus sit mensis, quod ad Romanum Pontificem se contulerit unus Orator Regie Majestatis Hungarie, imploraturus favores Beatitudinis Sue propter pericula regni illius, quid ipse consequi potuerit. In qua quidem expectatione manentes, cupientes plurimum intelligere, quid per Sanctitatem Suam decretum fuerit, et quid nobis respondere libuerit. Supervenerunt novissime littere prefati Secretarij nostri, diei quarti Aprilis nuntiantes gravia pericula regni illius, et quid Turcus pro illius subversione paret; copiam earum litterarum similiter ad informationem tuam mittimus his implicitam. Nos pro pondere tante rei cum deliberatione nostri Consilij Rogatorum scribere statuimus ad Pontificem Maximum per litteras, quas ad te mittimus his adjunctas, quarum etiam copiam presentibus insertam videbis, volentes et mandantes tibi, quod litteras ipsas nostras quamprimum presentare studeas Beatitudini Sue, ut de omnibus, sicut nos certior fiat, per quas sicut videbis, rursum optulimus Sanctitati Sue ducatos III millia in mense pro portione nostra. Solicitamus quoque Beatitudinem Suam ad missionem unius Legati, videlicet Reverendissimi Domini Cardinalis Sancti Angeli, sicut videbis, ideoque volumus, quod si nondum Sanctitas Sua deliberasset, seu fecisset conclusiones necessarias in ista materia, omne studium et diligentiam tuam adhibeas circa hoc, ut tollantur more, que non nisi summe nocive, ac perniciosissime esse possunt, utendo cum Beatitudine Sua omnibus illis verbis et rationibus, que tue prudentie videbuntur, si que comprehenderis Summum Pontificem difficultare materiam istam, quia diceret eam concludere non posse cum III millibus ducatis pro portione nostra, contenti sumus, ut non restet conclusio tanti boni, quod offerre possis nomine nostro Sanctitati Sue alios ducatos V centorum in mense, et non possendo etiam facere hoc modo, usque ad summam ducatorum IIII millium pro parte nostra, et si etiam cum ducatis IIII millibus fieri non posset, contenti sumus, quod promittere possis ad partem ad partem usque ad ducatos V mille per menses sex, sicut continue dictum est, nihil itaque ex

latere tuo de possibilibus ommittas pro votiva conclusione istius rei, quam habemus valde insitam cordi nostro, studeasque, quod Sanctitas Sua litteris nostris respondeat, et de omnibus quam celerrime reddes nos etiam tuis litteris certiores.

+ 142 — 8 — 16.

(Velenczei állam ltár 88. l.)

86.

1462. A velenczei államtanács Thomasi Péter magyarországi követét tudósitja, hogy a tiz ezer arany segélyből három ezeret a jadrai kormángzók utján küldi s a többit is mihamarább elfogja küldeni.

MCCCCLXII. die XVIII. Maij.

Circumspecto et Sapienti Viro Petro Thomasio, Secretario nostro in partibus Hungarie.

Sapientes Consilij et [illegible] t. f. Petre! Postquam sub die quinto presentis litteris nostris cifratis ad te scripsimus, quantum haberes exponere Regie Majestati Hungarie, presertimque circa missionem ad illas partes ducatos X mille et ect. diligentem et studiosam operam adhibuimus circa modos, quibus tute et caute iste pecunie mitti possent, tandemque ex difficultatibus diversimode occurrentibus nullam aliam meliorem, tutioremque viam videmus, quam pro nunc mittere ad manus Rectorum nostrorum Jadre florenos hungaros tres mille, ut occulte illic teneantur, ad omnem requisitionem Nuntij prefati Serenissimi Regis; quamobrem volumus et mandamus tibi, quod his habitis, des operam adeundi presentiam Majestatis Suè, nuntiando sibi, nostri parte rem istam, quodque Serenitas Sua mittere potest quamprimum Jadram cum litteris suis illam vel illas personas fidas et secretas que sibi videbuntur, ad accipiendum pecunias ipsas. Utique res ista melius procedat, mittimus tibi presentibus inclusos duos grossetos incisos pro [illegible] [illegible] partes incisas Jad-

ram misimus ad manus Rectorum nostrorum. Grossetos autem predictos incisos consignabis Majestati Sue, ut illos dare possit Nuntio, quem mittet Jadram, ad accipiendum prefatos III mille fiorenos, ut ipsa contrasigna ostendere possit Rectoribus Jadre, qui eis visis numerari faciant sibi pecunias antedictas, sicut eis dedimus in mandatis, ut deferantur Serenitati Sue, sintque sibi favori contra Turcos. Reliquos vero mittere etiam curabimus, quo celerius esse poterit, vel per hanc, vel per aliam viam, quam meliorem, cautioremque esse noverimus. Bene autem rogabis nostri parte Majestatem Suam, sicut per alias tibi diximus, ut ex multis bonis respectibus libeat rem istam habere secretissimam apud se. De quanto per te fiet, ac de novis et alijs occurentibus reddes nos continuis tuis litteris certiores.

Et ex nunc captum sit, quod per virum nobilem Aluisium Diedo nunc proficiscentem Comitem Jadre mittantur dicti floreni tres mille.

\+ 129 — 1 — 1.

(Velenczei állam ltár.)

87.

1462. A velenczei államtanács Sagundino Miklós római körét utasitja, hogy az érdeklett ügynek Sancti Angeli bibornokot is megnyerni igyekezzék.

MCCCCLXII. die tercio Junij.

Circumspecto et Sapienti Viro Nicolao Sagundino Secretario nostro ad Summum Pontificem.

2. Sapientes Consilij » t. f. excepto Nicolao de Canal

Nicolae! Reddite sunt nobis littere tue dierum XIIII. XVI. et XVII. Maij novissime lapsi, quibus novimus gesta per te aqud Pontificem Maximum in executionem mandatorum nostrorum, et quid Beatitudo Sua responderit tibi, presertim difficilem faciendo missionem Reverendissimi Cardinalis Sancti Angeli Legati in Hungariam, tum ra-

tione persone, tum respectu expensarum; sed nihilominus Pontifex Maximus mittere instituerat pro Sua Rev. Paternitatem adhibiturus operam omnem, quod iret et ect. Intelleximus quoque, quod ex respectibus in litteris tuis contentis te elargare nolueras ultra summam III mille ducatorum pro portione nostra, quod nobis placuit audire. Subinde alias litteras tuas accepimus datas XXII. et XXV. mensis ejusdem, quibus singnificasti nobis adventum Viterbium prefati Reverendissimi Cardinalis, et reliqua subsecuta, pro quibus omnibus prudentiam et diligentiam tuam commendantes, respondemus tibi cum nostro Consilio Rogatorum: quod volumus, ut sumpta temporis opportunitate conferas te ad presentiam Romani Pontificis, dicesque nostri parte, quod pro magnitudine et pondere rerum occurrentium gratissimum nobis extitit intelligere optimam mentem, incensumque desiderium Beatitudinis sue circa facta Hungarie, nec minus etiam, quod Sanctitas Sua intenta sit ad provisiones quas facit, ut per potentias Italie presidia convenientia et necessaria huic sancto operi conferantur, quod tantopere concernit honorem dei ac salutem nominis christiani. Bene autem veluti devotissimi filij Sanctitatis Sue consveta magna reverentia nostra commemorare volumus, sic impresentiarium cogente pondere tanta rei, quod tenente Beatitudine Sua per Dei Clementiam, perque immensam sapientiam suam, locum supremi ac primi principis christianorum, magni momenti et exempli esset ceteris potentijs Italicis: si Sanctitas Sua adhiberet modum, ac provideret reperiendi pecunias, quas pro portione sua contribuere vellet. quomodo longe magis cum hac opera quam cum alia provisione, succurrente Sanctitate Sua huic tam sancte et necessarie expeditioni, ceteri omnes ad ferendam opem facilius induci poterunt.

Dices preterea Beatitudini Sue, habuisse in mandatis a nobis, sub litteris nostris credentialibus, quas ad te mittimus his adjunctas, visitandi Reverendissimum Cardinalem Sancti Angeli, nihilque omnino prettermittere, ut persvadeatur nostri parte, quod velit tamquam christianissimus et sapientissimus Dominus et in rebus omnibus, sed presertim in his negocijs Hungarie expertissimus, suscipere pondus Legationis istius.

omnemque curam, diligentiam et operam suam, in re tam sancta et laudabili, que salutem totius christiane religionis concernit, conferre velit. Et demum nihil ommittere, quod ad obtinendam hanc intentionem conducere possit. Et ita cum effectu facere curabis, certificando etiam R. Paternitatem Suam, quod prosequemur eam omnibus favoribus possibilibus. De responsionibus autem, quas habebis, ac de ceteris omnibus, que dietim occurrent, litteris tuis nos solicite advisabis.

+ 71, 72 — 6 — 19—15.

Ser. Nicolao de Canal Doctor Sapiens t. f.

At quomodo Beatitudo Sua commemorat, quod per litteras operam nostram apud prefatum Reverendissimum Cardinalem interponamus, ut onus Legationis predicte suscipiat, jussimus tibi, ut Reverendissimam Dominationem Suam sub litteris nostris credentialibus, quas ad te mittimus his adjunctas, nomine nostro visites, commemoresque conditiones et pericula rerum Hungarie, que tamen Dominationi Sue ob immensam ejus sapientiam et longam experientiam ante ejus occulos fixa esse semper non dubitamus, requiruntque presentiam unius Reverendissimi Legati, sicut esset Rev. Paternitas Sua, per cujus quammaximam reputationem apud Regiam Majestatem Hungarie et apud Dominos et Barones Regni istius, qui sibi mirum in modum affecti sunt, certissimum tenendum est, multa in honorem Dei, salutemque Regni et christianitatis confici posse. Et quod nihil inexpertum relinquas ad exhortandum et movendum Reverendissimam Paternitatem Suam, ut id onus et sanctissimum opus dignetur amplecti. Et ita cum effectu facere curabis etc. etc.

+ 47 — 52.

(Velenczei állam ltár 92. l.)

88.

1462. Buda. Thomasi a velenczei köztársaság fejedelmét tudósitja a török ügyekről, a Giskrával kötött békepontokról, a bosznyák királylyal való viszonyról, az országgyülésről, a korona visszaszerzése iránti lépésekről.

Serenissimo Princeps ect. Adi XII. da Vacia ala Vostra Serenita scrisse de turchi, quello se sentiva, et dela deliberatione facta per questa Regia Maesta de mandar el Magnifico Ladislao Vexei baron et mareschalco de la corte in suo ambassatore al Summo Pontifice, et quanto le havea in comissione. Dissi etiam dele pratiche tegnasse cum el Magnifico Iscla Boemo, cum el Re di Bosina et ultimo cum l'Imperador, per la qual caxone qui era et e el Reverendissimo Arcivescovo de Crede et quello etiam in dicte materie si sperava ect. Le qual lettere assignai a Jani Turcho mio corrier. Dapoi fu adviato dicto ambassatore, ne altro ha havuto in comisione di quello per dicte mie dissi.

De la pratica tenuto cum el Magnifico Iscla e successa bona conclusione in questo modo coe: si ha dato Iscla in tuto ala devotione de questo Signor Re, et obligato restituir tutte castelle et fortezze, che per luy et suoi se tenevano in questo Regno, et la sua Maesta e obligata a prefato Iscla dare fiorini XL millia, tre millia de presente, XV millia ala festa di San Jacomo et el resto ala fine del anno, et cussi de presente e restituito uno castello et gli altri restituirasse de tempo in tempo secondo i pagamenti. Da preterea la prefata Maesta a dicto Iscla uno castello di la dela Tiza de rendita de fioriny mille annuatim et soldo per cavali CL ala continua, che in verita e statu optima cosa, perche questo regno, che incessanter da quella parte era molestato, havra quiete et potra meglio ale cose de Turchi attendere.

De la materia fra questo Signor Re et Re de Bossina, secondo per dicte mie ultime scrissi, cum li ambassadori suoi niente anchor e concluso, pur spero imo mi rendo certo se aconcera ogni difficolta cum dinari, maxime per satisfar ad

Iscla etiam per dar modo al concordio cum l'imperatore, di quello nientemeno succedera, ne faro per mie lettere la Sublimita Vestra certa.

Adi XVIII. qui vene la Regia Maesta cum tutti Prelati et Baroni per dar principio ala congregatione generale, et cossi attrovandosi qui molti Prelati, Baroni et Zentilomini.

Adi XX. fo principiato dicta congregatione et promossa la materia del concordio del imperatore, et la necessita del dinaro si per el rihaver de la corona, come et per satisfar ad Iscla. Heri al tarde fo concluso de acceptare le conditione poste per la imperial Maesta et dato el modo al fatto del denaro da far scosso dai subditi, et benche queste parte al facto del denaro stano molto strette, tamen per le casone predicte et presertim per rihaver la Corona ogniuno ha condisceso. Par veramente a tuti, che finche questo regno non habi la sua Corona in liberta, non possi haver bon governo, ne in le cose sue bon exito.

Domani notificherasse tal conclusione al Reverendissimo Archivescovo de Crede, perche el possi transferirse al Serenissimo Imperatore, et notificarlo tuto; el concluso etiam, che ala fine del anno, perche avanti dicono, non si potra trar i denarj; acconfini del Imperador, se debbi conferir i principali Prelati et Baroni del regno con i denarj per torre la Corona et ne debbi andar questo Serenissimo Signor Re, in quanto el non sia impedito da Turchi. I capitoli veramente et conditione porte et acceptate, benche io mi rendi certo la Vostra Celsitudine per lettere del prefato Signor Archivescovo habi intexe, pur non restero ad cautelam summarii ala Sublimita Vostra chiarirli i, perche omnino del tutto sia advisata. Primo e contenta la prefata Imperial Maesta restituire a questo regno la corona de Hungaria cum conditione, che peri danni dice haver ricevuti per dicta caxone, li sia dato fiorini ottanta milla d'oro. Item, che questo Signor Re sia suo fiolo adoptivo et obligato a difendere prefato Signor Imperator contro ogn' uno, chel molestasse; item che tempore vite sue li resti il titulo di Reame d'Hungaria et chi etiam el prefato Signor Re sia tenuto scriverli. Item, che mancando questo Signor Re senza eredi, che questo regno pervengi al prefato Serenissimo

1462. Buda.
tudósitja a tör
bosznyák kirá

Serenissi
Serenita scri
tione facta p
Ladislao Vex
bassatore al
sione. Dissi
Iscla Boemo,
per la qual
de Crede et
qual letter
adviato di
di quello p
De
bona conc
ala devot
castelle
Regno,
XL mill
Jacomo
restitui
tempo
dicto
lle

... omnino discendera ai confini turchi. Ma ...efato si po tenir certo, idio meraviliosa... il Turcho, per el primo succedera la dif... cho, et poi quella di questo Regno, over ... a tuti christiani; questo dico per summa ... de questo Signor Re. Di quanto piu oltra ... advisero per mie lettere la Sublimita Vostra ... XVII. Maij MCCCCLXII. hora XX.

(...lam ltár.)

89.

Thomasi követi jelentése a velenczei dogéhez a török sereg jöveteléről.

...issime Princeps etc. ect. Poiche hoggi scrissi ala ... Vostra, ma ha dicto el Reverendissimo Signor ... Varadino per parte de questo Signor Re, come ... di Servia la Sua Maesta e advisata el Turcho cum ...to esser giunto a Sofia de Bulgaria. Meraviasse la Sua et tutti altri, che dal Valacho niente se habi. ...nova, come la ho, cussi la scrivo ala Sublimita Vostra. ...XVII. Maij hora prima noctis.

(Velenczei állam ltár.)

90.

Thomasi Péter követ jelentése a velenczei dogéhez a török mozgalmairól és Magyarország állapotáról.

Serenissime Princeps et Domine etc. ect. Per le alligate **XXVII.** quale fino questa hora ho retenute per veder **...urchi altro** piu oltra se sentiva; la Signoria Vostra in... **a tuto.** Dapoi sono venuti a questa Regia Maest... **...ari chi** da Belgrado et chi d'altri louchi de ...

affirmano el junger del turco in Bulgaria et piu oltra, che in la Servia principiano gionger de le zente, quale tute se extendono verso le rive del Danubio contra la Valachia, et cum el resto vuol venir contra Belgrado. Queste nuove tanto viene affirmato, che da ognuno viene extimato vera et per esser forza e dissolver questa congregatione, perche gia sono de quelli, che sono partiti et alla giornata se parteno, dicendo voler attender ala custodia dele terre loro comciosia, che non vedino el Re in tale asseto, chel se possi stare in campagna al incontro a dicti turchi. Sta ne la prefata Regia Maesta molto perplessa et questa nocte in navaze ha mandato verso Belgrado stambachinieri 500 et ordinato, el sia fornito de vitualie et dice voler discender in persona; ma se el fara, o no: non lo posso affirmare. Questo dico, perche io vedo Serenissimo Principe questo Serenissimo Re de Hungaria summamente povero de danari, ne etiam haver el modo cussi al improvisa recuperarne et per i pagamenti deputati per la Corona al Serenissimo Imperador non se pono in altro expender, forsi etiam segundo il judizio de molti, non se potrano scotere et qui senza danari nulla, o poco si puo far. Idio provedi et pur hieri sera fra alcuni Signori del Consiglio fono diversi raxonamenti per queste nuove de turchi, chi diceano mal esser stato, non haver acceptato el partito porto per el Turco i mesi passati; chi diceva, che se la provisione aricordata al Summo Pontifice havesse havuto loco in tempo, over ancora subito havesse executione, se potria salvarse non dai danni, ma dala totale ruina, non perche i cavalli 4000 fusseno sufficienti a tanta cossa, ma quella spesa, che intrasse in 3—4 mesi, se poneria in uno et quando la Maesta del Re se attrovasse dite gente appresso per uno mese, tutto el reame el seguiria a torre bataglia. Chi dice, che sel se potesse dal Turco obtenir le passate conditione da lui porte, non seria da refutarlo cumzosia, che Christiani puoco se ne curi. Dubito, che questi non facino qualche scapucio cum la ruina de tutti christiani da necessita conducti alla desperatione. Beni intende la Celsitudine Vostra, che si poco scapuzio non potria farsi, chel Turco non se facesse grandissimo Signore. Per

predicte mie dixi, quelle era deliberato nele differentie del Imperadore zoe de bona conclusione. Celsitudine Vostra humiliter ect. Buda XXVIIII. Maij 1462. hora XIX.

(Velenczei állam ltár.)

91.

1462. Buda. Thomasi követi jelentése a dogéhez a magyar-török és havasalföldi viszonyokról.

Buda 14. Junij 1462.

Serenissime Princeps et Excellentissime Domine etc. ect. Le ultime mie ala Excellentia Vostra forono de XXVII. et XXVIII. del passato assignate a Mateo Hongaro mio coriero, et per qualle inter cetera dissi la conclusione fatta nela generale congregatione di questo regno in materia del Imperatore, coe de acetar le conditione per lui porte etc. Dissi etiam, quello sentiva de lo exercito turco giunto in Bulgaria et de le gente, che principiano ad entrar in Servia et le provisione fatte per el Valacho, coe de haver mandato tute femine et puti ai monti et lui con tutaltri da XII in susu haversi posto ala guardia dele rive del Danubio dal lato suo et ogn' altra cosa, che fin quell' hora mi accoreva degna d'advisatione etc. Dapoi a 1. del instante per el giunger de Pangrazio corrier con summa reverentia recevj lettere de la Sublimita Vostra de di XVIII. del passato, per le quale inter cetera intesi la creatione de Vostra Sublimita, de la quale ralegrandomi summamente, infinite gratie al omnipotente. Idio referisco, supplicandoli se degni per longo tempo in felice stato conservarla. Et havendo ditto Pangrazio etiam lettere de la Celsitudine Vostra circa la creatione sua ala Maesta del Re, non feci parola ala Maesta sua, la quale ridutto con el conselio suo de Prelati et Baroni, feci introdure dicto corriero et lezer dicte lettere, et disseme, che benche la Maesta Sua et per lettere intendessi congratularsi con la Vostra Sublimita, nientemeno mi pregava, che dovesse scriver ala Vostra Serenita, che de la creatione sua si ne alegrava, quanto piu li era possibile.

Adi VII. del instante de qui se parti el Reverendissimo Arcivescovo di Crede verso l'Imperatore, per notificarli la conclusione de questo Signor Re. De quello succedera, che ragionevolmente altro non po esser, che la executione di capitoli conclusi, poiche qui sono lettere del prefato Serenissimo Imperatore nel Reverendissimo Vescovo di Varadino, per le quale conferma tute conditione concluse, non dubito la Celsitudine Vostra per lettere del prefato Signor Arcivescovo ne sara particolarmente de tutto in tempo avisato.

Dei progressi de lo exercito Turco la Celsitudine Vostra per dicte mie ultime, quanto fin quell' hora se sentiva, intexe. Dapoi questo Serenissimo Signor Re da novo ha havuto et certo el Bassa con circa persone LX millia utile, electe de tuto l'exercito, fra le quali essendo Janicari XXV millia, haver passato el Danubio et intrato in Valachia, et el Valacho, che con circa persone XXII millia se era posto alla guardia de le rive, non possendo sostenir tanto impeto, haverse posto in fuga, et fornite le fortezze, redotossi con tutti ali monti, dove per avanti haveva mandato tutte le femine, et puti, et molte victualie. La persona del Turco con el resto dele gente e a Silvanigra apresso Ainiopoli, et li ala giornata giongerli gente, chi tamen dice non ne esse la persona sua, ma el fiolo. Ma pur questa mattina me ha dicto questo Signor Re, haver per certo, che il Turco in persona se atrova in campo, et volei venir contro Belgrado, et che sono vi cinque Vajvodi; el Vajvoda Transilvano faceva chiamar tuti zentilhomini et popoli, che pono portar arme per soccorer el Valacho, secondo el comandamento de Signor Re. Sta el prefato Signor Re et quelli del conselio, che qui si attrovano, molto spaventati, dubitando, che el Valacho con el favor de Transilvano non si pena a tor bataglia. Pero questi sono popoli et quelli del Bassa sono homini electi et exercitati nele arme. Idio pervedi. Questo Signor Re incessanter et per lettere et per messi chiama, che ogni Prelato, Barone et gentilhomo, che pono portar arme se debi senza alcuna indusia ridure ad uno loco degna, pero dal fiume dela Tiza, doe piccole giornate appresso Belgrado, chiamato Zegedino, dove intende far la massa delle gente, et poi governarsi secondo li andamenti del exercito turco et cusi fra

sei fra otto zorni se partira Sua Maesta de qui, secondo se dice. Havia pregato questo Serenissimo Re, che per suo parte debi scriver ala Vostra Celsitudine, che vogli questi andamenti di turchi notificar al Summo Pontifice et a quelli altri Principi, che non credano al male da altruy, acio intendono se el Turcho dorme o veglia. (?) Di quello succedera, che in verita Serenissimo Principe non ne possando la mano Idio miraculosamente dubito per quello vedo et parmi intendere non sera se non male, peroche subjugata Valachia la Transilvania, che e due terzo di questo regno et il meglio convera inclinare. Bude XIV. Junij 1462.

Postscriptum. Come per altre mie ho scritto alla Vostra Serenita, la poverta di questo regno casone di tanti inconvenienti, quanti si vede.

(Milánói állam ltár.)

92.

1462. Thomasi jelentése a velenczei dogéhez a töröknek Oláhországba beütéséről és az ellenállók csekély erejéről.

Serenissime Princeps et Excellentissime Domine etc. etc. Dapoi scritte le alligate et retenute de ordine di questa Regia Maesta fino quest hora, sono messi et littere al Reverendissimo Vescovo de Varadino dai lochi suoi confini ala Valachia peri quali e avisato; el Turco personalmente con el resto dele exercito bombarde et tutti munitioni esser intrato in Valachia et che la fama e spaziata quella impresa vol vegnir contro Belgrado. Non so, quello piu oltra me deba dire, salvo pregar Dio, che ajuta christiani, per che grandemente e da dubitar, che le forze del Valacho con la Transilvana non potrano prevalersi dal turco. Di quello succedera, la Serenita Vostra sara avisata. La qual Idio vogli con la Santita de Sommo Pontfice instar le provisione le quale, benche sia da dubitar in tempo non possi supplire al bisogno, etiam il conforto summamente giovara. Gratie Vestre Sublimitatis me humilime commendo. Buda XV. Junij 1462.

(Velenczei állam ltár.)

93.

1462. A velenczei államtanács válasza Magyarország követének, a török elleni segély tárgyában.

MCCCCLXII. die XVI. Junij.

Sapientes Consilij » t. f. Quod Magnifico Domino Ladislao Vexen*) Baroni Hungarie ac Mareschalcho et Oratori Serenissimi Regis Hungarie, qui nuper ad presentiam nostram se contulit, et post generalia commemoravit gravia et imminentia pericula rerum Hungarie et christianorum, propter adventum Regis Turcorum cum potentissimo exercitu ad partes illas, ut omnia subvertere conetur, commemoravit quoque maximam fidem et confidentiam, quam Regia Majestas Hungarie capit de nostro Dominio, et singularem suam in nos affectionem, instantissime rogans, ut Regno illi, dudum varijs calamitatibus afflicto, et in maximis periculis constituto opem ferre vellemus, omnique studio procurare, ut R. Pontifex juxta commemorationem alias per nos factam celerem operam dare studeat ad succursum Regno ipsi, indilate exhibendum, sicut est tantopere necessarium, quodque ob id specialiter mittitur ad Beatitudinem Suam, confidens super omnia de interpositione et opera nostra, quod citissime providebitur et ect. sicut per Serenissimum D. Ducem huic Consilio relatum est. Respondeatur:

Quod vidimus et gratissime intelleximus ipsum Magnificum Oratorem, sique Regia Serenitas Hungarie pro sua benignitate et humanitate de nobis confidentiam capit, id quippe amplissime facere potest, quando quidem sumus, semperque esse disponimus Serenitati Sue maxima affectione, cordialique amore devincti; nihilque profecto magis cupiamus, quam hunc animum nostrum Majestati Sue veris affectibus patefacere. Testamur Deum nostrum, cui nihil est abditum, semper nos calamitatibus Regni illius tantum indoluisse, quantum explicari posset, tum ex ardore fidei et honoris nominis christiani, tum ex precipuo amore nostro in Regiam Celsitudinem. Laudamus quoque, nec dignis laudibus extollere possumus

*) Vezsenyi László.

Regiam Majestatem pro optimo et ferventi ejus proposito, et pro deliberatione, quam fecit mittendi Legationes suas ad Summum Pontificem, reddentes nos certos, eas optimum fructum parituras esse, nosque profecto studia et cogitationes omnes nostras, jamdiu cupide convertimus, ut per B. Suam, que caput est christianorum, perque potentatus Italie Regno Hungarie presidia et favores citissime conferantur, tam per missionem unius Reverendissimi Legati, quam per provisionem pecuniariam, litteris, frequentibus nuntijs et Oratoribus, id incessanter apud Romanum Pontificem facere studuimus, commemorantes presertim necessarium videri nobis, quod per Beatitudinem Suam et per potentias Italie contribuerentur omni mense ducatorum XII millia juxta compartitionem per Sanctitatem Suam faciendam, cum quibus in Hungaria acciperentur stipendio saltem equites IIII millia, qui opem Regie Majestati ferre possent; licetque magnis expensis simus impliciti tam in classe maritima, quam continue tenemus contra Turcum, quam in muniendis terris et locis nostris finitimis hosti gentibus et presidijs, obtulimus tamen pro portione nostra mensuatim ducatos III millia, nec defecimus, nec defuturi sumus in aliquo, ut celeris provisio rebus Hungarie fiat. Scimus Summum Pontificem misisse Oratorem suum una cum Oratore prefati Serenissimi Regis ad potentias Italas ad exequendum hunc effectum, nosque et per medium Secretarij nostri, quem ob hoc tenemus apud Beatitudinem Suam et per continuas et assiduas litteras nostras nihil omnino pretermittimus, ut quotidie ferventius animetur ad rem istam votive expediendam, sicut sibi, qui princeps est christianorum, imprimis incumbit, agere cum effectu, ut alij suo exemplo moti faciliores reddantur ad omnia facienda. Speramus et tenemus rem hanc optime successuram, hortamurque ideo plurimum Magnificentiam Suam, ut bono animo vadat ad Summum Pontificem, commemoret gravissima pericula regni et christianorum, solicitetque ex parte sua hujus rei perfectionem, ac presertim debitam portionem per B. Suam faciendam, et nos sicut prediximus, nunquam defuturi ulla ex parte sumus de ijs omnibus, que a nobis fieri possint.

De responso el deliberatione predicta, detur noticia Nicolao Sagundino, ut omnia Summo Pontifici nota sint.

+ 122 — 10 — 6.

(Velenczei állami ltár 92. l.)

94.

1462. A velenczei államtanács levele római követéhez Magyarországnak a török ellen adandó pénzbeli felsegélyezés tárgyában.

MCCCCLXII. die XVIII. Junij.

Circumspecto et Sapienti Viro Nicolao Sagundino Secretario nostro ad S. Pontificem.

1. Sapiens Consilij
2. » t. f.

Qualia et quanta sint pericula rerum Hungarie, potuisti satis superioribus nostris litteris intelligere, maximeque ex his, quas novissime ad te scripsimus, in quibus insertas misimus copias litterarum Secretarij nostri, quem dudum in Hungarie partibus tenuimus, diei XXVIIII. Maij nuper decursi, reddimurque certi, quod ea omnia nota feceras Pontifici Maximo, quodque Beatitudo Sua neque immerito tantum magnifecerit nova ipsa, quantum omnipere fieri debet. Est nempe per Dei clementiam, perque immensam ejus sapientiam supremus christianorum princeps et pater omnium, sibique incumbit imminentia ista pericula, que ut ita dixerimus, in foribus sunt, imprimis considerare. Quomodo si — quod absit — Regnum Hungarie viribus Turcorum oppressum, succumbere cogetur, sicut quammaxime dubitandum est, quid exinde subsequi possit in excidium nominis christiani: facile intelligitur. Hinc itaque factum est, ut pro summo pondere tante rei, accuratissime vigilandum, futurisque malis citissime providendum necessarium quammaxime censeamus. Et quamquam, sicut ex litteris tuis accepimus, Summus Pontifex juxta commemorationem factam de XII millibus ducatis per potentatus Italie mensuatim contribuendis in favorem rerum Hungarie contra Turchos, de quibus pro portione nostra obtulimus

mense singulo solvere florenos III millia, omni studio curare videatur hujusce rei executionem apud potentias Italas, videmus tamen et quasi palpare cognoscimus, dilationes et moras, maxima et inconveniantia et pericula paritura esse, necessariumque penitus esse, quod B. Sua pro aliorum exemplo, sicut per alias ad te scripsimus, quamprimum modum adhiberet reperiendi pecunias, quas pro portione sua contribuere velit, ut per consequens alij ad rem istam facilius inducantur. Nos vero interea, ne Rex Hungarie spe futura succursus Sanctitatis Sue destitutus videatur, cum turcisque partitum capere compellatur, ut tantam christianorum jacturam evitemus, misimus pro parte portionis nostre ducatos VII millia et alias III millia, quamprimum certi erimus istos salvos pervenisse, ad manus Regias mittemus, ut intelligat Beatitudinem Suam sibi in hac contributione non esse defuturam; de qua quidem re volumus, ut Sanctitati Sue quamprimum secretissimam noticiam dare debeas, rogando eam instantissime nostri partes, ut hanc deliberationem pro maxima ejus importantia ad statum nostrum, occultissimam in pectore suo tenere libeat ita, ut nemini nota modo aliquo esse possit, studiosissimamque operam adhibeat, quod que circa rem istam per Suam B. et per reliquas potentias gerenda sunt, citissime exequantur, nec amplius teneantur in tempus et ect.

De parte 39.

1. Sapientes Consilij
1. » t. f.

Volunt, quod pro hujusce rei importantia differatur in ista materia, quousque habeantur littere a Secretario nostro, qui est ad Romanum Pontificem.

\+ 80 — 3 — 5.

(Velenczei állam ltár 93. 1.)

95.

1462. A velenczei államtanács válasza a magyar követ előadására a török elleni segélyezés módozatai iránt.

2. Sapientes Consilij
2. » t. f.

Quia Magnificus Orator Serenissimi Regis Hungarie post factum sibi responsum juxta deliberationem istius Consilij, circa tria a nobis declarari petijt, primo videlicet, quando mittere velimus pecunias portionis nostre Domino suo Regis, — secundo, pro quanto tempore, — tertio, si occurreret, quod Summus Pontifex nihil facere vellet; quid nos facere velimus, vadit pars:

Quod dicatur ipsi Magnifico Oratori circa primam partem, quod pluribus jam diebus scripsimus et dici fecimus per secretarium nostrum Regie Majestati Hungarie in tali forma: quod certi reddimur Serenitatem Suam circa id bene contentam et satisfactam remansuram esse, ideoque persvademus et hortamur Magnificentiam Suam, quod vadat bono animo, et quocelerius potest ad Summum Pontificem pro meliori, celeriorique executioni eorum, que in hac materia gerenda sunt, sicque aliud Magnificentie Sue non dicimus circa hoc, volumus eam certam esse, quod id procedit bono respectu, et pro bono istius materie.

Circa secundam partem dicimus, quod contenti simus contribuere portionem nostram III milla ducatorum in mense per menses sex, sicut per primum Oratorem Regie Majestatis requisiti fuimus, et si ex necessitatibus illius Regni respectu Turcorum opus esse videbimus, ut subsidium nostrum per magis longum tempus fieri habeat, non estimantes minus pericula ejusdem regni, quam status nostri, declarabimus in hoc etiam Serenitati Sue per veros effectus, quantum sibi affecti simus.

Ad tercium respondemus: quod speramus et confidimus Summi Pontifici, cui tanquam supremo principi christianorum imprimis incumbit provedere circa res istas, cum effectu provivisurum esse, quodque id ipsum facient alie potentie, ad quod omnem studium nostrum adhibuimus, adhi-

bereque non cessamus, sed tamen si forte aliter eveniret, intelliget in hoc etiam Regia Majestas Hungarie, quod omni favore possibili prosequemur eum, et quod semper suis honoribus et commodis inclinabimur.

+ 92 — 3 — 4.

3. Sapientes Consilij Volunt, quod propter importantiam istius materie differatur ad diem crastinam, et quod ob hanc specialem causam vocetur ea die istud consilium.

De parte 73.

(Velenczei állam ltár.)

96.

1462. A velenczei államtanács értesiti budai követét a Magyarország részére ajánlott hadi segélypénz folyóvá tételéről, és igéri továbbá is a török ellen támogatását.

MCCCCLXII. die XXVIII. Junij.

Circumspecto et Sapienti Viro Thomasio, Secretario nostro in Hungaria.

Sapientes Consilij et » t. f. Petre! Reddite sunt nobis littere tue dierum XIIII. et XV. mensis instantis, quibus intelleximus gesta per te apud Regiam Serenitatem Hungarie in executionem mandatorum nostrorum, ac nova et reliqua omnia occurentia, commendantesque prudentiam et diligentiam tuam, respondemus tibi cum nostro Consilio Rogatorum placuisse admodum nobis, quod Majestas Regia expediverit, ut scribis, die XV. presentis Nuntium suum profecturum ad Rectores Jadre, ac accipiendum illos III mille florenos hungaros, de quibus per superiores nostras litteras ad te scripsimus. Nam pro magnitudine amoris nostri ad Celsitudinem Suam et ad commoda omnia regni sui cupidi semper sumus, in omnibus sibi satisfacere posse. Et hinc est, quod perseverantes in hoc proposito nostro, misimus etiam diebus anteactis Jadram, ultra predictos III mille alios IIII mille florenos hungaros cum ordine, quod Rectores illi nostri eos similiter consignarent nuntio prefati Serenis-

simi Regis. Et licet scripserimus tibi de missione istorum IIII. mille florenorum, miserimusque ad manus tuas contrasigna duorum grossetorum incisorum, ut per Regiam Majestatem traderentur nuntio, qui se conferret ad accipiendum dictas pecunias, sicut in illis litteris datis XII. presentis, quas te accepisse non dubitamus, cavetur: advisamus tamen te, quod pro accelerando tempus ultra ordinem predictum datum Rectoribus Jadre, injunximus etiam eis, quod si primus Nuntius Regius lator III millium florenorum, secum etiam deferre vellet et istos IIII mille florenos, quos non dubitamus applicuisse Jadram ante expeditionem dicti primi nuncij, Rectores ipsi nostri consignarent etiam sibi ipsos IIII mille florenos simul cum III millibus, conducendos prefate Regie Majestati, non obstante, quod non exhiberentur eis contrasigna ipsarum pecuniarum ad te missa, sicut prefertur; jussimusque eisdem Rectoribus, ut si opus esset, providerent de bona scorta usque ad confinia Hungarie prefato Nuntio, qui si omnes pecunias dictas secum tulerit, bene quidem; quando vero non: secundum Nuntium Regie Majestatis cum contrasignis nostris, ipsos IIII mille florenos habiturum esse non dubitamus, ultra quas pecunias mittimus etiam de presenti Jadram alios III mille florenos hungaros, qui sunt supplementum X mille florenorum, pro quibus recipiendis per nuntium Regium, videbis his insertum contrasignum unius grossoni incissi, cujus aliam partem misimus juxta solitum ad Rectores Jadre. Eris itaque quamprimum ad presentiam Serenissimi Regis, premissa sibi significando, ut mittere possit pro pecunijs istis, declarabisque verbis amplissimis Majestati Sue, quam moleste audivimus nova, que nobis significasti de progressibus Turcorum, quantum sibi affecti sumus, cupimusque omnem ejus gloriam, et commoda sui status, quodque nihil omnino omisimus, nec omittimus, ut Sumus Pontifex et alij potentatus Italie absque mora prestent favores suos pro portione sua XII millibus ducatis in menses Serenitati Sue, sicut diximus Magnifico Mareschalcho et Oratori suo, qui his diebus, sicut etiam ad te scripsimus, expeditus a nobis ad Summum Pontificem profectus est, ut apud Secretarium nostrum, quem illic habemus, sollicitet celerem executionem eorum, que

circa hoc fieri habent. Post cujus quidem Regij Oratoris recessum a nobis habuimus litteras ab prefato Secretario, quibus nos certificat, Summum Pontificem dixisse sibi, velle contribuere pro portione sua singulo mense ducatos II mille, quodque primus Orator Regius cum oratore Romani Pontificis profecti erant ad alios Italie potentatus ad perfeciendam rem istam, nos vero indilate rescripsimus ipsi Secretario, quod una cum Oratore Regie Majestatis, qui nunc ultimo illuc se contulit, studeat per omnes modos dare certissimam expeditionem huic facto, quodque de presenti ex necessitatibus et periculis Regni Hungarie mittat Regie Majestati portionem suam trium aut quatuor mensis, offerentes et nos facere istud idem pro parte nostra. Et demum nihil inexpertum relinquimus, ut Serenissimo Regi per omnes modos, presidio et favori esse possimus. Hortaberis itaque nostri parte Majestatem Suam, ut pro consueta sapientia, et virtute sua, magno et forti animo se habeat in honorem summi Dei nostri, perpetuamque et eternam gloriam Celsitudinis Sue, totiusque Regni sui, quomodo per Dei gratiam res iste Italie ad favores Serenitatis Sue optime disponuntur, et de bono in melius processure sunt. Et nos de quanto continue habebimus, Majestatem Suam certiorem faciemus, quam instanter rogabis, ut factum pecuniarum, que per nos mittuntur, apud se pluribus dignis respectibus secretissimum tenere velit; subjungendo Serenitati Sue, quod ut per effectum intelligat, nos sibi in omnibus possibilibus non esse defuturos, preparabimus alios VIII mille florenos cito mittendos Jadram, similiter ad computum portionis nostre, ut sicut per alias ad te scribemus, Majestas Sua pro illis mittere possit.

Placuit nobis admodum intelligere, quod sicut scribis, secuturus sis Serenissimum Regem versus Segedinum, mansurus penes Majestatem Suam, et exercitum suum ad unam dietam, et ita volumus, quod facere debeas ut per continuas litteras tuas de occurentibus solicitam nobis noticiam dare possis, ita quod saltem singulis X diebus tuas litteras habeamus, sicut plurimum cupidi sumus; nec respicias ad expensas cursorum, quomodo eis hic libenter solvi faciemus.

+ 149 — 8 — 2.

Volumus preterea, quod prefato Serenissimo Regi dicere debeas, quod apud Romanum Pontificem omnimodam instantiam facimus, circa celerem expeditionem Reverendissimi D. Cardinalis Sancti Angeli, quem ad svasiones nostras Sanctitas Sua mittere statuit Legatum in Hungariam et ad ipsum Serenissimum Regem.

(Velenczei állam ltár 95. l.)

97.

1462. A velenczei államtanács római követét a töröknek Oláhországba beütéséről értesíti és buzdítja a római széknél az ajánlott segély kieszközlésére, s a magyar követ kérelmének támogatására.

MCCCCLXII. die XXVIII. Junij.

Quod scribatur Circumspecto Nicolao Sagundino, Secretario nostro ad Summum Pontificem in hac forma:

Sapientes Consilij et
» t. f.

Nicolae! Postquam sub die XXII. presentis, significavimus tibi per litteras nostras adventum huc Magnifici Oratoris Regie Majestatis Hungarie et quid responderimus sibi circa presidia regni Hungarie, pro quibus ad Romanum Pontificem proficiscitur, supervenerunt nobis littere tue dierum XVI. XVIII. et XVIIII ejusdem, quibus inter cetera intelleximus responsum per Summum Pontificem tibi datum volendi contribuere in favorem rerum Hungarie pro portione sua Ducatos II mille singulo mense; quodque Orator Sue Beatitudinis simul cum Oratore Regis ejusdem itineri commissus erat ad potentias Italas accessurus, supervenerunt que nobis littere Circumspecti Thomasij Petri, nostri Secretarij in Hungaria dierum XIIII. et XV. mensis hujus, nuntiantes nobis Turcorum Regem potentissimo exercitu trajecto flumine Danubij in partes Valachie fecisse insultum, cujus Dominus tantos impetus et conatus sustinere non valens, ad refugium montium cum suis se reduxerat, ne in nepharias Crucis hostium manus in-

cideret. Cumque littere ipse pejora, gravioraque pericula minari videantur: decrevimus pro magnitudine et pondere novorum istorum, exemplum earum litterarum his implicitum ad te mittere, volentes et mandantes tibi, quod de predictis omnibus studeas quamprimum Pontifici Maximo plenam dare noticiam, ut Beatitudo Sua, que princeps et christianorum pater est, de omnibus, sicut decens est, certior fiat, sique ad receptionem presentium prefatus Magnificus Orator Serenissimi Regis Hungarie, qui proxime his diebus a nobis discessit, illuc attigerit, seu cum primum aderit, comunicabis etiam secum nova predicta, ac sibi declarabis, quantum habuisti a Summo Pontifice, qui contribuere contentus est, sicut prefertur, pro portione sua ducatos II mille in mense. Estque mentis nostre, et ita cum nostro Consilio Rogatorum mandamus tibi, quod tam simul cum ipso Magnifico Oratore, quam etiam seperate studiosus sis adire presentiam Summi Pontificis solicitando, et nihil omnino de his, que apud Beatitudinem Suam fieri possint, pretermittendo, ut rebus Hungarie et consequenter christianis in tanto periculo constitutis, favores pecuniarum, quam citissime conferantur, commemorando in specie Beatitudini Sue, quod gratissime intelleximus, quantum Sua Sanctitas tibi dixit, circa contributionem pro portione sua ducatis II millibus singulo mense, quodque nos polliciti sumus ducatos III millia in mense, quos promptos habemus, offerimusque in tam sancto et necessario opere, sed cum provisio istarum pecuniarum fienda Regi Hungarie multum in celeritate consistat, ardet nempe, ut videtur, illis in partibus periculosissimus ignis, conditionesque regni illius tales sunt, quales non dubitamus Sanctitatem Suam optime intelligere, sciremus reverenter hortari, et filiali devotione Beatitudini Sue, persvadere, ut pro aliquali refrigerio, et remedio rerum illarum, Sua Sanctitas mitteret de presenti portionem suam trium vel quatuor mensium Regi predicto, quomodo et nos ad ipsum pro oblata portione nostra facere contenti sumus. Commemoramus quoque, ut cum Sanctitas Sua, jam alijs potentatibus Italie exemplum tradiderit in contributione ejusmodi, frequentibus litteris et nuncijs solicitare non desinat potentias ipsas ad contribuendam portionem

suam. agendumque omni celeritate, quecunque gerenda sunt, ne Regnum Hungarie, sicut quammaxime dubitandum est, aut perire, aut Turcis succumbere compellatur. De quanto autem in premissis fueris executus, et de quanto per Summum Pontificem agetur, per assiduas litteras tuas nos certiores efficies.

+ 138 — 1 — 8.

Volumus preterea et mandamus tibi, quod apud Summum Pontificem omnem honestam instantiam facere debeas circa expeditionem Reverendissimi Domini Cardinalis Sancti Angeli Legati profecturi ad partes Hungarie, cujus accessus tantum fructuosus et utilis erit, quantum sapientissimam Sanctitatem Suam longemelius, quam nos intelligere non dubitamus et ect.

(Velenczei állam ltár 95. l.)

98.

1462. A velenczei államtanács válasza István fejedelem követének a török elleni segély tárgyában.

MCCCCLXII. die XVI. Julij.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Quod ad Capitula nostro Dominio porrecta per Spectabiles Oratores Ill. D. Ducis Stephani Sancti Save Respondeatur, quemadmodum superiore anno responsum fuit, quod quamquam pro magna virtute et magnanimitate Excellentie Sue, situ et alijs conditionibus locorum suorum, non dubitemus, quod in omnem casum prevalebit se, statumque suum viriliter contra ipsum Turcum defendet. Tamen si intelligemus aliquod periculum ei imminere, omnes possibiles favores nostros Excellentie Sue prestabimus, prestarique faciemus, quomodo et illius honorem et commoda, et conservationem status sui non minus, quam nostri proprij optamus.

Et quomodo alia capitula parvi momenti sunt, auctoritate hujus Consilij captum sit, quod per Collegium expediri possint.

\+ 116 — 11 — 1.

(Velenczei állam ltár 97. l.)

99.

1462. A velenczei államtanács a clissai ügyben előbbi határozatától el áll.

MCCCCLXII. die XVIII. Julij.

2. Sapientes Consilij
1. » t. f.

Quoniam non facit pro nostro Dominio his temporibus immiscere nos in negotio Clisij, precipue gratia Serenissimi Regis Hungarie, qui nostro Dominio amicus esse videtur:

Vadit pars: Quod pars capta XXIIII. Martij prope preteriti super ipso negotio Clisij revocetur in totum et per totum, adeo ut nullius vigoris vel efficatie sit.

de parte 76—80.

Ser. Paulo Bernardo Sapiens Consilij

Quia materia hujusmodi rei magni ponderis est, bonaque consultatione indiget, vult, quod pro nunc supersedeatur, et ad unum aliud Consilium rejiciatur.

\+ 73—74 — 2 — 3—1.

(Velenczei állam ltár 98. l.)

100.

1462. A velenczei államtanács Thomasi Péter követe által üdvözli Mátyás királyt a török elleni támadásban, és az ajánlott pénzsegély küldésének módozatait közli.

MCCCCLXII. die XVIII. Julij.

Circumspecto Viro Petro Thomasio. Secretario nostro in Hungaria.

Sapientes Consilij t. f. Petre! Ternas litteras Suas accepimus datas XXVIIII. Junij, primo et tercio presentis, quibus intelleximus nova Hungarie, et reliqua occurentia, et quid presertim dixerit tibi Serenissimus Rex circa favores sibi prestandos contra Turcum, qui provincias illas Valachie subvertere conatur, ut exinde ad ulteriora procedat; intelleximus quoque ferventem animum et optimam dispositionem Regie Majestatis Sue, ad exeundum in castra, coadunandumque exercitum, ut hostibus resistere possit. Nobis, ut sepe diximus, magis molesta esse non possent, quecunque adversa contingant, tum ratione sincerissimi amoris et immense caritatis nostre in Serenitatem Suam, regnumque istud, tum pro commodo totius nominis christiani, nec dignis videmus laudibus posse extollere Majestatem Suam, que magno et forti animo procedat, ut crucis hostibus se opponat cum immortali et eterna fama Celsitudinis Sue, saluteque et conservatione regni sui. Nos vero, sicuti etiam alijs superioribus nostris litteris intelligere potuisti, in omne decus et commodo Majestatis Sue et regni istius nihil pretermisimus, nec ex parte nostra pretermissuri sumus. Misimus hactenus Jadram ducatos X millia, quorum VII milla pluribus jam diebus habuit nuntius Regius deferendos Majestati Sue, sicut litteris Rectorum Jadre facti sumus certiores: voluimusque certi ante has pecunias ipsas Serenitati sue fuisse delatas, quod [illegible] pro alijs III millibus accipiendis cum contrassignis ad te missis, ultra quos X mille ducatos advisamus te, quod persistentes in proposito et solita affectione nostra, sicut proximis diebus tibi scripsimus, ad

ipsum Serenissimum Regem, ultra dictos ducatos X mille nos missuros esse ducatos VIII millia; ita mittere quamprimum intendimus Regie Majestati Sue ducatos X millia, ita ut a nobis accipiat ducatos XX millia. Et ita, quamprimum Serenitati Sue referes nostri parte, quam etiam advisabis, quod Sumus Pontifex sicut novissimis litteris Secretarij nostri apud eum existentis accepimus, deliberavit pro portione sua solvere equites mille eidem Serenissimo Regi, et ita respondit ultimo Oratori Majestatis Sue, qui illic fuit, et nunc ad ipsum Regem regressurus est. Jussitque Summus Pontifex quod illi VII millia ducati, qui sicut tu etiam scribis, sunt apud Reverendissimum Cardinalem Strigoniensem, in hoc subsidio conferantur, deliberavitque supplementum subsidij predicti Sanctitas Sua quamprimum remittere ad partes illas, nosque jam scripsimus et apud B. Suam omnimodam operam damus, quod saltem remittat alios VI. mille ducatos. Et demum certificare poteris Regiam Majestatem, quod nihil ex parte nostra omissuri sumus, ut rebus suis per omnes modos favere possimus. Prefatos autem X mille ducatos mittemus, quo celerius poterimus, vel per prefatum Oratorem suum, quem inter hos dies hic expectamus, vel per alium modum, quem celeriorem esse putabimus.

Adjunctas litteris tuis, accepimus litteras Regie Majestatis directivas primo Oratori Suo, qui missus fuit ad potentatus Italie, quarum litterarum exemplum, habitum ab ipso Serenissimo Rege, etiam ad nos misisti, sicut ipse tibi jussit. Pro qua quidem re, et pro multa humanitate et affectione, qua in rebus omnibus nobiscum utitur ejus Majestas, volumus, quod sibi nomine nostro gratias ingentes habeas, maximeque in ea parte, per quam scribis eam per cedulam quandam in dictis litteris insertam, mandare Oratori suo, quod tam in differendo, quam in reddendo ad Serenissimum Regem Orator ipse sequi debeat nostram opinionem, que est solita affectione nostra loquendo, quod ipse primus Orator ad huc differat apud S. Pontificem, ut una cum Secretario nostro solicitet quecunque gerenda sunt.

Misimus itaque litteras prefatas regias ad manus Secretarij nostri predicti, cum ordine, quod illas reddat eidem

Oratori, sibique declaret hanc opinionem nostram. Tu vero de successibus rerum illarum studiose eris continuis litteris tuis nos certiores efficere. Pangratium cursorem cum nostris litteris ad te misimus pluribus jam diebus, quem ad nos remittas, et etiam de alijs cursoribus illarum partium; nosque si alios cursores practicos hic habere poterimus, eos ad te mittemus.

\+ 127 — 20 — 4.

Post hec advisamus te, quod de summa X millium ducatorum, quos — ut prediximus — Serenissimo Regi mittere statuimus, de presenti Jadram florenos IIII mille hungaros mittimus, et ob id videbis his implicitum contrasignum medietatis unius grossoni, quod Majestati Sue quamprimum presentabis, ut nuntio — quem mittet Jadram — illud consignet, presentandum Rectoribus illis nostris, quibus misimus aliam partem grossoni predicti cum ordine: quod eidem Nuntio Regio ipsos IIII mille florenos immediate debeant numerare.

(Velenczei állam ltár 98. l. Doc. II.)

101.

1462. A velenczei tanács Sagundino Miklós római követe által a Pápát a magyar-török ügyben gyors segélyre ösztönzi.

MCCCCLXII. die XVIIII. Julij.

Circumspecto Nicolao Sagundino, Secretario nostro ad S. Pontificem.

Sapientes Consilij et » t. f. Nicolae! Ultime tue littere ad nos reddite sunt dierum XIII. et XIIII. presentis, ex quibus intelleximus, quid Rom. Pontifex tibi dixerit circa responsum Oratoris Regie Majestatis Hungarie, quod responsum deinde te presente Sua Sanctitas sibi fecit, videlicet, volendo solvere equitēs mille per tres menses eidem Serenissimo Regi, quodque bona pars pecuniarum pro ista expensa erat apud Reverendissimum Cardinalem Stri-

goniensem, quas Sua Sanctitas in hoc exponi juberet, et de reliquo provideret et ect. Respondentes itaque cum nostro Consilio Rogatorum volumus et mandamus tibi, quod his habitis des operam adeundi presentiam S. Pontificis, cui imprimis nomine nostro gratias ingentes habebis de comunicatione predicta et de humanissimis verbis et modis, quibus nobiscum utitur sua clementia, quodque intelleximus responsum per eam datum Oratori Hungarie, reddimurque certi, quod pro ardenti desiderio B. Sue, in rebus fidei et christianorum nihil unquam de possibilibus omissura sit pro salute nominis christiani. Dolemus ex corde, quod principes et potentatus Italie in hoc tam sancto et necessario opere difficiles videantur, utque S. Sua intelligat gravissima pericula Hungarie et Valachie, sequentes solitum morem nostrum, mittimus his implicita exempla litterarum, quas ab Secretario nostro in Hungaria existente novissime habuimus, que quidem pericula, cum maxima sint, certissimi sumus, quod Sanctitas Sua piissima et sapientissima tantum magnifaciet, quantum omni jure merentur, futurisque malis dignabitur occurrere, nos autem cupidi semper cum Beatitudine Sua reddere nos conformes, notum ei facimus, quod misimus indilate in Hungariam, et ad manus prefati Serenissimi Regis ducatos X mille, sed quomodo judicio nostro res iste Hungarie magnis periculis proxime sunt, provisioque earum in celeritate consistat, et summa pecuniarum, que sunt aqud Reverendissimum Cardinalem Strigoniensem, ut ex litteris Secretarij nostri illis in partibus, intelleximus, sint ducatorum VI millia. que summa cum nostris X millibus ducatis, judicio nostro tante rei et opportunitati non satisfacit, non desinemus solita filiali devotione nostra reverenter commemorare, et devotissime supplicare, ut computatis pecunijs, que sunt aqud ipsum Reverendissimum Cardinalem, supplere et providere quampri. mum libeat usque ad summam XX millium ducatorum. Stringuntur nempe pericula illa per modum, quod utinam non peniteat christianos principes tarde nimium credere voluisse. Hoc autem mandatum nostrum apud S. Pontificem prefatum acuratissime exequi studebis, et de quanto deliberabit Sanctitas Sua, nos solicite litteris tuis certiores facies.

Mittimus ad te his adjunctas litteras prefati Serenissimi Regis, directivas primo Oratori Suo, qui ad potentias Italas se contulit, quas volumus, quod sibi presentare debeas, si illuc attigerit, vel quamprimum ibi erit. Et quomodo, ut scripsit nobis Secretarius noster in Hungaria, qui etiam de ordine Serenitatis Sue misit ad nos copiam ipsarum litterarum, licet Rex ipse ordinet sibi per litteras ipsas, quod cum quanto habuerit a Sum. Pontifice recedat rediturus ad Regem, neque voluisset, quod ad potentias Italie accessisset, tamen videtur, quod in litteris ipsis sit quedam cedula, per quam ipsi Oratori Rex jubet, quod circa reditum suum, vel non, sequatur opinionem nostram, volumus, quod ipsi Oratori dicere debeas, quod utile esse putamus, quod adhuc illic differre debeat, solicitetque presidia apud S. Pontificem, et aliter, sicut melius et utilius esse cognoverit; de qua quidem re nos etiam litteris nostris per medium Secretarij nostri in Hungaria noticiam dabimus illi Serenissimo Regi, quem non dubitamus bene contentum permansurum esse.

Demum volumus, ut Pontifici Maximo nostri parte instantissime supplices, ut libeat penes se habere secretissimum factum pecuniarum, quas misimus et missuri sumus ad prefatum Serenissimum Regem.

+ 129 — 1 — 1.

(Velenczei állam ltár 99. 1.)

102.

1462. II. Pius pápa levele Sforcia Ferencz maüandi herczeghez, hogy Magyarországot a török ellen szintén segítse.

Pius Papa II. Dilecte Fili! salutem et apostolicam benedictionem.

Noluimus tue nobilitati incognita esse, que cum Oratoribus Carissimi in Christo filij nostri Mathie Regis Hungarie proximis diebus acta sunt. Ea enim, que quicquam ponderis in se habent, libenter tecum communicamus, presertim quod ad communem Christiani populi rem pertinet. Cum

affirmaretur Imperatorem Turcorum magnas parasse copias, ut Regnum Hungarie, aut finitima ei Christianorum loca invaderet: Rex ipse, ut suos tutaretur fines, omnem curam adhibuit et copias militum, quam majores potuit, paravit. Et quoniam eas non satis ad arcendam hostium vim esse putavit, convertit se ad alia auxilia exquirenda. Oratorem igitur suum ad nos misit, opem implorans, cui nos certam pecunie summam polliciti sumus et petenti nuntium concessimus nostrum, quod una secum nostro etiam nomine principes et communitates Italie, ut opem ferant, hortaretur, quos ad nobilitatem tuam jam pervenisse credimus. Nuper vero cum res magis ferveret et imminens rei discrimen apparere videretur, alium Rex Oratorem ad nos misit, virum magni pretii et experientie de primoribus Regni, petens: ne Hungariam deseramus, vallum Christiani populi, qua est porta ad invadendas fidelium nationes. Nos autem, ut Excellentia tua probe novit, multis ac magnis ob tutelam Neapolitani Regni expensis, quas vix ferre possumus, impliciti sumus; considerantes tamen, quantum detrimenti Christiana respublica pateretur, ubi Turcus in Hungariam irrumperet, statuimus, ut mille equites nostra impensa in Hungaria conducantur. Et ita mandatum dedimus et pecuniam, quam pro Regni illius tutela et hostium, ubi oportunum Regi videatur, invasione constituimus. Voluimus hec tue nobilitati nota esse, quam etiam hortamur, ut pro tuenda Christi fide consilio et ope, ubi potes, non deficias. Ita enim Deo rem gratam efficies et apud homines gloriam immortalem consequeris. Datum in Abbatia Sancti Salvatoris Clusinensis Dioecesis sub annulo piscatoris, die XVIII. Julij MCCCCLXII, Pontificatus nostri anno IIII-o.

G. de Piccolominis.

Dilecto filio Nobili Viro Francisco Sforţe, Duci Mediolani.

(Milánói állam ltár.)

103.

1462. A velenczei államtanács bizonyos tárgyalt ügynek fo tosságát tekintve, eltiltja annak elárulását.

MCCCCLXII. die XXIII. Julij.

Ser D. Dux Consiliarij
Ser Hector Pasqualigo
Ser Guilelmus Guerino
Ser Joannes Gradenico
Ser Filippus de Molino
Ser Hermolaus Pisani.

Quod attenta maxi importantia materi que in hoc Consilio p senti die tractata cujus pondus longe u lius intelligitur, qu explicari possit, nemo extra hostium istius Consilij de ea v bum aliquod facere possit, nec per aliquem actum, demonstrat nem, signum, aut aliam conjecturam quicquam alicui dec rare aut propallare sub pena haveris et persone et sub ju mento. cui omnis obligati sint. Et omnes de isto Consilio lune proxime teneantur venire ad illud, ut huic materie de tus finis imponi posset.

\+ 150 — 0 — 0.

Serenissimus D. Dux et Consiliarij

Item die XXVI. Julij in Ro tis iterum posita et capta fuit p supra scripta.

\+ 105 — 0 — 0.

(Velenczei állam ltar.)

104.

1462. A velenczei államtanács határozata a pápa követé adandó válasz iránt.

MCCCCLXII. die XXVI. Julij.

Ser Hieronimus Barbadicus Sapiens Consilij

Contulit se ad Serenissim Principem nostrum Joa nes Benassai. et loquens a se. nonnulla secreta expli vit. que ut dixit. cogitaverat. circa adventum S. Po

ficis ad hanc urbem nostram, sicut per ipsum Dominum Ducem huic Consilio relatum est, propterea vadit pars:

Quod Serenissimus D. Dux respondeat Joanni Benassai, si veniet petiturus responsum, optime intellexisse ea, que ex se cogitavit, et postea secum communicavit, unde multum comendari meretur; et dicimus sibi rem hanc multis de causis magni ponderis et momenti esse, precipue quod Summus Pontifex dominus tante dignitatis et auctoritatis se moveret, nisi prius res melius disponantur, que graviori consilio opus habent.

\+ 92 — 3 — 2.

Ser. Nicolaus de Canali D. Sapiens t. f. Quod considerata importantia istius materie, et attento, quod die crastina venturus est ad presentiam Dominij unus Orator Summi Pontificis: differatur ad unum aliud Consilium. — De parte 77.

(Velenczei állam ltár.)

105.

1462. Balbi Domokos jelentése a velenczei államtanácshoz a töröknek Dragul oláh vajda elleni hadjáratáról.

Da Constantinapoli adi XXVIII. Julij. 1462. Dominicus Balbi, Bajulus ala Signoria di Venetia.

Illustrissime Princeps etc. Aviso la Vostra Excellentia Signoria, come la nave retenuta da di 27. Marzo infin adi XXI. del presente cum grande faticha e spesa ho possuto havere licentia ala terza volta, et non solo ritengono il passo del mare, ma anche a terra pochi possino andare, e quelli cercano non portasse lettere de nove, che apartegnesse ai turchi, per la qual cosa io non ho possuto avisare la Vostra Signoria apieno de progressi de questo Signor. Hora quanto al presente accade, per questa avisero. Essendo passato el dicto Signor in Valachia, trovo el paese vacuo et de hominj et de ogni sorta de victualia; et erano tuti reducti ale montagne et

loghi munitissimi, procedendo aduncha i Turchi molto assentiti e riguardosi temendo detracti de Dracuglia; non se potera tanto guardar, che Valachi non li facesse danno et maxime de notte et questi non erano ultra che persone CC. Dapoi, che Turchi forono apresso la montagna, el Dracuglia cum circa persone 30 millia assalto el campo circa due volte et feceli grande damno et la seconda volta se non fusse stato avisato el Turcho, se tien de certo li haveria facto grandissima paura; ma trovandolo provisto, benche animosamente venisse ale mani, nientemeno non lo potera offendere molto per essere tutto el campo serato et muniti, di cari et cameli intorno, et nisuno Turcho usira de fuore, ne dava contrada alo inimico et cussi fo battendo da hora quattro de nocte sino ala diana (chiara), li Valachi se partiva susu le lor stantie; a casu uno Haly beghi Capitaneo de questo Signor ritornava da far preda et havea preso circa 1500, de le quale da Valachi per primo havea havuto spia et guida, dove erano fugiti et solo erano femine et puti, el quale Haly cum homeni circa 80 millia scontrandosi ad uno passo cum Valachi gia afatigati e stanchi, fu ale man cum loro et da una parte et del altra fu fato grande tagliata in modo, che da volunta cadauno se parti et fu morto dei Valachi circa cinque millia et Turchi circa XV millia, la qual cosa sentendo el Signor Turco, subito levo il campo et passo la fiumara indreto, et a di XI. del presente ziunse in Hadrianapoli circa i confini de la Valachia, lasso el fradello de Dracuglia cum alcune bandieri dei Turchi per tentar li animi de Valachi, de quanto volesseno lassar el Dracuglia convenir de quest altro. Hora si dice esser stato preso cum circa 4 millia turchi et messo al palo.

L'armada da mare de questo Signore, insieme cum el Signor della Valachia bassa ando a combatere el castello delij costomo (?) intorno, al qual stette circa zorni 8 et non li ha possuto far alcuna cosa, anzi sono stati morti azapi in grande numero et cum vergogna son tornati et comunamente tutti malmenati.

Item e prohibido de cavare ramij et piombi et cuoij, che torna a grande danno dei mercadanti.

(Milánói állam ltár.)

106.

1462. A velenczei államtanácsot István fejedelem, fiának, Vladiszlávnak a törökhöz pártolásáról, s ennek folytán az őt fenyegető veszélyről értesitvén, a köztársaság pártfogását kéri.

MCCCCLXII. die XIII. Novembris.

Capitula porrecta per Oratores Illustrissimi D. Ducis Stephani.

Excelsa Signoria! Som certo, haveti intexo, come el mio figliolo Vladisavo e andato contra la mia volonta al Imperador Turco, et digando al Imperador, chel mio padre me cazo del mio paexe et non dagandome la parte de la mia heredita, che me apartien. Pertanto prego la Vostra Signoria et per questa caxone som vegnudo ai pie de la Vostra Signoria, che me fate la parte de territoria dezo, che tien el mio padre Ducha Stephano, el qual Vladisavo promete alo Imperador Turco centomilla ducati, et anche piu zo che, sera mio sera al tuo commando, cusi el paexe, come i castelli. Al qual lo Imperador rispose: donde haverai centomilla ducati, dapoi che tu e cazato fuora del tuo paexe et da tuo padre? Et Vladisavo li rispuse, che la Signoria de Venexia me imprestera cinquanta millia ducati et Ragusei altri cinquanta millia. Pertanto pregamo la Vostra Signoria se i haveti promessi, non li dati, et se non li haveti promesso: non li prometeti; perche ho manda ai Ragusei mei Ambassadori, loro zurano che non li hanno promesso niente et si non li promettera, perche hanno mazor bixogno per li soi facti, cha per nui. Et oldando lo dito Imperador le promesse del mio fiol Ladisavo, li dete grandissima hoste de Turchi, che vegnisse sopra mi et sovra lo mio paexe, commendandome lo dito Imperador, che daga la mita del mio paexe al mio figliolo. Et in quello mezo sovrazonse li Hungari al Danubio, per questa caxon non oserano intrar nel mio paexe questi Turchi cum mio fiolo. Et dapoi alquanti zorni mando l'Imperador el suo Ambassador a mi, digandome: el tuo figliol me ha promesso cento millia ducati. per tanto datimi vui cento millia ducati, over datemi

tre castelli. El primo Corobuch, el secondo Mizevaz, li qual do castelli sono a confini de Ragusi, el terzo castello Zazevina, el quale a confini de Dalmatia. Et dagandome vui cento millia ducati, overo questi tre castelli, io daro bona parte del mio paexe a to fiolo Vladisavo et in el tuo paexe non tochero niente, per questa caxon te domando questi castelli per esser piu appresso Venitiani et Ragusei. Pertanto Excellentissima Signoria ho deliberado piu tosto morir, che dar questi castelli, ne cento millia ducati al Turco. Et cussi som certo, che questo anno nuovo vignera el suo exercito contra di me nel mio paexe. Pertanto prego la Vostra Signoria Excellentissima se per caxo mesera de bixogno, che la Vostra Signoria me sovegni de ballestri, et de arme, et parte de soldadi, perche sempre ne ho dito Exc. Sua el mio paexe et li miei castelli sono sempre ai vostri commandi. Et se la Vostra Signoria mandera alguno Ambassador al Turco, fate che el mio facto ne sia recommendado. Et anchora Exc. S. supplica el Ducha Stephano ala Vostra Exc. Signoria, che quando el mio barba Vaivoda Sandal ha vojudo dar el tributo al gran Turco et vui l'haveti conseiato, cheli daga, et cussi prego la Vostra Signoria dati a me conseio, zo che debio fare, pero, che non ho mazor amigo, che la Vostra Signoria.

Et siando zonti nui Ambassadori a Ragusi, et spectando el tempo de partirne, vene uno zentilhomo del nostro Signor Duca Stefano, per lo qual ne mando digando: Dapoi ne partisti da mi, vene uno Ambassador del Turco da mi, per lo quel me mando a dire; e ho sentito, che tu te tiem cum el Papa, et si te manda li suo Ambassadori, et tu li mandi i tuo ad esso. Et similmente cum la Signoria de Venexia. Et per questo te commando, che tu non habbi a far niente cum la Signoria de Venexia, ne cum el Papa. Et io li resposi, che mio padre et mio barba sempre ha habudo per suo Signori li Venetiani, et cussi anche io li vojo haver per mie Signori. Pertanto prego la Vostra Signoria, se un altra volta me mandasse questa Ambassade, de me conseio, che resposta i debo fare et ect.

(Velenczei állam ltár 126. 1.)

107.

1462. A velenczei államtanács válasza Mátyás királyhoz az oláh fejedelem hütlensége iránt.

MCCCCLXII. die XV. Januarij.

Serenissimo Domino Mathie, Hungarie Regi.

Sapientes Consilij et » t. f.

Libuit Serenitati Regie Vestre litteris ejus nuper ad nos delatis, significare infestum casum Vaivode olim Valachie, qui adversus Majestatem Vestram, regnumque vestrum tantum facinus perpetrare molitus erat. Nos vero, qui amore precipuo ac singulari affectione Serenitati Vestre devincti sumus, et qui profecto felicibus rebus omnibus, faustisque successibus Majestatis Vestre letamur quammaxime, adversis vero semper indoleremus, habemus gratias, et quidem ingentes Serenitati Vestre pro comunicatione hujusmodi, quam a sua in nos immensa benivolentia processisse non dubitamus. Nec satis laudare eam possimus, pre adhibitis remediis, proque provisionibus per eam factis, tam in partibus Transilvanis quam Transalpinis, et alibi, ut rebus Regni, salutique status vestri, Serenitas Vestra non minus opportune, quam sapienter consuluisse, providisseque videatur. Reliquum est, quod Majestatem Vestram certissimam esse voluimus, eam esse mentem nostram, eumque animum semper nobis esse futurum, ut omnem sublimationem, omnemque splendorem et gloriam Celsitudinis Vestre non minus quam proprium, gratissimam semper ac jucundussimam habituri sumus.

\+ 143 — 1 — 0.

(Velenczei állam ltár 135. l.)

108.

1462. A velenczei államtanács válasza Thomasi Péter magyarországi követéhez Drakulya oláh vajda ügyében, egyuttal helyeselvén Mátyás eljárását a bosnyákországi fejedelem és az István közt tervezett szövetség, valamint a Signoriához küldendő követség iránt, tudatja a saját török elleni, különösen tengeri fegyverkészülődéseit, a pénz küldését igéri, és négy bibornok kinevezéséről értesiti.

MCCCCLXII. die XV. Januarij.

Circumspecto et Sapienti Viro Petro Thomasio, Secretario nostro in Hungaria.

Sapientes Consitij et
» t. f.

Petre! Reddite sunt nobis littere tue dierum primi, tercij et XXVI. Novembris, quas in eam usque diem retinisse scribis, quia sic visum fuit Regie Majestati Hungarie ex causis et respectibus in litteris tuis contentis. Intelleximus ex eis, quecunque tunc usque occursa illis in partibus, ac casum retentionis Draguli olim Vaivode, circa quam rem idem Serenissimus Rex etiam per suas litteras nobis scripsit, et respondentes tibi dicimus, quod laudantes prudentiam et diligentiam tuam, tam pro omnibus, que nobis significasti, quam pro his presertim, que dixisti et fecisti apud Suam Serenitatem, est nostre intentionis et volumus, quod esse debeas ad ejus presentiam. Sueque Majestati presentare litteras nostras presentibus alligatas responsivas ad eas, quas sicut premittitur, nobis scripsit, cujus quidem responsionis nostre copiam ad tui informationem mittimus his implicitam, juxta quam in verbis, que circa hoc habebis cum Serenitate Sua, volumus, quod te debeas gubernare.

Intelleximus preterea quantum scripsisti nobis, habuisse ab Serenissimo Rege, et ab Reverendissimo D. Episcopo Cenadini nomine Majestatis Sue, de optima dispositione sua procedendi tempore novo magnanime contra Turcum, nec expectare velle, quod ab ipso Turco preveniatur. Intelleximus quoque, quantum Majestas sua dici et svaderi fecerat Serenissimo D. Regi Bossine, ac Illustri Duci Stephano circa

unionem invicem habendam, ut unite et magis potenter procedatur et ect. Quodque Regia ipsa Majestas Hungarie mittere instituerat ipsum Dominum Episcopum Cenadiensem Oratorem suum ad S. Pontificem et ad nos. Circa quam materiam respondentes dicimus, quod laudamus plurimum responsum per te datum. Quomodo non est dubium, quod si Serenitas Sua cum effectu procedet contra prefatum Turcum: id ipsumque facturi sint prefatus Rex Bossine, et Dux Stephanus, indubie sperandum erit Majestatem Suam aqud Deum et homines maximum meritum, laudem et gloriam consecuturam esse, regnumque illud suum secure et quiete possessurum esse.

Et circa partem Oratoris mittendi dicimus, quod intuitu Serenitatis Sue videbimus semper eum leto animo et libenter, quando quidem in omnibus concernentibus honorem et comoda Majestatis Sue cupidi semper simus.

Volumus quoque, quod prefate Regie Majestati dicere debeas, quod ut obviare possimus machinationibus Turchi, armare deliberavimus et cum omni studio armamus triremes triginta, quas anno isto in mari omnino habere intendimus.

Petiisti a nobis pecunias pro tuis expensis. cui rei, ut satisfaciamus, advisamus te, quod vel per medium Leonardi Desiderij, vel per aliam viam curabimus tibi providere, quo celerius poterimus.

Preterea notum tibi facimus, quod per litteras Oratoris nostri ad R. Pontificem facti sumus certiores B. Suam elegisse nuper quatuor ex Reverendissimis Cardinalibus, videlicet: Nicenum, Sancti Angeli, Rothomagensem et Sancti Marci, qui providere habeant rebus Hungarie, et alijs negotijs contra Turcum.

Post hec alias litteras tuas accepimus datas XXVIII. Decembris, ad quas aliud pro nunc non attinet respondere.

\+ 143 — 1 — 0.

(Velenczei állam ltár 137. l.)

109.

1462. A velenczei államtanács a Magyarországban időző Sancti Angeli bibornok pápai követhez egy külön követ küldését határozza s hozzá a török elleni ügyben levelet intéz.

MCCCCLXII. die quinto Augusti

Sapientes Consilij et 2. Sapientes t. f.

Quod ad Reverendissimum Dominum Cardinalem Sancti Angeli Legatum in Hungaria mittatur unus nuncius noster cum infrascripta comissione:

Mandamus tibi, quod quanto celerius potes, ad iter te committas et solicitando cum omni possibili diligentia in Hungariam ad Reverendissimum Dominum Cardinalem Sancti Angeli Legatum apostolicum te conferas, cui presentatis litteris nostris credentialibus et factis salutationibus et oblationibus convenientibus exponas, quod per litteras Reverendissime Paternitatis Sue diei XV. Julij proxime elapsi intellexi-mus et non sine animi nostri singulari molestia et displicentia, pericula regno Hungarie imminentia, propter coactam Turchorum potentiam et seviciam suam in christianorum perniciem, a quibus malis nullo modo aut nos, aut quisquam christianus dominus alienus esse potest. Et meminimus, quantum Rev. Paternitas Sua nobis dixit, et affirmavit, quando in Hungariam proficiscens hic fuit apud nos, et quantum secum tractavimus, et nos facturi polliciti sumus, dolemusque ex animo christianos potentatus non ita paratos et succinctos esse, ut nos quoque salvis rebus nostris, ea efficere in presenti valeamus pro defensione christiane religionis, que mentis et intentionis nostre sunt. Nam Reverendissimam Paternitatem pro sua innata prudentia plane intelligere non dubitamus, quanta nobis consideratio et advertentia singularis habenda est, ut tot civitates, oppida, populos et subditos christianos, quos ad fines Turcorum in diversis provincijs habemus, secureque per pacem nostram degunt, temere, et inconsiderate in manifestissimam perniciem et desolationem

non inducamus, quorum ruina non solum nobis, sed universis etiam potentijs christianis gravissime jacture et periculi esset. Et propterea sicut tunc Reverendissime Dominationi Sue diximus, ita replicamus, quod quando sentiemus alios christianos potentatus rem ipsi aggredi, sicut ejus magnitudo exigit, nos quoque paratissimi et promtissimi reperiemur ad omnia, que defensionem christiane religionis, honorem et amplitudinem Ecclesie Sancte Dei spectant, non minus quam majores nostri et nos quoque semper facere consveti simus.

Facta autem expositione predicta, et sumpta diligentissima et minuta informatione de conditionibus illius provincie de apparatibus, qui fiunt, de progressibus Turcorum et de omnibus novis et rebus occurentibus ad nostram cum omni diligentia redire debeas.

De parte — 90.

2. Sapientes t. f. 2. » Ordinum

Quod litteris Reverendissimi Domini Cardinalis Sancti Angeli Legati in Hungaria lectis huic Consilio, respondeatur:

Accepimus litteras Rev. Paternitatis Vestre dici XV. Julij elapsi, per quarum tenorem, et copias litterarum ipsius litteris insertas, non sine animi nostri displicentia intelleximus pericula illius regni. Verum recordamur, quod quando Rev. Dominatio Vestra Hungariam proficiscens, hic fuit apud nos, nobiscumque de rebus illis sermonem habuisset inter cetera nobis retulit et affirmavit Principes et potentatus ultramontanos bene dispositos esse, et inter alios Serenissimam Imperatoriam Majestatem obtulisse Summo Pontifici quadraginta millia armatorum et ect: nos autem ad ea, que ipsa Rev. Paternitas Vestra a nobis de mente et intentione nostra intelligere petebat, respondimus, quod existentes illius antiquissime sententie et dispositionis, que a patribus et majoribus nostris hereditarium quoddam munus pro honore et amplitudine christiane religionis nobis relictum erat, moventibus se alijs christianis potentijs, et pro eorum viribus incumbentibus nos quoque illius perfecte mentis, et ardentis animi esse reperiemur, cujus semper fuimus per elapsum; impresentiarum vero non videmus, sicut etiam Rev. Dominatio Vestra scribit, quod aliquis aut se moverit, aut ad iter

paraverit preter solos Hungaros, et hos etiam non omnes: unde consideratis rebus et habitis respectibus, quos digne et convenienter nos habere decet, propter conditiones status nostri terrarum et locorum nostrorum et innumerabilis numeri animarum christianorum que sub dicione nostra ad confines Turcorum in diversis provincijs degunt, que omnia cum Vestra Rev. Paternitate coram tractavimus, et communicavimus, aliud dicere non sciremus, quam illud idem replicare, videlicet, quod quando sentiemus alios christianos potentatus et presertim ultramontanos rem ipsam aggredi, et eos cum effectu miti et agere: nos qui tocies et primi et soli pro honore Dei et gloria ejus sancte Ecclesie et religionis pugnare soliti sumus, non reperiemur ultimi, aut negligentiores, quam majores nostri et nos semper esse consveti simus.

Et ex nunc captum sit, quod littere predicte, mittantur pro unum proprium Nuncium, et caballarium nostrum, qui eis presentatis prefato R. Domino Cardinali. subito ad nos redeat.

\+ 8 — 2 — 6.

(Velenczei államltár 98. l.)

110.

1462. A velenczei államtanács római követe által a pápát a Magyarország részére adandó pénzsegély tárgyában sürgeti.

MCCCCLXII. die quinto mensis Augusti.

Circumspecto Nicolao Sagundino, Secretario nostro ad S. Pontificem.

Sapientes Consilij et » t. f.

Nicolae! Certi reddimur ante has. te accepisse litteras nostras, quas sub die primo presentis simul cum exemplis litterarum a Secretario nostro in Hungaria habitarum, ad te missimus, quibus significavimus nova Turcorum, et gravissima pericula, que regno Hungarie et christiano nomini imminebant, que omnia euemus per te Pontifici Maximo nuntiata fuisse; nec dubitamus

Sanctitatem Suam pro gravissimo pondere tante rei, proque immensa ejus sapientia, nova ipsa tantum magnifecisse, quantum omni jure merentur; ac quantum fidei nostre, et saluti christiane religionis conveniat, cujus est Beatitudo Sua per summam providentiam Dei nostri meritissimus Princeps. Ad nos quoque proxime hic diebus se contulerunt Orator B. Sue, ac oratores Regie Majestatis Hungarie, quorum alter cum ipso Oratore apostolico ad potentatus Italie profectus est, ex quorum relatione percepimus, quid potentatus ipsi Italie responderint contribuere velle in auxilium rerum christianorum, de qua quidem oblatione, que judicio nostro tante oportunitati, et discrimini minima est, satis profecto admirati, acque perplexi remansimus, unde volumus et mandamus tibi cum nostro Consilio Rogatorum, quod quamprimum operam dare debeas adeundi presentiam R. Pontificis, premissa sibi significando, quodque loquentes cum S. Sua, sicut devotos ejus filios decet, quanto magis consideramus conditiones rerum Hungarie, ac potentiam et perfidiam tanti hostis: tanto magis clare cognoscimus, de gravioribus malis et periculis christianos principes dubitare debere, que si quod absit, regnum Hungarie in perditionem iret, facile contingere possent, quas ob res necessarium judicamus, ut sibi succurrandum sit omni ope possibili, ut tantum excidium evitetur, utque bona mens nostra Sanctitati Sue cognita sit, dicimus, non obstantibus gravissimis expensis, quibus terra marique impliciti sumus, quod quamvis per menses sex promiserimus ducatos termille in mense, volente tamen B. Sua portionem suam augere et majorem contribuere summam, quam se facturam obtulerit, et alijs etiam potentiis Italie continuare volentibus in promissis, et augere portiones et oblationes suas: nos quoque contenti erimus pro dictis sex mensibus non solum contribuere fiorenos III millia in mense, sed etiam quatuor et V millia secundum quod Sanctitati Sue videbitur pro rerum opportunitate, et pro tantis periculis evitandis, quodque potentatus Italie per Oratores Sue S. et per omnes illos meliores modos, quos summa ejus sapientia judicabit, exhortentur, excitentur, et inducantur ad majores oblationes, quam hactenus, facte sint, quam rem eo facilius

secuturam confidimus, quo Beatitudo Sua exemplo sue liberalitatis movebit alios potentatus, laudaremus quoque, quod pecunie omnes iste cum omni celeritate mitterentur ad Regem Hungarie in tantis periculis constitutum, ut auctore Deo, intervenientibusque provisionibus S. Sue, regnum illud pro comuni christianorum salute conservari possit; pro anno vero futuro secundum rerum exigentiam provideri poterit. Mandatum hoc nostrum omni studio adimplere curabis, et nos, de quanto habueris, indilate certiores efficies.

+ 117 — 0 — 2.

Litteras his insertas directivas Pontifici Maximo, et Reverendissimo D. Cardinali Sancti Petri ad Vincula subito et immediate consignare studeas, nam multum important, et celerem responsionem requirunt.

(Velenczei állam ltár 101. l.)

111.

1462. A velenczei államtanács a cseh király követének a török elleni liga felállitására czélzó elöterjesztését helyesli.

MCCCCLXII. die nono Augusti.

Sapientes Consilij et
» t. f.

Quod Spectabili militi Domino Antonis Gallico, Oratori Serenissimi D. Regis Bohemie, qui ad presentiam nostram venit, et sub litteris credentialibus Regis ejusdem longo ordine verborum declaravit nobis optimam dispositionem, fervensque propositum Domini sui Regis, ac Regis Pollonie, ad procedendum magnanime contra Turcum, nepharium hostem nominis christiani, commemoravitque ligam et intelligentiam faciendam esse inter hos principes christianos, videlicet Regem Franchorum, Reges ipsos Bohemie et Pollonie, Regem Hungarie, Ducem Burgundie, Ducem Saxonie, et nos, dominiumque nostrum, quibus potentatibus unitis procedendum erat ad ruinam et exterminium istius comunis hostis, sicut facile fieri poterat per modos, qui invicem servari possent et ect.: sicut per Ser

D. Ducem huic Consilio relatum est, respondeatur: quod gratissime intelleximus, quantum idem Sp. Orator nobis prudenter exposuit, cum nempe parte Serenissimi Domini sui Regis, multa nobis commemoraverit concernentia honorem Dei, ac salutem nominis christiani; nihil est profecto, quod libentius, aut jocundius audire possemus, quam quod sancte expeditioni contra perfidum hostem istum votivus effectus, ac desiderata executio dari possit. Agimus Serenitati Sue ingentes gratias pro sapientissimis commemorationibus suis factis in ista materia, quas non satis laudare, nec commendare posse cognoscimus, cupidi hoc sactissimum opus tantopere necessarium, super omnia, jamtandem perfici posse; in qua quidem re pro portione nostra, veluti christi fideles, prompto et libero animo pollicemur, quicquid in nobis est, nihilque una cum potentatibus predictis de possibilibus pretermittere in excidium hujus hostis; ideoque hortamur Sp. ipsum Oratorem, ut inceptum opus bono animo prosequatur, ut fiat unio et intelligentia cum potentijs antedictis, sicut multum desideramus, quomodo sicut diximus magis cupimus videre conclusionem, quam practicam, ut ostendere possimus factis et operibus cordis nostri sinceritatem. Commemoramus quoque et laudamus, non obstantibus his, que idem Sp. Orator dixit nobis, quod Summus Pontifex in hanc intelligentiam intervenire deberet. Nam cum sit caput et princeps christianorum: dubitari non debet, quod ejus auctoritas multum conferet huic rei, et erit magni momenti his, que agenda erunt, reddimurque certi, quod Sanctitas Sua semper postpositis reliquis omnibus, prompta erit ad faciendum honorem Dei, et salutem christiane religionis.

Bene autem hortamur et rogamus ipsum Sp. Oratorem, ut ista preter illos ad quos pertinent, cum alijs non comunicentur, sed secreta teneantur.

\+ 128 — 0 — 1

(Velenczei állam ltár 101. l.)

112.

1462. A velenczei államtanács határozata a corbovai grófokhoz küldött követ részére a modrusi püspök megszabaditása, a sebenigói adósok és Pál horvátországi bán ügyében.

MCCCCLXII. die XII. Augusti.

Sapientes Consilij et
» t. f.

Mense preterito ad instantiam Summi Pontificis, qui super hoc efficaciter ad nos scripsit, misimus Dominicum Stella Secretarium nostrum ad Comites Corbavie pro obtinenda liberatione R. D. Episcopi Modrusiensis, retenti per ipsos Comites, qui per reditum ipsius Dominici, nobis referri fecerunt, quod contenti erant ipsum Episcopum cum rebus suis, sue restituere libertati, cum hoc tamen, quod per litteras nostras patentes eis promitteremus, quod idem Episcopus, nullo unquam tempore faceret, nec fieri faceret contra eos, occasione Episcopatus Corbavie, aut ob hanc ejus capturam et retentionem contra eos non tentabit, seu procurabit aliquam novitatem. Et antequam ulterius in re ista procederetur, visum fuerit Collegio de responso, et promissione, quam petunt ipsi Comites, dare noticiam R. Pontifici, qui, sicut per breve suum lectum isti Consilio intelligitur, contentus est, quod faciamus promissionem predictam et ect. Et complenda sit opera ista, propterea vadit pars:

Quod prefatus Secretarius noster remittatur ad Comites Corbavie, cum promissione predicta juxta breve Summi Pontificis facienda per litteras nostras, et cum illa commissione circa effectum predictum, que videbitur Collegio.

Committatur etiam eidem Secretario, quod cum sicut a Rectore Jadre facti sumus certiores, in Sebinico sunt debitores nostri exigibiles pro dacijs et aliter de libris XIV m., rem istam diligenter intelligere debeat, et omnimodam operam adhibere apud Comitem nostrum ibidem, quod dicte pecunie exigantur, mittanturque, si non in totum, saltem in bona parte Jadram, sicut est quammaxime necessarium.

Preterea quia Bannus Paulus Croatie damna et novitates subditis nostris intulit, et inferre non cessat, detur etiam sibi circa hoc illa commissio, que videbitur Collegio.

+ 102 — 0 — 5.

(Velenczei állam ltár 102. l.)

113.

1462. A velenczei államtanács meghagyja Thomasi Péter magyarországi követének, hogy hazajövetelét elhalassza és a törökelleni segélypénz elkésését igazolja.

MCCCCLXII. die XI. Octobris.

Petro Thomasio, Secretario nostro in Hungaria.

2. Sapientes Consilij 2. » t. f.

Petre! Anteactis diebus scripsimus tibi et concessimus licentiam, quod repatriare posses. Postea vero accepimus litteras tuas datas duodecimo et XIV. Septembris nuper decursi, quibus intelleximus progressus Regie Majestatis Hungarie et exercitus secum existentis. Intelleximus quoque inconvalescentiam tuam, et reliqua, que ad nos scripsisti, et respondentes tibi cum nostro Consilio Rogatorum dicimus, quod licet concesserimus tibi licentiam ipsam, volumus tamen, quod ea non obstante, differe debeas in partibus illis pro hortamine rerum istius Serenissimi Regis, utque etiam restitutioni valitudinis tue operam dare possis, dando nobis notitiam per litteras tuas, quanto diligentius poteris de successibus Majestatis Sue in illis partibus Valachie, et de omnibus, que occurrent, quousque circa reditum tuum aliud tibi dabimus in mandatis.

Circa partem ducatorum 1800, quos scribis per nos non missse solutos, dicimus, quod littere tue cambij multum tarde nobis fuerunt exibite, et nuntius, qui eas detulit, solum diebus quatuor hic stetit, et cum tanta frequentia recessit, ut expediri nequiverit, sed dabimus operam solutioni pecuniarum ipsarum. Verum ex nunc captum sit, quod mitti debeat unus

alius Secretarius noster ad Regem Hungarie, loco ipsius Petri, ut eo ad partes illas appulso, idem Petrus repatriare possit.

+ 92 — 3 — 11.

(Velenczei állam ltár 115. l.)

114.

1462. A velenczei államtanács tudósitja római követét, hogy a Magyarország részére fizetendő 1800 arany készen áll.

MCCCCLXII. die XII. Octobris.

Nicolao Sagundino, Secretario nostro ad Summum Pontificem.

Sapientes Consilij et » t. f. Nicola! Superioribus diebus hinc recessit quidam Presbyter Nuntius R. P. Domini Episcopi Transilvanensis, qui est frater Magnifici Thesaurarij Serenissimi Regis Hungarie, detulitque nobis idem Nuntius litteras cambij Petri Thomasij Secretarij nostri in Hungaria de ducatis 1800, quos petijt pro solutione bullarum Episcopatus predicti, per Summum Pontificem sibi collati, nos autem tum ex occupationibus nobis occursis, tum quia nuntius ipse paucis diebus hic stetit, non providimus ita repente solutioni litterarum predictarum, quare volumus et mandamus tibi, quod his habitis des operam reperiendi te cum Nuntio predicto, declarando sibi premissa, quodque pecunie predicte prompte et parate sunt ad omnem voluntatem suam.

+ 126 — 0 — 4

(Velenczei állam ltár 116. l.)

115.

1462. A velenczei államtanács válasza Thomasi követe részére, a Rozgony Jánossal tárgyalt ügy és a római pápához küldendő magyarországi követség tárgyában.

MCCCCLXII. die XXXI. Januarij.

Circumspecto Petro Thomasio, Secretario nostro in Hungaria.

Sapientes Consilij et » t. f.

Petre! Per cursorem istum binnas litteras tuas accepimus datas IX. et X. presentis, ex quibus inter cetera novimus, quid dixerit tibi M. D. Joannes de Rozgon, Baro Hungarie, illius reputationis, quam scribis; quid etiam sibi responderis, intelleximus optime, commendantesque prudentiam tuam, cum nostro Consilio Rogatorum, respondemus tibi, quod est nostre intentionis et volumus, ut des operam reperiendi te cum ipso M. D. Joanne, dicendo sibi, quod ex officio et debito in nos tuo, dedisti noticiam nostro Dominio de verbis, quibus jampridem tecum Sua M. usa est, tangentibus regnum illud; ac quantum svadet, ut Rev. Cardinalis Sancti Angeli mittatur Legatus in Hungariam pro faciendis his, que in litteris ipsis tuis caventur; hos vero, qui ad commoda regni illius fuimus semper et sumus affecti, cum habeamus apud Pontificem Maximum unum Oratorem nostrum, scripsimus quamprimum de re ista, ac misimus ei exemplum litterarum tuarum, jussimusque efficaciter ipsi Oratori quod tam apud S. Pontificem, quam apud R. Dominos Cardinales deputatos ad negocia Turcorum, omnem instantiam facere debeat, quod idem Rev. Cardinalis Sancti Angeli designetur Legatus, quamprimum ad partes istas Hungarie profecturus, cum illis provisionibus, que expedire videantur ad augendas vires Regie Majestati Hungarie, quibus mediantibus magnanime procedere possit adversus perfidum crucis hostem; speramusque et confidimus, quod Sanct. Pontifex ac Reverendissimi Cardinales predicti, ita cum effectu deliberabunt et agent.

At quoniam etiam in litteris ipsis scribis Regiam Serenitatem Hungarie mittere statuisse ad Pontificem Maximum Reverendum D. Episcopum Zegadini, Oratorem suum, qui per hanc viam Venetiarum, urbem petiturus est, dicimus, quod contemplatione ipsius Serenissimi Regis ac respectu etiam R. Pontificis sue videbimus semper eum leto animo, et libenter. Et in his, que a nobis fieri poterunt, reperiemur semper optime dispositi ad omnia commoda Majestatis Sue et regni illius, quantoque celerius idem Episcopus et Orator recedet, et ad has partes se conferet, tanto melius, tantoque utilius erit.

\+ 164 — 0 — 1

(Velenczei állam ltár 137. l.)

116.

1462. A velenczei államtanács, római követével a magyarországi hireket közli, és Sancti Angeli bibornoknak Magyarországba követül küldését sürgeti.

MCCCCLXII. die ultimo Januarij.

Ser. Bernardo Justiniano, militi Oratori nostro ad S. Pontificem.

Sapientes Consilij et
» t. f.

A Secretario nostro, quem habemus apud Regiam Majestatem Hungarie, accepimus novissime litteras, datas Bude nono et decimo presentis, que cum judicio nostro maximi ponderis sint, propter pericula, que regno Hungarie, et per consequens christianitati verisimiliter contingere possunt, statuimus eciam exemplum vobis his implicitum mittere, volentes et mandantes cum nostro Consilio Rogatorum, quod his habitis, datis operam adeundi quamprimum presentiam R. Pontificis, cui litteras ipsas legendas ostendetis, dicendo sibi, quod ad officium filialis devotionis nostre in B. Suam pertinere cognoscimus, que nobis occurrunt, maximeque ea, que tangunt christianam religionem, magnopereque important, Sanctitati Sue significanda esse, ut cum sit supremus christianorum Princeps, sibique

presertim incumbat christiane saluti consulere, B. Sua pro immensa ejus sapientia et pietate providere possit, sicut expedire cognoscit, et quomodo inter cetera in litteris ipsis agitur mentio de missione unius Legati Reverendissimi in Hungariam, nominando specifice Reverendissimum D. Cardinalem Sancti Angeli, dicimus, solita sinceritate nostra loquentes, quod sicut per alias scripsimus et reverenter commemorari fecimus B. Sue. nos missionem presertim ipsius Reverendissimi Cardinalis, ob ejus summam prudentiam, auctoritatem, et rerum illarum experientiam, plurimum necessariam esse cognoscimus, per cujus presentiam, cum provisionibus debitis non est dubium, quod multa bona fieri poterunt, ut regnum illud continuis rapinis, cladibusque Turcorum afflictum, dilaceratumque precipitare non habeat. Et demum volumus, quod circa rem istam tam apud S. Pontificem, quam apud Reverendissimos D. Cardinales deputatos, omnem instantiam facere debeatis, ut mittatur Legatus predictus. Et de quanto habebitis, reddetis nos quamprimum vestris litteris certiores.

\+ 125 - 1 — 0.

(Velenczei állami ltár 137. l.)

117.

62. A velenczei államtanács, István fejedelem követeinek a örök és német irányában követendő eljárásra nézve tanácsot ad, buzditván a bosznyák és magyar királylyal tartandó egyetértésre, és a kivánt kiváltság megerösitését igéri.

MCCCCLXII. die XI. Februarij.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Quod oratoribus Ill. D. Ducis Stephani, qui venerunt ad nostram presentiam, et in rebus Imperatoris Turcorum, et requisitionibus sibi factis per Turcum, super quibus consilium nostrum petit et circa alia et ect. exposuerunt ea, que per Serenissimum D. Ducem huic Consilio relata sunt; respondeatur:

Quod agimus multas gratias Exc. Dominationi Sue pro fraternis et amicabilibus comunicationibus nobiscum factis, quas procedere certi sumus a consveta magna affectione et benivolentia in nos sua; responsum autem factum per Ill. Dominationem Suam Domino Teucro, de bombardis, gentibus et ect.: contra Raguseos, tanquam dignum Catolico Domino et non minus gratissimum, quam prudentissimum plurimum laudamus.

Ad partem consilij, quod Sua Excellentia a nobis habere petit, pro pecunijs, quas Turcus ab eo requisivit, dicimus, quod considerata benivolentia, quam sibi gerimus, cupimus profecto in rebus omnibus ei fraterne consulere, que sibi honorifica et commoda esse possint; ideoque dicimus, quod attenta dispositione et perfidia Turchi, nullo pacto sibi possemus consulere, quod ei daret pecunias suas, que facile converti possent ad damna et jacturas Excellentie Sue; sed commemoramus et laudamus, quod idem Ill. D. per illos convenientes et prudentissimos modos, qui sibi videbuntur, rem istam declinare debeat, et conservare sibi pecunias in opportunitatibus suis.

Circa ea, que pertinent ad adventum Oratoris Teucri ad nos, dicimus, quod ex his, que nobis retulit, videtur eum ad nos venisse pro nonnullis differentijs particularibus mercatorum nostrorum et aliquorum damnorum illatorum, licet nos existimemus, quod potius forte venerit pro explorandis rebus nostris, ut ipsa etiam parte Domini sui commemorarunt: ideoque dicimus, quod attentis artibus et versutijs suis, diligentes prefatum Dominum sicut carissimum fratrem, laudamus plurimum, et hortamur eum ad se uniendum, et bene intelligendum cum Serenissimo Rege Bossine, ut in omnem casum unitis viribus se tueri possent contra comunem hostem, laudamus quoque magnopere, ut ipsum faciat cum Serenissimo Regè Hungarie, ut potentiori manu se tueri, et etiam hostem offendere possint; nam et nos advisamus Excellentiam suam, quod apud S. Pontificem damus omnimodam operam, quod mittat subito in Hungariam unum Reverendissimum Legatum, cum provisionibus opportunis, ut ipsi Regi augeantur vires gentium et favores contra prefatum hostem, in qua re nos

etiam facimus et semper facturi sumus, quicquid boni a nobis poterit.

De privilegio, seu patentibus litteris nostris, quas reconfirmari petunt pro Domino suo receptando in locis nostris cum suis, si cogeretur a potentia Turci discedere et ect. Dicimus, quod confidimus in bonitate divina et in virtute et magnanimitate Excellentie Sue, quod nunquam eveniet casus iste, sed tamen in satisfactionem requisitionis sue, contenti sumus reconfirmare libenti animo, que sibi alias promisimus circa hoc, et facere sibi privilegium, seu patentes litteras nostras in ampla et opportuna forma.

Hec autem responsio nostra justificetur et honestetur cum predictis et alijs omnibus bonis et decentibus verbis, que Collegio videbuntur.

\+ 168 — 2 — 2.

(Velenczei állam ltár 140. l.)

118.

1462. A velenczei államtanács a fenyegető török veszély elhárítása tekintetéből Aymo Jánost rendkivüli követségben küldi a a magyar királyhoz.

MCCCCLXII. die XXV. Februarij.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Quod ut obvietur imminentibus, gravissimisque periculis Regni Hungarie ac nostris et totius christianitatis, que manifeste videntur occurere, eligi debeat depresenti per scrutinium in isto Consilio unus noster Orator ad Serenissimum Regem Hungarie, qui ducat et habeat secum equites XII, in quorum numero sit unus Notarius cum uno famulo. Teneatur discedere, quando videbitur isti Consilio, et cum illa etiam instructione, que deliberatur per hoc Consilium.

Electus Ser. Joannes Aymo et acceptavit.

\+ 83 — 98 — 7 — 1 — 0.

(Velenczei állam ltár 141. l.)

119.

1462. A velenczei államtanács válasza a bosnyák király követeinek, melyben ezeknek az István herczeggel és a magyar királylyal tartandó egyetértést ajánlja, hogy a török ellen hatályosabban működhessenek, mire nézve tudtul adja a pápánál tett lépéseket; a törökhöz küldendő követségről lebeszéli őket, és végre a köztársaság területén engedett zsoldosfogadásról értesiti stb.

MCCCCLXII. die XXVIII. Februarij.

Quod Oratoribus Serenissimi Regis Bossine, qui oretenus et in scriptis explicaverunt ea, que huic Consilio nota sunt, respondeatur:

Sapientes Consilij et » t. f.

Quod intelleximus, quantum ipsi Sp. Oratores nobis prudenter exposuerunt parte Serenissimi Domini sui, cui multas gratias habemus pro communicatione nobiscum facta, et pro magna affectione et amore, quem sibi gerere videmus nostro Dominio, nosque Majestatem Suam certam esse volumus, quod eam sincere diligimus, cupidique sumus sibi in cunctis possibilibus complacere, licetque esse videamur in pace cum Turco; attentis tamen conditionibus et perfidis modis suis, paravimus et paramus continue potentissimam classem nostram cum gravissimis nostris impensis, ut possimus pravis conceptibus ejusdem Turchi, pro quanto semper poteramus, obviare, quomodo, de eo non est nostro judicio confidendum.

Et ita etiam loquentes solita sinceritate cum ipso Serenissimo Rege, hortamur eum ad providendum magnanime rebus suis, sicut catholicum principem decet. Laudamus quoque plurimum ad bene intelligendum et uniendum se cum Ill. D. Duce Stefano, et cum alijs Dominis illarum partium, ut in omnem casum contra hostem cunctis viribus se sueri possint. Id ipsum etiam, ut faciat, persuademus cum Serenissimo Rege Hungarie, ut potentiori manu hostem offendere possint; nam et nos certam facimus Majestatem Suam, quod per Oratorem nostrum apud S. Pontificem damus operam, quod mittat illico Legatos alterum in Germaniam, alte-

rum in Hungariam, cum provisionibus opportunis, ut ipsi Regi coactis undique viribus, et auxilijs sine mora succurratur, et contra Teucrum tam ipse, quam sui se potenter tueri possint, qua in re ut ex parte nostra nihil omittatur, deliberavimus quamprimum mittere unum solemnem Oratorem nostrum, ad ipsum Regem Hungarie, ut collectis undique vicinorum regnorum et nostris possibilibus auxilijs, regnum suum tueri, ac etiam regnum Bossine ab omni molestia sublevare possit.

Circa partem missionis ad Turcum pro intelligendo animum suum et ect. dicimus: quod si id fieret, credimus, quod potius esset nocivum, quam utile; sed speramus et confidimus in Deo nostro et in his, que jam tandem S. Pontifex et principes christiani brevi dispositurі sunt, quod cum sublimatione et gloria nominis christiani, multa bona cito fieri poterunt. Et nil minus si forte contingeret, quod aliquid per nos fieret cum Turco, erimus libenter memores.

De quanto dixerunt, quos etiam advisamus Nuntium Turchi huc venisse, ut dixit solum pro certis particularibus differentijs mercatorum, licet tamen nos existimemus, quod principaliter venerit pro explorandis rebus nostris.

Verum quomodo Oratores ipsi, ut dixerunt, ad Summum Pontificem profecturi sunt, petuntque scire a nobis, quid expositurі sunt: dicimus, quod cognoscimus Serenissimum D. suum prudentissimum, nec dubitamus, quod commiserit eis, quecunque expedientia sunt, et ad propositum rerum suarum, pro quibus etiam melius obtinendis, offerimus nos scripturos ad Oratorem nostrum in Curia, ut tam apud S. Pontificem, quam aliter, ut opus erit, eisdem Oratoribus favere debeat, et agere pro rebus suis non minus, quam pro nostris proprijs. In specie tamen videretur nobis, quod a Sanctitate Sua implorarent legatos ad Serenissimum Imperatorem et ad Regem Bohemie et specialiter in Hungariam, ut regnum illud collectis undique viribus etiam consequenter regnum Majestatis Regis sui, ab omni periculo et molestia tueri possit.

De munitionibus cruciate, quas petunt, dicimus, quod ad requisitionem et instantiam S. Pontificis alias dari feci-

mus Duci Stephano certas munitiones ex terris et locis nostris Dalmatie, credimusque revera, quod nihil, aut parum restet ex eis. At vero in complacentiam ipsius Serenissimi Regis, cui multum afficimur, contenti sumus sibi dono dari facere ballistras L-ta fulcitas capsis L-ta veretonorum et barilia L-ta pulveris a bombarda.

Ad partem ballistriorum, quos petunt, vellemus profecto Serenissimo D. Suo posse in rebus omnibus complacere etiam proprijs nostris expensis, sed ut norunt, tam in armata nostra, quam in alijs multis provisionibus munitionum, victualium et gentium positarum, in terris et locis nostris finitimis Turco, maximas expensas patimur. Ex quibus omnibus rogamus Serenissimum Regem suum, ut nos habeat supportatos, sed sumus bene contenti, quod in terris et locis nostris accipere possit stipendio, quoscúnque voluerit ballistrarios, eosquem suis opportunitatibus exercere.

\+ 151 — 1 — 0.

(Velenczei állam ltár 141. l. Doc. II.)

120.

1462. A bosnyák király követeinek a velenczei doge előterjesztett pontozatai.

MCCCCLXII. die XXVIII. Februarij.

Capitula sunt hec, videlicet porrecta per Ambassadores Serenissimi Regis Bossine.

Serenissimo Principe! El Signor Re de Bossina supplica ala Illustrissima Signoria Vostra commemorando caxa sua esser stada sempre in grande amicitia cum la Signoria Vostra et senza alguna differentia, adesso constretto da grande periculo et desegno el Turco fa contra de lui, con deliberation de occupar el suo regno, dechiarando tal occupation esser summamente contra el stado vostro. Et questo creda la Signoria Vostra certamente. El Turcho haver uxado con la sua bocha propria in questa forma con uno suo Con-

scier intrinsico, el qual ha dato noticia cautamente al Re de Bossina, come el Turco ha deliberato per ogni modo questa estade vegnir adosso de lui, e del Duca Stefano, nominando anchor Raguxi occupando, cho havero el reame de Bossina, fazando le bastie per dentro, non habiando altro contrasto, questo faremo legiermente, andando mi in persona poi subito fatto questo posso romper cum Venetiani da un di al altro, su tuti i sui confini, per fina sopra l'Istria. Et a questo modo el mio desegno havera lugo.

Per tanto Excelso Principe voia intender la Ill. Signoria Vostra, quanta ruina pensa far el Turcho al mio regno, et per consequente al stado vostro, et de questo non prenda alcuna umbra la Signoria Vostra, che mi diga cum qualche fiction, ne conzar i facti mei cum la Signoria Vostra. E questo se pol provar, che el Turco ha deliberato far.

Parechi anni sono, che questa Ill. Signoria ha dato noticia al Turcho per Misser Lorenzo Moro, come el reame de Bossina e colligado con la Signoria Vostra, avanti che mai el Turco vegnisse in Romania, adesso anchora se poria dir per provar el suo desegno Re de Bossina esser membro con la Signoria Vostra za tanto tempo, non pero levando el tributo consveto al Turco; et vederete se el Turcho vorra attendera tal parole a non circhar a subjugar questo reame, Re non crede, che vora far, non me seguir i suo disegni.

Per tanto dixe a la S. V. vuij rompando con el Turcho, non havera modo de tuor a mi la mia Signoria, ne etiam far contra la Signoria Vostra, quel che pensa. Non rompando la S. V. l'havera il modo de far contra de mi, e del Ducha Stefano, dubito, quel vora, perche el vegnira con tutta la sua possanza e se pur non pora occupar cussipresto el nostro regno, circhera de haver quella parte, che piu faxa al suo proposito in modo, che i suo disegni haverano luogo. Ma se la Signoria Vostra vuol romper con luj al presente, e son contento vuj vojando, de esser in questa parte Capitaneo vostro et far per vuj et per mj, non attendandone ali partidi, ne ale manaze del Turcho, e quel che la Signoria Vostra fara per el vestro stado contra el Turco, quando mi havero perso, cum mancho affano et periculo pora far avanti, che mi

havero perso; e questo se vede chiaramente el Turco se fa ala zornada piu grande per taxer i christianj.

Ecco anchora mando ala Sanctita del Papa, narrandoli tal pericoli, con questo, che la S. V. dia ordine ali mei Ambassadori, quel e chome de parlare ala Sanctita sua, circa tal periculi.

Ancora sa la Ill Signoria Vostra, come la Sanctita del Papa havea dado al mio padre certa munition de armamenti de la cruciata se trova in Dalmatia, ala Signoria Vostra non li parse di lasarli a quel tempo. Dapoi quelle munition medeme havete concesso al Ducha Stefano. Adesso a questi bisogni degnasse la S. V. de farme qualche parte del munition vostre, quella parte par meglio al Ill. Signoria Vostra.

Ancora Excelso principe se pur la Signoria Vostra non vora romper apertamente con el Turcho, degnasse la S. V. darme alcuna quantita de ballistrieri, ajoche possa metter nele castelle per fin tanto, che la S. V. me includa con vuj insieme, o in pace, o in treugua con el Turcho, o veramente apertamente cum luj rumpera.

(Velenczei állam ltár 141. l.)

121.

1462. A velenczei államtanács tudósitja Giustiniani Bernát római követét a töröknek Magyarország elleni készülödéséről, melylyel a segély szükségét indokolja, tudósitja továbbá a bosnyák király követségéről, melyet a pápa figyelmébe ajánltat, és általában a pápát a kereszténység érdekében mielöbb segélyezésre hivja fel.

MCCCCLXII. die III. Martij.

Sapientes Consilij et » t. f. | Ser. Bernardo Justiniano, Militi, Oratori ad Summum Pontificem.

Preteritis his diebus nonnullas litteras vestras accepimus, ex quibus inter alia significastis nobis praticas et colloquia per nos habita, cum Reverendissimis D. Cardina-

libus deputatis super provisionibus contra Turcos, replicationes quoque hinc inde factas, et responsiones vestras optime intelleximus, quas presertim circa requisitionem vobis factam de liga cum Pontifice Maximo ineunda laudamus et plurimum commendamus. Cumque ipsi Reverendissimi Cardinales circa res istas Turcorum dixerint vobis, quod esse intendebant cum Romano Pontifice: expectamus magno desiderio intelligere quid tandem decreverit ejus Sanctitas in ista materia, judicio nostro ceterarum omnium gravissima, importantissimaque christiane religioni, presertimque honori et officio Sanctitatis Sue, cui ante omnes alios incumbit, nihil omittere, ut evitetur tam proximum periculum, et excidium nominis christani.

Quid autem de rapinis Turcorum et cladibus per eos miserabiliter adversus christianos illatis, quid perfidus crucis hostis contra Regnum Hungarie, etiam per operam Vaivode Valachie parare videatur, videbitis per litteras novissime habitas ab Secretario nostro in Hungaria, quarum exemplum vobis mittimus his implicitum, volentes, ut quamprimum hec omnia S. Pontifici, ac Reverendissimis Cardinalibus nota faciatis, ut calamitosas conditiones regni illius intelligant; commemorabitisque, quod si ullo unquam tempore necessaria extitit missio unius Reverendissimi Legati in Hungariam, cum provisione pecuniarum: profecto impresentiarum est, quomodo judicio nostro certissimum teneri potest, quod si cessabit ista provisio, regnum Hungarie aut succumbere Turco, aut cum eo qualemcunque poterit, concordiam capere compelletur, quorum utrumque esse non poterit, nisi cum maximo periculo christiane religionis, ideoque supplicabitis et omnimodam instantiam facietis circa missionem istius Legati tantopere necessariam.

Et similiter etiam electionem ac expeditionem legati, quem Sua Sanctitas in Germaniam mittere statuit, omni studio accellerare curabitis, significabitis quoque B. Sue, quod mittere deliberavimus in Hungariam Oratorem nostrum, ut pro quanto in nobis erit, gravissima ista pericula evitentur.

Preterea advisamus vos, attigisse ad hanc Urbem nostram, novissime Oratores Serenissimi Regis Bossine, ac Ill. Ducis Stephani Sancti Save, qui ad Summum Pontificem

proficiscuntur, declaraturi, ut nobis dixerunt pericula Dominorum suorum, quantumque timere videantur Turcum potentissimam hostem; nos vero solita sinceritate nostra loquentes commemoramus et laudamus quammaxime, quod ut isti Domini conserventur et precipitare non habeant, oratores ipsi omni spe favore, et auxilio prosequendi sint per Rom. Pontificem ita, quod bene contenti, et satisfacti recedant, quomodo judicio nostro apud medium Hungarie, ad propulsandum hostem, hec quoque via et medium istorum duorum Dominorum utilissimum et necessarium futurum est. sancte expeditioni, et his, que tam terra, quam mari in honorem et gloriam creatoris nostri, necessario gerenda sunt, juxta propositum Sanctitatis Sue, quod anteactis diebus nobis significastis, quodque non ulterioribus dilationibus, sed executione citissima ad evitandum christianorum exterminium opus habet. Hanc intentionem nostram omni vestro studio et prudentia conabimini adimplere, et de quanto succedet, nos litteris vestris certiores efficietis.

De his rebus scribere statuimus Romano Pontifici per litteras alligatas ad ostendendum, quantum pericula ista magnifacienda sint, sintque insita cordi nostro, quas litteras Sue B. presentabitis cum illis pertinentibus verbis efficacibus, que vestre prudentie videbuntur, et earum exemplum vobis mittimus his implicitum. Post hec nonnullas alias litteras vestras accepimus, ad quas per alias respondebimus.

\+ 139 — 1 — 0.

(Velenczei állam ltár 143. l.)

122.

1462. A velenczei államtanács levele római követéhez a Német- és Magyarországba küldendő pápai követek tárgyában, igérvén egyuttal a Signoria, hogy maga részéről a végsőig kész a török ellen küzdeni.

MCCCCLXII. die III. Martij.

Oratori nostro ad Summum Pontificem.

Sapientes Consilij et » t. f. excepto Ser. Candiano Bollani;

Ultra ea, que vobis scribimus per litteras alligatas apud Pontificem Maximum exequenda, volumus, mandamusque vobis cum nostro Consilio Rogatorum, quod captato tempore congruo, detis operam essendi cum B. Sua, et per illos decentes et modestos modos, que vestre prudentie videbuntur, in colloquiis, que vos habere continget, commemorabitis, quod quam lacrimabiles et miserabiles sint clades, ruineque non solum Hungarie, sed omnium christianorum, brevi temporis decursu future S. Sue, et exemplo litterarum habitarum ex Hungaria, et ex alijs multis signis, optime intelligere potest. Quodque utinam adhibitum esset majus studium per omnes Christi fideles, in sedandis eorum intestinis discordijs et succurrendis tam afflictis Hungarie rebus, pro quarum maximo periculo utinam fuisset anno preterito et modo esset in Hungarie partibus Legatus apostolicus, saluti earum rerum tantopere necessarius; verum res christiane non tam letali morbo gravantur, ut eis quis tarde existimemus succurri et sudveniri non posse, dummodo studium et diligentia per B. Suam, et per alios fideles principes adhibeatur: hinc est, quod precibus omnibus, quibus possumus, oramus Sanctitatem Suam, et devotissime supplicamus, quod alterum Legatum in Germaniam, alterum in Hungariam pro sedandis discordijs, proque habendis communibus auxilijs finitimorum regnorum Bossine, Bohemie, Polonieque ad commune istud incendium extinguendum citius mittere dignetur; nos vero B. Sue notum facimus, quod coactis, sicut sepe sibi dici fecimus, debitis copijs christianorum in Hungariamque deductis,

factisque provisionibus, que Sue S. necessaria videantur, parati sumus non solum ad defensionem Christi fidelium, sed ad oppugnationem et interritum atrocissimi hostis libenter potenterque procedere. Que omnia solita filiali reverentia et devotione nostra B. Sua, sapientissima ac pijsima ex zelo nostro in christianam religionem commemoramus tanquam supremo in terris Christi Vicario et ect.

+ 90 — 11 — 1.

(Velenczei állam ltár 143. l., ugyan ez hasonló fogalmazatu külön levélben is megiratott a pápának.)

123.

1463. A velenczei államtanács Thomasi Péter magyarországi követét tudósitja, hogy a pápát a Magyar- és Németországba küldendő követek iránt sürgeti.

MCCCCLXIII. die VII. Martij.

Circumspecto Petro Thomasio, Secretario nostro in Hungaria.

Sapientes Consilij
» s. f.
» Ordinum

Petre! Proximis diebus reddite sunt nobis littere tue diei XV. Januarij nuper decursi, quibus nobis significasti nova, et alia istis in partibus occurrentia. Nos vero, qui Regie Serenitati Hungarie, ac regno illi, sicut multoties ad te scripsimus, magnopere affecti sumus, magnifacientes litteras ipsas, deliberavimus earum exemplum indilate mittere ad manus Oratoris nostri apud Pontificem Maximum existentis, ut illud quamprimum ostendere debeat B. Sue, et apud eam omnimodam diligentiam et studium adhibere, circa celerem missionem unius Reverendissimi Legati in Hungariam cum plenaria auctoritate, et cum illis provisionibus, que expedire videantur utilitati et commodis regni illius. Damus etiam apud Sanctitatem prefatam studiosam operam, ut unum alium Legatum mittat ad partes Germanie pro sedandis et pactandis rebus illis, ut per consequens contra crucis hostem potentiori manu procedi possit. †

Deliberavimus quoque eligere et mittere Oratorem nostrum ad Serenissimum Regem Hungarie, de quibus omnibus volumus, ut quamprimum noticiam dare debeas Majestati Sue, ut et optimam mentem nostram, et quantum sibi, commodisque et amplitudini sue et regni sui affecti sumus, intelligere possit.

+ 89 — 4 — 7.

Ser Caudianus Bollani vult partem suprascriptam usque ad † Et postea dicatur ut infra:

Nos quoque eligere deliberavimus honorabilem Oratotorem nostrum ad ipsum Serenissimum Regem, ut nostris et aliorum auxilijs opportune rebus illis subvenire possimus et ect. Si Rev. Dominus Episcopus Segadini, quem scripsisti nobis prefatum Serenissimum Regem mittere, instituisse Oratorem suum ad S. Pontificem, non dum forsitan itineri commissus esset, contenti sumus et volumus, ut per illos bonos et prudentes modos, qui tibi videbuntur, studiosam operam dare debeas, quod discedat.

De parte + 40.

(Velenczei államkönyv 144. l. Doc. II.)

124.

1463. A velenczei államtanács a franczia királynak a török ellen igért segélyét kedves tudomásul veszi.

MCCCCLXIII. die XVII. Martij.

Serenissimo Domino Ludovico, Franchorum Regi.

Sapientes Consilij et
» t. f.

Rediens a conspectu Majestatis Vestre Spect. miles D. Antonius de Grationopoli, Orator Serenissimi D. Regis Bohemie, plurima nobis retulit de ferventi dispositione, optimoque proposito Christianissime Serenitatis Vestre in omnibus, que honorem Dei, fideique defensionem concernant, id ipsum quoque litteris Majestatis Vestre per Oratorem ipsum nobis exhibitis

plane cognovimus. Nos profecto dicere non satis possemus. quantum ista omnia gravissima nobis fuerint, quandoquidem vere digna sint Excellentissimo Principi, quem meritis, preconijs, ac laudibus extolli non posse, censendum est. At quomodo Majestas Vestra in confirmationem hujus sincerissime mentis, sanctique propositi sui, ad nos perscribit, quod si idem Orator ad hoc mandatum habuisset, libenter cum Serenissimo Rege Bohemie, et alijs Regibus et potentatibus colligatis ad confoederationem devenisset. Dicimus, quod in hoc etiam quammaxime laudanda, sublimandaque est Vestra Serenitas, ut unitis viribus christianis jam tandem contra sevissimum hostem nominis christiani, procedi possit, certique reddimur, quod Majestas Vestra libenti animo rem istam aggredietur, amplecteturque hoc sanctum opus eo ardentiori animo, ac ferventissimo zelo, quo christianos ejus predecessores id semper cunctis eorum studiis effecisse certissimum est. Nos Serenissime Princeps, cum potenti classe nostra maritima quicquid in nobis est, pro redemptoris nostri gloria in hac expeditione prompto animo pollicemur. Interea vero propter magnum periculum, quod imminet Regno Hungarie, ne huic communi hosti succumbere compellatur, sequentes commemorationem, quam Vestra Majestas fieri facere instituit, Serenissimis Bohemie et Polonie Regibus circa missionem Oratorum suorum, ad exhortandum Regem Hungarie, scripsimus id ipsum, et svasimus eisdem Serenissimis Regibus, quod profecto magnopere necessarium esse cognoscimus, decrevimus quoque et nos, ob id solum Oratorem nostrum quamprimum mittere ad ipsam Regiam Majestatem Hungarie, ut ex parte nostra nihil pretermittatur, ut regnum illud cum tanto periculo totius christianitatis, in infidelium manus non incidat.

\+ 148 — 2 — 2.

(Velenczei államkönyv Doc. II. l. 144.)

125.

1463. A velenczei államtanács Csehország királyát, a franczia királynak a török elleni készülését jelentő leveléről tudósitja, egyszersmind közremüködésre fölhivja.

MCCCCLXIII. die XVII. Martij.

Serenissimo Domino Regi Bohemie.

Sapientes Consilij et » t. f.

Regressus ex Gallia Sp. eques D. Antonius de Grationopoli Majestatis Vestre Legatus, litteras Serenissimi D. Franchorum Regis nobis detulit, quibus intelleximus ardentissimum et christianum ejus desiderium una cum Regia Serenitate Vestra ac Serenissimis Regibus Hungarie et Polonie, Duceque Bavarie procedendi terrestri manu, ad exterminium sevissimi crucis hostis, quam rem profecto gratissimam ac jucundissimam, ultraquam possemus exprimere, habuimus; quippe qui pro gloria Summi Creatoris nostri, proque honore christiane religionis nihil magis cupimus, nihilque magis necessarium esse cognoscimus, quam hunc atrocissimum persecutorem nominis christiani propulsari posse. Nos vero Serenissime Princeps, majorum nostrorum vestigia imitari volentes, sicut novissime scripsimus christianissimo Franchorum Regi, ita et his nostris Majestati Vestre significare instituimus, nos inquam paratos, ac promptos esse, dispositis rebus, exercitibusque terrestribus per Serenitatem Vestram, perque Excellentissimos Principes anteactos, contra perfidum hostem, cum potenti classe nostra nihil omnino omittere, quod in ejus excidium fieri possit, quamobrem vehementer hortamur, ac precibus quibus possumus Majestatem Vestram ex corde rogamus, ut festinet perficere piissimum opus inceptum, ut jam tandem sancta hec expeditio celebrari possit. Interea vero laudamus quammaxime, ut V. Sublimitas per Legatum suum quamprimum mittendum ad Serenissimum Hungarie Regem exhortari eum velit, ut magno et forti animo se, regnumque suum tueri studeat, pro qua sola causa, nos quoque quamprimum

Oratorem nostrum ad ipsum Serenissimum Regem expediturі sumus.

Similes Ser-mo Regi Polonie
» Ser-mo Regi Hungarie } mutatis mutandis
» Ser-mo Duci Bavarie

+ 116 — 4 — 1.

(Velenczei államkönyv Doc. III. 145. l.)

126.

1463. A velenczei államtanács Magyarországba küldi Aymo János rendkivüli követét a török elleni hadjárat tárgyában.

MCCCCLXIII. die XVIII. Aprilis.

Quod fiat commissio viro nobili Joanni Aymo, ituro Oratori nostro in Hungariam, in hac forma:

Nos Christophorus Mauro, Dei gratia Dux Venetiarum etc. Committimus tibi nobili viro Joanni Aymo, dilecto civi nostro, quod vadas honorandissimus Orator noster ad Serenissimum Regem Hungarie, solicitando iter tuum quanta celeritate poteris versus Budam, aut ad illum locum, ubi intelliges Majestatem Suam se reperire, ut solita prudentia et diligentia tua exequi possis hec et alia nostra mandata, sicut per conditiones rerum et temporum expedire noverimus.

Quando adibis presentiam Regie S. Hungarie, postquam sibi exibueris litteras nostras credentiales, tibi traditas, postquam factas congruas salutationes, oblationes et alia generalia, sicut decori Sue Majestatis et nostro convenire noveris, nomine nostro referes: quod litteris Petri Thomasii, Circumspecti Secretarii nostri, diebus superioribus nobis redditis, facti fuimus certiores de magnanima deliberatione sua Regie Majestatis coadunandi exercitum suum, exeundique in castra adversus hostes fidei, quamquidem optimam dispositionem, catolicumque propositum Serenitatis Sue et si novum nobis non fuerit, qui dudum multis rerum preteritarum experimentis id plene cognovimus, tamen gratissime intelleximus.

Nec possumus exinde Sublimitatem Suam dignis, aut meritis extollere laudibus. Cum nos Majestatem Suam sincerissime diligamus: statuimus te ad eam mittere Oratorem nostrum, ut Suam Celsitudinem honoremus, suisque beneplacitis et commodis assistamus et in cunctis nobis possibilibus sibi ac regno suo simul cum aliis opem ferramus.

Subinde dices, quod jam multis mensibus exactis tenuimus ac tenemus etiam in presenti Oratorem nostrum apud S. Pontificem, nullum studium pretermittentes, quod mittat unum Legatum de latere ad illas partes Hungarie, utque expeditioribus auxiliis succurrere, velit opportunitatibus regni illius, et ita credimus eum esse facturum . . . . . celerius locum habuissent, si Oratores per Majestatem Suam designati ad ipsum Romanum Pontificem simul cum nostro ad hec presentes fuissent, fecissentque unite apud Beatitudinem Suam instantias opportunas.

Preterea expones, quod Serenissimus Rex Bohemie asserens intelligere se cum Serenissimo Rege Polonie et Duce Bavarie, solicitavit per Oratorem suum Christianissimum Regem Franchorum et nos, quod viribus eorum principum ac nostris succurri velit rebus Christianis et Regni illius contra communem hostem ac procedi ad ejus exterminium et ruinam; jamque idem Orator cum litteris prefate Majestatis Franchorum rediit tam ad nos, quam ad Principes antedictos, quemadmodum certi sumus Suam Serenitatem litteris ejusdem Majestatis Franchorum informatam fuisse. Nos vero polliciti sumus vires nostras marittimas non solum presentes, sed et alias possibiles in futurum, casu quo unitis viribus procedatur per terram ad excidium hujus hostis.

Interea vero Celsitudinem Suam hortamur, ut magnanime se habere velit, conservareque regnum suum, et solicitare regna et potentias circumvicinas, videlicet Bohemie, Pollonie et Bossine et Ducem Bavarie ad sua axilia et favores. Nosque, licet simus gravati magnis et excessivis impensis in classe nostra et aliis multis provisionibus per nos factis, tamen contenti erimus cum predictis concurrere pro portione nostra in eo, quid erit rationabile et honestum.

Studiosus eris intelligere conditiones regni illius et in specie volumus, quod nos advises, qualiter se habuit negocium Dragulli Vallachie, dando etiam nobis advisationem de illo, qui in presentiarum reperitur Vaivoda in partibus illis et qualiter se intelligit aut non intelligit cum Rege Hungarie. Significabis quoque nobis provisiones factas, et que de cetero fient in Regno illo. Et si sentires, quod teneretur aliqua praticha, vel tractatus pacis, aut sufferentiarum inter Regem et Turcum: diriges spiritus et cogitamina queque tua ad obviandum et turbandum tractatus hujusmodi per omnes illos prudentes, bonos et accommodatos modos, qui videbuntur tibi. Et de omnibus curiosus eris continuis litteris tuis nos certiores efficere.

Mandamus insuper tibi, quod postquam tenueris apud te prefatum Petrum Thomasium Secretarium nostrum per illud tempus, quod tibi videbitur pro habendo informationes opportunas, eum licentiare debeas, ut repatriare et ad nostram presentiam se conferre possit.

De parte — — 164.
De non — — 0.
Non sinceri — 0.

(Velenczei államkönyv 147. l.)

127.

1463. A velenczei államtanács határozata Kozarics István szent-seböki fejedelemnek adandó válasz tárgyában.

MCCCCLXIII. die XXVI. Aprilis.

Quod Illustrissimo Domino Duci Stephano Sancte Save ad ejus litteras lectas huic Consilio, respondeatur in hac forma:

Displicenter audivimus profecto ex litteris Excellentie Vestre VIII. et XX. mensis Martii prope preteriti datis, aliquam novitatem vel incommodum statui Excellentie Vestre occurrere, nam fraterne ei affecti, maxime optamus status

vestri osservationem. Et ut nostram bonam intentionem clarius intelligat, inspectis duabus requisitionibus suis, in dictis litteris declaratis, parati sumus in ejus complacentiam scribere, et jam scripsimus circa primam partem Rectoribus nostris Albanie in opportuna forma, ut ad omnem ipsius Excellentie Vestre requisitionem ejus desiderio satisfaciat. Et circa secundam, ex affectione nostra ad Excellentiam Vestram parati etiam sumus, omnes nobis instantiam possibilem facere, ut ipsa Excellentia Vestra ejus consequàtur intentum.

Et ex nunc captum sit, quod scribatur Comiti et Capitaneo Scutari et aliis Rectoribus nostris Albanie, qui videbuntur in hac forma:

Scripsit nobis nuperrime Illustrissimus Dominus Stephanus Dux Sancte Save frater noster carissimus, Magnificum Dominum Scanderbegum Sue Excellentie se obtulisse accessurum ad ejus favores, dummodo transitum per territorium nostrum habere valeat. Quare cum nostro Consilio Rogatorum vobis mandamus, quatenus ad omnem requisitionem dicti Illustrissimi Domini Ducis passum et transitum per territorium nostrum dare debeatis Magnifico Domino Scandarbego eundi cum gentibus suis vel etiam suis gentibus sine eo, ad subsidia predicti Domini Ducis, habendo semper tamen bonam advertentiam ad securitatem status et locorum nostrorum; et circa transitum dandum gentibus predictis vos cum ceteris Rectoribus nostris Albanie, per quorum territorium transire haberent, intelligere debeatis.

Et preterea ex nunc, quod per primam galeam, que expedietur, collegium loqui faciat comunitati Ragusii in illa forma et cum illis verbis, que dicto collegio videantur.

De parte -- -- 164.
De non -- -- 0.
Non sinceri -- -- 0.

Nota, quod additio facta litteris directivis Comiti et Capitaneo Scutari, videlicet a infra processit de mandato totius collegii.

128.

1463. A velenczei államtanács határozata a De Luca Domokos Magyarországba küldött pápai követ előterjesztéseire adandó válasz tárgyában.

MCCCCLXIII. die quarto Maij.

Quod ad particularitates expositas per Dominum Dominicum de Luca Oratorem Summi Pontificis proficiscentem in Hungariam, sicut per Serenissimum Dominum Ducem huic consilio relatum est, respondeatur.

Quod intelleximus, quantum idem Orator nobis exposuit, habemusque magnas gratias Romani Pontificis pro communicationibus suis nobiscum factis, proque ea bona dispositione et optima mente, quam retulit nobis Beatitudinem Suam habere ad res fidei, utque regnum Hungarie ab oppressionibus Turcorum valeat conservari, inqua re tantopere necessaria Sanctitatem Suam magnopere laudamus et quantum possumus commendamus, nam ex his, que habentur pericula Hungarie, sic requirunt.

Circa partem pecuniarum Cruciate debendarum in subsidium Regis Bossine dicimus, quod his annis superioribus ad requisitionem et instantiam Romani Pontificis Calisti et nunc etiam moderni Pontificis Maximi pecunie ipse tam partium Dalmatie, quam Istrie et aliunde dispensate et tradite sunt, de quibus quidem pecuniis licet fuissent nobis admodum necessarie pro classe, quam continue tenemus ad oppositum Turchi, fuimus tamen contenti voluntati ipsorum Rom. Pontifici morem gerere, ultimateque videlicet modo sunt tres menses vel circa quod juxta breve et litteras Summi Pontificis dari fecimus ducatos sexcentos Domino Leonardo de Sancta Maura, que summa supererat ex omni quantitate collecta ratione predicta, ita ut nihil amplius omnino pecuniarum predictarum, alicubi sub dominio nostro restat. Et si ita opus erit, declaretur sibi in particulari res ista, sicut collegio utilius videbitur.

Ad id, quod tangit Regem Bohemie et adventum huc Domini Antonii de Grationopoli, dicimus, quod venit cum lit-

teris Christianissimi Regis Francie ac Serenissimorum Regum Bohemie, et Pollonie, et multis bonis et amplis verbis declaravit nobis optimam dispositionem, fervensque propositum ipsorum Principum volendi procedere contra hunc crucis hostem, quas oblationes libenter intelleximus, nec spernendas esse utile putavimus modo aliquo, sicuti etiam diximus Reverendo Domino Episcopo Feltrensi tunc apud nos Oratori Sanctitatis Sue, ac etiam scripsimus et dici fecimus per Oratorem nostrum Beatitudini Sue. Non inconveniens, immo benefactum esse reputaremus favores et presidia omnium potentatuum habere posse contra perfidiam Turci potentissimi hostis.

Ad factum Domini Sigismundi de Malatestis plene intelleximus, quantum circa omnia nobis dixit, sed quum est mens unus, ex quo recessit ab urbe, res ille multum variate sunt, quia sicut novissimis litteris Oratoris nostri penes Summum Pontificem existentis accepimus, speramus et confidimus in clementia et benignitate Beatitudinis Sue res illas Domini Sigismundi per viam concordii et quietis transituras esse et quod acceptabitur ad gratiam et cum honore Summi Pontificis remanebitur bonus filius et servitor Sanctitatis Sue

Ser Paulos Bernardo, Ser Victor Cappello Sapientes Consilii volunt ad partem fustarum in hac forma responderi:

De facto fustarum duarum quas Beatitudo Sua armare disposuit declarabimus intentionem nostram Oratori nostro apud pedes Beatitudinis Sue existenti.

Et ex nunc captum sit, quod predicto Oratori nostro intentio nostra in hac materia cum verbis et rumoribus in parte aliorum Sapientum expressis, et ei committatur, ut nacta opportunitate mentem hujusmodi nostram declaret Summo Pontifici, cui Oratori detur etiam noticia de novis Hungarie, ut ea eidem Summo Pontifici nota faciat.

De parte — — 39.
De non — — 1.
Non sinceri — — 6.

(Velenczei államkönyv 149. l.)

129.

1463. A velenczei államtanács határozata a veszprémi püspök és István segniai (zengi) gróf magyar királyi követeknek adandó válasz tárgyában.

MCCCCLXIII. die XVII. Maij.

Quod Reverendo patri Domino Episcopo Vesprimiensi ac Magnifico Comiti Stephano Segne etc. Oratoribus Serenissimi Hungarie Regis, qui ad presentiam nostram venerunt, explicantes potentiam et magnitudinem Turci ac pericula imminentia regno Hungarie et Christianitati, si huic hosti, qui omni conatu suo contra regnum ipsum se direxerit, succumbere compelletur. Commemoraverunt quoque magnam affectionem et confidentiam, quam Regia Majestas Hungarie in nos repositam habet, successive petierunt instanter auxilia nostra terrestria, ut resistere possint. Tertio loco dixerunt, quod cum ad Romanum Pontificem profecturi sint, presidia sua imploraturi, similiter petebant consilium et favorem nostrum, juxta quod, ut retulerunt habuisse in mandatis a Serenissimo Rege procedent etc. sicut per Serenissimum Dominum Ducem huic Consilio relatum est, respondeatur:

Quod gratissimo animo intelleximus Romanum Pontificem et Magnificentias suas sique Regia Majestas Hungarie de nobis confidentiam capit; id quippe amplissime facere potest, qui sumus, semperque esse intendimus Sanctitati Sue singulari benivolentia et amore devincti. Adducimusque Deum nostrum in testem semper nos calamitatibus regni illius tantum indoluisse, quantum exprimi posset, tum ex ardore fidei et honoris Christiane Religionis, tum ex precipua affectione nostra in Regiam Celsitudinem suam. Scimus quoque non posse nos eam meritis extollere laudibus, pro tam optima dispositione, ferventique proposito suo resistendi pro viribus crucis hosti, proque deliberatione, quam fecit mittendi legationem suam ad Romanum Pontificem, quam tenemus optimum fructum parituram esse. Nos vero dudum studia nostra convertimus, ut per Beatitudinem Suam, que caput est Christiano-

rum, regno Hungarie auxilia conferrantur, habemusque impresentiarum ob id specialiter penes Pontificem Maximum Oratorem nostrum. Nec dubitamus per appulsum dominationum suarum ad urbem Sanctitatem Suam, quam huic rei bene dispositam esse scimus, provisuram esse. Nosque in hoc etiam nihil apud eam pretermissuri sumus, ut effectus iste sequi habeat.

At quum Madnificencie Sue in specie auxilia terrestria nostra petunt, dicimus, quod licet maximis expenis simus impliciti tam in classe nostra, quam continue tenemus contra Turchum et maxime nunc multo potentiorem solito, quam in muniendis terris nostris finitimis hosti gentibus et presidiis, cupidi tamen honoris et commodi Serenissimi Regis, conamur libenter suis beneplacitis satisfacere, sumusque contenti contribuere Majestati Sue ducatos tria millia in mense per menses sex et ulterius, si ex opportunitatibus Regni illius respectu Turchorum opus esse videbimus, quod subsidium nostrum per magis longum tempus fieri habeat, non existimantes minus pericula regni ipsius quam nostra; declarabimus in hoc etiam Sanctitati Sue per veros effectus, quantum sibi affecti sumus.

Circa partem consilii pro suo accessu ad Summum Pontificem, dicimus, quod sapientissimi sunt, nec opus habent consilio nostro, sed hortamur Magnificentias Suas ut bono animo vadant ad Romanum Pontificem, commemorentque gravissima pericula regni et Christianitatis ac solicitent auxilia conferenda, presertim portionem debitam Beatitudinis Sue, in qua re etiam Orator noster, ut diximus nihil de possibilibus omissurus est.

De parte	—	—	164.
De non	—	—	14.
Non sinceri	—	—	2.

(Velenczei államkönyv 152. l.)

130.

1463. Ferrara. Frangepán István horvátországi bán anyjához Sforza Blankához követet küld.

Illustrissima et Excellentissima Domina et Matre honorandissima. Mandamo alla Vostra Illustrissima Signoria el nobile huomo Martino, nostro Castellano presente a portatore, al quale avemo comesso alcune cose debbia referrire alla V. Ill. Signoria, pregamo, quella che piacia darli plenaria fede quanto alla persona nostra. Raccomendandomi sempre alla V. Signoria. Ferrarie 23. Maj 1463.

Stefanus de Frangepanibus Segnie, Veglie Modrusieque Comes, et Croatie Banus.

Illustrissime Domine Domine Matri nostre onorandissime, Domine Blanche Sfortie.

(Milánói állam ltár.)

131.

1463. A velenczei államtanács válasza Venerio András spalatói grófhoz Clissa megszerzése iránt.

MCCCCLXIII. die VII. Junii.

Ser Andree Venerio Comiti Spaleti.

Accepimus litteras vestras diei XXVII. et penultimi Maij, per quas distincte intelleximus, quecumque ad nos scripsistis de novis Turchorum et Bossine et multum diligentiam vestram commendamus, volumusque, ut per continuas vestras litteras de successu rerum illarum nos continue certificatos teneatis, non parcendo expensis nuntiorum et barcharum, modo de die in diem res illas cum veritate intelligere possimus.

Vidimus, quantum per vestrasque litteras ad nos scribitis de requisitione vobis facta per Bannum Paulum Sprancich circa protectionem per nos accipiendam de statu suo contra

Turchos et contra Dominos Bossine, excepto Serenissimo Rege Hungarie etc. unde vobis reddentes cum nostro Consilio Rogatorum, denotamus, quod desiderio nostri esset habere locum Clissii in manibus nostris, si id aliquo modo cum voluntate et consensu prefati Banni Pauli fieri posset, aut sub nomine emptionis, aut pignore, aut sub aliquo alio pretextu vel colore, modo locus ille in nostram potestatem deveniat, et meminimus, quod alias die videlicet XXVI. Februarii 1461 cum nostro Consilio Rogatorum de re hujusmodi vobis scripsimus, et libertatem certam dedimus, cujus copiam vobis mittimus presentibus introclusam, propterea volumus, ut pro prudentia vestra operam dare debeatis reintegrandi praticam predictam, et deveniendi ad illius conclusionem, si fieri potest cum modis et conditionibus, quas tunc vobis dedimus in mandatis, et ultra alias conditiones; contenti etiam sumus, dante nobis prefato Banno Paulo locum ipsum Clissii, accipere eum pro residuo status sui in protectionem contra quoscumque, excepta semper Corona Hungarie. Et si quid aliud deesset ad rei conclusionem, nobis subito scribite et omnia necessaria declarate, quum subito vobis respondemus.

Si vero facta per vos omni possibili experientia ad rem hujusmodi Bannus Paulus attendere non vellet, sumus contenti accipere illum in protectionem contra quoscumque, excepta semper Corona Hungarie, et sumus contenti, vobisque cum nostro Consilio Rogatorum libertatem concedimus accipiendi et promittendi dictam protectionem cum talibus conditionibus et capitulis, quod nos etiam ex statu illo per hujusmodi protectionem, omnem possibilem commoditatem ad statum et res nostras suscipiamus, sicut per vestras litteras scribitis vos facile facturum esse, prudentiam et fidem vestram jamdudum novimus, de qua debitam fiduciam capientes in libertate et arbitrio vestro, relinquimus tractandi et ad conclusionem reducendi rem hanc, sicut statui et rebus nostris conducibilius fore intellexeritis. Et nos, quanto citius, quantoque diligentius poteritis, advisate.

Vos insuper advisamus, quod armamus de presenti duas galeas, quas subito mittemus ad partes illas, et post illas alias

inas in partibus illis perseverare faciemus pro hortamine illorum fidelium nostrorum.

De parte — — 115.

Expedita barcha eodem die post dimissum Senatum.

[illegible]

132.

1463. Az állam válaszai Loredano Jakab tanácsnok külön indítványára.

MCCCCLXIII. die VII. Junii.

Ser Jacobus Lauredano sapiens consilii vult primum capitulum litterarum ad Comitem Spaleti, excepta particula de recipiendo residuum status ejusdem Banni in protectionem et postea dicatur.

Si vero facta per vos omni possibili experientia Bannus Petrus ad rem istam attendere non vellet, volumus, ut particulariter intelligere curetis, pro quibus locis Bannus ipse a nobis in protectionem recipi desideret, et cum quibus modis et conditionibus. Nosque de omnibus distincte et particulariter per celerissimam barcham advisare debeatis, quam intentionem nostram re bene intellecta cognoscentes declarabimus. Interim autem sumus contenti et volumus, ut Bannum ipsum teneatis in bona spe.

De parte — — 25.
De non — — 5.
Non sinceri — 8.

Velenczei államlevéltár. »Parte [illegible] deliberationes per il Comite Spaleti [illegible]

133.

1463. A velenczei államtanács tudósitja Giustiniani Bernát római követét Boszniának a török által történt elfoglalásáról és segélyt kér.

MCCCCLXIII. die X. Junii.

Ser Bernardo Justiniano, militi, Oratori nostro ad Summum Pontificem.

Ad officium nostrum pertinere cognoscimus ea presertim, que maximi ponderis sunt ad salutem christiane religionis Pontifici Maximo nota facere. Nuntiamus itaque vobis, non sine gravi animi nostri molestia, Turchum perfidum crucis hostem, per ea, que multis modis habemus cum potentissimo exercitu Regnum Bossine insultasse, jamque intercepisse potiorem partem Regni ipsius, ac loca et oppida principalia. Quin immo etiam allatum est, Regem ipsum Bossine in miserabilem captivitatem Turchorum devenisse cum totali exterminio rerum illarum, sicut per exempla litterarum, nuper a nobis acceptarum, que vobis mittimus his implicita, videre poteritis, volumus igitur et mandamus vobis, quod receptis presentibus, presentiam Romani Pontificis adire curetis, significando sibi infelicia nova ejusmodi, que judicio nostro tanti momenti et ponderis sunt ad salutem nominis christiani, ut vix tantum estimari possint, quantum merentur, dubitamusque et manifeste videre videmur, quod nisi remediis et validis provisionibus huic morbo pestifero occurratur: graviora adhuc et irreparabilia mala quotidie expectanda sint in excidium christianitatis, que omnia quantum deploranda sint, Beatitudinem Romani Pontificis non dubitamus longe melius quam nos intelligere posse.

Volumusque, quod nova ista comunicetis cum illis ex Reverendissimis Cardinalibus, qui vobis videbuntur, illis efficatioribus et pertinentioribus verbis, que prudentia vestra noverit expedire. Et hoc idem volumus per vos fieri cum Oratoribus Serenissimi Regis Hungarie.

De parte — — 167.
De non — — 1.
Non sinceri — 0.
(Velenczei államkönyv 157. l.)

134.

1463. Moro Kristóf velenczei fejedelem válasza Speranchich Pál horvátországi bán követének előterjesztéseire.

MCCCCLXIII. die XIII. Junii.

Christophorus Mauro, Dei gratia Dux Venetiarum etc. Universis et singulis tam amicis quam fidelibus, presentes litteras inspecturis notum esse volumus, quod cum Magnificus Paulus Sperancich Croatie Bannus etc. Egregium Georgium Lechovich familiarem suum ad nostrum Dominium misisset, nobisque Magnificencie Sue nomine infrascripta capitula porrexisset, unicuique eorum responsionem facimus, uti inferius patet et primo ad primum hujus tenoris respondeatur:

Dominium nostrum ob affectionem, quam intelligebat Magnificentiam Suam ad Statum nostrum habere, illam amare, verum intellecta hujusmodi nova oblatione sua, que nisi a summa devotione proficiscitur, in Magnificentiam optime dispositum, esse contentum requisitioni sue satisfacere ac eum cum filiis suis legitimis in aliorum nostrorum nobilium numerum suscipere.

Ad secundum respondeatur, quando Dominium nostrum esse contentum ei satisfacere, velleque, quod subditi sui ad unamquamque terrarum et locorum nostrorum libere venire, salve ac tute cum bonis et rebus suis stare, et ad libitum suum recedere non aliter ac cives nostri facere possunt.

Ad tercium respondeatur, similiter Dominium nostrum esse contentum M. Suam cum toto statu suo, quem ad presens tenet, in protectionem contra quoscumque, excepto Serenissimo Hungarie Rege, suscipere, verum quia de rebus futuris, parum aut nihil intelligi potest: de Status futuri protectione aliud non videtur nobis esse respondendum.

Ad quartum respondeatur, quod fiat ut petitur, et quod res suas non aliter quam nostras proprias tractabimus. faciemusque tractari.

Ad quintum respondeatur, quod postquam M. Suam in protectionem cum statu suo suscepimus, eam, statumque suum contra quoscunque, qui ei bellum inferrent, semper defendemus, excepta Corona Hungarie, quemadmodum ut supra respondimus.

Ad sextum respondeatur, quod nullo pacto dubitet, quod venientibus nobis ad aliquam pacem cum Teucro aut aliis inimicis nostris, semper M. Suam memorie habebimus, ac illam in contractu cujusque pacis nominari, ac includi faciemus tanquam commendatum nostrum.

Ad septimum respondeatur Dominium nostrum multum fiducie in virtute et magnanimitate M. Sue habere, sperareque illa mediante ac viribus et defensione nostra, quod Statum suum conservabit. Verum si, quod Deus avertat, casus accideret M. Suam ob devotionem et fidem suam semper commendatam habebimus, ac ei condecenter providebimus.

Ad octavum respondeatur nos esse contentos, quantum petit facere, ut inter Dominium nostrum et M. Suam sit illa unio atque concordia, que ob devotionem et fidem M. Sue erga Dominium nostrum, nostrumque in illam amorem merito esse debet.

Preterea acceptamus omnes alias oblationes per M. Suam nobis factas, sicut constat per scripturam per suprascriptum Oratorem suum nostro Dominio porrectam, cujus tenor subsequitur.

De parte — — 180.
De non — — 0.
Non sinceri — — 0.

(Velenczei államkönyv 158. l.)

135.

1463. Pál horvátországi bán által a velenczei Signoria elétérjesztett kérelmi pontok.

MCCCCLXIII. die XIII. Junii.

Hec sunt Capitula Banni Pauli suprascripti.

Ban Paulo domanda dala Serenissima Signoria de Venexia, che sia recevuto per fiolo de San Marcho, e per suo gentilomo et fradello del suo conseglio, zioe lui e li soi figliuoli.

Item, che li siano liberi cum lor persone et servidori in ogni luogo de la Signoria et con lor haver, venir, star et partirse etc.

Item, che la Signoria gli toglia in le soe man et in suo protection zoe loro et li suoi castelli, e tuto lo lor haver et lor contado, e lor servidori e lor contado quello ano adesso, et quello haverano per avenire.

Item, che la Signoria non ge faza danno ne oltrazo per tempo alguno in queste cosse predicte.

Item, che la Signoria li defenda, et non li abandoni in tute le cosse predicte, chome fradelli et amixi suo, et come suo proprie terre contra cadauna persona de questo mondo.

Item, che quando la Signoria fesse qualche paxe, o triegua cum li Turchi, over con altri inimixi sui, over del Ban predicto, che la Signoria fazi cussi et patizi per Ban Paulo e suo figliuoli, chomo per se medema.

Item si per qualche desgratia achadesse, che Ban Paulo perdesse la soa signoria per qualche caxon, over occupation de li Turchi, che la Signoria de Venetia gli faza tal provision in suo dominio, che possa mantenirse bene et condecentemente.

Item si achadesse reforzar qualche differentie fra uni, o fosse al presente e non se podesse achonzar per li officiali de la Signoria et del Ban predicto, che allora se debbiano metter bone persone da una parte e l'altra, e quelle bone persone sotto lor sagramento o fede, debbiano acconzar ogni cossa etc.

(Velenczei államkönyv 158 l.)

136.

1463. A velenczei államtanácstól Pál horvátországi bánnak tett ajánlatok.

MCCCCLXIII. die XIII. Junii.

Hec sunt oblationes Bani Pauli suprascripti.

Paulo Ban de Croatia intende de dar ogni fermeza su la soa persona mediante le soe lettere a la Illustrissima Signoria Vostra a questo modo: primo che lui, e li suoi figliuoli, e descendenti siano sempre perpetual servidori de la Signoria Vostra, e fioli del glorioso San Marcho et esser in le mano protection de la Signoria Vostra. E questo offerisse el Ban con ogni suo cordial amor e bona volunta, et con tuto suo poder offerando la persona, e le terre sue, e servidori suoi, e beni suoi presenti, e che a venire.

Item promettemo a la dicta Signoria, che nui volemo in ogni cossa sempre, e con tutte le nostre forze, e pertinentie far e mantenir ogni debito servicio et vera e cordial amicitia, per ogni onor e utilita de la Signoria predicta con tuto nostro poder cum nostra persona, e de li amici et servidori nostri contra cadaun homo del mondo, non fiando palexemente contra la Corona de Hungaria, e se pur achadesse per qualche tempo, chel Re de Hungaria volesse far qualche contrarieta a la Signoria Vostra, over suo stado, che uni non saremo contra la Signoria de Venexia et in favor de dicto Re de Hungaria, e questo specialmente per la defension de la ditta Signoria me fa contra el paganesimo, la qual cossa redunda adesso in favor de dicta Corona, e de tutta la Cristianita.

Item promettemo a la predicta Signoria, che mai dimo inanzi per indutta ne volunta d'alchuno, nui non faremo alcuna contrarieta cum volonta nostra, contra la dicta Signoria, ne suo stado, ne nui ne li servitori nostri ne amici nostri, ne palexemente, ne secretamente.

Item promettemo ala dicta Signoria, che lor e i suo servidori per ogni tempo, et ad ogni modo possa venir star et habitar in le nostre terre, et in le nostre parte, con ogni suo haver, con piena liberta e fede nostra, chome in soe terre proprie.

Item promettemo a la Signoria predicta se mai fosse de bisogno a quella de la persona nostra, o de li nostri servidori a li servixii de la Signoria in le nostre parte, over in altre parte, qual se voglia, che nui sempre saremo aparechia di ad ogni commando de la Signoria predicta secondo la nostra possibilita, siando achordati condecentemente e possando remanir in paxe el paise nostro.

Item promettemo se alcuna volta fra nui alcuna differentia resorzesse o fosse stada fin a mo, zioche non se podesse achonzar con li nostri officiali e suoi, che se elegano boni homeni da una parte e da l'altra, e quello faranno e zudegarano, sia fermo e rato per una e l'altra parte.

(Velenczei államkönyv 159. l.)

137.

1463. A velenczei államtanács levele a pápához a török pusztításairól és az ellene szükséges segélyről.

MCCCCLXIII. die XIV. Junii.

Summo Pontifici.

Serenissimus Dominus Dux, Sapientes Consilii, Sapientes Terre.

Sepenumero, Beatissime Pater, impedentibus Christiane rei animadversis periculis ob superbissimi hostis Turci cupiditatem et insolentiam, ut qui finitimi rebus essemus, atque plerisque coniecturis et signis, de pessima ejus voluntate, deque apparatibus bellicis, et tum marittimis tum terrestribus aliquid exploratius haberemus apud Sanctitatem Vestram, supremum Christianorum Principem et catholice fidei defensorem, nuntiis et litteris antea, postremo per Oratorem egimus nostrum, de provisioneque, que tam accerimi hostis cogitatibus opportune opponeretur. Nunc vero, quod diu in suspitione habebatur, magna jam ex parte prorupisse in actum conspicimus. Ecce Venerande Crucis infensissimus inimicus, omnibus undique coactis copiis perinde atque nemo inter Christianos reliquus sit, qui ejus cupiditati atque impetui

vel possit vel velit occurrere, regnum Bossine est agressus, fines ejus passim populatur, incendio, ferro, cedibus cuncta devastat; incolas misere divexat, atque in direptionem et predam suis satelitibus dat, potiora regni, atque munitiora castella et oppida, partim vi et armis, partim deditione jam cepit, Regem ipsum, quod sine dolore et lacrimis ne cogitari quidem animo debet, fede ac misere captum habet. Quicquid superesse videtur illius regni, quod parum est, tale est, ut facillime occupari possit, ruptis jam reseratisque claustris, dissipatis regni custodibus, occupatis minutioribus oppidis, capto denique Rege, jam aditus undique ad insinuandum se se in Christiane ditionis precordia hosti accerrimo patefacti sunt, nec est, quod cupiditatem ejus sistat, nisi armis et vi perpropere obviam eatur. Jam hostilis exercitus superatis regni Bossine finibus ad littora usque Segne, idest ad hostium et fores Italie infestis armis gloriabundus irrumpere non est veritus. Nec pro magnitudine cladis ad aures usque Beatitudinis Vestre increbuisse non dubitamus. Nos, que hec cernimus propius et quorum ante oculos pene versari cuncta videntur, pro virili parte saluti rerum prospicientes, periculosum hunc rerum statum significandum imprimis Beatitudini Vestre delegimus, patri summo et principi omnium, salvatoris et domini nostri Jesu Christi benedicti, cujus de honore et nomine agitur, indubitato in terris Vicario, atque Ecclesie, ac Christiani nominis vigilantissimo defensori. Dubitare non possumus, quin magnitudo cladis et finitimi ac prope urgentis acerbitas periculi, cor piissimum Sanctitatis Vestre zelo domus Dei commoveat, atque incendat, et ad ea provocet atque invitet, que jam diu conceperat animo, et ventura sapienter providerat. Jam Beatissime Pater, apparatibus, viribus, expeditione celeri et facto indigent res; non est ovile Dei, non grex vestre rectioni divinitus creditus in tanto discrimine deserendus, non lupis et truculentissimis bestiis in escam tradendus, quinimmo defendendus omnibus viribus, Vestre nunc admirande sapientie, vestre insignis interest pietatis, vestra requiritur potissimum opera, quo rei Christiane adversus crudeles barbaros, adversus furiam insevientium hostium saluberrime consulatur. Nos pro virili parte Beatitudini Vestre numquam deerimus, vestra

auspicia, vestram auctoritatem sequimur, exercebimus vires, exponemus opes; sanguini et vite ipsi, si opus fuerit, majorum nostrorum sequentes vestigia, dignitati et debiti non immemores nostri, nequamquam parcemus, pro Dei Omnipotentis honore et laude, et sanctissime fidei defensione.

De parte	—	—	151.
De non	—	—	2.
Non sinceri	—	—	4.

(Velenczei államkönyv 159. l.)

138.

1463. A velenczei államtanács levele római követéhez a törökneknek Boszniában tett dúlásairól, és segély sürgetésről.

MCCCCLXIII. die XIIII. Junii.

Oratori nostro ad Summum Pontificem.

Superioribus litteris proxime ad vos scriptis intelligere potuistis infelicia nova, que de perfidissimo hoste Turco multis modis allata sunt, per cujus ingressum in Bossinam omnes fere partes illas dominio suo subegerat, reddimur certi, quod ante has acceperitis litteras nostras, et ea omnia, ut jussimus, et par est, Romano Pontifici nota feceritis; postea multis modis, variisque scribentium litteris certiores facti sumus, non solum Regnum Bossine per hunc sevissimum crucis hostem occupatum fuisse; verum etiam ipsius regni Regem captum et in miserabilem Turchorum servitutem abductum fuisse, ita ut de Regno, de Rege, deque tot Christi fidelibus jam actum esse certissinum dici potest. Res quippe horrenda, et omni commiseratione dignissima, frequentibus quoque litteris nuntiatum est nobis, accerrimos hostes istos pro sua insaciabili libidine domandi penetrasse in partes Corbavie et per loca etiam Comitum Segne, strages, rapinas, cedes et incendia plurima commisisse. Que omnia quantum magnifacienda sint, quantum christiane saluti conducant, quid ultra insolentissimus hostis facile sibi spondeat, pro magnitudine rerum, tacen-

dum potius quam recensendum putamus, quando quidem Italie hostia amodo sibi pateant, ut que dudum machinatus est, in excidium eversionemque christiane religionis, explere posse conetur, hec cum tanti momenti sint, ut quam maxime deploranda veniant, utinam in tempore a Christianis Principibus provideantur; volumus propterea Pontifici Maximo habere omnia quam primum significari, ut Sanctitas Sua, cui imprimis ista incumbunt, ea considerare, liberareque possit, et pro sua immensa sapientia et pietate occurrere gravissimis periculis, que jam in foribus dici possunt, Nos vero pro quanto semper in nobis erit, nec laboribus, nec vite proprie parcere intendimus. Et demum nihil unquam pretermissuri sumus, quod splendorem et gloriam Creatoris nostri, salutemque Christiani nominis noscamus posse concernere.

De re ista scribere etiam per litteras nostras decrevimus Pontifici Maximo, quas mittimus his adiunctas, earumque exemplum istis implicitum, quas quidem litteras Sue Beatitudini presentabitis, studebitisque solita prudentia vestra, omnique vestro studio, quantum scribimus, adimplere.

Volumus propterea, quod hec omnia communicetis cum Reverendissimis Dominis Cardinalibus, qui vobis videbuntur huic rei posse conferre, utendo etiam medio eorum apud Romanum Pontificem, ut per omnes modos induci possit ad provisiones, et ad hanc intentionem nostram.

De parte — — 151.
De non — — 2.
Non sinceri — — 4.

(Velenczei államkönyv 159. l.)

139.

1463. A velenczei államtanács Magyarországnak a töröktől megvédelmeztetése iiggében Lengyel-, Cseh- és Németországba követeket küldeni határoz.

MCCCLXIII. die XXIII. Junii.

Quanquam existimandum sit, Oratorem nostrum apud Serenissimum Hungarie Regem multum prodesse posse, ne cum Teucro ad pacem deveniat, tamen si videntur se opprimi, ac tanti inimici impetui resistere non posse, nec sibi opportuna presidia parari: dubitandum vehementer est, ne aliam viam capiat cum totius Christianitatis, ac nostro gravissimo periculo, que presidia nulla ex parte ita commode, ita celeriter haberi possunt, nisi ex partibus Polonie, Bohemie ac Germanie.

Quamobrem vadit pars, quod in hoc Consilio eligatur unus noster Orator, qui ad illas partes et Principes accedere debeat cum illo mandato, quod ei per hoc Consilium dabitur ad incitandos eos Principes, ut ad tam salutiferum, necessariumque Christiane Religionis opus, favores suos prestare velint. Habeat equos XVI, computato notario cum famulo suo et recedere teneatur, quando per Dominium ei mandabitur, qui equorum numerus nec per hoc Consilium, nec per quemvis alium modum vel viam augeri possit sub pena ducatorum quingentorum cuilibet contrafacienti per advocatores communes sine ullo consilio exigendorum.

Scribatur preterea Oratori nostro Hungarie, quod captato tempore illi Serenissimo Regi optimam mentem nostram erga Suam Serenitatem declarare debeat, nos ultra ea, que per Oratorem nostrum apud Summum Pontificem quotidie instare facimus, Oratorem nostrum ad suprascriptas partes mittere deliberasse ad excitandos eos Serenissimos Reges et Principes, ut presidia sua Majestati Sue exhibere velint, que consequi non dubitamus. Ideo Majestas Sua in suo Christianissimo proposito constanter perseveret, quum apud Deum gratiam, apud vero universum orbem immortalem gloriam consequetur.

De parte — — 63.

Consiliarii omnes. Quia materia, qua de agitur, magni ponderis est, egetque optima consultatione, vadit pars: quod differatur usque diem lune, sive martis proximum, ut pro utilitate rerum nostrarum melius deliberari possit.

De parte — — 103.

Die XXVIII. Junii.

Iterum posita suprascripta parte sine ultimo capitulo fuerunt.

De parte — — 143.
De non — — 17.
Non sinceri — — 10.

(Velenczei államkönyv 160. l.)

140.

1463. A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követének válaszolván, általa Magyarország királyát a török ellen erélyes föllépésre és védelemre ösztönzi.

Die XXVIIII. Junii MCCCCLXIII.

Ser Joanni Aymo, Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

De litteris vestris, quarum ultime sunt diei VII. presentis, intelleximus appulsum versum Budam ac difficultates habitas in isto itinere vestro, placuitque nobis admodum audire, quod jam tandem salvus attigeritis civitatem ipsam, ut juxta desiderium vestrum exequi possitis nostra mandata, et quicquid existimemus. Petrum Thomasium ante has ex illis partibus recessisse, rursum tamen scribimus ad eum per alligatas litteras, ut quamprimum repatriare studeat.

Scripsistis nobis per litteras ipsas diei VII. quod eratis die sequenti recessurus, istinc profecturus ad Regiam Serenitatem Hungarie, id vos fecisse tenemus, intelligemusque libenter, quid responderit vobis Sua Majestas ac statum et conditiones illarum partium et reliqua occurentia.

Quid presertim ad nos scripseritis de opinione vestra circa majores oblationes faciendas Serenissimo Regi, intellexi mus optime, et respondentes vobis cum nostro Consilio Roga torum dicimus, quod ut scire potestis, venerunt ad nos Ora tores ipsius Serenissimi Regis, commemorantes gravissima pericula ejusdem regni ac petentes favores nostros. Nos autem pro jure affectionis et benivolentie nostre in Majesta tem Regiam respondimus eis gratissime.

Postea vero considerantibus nobis conditiones rerum et temporum occurentium, infelicesque successus rerum Bos sine, quam Turcus miserabiliter occupavit, volumus, quod detis operam adeundi quamprimum presentiam Regiae Ma jestatis, commemorando sibi successus predictos et quid per fidus hostis iste machinetur, facereque conetur in Christianorum excidium, quodque intelligentes tam litteris vestris quam aliter S. Suam magnanime contra eum procedere sta tuisse, non possemus eam meritis extollere laudibus. Cognos cimus siquidem et videmus attentis magnis continuisque progressibus hostis istius necessarium esse, ut suis pravis conceptibus occurratur, utque Majestas Sua intelligat, quod esse intendimus illius optime mentis, cujus eam esse videmus agendi contra communem hostem pro communi securitate et favore rerum Sue S. et nostrarum, dicimus, quod ex nunc bene contenti sumus intelligere nos cum Majestate sua, devenirequc ad apertum bellum cum hoste isto ex parte maris cum trire mibus quadraginta, quas haberemus instructas ad ejus oppo situm et cum gentibus nostris armigeris equestribus et pedes tribus ac aliis hominibus et subditis nostris, quos habemus per loca, et marinas nostras finitimas Turco. Cum hoc, quod pro communi bono utriusque partis Sua S. etiam bellum gerat contra loca et statum istius hostis crucis omni conatu suo; confidimus namque in superna clementia, quod faciente Majestate Sua ex latere suo et nos ex nostro id, quod fieri pote rit, res sue et nostre bene feliciterque succedent.

Dicetis quoque S. Sue, quod ultra ea, que incessanter operari nitimur, tam apud Summum Pontificem, quam apud alios Principes Christianos, pro his rebus fidei statuimus pre sertim eligere et mittere Oratorem nostrum ad partes Ger-

manie, Bohemie et Pollonie pro sedandis et componendis rebus illis, utque Principes et potentatus illi excitentur et inanimentur ad agendum potenti manu contra hunc immanissimum hostem.

Si idem Serenissimus Rex contentus erit et conformabitur cum hac intentione nostra: sumus contenti et volumus, quod in Dei nomine concludatis. Ideoque mittimus vobis presentibus implicitum sindicatum et mandatum nostrum in optima forma confectum, possendi nostro nomine promittere et stipulare contractum.

De parte — — 160.
De non — — 4.
Non sinceri — — 6.

(Velenczei államkönyv 164. l.)

141.

1463. A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét utasitja, hogy Magyarország királyát a török ellen hadra buzdítsa, értesitvén arról is, hogy már a velenczi Signoria a török ellen nyilt támadásra indult és a fejedelmeket segélyre serkenti.

MCCCCLXIII. die XIIII. Augusti.

Ser Joanni Aimo militi, Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

Volumus, quod his habitis, adeatis presentiam istius Serenissimi Regis, cui nomine nostro dicetis: quod nuper multis modis ad notitiam nostram pervenit, Majestatem Suam cum Serenissimo Imperatore ad bonam concordiam et intelligentiam devenisse, habuisseque Coronam Regni. De quo profecto singulare gaudium, immensamque letitiam assecuti sumus. Cum enim Serenitatem Suam sincerissime diligamus, omnisque ejus honoris et glorie magnopere cupidi simus, nihil est, quod comoda et sublimationem suam concernere possit, quod non sit nobis ita gratum, ita perjucundum, sicut in nos ipsos collatum esset.

Habuimus proximis diebus litteras vestras datas XVIII. et XVIIII. Julii prope decursi, quibus inter alia novimus responsum vobis datum per Serenissimum Regem in facto intelligentie secum habende, pro qua diebus superioribus ad vos scripseramus, videlicet: quod Majestas Sua contenta esset ad ipsam intelligentiam devenire, dummodo per nos sibi exhiberentur favores contra Turcum, et respondentes cum nostro Consilio Rogatorum, dicimus esse mentis nostre, quod captato tempore, sitis cum Serenitate Sua, dicendo sibi: quod credimus non opus ei aliter patefacere, quantum Majestati Sue affecti sumus, optamusque omnem ejus splendorem et amplitudinem sui status, superfluum quoque esse tenemus commemorare, quantum S. Sua, suique progenitores, ac regnum istud semper christianissimi fuerint, et contra hostem fidei, nihil umquam de possibilibus pretermiserunt, contra quem perfidissimum hostem, si unquam tempus fuit, ut Christianorum vires excitarentur, id certe in presentiarum est. Attentis maximis successibus suis tam in Bossina, quam alibi in grave, manifestumque periculum Christianitatis. Nos itaque considerantes, quicquid dudum a parte maris tenuerimus classem nostram, ut efrenatos impetus suos ex illa parte continueremus, non sine gravi nostra impensa, deliberavimus tamen in honorem Summi Creatoris nostri, de cujus iam agitur, ultra triremes quadraginta, quas misimus ad partes Amoree, mittere etiam de gentibus armigeris et peditibus nostris Italicis in bono numero, que ad partes illas jam applicuisse debent, ita, ut cum hominibus triremium nostrarum, et aliis viribus, quas ex terris nostris colligere statuimus, habituri simus contra hunc hostem ultra triginta millia bellatores; decrevimus secum ad apertum bellum devenire, et nihil ommittere pro exterminio suo, vereque dicere possumus ingressos nos esse expresens sexcentorum millium ducatorum in anno. Notum preterea facietis S. Sue Pontificem Maximum omnino decrevisse res Italie paccare, vel per pacem vel per longas treuguas, et agere cunctis viribus contra hostem et ad id ipsum et excitare et movere potentias Italie. Ad hanc usque diem Oratores Illustrissimi Domini Ducis Burgundie missi ob hanc solam causam ad Romanum Pontificem applicuisse

debent, pro concludendis his rebus, in quibus Dux ipse tantum incensus est, quantum magis dici posset, scimusque Oratores ipsos his diebus attigisse Florentiam.

Misit ad nos Pontifex Maximus Reverendissimum Dominum Cardinalem Nicenum Legatum ob hanc unicam causam fidei, ut quecumque gerenda sunt, expediantur. Sed id apud nos non opus erat, quandoquidem, ut diximus, jam rumpere instituerimus contra hostem. Adhibetur quoque opera omnis nostra, ut dux Stephanus, Dominus Scanderbergus et alii Domini finitimi agant contra sevissimum hostem, tam versus partes Bossine, quam alibi, ut undique propulsari possit, in qua re etiam cum gentibus et viribus nostris, quas habemus proximas illis partibus, nihil de possibilibus ommissuri sumus. Hec omnia cum ita sint, Serenitati Regie significari volumus, ut jam tandem intelligat, quod per Dei clementiam omnia disponuntur, nosque jam actualiter facimus contra perfidissimum hostem. Super est, quod et si certissimi simus Majestatem Suam magno et forti animo ad hoc secutum opus processuram esse, tantoque magis, quanto cum Imperatoria Majestate ad bonam concordiam et intelligentiam devenit; tamen pro magnitudine desiderii nostri hortemur et rogemus eam, ut ex parte sua pro vetusto more progenitorum suorum magnanime agere velit contra communem hostem, quum dubitari non debet, quod a diversis partibus propulsatus, cogetur per diversa loca divertere vires suas, et per consequens in divina bonitate sperandum, quod exterminabitur ex Europa. Cum his autem et aliis bonis et pertinentibus verbis studebitis inducere et animare Serenitatem Suam ad prosequendam impresiam.

Verum si forte requireretur per Majestatem Suam favor noster, volumus, quod, ut diximus, modestis et humanis verbis commemoretis gravissimas impensas nostras, quas in hoc bello cum Turco habemus, habiturique sumus, et quod terra marique isti videntur nobis majores, qui Regie Majestati conferri possent.

Preterea, quia sicut ex superioribus vestris litteris intelleximus, velletis habere facultatem a nobis possendi expendere alios quatuor ducatos in diem, ultra illos, qui per electionem

vestram vobis concessi sunt; declaramus vobis, quod non est nostre intentionis, nec volumus, quod expendere possitis, nisi id, quod per electionem vestram et per leges nostras vobis statutum est.

De parte — — 150.
De non — — 0.
Non sinceri — — 1.

Facte fuerunt littere XV. Augusti replicati.

(Velenczei államkönyv 176. l.)

142.

1463. A velenczei államtanács válasza Fridrik római császár követének a triesti határügyre stb. vonatkozólag.

MCCCCLXIII. die XVIII. Augusti.

Quod Domino Joanni Henderbach, Oratori Serenissimi Romanorum Imperatoris, qui ad presentiam nostram venit, et post generalia commemoravit vetustissimam amicitiam et affectionem, que semper viguit inter Illustrissimum Dominum Austrie et nos, deinde conatus est declarare optimam dispositionem Imperatorie Majestatis agendi contra Turcum, quodque ob id principaliter venerat, libenter ad concordiam cum Rege Hungarie, dando sibi Coronam, successive ingressus est materiam Tergestinorum subditorum, et dicebat nomine Domini Imperatoris, quesivitque multis verbis et rationibus, quod desisteremus a novitatibus istis, que processerant occasione illius male dicte strate, pro conservatione amoris et benivolentie Imperatorie Majestatis erga nos, ad quam principaliter et non ad Tergestinos respicere debeamus etc. tetigit quoque negotium differentie dudum verse inter Reverendissimum Cardinalem Brixinensem et Illustrissimum Dominum Sigismundum Ducem Austrie, quam libenter componi desiderat, maxime per operam Reverendissimi Cardinalis legati hic existentis. Ultimo loco commemoravit novitatem nuper secutam Tridenti, commendando nobis rem illam, presertim pro interesse suo, cum sit Prepositus Ecclesie Tridentine etc. sicut

per Serenissimum Dominum Ducem huic consilio relatum est, respondeatur:

Quod libenter intelleximus, quantum ipse supradictus Orator nobis prudenter exposuit, estque certum et indubitatum, quod ut ipse dixit, maxima semper fuit amicitia, et benivolentia inter Illustrissimum Dominum Austrie et nos, utrinque multis preclaris effectibus demonstrata, quam profecto nedum conservare, sed si quid etiam superaddi possit, augere semper intendimus, maximeque cum Imperatoria Majestate, quam merito veneramur et colimus, cui etiam agimus magnas gratias pro comunicatione nobis facta concordii initi cum rege Hungarie, et corone sibi exhibite. Nec possumus Cesaream Majestatem dignis extollere laudibus, quod ad id tam prompto, tamque libero animo devenerit, presertim, ut perfidissimorum Turcorum, crucis hostium, periculis occurri possit. Est enim tam sanctum, tam gloriosum hoc sue Serenitatis propositum, ut nihil supra explicari queat. Neque dubitari debet Majestatem Suam, cui pro summa dignitate, quam tenet ista apud Romanum Pontificem, principaliter incumbunt, exinde perpetuam, eternamque laudem assecuturam esse, nosque ad id pro precipua affectione nostra in Serenitatem Suam, quantum possumus, eam hortamur, rogamusque. Quid vero tam mari, quam terra adversum hunc communem hostem in honorem Summi Creatoris nostri pro portione nostra facere statuerimus, ipsi Sp. oratori non incognitum esse tenemus, quandoquidem nec facultatibus, nec sanguini, nec vite proprie parcere decreverimus.

Cum partem tangentem Tergestinos profitemur, numquam nos recordari arrogantie, honestissimorumque morum suorum, quod merito commoveri non impellamur, postquam enim preter omnem equitatem violenter, et de facto in contumeliam nostram, jacturamque gravissimam subditorum nostrorum, fregerunt occuparuntque stratas victualium et rerum, que continue per superiora tempora Justinopolim et ad alia loca nostra conduci solebant, numquam cessarunt verbis et factis impudentissime agere contra nos. Quesivimus sepe per viam quietis differentias illas tollere, sed quanto honestius cum eis agere studuimus, tanto semper insolentius et proter-

vius se gesserunt, ab omni humanitate et caritatis officio penitus declinantes. non preterit Oratorem ipsum, quod anno prope decurso pro componendis differentiis istis, et ad nos et ad partes illas secontulit, ad quas etiam misimus Oratorem nostrum, cumque petiissemus castrum novum, quod pheudum nostrum est, et petra scandali dici poterat, se penitus facere recusarunt, persistentes in ostinato proposito, indignis ac spurcissimis verbis et factis nos quotidie provocantes. Processit ob id, quod nonnullos equites ex nostris misimus prope illa confinia, qui super nostro stratas custodirent, neminique inferrent injuriam, sed ut Musulachi, non cogerentur preter velle suum, cum victualibus magis ad unum, quam ad alium locum se conferre, Tergestini insolentissimi quadam die in nostros equites et super nostro fecerunt insultum, quorum plerique vulnerati et aliqui etiam cesi sunt, inter quos armigerum quemdam nostrum, jam ab eis captum, spoliatumque armis, et aliis omnibus mille vulneribus sauciarunt, et in tot frustra trucidarunt, ut si a nostris postea accipi, et sepeliri voluit, opus fuit, quod corpus illud in tot partes divisum in quodam sacco colligeretur, sepeliretur que. Res quidem horrenda, et ut ita dixerimus, a Turcis sevissimis aliena. Laccessiti itaque et provocati tot contumeliis et iniuriis, ad ea pulsi devenimus, que in hanc usque diem secuta sunt, et si jam tandem contra Tergestinos justa arma nostra convertimus: neminem esse credimus, qui pacientiam nostram diuturnam admirari non debeat ac nos in tantis eorum insolentiis justificatos jure optimo laudare non debeat, quemadmodum etiam imperatoriam Majestatem his et aliis intolerabilibus Tergestinorum excessibus intellectis, pro sua sapientia et equitate facturam esse non dubitamus.

Ad partem differentie vigentis inter Illustrissimum Dominum Ducem Sigismundum Austrie et Reverendissimum Cardinalem Brixinensem profecto dicere non possemus, quantum semper scandalum istud moleste tulerimus, pro quo sedando et componendo, ut Orator ipse potuit intelligere, nec laboribus ullis, nec experimentis percepimus, mittentes Legatos et litteras, et nihil demum pretermittentes tam cum Romano Pontifice, quam aliter, quod a nobis fieri potuerit. Cumque pro

nostra affectione in ambos dominos istos magnopere cupiamus videre concordiam istam, placet nobis admodum, quod ipse Orator huc se contulerit, ut interveniente auctoritate imperatoria et sapientia sua, tam cum Reverendissimo Cardinale Legato Apostolico, qui est hic, quam aliter possit operari, quicquid boni poterit pro isto concordio.

De novitate nuper in Tridento secuta vere non habemus aliam particularem informationem, nec bene scimus, quid in re ista dicere possimus, hoc tamen ipsi Sp. Oratori notum esse volumus, quod pro nostra in eum affectione et benivolentia cupimus libenter, sibi semper rem gratam et commodam efficere posse.

Verum ex nunc captum sit: quod si per responsum, quod fiet per ipsum Oratorem, ita opus erit, res ista nostra cum Tergestinis justificari et honestari debeat cum predictis et aliis omnibus verbis et rationibus, que collegio videbuntur.

De parte	—	—	149.
De non	—	—	2.
Non sinceri	—	—	2.

(Velenczei államkönyv 177. l.)

143.

1463. Skanderbegnek követei által a velenczei államtanács elé terjesztett kérelmi pontjai.

MCCCCLXIII. die XX. Augusti.

Hec sunt capitula Oratorum Magnifici Domini Scanderbegi.

Capituli porti per el R. Prothonotario et Abbate de Santa Maria de Rotezo, et lo egregio Andrea Snaticho Ambassadori del Signor Zorzi Castrioti, dicto Scanderbego, Signor de Albania per conservation del vostro et suo stado a guerrizar e combatter contra i perfidi Turchi.

Primo, se offere star in campo cum le sue zente, de le qual ne haveva raxonevel copia ben in punto a danni de Turchi

provisto per la Illustrissima Signoria de Venexia, et dadoli favor de zente d'arme e fanti italiani in quella quantita apara conveniente a la dicta Signoria, el qual favor vol esser presto, per i casi, che puol occorrer.

Secundo, che de pagamenti e denari li fosse dati per tal pagamenti, lui non habi a far cum vostri Rectori, ne provededori de Albania, ma solo cum la Serenita Vostra, e per suo nome cum l'abbado de Rotezo, over altri da esser deputadi per el prefato Signor, acio non nassa scandolo tra loro, come per el passado, ma de tutte cosse habbia a conferir con i Rectori e provededori de la Serenita Vostra, e attender ai suoi consegli e ordeni.

Tertio, che ogni anno dal principio de Avril fin tutto Zugno, nel qual mezo tempo Turchi poriano vegnir a la desfaction dei vostri luogi soi, ne i porti piu commodi, sia tegnudo una galia armada, e una nave per reducto desso Signor e homeni vostri, come soi per honor utele e bene del vostro stado e suo.

Quarto, che facandose paxe cum Turchi, el dicto Signor non sia expulso, anzi messo indicta pace, cum tutti soi homeni et i luogi, come vostro bon fedel.

Quinto, chel fiol del so Signor, che al presente ha cercha anni VIII, sia acceptado in el numero dei vostri zentilhomeni.

Sexto, che essendo expulso del suo paese, li sia deputado qualche vostro luogo e terra cum la provision se convegni al Signor, chel possi viver cum speranza de tornar in suo stado, che l'Altissimo Idio lassi deliberar, quello sia el meglio e la salude de Christiani.

Septimo, che di quanto el resta creditor per la sua provision, li sia satisfacto in questa terra, perche la Signoria Vostra infinite volte ha commandado a provededori e rectori, li sia satisfacto, e li commandamenti vostri non sono sta aldidi.

(Velenczei államkönyv 178. l.)

144.

1463. A velenczei államtanács határozata a Skanderbey kérelmi pontjaira adandó válasz tárgyában.

MCCCCLXIII. die XX. Augusti.

Quod ad capitula nobis exhibita per Reverendissimum Prothonotarium et Abbatem Sancte Marte de Rotetio, Oratorem Magnifici Domini Scanderbeghi, lecta huic consilio, ac etiam uni alteri Oratori ipsius domini, qui post dictum prothonotarium ad nos missus est, retulitque nobis presente ipso prothonotario collega suo, quod dominus suus motus bonis respectibus potius cupit habere gentes nostras italicas contra Turcos, quam quod sibi solvamus gentes, quas primo petiit sibi solvi ex suis, quas habet in illis partibus, sicut huic consilio relatum est. Respondeatur, et primo ad primum:

Quod diligentes Magnificum Dominum Scanderbegum ob virtutes suas et quia contra hostes fidei semper forti animo pugnavit: sumus et reperiemur semper optime dispositi ad omnia, que honorem et commoda sua concernere possent. Et circa favores gentium nostrarum italicarum, quas petit, ut melius contra Turcum facere possit, sicut se facturum spondet. Dicimus, quod contenti sumus, et sibi promittimus gentes nostras Italicas, que sunt in partibus Albanie, et ultra hec favores aliarum gentium subditorum et locorum nostrorum ipsarum partium. Sumus quoque contenti et offerimus Magnificentie Sue pro tempore novo mittere favores, suos equites quingentos et pedites quingentos italicos, ut potentius hosti bellum inferri possit. Interim vero, videlicet: pro hac hieme sibi dari faciemus ducatos 2000, ut rebus suis melius satisfacere possit, quousque, ut diximus, mittemus gentes predictas, quarum gentium tam suarum, quam nostrarum contenti sumus juxta requisitionem ejusdem domini, quod Magnificus ejus filius sit Capitaneus, idem vero Magnificus Scanderbergus gubernator.

Ad secundum, quia cupidi sumus in omnibus possibilibus Sue Magnificentie satisfacere, contenti sumus, quod in

facto istarum pecuniarium non habeat agere cum rectoribus, seu provisoribus nostris Albanie; nam mittemus hinc Magnificentie Sue dictas pecunias, in aliis vero rebus conferre habeat et consultare cum rectoribus et provisoribus nostris, attendereque suis consiliis et ordinibus, sicut petit.

Ad tercium: certum exnunc esse volumus Dominum Scanderbegum, nos continue, maxime stante bello cum Turco, habituros esse in partibus Albanie et Dalmatie, non unam sed plures triremes et alia navigia, que in omnem casum erunt ad omnia commoda terrarum et locorum tam Sue Magnificentie, quam nostrorum.

Ad quartum dicimus, quod siquo tempore deveniemus ad pacem ac concordiam ullam cum Turco: crimus semper libenter memores Magnificentie Sue et nominabimus et comprehendi faciemus eam cum statu et suis subditis in ipsa pace et concordio, tanquam bonum adherentem et recommendatum nostrum; ita quod in pace et bello sit unum et idem nobiscum.

Ad quintum: contenti sumus et gratum admodum nobis est, quod filius suus sicut petit, fiat et sit nobilis de nostro majori Consilio, in qua re expedienda bene et votive procedememus juxta ordines et leges nostras, sicut in his casibus fieri solitum est.

Ad sextum dicimus, quod speramus et in divina bonitate confidimus non esse modo aliquo eventurum talem casum; immo proculdubio tenendum est, quod perfidus hostis iste propulsabitur ex Europa, quum ultra vires nostras et ipsius domini Summus Pontifex et alii Potentatus Christiani disponuntur et parantur ad agendum magnanime contra hostem, ut ex omni parte potenter comprimi possit, sed nihilominus in satisfactionem prefati Domini dicimus, quod si forte occurreret casus predictus, certus sit, quod loca nostra sua semper reputari poterunt et Magnificentie Sue taliter providebimus, quod de nobis poterit merito contentari.

Ad septimum et ultimum, libenter et integre sibi solvi, et satisfieri faciemus de provisione sua.

De parte — — 125.
De non — — 1.
Non sinceri — 4.

Ser Palus Bernardus Sapiens Consilii vult partem suprascriptam per totum excepto: quod non vult promissionem dandi Domino Scanderbego ducatos duo millia, sicut in primo capitulo cavetur.

De parte — 31.

(Velenczei államkönyv 178. l.)

145.

1463. A velenczei államtanács határozata a Skanderbeg követeinek kifizetendö összegek tárgyában.

MCCCCLXIII. die XXIII. Augusti.

Quod pro expeditione Oratorum Domini Scanderbegi, qui capiunt redire ad dominum suum cum condusionibus hic factis, sicut deliberatum est per istud Consilium, accipi debeant tam de pecuniis depositi, quam ex omni alio loco ducatos 1500 vel circa, qui sunt pro provisione sua preterita, et dari dictis Oratoribus.

Preterea captum sit, quod post recessum dictorum Oratorum, accipi similiter debeant de pecuniis depositi et ex omni alio loco, ducatos duos millia, qui per concordium nuper factum cum Oratoribus ipsius Scanderbegi sibi promissi sunt, ac etiam ducatos sexcentos, quos infra unum mensem habere debebit de provisione sua, que decursa est, et nunc currit, qui ducati duo millia sexcenti mitti debeant ad ipsum Dominum Scanderbegum, quando et sicut videbitur collegio, ut idem Dominus contra Turcum juxta conventa libentius facere possit.

Et quum restant aliqua capitula pertinentia prothonotario et Oratori ipsius Scanderbegi, que non sunt importantie, collegium habeat libertatem expedire ea, sicut sibi videbitur.

De parte — — 143.
De non — — 3.
Non sinceri — — 3.

(Velenczei államkönyv 179. l.)

146.

1463. A velenczei államtanács utasitása István szent-sebőki fejedelemhez küldött követe Priuli Antal részére.

MCCCCLXIII. die XXVII. Augusti.

Quod viro nobili Antonio de Priolis Oratori designato ad Illustrissimum Dominum Ducem Stephanum Sancte Save fiat hec commissio.

Christophorus Mauro, Dei gratia Dux Venetiarum etc. Committimus tibi nobili viro, Antonio de Priolis, dilecto civi et fideli nostro, quod vadas honorandissimus Orator noster ad Illustrissimum Dominum Ducem Sancte Save et cum omni celeritate te ponas ad iter, executurus cum diligentia infrascripta mandata nostra.

Primo namque volumus, ut te conferas ad civitatem nostram Spaleti, ubi conferas cum illo comite nostro et tam ab eo, quam ab illis fidelissimis civibus et aliis, a quibus exactius et diligentius informari posse speraveris, sumas omnem minutam et particularem informationem de statu et conditionibus provincie Bossine: quot in ea Turci sunt, quot loca, et que ab illis occupata tenentur, quot et que in manibus aliorum et qui sunt, que oppida in provincia illa ultra Turcos possident, qui motus sunt in provincia ipsa, que conditio vivendi et cujus auctoritatis ac virium est unusquisque illorum Bossinensium, qui Spaletum profugi se receperunt et inter ceteros hic, qui apud nos est, nomine Juannis et pro quorum medium novi aliquid illic suscitari posset, et cum quibus viribus, cum quibus modis provincia illa posset de manibus Turcorum recuperari et sub cujus nomine res facilior factu esset. Item de situ illius, partiumque suarum, et siquid in ea est passus, aut validum quoppiam oppidum, quid pro dominio nostro faceret, ad custodiam videlicet et tutelam rerum nostrarum Dalmatie. Item quot homines nos ex policia et ex reliqua Dalmatia nostra pro favore impresie conferre possemus. Ac quomodo homines ipsi nostri apti et idonei essent, et quomodo, sub quorum ductu, ad que loca commode mitti pos-

sent. Et de omnibus diligentissime cum veritate informatus, priusquam ex Spaleto discedas, quecunque tuis litteris nobis denotanda curabis, et ita sufficienter, ut nihil restet, quid circa res illas a te desiderare possimus. Illos autem Bossinenses, qui Spaleti sunt, bonis verbis suasos et contentos facere et tenere procurabis.

De Spaleto expeditus iter tuum accelerabis versus Illustrissimum Ducem Stephanum, ubi illum esse intellexeris, cui presentatis litteris nostris credentialibus, factisque salutationibus et oblationibus pro more convenientibus, dicere et exponere debeas: quod quando ad nos allatum fuit de oppressione, quam immanissimus hostis fidei ei, statuique suo, post regni Bossine excidium, regisque trucidationem inferebat, dolorem et displicentiam sumpsimus, quam certe exprimere verbis non possemus, tum ob amorem et studium nostrum in omnes christianos Principes, tum vero ob singularem caritatem, qua precipue Illustrissimam Dominationem Suam semper sumus prosecuti et prosequimur. Unde secuta postea per divinam clementiam liberatione sua a predicta oppressione, et subsequenter recuperatione illarum rerum status sui, quas Turci primo impetu abreperant, magna sumus affecti letitia et cum Sua Eacellentia amice et fraterne congratulamur. Restat solummodo, ut imposterum Illustrissima Dominatio Sua se excitet, ingenium, animum et spiritos omnes suos dirigat ad provisiones, que non solum statum suum a tanto periculo tutum reddere habeant, sed illum etiam augere possint; ad que existimamus futurum opportunissimum remedium recuperationem Regni Bossine nuper perditi, quam recuperationem satis facilem judicamus: modo Excellentia Sua, ceterique domini et barones, qui auctoritatem et vires habent, huic negotio incumbant, dominatio tiranis Turci in Regno ipsa nova et recens est. Barones, nobiles et populi illius peius contenti esse non possent, quum in sevissimam et fedissimam servitutem se redactos et subactos vident. Non est dubitandum illos ad omnem motum insurrecturos, et pro se quosque facturos, quicquid poterunt pro exeundo ex tanto tiranide et acquirendo aliquam portionem status illius. Non deerunt preterea vicini et alii domini, qui partim benivolentia in eum,

partim odio in Turcum et timore suimet Sue Excellentie faveant, et Turcum ipsum in diversis partibus molestare conentur. Propterea non expectet Illustrissima Dominatio Sua, quod animi tepefiant, et res Turci in Regno illo diuturnitate temporis corroborentur. Ea preterea, que Spaleti senseris et intellexeris de conditionibus illis, et tibi ad propositum visa fuerint, sumus contenti, ut cum eo ad propositum conferas, et his, omnibusque aliis verbis et rationibus, que prudentie tue vise fuerint, procura et nitere, quantum potes, ut Excellentiam Suam inanimes et inducas ad se movendum contra Turcos in illa provincia, et ubi ac quo modo tibi magis utile et ad propositum convenientius visum fuerit; Excellentie Sue etiam dicas, quod nos quoque honestos et convenientes favores nostros ad liberationem Regni illius ex manibus infidelium deesse non patiemur.

Nescimus, ad quem terminum deducte sint dissensiones, quas cum filio ejus Comite Vladislao habere consveverat, sed quum bonam tranquilitatem et quidem inter eos huic negotio quam maxime conducere posse intellegimus, immo nisi inter ipsos ceteros, que filios ejusdem Duche, et eundem Vladislaum sit bona concordia: non videmus, quando ad rem hanc attendere possint, volumus, ut si inter eos concordia esset, illam confirmare et corroborare diligentissime studeas per modum, quod omnes simul omnibus viribus, inter se optime intelligentes, deveniant ad impresiam. Si vero inter ipsos dissensio et simultas adhuc vigeret: volumus, ut prefato Duche et similiter Comiti Vladislao, ad quem cum nostris credentialibus litteris te conferres, dicas nomine nostro et respondeas: dissidia sua fuisse causam maximarum cladium et desolationum dominii eorum et eos omnes ad extremum periculum conduxisse amittendi uno momento statum et personas irrecuperabiliter, nisi Summus Deus noster per ejus inefabilem clementiam misertus eorum, illos liberasset; propterea deponere velint omnem rancorem et Dominus Ducha inducat animum amplectendi Comitem supradictum sincera paterna caritate. Comes autem ipse se filiali amore et observantia erga patrem se inclinet, et sumpta, prout fuerit opus, diligenti et particulari informatione differentiarum suarum et causarum,

ob quas dessident, omni studio et diligentia sua nitere, illas componere et dominos ipsos penitus unire, ostendasque comiti Vladislao pacem et concordiam cum patre pro ipso principalissime facere, ut directis viribus et studiis paternis et suis, et recuperationem regni Bossine, dominatum suum ampliare possit. Nihil tandem intentatum relinquas, ut pax et concordia inter eos sequatur, si ulla via id possibile est.

Factis expositionibus tuis et habita responsione, subito ad nos scribe, et rerum omnium particularem informationem des tam de conditionibus dominii eorum, quam de viribus suis, de dispositione sua, de gentibus, quas habent, sive habere possent, de modo, quo impresiam capiendi haberent, de suis inter eos differentiis, et causis et rationibus, quid speras, quid credis futurum. Et breviter de rebus omnibus, quas verisimiliter nos intelligere debere, et opus esse intellexeris, presertim vero voluntatem et dispositionem prefati Duche et modos ac vias, quas habet ad hoc negotium, ab eo intelligere procura et nos advisa, et nostrum in partibus illis mandatum expectabis.

De parte — — 134.
De non — — 2.
Non sincere — — 1.

(Velenczei államkönyv 180. l.)

147.

1463. A velenczei államtanács válasza a horvátországi bán nejének, kinek férje török fogságba esett, a követe által kölcsön kért váltságdíj tárgyában.

MCCCCLXIII. die IX. Septembris.

Quod Spectabili militi, Domino Nicolao Testa, Oratori Magnifice Domine Bannisse Croatie, qui nuper venit ad presentiam nostri Dominii et parte prefate domine exposuit, velle intelligere, si contenti erimus, pro redemptione Magnifici Banni, viri sui a Turcis capti, mutuare aliquam pecuniarum quantitatem, cum ipsa domina contenta sit in manibus nostri dominii depositare de locis et fortaliciis suis pro securitate pecuniarum per nos dandarum, et casu, quo dictus

Magnificus Bannus redimere non posset, seu interficeretur, consideratis periculis status sui, contenta est nostro dominio libere dare et assignare fortalicia Bannatus sui, modo eidem Magnifice Domine et filius suis provideatur ita, quod convenienter in partibus istis vivere et decentem vitam ducere possit, et ultimo, quod cum status ejusdem Magnifice Bannisse sit sub protectione nostra et a dominis circumvicinis diversimode molestetur: provideatur, quod ipsi domini se abstineant a facienda novitate terris et locis suis; respondeatur:

Quod audivimus ea, que nobis prudentissime exposuit parte Magnifice Domine Bannisse, pro redemptione captivitatis Magnifici Banni sui viri, et dicimus, quod contenti erimus pro causa suprascripta mutuare illam honestam quantitatem pecuniarum, que conveniens fuerit, dante, ut nobis obtulit Magnificentia Sua, pro cautione nostra de fortaliciis suis, dummodo fortalicia ipsa nobis placeant et sint ad propositum rerum nostrarum Dalmatie.

Circa partem dandi statum ipsius Magnifici Banni, casu quo de vita non esset sperandum: dicimus, quod consideratis conditionibus et periculis, in quibus constitutus est status prefati Magnifici Domini Banni: erimus contenti accipere loca Bannatus et Clisii, Tenini et Ostrovice, et ipsi Magnifice Domine et filiis suis providere, ita convenienter, ut honorifice cum filiis suis vitam ducere poterit.

Ad ultimam vero partem dabimus operam et cum effectu providebimus, quod domini circumvicini intelligant statum Magnifice Domine Bannisse et filiorum esse constitutum sub protectione nostra, quodque ab inconvenientiis se abstineant, et ex nunc captum sit, quod in executione eorum, que alias capta fuerunt, per istud Consilium scribatur et mandetur comiti nostro Spaleti, quod Dominis illis dici faciat in honesta et convenienti forma, quod ab inferrendis novitatibus se abstineant, cum ipsa Domina Bannissa sit sub protectione nostra.

De parte — — 150.
De non — — 0.
Non sinceri — — 3.

(Velenczei államkönyv 185. l.)

148.

1463. A velenczei államtanács válasza a János boszniai vajdának a brazei szigeten lakhatási kérelme tárgyában.

MCCCCLXIII. die XII. Septembris.

Quod Spectabili militi, Vaivode Juanus Bossinensi, qui contulit se ad nostram presentiam et presentavit nobis foleum lectum isto Consilio, respondeatur:

Quod vidimus libenter Sp. Suam, et propter affectionem, quam sibi gerimus, optamus semper in cunctis, que a nobis fieri possint, sibi complacere; et circa partem insule nostre Braze, quam petit, dicimus, quod quando insula ipsa sub dominio et obedientia nostra pervenit, promisimus per patentes litteras, et privilegia nostra, conservare et tenere illos subditos nostros, nec eos aliqualiter alienare a nostro dominio, et ita obligamus, et astricti sumus facere per leges et ordines nostros, quibus convenire non possumus, ideoque rogamus eum, ut in hoc nos habeat supportatos, bene autem contenti sumus, dari facere semper receptum ipsi Vaivode et suis, ac etiam Serenissime Regine, et in insula Braze et in aliis terris et locis nostris, in quibus semper bene, honorificeque videbuntur, speramusque et in Divina bonitate confidimus, mediantibus apparatibus, qui undique fiunt ac etiam virtute sua et suorum, quod brevi recuperabit non solum ea, que amisit, verum etiam de aliis rebus cum honore, reputatione et commodo Sp. Sue, quum, ut diximus, confidimus cito in exterminium Crucis hostium multa bona fieri posse.

Ad partem domus, que est Spaleti, dicimus, quod ob amorem, quem sibi gerimus, contenti sumus sibi accedere domum ipsam pro habitatione sua et suorum ad beneplacitum nostri dominii, et ita scribemus et ordinabimus circa hoc, quantum fuerit opportunum.

Verum quia idem Spectabilis Vaivoda offert se cum quadringentis personis equestribus et pedestribus servire, et se exercere contra hostem: dicimus, quod ut istud melius et promptius facere possit, et quia eum diligimus et honoris et

commodi sui cupidi sumus, contenti sumus sibi dari facere ducatos ducentos de provisione in anno, videlicet singulis mensibus sex ducatos centum ad beneplacitum nostri dominii.

De parte — — 151.
Ne non — — 10.
Non sinceri — — 2.

(Velenczei államkönyv 186. l.)

149.

1463. A velenczei államtanács válasza Aymo János magyarországi követnek a magyar királylyal kötendő szövetség tárgyában, értesitvén öt a burgundi herczeg és más hatalmaknak a török elleni készülödéseiről.

MCCCCLXIII. die VI. Octobris.

Ser Johanni Aimo militi, Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

Litteris vestris nuper ad nos delatis dierum XVI. et XVII. Septembris prope decursi intelleximus, quantum significastis nobis circa praticas habitas et modos per vos servatos, ut deveniretis ad conclusionem intelligentie, sive lige cum Regia Serenitate Hungarie juxta nostra mandata, que omnia non minus diligenter, quam prudenter per vos gesta nobis plurimum placuerunt, ac exinde laudamus vos, et magnopere commendamus, videbimus libenter capitula lige ipsius, que certi reddimur edita fuisse juxta mentem et intentionem nostram, quam vobis nostris litteris denotavimus.

Placuit nobis admodum intelligere optimam dispositionem, ferventissimumque propositum Serenissimi Regis agendi magnanime contra Turcum communem hostem, nec satis in hoc Celsitudinem Suam possumus laudare, cui volumus, ut nostri parte dicatis, quod speramus et in superna bonitate confidimus advenisse tempus, quo brevi tenendum est hostem istum teterrimum cum eterna laude nominis christiani exterminari posse, quum post adventum Romam Oratorum Illustrissimi Domini Ducis Burgundie, qui obtulerunt, ipsum do-

minum suum personaliter profecturum ad hanc secutam expeditionem cum potenti numero armatorum, postque nonnullas praticas cum eis et cum aliis Oratoribus potentatuum Italie, ob id specialiter per Summum Pontificem convocatis, tandem divino aspirante numine eo deventum est, ut etiam Pontifex Maximus ad hanc expeditionem presentialiter se conferre statuerit, collectis viribus suis et ecclesie sancte, ac aliis viribus omnibus, que presertim in Italia haberi poterunt, dispositus omnino ad tempus novum cum viribus predictis transitum facere adversus hostem prefatum. Dux vero Burgundie offert se tempore novo cum exercitu suo potenti transiturum ad impresiam contra Turcum.

Nos, ut aliis nostris litteris intelligere potuistis, sumus in aperto et ardenti bello cum Turco, et cum potenti classe nostra, cumque gentibus nostris armigeris et peditibus ex Italia missis, aliisque viribus nostris collectis in partibus Orientalibus in Amorea bellum gerimus contra hostem; et ex his, que novissime habuimus, gentes nostre ad loca Eximilii profecte, ea muris cingere et fortificare studebant, ut hoc facto provinciam illam facilius obtinere possent, in qua cum Turchis nostri conflixerant, coegerantque eos partim exire extra Eximille cum jactura et damno suo, partim ingredi civitatem Corinti, studemus augere et accumulare vires in partibus illis tam gentium armigerarum et peditum, quam etiam triremium X. quas de presenti armamus, ut vadant ad se uniendum cum alia classe nostra, que est galearum quadraginta, et nihil unquam pretermissuri sumus, ut pro gloria Redemptoris nostri, proque salute christiani nominis hostis iste valeat propulsari, et quum scribitis Serenissimum Regem statuisse mittere in Bossinam equites quatuor millia, laudamus et commendamus plurimum missionem hujusmodi exercitus, tantoque magis compelletur disperdere vires suas. Et demum volumus, quod per omnes illos meliores et decentiores modos, qui vestre prudentie videbuntur, solicitetis Majestatem Suam, detisque operam, quod magnanime et potenter de presenti agat contra perfidissimum hostem. Nos quoque de successibus rerum et de his, que continue fient, vos litteris nostris certiorem

faciemus, ut de omnibus, sicut decet affectionem et benivolentiam nostram, Serenitas Sua informata sit.

Preterea vos advisamus diversis modis nobis nuntiatum essee Magnum Caramanum et Usonum Cassanum, qui sunt potentes domini in partibus Asie, bellum gerere statuisse contra statum Turci in partibus illis.

Scripsistis nobis Cancellarios Regie Majestatis petere eis solvi et satisfieri pro capitulis et contractu lige, circa quam rem respondentes, dicimus, quod contenti sumus, quod provideatis eis, sicut melius et honestius facere posse videbitis, usque ad summam ducatorum quinquaginta in sexaginta.

De parte — — 163.
De non — — 3.
Non sinceri — — 1.

Commemoramus etiam vobis, quod Cancellarium vestrum commendatum habeatis, dando honestam operam, quod sibi etiam pro parte Regie Majestatis decenter satisfiat.

(Velenczei államkönyv 192. l.)

150.

1463. A velenczei államtanács határozata a modrusi püspöknek Mátyás király követének a kölcsön kért pénzt illetőleg adandó tagadó válasz tárgyában.

MCCCCLXIII. die XIII. Octobris.

Quod Reverendo Patri, Domino Episcopo Modrussie et Corbavie, Oratori Serenissimi Regis Hungarie, qui nuper ad presentiam nostram se contulit, commemorando magnam benivolentiam et affectionem Sue Majestatis erga nos ac quam prompto et bono animo devenerit nobiscum ad intelligentiam. et ligam, successive dixit, quod ex conditionibus, in quibus se reperierit, idem Rex opus habet pecuniarum, ut melius contra communem hostem bellum gerere possit, loquens tamen circa hoc multum modeste etc. — sicut per Serenissimum Dominum Ducem huic Consilio relatum est, respondeat:

Quod libenter intelleximus, quantum Sua R. P. solita ejus prudentia nobis eleganter exposuit, agimusque magnas et amplissimas gratias Regie Serenitati Hungarie pro humanissimis verbis suis, proque multa affectione et benivolentia, quam gerit nostro dominio; sed nos quoque certissimam esse volumus Majestatem Suam, quod sumus sibi singulari amore et immensa caritate affecti, omneque decus et amplitudinem Celsitudinis Sue non minus, quam propriam affectamus. Quandoque his diebus audivimus felices successus suos tam in Regno Bossine quam aliter, profecto maximam jacunditatem et letitiam sumpsimus. Et quanto progressus Serenitatis Sue feliciores et ampliores erunt, tanto siquidem nobis gratiores. Ad ligam et intelligentiam cum Sua Majestate devenimus optimo et sincerissimo corde, in qua et in affectione nostra perpetuo perseverare disponimus.

Ad partem favorum pecuniarum vellemus profecto et in hoc et in omnibus Regie Majestati complacere posse, sed sicut per oratorem nostrum dici fecimus Serenitati Sue, per ingressum nostrum in bello cum Turco, sumus ad presens in expensis ducatorum sexcentorum milium et ultra in anno, tam in gentibus armigeris, et pedibitus ex Italia missis et quos incessanter mittimus contra comunem hostem, quam in potentissima classe, quam continue fortificamus contra ipsum hostem, hinc est, quod licet voluntas nostra in Celsitudinem Suam perfectissima sit; tamen non sit nobis possibile facere, quod vellemus, ideoque rogamus Majestatem Suam, ut nos habeat supportatos.

Commemoreturque ipsi Oratori, quod bellum, quod potenter gerimus contra hostem, existimandum est maximum presidium rebus Sue Serenitatis. Commemorentur etiam ea, que impresentiarum per Summum Pontificem et per alias potentias disponuntur contra hostem fidei exterminandum, et demum omnibus illis utilibus et pertinentibus verbis, que expedire videbuntur, queratur, quod de hoc justificato et honesto responso nostro restet bene contentus.

De parte — — 152.
De non — — 0.
Non sinceri — — 5.

(Velenczei államkönyv 194. l.)

151.

1463. A velenczei államtanács határozata István fejedelem fiának Lászlónak követei által tett előterjesztésére a brazei sziget és a velenczei ház tárgyában.

MCCCCLXIII. die XIII. Octobris.

Quod spectabilibus oratoribus Illustrissimi domini Ladislai filii domini Ducis Stephani, qui nuper venerunt ad nostram presentiam, et rebus Bossine et in facto insule Braze, quam dominus suus petit per nos sibi concedi, et circa domum, quam hic Venetiis pro residentia domini, retulerunt ea, que isti Consilio nota sunt, respondeatur:

Quod gratissime intelleximus, quantum ipsi Spectabiles Oratores nobis exposuerunt parte Illustrissimi Domini Sui. carissimi fratris nostri, cujus extra quo magis possumus, regratiamur pro humanissimis verbis et oblationibus suis, et pro his, que commemorari nobis fecit de suscipienda impresia Regni Bossine, et respondentes dicimus, quod pro multa affectione et amore nostro in Dominationem Suam sumus semperque erimus magnopere cupidi omnis honoris et amplitudinis sui status; sed sicut diversis modis habetur, Serenissimus Rex Hungarie jam bonis diebus suscepit impresiam Bossine, in quam gentes sue potenter ingresse sunt, et sicut facti sumus certiores, obtinuerunt Jaiciam, erantque in procinctu obtinendi reliquum, ideoque postquam res Bossine ita succedunt: non videtur nobis opus esse in ista materia aliud dicendum, in qua stantibus terminis non videtur nobis aliter nos impedire.

Circa partem insule Brace, quam petunt, dicimus, quod sumus sincere affecti Illustrissimo Domino suo, cui cupidi sumus in cunctis possibilibus complacere; sed avisamus Sp. Suas, quod quando insula illa sub dominio nostro pervenit, promissimus per patentes litteras, et privilegia nostra conservare, et tenere illos subditos nostros, nec eos a nobis aliqualiter alienare, et ita obligati et astricti sumus facere per leges et ordines nostros, quibus contravenire non possumus;

ideoque rogamus Excellentiam Suam. ut in hoc nos habeat supportatos.

Ad partem domus, quam petit hic Venetiis, respondemus, quod profecto gratum nobis admodum esset satisfacere in hoc requisitioni sue; sed ut scire possunt, in hac urbe cum maxima difficultate reperiri possunt domus venales, que sint convenientes maxime uni domino, sicut est Excellentia Sua, neque in hoc volumus aliud testimonium, quam extra patris sui, cui nondum de una domo sibi congrua satisfacere potuimus; at vero semper, quum habebimus modum possendi habere unam domum condecentem dominationi sue, id libenter faciemus.

De parte	—	—	153.
De non	—	—	1.
Non sinceri	—	—	0.

(Velenczei államkönyv 195. l.)

152.

1463. A velenczei államtanács határozata Aymo János magyarországi követe részére, a magyar királylyal kötött liga, a kölcsön kért pénz, és az István fejedelem s fia László közti ügyek felvilágositása tárgyában.

MCCCCLXIII. die XIX. Octobris.

Ser Joanni Aimo Militi. Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

Significastis nobis anteactis diebus conlusionem intelligentie inite nomine nostro cum Regia Serenitate Hungarie, cujus quidem lige capitula scripsistis ad nos quamprimum esse missurum, distulimus tamen hanc usque diem scribere vobis, quicquam expectantes videre capitula ipsa, ut ad ea, que expedienda forent, pertinentius vobis respondere possemus. Non intelligimus causam more istius, sed gratum admodum nobis erit videre capitula ipsa, quanto celerius esse possit. Advisantes vos, quod proximis diebus his contulit se ad nos

Reverendissimus pater dominus Episcopus Modrussie et Corbovie, Orator Serenissimi Regis Hungarie, qui inter cetera explicavit nobis conclusionem dicte lige, quam dominus suus ratificabat et approbabat leto animo et libenter; dixit quoque nobis idem Orator, quod dominus suus, consideratis necessitatibus et calamitatibus regni sui et oppressionibus dudum illatis per Turcos, cupiebat, rogabatque nos, ut de favore pecuniarum sibi provideremus, cum quibus melius, validiusque posset facere contra Turcum. Nos ad primam partem respondimus, Paternitati Sue in bona et grata forma verborum, quodque ad ligam deveneramus perfectissimo animo, dispositi perpetuo in ea, inque singulari amore et affectione cum Sua Majestate perseverare. Ad secundam partem commemoravimus gravissimas et pene incredibiles expensas nostras per ingressum nostrum in aperto bello cum Turco, que revera excedebant summam ducatorum sexcentorum millium annuatim, ex quibus rogavimus Majestatem Suam, ut nos supportatos haberet. Miseramus multas gentes equestres et pedestres ex Italia contra hostem comunem, habebamus potentissimam classem contra eum, continue augebamus vires nostras tam mari, quam terra, ut omni ex parte exterminari posset. Isti videbantur nobis magni favores Sue Serenitati, quum hostis vires suas divertere pulsus erat, et per consequens Majestas Sua melius et commodius ex latere suo sibi bellum inferre posset.

Memores sumus scripsisse vobis alias, quod attentis magnis processibus Turci, tam in regno Bossine, quam alibi, dubitantesque, quod res ille non tenderent in peius ac scientes discordiam exortam inter ducem Stephanum et Vladislaum filium suum, qui adhesisse videbatur Turco, ut bellum gereret contra patrem et alios christianos: mittere deliberavimus unum Oratorem nostrum ad illos dominos, ut experiemur, si eos invicem concordare possemus, et ita misimus ipsum Oratorem, qui ut nuper nobis scripsit, difficultates illas composuit; sed quum inter cetera Orator ipse scribit prefatum Vladislaum ingressum esse in Bossinam, et nonnullas terras et loca obtinuisse, publicarique fecit, quod istud fecit et facit nomine nostro, quasi inferre volens, quod nos pretendamus ad res illas

Bossine et sibi ob id porrigamus favores nostros, que fama non fuit vera, nec est; immo istud cum magna displicentia audivimus, qui nunquam aspiravimus, nec aspiramus ad res illas; sed nos tenemus, quod pro majori reputatione suarum rerum Vladislaus ipse famam istam sparserit, scribendas has nostras ad vos duximus, ut meram veritatem intelligatis, utque si forte ad aures Serenitatis Regis Hungarie seu suorum fama ista pervenisset, que posset esse molesta Majestati Sue et quicquam vobis promotum esset, seu vulgari sentiretis: possitis solita prudentia vestra patefacere veritatem, et illis utilibus et accomodatis verbis, que videbuntur vobis, justificare et honestare rem istam, sicut bene facere poteritis et scietis. Quandoquidem omnis honoris, omnisque amplitudinis status Serenitatis Sue revera non minus, quam nostri proprii, cupidi semper sumus, et quando pridem scripsisti nobis Serenitatem Suam deliberasse attendere ad impresiam Bossine, nos profecto de hoc maximum gaudium habuimus; proximis his diebus, cum allatum esset gentes Majestatis Sue intrasse regnum Bossine, ac obtinuisse Zaizam, profecto incredibilem letitiam sumpsimus, credentesque novum istud verum esse, sicut desiderabimus, scripsimus et de eo indilate notitiam dedimus Romano Pontifici.

De parte — — 161.
De non — — 0.
Non sinceri — — 0.

(Velenczei államkönyv 196. l.)

153.

1463. A velenczei államtanács válasza a cseh királyhoz a triesti határviszály ügyében, említve, hogy a török ellen már a pápával és a burgundi fejedelemmel is ligát kötött a Signoria.

MCCCCLXIII. die quarto Novembris.

Serenissimo Regi Boemie.

Delate sunt nobis littere Serenitatis Vestre, quibus intelleximus, quantum de nobis ex his, que adversus Tergestinos geruntur, Majestas Imperatoria questa sit. Quid etiam responderit ei Vestra Sublimitas, nec minus optimam ejus mentem litteris his suis plane cognovimus. Agimus gratias et quidem ingentes Majestati Vestre pro comunicatione hujusmodi, quam ab sua in nos affectione et ab officio humanissimi principis, pacis et quietis cultoris processisse videmus; fuimus semper, sumus, et esse intendimus obsequentes filii Cesaree Majestatis, nec ulla extat memoria in contrarium amoris et veteris benivolentie nostre in Excellentissimam Domum Austrie, cum qua per continua tempora, precipuo quodam vinculo amicitie in magna tranquilitate et otio vicinavimus; fuitque semper id summum desiderium nostrum, ut pro vetustissimo more majorum nostrorum omni studio quesiverimus, cum omnibus in pacis amenitate quiescere. Dolemus magnopere, ut preter institutum hoc nostrum provocati et lacessiti, ut ita dixerimus, mille Tergestinorum injuriis, contra subditos et fideles nostros illatis, jam tandem pulsi adversus tantam eorum proterviam moti sumus. Non quidem, ut rem ullam minus, quam equam aut ingratam Serenissimo Imperatori fecisse exestimemus. Sed ut Tergestinorum arrogantiam ac importabiles violentias justissime comprimendas esse duceremus. Postquam enim Tergestini ipsi violenter — et de facto jam tercius agitur annus — in contumeliam nostram, gravissimamque jacturam subditorum nostrorum fregerunt, occuparuntque stratas victualium et rerum, que continue per superiora tempora ad loca nostra conduci solebant, nunquam cessarunt verbis et factis impudentissime agere contra nos. Quesivimus sepe per viam

quietis differentias illas tollere, sed quanto honestius cum eis agere studuimus, tanto semper insolentius se gesserunt. Cumque Tergestini ipsi arma contra nostros iniquissime suscepissent, trucidassentque nonnullos ex nostris, jam tandem laccessiti, ut diximus, vim vi nobis reppellere licuit. Neque ob id putamus Serenissimum Imperatorem justam querelle causam habere posse. Quandoquidem existimamus Celsitudinem Suam in omnem casum affectionem nostram longe amplius, quam levitatem et inconstantiam Tergestinorum magnifacere debere, qui nullos unquam curarunt et cuncta semper pro sua nequitia et libidine facere conati sunt. Atquum Serenitas Vestra concordiam cum eis habendam suadet, nos utpote zelatores pacis numquam repudiavimus, nec repudiamus Tergestinorum injuriis oblivisci, maxime, quando impresentiarum adversus perfidissimum hostem Turcum vires nostras in honorem Dei et sancte religionis nostre, jam actualiter direxerimus.

Novissimeque etiam cum Romano Pontifice et Illustrissimo Domino Duce Burgundie contra ipsum Turcum ad ligam et intelligentiam devenerimus, ut adversus eum cunctis viribus procedatur, requisiti quoque ab ipso Romano Pontifice, circa pacem Tergestinorum per medium Reverendissimi domini Cardinalis Niceni, Legati hic existentis, interpositionem suam bono animo acceptavimus, contentique fuimus, quod ejus Reverendissima P. nuntium suum mittent inter Tergestum, non obstante, quod locus ille ab exercitu et militibus nostris obsessus sit. Nec defuturi sumus — salvo honore nostro — decentes conditiones concordie semper amplecti, hec omnia Serenitati Vestre eo libentius nuncianda duximus, quo certi sumus eam pro sua sapientia et equitate justificationes nostras libenter audituram, nos quam honestissimam et justissimam causam fovere judicaturam esse.

De parte	— —	122.
De non	— —	21.
Non sinceri	— —	8.

(Velenczei államkönyv 991. l.)

154.

1463. A velenczei államtanács levele a pápához a liga és a török elleni segély tárgyában.

MCCCCLXIII. die XVI. Novembris.

Summo Pontifici.

Quod dudum summo studio concupivimus, Beatissime Pater, jam tandem opera sapientissima Sanctitatis Vestre factum est. Speramus, et in superna clementia Redemptoris nostri fiduciam gerimus ex inito federe contra perfidissimum hostem Turcum in honorem et gloriam Creatoris nostri, salutemque Reipublice christiane multa bona confici posse, neque est apud nos dubium, quod pro quanto ad classem marittimam et navale bellum spectare potest, Sanctitas Vestra, Illustrissimus Dominus Burgundie Dux, ac nos ita potentes erimus, ut divino favente numine, marittima expeditio felices successus habitura sit. At quum, ut Beatitudinem Vestram longe amplius, quam nos, scimus non preterire ad conterrendum, oppugnandumque hostem, expeditio terrestris necessaria est, presertimque per viam Hungarie, que Turcos sepe cum eorum ingenti clade conflixit, commemorantes reverenter duximus Sanctitati Vestre, regnum Hungarie dudum magnis depopulationibus, variisque calamitatibus oppressum, necessariis presidiis opus habere, tam per missionem unius Reverendissimi Legati, quam per provisionem pecuniarum, per illos modos contrahendarum, quos Beatitudo Vestra meliores, utilioresque noverit, presentia enim legati maximopere conferet rebus illis. Multa in tempore disponentur auctoritate, consilio et sapientia sua, que si secus ageretur, nequaquam fieri posse tenemus. Ope pecuniarum percipiendarum validior exercitus primo tempore sicut omnino expedit: parari poterit, sicque hostes exinde, qui dudum Hungaricam virtutem experti et a diversis partibus propulsati eo facilius expugnari poterunt, victoresque evadent Christi fideles adversus potentissimum hostem. Orare propterea volumus, quanta possumus cura, Sanctitatem Vestram, ut rebus istis Hungarie neccessariis provisio-

nibus assistere libeat, labitur velocitate tempus. Erit cito proximum primum ver. Res feliciter gerende in celeritate consistere solent. Que sancte, glorioseque per Vestram Beatitudinem cepta sunt, certissimi sumus eam cum salute christiani nominis populi sibi commissi, eternaque et immortabili laude mediaturam et usque in finem prosecuturam esse.

De parte — — 137.
De non — — 1.
Non sinceri — — 1.

(Velenczei államkönyv 201. l.)

155.

1463. A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét a pápa, a burgundi fejedelem és a Signoria közt létrejött török elleni liga felöl értesiti.

MCCCCLXIII. die XVI. Novembris.

Ser Joanni Aimo militi, Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

Ad officium affectionis nostre in Regiam Serenitatem Hungarie pertinere cognoscimus, que nobis occurrunt, cognitione digna, et que maxime non dubitamus Majestatem Suam pro jucundo animo audituram esse, sibi significare. Nuntiamus itaque vobis, quod proximis diebus inter Summum Pontificem, Illustrissimum Dominum Ducem Burgundie, et nos in urbe Roma medio Oratorum ipsius domini Ducis, et nostrorum istic existentium, habentiumque opportuna, conclusa et feliciter celebrata est bona liga et intelligentia contra perfidissimum hostem Turcum, adversus quem etiam alii potentatus Italie disponuntur, secuturi Serenitatem Suam validis viribus et potentia. Promiseruntque Summus Pontifex ac Illustrissimus Dux prefatus, hoc proximo tempore novo presentialiter se movere et cunctis viribus mari, terraque agere contra hostem, quemadmodum et nos facimus et magno et constanti animo facere polliciti sumus, augereque vires nostras, et nihil de pos-

sibilibus pretermittere in excidium communis hostis istius. Cumque nuper requisiti instanter ac persuasi simus a Pontifice Maximo, ut cum eo personaliter ad hanc sanctam expeditionem proficisci velimus; nos licet respectu senectutis, et etatis nostre jam ingravescentis id difficillimum esse noscamus, cupidi tamen in tam pio et necessario opere Sue Beatitudinis morem gerere, collocantesque voluntatem, et omnem dispositionem nostram in superno Redemptore nostro, Sanctitati Sue bono et prompto animo, personam nostram obtulimus, profecturi cum ea et cum prefato Illustrissimo Duce. Nihilque demum preternissuri eorum omnium, que vires non excedit nostras, ut tam gloriosum et celeste opus favente altissimo feliciter perfici possit. De his omnibus volumus, ut quamprimum notitiam detis prefato Serenissimo Regi, dicendoque sibi, quod speramus, et in divina bonitate confidimus advenisse tempus, quo res Christiane brevi bene, feliciterque succedent. Sed expedit etiam, ut ad propulsandam potentiam et rabiem tanti hostis Serenitas Sua pro virtute et magnanimitate sua ex latere suo, viribus omnibus, quibus poterit, hoc proximo tempore novo, res suas, ad hanc sanctam expeditionem disponat, ut ad exterminandum hunc hostem procedere possit per modum, quod a diversis partibus oppressus, melius faciliusque fugari possit.

Preterea accepimus nuper litteras a Serenissimo Francorum Rege, quibus in responsionem nostrarum declarat nobis optimum animum et ferventem dispositionem suam faciendi contra Turcos, sicut per exemplum litterarum suarum, quod vobis mittimus his implicitum, videbitis. Nos autem, ut confirmemus Majestatem Suam in bono proposito suo, utque habeantur favores sui: mittere statuimus ad Suam Serenitatem unum Oratorem nostrum, quem expedire quamprimum studebimus, de qua re volumus, ut etiam prefato Serenissimo Regi notitiam dare curetis.

De parte — 140.
De non — — 0.
Non sinceri 0.
Facte fuerunt littere XVIII. Novembris 1463.

(Velenczei államkönyv 202. l.)

156.

1463. A velenczei államtanács válasza István szent seböki fejedelem követének a kivánt pártfogás, a fiával való viszály, s más egyebek tárgyában.

MCCCCLXIII. die XVIII. Novembris.

Quod ad capitula per Oratores Illustrissimi Ducis Stephani Sancte Save nostro dominio porrecta respondeatur: Nos intellexisse, que nomine Illustrissimi Domini Sui prudenter exposuerunt, Excellentie cujus gratias agimus de salutationibus, oblationibus et donis suis.

Ad partem vero subsidii pro recuperatione status sui a Turcho sibi abrepti, deque illius sustentatione dicimus, quod amantes Excellentiam Suam, tanquam bonum fratrem, etsi quemadmodum intelligere potest, pro pondere et magnitudine belli adversus Turcum terra marique suscepti magnis impensis involuti sumus: tamen, ut intelligat amorem nostrum erga Excellentiam Suam, sumus contenti Rectoribus nostris Dalmatie mandare, quod sibi morem gerant, eique de illis peditibus, quos illis in partibus habemus, inserviant pro recuperatione status sui [et hoc idem dicimus de aliis gentibus, quas ad ipsas civitates et loca nostra sumus missuri, quod ad omnem Excellentie Sue requisitionem illi inserviant, pro conservatione status sui.] Quantum vero attinet ad illius conservationem in futurum: dicimus, quod considerantibus nobis bellum anno futuro Turco inferendum ex partibus Hungarie, Albanie et Grecie a Summo Pontifice, Illustrissimoque Burgundie Duce, cum quibus phedus et societatem inivimus et a nobis et compluribus aliis Christianis potentatibus et trans Kalipolis angustias certos nos reddimus, quod de statu suo dubitare non habebit. Verum certus erit de adipiscendo . . . . . inimici, nihilominus accedente solamine declarantes, quod in ipsam expeditionem idem Summus Pontifex, Illustrissimus Dux et nos pro reverentia Dei et defensione catolice fidei adversus crucis inimicum magnis apparatibus et viribus personaliter accedemus.

Ad rem filii dicimus, quod cognoscentibus nobis clare dissensionem, quam cum eo habuerat, fuisse causam damni status sui, quando intelleximus pacem Sue Excellentie cum illo factam, letati non mediocriter fuimus. Verum quando postea nobis nuntiatum fuit, ipsum filium suum non acquiescere, nec de pace ipsa stare contentum, dubitantes talem discordiam esse posse totalem ruinam suam, pro nostra in illum benivolentia, Oratorem nostrum ad Suam Excellentiam misimus pro ejusmodi differentiis componendis, ut status suus tutus, securusque redderetur, deque ejusmodi concordia non parum contentamenti habuimus, considerantibusque his temporibus talem perturbationem majoris scandali suscitationem esse posse, animadvertentibusque quid per discordias per elapsum acciderit, quantumque deterius accidere posset: Excellentiam Suam fraterne rogamus, quod postquam status ille in filii manus pervenit, qui causa salutis sue esse posset et aliter ruine majoris, quod pro presenti aequo animo ferre velit, quum in Dei clementia et tot christianorum apparatibus speramus, quod tantum de inimici statu aquiretur, quod ejusmodi differentie per illius partitionem aptari per bene poterunt, pro quibus componendis faciemus semper, quicquid boni nobis possibile fuerit, ut inter Excellentiam Suam et filium sit illa unio et pax, que inter patrem et filium jure optimo esse debet.

De loco Almisii dicimus, quod quando locus ille nostro dominio se subegit, promisimus eos sub ditione nostri domini conservare; nec videmus modum, quomodo Excellentie Sue honeste satisfacere possimus: quum esset contra promissiones nostras; verum pro nostro in illum amore ei libenter offerimus receptum in unamquamque terrarum et locorum nostrorum tam Dalmatie [quam omnium aliorum civitatum et locorum nostrorum] pro Sue Excellentie, suorumque omnium tutela.

De triremi dicimus Excellentiam Suam optime intelligere debere, quandoque his temporibus galeis opus habeamus ac maximo numero, ideo non posse requisitioni sue satisfacere. Verum, si quis casus accideret: certam esse volumus Excellentiam Suam, quod pro nostro erga illam amore ei adminus de una galea providebimus, ut se, suosque salvare possit, sicuti anno presenti fecimus.

De bladis, que petit et querela, quam de Potestate Antibari facit, pro farina et barcha etc. dicimus, quod dominio nostro carum esset in omni casu Sue Excellentie rem gratam facere. Cui declaramus, quod ob deffectum bladorum, quem habemus, opus est nobis parce metiri conditiones bladorum pro sustentatione classis nostre et exercitus, quem in Peloponneso habemus; preterea non sine animi molestia audisse, quid per suprascriptum Potestatem Antibari sibi factum fuerit. Ideo ei expresse mandabimus, quod omnia sibi integre restituat; ex nuncque captum sit: quod mandetur ipsi potestati, quod accepto mandato nostro infra viginti dies restituisse debeat farinam et barcham, seu valorem cum integritate sub pena dupli per advocatorem communis sine ullo consilio exigenda.

Ad partem demum pacis dicimus, quod si acciderit, quod ad pacem cum ipso Turco veniremus: ob nostrum in Excellentiam suam amorem memorie habebimus illum in ea includere. Ideo Excellentie Sue pariformiter commemoramus, quod si ad pacem eum prefato Turco deveniet, illam sine nostro consensu non faciat, cum honestas ipsa velit, quod vir hujusmodi oblatione, quam Excellentie Sue facimus, ad hoc prorsus obligata sit.

De parte — — 124.
De non — — 2.
Non sinceri — — 4.

Nota: quod suprascripte due additiones videlicet inter [ ] facte fuerunt mandato Collegii.

(Velenczei államkönyv 202. l.)

157.

1463. A velenczei államtanács válasza István szentseböki fejedelemnél lévő követének, annak fia László ügyében.

MCCCCLXIII. die XVIII. Novembris.

Comiti Spaleti et Oratori nostro ad Illustrissimum Ducem Sancte Save.

Vostre lettere fra le altre dade sotto die XVII. del passado recevessemo, per le qual ne significasti per le summe instantie, facteve per lo Illustrissimo Ladislao, e dechiaration di suoi pericoli avevi assentido darli tre nostre insegne de San Marco, et a Juanis nostro provisionado fanti 40, de la qual cossa, quantunque ne fusse grata ogni persecution et expulsion de Turchi, et ogni recuperation de quelle parte per gloria del Signor Dio, e salude de fedeli, tamen per rispecto de la liga e confederation facta cum la Maesta di Re de Hungaria, quale ha delibera andar in Bossina, desiderosi non li causar alcun sospecto, che pretendiamo aver alguna partecipation de dominio in quel regno. Volemo, che cum quel modo bello ve sera possibile, dobia operar cum el dicto Conte Ladislao, che le insegne nostre non le volia adoperar, salvo ne le terre e luogi suo paternal per recuperation, di qual per l'affection li havemo. Non ne e ingrato li abbia prestado dicti favori nostri. Vui veramente Ambassador, perche per aver satisfacti i nostri commandamenti, ne ave piu volte facto dimandar licentia, semo contenti debia repatriar, ben informado de tutte nove e condition de quelle parte. A vui veramente Conte dechiarimo, che per cason de la confederation avemo cum el Serenissimo Re de Hungaria, non e de nostra mente, che in le cosse, che la Bannessa faza alcuna cossa senza expresso nostro commandamento. Ben ve porta, tamen humanamente cum lei.

De parte — — 141.
De non — — 7.
Non sinceri — — 11.

(Velenczei államkönyv 202. l.)

158.

1463. A velenczei államtanács válaszol Aymo János magyarországi követének a török elleni hadkészületek tárgyában.

MCCCCLXIII. die XXVIII. Novembris.

Ser Joanni Aimo militi, Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Delate sunt nobis littere vestre die XV. Novembris presentis, quibus inter cetera gratissime intelleximus adventum vestrum ad partes Sclavonie, proximas regno Bossine, et Regie Majestati Hungarie apud Jaizam existenti; nam ferebatur, quod ob invalitudinem persone vestre remanseratis in loco Quinque-Ecclesiarum, quod profecto nobis molestum erat, tum respectu persone vestre, tum quia per distantiam vestram a Rege non videbamus juxta desiderium nostrum exequi per vos posse nostra mandata; operam quoque vestram et diligentiam per vos adhibitam, ut idem Serenissimus Rex transiret Savam, et ad impresiam illam Bossine se conferret, laudamus plurimum et merito commendamus; quoniam, ut non dubitamus, pro vestra prudentia vos optime intelligere, quanto magis procedetur ex omni parte ad inferrendum bellum contra perfidum hostem Turcum, tanto melius, tantoque utilius erit, ut a diversis partibus propulsatus, et in Amorea et alibi res gerende, feliciores successus reportare possint, circa quam rem contenti sumus et volumus, quod apud Serenitatem Suam agatis, quicquid a vobis fieri possit. Advisantes vos, quod omni nostro studio apud Rom. Pontificem accuratissimam operam adhibemus, ut Sua Sanctitas tam per missionem unius Reverendissimi Legati ad prefatum Serenissimum Regem, quam per provisionem pecuniarum, omnes favores possibiles impendat Majestati Sue, et per ea, que habemus, tenemus, ita cum effectu sequi debere, per modum, quod Serenitas Sua tempore novo, validis viribus et cum potenti exercitu, auxiliante Deo, ad exterminandum hostem magnanime procedere poterit, quemadmodum etiam

Pontifex Maximus ac Illustrissimus Dominus Dux Burgundie et nos personaliter, et cunctis viribus tam mari, quam terra, Duce deo, facturi sumus, sicut per alias seriosius vobis scripsimus. Confidimus namque in superna clementia, quod hostis iste undique propulsabitur cum eterna gloria Serenitatis Sue, et aliorum Principum christianorum, qui ad hanc sanctam expeditionem profecturi sunt. Nos quoque non cessamus continue conducere et expedire gentes equestres et pedestres et similiter galeas, quas mittimus contra hostem; scimus etiam S. Pontificem reliquas curas omnes deposuisse, et similiter prefatum Ducem Burgundie, et ad nihil aliud attendere, quam ad hanc sanctam expeditionem.

Placuit preterea nobis plurimum intelligere, quod fueritis et sitis vigilans et intentus propter ea, que Regie Majestati potuerint, seu possent referri, quod pretendere voluerimus ad res Bossine, et quod justificaveritis et justificaturus sitis cum propria veritate causam nostram, sicut superioribus nostris literis vobis scripsimus. Et hoc idem dicimus de Bannatu Croatie. Demumque volumus, quod de successibus rerum illarum curiosius sitis litteris vestris nos certiores efficere.

\+ 137 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv 208. l.)

159.

1463. A velenczei államtanács válasza Aymo János magyarországi követéhez, mentegetve magát a szent-seböki fejedelem fiával Lászlóval üzött czimborasága és a megtagadott kölcsön tárgyában.

MCCCCLXIII. die XXXI. Decembris.

Ser Joanni Aimo militi, Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

2. Sapientes Consilij
1. » t. f.
Sapientes Ordinum

Reddite sunt nobis littere vestre dici ultimi Novembris decursi, que nobis displicentiam non modicam at-

tulerunt, intellectis his, que scribitis, de murmurationibus factis de nobis in exercitu Regie Majestatis Hungarie. Post reditum R. D. Episcopi Modrusiensis, Oratoris sui tam pro rebus Bossine, quam exquo non dederimus favores ullos pecuniarum eidem Serenissimo Regi. Intelleximus quoque, quid retulerint vobis circa res istas R. Domini Episcopi Colociensis et Varadiensis, et respondentes vobis cum nostro Consilio Regatorum, dicimus, quod pro quanto pertinet ad negotia Bossine, superioribus nostris litteris satis intelligere potuistis, si de rebus illis impedire nos volumus, nec ne; sed de hoc etiam experientia, que rerum magistra est, omnes amodo certissimos reddere potest, de sinceritate animi nostri penitus alieni a rebus illis. Comiti vero Vladislao filio Ill. Ducis Stephani hic instantissime requirenti dati fuerunt per nostros aliqui modici, et ut ita dixerimus, minimi favores, ut quedam loca patrimonii sui occupata per Turcos recuperare posset. Et licet certi sumus, quod ante has justificaveritis, ubi et sicut opus fuerit, cum propria veritate rem istam: rursum tamen id vobis significare studuimus pro satisfactione mentis nostre, atque si istud forsitan non esset sufficienter actum, id facere curetis, quandoquidem omnis glorie et amplitudinis Regie Majestatis Hungarie profecto non simus minus cupidi, quam proprij honoris et commodi nostri.

Circa partem auxilij pecuniarum, que dicuntur noluisse dari per nos contra promissiones nostras et ect. Dicimus: quod de his verbis satis mirati sumus, quomodo quecunque promisimus: observare semper omni studio consvevimus, Oratoribus autem istius Serenissimi Regis, qui ante Dominum Episcopum Modrusiensem ad nos venerunt, dum requisivissent favores nostros, fatemur dixisse, quod eramus contenti dare Regie Majestati Sue Ducatos IIII millia in mense per menses sex; sed ipsi huic oblationi non acquieverunt, asseverantes Regem ipsum non istis pecunijs, sed uno Capitaneo et gentibus armigeris terrestribus et vexillis nostris opus habere, que gentes actualiter bellum inferrent communi hosti. Quomodo classis nostra maritima nihil aut parum Turco nocere poterat: successit ex hoc, quod visis magnis successibus istius perfidissimi hostis, cupidique in cunctis possibilibus satisfa

cere Serenissimo Regi juxta requisitionem Oratorum suorum, devenimus ad apertum bellum cum hoste ipso, misimusque in Amoream de gentibus nostris Italicis equestribus et pedestribus in bono numero cum vexillis nostris ad inferrendum bellum hosti, auximus quoque vires maritimas contra eum, quas quidem vires continue tam mari, quam terra augere non cessavimus, nec cessamus, ut nihil pretermittamus in oppressionem hostis, existimantes ac tenentes in hoc plurimum satisfacere Regie Majestati, istosque esse majores favores, qui sue Serenitati a nobis exhiberi possint; sicuti etiam seriose diximus R. Domino Episcopo Modrusiensi ultimo Oratori Majestatis sue ad nos misso, qui visus est acquiescere verbis nostris. Sed his non contenti, omni studio nostro curavimus, et curamus apud Romanum Pontificem, maximeque post initum fedus inter Beatitudinem Suam, Ill. Dominum Ducem Burgundie et nos, ut omnino exhibeantur favores pecuniarum Regie Majestati, cum quibus et alijs viribus suis potenter contra communem hostem procedere possit; testamurque Deum, quod in hoc presertim curas et studia nostra convertimus, speramusque et pro certo tenemus talem operam adhibituros, quod cum effectu fiet, quantum prediximus, ita, quod Summus Pontifex, Dux Burgundie et nos personaliter juxta conventa, per viam maris totis conatibus tam terrestribus, quam maritimis Duce Deo, tempore novo proficiscemur adversus immanissimum hostem; per viam vero terrestrem Sua Serenitas cum favoribus antedictis, favente Deo, magnanime procedet ad exterminium hujus hostis. Misimus Oratores nostros solum ob id ad Serenissimum Regem Franchorum et ad prefatum Ducem Burgundie, damusque omnimodam operam, quod tam per medium Oratorum mittendorum in Germaniam, quam aliter exhibeantur favores Majestati Hungarie, studemus quoque augere vires nostras gentium et peditum italicorum in partibus Albanie et fortificare Dominum Scanderbegum, ut ex illa parte hostem offendere possit, que omnia fieri non possint absque gravissimis et incredibilibus nostris expensis, obtulimusque Scanderbego, ut libentius procedat, quod quicquid acquiretur in illis partibus, suum sit. De his vero, que deliberabuntur, in auxilium ipsius Serenis-

simi Regis, reddemus eum continue informatum. Hec omnia volumus, ut quamprimum diligentem operam detis significare et amplissimis verbis declarare Serenissimo Regi, sicut ad propositum rerum benegerendarum et ad justificationem nostram et ad ostendendam benivolentiam nostram eius Serenitatem magis noveritis expedire, quomodo, ut diximus profecto neminem nobis preferri volumus, qui magis, quam nos cupiat omnem splendorem et gloriam Celsitudinis Sue. Et demum volumus, quod pro conclussione dicatis, quod ut Majestas Sua per omnes veros effectus intelligat, quantum cupidi simus sibi satisfacere posse, contenti sumus, et promittimus ei dare, stante ejus Serenitate cum exercitu suo in castris, ad damna comunis hostis ducatos VI millia in mense per menses sex, ultra quem favorem, ut diximus, tenemus etiam Rom. Pontificem provisurum esse de alijs auxilijs Majestati Sue, cum quibus et alijs viribus suis non dubitamus Eam cum potenti manu hostem cum eterna ejus laude propulsaturam esse. De parte 36.

3 Sapientes Consilij | Volunt partem per totum cum hoc, quod ubi dicitur de ducatis VI millia, dicatur de ducatis IIII millia in mense per menses sex, procedente Serenitas Sua cum exercitu suo contra hostem.

2 Consiliarij
2 Sapientes t. f. | Volunt, quod differatur in materia suprascripta, donec expedita fuerint, que scribenda sunt Oratoribus missis ad Regem Francorum et ad Ducem Burgundie, a quibus rebus dependet materia ista Hungarie et ect.

\+ 96 — 1 — 0.

(Velenczei államkönyv 218. l.)

160.

1463. A velenczei államtanács előbbi magatartását mentegetve, négy ezer aranyat határoz Mátyás királynak küldeni.

MCCCCLXIII. die II. Januarij.

Sapientes Consilij, excepto Ser Jacobo Lauredano
Sapientes t. f.
» Ordinum

Non expedit aliter declarare, quantum facit pro statu nostro, proque optato exitu sumpte impresie contra Turcum, conservare nobis amicum et propicium Serenissimum Regem Hungarie, quomodo omnium intelligentium firma sententia est, absque Rege ipso cum potenti exercitu terrestri Turcum exterminari non posse. Venit Majestas Sua in Bossinam subactam per Turcos, ut regnum illud recuperare possit, quod proculdubio est scutum status et locorum nostrorum Dalmatie et sicut habebitur in magnis necessitatibus constitutus, favores nostros pecuniarum, gentium et pulveris ac bombarde sepius requisivit, asseveratque per nos alias Oratoribus suis fuisse promissos ducatos XVIII m. de quibus adhuc IIII m. habere restat, quomodo dum eos mississemus Jadram deferendos Serenitati Sue, jussimus eos, ut notum est, reportari ad nos, quos convertimus in alijs nostris expensis. Promissi etiam fuerunt anno isto Oratoribus suis ducati XVIII m., quamquam postea ex bello per nos sumpto, cum Turco retraxerimus nos ab hoc, quo magis honestius potuimus; et magnifacienda sit amicitia et benivolentia dicti regis, ut eum promptum et bene dispositum habere possimus; propterea vadit pars: quod mitti debeant de presenti Serenitati Sue floreni hungari IIII m. per viam Sibinici, vel Spaleti, seu per alium meliorem et celeriorem modum, qui videbitur Collegio, et Majestati Sue scribantur in hac forma.

Quando nobis innotuit Regiam Serenitatem Vestram cum exercitu suo regnum Bossine petijsse: magnum profecto gaudium et immensam letitiam cepimus, persvasimus namque nobis Majestatem Vestram pro consveta virtute et magnani-

mitate Sua nihil esse pretermissuram, ut regnum istud a sevissimis crucis hostibus occupatum redimeret, et Christi fideles a tantis calamitatibus liberaret. Et quidem vive affectionis nostre in Serenitatem Vestram, cujus splendorem et gloriam non minus, quam propriam cupimus: nihil est, quod hoc tempore gratius aut jucundius audire possemus, quam istius impresie optatissimum finem. Intelleximus Majestatem Vestram a Rectoribus nostris Sibenici et Spaleti requisivisse certas munitiones et gentes. Dolemus plurimum, quod Serenitati Vestre non fuerit integre satisfactum, sed Rectores illi penuria rerum id evenisse scribunt. Misimus ad eos de pulvere a bombarda, jussimusque, ut de eo, et gentibus, quas habent, ac de alijs omnibus possibilibus Serenitati Vestre placere semper studeant, non enim ignari sumus, quod plerumque in exercitibus de hujusmodi opportunitatibus accidere solent, ceterum ad Majestatem Vestram in signum precipui amoris, et benivolentie nostre mittimus florenos IIII m sibi exhibendos.

Facte fuerint littere XII. Januarij.

\+ 120 — 18 — 6.

(Velenczei államkönyv 220. l.)

161.

1463. A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét értesiti, hogy Mátyás király részére, ha a török ellen táborba szált, 60 ezer aranyat ajánl, egyuttal részletes tudósitásokat kér követétöl.

MCCCCLXIII. die XXIII. Januarij.

Ser Joanni Aimo Militi, Oratori nostro apud Serenissimum Dominum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Inter complures litteras vestras vidimus, quantum per illas diei XIII. Decembris ad nos scripsistis de numero et conditione gentium, quas ille Serenissimus Dominus

Rex in campo ponere potest, et de introitibus Regni illius et ect. Que gentes sunt, ut scribitis, equi XII m. Prelatorum et Baronum, obligati servire Majestati predicte menses tres, ultra quod tempus opportet, quod Majestas ipsa eis solvat, si eos diutius extra tenere vult. Item equi circa duo millia curie ejusdem Majestatis et pedites circa 5000, que omnes gentes ascendunt ad summam personarum XIV m. vel circa. Scribitis insuper Majestatem predictam cum exercitu suprascripto exire posse in castra ad medietatem mensis Maij, vel circa, multaque alia dicitis in litteris suprascriptis distincta et particularia. De alijs gentibus, que stipendio ex Boemia et Pollonia conduci possent et ect., que libentissime intelleximus, et diligentiam Vestram commendamus. Verum, quomodo desideramus, ut idem Serenissimus Dominus Rex impresiam, quam contra Turcum magnanime aggressus est, viriliter et constanter manutenere possit, tum pro regni ipsius commodo et gloria, tum pro utilitate et favore universe rei christiane contra communem inimicum, attento maxime, quantum pluries nobis scripsistis, de requisitionibus Sue Regie Celsitudinis et de indigentijs suis, statuimus non obstantibus gravissimis et multiplicibus impensis classis et aliarum copiarum nostrarum, Majestati predicte pro virili parte subsidium prestare. Propterea cum nostro Consilio Rogatorum, vobis committimus, ut cum Majestate predicta esse debeatis cum verbis idoneis et opportunis, declarata optimamente et intentione nostra erga eam, et res christianorum eidem Majestati declarate, quod casu, quo Majestas ipsa exire promittat et cum effectu exeat in campum ad terminum supradictum, sive per totum mensis Maij cum potenti exercitu contra Turcum, nos contenti sumus Majestati Sue dare ducatos LX m. hoc modo, videlicet XX m. prius, quam in campum exeat, ut se melius in ordine ponere possit. Et postea ducatos VIII m. omni mense incipiendo de mense Julij per totum mensem Novembris. Circa quam rem Vos cum diligentia mentem et intentionem Majestatis predicte intelligere procurate. Et contentante, promittenteque Majestate ipsa exire, ut supra: curate etiam intelligere locum et modum, quo et per quem pecunie ipse ad eam mittende essent, quomodo nos operam dabimus, ut per totum mensem Aprilis

primi ducati XX m. sint Jadre, vel ubi Majestas sua maluerit et sic de mense in mensem incipiendo de mense Julij predicti ducati VIII m. presto sint Jadre, veluti cum eadem Majestate conveneritis, et non deerunt in aliquo promissiones nostre.

Volumus etiam, ut inter loquendum Majestati predicte declarate nos continue operari et apud Summum Pontificem et alios Principes christianos pro subsidio Majestati Sue prestando, neque nos defuturos esse, ut quid per nos fieri potest, omnis possibilis favor ultra predictam summam, quam nos soli offerimus, eidem prestetur, ut cum majori numero gentium validius et robustius exire et se manutenere possit.

Demum, quomodo res hec nobis maxime cordi est, ut quamquam singulariter existimamus ob ejus pondus et importantiam ad universas res christianorum, et sicut prompti sumus ad tantam impresiam subeundam: ita vehementer desideramus, ut fructus ex ea conveniens consequi possit. Vobis efficaciter committimus, ut omni adhibito studio, cura et diligentia, intelligere procuretis verum numerum gentium, quem Majestas ipsa coadunatis viribus suis, et superaddito hoc numero adminiculo simul ponere et in castra educere posset, et ad quod tempus, quantumque illas tenere extra posset. Et si creditis, quod cum his denarijs, quos offerimus, ultra numerum stipendiariorum regni sui XIX m. vel circa, Majestas Sua alios stipendiarios peregrinos conducet et ad quem numerum; item introitus omnes Majestatis predicte exacte intelligere procurate, et modos et vias, quibus Turcus vehementius premi et offendi posset, et breviter omnia, que ad hanc materiam quoquomodo pertinere posse intellexeritis, minute et distincte disquirite, conferendo cum illis ex Reverendis Dominis Episcopis, et alijs, qui vobis visi fuerint, ut cum veritate, quecunque scire possitis, et nobis quanto festinantius potestis, respondete, dateque de omnibus ita distinctam, particularem et exactam informationem, ut nihil restet, quid circa materiam antedictam amplius intelligere desideremus, sed omnibus nobis propositis et declaratis solide, certeque consulere et providere valeamus.

Et per duos velocissimos Nuntios subito respondete, ut si forte alter male capitaret, non desit, ut per alterum saltim responsionem ipsam vestram habeamus.

+ 96 — 14 — 3.

(Velenczei állam ltár 223. l.)

162.

1463. A velenczei államtanács Mátyás királynak üdvözlö örömét fejezvén ki a bosznyákországi diadal, és a leendö meykoronozás felett, erre külön követett küld.

MCCCCLXIII. die XVIII. Februarij.

Serenissimo Regi Hungarie.

Sapientes Consilij et
» t. f.

Magnas gratias Serenissime Princeps! habere nos profitemur Regie Majestati Vestre, quod litteris suis diei XVIII. et XXVI. Januarij nuper decursi omni affectione plenis nobiscum comunicaverit felices ejus successus in Bossina, institutumque diem sacre et meritissime Coronationis Vestre et reliqua omnia, que cum jure benivolentie, tum foederis, quo invicem devincti sumus Serenitati Vestre, nuntiare libuit. Nos quidem ea animi dispositione et integerrima affectione dudum Celsitudinem Vestram prosequimur, perque continua tempora prosecuturi sumus, ut omnem ejus sublimationem et decus gratissimum semper, non secus, quam proprium, habituri simus; et econtra, si disturbia ulla contingant Majestati Vestre, ea profecto molesta admodum nobis sint, cupidi namque sumus mirum in modum, ut sicut Serenitatem Vestram magno fidei ardore dispositam esse videmus, ad comprimendam perfidiam Turci infestissimi hostis, ita sublatis alijs impedimentis, huic sancto et necessario ejus proposito, desideratum exitum dare possit; tantam enim magnifacimus virtutem, sapientiam et magnanimitatem Regie Majestatis Vestre, ut non dubitemus, que ab ea feliciter hactenus gesta sunt, in honorem Dei, eternamque memoriam Vestram gloriose perfici posse. Qualis his in rebus

animus noster sit, quo tendant cogitatus nostri, quid facere statuerimus: ab Oratore nostro Serenitatem Vestram intellexisse non dubitamus, qui pro quanto vires patiantur nostre, nulla ex parte defuturi sumus, ut honori Summi Creatoris nostri et christiane saluti consulatur. Ceterum, ut officio nostro satisfacere possimus, deligere statuimus Oratorem nostrum, quem expedituri sumus quamprimam, ut ad conspectum Celsitudinis Vestre se conferat, nostroque nomine simul cum alio Oratore nostro, felici Coronationi Vestre intersit, congratulenturque ipsi nostris verbis Majestati Vestre, in cujus splendorem et comoda toto mentis affectu promptos nos semper esse pollicemur.

Verum ex nunc captum sit, quod eligatur de presenti per scruptinium in isto Consilio unus noster honorabilis Orator ad prefatum Serenissimum Regem et ect. Et captum sit, quod postquam facta fuerit coronatio prefati Serenissimi Regis, repatriare debeat.

\+ 145 — 4 — 1.

Die XXIII. Februarij 1463.

Consiliarij | Quod loco Viri Nobilis Joannis Superantii, qui ex necessarijs causis et respectibus nobis declaratis renuntiavit, nec ire potest, Orator ad Serenissimum Regem Hungarie eligatur de presenti per scruptinium in isto Consilio unus noster honorabilis Orator ad ipsum regem et ect.

\+ 112 — 29 — 1.

(Giustiniaî Ferencz választatott meg.)

(Velenczei államkönyv 230. l.)

163.

1464. A velenczei köztársaság Mátyás király koronázására külön követet küld ajándékkal.

MCCCCLXIIII. die secundo Marcij.

Quod fiat Commissio Viro, Nobili Francisco Justiniano, ituro Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie in forma hac:

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Nos Christophorus Mauro, Dei gratia Dux Venetiarum et etc. Committimus tibi Nobili Viro Francisco Justiniano, dilecto civi nostro, quod vadas honorabilis Orator noster ad Serenissimum Regem Hungarie, accelerando iter tuum, quanto studio et diligentia poteris, nam ut nosti, mittimus te principaliter, ut intersis coronationi Regie Majestatis Sue, que in Domenica proxima palmarum fieri decreta est, ideoque ut plane intelligis, ob temporis angustiam magnopere necessarium est, quod in solicitando viam tuam nullum tempus ammittas.

Quando applicueris Budam, seu ad locum, ubi se reperiet idem Serenissimus Rex, est nostre intentionis, et volumus, quod cum verisimiliter istic etiam futurus sit Vir Nobilis Joannes Aymo, miles, Orator noster apud Serenitatem Suam, secum te reperire debeas, et sicut decens est, comunicare secum hanc instructionem tuam, ut nocte procedere possitis, ad exequendum hec nostra mandata.

Deinde volumus, quod simul detis operam adeundi presentiam Serenissimi Regis, et sub litteris nostris credentialibus, quas tibi fecimus exhiberi, factis per te nomine nostro, omnibus illis decentibus salutationibus, et amplissimis oblationibus, quas noveris opus esse ad patefaciendum sibi amorem, et animi nostri sinceritatem expones, quod firmavimus diu id institutum in nobis, ea affectione et integerrima benivolentia per continua tempora Regiam Serenitatem Suam prosequi, ut profecto omnem ejus sublimationem et gloriam jucundissimam semper, non secus, quam propriam habituri

simus; et quando jam pridem tum litteris Oratoris nostri, tum fama publica intelleximus prosperos ejus successus in Bossina: summum quippe gaudium et immensam leticiam sumpsimus, tum pro honore Dei, cujus causa agitur inprimis, tum quia omnis splendoris et amplitudinis Celsitudinis Sue, pro magnitudine amoris nostri, magna ex parte vere participes reputari possumus, congratulamur itaque, quantum possumus Majestati Sue, pro hujusmodi felicibus ejus successibus, congratulamur quoque quammaxime, quod optatum tempus advenerit, quo meritissimam ejus coronam Sua Serenitas susceptura sit, pro quo quidem gaudio nostro apertius declarando, apud alium Oratorem nostrum, mittere te statuimus ad ejus presentiam, ut felici coronationi sue intersis, utque nomine nostro ea omnia agas, que decus Majestati Sue conspicere possint; et cum his et alijs benevolis, affectuosis et accommodatis verbis, que tue prudentie videbuntur, exequi quam diligenter curabis hanc nostram intentionem.

Quemadmodum nosti, scripsimus anteactis diebus, ad prefatum Joannem Oratorem nostrum per duplicatas litteras nostras, quod offerre deberet Serenissimo Regi florenos LX millia nomine nostro, eunte Majestate Sua cum exercitu suo extra regnum suum contra perfidos Turcos, per illos terminos, et sicut in litteris ipsis nostris cavetur, quarum exemplum ad informationem tibi dari fecimus. Reddimur autem certi, quod Orator ipse noster litteras nostras acceperit et mandata nostra omni studio adimplere curaverit; sed nihilominus quia summum in modum cupimus, quod Rex ipse quanto celerius, quantoque potentius possibile sibi sit, contra Turcum comunem hostem se paret, exeatque in castra tali tempore, quod hostes prevenire possit, sicut, ad consequendam victoriam magnopere necessarium esse tenemus, hanc commissionem ostendes prefato Oratori nostro, sumusque contenti et volumus, quod captato tempore esse debeat cum Serenitate Sua, ubi etiam nocte secum eris, quodque declarata per eum optima et sincerissima dispositione nostra in Serenitatem Suam, commemorataque, sicut opus erit, oblatione nostra, studeat cum verbis et rationibus sepenumero sibi scriptis, et cum de alijs, que expedire videbuntur, exhortari et inducere Majestatem

Suam ad effectum predictum, et ad solicitandum apparatus suos, ut celeriter esse possit in castra, ad propulsandam rabiem immanissimi hostis, cum eterna laude et immortali gloria sua, certificando Serenitatem Suam, quod quanto possumus studio, curavimus et curamus tam apud Summum Pontificem, quam apud alios principes christianos, ut et ipsi etiam favores suos prestent Majestati Sue, ut potentius et melius procedere possit, speramusque et confidimus operam hanc nostram bonum fructum parituram esse. Romanus quoque Pontifex res omnes suas disponit, ut ad sanctam hanc expeditionem proficiscatur. Id ipsum Ill. D. Dux Burgundie facere studeat; nos quoque ultra vires terrestres, quas jam in partibus Amoree, quam Albanie quotidie incessanter augere studemus, disponimus cum persona propria, auctis viribus tam nostris maritimis, quam terrestribus, ad hanc sanctam expeditionem, auxiliante Deo proficisci, et comites esse Pontifici Maximo, et prefato Ill. Domino Duci.

Habemus quoque apud Serenissimum Regem Franchorum unum Oratorem nostrum, qui litteris suis dierum XXVIII. et XXIX. Januarij decursi significavit nobis optimam mentem et dispositionem Majestatis Sue, que optulerat X mille bellatores armatos et bonarum gentium ad hanc sanctam expeditionem; sed necesse fore commemorabat, quod vel concordia, vel treugue sequerentur inter Serenitatem Suam et Regem Anglie, que existimabantur locum habiturum esse, maximeque interveniente mandato Summi Pontificis, inhibente Regibus illis bellum sub censuris respectu fidei et ect; quam inhibitionem Papam jam fecisse tenemus, sequentibusque seu treuguis antedictis, Rex Anglie proculdubio mittere contentus esset saltem V mille bellatores, sub ductu Ill. Ducis Burgundie. Remanserat insuper bene contentus Rex Franchorum, quod exigerentur decime in regno suo, indulgentie, et bulle Summi Pontificis publicarentur, ex quibus haberetur magna summa pecuniarium. Cum itaque auctore Deo, omnia bene disponantur, virtuti et magnanimitati Regie Majestatis Hungarie summopere convenit, veluti catholico Principi, omni studio eniti, ut ex parte Sua in honorem Dei, eternamque memoriam suam, nihil de possibilibus pretermittat, ut hostis iste

ubique exterminari possit. Procurate itaque prudenter exequi hanc nostram intentionem.

Jussimus consignari tibi duos pannos deauratos, deferendos tecum, quos volumus dono presentari Serenissimo Regi, quando et sicut, et cum illis bonis et utilibus verbis, que vobis Oratoribus videbuntur.

Quemadmodum nosti, res nostre in partibus Amoree nonnisi bene succedunt, sicuti etiam scripsimus pridem Oratori nostro, qui impresentiarum est apud prefatum Regem, verum quid demum acceperimus per litteras regni nostri Corphoy diei XIII. Februarij prope decursi, de conflictu dato Flambulario Amoree, videbis per copiam litterarum, quas tibi fecimus exhiberi, quod novum ubi et sicut opus erit, comunicare poteris. Et quoniam relatum est, Serenissimam Reginam ejus consortem defunctam esse, si forte id secutum esset, volumus, quod de casu suo condoleatis cum Rege nomine nostro, sicut noveritis expedire.

Postquam prefatus Serenissimus Rex coronatus fuerit, sumus bene contenti et volumus, quod decursis sex, vel octo diebus, sumpta bona et grata licentia ab Majestate Sua, studeas redire in patriam, de mente et intentione Regis de novis et alijs omnibus occurrentibus amplissime instructus; volumus namque apud Majestatem Suam remanere prefatum Joannem Aymo, Oratorem nostrum, ut solicitare et exequi possit nostra mandata.

Si forte aliquo casu non esset, nec ita cito esse posset, apud Serenissimum Regem prefatus Orator noster: eo casu volumus, quod tu solus exequaris hec nostra mandata.

Fecimus tibi consignari nonnullas litteras credentiales in tui personam ad illos Dominos, qui erunt penes Regiam Majestatem, ut eos visitare possis sub litteris ipsis nostris, cum illis pertinentibus et affectuosis verbis, que tue prudentie videbuntur.

-|- 149 — 1 — 4.

Velenczei államkönyv 1. l.)

164.

1464. A velenczei köztársaság magyarországi követeit a magyar királynak a török elleni hadra igért öszvegekről és egyebekről értesiti.

MCCCCLXIIII. die XII. Marcij.

Ser Joanni Aymo, militi et Ser Francisco Justiniano Oratoribus nostris ad Serenissimum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Delate sunt nobis litere vestre Joannis dierum XVIII. et XXI. Februarij nuper decursi, ex quibus significastis nobis, quid tuncusque scribendum vobis occurrit, inter cetera vero per literas XXI. intelleximus accepisse vos literas nostras, quibus jussimus vobis cum deliberatione nostri Consilij Rogatorum, quod essetis cum Regia Majestate Hungarie, sibique offerre deberetis LX mille ducatos, ut melius et potentius posset procedere contra Turcos, per illos modos, et sicut in ipsis nostris literis seriosius cavetur; id ipsum alijs nostris rescripsimus vobis, et etiam per instructionem datam vobis Francisco plane potueritis intelligere. Et quamquam per dictas litteras diei XXI. videamus vos Joannem, super re ista fuisse cum Serenissimo Rege pro exequendis mandatis nostris, non tamen pro quanto scribitis, sufficienter intelligere possumus, quod Majestati Sue specifice et clare feceritis oblationem ipsorum LX mille ducatorum, sicut fuit et est nostra intentio, quomodo inter cetera in eisdem literis agitis mentionem; quod si de alijs potentatibus christianis contribuent Regi favores suos, confiditis avantagiare nos, de summa pecuniarum, quam jussimus per vos offeri; et quomodo conditiones rerum et temporum occurrentium instant, solicitantque, ut cum omni celeritate et studio agantur, quecunque agenda sunt; nam Turcus in expediendis et exequendis rebus suis lentus aut tardus esse non solet, scribendas has nostras duximus, mandantes vobis, quod si forte non fecissetis oblationem prefatorum LX mille ducatorum, specifice et integre, sicut ad vos scripsimus, eam facere debeatis, per terminos et sicut habetis in mandatis a

nobis; quoniam, ut optime intelligere debetis, quanto oblatio nostra liberior erit, tanto Regia Majestas promptior et expeditior esse poterit ad accelerandum exercitum, et validiores conatus suos contra hostem. Res bene feliciterque gerende, ut scire potestis, potissimum in celeritate consistere solent; curate itaque quam diligenter exequi mandata nostra.

Si Serenissimus Rex mittet Oratorem suum ad has partes, quemadmodum eam facturam esse scribitis, videbimus eum leto animo et libenter.

Preterea, quia scribitis Majestatem Suam dixisse vobis de necessitate pulveris a bombarda, de quo Rectores illi nostri libenter et gratis dabunt nuntijs, qui nomine Sue Serenitatis istuc ad eos se conferent, et ita contenti sumus et volumus, quod Majestati Sue dicatis, advisantes vos, quod jussimus Rectoribus ipsis nostris, quod usque ad barilia CL libere dari faciant nuntijs Majestatis Sue.

Dici fecistis nobis vos Johannes, quod habetis opus duobus bonis equis pro persona vestra, nos vero, ut satisfaciamus vobis, contenti sumus, quod emi faciatis in illis partibus duos bonos equos, ut eos in opportunitatibus vestris habere posistis.

Notum vobis facimus III. D. Ducem Mediolani optulisse libero et prompto animo mittere ad hanc sanctam expeditionem unum ex filijs suis legitimis, ac Dominum Tristanum filium suum naturalem cum equitibus II millibus et peditibus mille gentium Italicarum bene in puncto, quas mittere optulit per viam Albanie contra Turcum, de qua re volumus, quod etiam noticiam detis Serenissimo Regi.

Accepimus instrumentum Lige celebrate inter Regiam Majestatem et nos, quam solemniter et perjucundo animo publicari faciemus die Domenica palmarum, sicut vos Joannes ad nos scripsistis.

\+ 159 — 1 — 2.

(Velenczei államkönyv 2. l.)

164.

1464. A velenczei köztársaság magyarországi követeit a magyar királynak a török elleni hadra igért öszvegekről és egyebekről értesiti.

MCCCCLXIIII. die XII. Marcij.

Ser Joanni Aymo, militi et Ser Francisco Justiniano Oratoribus nostris ad Serenissimum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Delate sunt nobis litere vestre Joannis dierum XVIII. et XXI. Februarij nuper decursi, ex quibus significastis nobis, quid tuncusque scribendum vobis occurrit, inter cetera vero per literas XXI. intelleximus accepisse vos literas nostras, quibus jussimus vobis cum deliberatione nostri Consilij Rogatorum, quod essetis cum Regia Majestate Hungarie, sibique offerre deberetis LX mille ducatos, ut melius et potentius posset procedere contra Turcos, per illos modos, et sicut in ipsis nostris literis seriosius cavetur; id ipsum alijs nostris rescripsimus vobis, et etiam per instructionem datam vobis Francisco plane potueritis intelligere. Et quamquam per dictas litteras diei XXI. videamus vos Joannem, super re ista fuisse cum Serenissimo Rege pro exequendis mandatis nostris, non tamen pro quanto scribitis, sufficienter intelligere possumus, quod Majestati Sue specifice et clare feceritis oblationem ipsorum LX mille ducatorum, sicut fuit et est nostra intentio, quomodo inter cetera in eisdem literis agitis mentionem; quod si de alijs potentatibus christianis contribuent Regi favores suos, confiditis avantagiare nos, de summa pecuniarum, quam jussimus per vos offeri; et quomodo conditiones rerum et temporum occurrentium instant, solicitantque, ut cum omni celeritate et studio agantur, quecunque agenda sunt; nam Turcus in expediendis et exequendis rebus suis lentus aut tardus esse non solet, scribendas has nostras duximus, mandantes vobis, quod si forte non fecissetis oblationem prefatorum LX mille ducatorum, specifice et integre, sicut ad vos scripsimus, eam facere debeatis, per terminos et sicut habetis in mandatis

nobis; quoniam, ut optime intelligere debetis, quanto oblatio nostra liberior erit, tanto Regia Majestas promptior et expeditior esse poterit ad accelerandum exercitum, et validiores conatus suos contra hostem. Res bene feliciterque gerende, ut scire potestis, potissimum in celeritate consistere solent; curate itaque quam diligenter exequi mandata nostra.

Si Serenissimus Rex mittet Oratorem suum ad has partes, quemadmodum eam facturam esse scribitis, videbimus eum leto animo et libenter.

Preterea, quia scribitis Majestatem Suam dixisse vobis de necessitate pulveris a bombarda, de quo Rectores illi nostri libenter et gratis dabunt nuntijs, qui nomine Sue Serenitatis istuc ad eos se conferent, et ita contenti sumus et volumus, quod Majestati Sue dicatis, advisantes vos, quod jussimus Rectoribus ipsis nostris, quod usque ad barilia CL libere dari faciant nuntijs Majestatis Sue.

Dici fecistis nobis vos Johannes, quod habetis opus duobus bonis equis pro persona vestra, nos vero, ut satisfaciamus vobis, contenti sumus, qucd emi faciatis in illis partibus duos bonos equos, ut eos in opportunitatibus vestris habere posistis.

Notum vobis facimus III. D. Ducem Mediolani optulisse libero et prompto animo mittere ad hanc sanctam expeditionem unum ex filijs suis legitimis, ac Dominum Tristanum filium suum naturalem cum equitibus II millibus et peditibus mille gentium Italicarum bene in puncto, quas mittere optulit per viam Albanie contra Turcum, de qua re volumus, quod etiam noticiam detis Serenissimo Regi.

Accepimus instrumentum Lige celebrate inter Regiam Majestatem et nos, quam solemniter et perjucundo animo publicari faciemus die Domenica palmarum, sicut vos Joannes ad nos scripsistis.

\+ 159 — 1 — 2.

(Velenczei Államkönyv 2. l.)

164.

1464. A velenczei köztársaság magyarországi követeit a ma királynak a török elleni hadra.igért öszvegekről és egyeb értesiti.

MCCCCLXIIII. die XII. Marcij.

Ser Joanni Aymo, militi et Ser Francisco Justi Oratoribus nostris ad Serenissimum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij
» t. f. et
» Ordinum

Delate sunt nobis litere vestre nis dierum XVIII. et XXI. Febr nuper decursi, ex quibus signifi nobis, quid tuncusque scribendum vobis occurrit, inter c vero per literas XXI. intelleximus accepisse vos literas no quibus jussimus vobis cum deliberatione nostri Consilij I torum, quod essetis cum Regia Majestate Hungarie, sil offerre deberetis LX mille ducatos, ut melius et potentiu set procedere contra Turcos, per illos modos, et sicut in nostris literis seriosius cavetur; id ipsum alijs nostris re simus vobis, et etiam per instructionem datam vobis Fran plane potueritis intelligere. Et quamquam per dictas lit diei XXI. videamus vos Joannem, super re ista fuisse Serenissimo Rege pro exequendis mandatis nostris, non t pro quanto scribitis, sufficienter intelligere possumus, Majestati Sue specifice et clare feceritis oblationem ips LX mille ducatorum, sicut fuit et est nostra intentio, quo inter cetera in eisdem literis agitis mentionem; quod alijs potentatibus christianis contribuent Regi favores confiditis avantagiare nos, de summa pecuniarum, quan simus per vos offeri; et quomodo conditiones rerum et porum occurrentium instant, solicitantque, ut cum omni ritate et studio agantur, quecunque agenda sunt; nam T in expediendis et exequendis rebus suis lentus aut tardu non solet, scribendas has nostras duximus, mandantes quod si forte non fecissetis oblationem prefatorum LX ducatorum, specifice et integre, sicut ad vos scripsimus, facere debeatis, per terminos et sicut habetis in mand

nobis; quoniam, ut optime intelligere debetis, quanto oblatio nostra liberior erit, tanto Regia Majestas promptior et expeditior esse poterit ad accelerandum exercitum, et validiores conatus suos contra hostem. Res bene feliciterque gerende, ut scire potestis, potissimum in celeritate consistere solent; curate itaque quam diligenter exequi mandata nostra.

Si Serenissimus Rex mittet Oratorem suum ad has partes, quemadmodum eam facturam esse scribitis, videbimus eum leto animo et libenter.

Preterea, quia scribitis Majestatem Suam dixisse vobis de necessitate pulveris a bombarda, de quo Rectores illi nostri libenter et gratis dabunt nuntijs, qui nomine Sue Serenitatis istuc ad eos se conferent, et ita contenti sumus et volumus, quod Majestati Sue dicatis, advisantes vos, quod jussimus Rectoribus ipsis nostris, quod usque ad barilia CL libere dari faciant nuntijs Majestatis Sue.

Dici fecistis nobis vos Johannes, quod habetis opus duobus bonis equis pro persona vestra, nos vero, ut satisfaciamus vobis, contenti sumus, quod emi faciatis in illis partibus duos bonos equos, ut eos in opportunitatibus vestris habere posistis.

Notum vobis facimus III. D. Ducem Mediolani optulisse libero et prompto animo mittere ad hanc sanctam expeditionem unum ex filijs suis legitimis, ac Dominum Tristanum filium suum naturalem cum equitibus II millibus et peditibus mille gentium Italicarum bene in puncto, quas mittere optulit per viam Albanie contra Turcum, de qua re volumus, quod etiam noticiam detis Serenissimo Regi.

Accepimus instrumentum Lige celebrate inter Regiam Majestatem et nos, quam solemniter et perjucundo animo publicari faciemus die Domenica palmarum, sicut vos Joannes ad nos scripsistis.

\+ 159 — 1 — 2.

(Velenczei államkönyv 2. l.)

165.

1464. A velenczei köztársaság a császártól érkezett pápai követet a keresztes seregnek Magyarországon leendő átvonulása kieszközlésére ösztönzi.

MCCCCLXIIII. die quinto Aprilis.

Sapientes Consilij et » t. f.

Quod Reverendo Domino Episcopo Torcellano, qui rediens ab Imperatoria Majestate Legatus Sanc. Pontificis Dominio nostro retulit ea, que huic Consilio per Serenissimum D. Ducem relata sunt, respondeatur:

Et primo, R. Paternitati suc gratijs actis convenientibus pro sincera ejus dispositione et affectione erga Dominium nostrum et pro his, que in rebus occursis ad honorem et comodum nostrum pertinentibus prudenter et affectuose operatus est, cum illis bonis et accommodatis verbis, que Collegio visa fuerint; ad partem rerum Tergestinarum dicatur, quod plurimum laudamus prudentissimam responsionem factam per suam R. Paternitatem ad res supradictas pro justificatione dominij nostri. Et quomodo ad Imperatoriam Majestatem et ad alios etiam Reges et Principes missuri prope diem sumus Oratorem nostrum, aliud pro presenti dicere in hac materia non est necesse.

Ad partem crucesignatorum, dicatur, quod sicut R. Paternitas sua, que prudentissima est, optime intelliget, est via hec longa dispendiosa, et multis ac magnis difficultatis implicita, ob quas impossibile nobis videtur gentes illas per hanc viam se conducere et transire posse. Mittimus preterea depresenti, et missuri etiam sumus, et ad partes Amoree et ad partes Albanie magnum stipendiariorum numerum, pro quibus impedita sunt, et occupata quecunque navigia nostra; sed attenta importantia regni Hungarie, facilitatique et comoditate opprimendi per illam viam, et per alias etiam terrestre et vicinas comunem inimicum, videretur nobis utilissimum fore, ut Sua R. Paternitas scriberet ad illas partes, et memoratis difficultatibus predictis scriberet, et induceret illos ad

capiendam viam Hungarie. Et quomodo allegatum est, hujusmodi crucesignatos alias ab Hungaris male tractatos fuisse, dicimus, quod habemus de presenti Oratorem nostrum apud Serenissimum Regem Hungarie, per cujus medium et interpositionem procurabuntur et non est dubium, quod optinebuntur omnia eorum comoda, cessabuntque omnia inconvenientia alias occursa. Et sic ex nunc eidem Oratori nostro nos libenti animo scripturos et commissuros spondemus.

\+ 145 — 8 — 3.

(Velenczei államkönyv 9. l.)

166.

1464. A velenczei köztársaság a burgundi fejedelmet Magyarországnak a török elleni segélyére buzditja.

MCCCCLXIIII. die quinto Aprilis.

Ser Marco Donato Doctori, Oratori nostro ad Ill. D. Ducem Burgundie.

Sapientes Consilij et » t. f. | ... Preterea cum salus et victoria rerum christianorum valde consistat in potenti exercitu mittendo per viam Hungarie contra hostem, commemoramus vobis, ob paupertatem et depopulationem regni Hungarie esse magnopere necessarium, ut Regi Hungarie de pecunijs succurratur, quibus mediantibus potenter in hostem procedere possit; nosque licet gravissimis impensis simus impliciti, optulimus tamen Serenitati Sue pro anno isto ducatos LX millium; sed modice sunt, nec sufficiunt iste pecunie ad parandum exercitum idoneum per illam viam, quamobrem contenti sumus, casu, quo prefatus Ill. D. Dux — sicut predximus — personaliter non veniret, quod si ita vobis videbitur, et per illos decentiores et modestiores modos, quos noveritis expedire: detis honestam operam, quod Excellentia ipsius Domini Ducis porrigat illos favores suos pecuniarios prefato Regi, qui sue Celsitudini videbuntur.

\+ 163 — 1 — 0.

(Velenczei államkönyv 10. l.)

167.

1464. A velenczei köztársaság Aymo János magyarországi követét a magyar király részére megajánlott pénzösszeg és lőpor iránt tudósitja.

MCCCCLXIIII. die XIII. Aprilis.

Ser Joanni Aymo militi, Oratori nostro ad Serenissimum D. Regem Hungarie.

Sapientes Consilij et » t. f.

Binas literas vestras ac vestri nobilis Francisci Justiniano militis, juncte nobis scriptas, accepimus datas XXIX. et XXXI. Martij prope decursi, quibus significastis nobis coronationem Regie Majestatis Hungarie, et reliqua omnia gesta per vos in executionem mandatorum nostrorum, pro quibus omnibus prudentiam et diligentiam vestram commendamus.

Intercetera autem intelleximus, quantum dicitis habuisse a Serenissimo Rege circa materiam pecuniarum, quas petit juxta obligationem factam per vos, secundum nostra mandata, et etiam circa majorem summam mittendam Segnam, pro hac prima vice, ex causis et respectibus in literis vestris contentis; et respondentes vobis cum nostro Consilio Rogatorum dicimus, quod sumus magnopere cupidi, quod Regia Majestas juxta ferventem dispositionem et optimum propositum, quod eam habere videmus procedendi magnanime contra Turcum cum omni celeritate gentes et vires suas, expedire studeat, quantoque potentius et celerius istud fiet, tanto melius et utilius erit, ut in Dei nomine, cum eterna laude, et gloria Serenitatis Sue agere possit contra immanissimum hostem; nos autem juxta oblationem factam, dabimus operam mittendi quamprimum Segnam florenos hungaros XX m., ita, quod per totam presentem mensem pecunie ipse erunt Segne, cum ordine, quod consignentur nuntio, quem idem Serenissimus Rex cum literis et mandato mittet illuc ad recipiendum pecunias antedictas.

Preterea, quia Majestas Sua habere cupit a nobis milliaria XX pulveris a bombarda, cujus precium excomputari habeat in pecunijs, que sibi mittentur post has primas, dic imus,

quod quia desiderium nostrum est, in cunctis possibilibus Sue Serenitati satisfacere: sumus bene contenti complacere sibi de quantitate istius pulveris juxta requisitionem; ideoque advisate nos de loco, ad quem missuri sumus ipsum pulverem et quando, quomodo illum quamprimum mittere curabimus.

Si Serenissimus Rex non commemoret, seu commemorari faceret vobis quicquam de Oratoribus suis mittendis in Italiam, et ad Rom. Pontificem ex causa in literis vestris contenta, volumus, quod vos etiam nihil aliud de re ista dicere, aut promovere debeatis; sed si forte diceretur vobis quicquam: eo casu respondere poteritis, quod Serenitas Sua disponere potest, sicut sibi videtur.

\+ 169 — 0 — 1.

(Velenczei államkönyv 11. l.)

168.

1464. A velenczei köztársaság pápai követét a török készülődéseiről és Magyarország ellentállási gyengeségéről értesiti.

MCCCCLXIIII. die primo Junij.

Ser Ludovico Fuscareno Doctori, Oratori nostro ad Sum. Pontificem.

Sapientes Consilij et
» t. f.

.... Preterea reddite sunt nobis litere ab Oratore nostro, qui est apud Serenissimum Regem Hungarie dici XX. Maij nuper decursi, nuntiantes nobis, Regem ipsum per studium et assiduam instantiam ipsius Oratoris parare, et disponere se ad iter cum omnibus gentibus et viribus, quas poterit cumulare, ut faciat contra Turcum. Alijs etiam vijs facti sumus certiores Turcum apud Adrianopolim conari facere exercitum, quo magis potentem possit, quem jam aviare ceperat versus Sophiam cum multis munitionibus et alijs apparatibus. Et per ea, que habemus, tenemus, quod Bassa suus cum exercitu ipso contra Regem Hungarie profecturus sit. Hec omnia ex officio et debito nos-

tro B. Pontifici significabitis, ut Sua Sanctitas omnia intelliget, sicut nos, cui etiam subjungetis, quod sicut sepenumero diximus, omnium intelligentium firma sententia est, quod ad volendum exterminare perfidissimum hostem istum, via Hungarie principaliter ante omnes alias necessaria est; sed cognoscimus Regem Hungarie per se solum, nisique habeat modum parare potentiorem exercitum: non esse sufficientem ad opprimendam potentiam tanti hostis. Nam etiam cum favore pecuniarum, quas Majestati Sue contulimus, non sine maxima difficultate, propter incredibiles expensas, quas patimur, certum et indubitatum est, Serenitatem Suam, non posse, nec esse facturam, quantum necessario requirit rerum christianorum salus.

\+ 129 — 5 — 5.

(Velenczei államkönyv 17. l.)

— —

169.

1464. Collis Gellért milánói követ a velenczei köztársaságnál fejedelmét a magyar részekbeli török mozgalmakról tudósitja.

Illustrissime Princeps ac Excellentissime Domine etc. . . . . Per gente, che veneno de Ystria et da Zara he sta dicto, che uno Subasi del Turcho he intrato de novo in la Bosina con persone XL mille, et mena a focho et fiama omnino, che ce de quelle terre, che si li sono rebelate, et lo Re de Ungaria anchor non he uscito in campo, ne si spera debia uscire, fin che non sono tagliate lo messe.

La prefata Signoria ha in tuto persa la speranza, che la Santita de nostro Signore vada a la impresa in questo anno et la armata ordinata qua et per la Santita et per Cardinali va si lentamente, che porta pericolo non vada in fumo, he stato rasonato in lo Colegio de la prefata Signoria de armare doe nave grosse, non che pero anchor deliberato, de sequira

advisaro Vestra Excellentia, ala qual sempre me ricomando. Venezia die XVII. Junij 1464.

E. V. Ill. Ex. fidelissimus servus
Gerardus de Collis.

(Milánói állam ltár.)

170.

1464. A velenczei köztársaság Aymo János magyarországi követét a köztársaságnak a török ellen inditott hadmüveleteiröl értesitvén, Mátyás királyt támadó fellépésre ösztönözteti.

MCCCCLXIIII. die XXI. Junij.

Ser Joanni Aymo, militi, Oratori nostro apud Serenissimum Dominum Regem Hungarie.

5 Sapientes Consilij
3 » t. f.

Ultime, quas a vobis habuimus, sunt diei quarti instantis ex Buda, per quas curam et diligentiam per vos adhibitam, et quam incessanter adhibetis, ut iste Serenissimus Rex in campum exeat, cognovimus. Intelleximus etiam, quas causas Majestas Sua pretendit et allegat pro honestanda et justificanda mora et dillatione sua, que judicio nostro retardare Majestatem predictam non debent; nam vir nobilis Franciscus Justiniano jam liber est, ut scribitis, et illum propediem hic futurum non dubitamus; expectare vero, quod S. Pontifex sit in mari, non est necessarium, neque ad propositum rerum benegerendarum. Quomodo quanto hostis undique citius premitur, tanto rebus comunibus Sue Majestatis et nostris commodius et utilius est. Et quomodo ex partibus Levantis literas habuimus a Capitaneo nostro generali maris, ut Majestati Sue noti sunt, exitus illarum rerum, exemplum literarum predictarum vobis mittimus presentibus introclusum, volentes, et vobis mandantes cum nostro Consilio Rogatorum, quod cum Majestate predicta subito receptis presentibus esse debeatis, cum qua nova predicta comunicetis et addatis nos propterea animum nequaquam amisisse, sed omni studio, cura, et diligentia nostra

armasse subito, et armare jugiter bonum numerum galearum et etiam navium pro mittendo subsidium Capitaneo nostro generali. In Amoream misisse, et de presenti mittere validum et bonum numerum copiarum tam equestrium quam pedestrium, munitionum et aliarum innumerabilium rerum ingentes facere et mittere apparatus, viresque viribus addere continue non desistimus, ut pro nostra virili hostem nonsolum reprimamus, sed etiam opprimamus. Et nulli dubium est, quod si Majestas ipsa de presenti in castris se reperiret, progrederetur que in ditiones hostis, maximum fructum et gloriam parva difficultate et sine periculo Majestas ipsa consequeretur; cum omni studio, vigilantia et assiduitate svadere et inducere nitaminj, ut omni jam sublata dilationis causa, ceteris posthabitis curis exire festinantissime velit, et in illum locum hostem invadere, qui ad propositum rerum gerendarum magis conveniat. Nostis pro vestra prudentia, quantum importet, quantumque rerum conditiones exposcant, ut ille Serenissimus Rex faciat se sentire, ut hostis vires, consiliaque distrahantur; propterea ad consvetam diligentiam et studium vestrum omnem addatis cumulum, et nihil quid per vos quoquomodo dici, fieri et tentari possit, pretermittite pro optinenda hujusmodi intentione nostra. Et de die in diem nos de omnibus facite certiores.

Mittimus insuper vobis copias literarum et novorum habitorum ex Corphoo et ex Neopacto, ut omnia, que undecunque habemus, qualiacunque sint, intelligatis, et cum isto Serenissimo Domino Rege comunicetis.

\+ 133 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv 20. l.)

171.

1464. A velenczei államtanács Mátyás királynak a pápához küldött követének pártfogását igéri.

MCCCCLXIIII. die XXV. Junij.

Sapientes Consilij et » t. f.

Quod Reverendo Patri Domino Episcopo Thenini, Oratori Serenissimi Regis Hungarie, qui nuper ad presentiam nostram venit, et presentavit nobis literas Regis ejusdem, et explicavit nobis profectionem suam ad Summ. Pontificem et numerum gentium equestrium et pedestrium, quas Sua Serenitas paravit pro exeundo in castra, declaravitque magnum numerum gentium, quas Turcus habet in Servia, Bulgaria et Macedonia, et magnos apparatus victualium et aliarum rerum, quos facit in partibus illis, ut et in Bossina et alibi christianos exterminare conetur; quibus malis ut obviari possit, majores vires necessarie sunt ipsi Regi, ut hosti potenter se opponere possit, sperareque de optata victoria, proficiscitur ob id Orator iste ad Summum Pontificem, ut Sanctitas Sua provideat et ect., sicut per Serenissimum Dominum Ducem huic Consilio relatum est. Respondeatur:

Quod intelleximus, quantum Sua R. Paternitas non minus prudenter quam eleganter nobis exposuit, agimusque gratias Regie Serenitati Hungarie pro his omnibus, que nobiscum comunicare fecit, asserens etiam pro sua humanitate nostrum consilium sequi velle. Cognoscimus id procedere ab consveta benevolentia, quam gerat nostro Dominio; et quidem pro ea singulari affectione, et intrinseca caritate, quam ad Serenitatem Suam habemus, vellemus semper, et cuperemus omnia succedere ad vota Majestatis Sue. Laudamus plurimum, quod ipse Orator ad presentiam Rom. Pontificis se conferat quo celerius esse possit, declaraturus, quantum in mandatis habet a Serenissimo Rege, quoque omnem operam dare studeat, ut Sum. Pontifex provideat, et pecuniarios favores prestet Regie Majestati, sicut et nos magnopere cupimus. Et ob id scribemus etiam in efficaci forma ad Oratorem nostrum,

qui est apud B. Suam, ut apud eam operetur, et agat, quicquid possibile sibi fuerit.

Verum quoniam summe necessarium esse cognoscimus, quod Serenissimus Rex amplius differre non habeat ad exeundum in castra, hortari et rogare volumus, quantum possumus, Majestatem Suam, ut que per eam gerenda sunt contra hostem, celeriter agat, sicuti etiam pluribus literis scriptis ad Oratorem nostrum apud Serenitatem Suam, sibi dici fecimus, cum nempe hostis in Amorea et alijs diversis partibus a nostris gentibus terrestribus, molestetur et offendatur. Et similiter per classem nostram maritimam in omnibus provincijs et locis suis ex parte maris, sibi inferratur bellum, existimare non possumus, quod Turcus magnum numerum gentium tenere possit ad oppositum Regie Majestatis, quomodo coactus est, notabilem summam gentium tenere occupatam contra vires nostras, ideoque rogamus parte ipsius Oratoris, ut scribere libeat Serenissimo Regi hanc mentem nostram, hortarique et rogare eum ad exeundum in castra, nec amplius differendum, ut sicut auxiliante Deo sperandum est, gloriosam famam et victoriam reportare possit.

De adventu autem, et de expositione prefati Oratoris et de responso nostro scribatur, et detur noticia Oratori ad S. Pontificem, cui mittatur copia istius responsionis nostri, et similiter etiam mittatur exemplum ipsius responsionis ad Oratorem nostrum apud Regiam Majestatem Hungarie.

\+ 128 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv 22. l.)

172.

1464. A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét a Magyarországnak török ellen igért segély tárgyában tudósitja.

MCCCCLXIIII. die II. Augusti.

Sapientes Consilij et » t. f.

Ser Joanni Aimo, militi, Oratori nostro apud Serenissimum Regem Hungarie.

Reddite sunt nobis litere vestre dierum X. XII. et XIII. Julij prope decursi, quibus intercetera significastis nobis successus rerum istarum, ac expeditionem et progressus gentium Regie Majestatis Hungarie, ut contra hostes Turcos procedere possit, in qua re diligentiam per vos adhibitam laudamus, ut Serenitas Sua, impresiam illam feliciter invocatam, auxiliante Deo gloriose perficere possit. Nos vero, qui hic instruximus et paravimus classem, nuntiamus vobis, quod in Dei nomine ascendimus personaliter triremem nostram, et una cum alijs triremibus Consiliarorum et aliorum nobilium nobiscum designatorum quamprimum discedamus, profecturi cum omni studio et celeritate ad urbem Ancone, ad visendam et faciendam reverentiam debitam Rom. Pontifici, ut divino aspirante numine opus sancte expeditionis una cum Sanctitate Sua feliciter prosequamur.

Intelleximus, quantum scribitis, de puero isto fratre Turci, penes Summum Pontificem existente, quem Serenissimus Rex Hungarie libenter habere vellet, ex causis et respectibus in literis vestris contentis. Et respondentes dicimus, quod ut facti sumus certiores, Summus Pontifex ipsum, qui erat in Spoleto, secum Anconam conduxit, cum firma intentione ducendi eum super classe sua, existimans eum rebus gerendis ex hac parte satis posse facere; unde non videmus, quid pro nunc in re ista facere possimus. Et ita volumus, quod Serenitati Sue nostri parte dicatis, verum si in posterum videbimus Majestati Sue satisfacere posse, id libenter faciemus. Misimus superioribus diebus Segnam, bonam partem pulveris a bom-

barda requisitam per Regiam Majestatem et reliquum etiam onerari fecimus, misimusque his diebus Segnam, ut Sua Serenitas pulverem ipsum ad omnem ejus requisitionem habere possit.

Intellectis his, que scripsistis nobis, de favore pecuniario exhibendo Serenissimo Regi, in terminis tribus et ect. Respondemus vobis, quod inter hos dies mittemus Segnam octo, usque XL mille florenos, quos Sua Majestas ad libitum acceptum habere poterit.

+ 72 — 2 — 0.

(Velenczei államkönyv 28. l.)

173.

1464. Collis Gellért velenczei követ többi közt a szerbiai és boszniai-török hadi mozgalmakról tudósítja a milanói fejedelmet.

Illustrissime Princeps ac Excellentissime Domine, Domine mi Singularissime.

Ali XXVII. del presente hebe una de Vestra Illustrissima Signoria de XXI. continente doe parte; la prima de la morte del Papa, et como Vestra Excellentia ha mandato ad Roma Messer Otto per confortare quello, sera ellecto novo Papa, ad perseverare ne la inpresa contra Turchi, principiata per quondam Papa Pio etc.

La seconda, che de la inibitione hano facto li Rectori da Bressa et Bergamo in non lassare condure vino in Cremonese etc.

Io questa matina ho lezuto dicta littera ala Illustrissima Signoria et ma risposto lo Principe, che rengratiano mille volte Vestra Excellentia de la diligentia usa circha le cosse de la inpresa per la fede catolica, et che veramente cusi dovereba fare omni catolicho et fidel Christiano, et che per loro non manchara, che non fazano omni loro sforzo ad sequire la principiata inpresa, et che lo medesimo farano in confortare lo novo Papa ad fare lo simile.

Al facto del vino loro ano scripto oportunamente ali Rectori da Bergamo et Bressa, lassano cavare omni quantita di vino et andare senza altra licentia, dove volle, como ha facto per lo passato, he vero, che dichano che li Rectori, maxime de Bressa, haveano facto dicta inhibitione per lo manchamento, he stato questo anno ala piana de Bressa, dove non li sera niente; ma non hano voluto attendere a questo, ymo vogliano sia conducto secondo d'usato, como ho dicto de sopra.

Questa matina la prefata Signoria ha facto benedire lo standardo et datolo al Magnifico Capitanio dela armata Messer Yacomo Lordano, alo qual Messer Yacomo ho facto la ambassata, che Vestra Excellentia me scripsi ali die passati, et offerto per parte dessa de operare et fare omni cossa possibile in adiuto dela impresa, et etiam per sua Magnifacenza. El ringratia mile frate Vestra Excellentia, de la qual dice, essere familiare domestico et servitore, et si ricomanda ad la prefata Vestra Excellentia.

La Serenita del Principe me ha poy dicto, che hano mandato XL mille ducati, lia dato li Cardinali in Anchona alo Re de Ungaria. Altri tanti, cioe XL milla ducati de presenti ne mandano per Messer Jacomo Lordano al Signor Sigismondo, et ali altra gente d'arme hano de la, et che non intendano per cossa alcuna, habandonare dicta impresa, anchor, che la gli sia de extrema et intolerabile spesa.

Lo dicto Messer Jacomo Lordamo partira de qua per tuto questo mese et va con XI galee cioe X, quale andaveno con lo Principe e Consiglieri et una per luy, et de la ad Modone ne hano XXXV secondo, ma dicto lo prefato Messer Yacomo, licet io intenda da altri, che non sono piu de XXVI., cio quelle sono in quelle parte de Modono.

Messer Angelo da Pesaro, ch' era al governo de l'armata, he morto de febre in Modono, Messer Andrea Dandolo secondo ma dicto lo Principe ha scripto ala Signoria, che lo Signor Sigismondo ha radunato tuta la zente d'arme insiema, et ha sachezato tre, ho quatro castele in la Morea, de quelle teneva lo Turcho, et dice, che Amarbeo et lo Fabularo con li loro turchi sono reducti dentro a Corentho, et non fano

stima si non de IIII-o ho V cita de dicta Morea, quale hano bene fornite de victualia et de homini lo resto, metano per habandonato quindi, dice dicto Messer Andrea, che si lo Signor Sigismondo havese zente d'arme asay, haveria opinione de fare di novo lo muro de la Similia, et fare uno fosso circha Corentho et assidiarlo; ma per la pocha quantita de zente non lo po fare, quale non passano il numero de IIII ho V milla persone tra cavalo et pede, et sono mal in poncto, si, como ho inteso, da zonto veneno da la, advisando Vestra Excellentia, che dicto Signor Sigismondo may non ha scripto cossa poy, che de la del che omni uno si maraviglia.

Le altre galee facte per li Cardinali Ducha di Modona, Bolognesi, luchesi, tute sono desarmate et andate ad niente, che pero stato mal facta cossa pero, che essando pagati per IIII-o mese, hariano posuto servire ala inpresa per dicto tempo, ma la zurma tuta ha cridato falzeta et dichano, che morto lo loro Capitanio, cioe lo Papa, che sono in sua liberta et par questo modo he perssa tuta quella spesa, che forsi non si fara may piu.

Lo Turcho con lo forza de la gente sua he tra la Servia et la Bosna per aspectare si lo Re de Ungaria passa la Sava, et ha mandato dicto turcho circha XX mille persone in Bosna, et sono questi giorni passati corsi fin ne le terre del Conte Stefano da Segna et robato quanto cie, hora sono acampati ad Ayza principal cita de Bosna, qual luy per altri tempi non ha may posuto havere et gia dichano, ha citato una parte de le mura con le bombarde; ma intendo pur, che contro lie uno valente Capitano del Re de Ungharia, non so como farano.

In Albania le cosse stano pur cusi, Messer Cimarosto non ha may facto poncta alcuna, et adesso si dice, ch' era admalato. Li turchi sono in la Morea, hano brussato tuti li strami, et tagliato li arbori per le Campagne, adcio, che la nostra zente non trova victualia et non si possano acampare.

Ho veduto una littera, scrive Messer Jacomo dal Borgo da Rimini, dove prega lo amicum, che dicha ala Signoria, che havando adiuto, che luy recuperara tuto lo stato del Signor

Sigismondo, tiene la chiesa et li nepote del Papa, perche la intendimento in dicte terre, quindi prega la Signoria voglia mandarli cento homini d'arme de quelli del Conte Carlo, la Signoria non lia dato anchor risposta, ne credo gli concedera questa cossa, pur se quanto sequira, daro adviso ad Vestra Excellentia, et questo medesimo ha scripto dicto Messer Jacomo del Borgo al Signor Messer Sigismondo.

De lo Archiepiscopo de Zenua non ho hauto notitia, sia capitato, qua licet li habia pur facto diligentia inspiare, ma ho bene posto tal ordine, che si gli capitara, sero advisato dato, che luy si affaticha in darno opero, che questa Signoria conosce le sue legereze, et anchor ha altro, che spendre, che non in l'archiepiscopo, et non havando voluto mantenere in stato, che pariva asay piu lezere cossa non lo vora gia remetre, che seria inpossibile.

Questa matina he venuto littere ala Signoria da Bergamo, da Crema, che Vestra Excellentia manda molti cavali de zente d'arme a Cassano, la prefata Signoria non me la pero dicto, ma he stato lo amicum, io li risposi, che non era vero; ma che poria bene essere, che Vestra Excellentia volesse venire a Cassano per alcun giorni ala cacia, como sole de li altri anni et per dare solatio a lo Illustrissimo Conte Jacomo, et forsi per questo tal aparechio era levata tal novella falsa etc.

Ho etiam inteso da altri molti zentilhomini, che l'andata de Messer Polo Moresino dal Duxe de Osterlic he sollo per la differentia ha li gentilhomini da Lodrono con esso Duxe, per alcune decime, como per altre mie ho scripto.

Ho veduto littere ogi, datum a Franchavilla da Brugio ali XXI. del presente, dichano, che la Maiesta del Re Ferando he a campo Alquasto et etiam a civita Roparela, et haver facto venire quatro nave et una galea a Sancto Vieto, cariche de victualia et bombarde per bombardare dicti luoghi; dice pero, che tuta via, si pratichava lo acordio tra la prefata Maesta del Re, et Messer Antonio Caldora per mezanita de lo Illustrissimo Grande Comestabile etc. Licet de queste cosse Vestra Excellentia ne deba havere mille advisi

da Antonio da Trizo et altri luochi asay. Venetia die XXVII. Augusto 1464.

E. V. Ill. Ex. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi, ac Excellentissimo Domino, Domino, Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár.)

174.

1464. A velenczei köztársaság Aymo János magyarországi követét a Clissa megvételére vonatkozó alkudozás tárgyában értesíti.

MCCCCLXIV. die II. Septembris.

Ser Joanni Aymo Militi, Oratori in Hungaria.

2 Consiliarij
2 Sapientes Consilij
1 » t. f. et
1 Sapiens Ordinum

Meminimus alias a vobis litteras habuisse ex Ciasina (igy) diei XVI. Januarij preteriti, per quas inter cetera ad nos scripsistis Majestatem illius Serenissimi Domini Regis vobis commississe, ut ad nos scriberetis, quod de rebus ad Suam Majestatem spectantibus habere non vellemus per alium medium, quam Sue Serenitatis, quomodo requirentibus nobis aliquid Majestas Sua, ostenderet desiderium suum, faciendi nobis rem gratam. Postquam litteras ipsas habuimus, vobis circa id aliud scribendum non existimavimus, non occurrente presertim materia, qua hujusmodi regiorum promissorum experientiam facere necessarium esset impresentiarium vero, queritante Bannissa, uxore condam Magnifici Pauli Sperancich, vendere locum Clisij, propositaque oblataque nobis materia hac. Nos, qui ob interesse status nostri, videre non vellemus locum illum, locis nostris adeo finitimum in alienas manus devenire, respectu maxime Turcorum, ob ea, que occurrere possent, advisati preterea, et certificati Bannissam ipsam cum circumvicinis Dominis assidue practicare, ut que locum illum penitus alienare constituit, et dicit, et affirmat, se id licite, libereque facere posse, aure-

oblationi prefate Bannisse prestare non inconveniens judicavimus. Et volumus, mandamusque vobis cum nostro Consilio Rogatorum, ut nacti opportunitatem cum omnibus illis bonis, dulcibus et accomodatis verbis, que vestre prudentie videbuntur, de re hac Majestati illius Serenissimi Regis noticiam dare debeatis, et opportune ac convenienter memoratis amplis, et liberalibus verbis et promissionibus Sue Regie Serenitatis, eidem declarate, nos certissime nobis persuasisse Majestatem Suam contentissimam fore, ut locus ille in manus nostras potius, quam alienas deveniat, ob sinceram et mutuam nostram benivolentiam, animorumque nostrorum indissolubilem conjunctionem. De hac eadem re coram Regia Majestate volumus, ut sermonem etiam faciatis cum illis ex Prelatis et Baronibus Regni, qui vobis videbuntur huius rei propitij esse posse, et si, ut speramus Majestas Regia vobis respondet, gratum id ei esse, gratias convenientes nostro nomine prefati Regie Majestati agetis, et nos quamprimum per festinantissimum cursorem certiores faciatis. Si vero Majestas ipsa difficilem se redderet, et rem hujusmodi, tum sibi, tum Prelatis et Baronibus molestam futuram, scandalosamque intelligeretis: volumus, ut eidem Majestati dicere debeatis, quod ad nos scribatis, quos aliquid in re hac facturos, non creditis, quod Serenitati Sue ingratum esse aliquo modo possit. Et si in re ulla unquam diligens fuistis, sitis in hac, ut quamprimum per vestras literas de Regis ipsius intentione certiores reddamur.

Et ex nunc captum sit, quod cum cognato Bannisse, hic pro re hac existenti, practicari debeat, et promitti ad partem usque ad summam ducatorum XX m. solvendorum in illis terminis, qui Collegio visi fuerint. Ostendente tamen nobis, et aperte declarante per privilegia et scripturas autenticas, libertatem, quam asserit habere, possendi locum supradictum licite, libereque alineare, et hec intentio nostra declarari eidem cognato debeat, sub illa forma verborum idonea et convenienti, que Collegio visa fuerit. Et tamen concludi non possit, sine expressa licencia hujus Consilij.

De parte — 82.

(Velenczei államkönyv 33. l.)

175.

1464. A velenczei államtanácsban Trevisano Miklós külső véleménye a Clissa iránti alkudozás tárgyában.

MCCCCLXIIII. die II. Septembris.

Ser Nicolaus Trevisanus Sapiens Ordinum

Compertum fuit sepe, ob pa vas, immo minimas res, magn scándala, maximaque incendia suscitata esse, ideo in hac m teria Clisij exacta cum inspectione procedendum est, ne Se nissimus Hungarie Rex. qui defensionis fidei christiane pu pugnaculum merito dici potest, a sancto proposito suo retra possit, cum gravissimo periculo totius christianitatis, et gr vissima ignominia nostri Dominij; quamobrem vadit par quod supersedeatur ab hac practica Clisij, donec habebit responsio ab Oratore nostro apud Regem Hungarie, cui scr batur in hac forma:

Scripsistis nobis superiore anno, die XVI. Januarij in ter cetera Serenissimum istum Regem nobis dixisse nostr Dominio multum debere, ob pulverem maxime, quem a nostr Dominio gratis habuit, cum quo Regnum Bossine conquisivit, ex quo nobis rem aliquam gratam facere cupiebat, et si de rebus aut acquisitis aut acquirendis habere cupiebamus, nullius alius, nisi Sue Serenitatis medio uti vellemus, quia nobis semper complaceret. Verum quia his diebus venit ad nos Magnificus Juanus, cognatus Magnifice Comitissime Clisij, illius nomine, locum ipsum offerens certo pecuniarium pretio, volumus, vobisque cum nostro Consilio Rogatorum mandamus, ut dextro, prudentique modo nactus temporis opportunitatem Serenitati Sue dicere debeatis, nos sepe requisitos fuisse de accipiendo Clisii loco, nuperque itidem oblatum esse et quanquam certo sciamus, ipsam Magnificam Dominam Bannissam penitus deliberasse locum ipsum alienare, memores supra-scriptorum verborum, que nostri Dominii nomine Sue Serenitati scripsistis, ei tamen nihil respondere voluimus, nisi prius de hujusmodi re Sue Majestati data noticia, quia nihil facere

vellemus, nisi cum assensu et beneplacito Sue Serenitatis, quamobrem et ect.

De parte — — 4.
De non — — 18.
Non sinceri — — 5.

(Velenczei államkönyv 33. l.)

176.

1464. A velenczei államtanács tudósitja a magyar kanczellárt a török elleni segélyre Segniában fölvehetö pénzösszeg tárgyában.

MCCCCLXIIII. die XXIII. Septembris.

Cancellario Serenissimi Hungarie Regis.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Accepimus his diebus litteras vestras Segne obsignatas, octavo hujus, quibus intellectis, respondemus, quod pro satisfactione promissionis nostre Vestro Serenissimo Regi facte, vobis mittimus per nuntium nostrum octo millia ducatorum, et pro habenda suprascriptarum pecuniarum quantitate, ex nunc captum sit, quod de deposita ratione et qualibet alia ratione accipiantur suprascripti ducati octo mille. sine ulla temporis intermissione, qui mittantur per unum notariorum nostrorum ad illum locum, qui Collegio videbitur.

+ 84 — 2 — 0.

Consiliarij
Ser Victor Capello
Ser Philippus Corrario

Post reditum Serenissimi Principis nostri juxta formam condicti inter sacrum Collegium Reverendissimorum Dominorum Cardinalium, et ipsum Serenissimum Principem facti missi fuerunt Jadram ducati circiter 40 m. de Camera ab ipso sacro Collegio consignati, mittendi ad Serenissimum D. Hungarie Regem, pro subventione sancte expeditionis adversus impium Turcum, subque die XXVI. Augusti Oratori nostro ad ipsum Serenissimum Regem littere misse, quibus

tatem, de hujusmodi re dare debeat noticiam Sue Majestati, et omnibus humanioribus, dulcioribusque verbis, quibus poterit, persuadeat, considerato maxime multos esse, qui locum illum habere aspirant, melius esset, quod ad nostras perveniret manus, quam aliorum Dominorum, qui illum ardentissime habere cupiunt et ect.

De parte 58 — 65.

3 Sapientes Consilij Volunt, quod suprascripto Vayvode Juano respondeatur: nos grato animo audisse, quecunque nostro Dominio nomine ipsius Magnifice Domine Banisse retulit, ad cujus comoda ob affectionem, quam nostro Dominio habere videtur, esse inclinatos. Et quia in hujusmodi re Clissij stamus quodamodo suspensi, precipue non videntibus nobis illa privilegia, que dixit ipsam M. Dominam Bannissam habere, quibus suprascriptis sibi tanquam patrimonium suum concessus est, deque illo disponere ad libitum potest, quamobrem videntibus nobis illa, ac rem ita se habere, intelligentibus particularius respondebimus et ect.

De parte — 18.

2 Sapientes t. f. Volunt, quod pro pondere materie hujus, in alium diem differatur.

De parte — 59 — 74.
De non — 4.
Non sinceri — 1 — 2.

(Velenczei államkönyv 4o. l.)

tur post recessum galearum Alexandrie ducatorum VIII m., undecunque haberi poterunt, ut si opus esset, reponi possint loco suprascriptorum ducatorum VIII m. ducati LX m. acceptorum.

De parte — 17.

(Velenczei államkönyv 37. l.)

— —

177.

1464. A velenczei államtanács határozata Clissa iránti alkudozás tárgyában.

MCCCCLXIIII. die XXIX. Septembris.

2 Consiliarij
2 Capita de XL.
2 Sapientes Consilij
1 » Ordinum

Venit ad nostrum Dominium M. Vayvoda Juanus, cognatus Magnifice D. Bannisse Margarite Comitisse Clisij, ejus nomine locum illum nostro Dominio offerens, pro ducatis XXX millibus et tandem ad ducatos XXV m. descendit, quem locum omnes, qui de Dalmatie partibus noticiam aliquam habent, affirmant clavem esse et stabilimentum tum civitatis nostre Spaleti, tum etiam civitatum nostrarum Tragurij et Sibinici.

Quamobrem vadit pars: quod in Dei nomine locus ipse accipiatur, cum pertinentijs suis pro summa ducatorum XX millium, tercium quorum hic solvatur habita consignatione loci ipsius usque unum annum et ect. In quantum ipsa Magnifica Domina Bannissa nobis de privilegio Serenissimi Hungarie Regis, quibus sicuti nobis affirmavit, eandem M. Dominam Bannissam ipsum locum Clisij tenere, atque possidere tanquam locum patrimonij sui. — Et si in suprascripti temporis spacio concludi non posset, Collegium habeat libertatem de practicando et concludendo de tempore ipso, sicut melius fieri poterit.

Preterea mandetur nobili viro Joanni Aimo, Oratori nostro ad Regem Hungarie, quod nactus temporis opportuni-

tatem, de hujusmodi re dare debeat noticiam Sue Majestati et omnibus humanioribus, dulcioribusque verbis, quibus poterit, persuadeat, considerato maxime multos esse, qui locum illum habere aspirant, melius esset, quod ad nostras perveniret manus, quam aliorum Dominorum, qui illum ardentissime habere cupiunt et ect.

De parte 58 — 65.

3 Sapientes Consilij Voluut, quod suprascripto Vayvode Juano respondeatur: nos grato animo audisse, quecunque nostro Dominio nomine ipsius Magnifice Domine Banisse retulit, ad cujus comoda ob affectionem, quam nostro Dominio habere videtur, esse inclinatos. Et quia in hujusmodi re Clissij stamus quodamodo suspensi, precipue non videntibus nobis illa privilegia, que dixit ipsam M. Dominam Bannissam habere, quibus suprascriptis sibi tanquam patrimonium suum concessus est, deque illo disponere ad libitum potest, quamobrem videntibus nobis illa, ac rem ita se habere, intelligentibus particularius respondebimus et ect.

De parte — 18.

2 Sapientes t. f. Volunt, quod pro pondere materie hujus, in alium diem differatur.

De parte — 59 — 74.
De non — 4.
Non sinceri — 1 — 2.

(Velenczei államkönyv 40. l.)

178.

1464. A velenczei köztársaság Aymo János magyarországi követét a Segniába fölveendö nyolczezer forintról és a török ellen tett hadmüveleteiröl tudósitja.

MCCCCLXIIII. die XXVIIII. Septembris.

Ser Joanni Aymo militi, Oratori nostro ad Serenissimum Hungarie Regem.

Sapientes Consilij et » t. f.

Ternas litteras vestras accepimus, diei primi, secundi, et VI. Septembris, ex quibus intelleximus, quecunque scribitis et memoratis, et inprimis de negotio memorabili oppidi Jaize, ac de optima dispositione Regie Majestatis progrediendi ulterius et fortissime bellum inferendi comuni hosti et etc. Respondentes itaque, plurimum diligentiam et prudentiam vestram commendamus, gratissimaque omnia habuimus. Nos vero, ut Majestas prefata alacrius bello isti et necessario et glorioso incumbat, simul atque accepimus R. Protonotarium Nuntium Regium pervenisse Segnam, causa rei pecuniarie, providimus per proprium Nuntium mittere ad ipsum locum Segne VIII. m. hungarorum, quos non dubitamus, quin celerrime illo perlata sint. Volumus proinde, et cum nostro Consilio Rogatorum mandamus vobis, ut de hoc noticiam detis Regie Majestati, quam omni studio vestro et inductione verborum, inanimare eniteminj, ut magnanime progrediatur, et fructus belli vincendo recipiat. Nec per nos stabit imposterum, quin hoc idem fiat et pecunie quam promptissime Majestati Sue mittantur.

Preterea ut Majestas Regia intelligat nos ulli rei possibili, que confere habeat huic bello, deesse nolle, probantes id, quod dicitis et memoratis, de copijs nostris Albanie, ut scilicet appropinquante ad illa loca vicina et finitima Albanie exercitus Majestatis Regie, ad omnem requisitionem vestram unire se debeant cum ipso exercitu, quo validius, et unitis viribus, hostes, et loca hostilia impetantur. Deliberavimus scribere de hoc provisori nostro, et mandare, ut modo possibile sit, ita faciant gentes nostre ad omnem vestram requi-

sitionem. Et eo magis hoc fecimus, quod satis certo scimus, hoc sitis facturi cum multa circumspectione et securitate rerum nostrarum.

Verum ut de rebus Peloponensiacis, que feliciter, auxiliante Deo, succedunt, ac de ijs, que per Oratorem Usson Cassani, ad presentiam nostram constituti, nuper habuimus, Majestas Regia particeps fiat, mittimus vobis presentibus inclusa exempla. In Albania etiam, sicuti superioribus his diebus accepimus, M. Scanderbegus, et cetere copie nostre magnanime contra hostilia loca prodierant, et bellum gerebant, classis nostra multo validior et numerosior accessu Capitanei nostri generalis maris, quem jam expedivimus comitatum XII triremibus, non stabat otiose, sed acriter loca hostilia infestavit, ac ferro igneque vastare conabitur.

Dabitis item noticiam Serenissimo D. Regi, decem Legatos, quos designavimus ad Summum Pontificem gratulandi gratia creationi Sanctitatis Sue, propediem discessuros esse, per quos non desistemus operam dare apud Pontificem Max. et studere rebus omnibus, que conducere habent huic sancte expeditioni; nec dubitamus, quin Sanctitas Sua optime erit disposita. Et ex nunc captum sit, ut in opportuna forma, scribatur provisori nostri in partibus Albanie, item, quod pro expeditione excursorum accipiantur pecunie de omni loco et officio.

\+ 107 — 4 — 0.

(Velenczei államkönyv 40. l.)

179.

1464. A velenczei államtanács határozata Clissának tarzékai nélkül megvétele tárgyában.

MCCCCLXIIII. die V. Octobris.

Sapientes Consilij
5 Sapientes t. f.

Fuit Collegium cum cognato Magnifice Bannisse super facto Clisij et facti propositione juxta hujus Consilij deliberationem, ipse respondit, non habere in commissione, concludendi aliquid de Clissia sine oppidis Petrovaz et altero oppido ... in sui-

venerit, in qua re cernimus suasiones vestras plurimum profuisse, ob quam rem vobis cum nostro Consilio Rogatorum jubemus, ut post hac etiam Serenitati Sue suadere non desistatis, ut ab ea parte hostem, quamdiu per temporis conditionem licet, prosequi et urgere perseveret, quemadmodum et nos terra marique facimus, et sumus facturi. Intelleximus preterea ea, que nobis commemorastis circa suffragium mittendum, id quippe Segnam superioribus diebus misimus, et fuit ducatorum VIII m.; sed si forte ad adventum Nuntij Sue Serenitatis non applicuit, causa fuit tempus adversum. Si paululum illic Nuntius distulisset, forte, quod Secretarius noster cum pecunia ipsa appulisset, quod ad denarios cruciate attinet, ut commemorastis in tria tempora dividendas, vigilantiam vestram commendantes, dicimus, quod priusquam nobis litere vestre rederentur, juxta ordinem Sacri Collegij R. D. Cardinalium, illos Jadram miseramus, quos secundum literas ipsorum et ordinem prefatum, jussimus binis litteris nostris Rectoribus Jadre et Nuntio Regio illius Majestatis litteras deferenti, consignari, cautione et declaratione, ut par est sumpta, quos denarios quomodo existimamus adhunc diem fuisse consignatos, provisio alia per nos fieri non potest, et ita dicimus de pecunijs argenteis, in aurum, ut scripsistis commutandis. Bene vos monemus, ut suadeatis illi Regie Majestati, quod ad prefatorum pecuniarum dispensationem, illum ordinem sequi placeat, quem in literis prefatorum R. Cardinalium continere vidit, ut imposterum ad aliud suffragium promptiores esse possint.

Quod ad oppidum Clisij attinet, in quo jam bis ad nos scripsistis, Regiam illam Majestatem vobis dixisse, ne vos impediamus, respondemus: quod licet arbitremur, vos probe meminisse, que vobis scripserimus circa materiam istam proximis litteris nostris, tamen non immemores verborum Regiorum, videlicet, ut peteremus, siquid vellemus, quomodo repulsam non haberemus, sperabamus, quod nunc item non diffidimus vestra opera, haud difficulter Regiam Majestatem vobis esse morem gesturam, hunc vero, quomodo res hec tanti a Sua Majestate fieri videmus, ejus voluntati statuimus non adversari; et propterea cum nostro Consilio Rogatorum vobis injungimus, ut captato tempore Serenitatem Suam adeatis, expo-

e, quod attenta sincera et firmata amicitia, ac societate,
er nos est, non modo facere, sed ne cogitare quidem
m vellemus, quod ingratum esset voluntati Sue Sere-
sed videntes hoc tempore oppidum Clisij, distans mul-
ue Majestatis locis, in alienas manus esse venturum,
nditione loci ipsius, his, qui rem nobis promoverunt,
dhibuimus, et cum statum Sue Serenitatis et nostrum
t idem judicamus, id non estimabamus Majestati Sue
m fore, immo nobis persuaseramus veniente loco ipso
is nostras, Serenitatem Suam illud esse in manibus
licaturam. Et in hanc sententiam omnibus illis pru-
s verbis et modis nitemini, qui vobis ad inducendam
item Suam aptiores et accomodatiores esse videbun-
iod si facta omni modesta et possibili instantia videri-
i posse optinere, ut Sua Majestas contentetur: sumus
i, quod eidem dicatis, quod tanti facientes Suam Ma-
n, quanti facimus, decrevimus omnino, nihil contra
untatem attentare et de oppido Clisij, quando id Sue
ati placet, nos nullo pacto impedire; et quicquid actum
:ausa, quamprimum nos vestris literis reddetis certiores.
istituit Summus Pontifex, istuc mittere R. Archiepis-
Cretensem, nobilem nostrum, prelatum dignissimum,
m apostolicum, quem in dies expectamus, id vos latere
is, ut de hoc ipso Serenissimo Regi noticiam dare possitis.
uomodo, totiens et tam instanter veniam repatriandi
tis, licet operam vestram et ingenium tantis rebus uti-
m, et tam necessarium esse judicemus: contenti tamen
ut postulatis vestris satisfaciamus, quod in Dei nomine,
m Regia Majestas ad hiberna se se contulerit, de rebus
s et novis illarum partium particulariter edoctus, ad
i presentiam redeatis.
it ex nunc captum sit, quod in primo Consilio eligatur
ius Orator ad Serenissimum Regem Hungarie, qui hinc
ci teneatur, ubi intellectum erit Regiam illam Majes-
d hiberna se contulisse. Et eligatur cum omnibus condi-
s et modis, quibus fuit vir nobilis Joannes Aimo miles.
- 103 — 3 — 0.

'elenczei államkönyv 44. l.)

181.

1464. A velenczei államtanács válasza Mátyás királyhoz az új pápa üdvözlete és a kalocsai érsek ügye tárgyában.

MCCCCLXIIII. die VIIII. Octobris.

Serenissimo Regi Hungarie.

Sapientes Consilij et » t. f.

Congratulatur nobis Regia Majestas Vestra, sibique gaudet, quod accepisse scribit Reverendissimum D. Cardinalem Sancti Marci, Senatorij nostri ordinis virum, ad summi apostolatus fastigium evectum esse, seque sperare ait, et ob ejus ingenium, et quia in civitate sibi conjunctissima et socia ortus est, regno suo patrem et reipublice christiane protectorem esses futurum. Non fallitur profecto, ut nobis persvademus Majestatem Vestram, nam ut de majoribus Pontificis, et zelo religionis taceamus, edidit signa, ut primum pontificatum est ingressus, ut non nisi magna, et excelsa optimus quisque fidei noste propugnator a Sua Sanctitate debeat expectare. Quod si quispiam est, qui hec sibi promittere possit, totius orbis judicio Vestra Majestas, qui intrepide semper pro Christo, adversus truculentissimos hostes depugnavit, optimo jure ea et longe majora reposcere debet. Si ex extrinsecis hominum sensus deprehendi quandoque potest, nonsolum speramus, sed confidimus Beatitudinem Suam florenti regno vestro et presidio esse, et ornamento futuram. Quamobrem quod rempublicam nostram hoc Christi Vicario illustratam, tanto gaudio Vestra Majestas sit exhilarata, non miramur, sed precipuo suo erga nos amori ascribimus, et ob hoc sibi gratias agimus immortales, quam volumus non ignorare, quicquid reipublice nostre laudis adjicitur, aut dignitatis, hoc jucundius nobis esse, quod cum ita inter nos devincti simus, ab Majestatis Vestre amplitudine et dignitate non potest esse sejunctum.

Quod ad Reverendum D. Episcopum Colocensen attinet. respondemus nos nihil non esse tentaturos, ut Regijs postulatis satisfaciamus, et quemadmodum dum Ancone fuimus, studium, diligentia ac cura nostra obscura non fuisset, nisi prius Pontifex extinctus esset; ita impresentiarum et per litteras et

per Oratores nostros curabimus, et studebimus pro virili nostro, ut vestre Majestati morem geramus, et si fieri poterit, efficiemur re ipsa, quod Vestra Majestas intelliget, quantum in re hac elaboraverimus.

Denarios vero, quos opera nostra atque studio, dum Ancone essemus ab Sacro Reverendissimorum D. Cardinalium Collegio habuimus, Jadram juxta ordinem ipsorum misimus: poterit proinde Serenitas Vestra eos acceptum mittere, et juxta litteras ipsorum, quas ad Majestatem Vestram misimus, de eis disponere.

\+ 104 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv 44. l.)

182.

1464. Collis Gellért velenczei követ egyebek közt a magyar török hadi mozgalmakról tudósitja fejedelmét.

Illustrissime Princeps, Excellentissime Domine, Domine mi Singularissime. Questa matina lo amicum me ha mandato due littere, l'una de uno Cancelaro del Signor Sigismondo, l'altra de esso Signor, qual he asay frescha, del primo de questo. Io ne ho cavato copia de ambe due, quale mando incluso, per le quale Vostra Illustrissima Signoria restara chiara, como vano le cosse de la et licet per la Signoria si faceno le cosse piu favorevole; questa, che scrive esso Signor Sigismondo, he la propia verita, pero che altri de la scavano ad soy amici pur il simile, et temese, che lo prefato Signor Sigismondo con quelle gente de la siano conducte, a mal passo, si i Dio non li adiuta.

De verso Albania non ce altro salvo, quello, chio scripsi ad Vostra Excellentia per mie de XXII. de questo, lo Arciveschovo de Candia he qua et va legato del Papa alo Re de Ungaria, io lo visitato, et me dice, che dicto Re de Ungaria non ha passato la Sava, ne la passara, ne fara piu facti per questa invernata, et questo he etiam verisimile, dicto Arci-

veschovo si ricomanda per mille frate ad Vostra Excellentia. con la qual mostra havere grande amicitia et familiarita.

Molti gentilhomini de questa Cita hano adviso da Brugia da soy mercatanti, che le cosse de la sono in rotta. cioe che la tregua de li Anglici et lo Re de Franza non havera piu luocho, et che lo Ducha de Borgogna he in discordia con lo dicto Re de Franza et che dicto Ducha ha facto liga con Anglici con lo Ducha de Bretagna et con lo Ducha de Borbono per contro esso Re de Franza, et che noviter dicto Re ha mandato una caravella armata per voler piglare lo figlolo del Ducha de Borgogna, Monsignor Charlois, et faceva esso Re a petitione de Messer Johanne de Crouy, qual he con esso Re, et questa cossa he stata scoperta. Quindi dicto Ducha de Borgogna la hauta asdegno et cercha de vendicarsi.

Item ho inteso, che lo Re Andoardo de Angliterra ha tolto dona una vidua moglie, che fu de uno suo Barone asay villi per rispecto suo. Io sono stato a domandato da molti gentilhomini et dicto Arciveschovo de Candia sio ne sapeva cossa alcuna de le soprascritte cosse, lio risposto, che non. Sil parese mo ad Vostra Excellentia darne qualche notitia, maxime de le cosse generale, costoro lo harebeno trato.

Lo Arciveschovo de Zenoa he pur qua, et va per la terra sollo trasvestito, et coperto la piu parte de la fatia con uno scapuzino et una caparuza da marinaro, et ha mostrato ne la contrata de li aurifici alcune gioie per vendrele, lo Principe ne la Signoria, non me ha poy dicto altro de li facti de esso Arciveschovo.

Li Ambasatori vano a lo Papa, anchor non sono partiti et partirano domenicha, che sera ali XXVIII. de questo et secondo ho inteso, hano indutiato fin hora per aspectare D. Marcho Donato per sapere la conclusione de l'andata sua de Bartolomeo Cogliono, forsi per poterne poy conferire con la Santita del Papa. Et dicto D. Marcho Donato anchor non he tornato, ma si aspecta de die in die, et per quelli intende ne si contiene sia andato per le cosse del Marchese de Mantua, qual Marchese, como scripsi, ali giorni passati ha cercato congarsi con li Signori Fiorentini, da li quali ha hauto repulsa, si per non haver loro bisogno de soldati in questo

tempo, si etiam per non fare, cossa molesta ad Vestra Excellentia, quindi luy sie poy voltato de qua, et da ad intendre, che trova bono partito con la Signora de Firenze, et questo per far meglio lo facto suo de qua con questa Signoria.

Ali die passati io fece, che lo amicum parlo de questa materia del Marchese con Andrea da la Bancha, como da luy digandoli, che pur si diceva, che per lo mezo de Bartolomeo, lo prefato Marchese si conzava con la Signoria etc. Dice, che luy li resposti: il ne bene praticha; ma non so anchor, che sera. Si altro sentiro, ne daro di continuo notitia ad Vostra Excellentia, ala qual me ricomando. Venetia die XXVI. Octobris, 1464.

E. V. Ill. Ex. fidellissimus Servus
Gerardo de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino, Domino Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár.)

183.

1464. A velenczei köztársaság a pápánál a magyar király részére adandó további segélyt sürgeti.

MCCCCLXIV. die XX. Novembris.

. . . . . Deinde commemorabitis periculosum et gravissimum bellum, quod habemus cum Turco. Quot impensas, — ut ita diximus — incredibiles, quot etiam favores pecuniarios contulerimus Serenissimo Hungarie Regi, non preterit Beatitudinem Suam, ut ipse rex aut Turco succumbere, aut cum eo concordiam capere non cogeretur. Provisio facta per Beatitudinem Suam et per Rev. D. Cardinales mittendi in Hungariam florenos illos circiter XI$_4$ millia, magis utilis, magisque necessaria esse non potuisset, et similiter accessus R. D. Archiepiscopi cretensis, qui ob eius prudentiam et prestantiam rebus illis multum prodesse poterit. Sed ut sepenumero diximus, ad volendum comprimere hostem istum inprimis necessaria est via Hungarie, et quod rex ille potenti manu proce-

dere possit ad hostem ipsum exterminandum; aliter parum aut nihil sperari potest et etc.

(Velenczei államkönyv 49. l.)

184.

1464. A velenczei államtanács Aimo János magyarországi követének meghagyja, hogy helyén maradjon, míg helyébe a másik megérkezik.

MCCCCLXIIII. die XIII. Decembris.

Ser Joanni Aimo, Militi, Oratori nostro apud Serenissimum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij
» t. f.
Ser Nicolaus Trevisano
Sapiens Ordinum

Accepimus his diebus literas vestras diei XVII. Novembris preteriti, cum incluso exemplo literarum istius Serenissimi Regis, quibus nostro Dominio queque occurrentia pro more vestro diligenter accurateque significastis, que nobis gratissima fuerunt, ob significationem precipue felicium successuum Majestatis Sue. Quamobrem solitam diligentiam, prudentiamque vestram laudamus, volentes, vobisque cum nostro Consilio Rogatorum mandantes, ut e partibus istis nullo pacto discedatis, nisi aliud a nobis habueritis in mandatis, vobis significantes, quod de successore vestro quamprimum providebimus, illumque sine temporis intermissione mittemus, ut sicuti par est, vestro desiderio repatriandi satisfaciamus. Et si antequam acceperitis, ex illis partibus fortasse discessissetis, volumus, ut ad Serenitatem Regis ipsius reverti debeatis.

Et ex nunc captum sit, quod depresenti eligi debeat in hoc Consilio unus Orator ipsius Ser Joannis loco et etc.

\+ 150 — 3 — 1.

(Velenczei államkönyv 53. l.)

185.

1464. A velenczei köztársaság Rómába küldött tiz követét a szent hadra való segély és a kalocsai püspöknek bibornokságra emelése iránt utasitja.

MCCCCLXIV. die 24. Decembris.

X Oratoribus ad Summum Pontificem.

Quemadmodum nostis, R. D. Archiepiscopus Cretensis, qui proficiscitur Orator Summi Pontificis ad Serenissimum Regem Hungarie, dum hic ad presentiam nostram esset, nonnulla retulit nobis in facto lumerie Sanctitatis Sue, que a nobis seu a nostris accipienda esset, quam quidem lumeriam, seu pecunias ex ea extrahendas Sua Sanctitas deputaverat ad ferendam opem sancte expedicioni contra Turcos. . . . .

Regia Majestas Hungarie per efficaces litteras et per Oratores suos sepenumero magna instantia nos rogavit, ut R. Patrem D. Episcopum Colociensem commendatum faceremus Romano Pontifici. Cupit nempe Sua Serenitas maximopere, quod ad dignitatem Cardinalatus promoveatur. Nos pridem in responsionem litterarum ejusdem Serenissimi Regis diximus, quod intuitu Majestatis Sue de re ista Pontifici Maximo scriberemus; proinde volumus, quod similiter captato tempore sitis super hoc cum Beatitudine Sua, et illis modestis et convenientibus verbis, que vobis videbuntur, dabitis honestam operam, quod si ita esse possit, in hoc Sue Celsitudini complaceatur.

(Velenczei államkönyv 54. l.)

186.

1464. A velenczei államtanács válasza magyarországi követéhez, a török által ajánlott béke el nem fogadása tárgyában.

MCCCCLXIIII. die XIII. Januarij.

Oratori nostro apud Serenissimum Regem Hungarie.

2 Consiliarij
1 Sapiens t. f.

Tam literis vestris diei XVII. Novembris preteriti, quam exemplo literarum Regie Serenitatis Hungarie scriptarum ad R. D. Episcopum Collocensem, et ad vos, quod misistis nobis, intelleximus successus Majestatis Sue, optentionesque locorum, de quibus in eisdem literis agitur mentio. De reliquis etiam occurrentibus remansimus informati, vestramque diligentiam et prudentiam commendamus, volentes, quod detis operam adeundi presentiam Regie Majestatis Hungarie, congratulando vos nomine nostro de successibus suis, quos profecto, pro nostra singulari benivolentia in Celsitudinem Suam, gratissimos habuimus, utendoque circa hoc illis bonis et utilibus verbis, que ad patefaciendum hunc optimum animum nostrum expedire noveritis.

Per easdem litteras vestras intelleximus requisitionem, quam dicitis, factam fuisse nomine Turco, illi Serenissimo Domino Regi, de salvoconducto concedendo duobus ejus Oratoribus, pro tractatu pacis et denegationem prefati Regis et etc. Et commendata solertia vestra pro hujusmodi advisatione, dicimus, videri nobis Majestatem Suam prudenter deliberasse, et merito judicasse idem, quod nos continue judicavimus, qui per diversas vias tentati, et requisiti de pace ab eodem Turco, et per viam Cancellarij Bajuli nostri Constantinopolis anno superiore, postea per viam Grecie, et impresentiarum per viam Albanie, et per medium Scanderbegi semper judicavimus et judicamus, has esse artes, et cautos modos Turci, non ad finem pacis, sed pro melius satisfaciendo libidini sue. Et semper, quod aliud momenti haberemus in dicta materia, que Majestati Sue, et nobis comunis est, cum eadem Majestate immediate communicaremus, tenentes indubie eandem Majestatem ratione predicta, erga nos illud idem esse facturam.

Post hec alias literas vestras accepimus datas XXVII. Novembris, et secundo Decembris, quibus inter cetera intelleximus exercitum Serenissimi Regis Hungarie, ob incomoda passa, ob temporum acerbitatem, et propter alios necessarios respectus, ab oppugnatione Castri Suvernich discessisse, quam rem nonnisi prudenter et cum bona deliberatione per Serenitatem Suam factam tenemus, obstantibus presertim hyeme, et alijs necessitatibus antedictis: id ipsum etiam, sicut nuper accepimus, in Amorea gentibus nostris evenit, que contra arcem Misithiarum castrametate erant, et ab incommodis coacte, absque tamen alia lesione se ab illa impresia dimoverunt, de quibus omnibus volumus, quod Majestati Sue noticiam detis, illis pertinentibus verbis, que vobis videbuntur.

\+ 133 — 26 — 5.

(Velenczei államkönyv 58. l.)

187.

1464. A velenczei államtanács magyarországi követét a török békeajánlatáról tudósitja.

MCCCCLXIIII. die XXIX. Januarij.

Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

3 Sapientes Consilij
3 » t. f.
1 » Ordinum

Scripsimus vobis sub die XIII. presentis in responsionem vestrarum, et inter cetera diximus, quod diversis modis tentati fueramus de pace cum Turco, *) et presertim per medium Domini Scanderbegi, et quod suspicione non carebamus, quod iste essent de consuetis astutijs, et fallacijs Turci, quoque de hoc noticiam daretis, sicut affectioni et unioni nostre convenit Regie Serenitati Hungarie, cui etiam siquid ultra haberemus, id significaremus, quemadmodum tenemus eam pari animo erga nos semper esse facturam, sequentes itaque hoc institutum nostrum, volumus et mandamus vobis cum

*) Amarbei nagy vezir vala az ajánlattevő.

nostro Consilio Rogatorum, quod adeatis presentiam Sereni tati Sue, dicendo sibi, quod per viam Orientis, novissime etian diversis modis requisiti sumus de hac pace, et presertim pe medium Magnifici Domini Leonardi Despoti de Sancta Maura Et quamquam, ut diximus, dubitandum sit, de artibus hosti istius; considerato tamen, quod tot modis, et medijs, nos d re ista tentari fecit: forsitan esse potest, quod revera cupidu est, devenire ad pacem; unde, ut magis ultra verum intellig possit. et etiam respectu persone prefati Domini Sancte Maure licet hactenus alicui requisitioni nobis facte voluerimus aure accomodare, melius esse existimavimus, respondere sibi pos generalia. quod quando Turcus tales conditiones pacis offere que non solum omnem occasionem, et materiam injuriarum et bello tollant, sed etiam habeant rationem dignitatis et lig inter Serenitatem Suam et nos vigentis, ac etiam aliorun principum christianorum. tunc cum Majestate Sua ei respon debimus, de qua re cum simus cum Regia Majestate sua in dissolubili charitate. benivolentia, et foedere conjuncti, e perpetuis temporibus esse intendamus: statuimus Serenitat Sue dare noticiam. et si quid ultra in futurum habebimus, ic pro consueto more nostro Majestati Sue notum faciemus. D quanto autem habebitis a Serenitate Sua, subito reddetis no vestris litteris certiores.

+	73 —	95.
De non	10 —	
Non sinceri	17 —	24.

(Velenczei államkönyv 62. l.)

188.

1464. A velenczei köztársaság Bembo Ferencz tengernagyot megbízza a török által ajánlott béke tárgyalásával.

MCCCCLXIV. die 31. Januarii.

Quomodo ex iis, que diversis modis, sed presertim a Domino Despota Sancti Maure nuper habita sunt etc.....

(A többi elmarad. — Velenczei államkönyv 64. l.)

189.

464. A velenczei államtanács tudatja követével, hogy a miínói fejedelem leányát kínálja Mátyás királynak, valamint ogy Ferdinand király is hasonló szándékban van, egyszersmind a törökkeli béke tárgyában tisztázza magát.

ICCCCLXIIII. die XVII. Februarij.

Ser Joanni Aimo militi, Oratori nostro ad Serenissimum legem Hungarie.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Ut de ijs, que ad nostri noticiam deducta sunt, provisum vos faciamus, nuntiamus vobis Ducem Mediolani iittere instituisse ad Serenissimum Dominum Regem Hunarie, quendam Magistrum Antonium Griffum Phisicum, ui ad partes illas impresentiarum proficiscitur, cum quodam Consiliario ipsius Regie Majestatis, qui hinc transitum fecit, ujus nomen est D. Benedictus miles. Et sicut accepimus, lem Magister Ambrosius *) offeret quandam filiam dicti Duis in uxorem Serenissimo Regi, cujus imaginem tractam a aturali secum defert. Referre etiam debet, quod nos facturi umus pacem cum Turco, excludendo ab ea prefatum Regem, uc res quantum a veritate aliena sit, preterite et moderne ittere nostre ad vos scripte, et affectio, et vera unio nostra, um Serenitate Sua, certissimum afferunt testimonium. Et uanquam certi sumus Majestatem Suam pro ejus equitate t bonitate, proque mutua charitate inter nos vigente, ejusodi non veris relationibus nullam fidem prestituram esse, oluimus tamen de hoc conscium vos reddere, ut possitis, se onferentes istuc dicto Magistro Ambrosio, caute et prudener investigare rem istam, et ubi opus erit, declarare sinceriatem animi nostri, ac benivolentiam et integerrimam dispoitionem nostram erga Serenitatem Suam, et etiam obviare crupulis, et inconvenientijs, que ob id machinari vellent. Hanc

*) Fölebb Antonius-nak neveztetik, melyik név áll — ?

autem materiam tenebitis secretissimam apud vos, nec quicquam in ea agetis, nisi — sicut diximus — prefatus nuntius Ducis istuc se conferret.

+ 70 — 4 — 8.

3 Sapientes t. f. | Advisamus preterea vos Serenissimum D. Ferdinandum Regem, per ea, que cuidam nostro Secretario per quendam ejus Secretarium dici fecit, desiderare, facere matrimonium cum isto Serenissimo Domino Rege Hungarie, et per eundem Regium Secretarium, nomine, ut ipse dixit ipsius Regie Majestatis de opera et interpositione nostra requisiti sumus, operam ipsam et interpositionem nostram prompte offerri fecimus per ipsum Secretarium nostrum, et ab Sua Majestate responsum expectamus, quo habito, vobis dabimus particulariorem noticiam. Hoc autem, quod vobis allatum est, ita vobis declaratum volumus, sicut nos id habuimus, volentes, quod cum illis verbis, que vobis apta visa fuerint, notificetis isti Serenissimo Regi, cum quo ad officium nostre benevolentie pertinere judicamus quecunque occurrunt, qualiacunque sint, communicare.

+ 4.

(Velenczei államkönyv I. 69. l.)

190.

1464. A velenczei államtanács követe által Mátyás királynak a török elleni hadra 10 ezer frtot és löport igér.

MCCCCLXIIII. die XVII. Februarij.

Ser Joanni Aimo, militi, Oratori nostro in Hungaria.

2 Sapientes Consilij
1 » t. f. | Per presentem cursorem reddite sunt nobis littere vestre dierum XXIII. Decembris, XIX. et XXI. Januarij prope decursi, plurima continentes, pro quibus omnibus consuetam vestram prudentiam et diligentiam commendamus. Inter cetera autem intelleximus, quantum scribitis, de efficaci instantia vobis facta, no-

ne Regie Majestatis Hungarie, circa suffragium pecunia-
m sibi exhibendarum, ut expedire possit nonnullas gentes
ttendas in Bossinam, propter pericula, que illi provincie
ıtingere possunt, nisi provideatur; quamobrem suadetis, et
nmemoratis nobis, nonnisi multam conferre posse, quod
:entur de presenti Majestati Sue floreni X millia. Nos au-
ı, licet consideremus maximas, gravissimasque impensas,
bus diversis modis impliciti sumus, ita, ut profecto omnem
tam excedant, affecti tamen Regie Serenitati Sue, cupidi-
ɜ pro nostra in eam singulari benivolentia, et mutua unione,
i complacere posse: contenti sumus providere Majestati
ɜ de florenis X millibus, ut rebus illis Bossine melius
:riusque opem ferre possit, de qua re volumus, ut quam-
mum Serenitati Sue illis bonis, utilibus, et accomodatis
bis, que vestre prudentie videbuntur, noticiam detis, intel-
ɜtisque locum ad quem missuri sumus pecunias istas, et de
ınto habebitis, nos certiores facietis, ut missioni earum pe-
iarum operam dare possimus.

Intellectis iis, que scripsistis nobis, gubernatorém Bos-
ɜ dixisse vobis, de barilibus centum pulveris a bombarda
dandis in Sibinico, que jussimus alias etiam sibi dari,
sum scripsimus Comiti Sibinici, quod si hactenus nuntio
fati gubernatoris non tradidisset dicta barilia centum pul-
is: ea ad omnimodam ejus requisitionem nuntio suo libere
ısignari faciat.

\+ 90 — 9 — 4.

(Velenczei államkönyv I. 69. l.)

191.

1465. A velenczei államtanács Frangepán Istvánt pártfogásába veszi.

MCCCCLXV. die primo Martij.

Sapientes Consilij et
» t. f.

Multam instantiam fieri fecit apud nos per ejus Oratorem Ill. Dominus Dux Mutine, ut in protectionem nostram suscipere dignemur Magnificum Comitem Stephanum de Frangepanibus*) Segne, olim sororium suum, et unum ejus filium, nepotem prefati Domini Ducis, ex condam Domina Isota sorore sua, cui Domino in re hac complacendum est, attenta presertim vetere nostra dilectione in domum de Frangepanibus, et devotione ejusdem domus in dominium nostram, et attento, quod idem Comes Stephanus habet in maribus multos passus Modrusie, et alia loca, que pro nobis non faceret, ut aliter capitarent. Vadit pars: quod prefatus Comes Stephanus et predictus ejus filius accipiatur in nostram protectionem, cum modis et conditionibus consuetis in similibus, excepta tamen semper Corona Hungarie; et supradicto Oratori respondeatur, grate et humaniter nos in complacenciam ejusdem Ill. Ducis, contentos esse id facere, cum illis bonis et dulcibus verbis, que Domini videbuntur.

\+ 108 — 3 — 2.

(Velenczei államkönyv 71. l.)

*) A hatalmas Frangepán Istvánnak itt nevezett neje Isota vagy Iscota, Miklós Esthei markgrófnak leánya volt és még 1456-ban halt meg sírirata szerint, Wagnernál Dec. II. p. 33.

192.

1465. A velenczei államtanács haza kivánkozó magyarországi követének Aymo Jánosnak kérelmét elhalasztja.

MCCCCLXV. die XIII. Martij.

Serenissimus Dominus Dux
1 Sap. t. f.
1 Sapiens Ordinum

Quanta instantia vir nobilis Joannes Aimo miles, qui jam per biennium stetit Orator noster apud Serenissimum Regem Hungarie, petierit, et impresentiarum petat licentiam repatriandi, ex litteris suis lectis huic Consilio intelligi potest; quantum vero honestum, et conveniens sit, quod a modo peticio hec sua exaudiatur, maxime ex ijs, qua etiam scribuntur circa hoc nostro Dominio per prefatum Regem, et etiam per ipsum Oratorem nostrum, de adventu Oratorum ipsius Regis in Italiam: omnes comprehendere possunt. Propterea vadit pars: quod eligatur de presenti per scrutinium in isto Consilio unus noster honorabilis Orator ad prefatum Regem, qui possit eligi de omni loco et officio et ect.

\+ 110 — 0 — 0.

Sapientes Consilij et
Sapientes t. f. excepto
Ser Vitale Lando
Doctore

Quod supersederi debeat electio Oratoris ad Serenissimum Regem Hungarie, usque ad adventum huc Oratorum Regie Majestatis Hungarie, qui recesserunt ex Buda XX. Februarij, et hic dictim expectantur.

De parte 59.

(Velenczei államkönyv 75. l.)

193.

1465. A velenczei államtanács magyarországi követének Aymo Jánosnak a hazatérést megengedi.

MCCCCLXV. die XXIX. Martij.

1 Consiliarius
4 Sapientes t. f.
1 Sapiens Consilij

Quod scribatur et mandetur viro nobili Joanni Aimo militi, qui jam annis duobus stetit orator noster apud Serenissimum Regem Hungarie, quod postquam venit cum Oratoribus Regis ejusdem usque prope patriam Forojulij, ex causis scriptis per eum, contenti sumus, quod conferat se ad nos cum Oratoribus antedictis, post ejus appulsum Consilium istud de eo disponere, et deliberare poterit, quantum sibi videbitur.

\+ 78 — 81 — 7 — 17 — 16.

2 Sapientes Consilij

Quod scribatur et mandetur Viro Nobili Ser Joanni Aimo militi, Oratori nostro, quod redire debeat ad nostram presentiam, verum ex nunc captum sit, quod idem Orator committatur Advocatoribus nostris Comunis.

De parte — 62 — 64.

(Velenczei államkönyv 76. l.)

194.

1465. A velenczei államtanács Aymo János követe által értesíti Mátyás királyt, hogy Rómába küldendő követeit szívesen fogadandja és velök Sanudo Ferencz követét küldendi, további a görczi gróf által kapott ezüstről és a clissai ügyről utasítja.

MCCCCLXV. die XIIII. Martij.

Ser Joanni Aimo militi, Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij et
» t. f.

Delate sunt nobis litere vestre dierum XVIII. XX. et XXII. Februarij

prope preteriti, et cum eis simul accepimus litteras Regie Serenitatis Hungarie. Quid autem post susceptionem literarum nostrarum, diei presertim XXX. Januarij preteriti pro exequendis mandatis nostris apud Majestatem Suam facere studueritis, et quid in rebus Turcorum, pro quibus Serenitas Sua in Italiam et ad nos, successiveque ad R. Pontificem mittere constituit Oratores suos, cum pleno mandato; circa ea omnia, que in vestris litteris seriose caventur, intelleximus optime, prudentiamque, studium et diligentiam vestram laudamus, et magnopere commendamus. Ad litteras autem ipsius Serenissimi Regis pertinentes respondere curavimus per litteras nostras presentibus alligatas, quarum exemplum, ad informationem vestram vobis mittimus his implicitum, volentes et mandantes vobis cum nostro Consilio Rogatorum, quod literas ipsas quamprimum Majestati Sue exhibeatis, cum illis bonis, accomodatis et affectuosis verbis, circa effectum litterarum, quas ad Serenitatem Suam scribimus, que noveritis expedire, dicendoque sibi, quod de colloquijs per vos habitis cum Majestate Sua, dedistis nobis per litteras vestras plenam noticiam, sicut ad officium et debitum vestrum pertinet, ostendetisque et patefacietis sibi affectionem et optimam dispositionem nostram erga Serenitatem Suam, cum qua constanter in bona unione et foedere nostro perseveraturi sumus; Oratores quoque, quos ad nos, et successive ad Pontificem Maximum Serenitas Sua mittere statuit, libenter videbimus, et pro nostra affectione in Majestatem Suam gratissime suscipiemus, qui nulla ex parte defuturi sumus eorum omnium, que splendori, comodis, et glorie sue conducere possint. Intellecta instantia, quam vobis facitis, ut patriam repetere possitis: operam omnem adhibuimus, eligendi unum Oratorem loco vestri, qui est Vir Nobilis Franciscus Sanudo, eumque speramus, infra breves dies hinc expedire.

\+ 110 — 0 — 0.

Intelleximus, quantum scripsistis nobis de argento accepto per Comitem Goritie illi subdito Regie Majestatis Hungarie, in qua re etiam Sua Serenitas per ejus litteras ad nos scripsit. Nos, qui affecti sumus Serenissimo Regi, cupimusque sibi in cunctis possibilibus morem gerere, fecimus et libenter

facturi sumus in re ista, quicquid a nobis fieri poterit, cumque idem comes sit de proximo huc personaliter venturus, secum erimus super hoc, et nihil pretermittemus, ut intentio prefati Serenissimi Regis locum habeat.

Preterea, quid innovaverit contra subditos Sibinici Bannissa Clisse, videbitis per litteras Comitis nostri Sibinici, quarum exemplum mittimus his implicitum, volentes, quod super hoc quamprimum sitis cum Serenissimo Rege, gravando rem istam illis convenientibus verbis, que noveritis expedire, et dando operam, quod Regia Majestas mandet Bannisse predicte, quod omnino restituat animalia, que tanta violentia et injuria accipi fecit; quomodo si id tandem facere recusabit, excusati erimus, si honori nostro, et indemnitati nostrorum aliter providebimus.

(Velenczei államkönyv 75. l.)

195.

1465. A velenczei államtanács Mátyás királynak a törökök fondorlatairól nyilvánitott nézeteit helyesli.

MCCCCLXV. die XXIIII. Martij.

Serenissimo Regi Hungarie.

Sapientes Consilij Sapientes t. f. et Nicolaus Trivisano Sapiens Ordinum

Si que contigent Serenissime Rex, que amicitie et affectioni inter nos vigenti spectare possint, gratissimum vobis est, maximopereque laudandum ducimus, ut utrinque omni mentis sinceritate communicentur, quemadmodum literis suis diei XVIII. Februarij novissime nobis redditis, eam fecisse novimus; nos quoque, si medio Viri Nobilis, Joannis Aimo militis, quem dudum apud Serenitatem Vestram Legationis munere tenuimus, sibi nuntiari fecimus, que de pace cum Turco, diversis modis, ex partibus Orientis, et demum per viam Domini Leonardi de Sancta Maura nobis promota sunt, profecto et mutuo amori, et bone unioni nostre satisfecisse existimamus; quandoquidem, sicut

sumus invicem precipua charitate, federeque conjuncti, ita decens sit, ita omni officio consentaneum, ut pro comuni bono omnia simul consultanda, decernendaque veniant. Neque alieni sumus a sapientissimo judicio Regie Serenitatis Vestre, sicuti etiam sepe scripsimus, et per Oratorem ipsum nostrum Majestati Vestre dici fecisse recordamur, quod ad dolos, et fraudes hostis istius, quem diu jam machinationum ejusmodi artificem optimum esse scimus, plurimum advertendum sit; at persuademus nobis, proculdubioque tenemus, ut cum fallacie iste Sue Serenitati Vestre ac nobis, diversis rerum preteritarum documentis perspecte sint: nihil eas hosti ipso profuturas esse, Majestatique Vestre et nobis nihil omnino nocituras, qui sicut sumus amore indissolubili, federeque devincti, ita in eo constanter perseveraturi sumus. Quid autem scripserit nobis Vestra Serenitas circa adventum Oratorum suorum in Italiam, et ad nos, ut inde ad Pontificem Maximum proficiscantur, intelleximus optime; Orator quoque noster circa materiam istam nonnulla litteris suis nobis significavit, videbimus perlibenter Legatos ipsos Majestatis Vestre ac grato animo eos suscipiemus, neque ulla ex parte defuturi sumus eorum omnium, que decus et amplitudinem Serenitatis Vestre conspicere possent.

\+ 172 — 0 — 4.

(Velenczei államkönyv 74. l.)

196.

1465. Gerardus de Collis követi tudósitása a milánói fejedelemhez a velenczei államügyekről, közben a magyarországi követségről.

Illustrissime Princeps, ac Excellentissime Domine, Domine mi Singularissime.

Ali VII. de questo ho receuto una de Vostra Illustrissima Signoria con una copia del bayli de Lion, continente distinctamente le novelle de Franza, como sono passate quelle

cosse de la, le quale ho facto intendre a questa Illustrissima Signoria, la qual somamente rengratia Vostra Celsitudine de li advisi li, da continuamente de le occurrentie de la.

Illustrissimo Signor ritrovandomi a parlare con lo Principo ala messa, me ha rasonato de piu cosse, prima dice che ano hauto gratissimo quella lettera, che scripsi l'altro giorno Vostra Excellentia de quelle humane e dolze parole usate per Vostra Excellentia verso loro, et dice, che la prefata V. Excellentia fa bene a far cusi, e che luy lo Principe he senpre stato deffensore de Vostra Excellentia in omni luocho, dove he bisognato, e che la prefata Vostra Celsitudine sa meglio vivre con questa loro Signoria, che non feceva lo Ducha Filipo. e chel conforta la prefata Signoria Vestra a cusi fare, perche questa Signoria he inmortale, e che i Dio la governa, e chel sia vero lo Re de Franza, che voleva far tante cosse, e che non voleva odir nominar alcun Veneciano, vede in che modo ydio la castigato, muy speramo, che similiter deba fare alo Turcho, che quando non si na vedaremo, havera qualche bastonata, io li resposi, quanto bisognava, che steseno si sicuri de V. Celsitudine, quanto fa il padre sicuro del bono figlolo.

Per mie de IV. de questo V. Excellentia he stata advisata a conpimento de le occurentie de qua, ali V. viene lettere a questa Signoria dal canto da mare non topo bone, che essando andato lo Capitanio con l'armata nel strecto de Galipoli. quando fu per passare al Dardanelo, lo Capitanio mando V. galie per temptar la via la prima, che si misse a passare, fu forata da tre colpi de bombarda, e fu afondata e anegotuti quelli erano suso, ale altre fu ferito piu de XL homini, et per pagura sono tornate adreto vedando lo pericolo, che era nel passare, e quando bene fusero passate, si dice, non harebeno potuto nocere a quello paese, perche tute le ripe del strecto erano fornite de gented'arme turchi. In la morea si dice, che e venuto da seymila turchi de novo, questa brigata me pare fatia pocha extima de quelle cosse, de la ne gli fano le provisione oportune, salvo che de presenti li mandano al Signor Sigismondo cavali II cento voydi per metre a cavalo quelle gente, che sono a pedi; item li mandano ducati dua milla de drapi per vestire la fameglia de dicto Signor Sigismondo, quali

luy ha domandato gia gran tempo, li Ambassatori de Ungaria si aspectano domane, con li quali viene Messer Johanne Emo, et licet la prefata Signoria habia facto electione de piu persone, per mandare uno Ambassatore al dicto Re de Ungaria, fin qua non hano trovato, che li voglia andare, credo che caduno vede, che la inpresa contro esso Turcho per parte essa Signoria si refreda e pero non li vogliano andare.

Le cosse de a Rimini credo, che V. Excellentia le intenda meglio per altra via, pur adviso V. Excellentia, che questa Signoria fa quante careze la po a Madona Ysotta et a quello populo, e dove prima non li voleva dare la tracta de formento etiam de venire de la Marcha ne Romagna, adesso gli ne mandano de li magazeni de la Signoria e dove vale Lire VIII lo staro qua, lo fano vendre ad a Rimini VI. La Signoria porta questo interesse per amicarsi quello populo, item a Madona Ysotta li ano adesso dato dinari per fare gented'arme e fanti in modo, chel si extima, che quella terra stia a sua posta, dato chio creda, che non si discopireano, si altro non acadese in la persona del Signor Sigismondo.

De Bartolomeo da Bergamo si dice, che per niuno modo si vole reformare piu con la Signoria, dice ben, chel vole essere senpre ali comandi de essa; ma chel vole licentia adesso per far di facti, per quelli, che intendeno, si extima, che queste siano tute arte, che fa la Signoria con lo Papa, per mandare a Bologna per tore via, li quello passo qual pare, che marcha tropo bene per la Maesta del Re Ferando Signori Firentini e V. Excellentia e si extima, che la reforma ho partita, de Bartolomeo stara cusi coperta, fin che si sapia, como fara lo Marchesi di Mantua con V. Excellentia, sil se firmera con essa V. Celsitudine, ho non questo e quanto ne posso cavare per extima de molti. V. Excellentia li dara me quella fede, li parera conveniente. De la peste, como ho scripto al Consiglio, qua non si ne dice piu niente, ne si ne da, ne notta ne scripto, item Padua secondo intendo da Marcho Ysela habitator, li sta bene. Me ricomando senpre a Vostra Celsitudine. Venetia die VIII. Aprilis 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servus
Gerardus de Collis.

Postscripta. Ogi in rialto he stato dicto publicamente, che Bartolomeo Cogliono he contro con la Chiesa, e debe andare ala inpresa de Bologna; et che lo Marchesi di Mantua he contro con questa Illustrissima Signoria, non so pero quello, chio ne creda, perche quando il fuse vero. La Signoria a mio parere me narebe dicto alcuna cossa per loro justificatione, che in verita li bisognara usare grande justificatione in excusarsi, che questo non sia facto de loro volunta, si pur facto he, datum ut in litteris.

Idem Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo D. D. Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár.)

197.

1465. A velenczei államtanács Mátyás királynak a pápához küldött követeit elözékenységgel fogadja, és czéljok sikerérel biztatja.

MCCCCLXV. die XVI. Aprilis.

Sapientes Consilij et » t. f.

Quod Reverendo patri Domino Episcopo Quinque Ecclesiarum ac Magnifico Domino Joanni de Rozgon, primarijs Consiliarijs et Oratoribus Serenissimi Domini Regis Hungarie, qui venerunt ad presentiam nostram, et exposuerunt ea, que per Serenissimum Dominum Ducem huic Consilio explicata sunt, respondeatur:

Quod perjucundo animo intelligimus, quantum R. Paternitas et Dominationes Sue, nobis parte Regie Serenitatis Hungarie prudentissime et elegantissime nuntiarunt; agimus in primis Majestati Sue pro humanis verbis et affectuosis oblationibus suis, quas procedere certi sumus ab amore precipuo, quo nos prosequatur Sua Serenitas, tantas gratias, quantas animus noster capere potest; neque ad cumulum amicitie et indissolubilis charitatis nostre in Serenitatem Suam opus esse

ıtamus longiorem nos orationem complecti, quandoquidem mnes prosperos ejus successus, omne decus, gloriam et amplidinem suam non minus, quam propriam cupiamus. Intellemus quoque gratissime optimas conditiones Regni sui, unioemque procerum suorum, et quod habundet militibus; audimus etiam perlibenter, quod res Turci perfidi hostis in eclinatione sint, pro quibus omnibus Majestati Sue congraılamur. Nec satis eam laudare possimus pro optimo propoto, et ardenti desiderio suo ad magnanime propulsandum ccerrimum hunc persecutorem nominis christiani, ex quo in elis eterna premia. in terris vero immortalem gloriam conseutura est.

At quomodo, ut ipsi Domini Oratores retulerunt nobis, legia Majestas intelligere expectat literis suis, quo nomine et ua spe, impresiam istam prosecutura sit, et quid potentatus acturi sint, et in specie Dominium nostrum: dicimus, quod xistimamus, non multum opus esse, patefacere promptitudiem animi nostri, nostrumque desiderium ad rem istam, quoıodo ab ipsa experientia magistra rerum, id potuit plane inelligere. Tenuimus hoc superiori tempore, ob hanc specialem ausam apud S. Pontificem Legationem nostram, nihil studij, ihil diligentie pretermisimus pro favore et desiderato effectu ujus rei. Noviterque etiam misimus ob id ad B. Suam Oraorem nostrum. Pontifex Maximus, qui non potuisset, nec poset melius esse dispositus ad rem istam, vocavit jam pridem d se ob hanc causam Oratores potentatuum Italie, estque es ista per Dei clementiam ad bonos terminos constituta. Cumque ipsi Domini Oratores principaliter ad Rom. Pontifiem designati sint, veluti ad supremum caput christianorum, ıortamur Dominationes Suas, ut ad B. Suam proficiscantur, ıpud quam certi sumus, omnia eos facile consecuturos esse, ue convenienter, et eque impetrari possint, quomodo, ut diximus omnia jam bene disposita sunt, eritque istic continue noster Orator, qui nullum studium, nullam operam pretermittet, ut comunibus suis et nostris desiderijs satisfiat; nos quoque ex nunc dicimus, quod ultra ea, que tam mari, quam terra fecimus, et facimus contra hunc hostem, parati semper sumus pro Serenitate Sua, et pro sancta hac expeditione facere

promptis animis, quicquid a nobis fieri possit, sicut ab ipsis effectibus ostendemus.

+ 141 — 12 — 0.

(Velenczei államkönyv 79. l.)

198.

1465. A velenczei államtanács Aymo János magyarországi követét Mátyás király követeinek Rómába leendő kisérőjéül rendeli.

MCCCCLXV. die XX. Aprilis.

Sapientes t. f. et Consilij

Quod missio viri nobilis Joannis Aimo. militis Romam, cum Oratoribus Serenissimi Regis Hungarie, justificari et honestari debeat, cum dispositione rerum jam practicatarum, et quia accessus ipsius Ser Joannis ex decentibus et bonis respectibus esset potius damnosus, quam utilis, et quia etiam sicut ipsis Oratoribus dictum est, misimus nuper ad Summum Pontificem Oratorem nostrum specialiter ob hanc causam, cujus opera. et continuum studium non decrit eis, in omnibus, que fuerint opportuna.

+ 136 — 2 — 3.

Ser Nicolaus Trevisano Sapiens Ordinum

Non per litteras solum huic Consilio pridie recitatas, verum etiam per Oratores suos nos magnopere requirit Serenissimus Hungarie Rex, ut nobilem virum Joanem Aimum, qui apud Serenitatem Suam Orator noster per biennium stetit, rebusque omnibus per eum gestis interfuit, deque conditionibus partium ipsarum optime instructus et informatus est, cum Oratoribus suis, ad Summum Pontificem mittere velimus, testis, adjutor eorum omnium, que exposituri, et a B. Sua supplicaturi sunt, pro favore et subsidio sancte expeditionis adversus impium Turchum, conveniatque confederationi, mutueque benivolentie nostre, in hac re honesta, convenientique Sue Serenitati morem gerere, potissimum pro ut litate hujusmodi confederationis

nostre. Vadit pars: quod mandetur eidem Ser Joanni, ut cum ipsis Oratoribus ad Romanum Pontificem se conferat.

De parte 18.

(Velenczei államkönyv 79. l.)

199.

1465. Gerardus de Collis követi jelentése a milánói fejedelemhez a velenczei állam ügyekről.

Illustrissime Princeps ac Excellentissime Domine, Domine mi Singularissime.

A die XII. de questo ho receuto una de V. Illustrissima Signoria, et insema una copia de Messer Albrico, continente le novelle de Franza etc. Io ne ho dato notitia a questa Illustrissima Signoria. la qual infinite volte rengratia V. Celsitudine de li continuy advisi, gli da de omni occurentia et confortano V. Excellentia a cusi fare per l'avenire; perche dichano, che meglio intendano la verita de quelle cosse de Franza per via de V. Excellentia, che non per alcuna altra. Et questo credo, — dichano, — perche hano littere da Brugia, como Monsignor Charlois dato, che fuse in differentia con lo patre, nondimancho havea presso lo governo de tuti li paesi in se, et acumulava gente d'arme, et che de la si teneva fermo, chel fuse con la liga contraria alo Re de Franza; item ano lettere dal Ducha Johane de Lorena, che luy adunava gente, e che era ellecto Capitanio generale de li rebeli de esso Re, et tamen le lettere de Messer Albrico dichano altramente, maxime de Monsignor Charlois, lo qual tenendo con lo Re, ho stagando de mezo, loro extimano certamente, chel Re debia remaneri vincitore, et in brevi tempo. Qua he venuta novella certa da Constantinopoli, che lo Turcho ha messo in poncto LXX galie fornite de gente d'arme, munitione, e quanto bisogna, e dicese, che vol venire con dicte galie fora del strecto de Romania, per andare nel golfo de la giaza in la Natalia, qual confina con la ysola de Roddi de dreto, per far guerra

al Carimano, lo qual ha inteso haver facto liga con questa Signoria contro esso Turcho.

Questa brigata he stata questi giorni in varij consigli, omni giorno fecevano consiglio de li X, con la zonta, e questo perche per la via del loro baylo da Constantinopoli, item per quello Signor de Sancta Maura haveano trama de pace con lo turcho, ala qual pace la maior parte consentiva si per essere strachi de quella inpresa, vedando non poter offendere lo Turcho, ne da mare, ne da terra; item perche in vero li grava la spesa, et dichano publicamente, che loro sono solli al spendre, et che loro sono stati casone de inborsare de molti dinari ali Signori de Christiani, quali ano reschoso dinari da li loro populi secondo pretextu de questa inpresa, e poy si li ano inborsati a loro utilita. Essando loro in tali varij pensieri, chi voleva la pace, e chi non, per che altri ano parere, che may si poterano fidare del Turcho, anchor che habiano la pace e sarali necessario stare sopra grande spesa, maxime da mare, he sopra zonto Messer Jeronimo Barbarico e Messer Triadano Grita da Roma, quali ano dicto, como la Papa omnino vole attendere a questa inpresa, e vole exbursare al presenti ducati cento miglia, quali ha aparichiati, et per parte de dicto Papa ano confortato la brigata ad sequitare la inpresa, et dicto Papa li da bona speranza, che le altre Potentie, maxime de Ytalia, anchor loro darano adiuto ala dicta inpresa; quindi si extima, che per questo anno lasserano da canto la pace e starano ad vedere, como le cosse passarano, non credo pero spendarano tanti dinari, como hano facto l'ano passato.

Ali Ambassatori del Re de Ungaria hano risposto, che loro senpre sono aparichiati fare lo debito suo, chi vadeno ad Roma et faciano, che lo Papa solicita le altre Potentie de Ytalia, et havendo dicti Ambassatori replicato, che almancho provedesino ali ducati V mille lo mese, ali quali sono obligati dare a esso Re, per capituli de la liga, liano risposto, che li soy senpre sono aparichiati, che confortano pur li altri a fare dal canto suo et con queste parole generale li ano spazati; si crede, che non exbursando dinari li altri Signori, anchor non vorano piu spendre in Ungaria, ne fin qua hano

ıcto altra ellectione de Ambassatore, che vada a stare con sso Re de Ungaria, como solevano fare anzi Messer Johane mo ritornato.

Ano spazato una galia sobtile, che porta Messer Jacomo arbarico, providedor in la Morea, in luocho de Messer ndrea Dandalo; e mandano pur in dicta Morea alcun dinari er interteneri quella pocha gented'arme glie restata, qual e ui reducta ad nichilum, et tuta via vano manchando per la este grandissima he in quelle parte a Corona, Modono, Corfu apoli, de Romania, e per tuto la Morea.

Sono etiam stati in varij pensieri de Bartolomeo Coliono, ano fato fama, che luy omnino vole licentia, et ano mos-ato dubitare, che luy non si gli revoltasi contro loro a farli uerra; ma io ho senpre extimato, che tute queste siano arte, ıcte de loro conscentimento, e che lo stare, ho partire de artolomeo, si adaptara sesondo, che la brigata fara ho pace o guerra con lo Turcho, et questa inpresa del Turcho, credo, he infine prepondera, e ne farano piu extima, cha de le cosse e Ytalia, che ad mio judicio non fa per loro, che novita sia ı Ytalia. La terra quanto per la peste sta bene, e non si ne ı mentione alcuna. Me ricomando senpre a Vestra Illustrisima Signoria. Venetia die XXII. Aprilis 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo D. D. Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár.)

200.

1465. A velenczei államtanács római követét a magyar ki követeinek kívánatairól, fogadtatásukról, Róma felé ind sukról és ottan teendő fogadtatásukról tudósitja.

MCCCCLXV. die XXVI. Aprilis.

Ser Nicolao de Canali Doctori, Oratori nostro ad S mum Pontificem.

Sapientes Consilij et
» t. f.

... Post verum a nobis recessum, nificamus vobis applicuisse huc R. trem Dominum Episcopum Quinque-Ecclesiarum et Mag cum Dominum Joannem de Rozgon, insignes Oratores S nissimi Regis Hungarie, ut ad Summum Pontificem prof cantur, fueruntque ipsi ad presentiam nostram, declara nobis causam eorum adventus in Italiam, et ad Rom. P ficem, que principaliter est, ut ipsa Regia Serenitas intelli quibus favoribus et presidijs ab ipso Summo Pontifice, e alijs Italie potentatibus adversus Turcum perfidum ei hostem prosequenda sit. Nos autem post generalia Dominis Oratoribus responsum dedimus, sicut per exem his implicitum seriosius videre poteritis, licetque apud maximam instantiam fecerint, volendi intelligere a nob particulari rem istam, non tamen visum est nobis habit tione, ad honorem et dignitatem Rom. Pontificis, qui sum caput et Princeps est christianorum, et cui principaliter incumbunt, particularius eis declarare, quecunque hact per operam Sue Beatitudinis in hac materia gesta sunt, re tentes omnia ad Sanctitatem Suam, prout decens est, que pondere poterit. et expedire eosdem Oratores, sicut pr mensa sapientia sua, proque conditionibus hujus tempori periculis hostis, melius et utilius judicabit. De quibus omn sicut ad officium nostrum pertinet, volumus, quod quampri detis noticiam Summo Pontifici, ut de omnibus, sicut certior fiat. Sunt in itinere Oratores ipsi, tenemusque harum susceptionem, cito eos Romam applicaturos esse, bus voluimus, quod obviam accedatis, honorando eos, et

rendo vos nomine nostro in omnia dominationibus suis grata et placita; estque mentis nostre, quod tam apud Summum Pontificem, quam aliter, prestetis eis omnem operam vestram, ut intelligant affectionem et amorem nostrum ad Serenissimum Regem Hungarie, quantoque magis contenti, quantoque celerius ab urbe expedientur, tanto melius, tantoque utilius erit.

Et quomodo Regia Majestas, sicut certiores facti sumus, vehementer cupere videtur, quod R. D. Archiepiscopus Colocensis ad dignitatem Cardinalatus promoveatur, contenti sumus, quod captato tempore super hoc sitis cum Rom. Pontifice et illis decentibus et accomodatis verbis, que vestre prudentie videbuntur, commemorabitis Beatitudini Sue rem istam, dequa etiam per X Oratores nostros alias Sanctitati Sue verba fieri fecimus, quantumque maxime his temporibus facit ad propositum christianitatis, et rerum gerendarum contra Turcum, quod Sanctitas Sua se gratam ostendat, et complaceat eidem Serenissimo Regi, qui tantopere promotionem istam desiderare videtur.

\+ 128 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv 80. l.)

201.

1465. A velenczei államtanács konstantinápolyi követét a török békeajánlatai tárgyában tudósítja.

MCCCCLXV. die X. Maij.

Ser Paulo Barbadico, Bajulo nostro in Constantinopoli.

1 Consiliarius
Sapientes Consilij et
» t. f.

Havemo intexo per vestre lettere de XIII. de Febraio, tenute sono a di XVI. la liberation vestra seguita de ordine del Signor Turco, et le parole usate con con vuj, circa di questo per Mamuth Bassa, la qual liberation ne e stata gratissima, et e de mente nostra, che vuj regratiate el dicto Mamuth Bassa de le humane parole et bone opere sue.

Verum perche inter alia ne scrivete Mamuth Bassa haver monstrado meravigliarse cum vuj de la guerra, senza cason per nuj tolta, commemorando el far de la pace et ect.; simo contenti, che vuj sie cum esso Mamuth Bassa, dicendoli, che come e manifesto, provocadi et astretti devenissemo ad questa guerra cum el Signor Turco, si per la novita fatta contra Argos, come per altre molte violentie, et damni inferidi a luogi et subditi nostri; al presente dicemo, che quando el si promova condition de pace, le qual toja via la occasion, et materia de la guerra; et habia etiam rispecto a la Liga, che nuj havemo con el Serenissimo Re de Hongaria, alhora pertinenter responderemo, et voremo pace bona. De quanto el prefato Mamuth Bassa ve rispondera, ne date adviso per mi bon messo et ect.

De parte — 74.

Ser N. Trivisanus
Sap. Ordinum

Due sunt res potissimum, que huic practice pacis supersedere nos merito cogunt; altera, confoederatio et Liga, quam cum Serenissimo Hungarie Rege habemus; altera, maximum periculum, quod inde facile accidere posset, sicuti quisque per bene considerare potest.

Quamobrem vadit pars, quod hec materia practice pacis differatur, donec habeatur responsio ab Oratore nostro ad Summum Pontificem de intentione Sanctitatis Sue, super materia ducatis C millibus pro sancta expeditione promissorum, ac suprascripto Serenissimo Hungarie Regi dandorum; nam habita ejusmodi informatione huic tanti rei maximi ponderis, periculosissimique accomodatius meliusque consuli, prospiciique poterit.

De parte 91.

Capta.

(Velenczei államkönyv 81. l.)

202.

1465. A velenczei államtanács válasza Ferdinand király követének a liga, és Mátyás király házassága tárgyában.

MCCCCLXV. die XXV. Maij.

Quod ad duas particularitates, expositas per Oratorem Serenissimi Regis Ferdinandi, pro quibus sumptus fuit respectus, videlicet, circa intelligentiam inter nos habendam, et circa interpositionem nuptiarum tractandarum inter Majestatem Suam, et Regiam Serenitatem Hungarie, per medium nostrum et ect.; respondeatur:

Quod sumus et per continua tempora esse intendimus, verissimo amore, et singulari benivolentia affecti Serenissimo Domino Regi Fernando, et in omnem gloriam, decus, et amplitudinem suam sumus et reperiemur semper promptissimi, ita, ut teneamus nihil huic mutue affectioni, et charitati nostre superaddi posse, quo fit, ut existimemus attenta etiam universali liga Italie, que valida et firma perdurat, non opus esse alia nova confoederatione et ect.

\+ 173 — 17 — 0.

MCCCCLXV. die XXV. Maij.

Sapientes Consilij et » t. f. | Circa partem interpositionis matrimonij et ect. Dicimus, quod ab ipso principio, quo Majestas Sua rem istam nobis commemorari fecit, fuimus et sumus magnopere cupidi Sue Serenitati satisfacere. Accidit autem, quod Orator noster, quem tenebamus apud Serenissimum Regem Hungarie, cum Oratoribus Majestatis Sue in Italiam venit, unde secutum est, quod nullus Orator noster impresentiarum, apud ipsum Serenissimum Regem se reperit.

\+ 159 — 17 — 10.

(Velenczei államkönyv 87. l.)

203.

1465. A velenczei államtanács tudósitja római követét a magyar király követeinek küldetése tárgyában.

MCCCCLXV. die XXVII. Maij.

Ser Nicolao de Canali, Doctori, Oratori nostro apud Summum Pontificem.

Sapientes Consitij et
» t. f.

..... Inter cetera vero intelleximus, quantum scribitis, circa expeditionem Oratorum Serenissimi Regis Hungarie, cui Summus Pontifex dare instituerat florenos LVII mille, V centos et respondentes, dicimus, esse mentis nostre, quod sitis super hoc cum B. Sua, agendo sibi gratias circa hoc. Verum examinatis periculosis conditionibus rerum, et temporum occurrentium, et magnis apparatibus Turcorum, quoque res gerende, ut ejus Sanctitas sapientissima optime novit, principaliter consistunt in fortificando Regiam Serenitatem Hungarie, ut potenter possit contra comunem hostem procedere, speramus, et in Sanctitate Sua plane confidimus, quod veluti princeps et pater clementissimus christianorum, contentus erit, cum tempore providere eidem Serenissimo Regi, juxta liberalissimam, magnanimam et christianissimam oblationem factam per B. Suam, ut Rex ipse impresiam sumptam potenter et feliciter continuare possit, sicut salus rerum christianarum, maximopere requirit.

\+ 136 — 1 — 1.

(Velenczei államkönyv Doc. III. 87. l.)

204.

1465. A velenczei államtanács határozata a magyar király római követsége iránt.

MCCCCLXV. die VI. Junij.

Quod eligatur de presenti per scrutinium in isto Consilio unus noster nobilis honorabilis Orator ad Serenissimum Regem Hungarie, qui eligi possit de omni loco et officio. Ducat secum equites XVI, in quorum numero sit unus Notarius cum uno famulo, postquam vero Orator ipse steterit sex menses in dicta Legatione, non possit amplius tenere extra; verum si abinde ultra tenebitur, habere debeat a nostro Dominio florenos quinquaginta in mense.

\+ 76 — 2 — 1.

Ser Lud. Foscareno Doctor Cons. | Vult partem suprascriptam per totum, cum hoc, quod de deliberatione antedicta, detur noticia Oratoribus Regie Majestatis Hungarie, quando hic erunt, cum illis verbis, que deliberabuntur per istud Consilium.

De parte 36.

Ser Nicolaus Trivisano Sap. Ordinum | Quod habito respectu literis Oratoris nostri in Romana Curia, lectis huic Consilio, quibus significat Oratores Regie Majestatis Hungarie die XXVIII. mensis preteriti Roma discessisse, ob quam rem tenendum est, quod ad brevissimos dies hic erunt, differatur materia hec ad adventum suum usque, quomodo postea ob ea, que haberi poterunt, consultius et maturius poterit deliberari.

De parte 51—63.

(Velenczei államtanács 90. l.)

205.

1465. A velenczei államtanács válasza a pápától visszatért magyar királyi követeknek a köztársaság által ajánlott hadi segély stb. iránt.

MCCCCLXV. die XV. Junij.

Sapientes Consilij,
» t. f. excepto Ser Vitale Lando Doctore et milite.

Quod Oratoribus Serenissimi Domini Regis Hungarie, qui ex Curia redeuntes Dominio exposuerunt ea, que tam apud Summum Pontificem, quam etiam Florentie egerunt, et tandem intelligere queritarunt mentem et intentionem nostram circa subsidia eidem Regi prestanda, et circa personam pueri illius germani Turci, sicut per Serenissimum D. Ducem huic Consilio relatum est; respondeatur:

Nobis maximopere placuisse, quod ab Rom. Pontifice benigne clementerque suscepti, tractati, et expediti fuerint, et similiter pecuniarum subsidium eis jam collatum per Suam Beatitudinem, sed multo magis oblationes ejusdem Sanctitatis, quam ut sapientissimam et clementissimam, ea que promisit, et longe majora pro favore rei christiane facturam imposterum non dubitamus. De Florentinis laudamus plurimum quod R. Paternitas et Magnificencia Sue in Civitate illa dimiserint nuntium suum, pro intelligendo fine rei, neque induci possimus, ut credamus Magnificam illam Comunitatem, ea, quam Summo Pontifici satis prompte promisit, non observaturam.

Quantum vero ad nos attinet, latere Magnificencias Suas non debet id, quod universo orbi non solum manifestum, sed maxime admirabile est, nos scilicet, maximis et pene importabilibus impensis gravari, et non solum numerosissime et munitissime classis, cujus gravedo et impensa tanta est, ut ad illam solum mereremur ab alijs juvari, sed etiam exercituum terrestrium et in Amorea, et in Albania, victualium et munitionum, que certe non solum non credi, sed vix explicari possent. Et quamvis maxime ab his impensis gravaremur, et premeremus; coactis tamen omnibus viribus nostris, illi Sere-

nissimo Domino Regi subvenire non destitimus, utque Summus Pontifex laetius, promtiusque ad subsidiandum Majestati predicte inclinaretur, ceterique Italie potentatus facilius exemplo nostro, quos adeo gravatos, et pressos cernerent, inducerentur, optulimus Beatitudini Summi Pontificis, eidem Serenissimo Regi daturos ducatos L millia pro hoc anno, et in promissione predicta nostra perseveramus, non obstantibus supradictis importabilibus impensis nostris. Speramus nempe Majestatem Suam pro Regia virtute et magnanimitate Sua, et pro ejus ardentissima mente, et desiderio de fide, religioneque christiana promerendi, ampliandeque glorie et nominis ejus, additis subsidijs antedictis, omnibus suis viribus fructum ingentissimum rebus christianis, adversus nefandos crucis hostes pariturum. Facta ad hanc partem hac responsione, et honestata superioribus verbis, et alijs, que dicenda viderentur, si forte Magnificencie Sue peterent in particulari, quando, et quomodo denarios supradictos daturi sumus. Dicatur illis, quod sicuti consueti sumus facere de alijs denarijs, mittemus Segnam ducatos XV millia, ut cum scorta in Hungariam ad Majestatem predictam conducantur secure. Postea de tempore in tempus satisfacere nitemur, et supplere antedicte nostre promissioni.

Ad partem illius pueri germani Turci, dicatur, quod existimantes presentiam illius apud Serenissimum Regiam Majestatem rebus non nisi conducere posse, laudamus quod Sue Magnificencie illum secum in Hungariam conducant.

De parte 137. (Capta).

Ser Vitale Lando Dr. et miles Sapiens t. f. | Et sic ultra ducatos X m. his proximis diebus missos Segnam et Nuntio Regio consignatos, mittemus etiam de proximo ducatos XV millia, postea vero de tempore in tempus, juxta rerum exigentiam satisfacere, et supplere nitemur antedicte nostre promissioni.

\+ 16 — 4 — 5.

(Velenczei államkönyv 92. l.)

206.

1465. A velenczei államtanács határozata a török által ajánlott békekötés tárgyában a magyar király és szövetségesei érdekére vonatkozólag.

MCCCCLXV. die XXII. Junij.

1 Consiliarius
3 Sapientes Consilij
2 » t. f.

Quod pro Oratoribus Serenissimi Domini Regis Hungarie mitti debeat. et illis verbis, que idonea, et materie accomodata fuerint, dicatur illis:

Quod sicut per Oratorem nostrum, tunc apud Regiam Majestatem existentem, eidem dici fecimus, per diversas vias. et modos a Turco de pace requisiti et tentati fueramus, et existimabamus esse id de consuetis astucijs et fallacijs ejusdem Turci, et propterea aures tot ejus instantijs prius non accomodaveramus, tandem non desistente ipso alias vias, et modos proponende pacis, queritare: respondendum duximus, cum omni reservatione, et respectu honoris et dignitatis Sue Majestatis et nostre, et lige confoederationisque mutue nostre, videlicet, quod quando Turcus ipse tales conditiones pacis offeret, que non solum omnem occasionem et materiam injuriarum, et belli tollerent, sed etiam rationem haberent dignitatis et Lige inter Serenitatem ipsius Serenissimi Domini Regis, et nos, aliorumque christianorum principum, tunc cum eadem Majestate ipsi Turco responderemus. Postea vero secutum est, quod a Bajulo nostro Constantinopolis, circa similem materiam nobis scriptum fuit, cui in simili forma respondimus.

\+ 125 — 0 — 7.

(Velenczei államkönyv 96. l.)

207.

1465. A velenczei államtanács válasza a magyar király követeinek a magyar királylyal kötendő szövetség tárgyában.

MCCCCLXV. die XXII. Junij.

Sapientes Consilij
» t. f.
Ser N. Trivisano
Sapiens Ordinum

Quod Oratoribus Serenissimi Domini Regis Hungarie, pro responsione eorum, que huic Consilio relata sunt et pro justificatione partium et rationum nostrarum dicatur, et respondeatur in hac forma:

Quod sicut notum est R. Paternitati et Magnificencie suis, ad ligam, et foedus cum Regia Majestate deveniemus his conditionibus, quod Majestas ipsa ex latere suo, nos vero ex parte nostra, cum omnibus viribus et potentia nostra bellum magnanime inferremus comuni inimico, et nulla est obligatio, ut alter alteri parti subsidium aliquod prestet, nisi modo supradicto. Quid vero nos ex parte nostra fecerimus, faciamusque pro defensione christianorum, oppressioneque hostis, universo orbi est manifestum, nullis nempe pepercimus laboribus, nullis impensis, modo hosti nocere potuerimus, et possimus, cum tanta difficultate, magnitudineque impensarum, ut dictu difficile sit; bellum nempe gerimus cum hoste potentissimo, et robustissimo in ipsis oculis, et visceribus ejus, distanter ab hac Civitate nostra per miliaria ultra 1400, que distantia, ut ipsam belli difficultatem auget, ita majores requirit impensas, adeo, ut memorari, et distingui non possent, et non solum mari, sed etiam terra et pluribus in locis; accedit ad stipendia maxima classis, et copiarum terrestrium incredibilis copia munitionum et victualium, que ex his occidentalibus partibus ad partes Orientis, pro nutrimento tum christianorum populorum, tum etiam classis et copiarum mittere assidue necesse est, ad quas certe impensas substinendas deberent nos reliqui christiani principes juvare. Et tamen hujusmodi laborum et incredibilium impensarum quodamodo obliti, non destitimus, et Summi Pontificis et aliorum Principum christianorum subsidia pro Majestate predicta implorare;

et ipsi quoque nos sponte propria conferre. Novit enim R. Paternitas et Magnificencia Sue, quantum tempore superiori contulerimus, quantumque conferre anno presenti polliciti sumus. Unde nos quantum a nobis non solum fieri debebat, sed et poterat, et vix credi aut expectari verisimile erat: abunde fecisse procul dubio judicare debemus; nec sumus desituri quoad ingenium et vires subministrabunt nostre; et sic speramus, suademus et hortamur Regiam Majestatem predictam, ut pro ejus consueta virtute, et magnanimitate faciat ex latere suo.

Ad partem ducatorum XV millium dabimus eos Magnificenciis suis, priusquam hinc discedant, ut illos secum ad Majestatem Regiam deferre valeant, de residuo vero usque ad quantitatem L millium per nos promissorum, juxta rerum exigentiam, et sicut ab Oratore nostre, quem jam designavimus, et propediem ad Majestatem ipsam expediemus, de tempore in tempus de occurentibus advisati fuerimus, ita satisfacere et supplere dabimus operam.

Circa presidia anni et temporum futurorum, dicimus, quod erga Regiam Majestatem statum et res suas, futuri sumus illiusmet dispositionis, et mentis, cujus fuimus ante hac, et sumus etiam de presenti. Et non est dubitandum existente presertim Beatitudine Summi Pontificis ita animata et disposita, quod et ab Sua Beatitudine et a nobis et ab alijs etiam potentijs per operam, et medium Sue Beatitudinis Majestas ipsa habitura sit honestissima et convenientissima presidia, et favores, quibus magnanime, et valide poterit cum clade hostis, nomen et gloriam Suam celebrare, et immortalem apud omnes christi fideles reddere.

\+ 135 — 8 — 1.

(Velenczei államkönyv 96. l.)

208.

1465. A velenczei államtanács határozata egy fogoly török fiu ügyében.

MCCCCLXV. die XXVI. Junij.

1 Consiliarius
5 Sapiens Consilij
2 » t. f.

Attentis his, que Dominio affirmata sunt, de casu maximo, quem Turcus facit, de persona hujus Turci, qui dicitur germanus ejus, posset maximopere conducere rebus nostris, ut Turcus ipse in Italia remaneret, et habito respectu, quod Summus Pontifex per unum ei Breve imponit nobis onus consulendj, quid conducibilius, quidque fructuosius de ipso est disponendum.

Vadit pars: quod per Dominium committatur M. Aurelio Secretario nostro, qui ob familiaritatem, quam habet cum R. Domino Episcopo Quinque-Ecclesiarum, a studijs literarum inceptam, et noticiam, quam cum Turco ipso Rome habuit, omni carere poterit suspitione; est preterea bene circumspectus et prudens, ut vadat, et loquatur, nactus opportunitatem cum ipso Turco, et ab eo queritet intelligere, si libenter, aut secus in Hungariam proficiscitur; et si intellexerit, quod libenter non vadat, veniatur eras ad hoc Consilium pro deliberando, quid melius visum fuerit.

\+ 90 — 44 — 22.

(Velenczei államkönyv 98. l.)

209.

1465. A velenczei államtanács válasza a magyar király követeinek a török békeajánlatairól.

MCCCCLXV. die XXVI. Junij.

2 Consiliarij
5 Sapientes Consilij
2 » t. f.

Quod Oratoribus Serenissimi Domini Regis Hungarie dici debet.

Quod sicut alias et per litteras nostras, et per Oratorem nostrum Regie Majestati notificavimus et etiam pridie dici fecimus R. Paternitati et Magnificencie Sue per diversas vias et modos a Turco de pace requisiti fueramus, cui tandem responderamus, quod quando nobis tales offerrentur pacis conditiones, que non solum omnes belli et discordiarum causas anferrent, sed rationem etiam haberent dignitatis Lige nostre cum Serenissimo Rege Hungarie. et ceteris christianis, tunc una cum ipsa Regia Majestate Turco ipsi respondemus. Nuperrime vero per viam Constantinopolis oblata est nobis bona et honorabilis pax et pro Serenissimo Domino Rege, et pro nobis et pro reliquis christianis colligatis nostris, quod ut nos habemus Magnificenciis Vestris declaratum, comunicatumque pro debito nostro voluimus.

De parte 39.

Quod stetur super his, que proximis his diebus per istud Consilium deliberata fuerunt, et die Domenica proxime relata Oratoribus Regie Majestatis Hungarie, circa oblationes istius pacis.

\+ 113 — 1 — 1.

(Velenczei államkönyv 98. l.)

210.

1465. A velenczei államtanács válasza magyar király követeinek a török elleni általános felkelés és segély tárgyában.

MCCCCLXV. die XXVII. Junij.

Quod Reverendo et Magnificis Oratoribus Serenissimi Regis Hungarie, qui presenti die venerunt ad presentiam nostri Dominij, et parte Majestatis Sue, circa presidia ei conferenda anno futuro contra Turcum, et circa expeditionem generalem faciendam, et circa optimam dispositionem ipsius Domini Regis ad hoc, retulerunt ea, que per Serenissimum D. Ducem huic Consilio explicata sunt; respondeatur:

Quod de solito more nostro libenter intelleximus, quam R. Paternitas et Magnificencia Sue, parte Regie Majestatis nobis prudentissime retulerunt, tam circa presidia anni futuri contra comunem hostem conferenda, quam circa consilium, et optimam mentem et dispositionem Regiam ad exinguendum hoc comune excidium cum potenti exercitu, et expeditione generali, sicut est penitus necessarium; in qua quidem re non satis laudare, et extollere posse cognoscimus, sanctumque optimumque propositum Sue Regie Majestatis, tenentesque pro certo, quod ad volendum exterminare hunc crudelissimum hostem, et recte consulere christiane saluti, salutiferum consilium, et unicum remedium sit hujusce rei expeditio generalis, sine qua potenter unita Europa, a perfidia hostis hujus liberari non possit. Nos vero jamdiu quanto studio cupuerimus, quod labores impenderimus, tam apud Summum Pontificem, quam apud alios Principes christianos pro hac generali expeditione, omnibus satis notum esse non dubitamus. Et in hoc ipso constanti proposito sumus, nihil pretermissuri, ut effectus iste sequatur; et quanquam sciamus Pontificem Maximum ad rem istam magno, fortique animo dispositissimum esse, sicuti etiam ipsi Domini Oratores retulerunt nobis, et nos a Pontifice Maximo, et ab Oratore nostro in Urbe certiores effecti sumus, quoque ad festa nativitatis Dominice proxime, respondebit, et declarabit, quid Sua

Sanctitas fecerit cum alijs potentatibus christianis, et que etiam presidia conferri habebunt; pro magnitudine tamen desiderij, et ardentis dispositionis nostre ad sanctam expeditionem nihil tam apud S. Pontificem, quam aliter pretermittemus ex parte nostra, ut effectus iste subsequi possit, et quomodo Dominationes Sue etiam petierunt a nobis, intelligere presidia anni futuri, dicimus, quod ad festa nativitatis, juxta etiam responsionem Rom. Pontificis nos circa rem istam melius et particularius, visis rerum successibus, et iis, que interea per Suam B. disponentur, una cum ea respondebimus, certificantes ex nunc ipsos Dominos Oratores, quod pro hac sancta expeditione generali comparanda, inque honorem Dei et sancte religionis sue, proque honore et gloria Regie Majestatis ex parte nostra nihil pretermissuri sumus eorum omnium, que etiam ultra vires nostras fieri poterunt. Interea vero hortamur, ac maximopere rogamus Regiam Serenitatem, ut pro virtute et magnanimitate sua, cunctis viribus agat contra hostem, ita quod et S. Pontifex et alij potentatus intelligant et vires Majestatis Sue et presidia sibi collata, digne et utiliter processisse, animenturque ferventius ad sanctum expeditionis opus.

Hec autem deliberatio nostra, si ita opus erit, justificari debeat, verbis et rationibus opportunis, et similiter in facto L millium ducatorum justificetur et honestetur res ista, juxta deliberationem factam in isto Consilio.

Circa partem salnitrij, quod petunt: intelligatur, si quid eis promissum est, et si promissio facta adimpleta est, intelligatur etiam quantitas salnitrij existentis in Arsenatu, et Collegium providere debeat circa hoc, et in satisfaciendo promissioni facte, sicut sibi videbitur.

\+ 129 — 1 — 1.

(Velenczei államkönyv 98. l.)

211.

1465. A velenczei államtanács válasza Bona Jakabnak a törökkel kötendő béke tárgyában.

MCCCCLXV. die III. Julij.

Ser M. Barbadico Cons. ect. | Quod Respondeatur Jacobo de Bona Raguseo etc.

Quod intelleximus, quantum nobis prudenter exposuit circa pacem ineundam cum Domino Turco, in qua re laudamus plurimum operam et diligentiam suam, meritoque inducimur ad ea, que honorem et commodum suum concernunt; loquentesque secum aperte, sicut cum nobis ipsis faceremus, dicimus, quod ex naturali inclinatione nostra, nesciremus recusare pacem, dummodo secura haberi posset, pro nobis et pro Regia Majestate Hungarie, cumqua foedere devincti sumus et ect.

Estque rei veritas, quod considerare diligenter voluimus circa negotium hujus pacis, videturque nobis, quod non possemus habere pacem tutam pro nobis et Serenissimo Regi Hungarie, nisi haberemus et Moream, et Mithilenas, et Regi Hungarie daretur quod sibi restat de Bossina, et aliud, quod conferre habeat securitati istius pacis. In qua pace etiam comprehendantur Domini christiani, qui nobiscum sunt, ideoque dicimus, quod contenti sumus, quod in Dei nomine sumat laborem redeundi ad Mamut Bassa, per illam meliorem viam, quam magis utilem judicabit et ect. quem (Jacobum de Bona,) advisare volumus, quod Summus Pontifex, qui ..... noster est, ut prosequatur hoc bellum ultra bonam quantitatem pecuniarum, quam dedit et daturus est Regi Hungarie, ardenti studio quesivit et continue querit cumulare pecunias exponendas in hoc bello Turci, quod commemoramus ei, ut omnia sciat sicut nos et ect. De parte 30.

1 Consiliarius Sapientes Consilij et » t. f. | Quod egregio Jacobo de Bona Raguseo, qui pro materia pacis cum Turco, ex Constantinopoli huc se contulit, explicavitque, quantum habuit a Mamut Bassa, circa rem istam, sicuti isti Consilio relatum est, respondeatur:

(Mint fennebb, kivévén, hogy a moreai és a boszniai követelések ne emlitessenek fel Velencze részéről, hanem a törökök tegyenek részletes béke ajánlatot; továbbá): declaramus etiam ipsi Jacobo, quod quia sumus et semper esse intendimus sibi sincere affecti, si per operam suam conducet hanc pacem, in remunerationem bonorum operum, et laborum suorum, libere sibi donabimus ducatos X millium et ect.

Eidem autem Jacobo dari debeant in hoc suo recesu ducati centum pro suis expensis.

+ 99 — 1 — 1.

Captum heri fuit in responsione facta egregio Jacobo de Bona, nos esse contentos, ut omnia cemmunicet cum Bajulo nostro Constantinopolis (Ser Bartholomeo Barbadico) et attentis rationibus et respectibus in oppositum, per eundem Jacobum allegatis, vadit pars, quod hec particula communicandi cum Bajulo supradicto revocetur et ect.

+ 128 — 7 — 4.

(Velenczei államkönyv 100. l)

212.

1465. A velenczei államtanács a Magyarországba küldött pápai követet a magyar király követeinek adott válaszáról, továbbá Magyarországba küldött követének Venerio Ferenczne k elhalasztott utjáról stb. tudósitja.

MCCCCLXV. die IIII. Julij.

2 Consiliarij
Sapientes Consilij
» t. f.

Reverendo Domino Archiepiscopo Cretensi, Legato apostolico in Hungaria.

Prudentia vestra in rebus omnibus, charitas et observantia in patriam vestram nos inducunt, ut oneris aliquid R. Paternitati Vestre imponamus, quando causa, et necessitas negotiorum id exigit. Fuerunt ad presentiam nostram R. in christo Pater Dominus Episcopus Quinque-Ecclesiarum et Magn. Dominus Joannes de Rozgon, Oratores istius Serenis-

simi Regis, ex Romana Curia redeuntes, et nobiscum pluries habita collatione, super rebus occurentibus, superque modo et quantitate subsidiorum, eidem Majestati, conferendorum, et tam pro anno presenti, quam pro futuro, ipsis Oratoribus respondentes, post memoratas conditiones Lige nostre, et magnitudinem, diversitatemque impensarum nostrarum, et eorum, que nos pro tutella christianorum fecimus, facimusque continue, Majestati predicte optulimus pro anno presenti ducatos L millia, quorum XV millia Oratoribus ipsis dari fecimus ad Regiam Majestatem conducendos, residuum vero usque ad L millia nos dare de tempore in tempus juxta rerum exigentiam polliciti sumus. Pro anno autem futuro, quomodo Summus Pontifex in natalicijs futuri festi declaraturum se dixit, quicquid facere dispositus fuerit, nos quoque tunc particularius et distinctius, visis rerum successibus, et his, que Beatitudo S. Pontificis disposuerit, responsuros diximus.

Pro futuro vero postea tempore, in quo Oratores ipsi memorarunt, et proposuerunt, necessarium penitus fore generalem expeditionem, ad liberationem Europe, hostiumque exterminium, ad quam Beatitudinem Summi Pontificis optime dispositum esse affirmarunt; id, quod etiam Orator noster per suas literas nobis declarat, Oratoribus ipsis diximus, quod huic rei, omni cura, studio et diligentia nostra invigilavimus, neque imposterum desituri sumus omnia querere et tentare, que possibilia sunt et pro viribus, facultatibusque nostris, omnia abunde, superque facturi, que huic sancte rei, honori sancte religionis nostre, exaltationique et glorie illius Regie Majestatis conducere quoquomodo posse intellexerimus; eosdemque Oratores maximopere rogavimus, ut ipsam Regiam Majestatem nostro nomine efficacissime hortaretur, ut pro virtute et magnanimitate sua, auctis viribus, hostem lacessere, infestareque non desinat, ut S. Pontifex et alij potentatus intelligant, presidia eidem Majestati collata utilia fuisse, animenturque magis ad sanctum expeditionis opus.

Quomodo nobilis civis noster Franciscus Venerio, quem Oratorem disignavimus ad istam Regiam Majestatem, esse non poterit ad ejus presentiam, nisi aliquot dies post appulsum dictorum Regiorum Oratorum in Hungariam.

Hec omnia R. Paternitati Vestre declarata voluimus, quam rogamus, ut sicut ipsa opus fore intellexerit, hec eadem Regie Majestati verbis idoneis declaret, iustificetque et honestet Dominium nostrum. Hortetur preterea Regiam ipsam Majestatem ad magnanime faciendam contra inimicum et pro sua prudentia et diligentia operetur, ut pecunie tam per S. Pontificem, quam per nos collate, utiliter et fructuose expendantur. Et quantum succedet, quantumque occurret dignum noticia nostra, presertim vero quantum secutum et de re illa, dequa ad nos scripsistis die ultimo Aprilis, a vobis intelligere expectamus, quam hec, et quecunque nobis grata et comoda futura intellexerit, prompte et diligenter facturum certo scimus.

\+ 137 — 0 — 1.

(Velenczei államkönyv 102. l.)

213.

1465. A velenczei doge utasitása Venerio Ferencz magyarországi követ részére.

MCCCCLXV. die XVI. Julij.

Commissio Ser Francisci Venerio Oratoris ad Regem Hungarie proficiscentis.

1 Consiliarius
Sapientes Consilij
» t. f.
S. N. Trivisanus
Sapiens Ordinum

Christophorus Mauro, dei gratia Dux Venetiarum et ect. Committimus tibi nobili viro Francisco Venerio, dilecto Civi et fideli nostro, ut quanto diligentius per te fieri potest, solicitando iter tuum, accedas Orator noster ad Serenissimum Dominum Regem Hungarie: et in hoc tuo itinere, quomodo viam Alemanie et terrarum Serenissimi Domini Imperatoris facere instituisti, si occurret, quod ejus Majestatem alicubi invenias, illam nostro nomine visitabis, et sub literis nostris credentialibus, quas tibi dari jussimus, facies convenientes, et honorificas recommendationes, offeresque nos, statum et queque

tra ad honores et beneplacita Sue Serenitatis cum omnibus amplis, gravibus, et idoneis verbis, que tue prudentie urrent. Postremo dices, te ire Legatum nostrum ad Sereimum Dominum Regem Hungarie, pro negotijs communis i contra Turcum, et sumpta bona, grataque licentia, sollibis iter tuum Hungariam versus, quanto diligentius poteris.

Postquam Deo Duce in Hungariam applicueris, et pretiam Regiam adiveris, presentatis literis nostris credenibus, factisque omnibus illis amplis et dignis salutationibus oblationibus, que honori, dignitatique Majestatis Sue et tri, fuerint convenientes, sub illa forma verborum, quam vem, dignamque judicaveris, dicere et exponere debeas, d te misimus ad presentiam Sue Regie Celsitudinis, exisantes, ei rem gratam et jucundam facere, pro mutua nostra ivolentia et conjunctione, et ut comodius de tempore in pus de rebus occurrentibus mutuo comunicare possimus; tea subjunges, quod sicut ejus Serenitatem optime cognose non dubitamus, per reditum ad se Oratorum suorum, s apud S. Pontificem, continue tenuimus et tenemus Orato- nostros, procurantes solicitantesque Sanctitatem Suam prestanda subsidia Regie Majestati Sue, quorum assidua era addita, tam optime inclinationi, dispositionique ejusdem atitudinis secutum est, quod Oratoribus ipsis dati per eam B. fuere ducati LXII millia, quos ad Majestatem ipsam latos jam non dubitamus, optimumque animum S. Pontificis, favores et subsidia eidem Majestati conferenda, tutandamerigendam rem christianam Oratores ipsi optime intelligere tuerunt; nos vero, et si gravissimis et pene innumerabilibus pensis gravemur, numerosissime classis et multarum terrearum copiarum in diversis locis, aliarumque infinitarum um, quas singilatim numerare difficile et tediosum esset: lem tamen Majestati dare anno presenti polliciti sumus catos L millia, quorum XV millia Oratoribus ipsis hic feuus numerari. Residuum vero usque ad summam Ducatom L millium de tempore in tempus, juxta rerum exigentiam re, supplereque dabimus operam.

Oratores ipsi intercetera nobiscum egerunt de subsidijs ni futuri; quibus respondimus, quod Summus Pontifex eis

dixerat, se in festis natalicijs declaraturum, quid in ipso futuro anno facturus esset, unde nos eodem tempore visis rerum successibus, et audita Pontificis deliberatione, melius et particularius loqui, et mentem nostram distinctius declarare poterimus, quod eidem Majestati tu quoque declara.

Oratores insuper ipsi nobis inter loquendum maximam existimationem fecisse visi sunt de generali expeditione facienda, sine qua difficile videtur hostem hunc accerrimum, et robustissimum posse exterminari, cui rei nos omni cura, studio, et diligentia nostra semper invigilavimus, et apostolicam sedem, regesque et principes christianos, et literis et Oratoribus monere, excitare, impellereque conati sumus; sed aut culpa temporum, aut pro conditionibus statuum et principatuum tante rei forma, modusque dari hucusque non potuit.

Volumus preterea, ut omnibus bonis et accomodatis verbis, que prudentie tue videbuntur, hortari et inducere, nitare Regiam Majestatem predictam ad exeundum in castra, procedendumque magnanime contra inimicum, ut S. Pontifex, reliqueque potentie intelligant, subsidia prestita rebus christianis singulariter profuisse, et ad majora prestanda, et consequenter ad sanctam, generalem expeditionem ferventius disponantur, et hoc non solum primo congressu et hac prima collatione facies, sed etiam de tempore in tempus, sicut rerum conditiones requirent, temporumque occasiones se se tibi prebuerint, quas tu illic melius cognosces, et videbis, quam nos hic tibi impresentiarum memorare possimus, operisque quantum tibi licuerit, ut pecunie tam per S. Pontificem quam per alios collate utiliter, fructuoseque expendantur.

Sapientes Consilij et aliorum Sapientes t. f.

Post hec omnia dices, quod sicut Oratoribus Sue Regie Majestatis, dum hic apud nos essent, diximus, ex Constantinopoli per varias vias et media de pace tentati fuimus, interque media per quendam Raguseum ad nos missum, Mamut Bassa pacem securam et honorificam nobis optulit, requisivitque, ut aliquem ex nostris illuc mitteremus: cui respondimus, ut prius aliis feceramus, neminem ex nostris mittere aliquo velle; sed quando nobis exprimentur, declarabunturque hujusmodi secure et honorifice conditiones pacis pro eadem Majestate et pro nobis,

ui per amorem et conjunctionem nostram unum et idem su-
ius, tunc una cum eadeam Majestate respondebimus.

Consiliarius Sapiens t. f. » Consilij apientes Consilij et liorum Sapientest.f.

Occurit, ut post discessum a nobis Oratorum Sue Majestatis Despotus Leonardus de S. Maura, de cujus verbis, et introducta mentione pacis, et responsione nostra eidem Regie Celsiudini et per virum nobilem Joanni Aimo nobilem Oratorem ostrum, et per literas nostras, noticiam superioribus mensius dedimus, huc ad nos misit nuntium quempiam suum, ex Constantinopoli, ut ipse asserit venientem, qui nomine ejusdem Bassa, plurimum nos ad pacem est hortatus, offerens illam ecuram et honorificam, requisivitque, ut aliquem ex nostris obilibus ad portam mitteremus, nos vero eidem nuntio resondimus eademmet verba, que Despoti ipsi, prius dici feceamus; et quod aliquem ex nostris mittere nullo modo eramus lispositi; hoc est, quod in hac materia mentionis pacis adhunc sque diem secutum est, quod Sue tamen Majestati pro debito t officio nostro, ut est, ita declaratum voluimus. Et si forte ccurreret, quod Majestas Regia a te requireret, quenam dispositio esset Dominij nostri circa pacem cum Turco: respondebitis, quod per ea, que comprehendere potes, ipsa Dominatio nostra, dum modo porrigerentur conditiones honorabiles et ecure pacis, pro eadem Majestate et pro nobis, iudicaret, utile ore, ad practicam ipsam attendere, attento maxime, quod ondus omne hujus belli est super humeris Sue Majestatis et nostri Dominij, et relique chrirtianorum potentie inter se dissidentijs, discordijs, bellisque plurimum sunt involute.

\+ 58 — 4 — 6.

l Sapiens t. f. l Consiliarius l Sap. Ordinum

Nos vero visis tot requisitionibus, tantisque oblationibus Turci, circa hujusmodi pacem nullam eidem nuntio responionem fecimus, sed tenere hic eum deliberavimus tantisper, lonec Majestate ipsa de hoc advisata, consultius, convenieniusque, ex comuni sententia utriusque nostrum respondere ossimus; mandamus igitur tibi, ut de responsione ejusdem Regis, deque verbis et nutibus ejus, et de eo, quod pro tua

opinione judicaveris de mente, et intentione sua, nos quamprimum per velocissimum nuntium facias certiores. Et si forte eadem Majestas a Te peteret, quenam esset intentio nostra in hac materia: volumus, ut ei respondeas, quod consideratis rerum conditionibus et difficultate, pro presenti generalis expeditionis, pondereque immenso expensarum, et periculis etiam tum Sue Serenitas, tum nostris, qui soli omnium christianorum tantam molem, sarcinamque ferimus, opinionis nostre esset, ab apparatibus belli, et ab ipso bello nequaquam propterea absistentes, quinimo illi vehementius incumbentes, non spernere etiam hanc practicam pacis, et de responsione ejusdem Serenitatis per velocissimum nuntium nos advisa.

De parte 72.

Per literas R. in Christo Patris, Domini Episcopi Cretensis, Legati apostolici, sumus advisati Regiam Majestatem predictam ab eodem Bassa de pace similiter fuisse requisitam, quod prefatus D. Archiepiscopus nobis significat ab eadem Majestate habuisse, cum ordine, ut id nobis de notare deberet. Unde Regie Celsitudini gratias ages nostro nomine, quam in re hac, ut in ceteris omnibus, pari affectione et benivolentia incedere videmus nobiscum.

Demum eris curiosus et diligens in scrutando et persentiendo rerum omnium successus, et tam pacis, quam belli, novorumque omnium in diem occurrentium et per continuas tuas literas, perque nuntios frequentes et celeres nos optime et distincte instructos et advisatos tenebis, ut juxta exigentiam tibi scribere possimus.

Volumus, ut cum R. Domino Archiepiscopo Cretensi Legato communices, quantum rebus nostris conducere judicaveris.

Visitabis nostro nomine et sub literis nostris credentialibus R. Dominos Archiepiscopos Colloczensem et Strigoniensem, faciesque omnes illas salutationes et oblationes, que convenientes fuerint, et prudentie tue videbuntur.

Volumus demum, ut aldolescentulum illum, Fratrem Turci, quem Oratores Regij secum in Hungariam conduxerunt benigne, humaneque videas, et suscipias, nostro nomine salu-

tes, et quecunque commoda potes, ei conferras, commendesque eam Regie Majestati diligenter nomine nostro.

Addita hec verba fuerunt per Dominium cum Collegij parte.

(Velenczei államkönyv 104. l.)

214.

1465. Kivonat Collis Gellért velenczei követnek fejedelméhez a milánói herczeghez tett jelentéséből.

Illustrissimo Signore. Ali VII. de questo ho receuto doe lettere de V. Ill. Signoria, l'una contiene la risposta facta per Maesta del Re Ferando ala Vostra scripta, gia piu di a Petro da Pusterla et Antonio da Trezo, insiema con una de esso Antonio, item contiene la partita delo Ill. Conte Galeazo, per andar in aiuto del Re de Franza etc. l'altra contiene la querela fa V. Excellentia a questa Signoria, deli portamenti fa Bartolomeo Cogliono, che ha cerchato desinare la gented'arme de Romagna etc.

De le predicte cose ho dato notitia a questa Ill. Signoria, quale con desiderio ha inteso il tuto, licet fin domenicha passata, che fu a IIII. de questo per la via de lo Ambassatore del Re havesero hauto simile lettera, idesto la risposta facta per la Maesta del Re a Vostra Celsitudine, lo Principe me rispose, che rengratiano V. Excellentia del comunicare li fa de le predicte cosse, digando, che pur credano or may, che V. Celsitudine si debia inclinare a lassar andare la Ill. Madona Duchessa de Calabria da suo marito, et finire le noze maxime, non si possando remediare al caso passato del Conte Jacomo.

Do poy me dixi, chio scrivese a V. Excellentia, che de Levante, haveano hauto bone novelle, cioe chel suo Capitanio da mare era andato con galee XXXVI fin a Tenado, che ala bocha del strecto per obviare al armata del Turcho, e che non ha trovato armata alcuna de esso Turcho anci intende, che ha desarmato in tuto, e che per questo anno non fara piu impresa

alcuna de qua in Europa, perche li bisogna atendere al Cariman et Usom Casam, li quali li fano grande dampno in la Natalia, per essere convincto lo Soldano con loro, quindi esso Turcho ha mandato verso lo Ungaro da persone XXX mille. per obstaculo de esso Ungaro in la Morea, ha mandato lo fabulario con Marbey con X mille lo resto del suo forze, ha mandato in la Natalia.

Item me ha dicto esso Principe, chel Signor Sigismondo ad una coraria ha presso da cento turchi, e molte bestiame. item me ha dicto, che per lettere, del suo baylo da Constantinopoli hano adviso, chel Turcho he facto si grasso, che non po piu durar faticha de campezare, io li risposi, che tute queste sono bone novelle, e che sommamente piacerano a V. Celsitudine, sperando in Dio, che ala giornata ne dia meglio etc.

Or Illustrissimo Signore io intendo dal altro canto, che questa brigata non fa tanto extima alo intrinsecho de queste novelle, quale sono asay lezere, quanto che sono advisate per la via de la Valona, chel Turcho manda IIII Ambassatori ala prefata Signoria per domandare la pace con loro, et adviso V. Excellentia per quelo io sento, che si atacharano ad omni partito, che esso Turcho li offerischa per essre gia strachi de la dicta impresa, e per non spendere dinari. Questa cossa de dicti Ambassatori la prefata Signoria non me la pero dicta ma lo intesa da altri. *)

Venetiis die IX. Augusti 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servus
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo D. D. Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár.)

---

*) A következő pontok hazánkat egyáltalában nem érdekelvén, kihagyattak. Szerk.

215.

1465. Kivonat Collis Gellért velenczei követnek fejedelméhez a milánói herczeghez tett jelentéséből.

Illustrissimo Signore. Ali XXV. de questo ho recevuto due lettere de Vostra Celsitudine, l'una contiene tre parte, prima la contenteza ha hauto V. Excellentia de le bone novelle contro lo Turcbo etc. La secunda contiene, como Bartolomeo Cogliono ha mandato uno suo messo ad excusarsi, per quella gente d'arme havea tolto de li vestri insiema, con la lista de le soy havea tolto V. Excellentia etc. et ho inteso il tuto.

La terza significa, como V. Excellentia pregata et strecta da la Sanctita de nostro Signore la comunita de Firenza, e poy questa Ilustrissima Signoria tandem ha dato licentia ala Illustrissima Madona Principesa vada ad suo marito. La seconda lettera contiene la justificatione fa V. Excellentie de quello da Trani examinato per lo official da le bolete da Pavia, del cuy exame esso da Trane si na dato casone per la varieta del vestito et parlare etc. Item, che non he vero si sia trovata quella tavolela apichata al Palazo, secondo fu dito alo Ambassatore del Re etc.

La prima lettera ho lecto ala Signoria, qual summamente rengratia V. Excellentia, che li da notitia de omni occurentia et me dixe lo Principe, che a consolatione vestra li scrivise, como haveano adviso de la Dalmatia, che lo Re de Ungaria era per uscir in campo con uno grandissimo exercito, de piu de cento milia persone, e che gia havea scripto al Ducha Stefano de Bosna, che andassi da luy per usar ad campo, et similiter havea mandato ad Scanderbeg. Item dice, che dicto Turcho havea mandato una solenpne Ambassata a dicto Re de Ungaria, et li havea mandato ad presentare molte cosse, et ulterius li proferiva dare liberamente la Bosna et la Servia, sil voleva far pace con luy. Ma dicto Re non ha voluto acceptare ne presente, ne offerta, ne may ha voluto lasarsi vedere da dicti Ambassatori et li a dato cumiato. Item dicto Re de Ungaria havea mandato V mille cavali ad Cataro in

sobsidio de la Signoria contra quello, Signore coligato con lo Turcho, che feceva guerra ala prefata Signoria. Preterea haveano lettere da Constantinopoli da quello, da cha Michele destenuto li per essere debitore del Turcho per la trata de li arumi, qual dice, che molti datiarij del Turcho sono fugiti per non poter pagare li datij conparati per lo manchamento de le intrate, item che sono fugiti alcuni Firentini mercatanti de Constantinopoli et hano portato via de L mille ducati; tute queste cosse notificano a V. Excellentia per bone novelle de tuta Christianita. *)

. . . . . Venetia die XXVI. Augusti 1465.

E. V. Ill. Exc. Fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo D. D. Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár.)

216.

1465. Collis Gellért velenczei követ jelentése a milánói fejedelemhez többek közt a magyar török háborúról is.

Al Ducha di Milano.

Illustrissimo Signore! al ultimo del pasato ho receruto una de V. Exc. de XXV. con una copia de Zanono Coiro, continente novelle de Franza etc. Item lo presso de quello da Trane, facto per l'official da le bolete da Pavia. Questa Ill. Signoria rengratia Vestra Excellentia de li advisi de le cosse de Franza, et dice, non haver altro de novo de Levante, ma venendo cossa alcuna, ne dara adviso, como hano facto per lo passato etc.

Per un altra mia del penultimo del passato data al corero di mercatanti V. Ill. Signoria he stata advisata ad conpimento de le occurentie, de qua de le cosse de Levante, non

*) A következő pontok tisztán olasz ügyekre vonatkozván, kihagyandók voltak. Szerk.

poy sucesso altro; salvo chio mando inclusa una copia de era scripta a questa Signoria per lo S. Sigismondo, dove era vedere V. Celsitudine, como passano le cosse de la, me e, che dicto S. Sigismondo non habia voglia de star piu in lle parte, non si crede gia, che la prefata Signoria li daga ntia, et va ad pericolo non la toglia per luy et venirsene za licentia, quo casu li sera questione et scandalo, la pre- a Signoria pur tuta via provede in metere in poncto quelli cento fanti et e L elmeti per mandar ne la Morea, ne de e con lo turcho si fa mentione alcuna, anci stano in spe- za far meglio, cha may contro esso turcho, maxime usciando ampo lo Re de Ungaria, como si dice, questa Signoria non limostratione alcuna de fare gente nova, anci ad molti ho- i d'arme braceschi, che si sono mandati ad offerare li anno o, repulsa il medesimo ano facto a quello conestabile da Jacomo de Capua, qual como pratico de quello paese, vo- a ritornar de la, e non lanno voluto piglare, licet lo Am- sadore de la Maesta Regia molto si sia afatichato, perche tolesano. Como per un altra ho scripto, sil Ducha de Mo- a venira su le terre de la Signoria ad uselare, como si e, la Signoria li mandara alcuni gentilhomini ad honorarlo presentarlo, non ho pero inteso, chel sia deliberato man- li alcuny gentilhominj; ma he verosimile, che presentan- o li mandarano qualcheduno; he stato dicto, chel viene reconciliare lo figlolo del Conte Jacomo con Bartolomeo pretendando luy, che li sia manchato quello, che luy faceva ydolo, cioe lo conte Jacomo dato, che luy non fece pero y servitio ad esso conte Jacomo, si non de parole, ma si havese domandato in presto pur V mille ducati haveria egato, como il fece a Papa Pio; nondimancho luy credeva er quello inperio nel conte Jacomo, che la nel conte Lo- zo quindi essando manchato, vora cerchare con sue belle ole, fare uno altro ydolo de Bartolomeo con darli ad in- dere, che tuta la gented'arme de ytalia si spechia in luy etc. simile fanfaluche, dele quale luy ne richissimo. Altri di- no, pur chel va per una pompa, per dimostrare il suo bel po, che non li basta le campagne de Ferarese, ne de Man- na, sil non rivolta quelle da chiare et molte chiare; ma

sia, como voglia io non credo gia, che per consentimento de questa brigata luy vada la, perche le conoscuto qua per una palla da vento et per cusi lo tractano, pero che la heredita de Bartolomeo, qual prevene a luy de Jure per lo testamento de Thadeo, may non lano voluta darla anchor, che la sia piu dampnosa, cha utile.

Si dice, che lo Marchese de Mantua non uscira lo suo teritorio de paulo bene, che habia scripto qua ad uno prete, che solicita li fati soy et alo amicum, chel spera andar anchor luy in sua compagnia, como per altre ho scripto. Io non lo posso credere, che li vada, perche esso ducha la faria poy tropo scoperta — con Vostra Excellenzia nondimancho fo star solicito lo amicum a sapere, si luy si partira, ho non ad cio, che ne possa dar notitia a V. Excellenzia al presente he pur a quella stantia de Paduana.

Al facto del processo de quello da trani lo mostrato alo Ambassadore, qual dice, che quello glie stato facto, li sta multo bene pero, che devenira piu savio; ben prega V. Excellenza, che parandoli li fatia, restituire li soy sey ducati tolti per quelli officiali, et dice, che poy, che li hebeno tolti, lo fecero confesare, haverli rehavuti; ma che in verita, non li funo restituiti; dice pero, che per questo V. Excellenzia non si piglia altro afano.

Questa brigata eri hebeno lettere da Brugia, quale affermano pur che la Maesta del Re de Franza in quella bataglia ha havuto lo pezo. E che lie morto da VIII mille homini, dal canto del Re parlando ogi ala messa con Messer Lion da Molino, del collegio homo saputo e praticho, me ha dicto, che may hano posuto credere, ne anchor totaliter credano, che V. Excellenzia prudentissima in omni suo facto deba lassar andare lo Ill. Conte Galeazo in Franza, et cometerlo agente barbara, io lio risposto, che gia debe essere gionto la a Lione; altro non lie de novo. Venetia die primo Septembris 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

(Milánói állam ltár.)

217.

1465. Kivonat Collis Gellért velenczei követ jelentéséből a milánói fejedelemhez.

Al Ducha di Milano.

Illustrissimo Signore!... Lo Patriarcha de Venetia omni giorno molesta questa Signoria per mandato del Papa anno voler lassar riscotre le decime ali preti e farli servar le sue exeptione, la Signoria moltevolte ha dato bona verba et nihil aliud. Ultimate dichano, che mandarano Messer Bernardo Justiniano da Sua Santita e lo farano contento, ma la brigata sta malissimo contenta del Papa e non si pono tenere, che ale volte non ne dichano male. Del Re de Ungaria non si sente cossa alcuna.

Me ricomando senpre a Vostra Celsitudine. Venetia die V. Octobris 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

La peste credo pur passara meglio con Dio gratia, Zobia ne mori X, venere VII, ogi III, non ha facto grande mutatione in questa quinta decima. Padua sta pezo, che pur ne mori da X a XII lo giorno. Item a Vincentia ne incominzato a morir in una casa, benche si confortano sopra lo fredo.

Datum ut in litteris die V. Octobris.

Idem Gerardus de Collis.

(Milánói állam ltár.)

218.

1465. Kivonat Collis Gellért velenczei követnek a milánói fejedelemhez irt jelentéséből.

Lo Principe me ha dicto,*) che sono advisati da bona parte, como lo Turcho he in mala conditione, che le facto si grasso, che non po quasi cavalcare, ne durar faticha. Item, che la le gotte, chel non po caminare, e che le malcontento e mezo desperato. Item me ha dicto, che dicto Turcho ha offerito de boni et honorevoli partiti a la Signoria, volendo far pace con luy; ma che multo parte intendano haver pace con luy, e che de presenti li mandano questi VIII cento fanti, ma al tempo novo farano piu facti contro luy, che habiano anchor facto; io intendo pur da uno altro canto, chel si trama la pace, he vero, che forsi loro fano questi preparamenti de guerra, per farlo venir a piu honorevole acordio, ho poy inteso, chi voleno elezere un altro Capitanio de l'armata loro, che si cusi fuse, seria signo, che havesero la pace per habandonata, pero che la si praticha per lo mezo de questo Capitanio, quale ano sostenuto gia duy messi de non ellezere alcun altro, perche ha in mano dicta pratica. Staro advedere et intendere, quello si fara. Per unaltra via secreta ho inteso, che lo Imperatore ha scripto qua ala Signoria molto indignatamente, che licet piu volte luy e con Ambassatori e con lettere habia richiesto li vogliano relaxare, che li advisi, che li usara altro cha parole, pero che intende omnino de haverle, e lo soprascripto de dicta lettera, che luy ha scripto ala Signoria, dice solum queste parole, Christoforo Mauro Duci Venetiarum, non li da titolo alcuno, ne illustri, como soleva fare, ne altro. He vero, che loro extimano pocho dicto Imperatore, pur dichano, chel fa fortificare Triest, e che vol fare uno Castelo fortissimo sopra une monte, che signoreza la Cita de Triest et unirlo con la Cita, et he quello monte, dove pianto le bombarde la Signoria quando li missi campo. Item me dice custuy, che lo Impera-

*) Az elobbi pontok, mint hazánkat nem érdeklök, — elhagyattak. Szerk.

tore si dovea fare una dicta et certo Parlamento con lo Re de Ungaria. Questo dovea essre lo giorno de sancto Mathia, che fu de Septembre passato, dove doveano fare certa liga insema.

Del prefato Re de Ungaria non sia novella alcuna, chel sia usito in campo contro turchi, ne si spera faza grand fatti questo anno. Altro de novo non lie digno de adviso. Quelo Corsaro de mare del Ducha Johanne, che scampo con due galie da Yschia, ha pigliato la galea de pelegrini veniva dal Zaffo et glia tolto solum alcune robbe de catelani. Lo resto ha laxato, me ricomando V. Ill. Signoria.

De D. Paulo de campo fregoso non ho poy hauto altro. Venetia die XII. Octobrii 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servus
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino, Domino Duci Mediolani.

(Milánói állam ltár.)

219.

1465. A velenczei államtanács a Spalatói grófot egyebek közt tudósitja arról, miként fogadja az azon részekbe utazó Mátyás királyt.

MCCCCLXV. die XII. Octobris.

Ser Jacobo Marcello Comiti Spaleti.

Sapientes Consilij excepto
Ser N. Truno
» t. f.
» Ordinum

Diebus proximis accepimus complures literas vestras, quarum ultime fuerunt diei XXV. et XXVI. mensis Septembris proximi, ad quas respondere distulimus, nunc autem per presentem barcham scribendum cum nostro Consilio Rogatorum putavimus, ad ea, que non nihil momenti esse censuimus; et primum de negotio Narente et Craine, credimus vos accepisse loca illa, scitu et voluntate Ill. Ducis Stephani. Et placet no-

bis, nec minus placet, quod provideritis conservationi eorum, atque operam dederitis obviare, ne per Ragusceos aliquid innovetur, quibus volumus dici, et intelligi faciatis verbis humanis, si oportuerit, nostre intentionis esse, postquam loca ipsa se se nobis dediderunt, tueri et conservare ea omnino, et nihilominus, secum bene et amice vicinare, et ita re ipsa, in commercijs mutuis intelligent; verum, ut in omnem eventum non desint vobis vires pro conservatione dictorum locorum, et existimationis nostre: deliberavimus et volumus, ut triremes nostre, cui preest nobilis vir Christophorus de Priolis, que reperitur in mari Catarensi, si oportuerit hac de causa, sit presto, et adnaviget Narrentam, ad omnem nuntium et requisitionem vestram. Et ita scribimus et injungimus per alligatas prefato Supracomiti; faciendo etiam omnes alias provisiones, quas in hac re necessarias censueritis ad tuitionem dictorum locorum, accipiendo quoque de peditibus nostris, qui sunt Tragurij, et ita scribimus Comiti nostri Tragurij.

De ijs vero, que scribitis, intellexisse de progressibus Serenissimi D. Regis Hungarie, et adventu suo ad istas partes. Laudamus plurimum diligentiam vestram, et quanquam non credimus, nec verisimile nobis sit, Serenitatem Suam venturam istuc; tamen casu, quo veniret, et per X miliaria vobis propinquaret: contenti sumus, ut expendere possitis usque ducatos centum in honoranda Majestate Sua, quos hic solvemus libenter, ostendendo nos omnino ignorasse adventum suum, et tanquam ex vobis, pro conditione loci, istud fecisse. Intelleximus preterea, que memoratis de oblatione Xarchi Vlatcovich interficiendorum VI c. Turcorum et ect. Qua de re volumus, sibi dicatis rem istam nobis placituram summopere, si effectum habuit, et semper nos inveniet promptos et paratos faciendi sibi rem utilem et gratam.

Demum de negotio Castelli novi impresentiarum aliud non scribimus, sed cito aperiemus vobis animum, et intentionem nostram, vellemus autem libenter intelligere apertius et clarius, quonammodo, et per quem res hec vobis ad noticiam pervenerit, et an certitudinis aliquid habeatis de mente Ill. Ducis Stephani.

Et ex nunc captum sit, ut scribatur in opportuna forma dicto Supracomiti per Collegium.

\+ 137 — 0 — 2.

(Velenczei államkönyv 120. l.)

220.

1465. A velenczei államtanács a sebenigoi grófot értesiti, hogy Mátyás királyt scardonai és raguzai utjában miként fogadja.

MCCCCLXV. die XVIII. Octobris.

Comiti Sibenici et ejus Successoribus.

5 Consilij Sapientes
5 Consiliarij
2 Sap Ordinum

Litteras vestras accepimus, quibus nobis denotastis ea, que habuistis a Venerabili fratre Alexandro de Ragusio, quod videlicet Serenissimus D. Rex Hungarie Scardonam venturus est, ut cum galeis Raguseorum accedat Ragusium, et petitis declarari, si venire vellet idem Dominus Rex in Civitatem Sibenici, cum intrare permittere debeatis, et cum qua comitiva, ac si galeis Ragusiensibus transitum concedere debeatis eundi per portum illum Sibenici, versus Scardonam; et requisitionem, quam frater Alexander fecit de pulvere a bombarda; et respondemus, et primo commendamus excusationem, quam fecistis non habendi pulverem, quia eum galeis nostris dispensastis; et circa factum prefati Serenissimi Domini Regis, ut intelligatis nostram mentem et intentionem, contentamur et vobis mandamus cum nostro Consilio Rogatorum, quod appropinquante Serenissimo Domino Rege per miliaria X, tam si venturus erit Sibinicum, quam non, ad ejus visitationem vos conferre debeatis, et cum prudentibus verbis ejus Serenitatem ac oblationibus convenientibus visitare debeatis. Et volente eo venire Sibinicum, ipsum cum ejus comitiva intrare permittatis, ipsam civitatem, ejusque Majestatem honorare et bene tractare debeatis et expendere, tam si intrabit dictam civitatem, quam non, in honorando ejus Majestatem usque ad summam ducatorum centum, ostendendo hec

tanquam a nobis mandatum. Verum si ejus Serenitas diceret, velle videre castrum nostrum predicte civitatis, dicite, quod certissimus estis, quod si de dicto ejus adventu noticiam habuissemus, castrum predictum et queque alia mandavissemus ad omne ejus beneplacitum ei ostendi; sed quia vos per comissionem vestram mandatum non habetis, neminem permittere, sine nostra licentia intrare castrum suprascriptum; exoretis, ut in hoc, vos habeat excusatos, galeas vero Ragusiensium, si habebitis predictum Serenissimum Dominum Regem Scardonam esse, accessurum, permittere debeatis, accedere ad partes Scardone ad earum libitum. Et honestre littere sint apud vos secretissime.

Et hoc idem scribatur Comiti nostro Spaleti, in quantum idem Rex Spaletum intrare vellet.

\+ 126 — 4 — 2.

(Velenczei államkönyv 120. l.)

221.

1465. Collis Gellért követ tudósitja a milánói fejedelmet a velenczei ügyekről.

Illustrissimo Signore. Ali XVII de questo ho receuto due lettere de V. Ill. Signoria, una de XII., l'altra de XIV. la prima contiene V. parte, la prima, chio rengratia questa Ill. Signoria de la humana risposta, me ha facto circha l'facto de D. Sigismondo Brandolino, che ne loro lo acceptarano, ne lo lassarano acceptare da alcun di soy. La secunda contiene, como V. Excellencia fa ritornare ne le terre vostre la gente-d'arme de Romagna. La terza, come li Ill. Filipo et Sforza Vestri figloli con la lor compagnia debeno essre partiti da Napoli ali III.—IIII. de questo e gia debeno essere passati lo tronto etc. L'altra contiene le novelle de Franza como V. Excellentia mandava fanti VI cento alo Ill. Conte Galeazo etc. Item de havere la risposta per levare quella taverna da

Sonzino etc. L'altra contiene la pace facta in Franza, con la copia de Johanne Petro Panigarola.

Tute queste cosse ho facto ad sapere a questa Ill. Signoria, qual secundo il consueto rengratia V. Celsitudine, de li continuy advisi gli da de tute le occurentie, et ala prima parte de D. Sigismondo Brandolino me risposi lo Principe, che io iterum et de novo confortasse V. Celsitudine a star sicuramente e de bona voglia, che quello hano promesso, lo observarano, cioe de non piglarlo ne lassar piglar ad alcun di soy, e che cusi vedera V. Signoria per vera experientia. Ale altre parte non risposeno nïente, salvo che ricordandoli io de la taverna, me risposi, che erano stati talmente occupati circha la expeditione de questi fanti et dinari per mandar nela Morea, che non hano anchor posuto deliberare de essa. Ma io credo, che non farano may altra risposta, cha menar la cossa in longum, fin che vegna kalende de zenaro, chel tochara poy a quelli da Sonzino a riscotre lo datio, nondimeno io non restaro de ricordarlo et farli omni instantia oportuna.

Ala parte de la pace de Franza dichano, che sono molto contenti, perche la pace fa per omni homo pur credo, quando la guerra fuse andata piu in longo, non si seriano pero desperati, perche credo de dir in verita, che duy anni passati non havesero cossa, che piu li despiacessi, pero che universalmente tuti si gloriaveno de la guerra, e dela desfatione del Re, io dico a V. Excellencia quello he lo vero, aloro dico altramente, cioe chio prego i Dio, metta in animo a lo Re, e a tuti quelli Signori de Franza de operare queste loro forze contro lo Turcho, ynimico de la fede etc.

Questa brigata al presente incomenza ad vedersi, che in questo anno sono stati delezati dal Turcho, e che luy na saputo piu, cha lor tuti pero, che ha facto fama voler uscire con l'armata per tenerli su la spesa, como ha facto de quaranta galie, che may lo Capitanio suo, a hauto ardir de metre uno homo in terra per star sempre aparichiato, e poy non he uscito. Et faceva esso Turcho, che uno suo medic- chiamato Mastro Jan. Jacobo da Gaieta, diceva queste cot al suo baylo de Constantinopoli et mostrava dirlilo in secreto per esre gia stato Christiano.

Quindi adesso dichano publicamente, che esso Turcho ha savio consiglio, e che li alcuni Taliani con luy Fiorentini, Zenoese e Ragusei, chi li dano questi consiglij, de quelle parte non lie al presente altro de novo, ne dela pace con dicto Turcho, si dice piu cossa alcuna lie bene stata praticha strecta, et hano facto dir al Papa, che loro sono soli a questa spesa, e tuto lo resto de Ytalia sta ad vedere ne voleno spendere uno soldo, anci da molti sono delezati, et che la sua Sanctita non volle, che loro piglano denari ali preti, quindi lo advisano non fazando altra provisione, che loro piglarano la pace con lo Turcho, como meglio poterano, non credo gia, chel Papa sia bene contento, che fazano pace con lo Turcho, pur non si sa anchor quello habia risposto. Credo, che li respondera alcuna cossa per questi soy Ambassatori da Napoli, quali sono a Roma fin ali III. de questo, et anchor non sono zonti qua a Venetia, e lo Principe me ha dicto, chel si maraviglia, chel Papa li habij tenuti tuto tempo a Roma, pero che loro non haveano a fare cossa alcuna con lo Papa, che lo Re de Ungaria sia con la Signoria in praticha de pace con lo Turcho, non ho inteso cossa alcuna. Anci ho inteso in contrario, como diro apresso.

Per altre mie precedente advisay Vostra Celsitudine, como havea inteso, che lo Imperatore feceva una Dieta con lo Re de Ungaria lo giorno de sancto Mathia. Uno altro pur digno de fede, me ha acertato esse vero, che doveano fare dicta Dieta in Eustot, e chi li dovea etiam venir li Ambassatori del Re de Boemia, e dice costuy piu ultra, che lo Imperatore e lo Re de Ungaria sono de acordio con lo Turcho, e che de la si dice, che ambi duy, lo Imperator e lo Re, vogliano far guerra ala Signoria, lo Imperatore per piglarli lo Frivoly, lo Re per la Dalmatia, e che questo si vedèra per experientia infra pochi giorni, pur queste cosse non me payano pero tropo verisimile; me ha bene dicto uno Governatore de Triest, parente del Veschovo de Chieti, che vene noviter da lo Imperatore, et dice, che la Alamania e tuta in pace, e che dicto Imperatore ha messo li Governatori, per tute le sue provintie; ma chel fa voce voler far facti contro lo Turcho, non contra la Signoria, dice bene, chel prefato Imperatore he de malla

voglia contro de questa brigata, et he questo quello messo ha portato quella lettera de lo Imperatore ala Signoria senza alcun titolo scripta in papero, dove solea scrivere in carta de capreto, non so, si i Dio permetesi per li nostri peccati, che extincto uno focho da' uno lato, reincomenzasi dal altro. Staro ad vedere, sio sentiro, piu ultra e ne daro adviso.

De l'andata del Ducha de Modena in Bresana non si dice piu niente, et io credo, che questa pace facta in Franza, fara stare omni inimico de pace sopra soy termini, pero che da uno altro canto ho pur inteso, chel prefato Ducha de Modena cerchava de asoldare Bartolomeo Cogliono con li Signori confederati contro lo Re ad instantia del Ducha de Borgogna et Ducha Johanne, ma questa pace aconzara omni cossa.

D. Paulo da Campofregoso he pur a Carpeneto presso de Padua e non ando a star ala inguilara, como fece fama. Ma spesso fa de simile voce, perche niuno intenda li facti soy, e sta li con grande riguardo e pagura; et intendo, che spesso lo manda di soy famigli verso Milano, non so, si passano Adda, ho vadano da Bartolomeo; ma si V. Excellencia fa metre mente ali passi, non sera gran facto, chel si incapa alcuno dessi, quali sono tuti zovane da XX fin in XXX anni, e vano a pede con una zaneta in mano, e parlano zenoese e vestino de panni negri; non he septimana, chel non ne manda uno ho duy. Me ricomando a V. Ill. Signoria. Venetia die XVIIII. Octobris 1465.

Postscripta. He venuto qua ala Signoria uno Conte de Goritia. e la Signoria la receuto con grande honore e festa, et ho inteso, che la prefata Signoria ha mandato per luy. Questo Conte he vicino al Frivoli e alo Imperatore, et ha la lingua todesche, non so si forsi havesero mandato per luy per intendere alcuna cossa de lo Imperatore, staro a sentire alcuna cossa, e ne daro adviso. Datum ut in litteris.

E. V. Ill. Exc. fidellissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi etc. Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár)

222.

1465. Collis Gellért követ jelentése a milánói fejedelemhez a velenczei ügyekről.

Illustrissimo Signor mio. Per me de XIX. et XII. del passato V. Celsitudine fu ad conpimento advisato de le occurentie de qua, de le qual non cho anchor hauto risposta. Al presente non lie altro di novo, salvo che lo Conte de Goritia, qual scripsi, era venuto qua etc. He venuto per far la fidelita de alcune castele ha in Frioli, quale soy processori ricogosciano dal patriachato de Aquilegia, e luy adesso de novo lia reconoscuto da questa Illustrissima Signoria, como a quella, che ha sucesso ne la tenuta de dicto patriarchato. E cusi domenicha passata con grande solenpnita zuro la fidelita, e lie sta facto grandissimo honore et he partito.

Le prefata Signoria ha novelle dal suo Ambassatore mandono al Soldano, che non la voluto udire, ne recevere alcuni presente li mandava la prefata Signoria, dove si extima, chel sera necessario ho revocare a casa tuti Veneciani, sono in quello paese, ho pagare ducati XXX mille, como luy domanda. Credese, pero che piu presto pagarano dicti dinari, cha habandonar de la.

De la Morea he venuto novelle, che Marbeo con III mille turchi sono corsi fin su le porte de Modono et hano robato anime IIII cento fanti LX et molti bestiame; lo Signor Sigismondo non si glie trovato per essere andato ala Mantegna.

Lo Re de Ungaria per le ultime lettere sue era a Cinquegiesie, dove si dice, che radunava de molte gente, chi dice, chel va ala via de Bosna contro lo Turcho, chi dice, che viene ne le terre del Conte Stefano de Segnia, pero che dicta Cita de Cinquegiese he posta su l'uno e l'altro passo, pur comuniter si extima, che andara in Bossina: ma che per questo ano potera fare pochi fatti. Altro non lie de novo digno de advisa. Me ricomando a V. Celsitudine. Venetia die primo Novembriis 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo D. D. Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár.)

223.

1465. A velenczei államtanács határozatai a törökket kötendő béke tárgyában.

MCCCCLXV. die VI. Novembris.

Dubitum aliquod non est, attentis ijs maxime, que hactenus visa sunt, quod ad nullum alium finem Turcus de pace tot vijs tentare nos fecit, nisi causa lentandi provisiones nostras, quod ne consecutum videatur, vadit pars: quod considerato, quod nihil magis Turcum ipsum ad pacem inducere potest, quam bellicus apparatus, in nomine Domini et in bona gratia die luna proximo in majori Consilio per duas manus electionum et scritinium in hoc Consilio fieri debeat unus Capitaneus generalis maris loco Ser Jacobi Lauredano et ect.

\+ 125 — 20 — 7.

MCCCCLXV. die VI. Novembris.

Ser Vitalis Lando Doctor et miles Sapiens t. f.

Quoniam necessarium omnino est, investigare omnem possibilem modum imponendi finem huic periculosissimo Turcico bello, nonmodo ob intollerabiles conditiones ipsius et nostras, et defectum aliorum christianorum a subsidijs tante molis, verum etiam ob insidias, que undecunque adversus nos tendi videntur, vadit pars:

Quod non expectando ulterius adventum Jacobi de Bona, cujus terminus jampridem est elapsus, nec fundantes nos in practica ulla Sancte Maure, utpote in ea, que ab experientia animadversa est, non modo longissima, sed etiam vana, omnes de Collegio, sub debito sacramenti, die crastina ad hoc Consilium, cum opinionibus suis venire teneantur, et ponere partem pacis ineunde cum Turco, illis alijs celioribus et melioribus modis, qui videbuntur; et differatur scribi in Hungariam,

quousque hec materia pacis erit expedita, ut conformius responderi possit.

De parte 25.

MCCCCLXV. die VI. Novembris.

Sapientes Consilij et
» t. f. excepto
Ser Vitale Lando
Dr. et milite

Quoniam ex conditionibus rerum, et temporum occurrentium facit pro nostro Dominio, expedire hinc nuntium D. Leonardi Despoti de Sancta Maura, qui diu hic stetit, considerato etiam, quod Jacobus de Bona Raguseus, qui ad nos redire debebat, non est regressus, propterea vadit pars, quod mittatnr pro nuntio ipsius Domini Despoti Leonardi, sibique dicatur, quod si distulimus in hanc usque diem eum expedire: id principaliter fuit, quia nobis decens visum est, causam sui ad nos adventus communicare cum Serenissimo Rege Hungarie, confoederato nostro, unde dicimus, quod in bona gratia redire potest ad Dominum Suum, sibique nostro nomine explicare, mentem nostram bene dispositam esse ad pacem cum Turco; verum mittere ob id ad ejus presentiam Oratorem nostrum non videtur nobis; ideoque notificare potest Flambulario, qui sibi dici fecit ex parte Domini Turci de pace predicta, quod de hac intentione nostra Domino Suo quamprimum dare potest noticiam, et dare operam, quod mittatur Orator ipsius Turci cum pleno mandato Ragusium, seu ad alium locum, ibi proximum. Et de deliberatione et tempore missionis ipsius Oratoris quamprimum advisare prefatum Dominum Leonardum, ut subito nos informare possit, qui providebimus, quod etiam ad illud tempus erit Ragusij, seu ad illum locum proxime noster Orator cum mandato. Et id ipsum pro parte sua faciet Serenissimus Rex Hungarie.

\+ 93 — 18 — 11.

(Velenczei államkönyv 122. l.)

224.

1465. A velenczei államtanács magyarországi követét a török által ajánlott békekötés tárgyában szándéklatairól tudósitja.

MCCCCLXV. die VII. Novembris.

Oratori ad Serenissimum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij
» t. f. excepto
Ser Vitale Lando

Litteris vestris diei XVIII. Augusti nuper decursi, significastis nobis, appulsum vestrum ad Regiam Majestatem Hungarie, expositionem per vos factam, juxta instructionem vobis datam, et reliqua gesta per vos, in executionem mandatorum nostrorum, pro quibus omnibus, que nobis admodum placuerunt, consuetam prudentiam et studium vestrum laudamus et merito commendamus, si que hactenus responsum vobis dare distulimus, id solum fuit, ob recessum Serenissimi Regis ex Buda, quem ob inconvalescentiam vestram sequi non potuistis.

Intelleximus inter cetera, quantum scribitis, ultimate respondisse vobis Regiam Majestatem circa ea, que pertinent ad pacem cum Turco, videlicet, quod Sua Serenitas ex sapientissimis verbis et rationibus per eam vobis explicatis, consideratisque consuetis astücijs et artibus Turci, commemoraverat, pro tercio loco hujus pacis tractande civitatem Ragusij, vel alium locum proximum, ut intelligi possit, si Turcus realiter ad rem istam procedere vellet: id profecto nobis admodum placuit audire, concurentesque in hanc ipsam sententiam, de ipsius tercii loci electione, advisamus vos, quod cum hic esset Orator Domini Leonardi Despoti de Sancta Maura, ut nostis, missus ad nos, ex causa hujus pacis, quem ob hoc specialiter hic tenuimus: deliberavimus eum expedire cum hoc, quod rediret ad Dominum suum, sibique nostri parte referret, quod si distulleramus eum expedire, id processerat principaliter, quia decens nobis visum fuerat causam sui ad nos adventus communicare cum Serenissimo Rege; quoque eramus bene dispositi ad pacem cum Turco, sed mittere ob id ad eum Ora-

torem nostrum non videbatur nobis, et hujusmet sententie esse tenebamus prefatam Regiam Majestatem. Ideoque notificare poterat Flambulario, qui sibi materiam hujus pacis commemorari fecerat, quod de hac intentione nostra Domino suo noticiam dare poterat, dareque operam, quod mitteretur Orator ipsius Turci Ragusium, vel ad alium locum ibi proximum cum pleno mandato; et de deliberatione et tempore missionis et ect. De quibus omnibus contenti sumus, et volumus, quod in ea bona et accomodata forma verborum, quam magis utilem esse noveritis, Serenitati Sue noticiam detis.

Sicut a Romano Pontefice nuper accepimus, intentionis Sue esset, quod nulla pax fieret cum Turco, sed quod bellum cum eo continuari deberet, circa quam rem etiam scripsisse asserit ad Regiam Majestatem Hungarie, ut sibi rem istam prohibeat. Nos autem, qui ex necessarijs causis et respectibus vobis nobis, in proposito nostro habende pacis, si ita esse possit, persistimus: volumus et mandamus vobis, quod si per Serenissimum Regem, seu per aliquem ex suis, diceretur vobis quicquam de ista materia, justificetis et honestetis cum verbis et rationibus in instructione vestras contentis, et cum de alijs, que pro vestra prudentia noveritis huic rei magis posse conferre; et signanter cum expeditione, quam sicut prediximus, jam dedimus Oratori Domini Despoti de Sancta Maura, ex consensu Majestatis Sue.

De quanto autem habebitis circa premissa, curiosus eritis, literis vestris nos certiores efficere.

\+ 92 — 18 — 11.

(Velenczei államkönyv 122. l.)

225.

5. Collis Gellért velenczei követ jelentése a milánói fejedelemhez főleg a török ügyek tárgyában.

Illustrissimo Signore. Sono zonte qua XV galie de nata per disarmarsi, quale sono vacue de homini et mal)uncto. Lo Principe me ha dicto, che in la dicta armata ono anchor rimaste XXX, bene che da altri intendo, ne) remaste si non XXV; la Signoria ha ellecto novo Canio de dicta armata Messer Aloisi Lordano, e cusi como ra volta, chel fu Capitanio, fu persequitato et mal menato li consigli et fu ad pericolo far male li facti soy. Adesso stato ellecto con grandissima speranza, chel faza di facti e relevati et he stato proposto in grande Consiglio a tuti ltri, ha dicto publicamente in Consiglio, che si li dano V ho XXX galie et sey nave da secento botte in suso, li bastara l'animo passare lo Dardanelo et andare fin a stantinopoli; ma pare, che la Signoria habia facto altro siero. Cioe chel non atenta piu quello passagio, perche he coloso, ma fano conto de darli XL galie al tempo novo I nave, et mandarli tanta gente, chel faza de novo lo o de la exmilia, qual luy principio altre volte, parandoli i altra impresa supervacua, non si fazando quello muro, lano de continuo sopra lo recatto del dinaro, hano gia piu e parlato in pregay de metere questo anno a venire due me, dele quale riscoterano ducati III cento mille, cioe o L. per caduno, item vogliano e spendre tuti li dinari deposito, che sono ducati XXVII mille lo mese, et anchor ano, non bastarano, pare che la praticha de la pace con urcho sia in tuto habandonata, e non si ne parla piu anci, dice lo Principe, che per cossa alcuna non vogliano pace quello perfido ynimico de la fede, et che de presenti man- ducati XL milia al armata et ala gented'arme, quali li resta la piu parte Johane Sopranzo et Piero Gueruci senza n interesse, poy li riscotano loro da lo offitio del sale, ala nata.

Hogi debe zonzre lo Ambassatore del Soldano, qual fu qua la estate passata per lo acordio de Roddi; et dicesi, che lo acordio he facto, e chel torna per confirmari li capituli ha la Signoria con lo dicto Soldano; ma io ho inteso da uno altro canto, chel viene per fare acordio et liga con la Signoria contra lo Turcho. E questo me pare piu verisimile, perchio so, che ala partita sua de qua lo Principe lo caricho molto de questa praticha, demostrandoli, che levemente lo Turcho poria farsi Signore de la Soria, et dicto Ambassatore gli ne diede speranza, pero che questo Soldano he Albanese de la Morea, et me ricordo, che de tute queste cosse fin alora ne diede notitia a V. Celsitudine ho posto tal ordine, che de omni cossa si agitara, ne sero advisato, et del tuto ne daro notitia a V. Excellentia.

Ho parlato con uno zenoese, che novamente viene da Constantinopoli e Pera, et dice haver veduto lo Turcho, qual he facto molto piu grasso de lo usato; ma che de la si fa, pocha extima de la guerra de la Signoria, e che lo Turcho cavalcha per la cita con IIII homini VI cavali, e che ha incommenzato dare audientia publica. e non he may, che ala sua porta non li sia piu de XII mille persone io li spiay, perche casone non havea facto guerra, ne usito in campo questo anno, risposi, chel non sapea, ma che luy havea adteso a fare galie, et che ne havea piu de cento bene in poncto de armamento et homini da remo. He vero, chel non havea cusi lo modo ali comiti e sopracomiti, ma che paria, che omni suo pensiero fuse dal canto da mare; dice etiam, che in Constantinopoli e de la era questo anno grandissima carestia de formento. e che male haria facto si li Zenoesi de casa con le lor nave, non li navesero portato grande quantita e portaveno tuta via.

De L'Ongaro non si sente cossa alcuna certa. Me ha bene dicto lo Principe, che li soy Rectori da Retemo li hano scripto, chel Re passava la Sava lo giorno de sancto Lucha. con grande numero de gente; ma li dano fede per non haver lettere da li Ambassatori soy.

Lo acordio facto con lo Soldano, dichano non haver pagato niente de quelli ducati XXX mille, gli domandava;

ma io pur sento da canto, che li ano promesso ducati XIIII mille, ma dichano cusi per sua maior reputatione.

Lo Canzelero del pretenso Archiepiscopo he partito da qua senza risposta. Ma in questa hora me ha dicto lo amicum, che la Signoria ogi ha mandato a Padua per luy chel torna. Et debe essere qua ogi, ho domane, de quello, che piu ultra sentiro, che farano ne advisaro V. Excellentia, ala qual sempre me ricomando. Venetia die XIIII. Novembris 1465.

La terra quanto per la peste sta bene.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi etc. Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár.)

226.

1465. A velenczei államtanács magyarországi követét felhívja, hogy Mátyás királyt seregével a Száva folyón való áttörésre ösztönözze, egyúttal tudósitja a narenti és krajnai részek birtokba vétele iránt.

MCCCCLXV. die VI. Decembris.

Ser Francisco Venerio Oratori in Hungaria.

Sapientes Consilij t. f.

Scripsimus vobis ad diem VII. mensis Novembris proximi litteras nostras, quarum exemplum his nostris inclusum impresentiarum ad vos mittendum curavimus. Post quas quidem nihil ad hunc diem vobis scribendum duximus, propterea quod intellexeramus Serenissimum Dominum Hungarie Regem in Bossinam transisse; nunc autem facti certiores Majestatem Suam flumen Save handquaquam trajecisse, scribendum vobis constituimus, volentes et mandantes vobis cum nostro Consilio Rogatorum, ut si nondum Sua Serenitas Budam pervenisset, sublata mora ad eam conveniendam contendere debeatis, apud eam commorantes, quomodo presentia vestra rebus in dies occurrentibus, conferre admodum poterit, quemadmodum pro prudentia vestra vos optime considerare

non dubitamus. Cui Serenissimo Domino Regi, nisi per vos autehac actum hoc esset, volumus: ut coram et viva voce, explicetis ea, que per suprascriptas litteras nostras Majestati Sue per vos mandavimus declaranda. At quomodo Narrentam et Crainam nostro Dominio se se ultro dedentes hisce diebus accepimus, assentiente maxime Illustri Domino Duce Stephano, qui cum intellexisset, nonnullos rebelles suos eorum locorum cum Turco intelligentiam habere, maluit ipsa loca pro bono christianorum in ditionem nostram venire, quam Turci imperium accipere, si forte hac de re aut per Regiam Majestatem, que ab Raguseis stimulata, super hujusmodi materia nobis suas literas scripsit, quarum exemplum vobis presentibus inclusum mittimus, aut per alium quempiam quicquam vobis dicetur: volumus, ut justificetis et honestetis causam nostram suprascriptis et alijs rationibus, que vestre prudentie accommodate et utiles videbuntur.

\+ 156 — 0 — 1.

(Velenczei állam ltár 125. l.)

227.

1465. Collis Gellért velenczei követ egyebek közt a magyar ügyekről is tudósitja a milánói fejedelmet.

Illustrissimo Signore. Ali VI, de questo ho recevuto una de Vostra Excellencia date al ultimo del passato, continente tre cosse; la prima de la licentia de VII mille somme de formento, ha concesso V. Excellencia . . . . . et dato il modo ad D. Domenico Belono, como il si habij a fare etc. La secunda ha . . . . . le zanze, sono dicte de Bologna, che non sono vere; item como la Maesta del Re de Franza era . . . . . poy venira ad Burges in Berri con la Regina. Item chio solicita la expeditione de la taverna da Sonzeno. Tute queste cosse ho facto intendere a la prefata Signoria.....*)

*) A hosszú levélből hazánkat csak kevés pont érdekelvén, a többi pontok elhagyattak. Szerk.

Alaltra parte de Bologna me ha risposto, che como dice Excellencia prudentissimamente, non si po tenere le lingue tri, e che loro credano essere vero, quanto scrive V. Ex ncia, ne may serano de altro parere, cha de quello mede- o he V. Ill. Signoria de conservare la amicitia et bene- ntia e la pace de Italia. Ala parte de Franza, che li piaze, in quello paese sia bona pace. Al facto de la taverna Son- , hano facto cerchare le littere, che altre volte scripsero ressani sopra cio et hano promesso spazarla questa septi- a infalanter, io non li mancharo de solicitudine, et credo ateso le large promesse me hano facto, chio la reduro ad fine.

Questa littera ha scripto V. Celsitudine, he stata in po et molto ha mitigato li animi loro, pero che doman- do io al Principe, si liera alcuna cossa de novo; me dixi voleano far questo ano major armata, che anchor havesero to, et che haveano novella certa, chel Turcho era mal con- ionato de la persona, chel non poteva piu andare in campo essere grasso et ingotato di pedi, et ultra questo havea ndissima carestia nel suo paese; io credo, che V. Celsitu- e habia facto bona spesa adconcedeli questa licentia, anchor forsi da altri, ne haveria hauto forsi ducati IIII mille, che questa cita fin ad Bergamo he malissimo conditionata formente, et non he cossa, che piu li retraga dala impresa Turcho, quanto il deffecto dele victualie. Advisando V. cellencia, chel prefato Principe me ha dicto, che lo Papa qual loro haveano richiesto la tracta de cento millia stara, e che glia dato fin qua parole generale, ma non anchor cer- a niuna, dice bene che stano in speranza haverne almancho mille stara. Ma chi dubitano, che questa impresa de Ci- a non gli inpaza cioe, chel Papa non dicha haverne bisogno luy per lo exercito suo. Dopoy me dixi lo Principe da luy e, che non si inpazando V. Excellencia ne loro de Cisena, lo Papa la piglara, io li resposi, che me paria de si pero, l Magnifico Roberto non era pottente da luy ad resisterli, ixi: nuy vederesimo pero voluntieri, che la fuse de li Ma- sti dove he stata gia III cento anni, ma nuy cognosiamo sto Papa essere de uno grande animo et voler quello vole,

et poy non thocando questa cossa a nuy ne deliberamo non si inpazare per cossa alcuna, non si intende pero, che la gente del Papa habia facto altra novita contro de Cisena dopoy la prima coraria, anci me ha dicto questa sera lo amicum, che le sta scripto qua, che quelli de la giesa doveano levar le offese.

Da uno altro canto intendo, che lo Turcho ha piglato questo anno tuto lo paese del Caramano, che luy havea ne la piana de la Cilitia, et era reducto con pocha gente ala montagnia verso lor Bitinia paese de Signore Scandeloro, e che esso Turcho he adesso Signor in la Natalia ho Assia major de tanto paese, che faceva IIII reame al tempo de Romani, le provintie chel tiene sono queste tuta l'Asia minor, che faceva uno reame, tuto lo poncto, che faceva un altro, et parte de la Galogretia, che confina con . . . stb.

Ho voluto . . . . . pare qual sia la casone de la venuta del Re de Ungaria ad Ragusi, pero . . . . . questo anno may ho posuto cavare alcuna nova del prefato Re et trovo per . . . . . de fede, che lo prefato Re ha usato molte arte per condure lo Ducha Stefano de Bosna . . . . . qual Ducha ha presso tuto lo suo paese excepto V ho VI castele ala montagnia verso la Dalmatia, ma ha fama haver molto thesoro acumulato, forsi piu de uno milione d'oro, e lo dicto Re li fa careze per haver li soy dinari, quindi noviter hano facto certi pacti insiema, in li quali lo Ducha Stefano da al Re Castelnovo fortissimo, e certe altre castele et ducati XL mille lo Re gli da Isagabria, et certe altre terre in Ungaria, dove venendo lo prefato Re ad piglare la possessione de dicto Castelnovo, lontano da Ragusi, si non XL miglia, ha deliberato venir fin a Ragusi per essere amico et protectore de Ragusey pur non he, che questa soa venuta, non habia dato alcuna umbra et suspecto ad questa brigata, per Spalatro, Zara, Cataro et le altre terre, che tengano in Dalmatia, che gia funo del dicto Re, ho soy passati. Et de novo gli mandano uno Ambassatore chiamato D. Antonio Dandalo doctore.

Sono etiam stato vigilante per intendere, quello haveano referito li Ambassatori tornati da Napoly, quindi io trovo, che dele cosse et triumphi facti ad Napoli, loro non li ano

pero facti si excellenti quanto si aspectava et quanto he stato dicto per altri. Pur tosto inculpando la Maesta del Re de alquanto parsimonia, cha de tropo largata.

Item de le cosse del Papa ano dicto, chel vole spendre contro lo Turcho ducati cento milia, como ha promesso e piu sil bisognara, e chel non acumuli dinari, si non ad fine de questa impresa et li comossi, che dicesero ala Signoria, non volesero gravari li preti de tante decime, como fano, e che fecessero in questo, quello luy comandava, adcio che questo fuse exemplo ad altri Signori, che non dicesero, che li soy Veneciani non li vogliano ubedire etc. stb. . . . .

Ulterius secondo intendo . . . . . stb.

Venetia die VIII. Decembris 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

(I posti puntati sono strazati.)

(Milánói állam ltár.)

228.

1465. Collis Gellért velenczei követ jelentése fejedelméhez a velenczei magyar ügyekről.

Illustrissimo Signore. Per mie de VIII. del presente V. Ill. Signoria resta advisata de le occurrentie, de qua dopoy non glie de novo, salvo che questa Ill. Signoria ha piglato ala sua hobedientia e dominio una montagna, che si chiama la Cranea in confine de la Corvathia et Dalmatia tra Spalatro et Ragusi et sono parechij castele, e li homini del dicto paese, si li sono dati de volunta et hano mandato qua soy Ambassatori a fare la fidelita, ali quali Ambassatori hano facto grande honore, vestiti de novo et fati duy cavalieri, ho pur inteso, che ne li Ragusey ne lo Re de Ungaria, non sono gia bene contenti de questa novita, perche partineano alo governo de dicto Re, la prefata Signoria non me ha pero dicto cossa alcuna de questo facto, ne a me, ne ad altro Ambassatore, che

sia qua; anci hano facto questa cossa quasi secreta, et li mandano uno Rectore con ducati III cento l'anno; ma io lo saputo quam primum he stata facta, che fu eri sera conclusa.

Lo prefato Re de Ungaria de presente manda qua uno suo Ambassatore, qual dopoy andara ad Roma, si extima, chel vegnia per dinari, non so sil fara lamenta de questo facto staro a vedere, como il sera zonto. Et si dice, chel viene etiam lo Archiepiscopo de Candia, qual era legato del Papa in Ungaria, et con loro andara ad Roma Messer Bernardo Justiniano, he stato qua in giorni passati uno cortesano del Marchesi di Mantua, alo qual ho facto metre mente si lo andava da la Signoria et trovo che non, ma sollo esre venuto per comperare drapi d'oro et de setta, e cusi he partito con parechie capse de quelle, del facto de Cisena, non si dice piu cossa alcuna, la Signoria ha mandato la licentia al Signor Sigismondo, che ritorna in Ytalia.

Questa nocte passata ho incontrato uno stranio caso, al fante di mercatanti Milanesi, qual venendo de nocte et essando smontato de barcha per andare a lozamento, fu asaltato da uno, che li feceva conpagnia et la ferito a morte e toltili le bolze con ducati III mille, e non si conosce, chi si sia. Si gli fa pero omni provisione oportuna per trovarlo, altro non ce de novo, me ricomando a V. Excellencia. Venetia die X. Decembris 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino Domino Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár.)

229.

5. A velenczei államtanács István fejedelemnek a veszélyeztetett Novigrad várához segélyt rendel.

CCCLXV. die XVII. Decembris.

Comiti Catari.

apientes Consilij
» t. f.
ientes Ordinum

Quia hac hora, ad nostram noticiam pervenit, castellum Ill. Ducis Stephani reperiri in maxima angustia et peri- esse, ne in manus alienas deveniat: providimus subito ittere istuc ad vos festinantissime presentem triremem tram, prefecto Nobili Viro Ser Christophoro de Priolis, pro ritate et subsidio dicti loci, et rerum nostrarum istinc et ect.

+ 96 — 0 — 0.

Die suprascripto. Ill. Domino Duci Stephano.

apientes Consilij
» t. f.

Audito hoc die, Castellum novum Excellencie vestre in maxima angustia eriri, et non parum periclitari, ne in alienas manus deveniat: ito remittendam curavimus ad illa maria triremem nosm, quam inde, causa negotij nostri, non parvi momenti in riam accieramus. Ac item scripsimus et commissimus Coi nostro Catari, ut providere securitati et conservationi ti loci debeat, et omnia facere, ne in alienas manus deveniat, od ideo fecimus, quia bonum et securum statum Excellentie tre non secus, quam nostrum proprium pro mutua nostra ivolentia et conjunctione existimamus, denotando Excelcie vestre nos jam designasse Oratorem nostrum ad Vesm Ill. Dominationem, qui hinc ad quatuor dies expeditus cedet.

+ 96 — 0 — 0.

(Velenczei állam ltár 127. l.)

230.

1465. A velenczei államtanács válasza Mátyás király követének az igért segélypénz tárgyában.

MCCCCLXV. die XXI. Decembris.

Sapientes Consilij
» t. f. excepto
Ser Vitale Lando
Dr. et M.

Quod Rev. patri Domino Georgio Preposito Quinque-Ecclesiarum, Artium et Decretorum Doctori, Oratori Serenissimi Regis Hungarie, qui ad presentiam nostram venit, exhibuitque nobis literas Majestatis, Sue, lectas isti Consilio, et oretenus etiam exposuit, quantum isti Consilio declaratum est, respondeatur:

Quod intelleximus gratissime literas Regie Serenitatis Hungarie, et quantum verbis Sua Reverenda Paternitas eleganter nobis exposuit; et quidem tam intuitu Regis, cui singulariter affecti sumus, quam respectu persone ipsius Domini Oratoris, vidimus eum perlibenter, tum etiam, quia Rev. Archiepiscopus Cretensis Legatus apostolicus, nuper regressus a Rege, nobiscum et de Serenitate Sua, et in specie de ipso Domino Oratore multa digne, et honorifice locutus est. Regiam vero deliberationem mittendi impresentiarum Paternitatem Suam ad Rom. Pontificem ex necessarijs causis, sapientissimisque respectibus, per Oratorem ipsum explicatis, laudamus et merito commendamus, ut sicut commemorat Sua Majestas circa expeditionem anni proxime futuri, ita sufficienter et tempestive provideri possit, quod semel ab istis laboribus et angustijs Serenitas Sua, et nos, ac alij christiani liberari possint. Alias vero de alijs remedijs cogitandum sit; quomodo stantibus Majestate Sua et nobis, in continuis oneribus hujus gravissimi belli, ut loquamur de nobis, licet simus, — et pro quanto semper poterimus, — futuri simus, prompti et ardentes, ad omnia facienda contra hostem, cognoscimus tamen rebus sic procedentibus, difficillimum nobis esse, tot impensas, et gravedines tollerare posse, que mundo satis manifeste sunt; unde sicut diximus, ut jam tandem per Suam Serenitatem et per nos, videri possit exitus tante rei, non satis laudare pos-

sumus prudentissimam deliberationem Majestatis Sue, mittendi ipsum Oratorem ad S. Pontificem, ad quem nos etiam ob id presertim quamprimum missuri sumus Oratorem nostrum, ut casu, quo sufficienter provideatur, fieri possint, quecunque fienda sunt. Aliter inter Majestatem Suam et nos, sicut mutuam charitatem et bonam unionem nostram decet, cogitandum nobis et consulendum sit, de alijs remedijs opportunis, communibus commodis, et saluti utriusque status. Poterit ergo ipse Dominus Orator proficisci ad Summum Pontificem, per cujus reditum omnia melius intelligentur, et consultius deliberari poterunt.

\+ 88 — 2 — 1.

MCCCCLXV. die XXI. Decembris.

Circa partem pecuniarum, quas petit: dicimus, desiderium nostrum fuisse et esse in cunctis Majestati Regie complacere posse; verum, sicut prediximus, anno isto gravedines et impense nostre longe majores fuerunt, ex periculis antedictis, quam putabamus, et quam fuerint per elapsum; sicut per apparatus tam maritimos, quam terrestres, quos hostis contra nos fecit, manifestum est; nam cum hostis aliunde anno isto non fuerit molestatus, convertit magnam partem suarum virium contra nos; nichilominus, sicut alias dici fecimus Regie Majestati, conabimur de tempore in tempus juxta exigentiam rerum complacere Serenitati Sue, cui multum afficimur, omneque decus et gloriam suam non minus, quam propriam existimamus.

Si orator ipse replicaret, et de novo insisteret circa premissa, justificari et honestari rursum debeat hec nostra responsio, sicut fuerit opportunum.

De hac quoque deliberatione nostra detur noticia Oratori nostro in Hungaria.

\+ 106 — 0 — 0.

MCCCCLXV. die XXIX. Decembris.

1 Consiliarius
2 Sapientes Consilij
2 » t. f.

Post responsum datum Oratori Serenissimi Domini Regis Hungarie, juxta deliberationem istius Consilij multum Orator ipse justificare studuit, in facto pecuniarum

sibi promissarum causam Domini sui, et expensas factas per eum anno presenti, ingentibus armigeris, et quecunque per Majestatem Suam secuta, ideoque verbis efficacissimis institit, provideri sibi de pecunijs juxta promissa, cum quibus succurrere possit gentibus per Suam Serenitatem conductis; et omnibus consideratis non sit permittendum, quod Orator ipse discedat absque aliquo grato nostro responso. Propterea vadit pars: quod illis bonis et pertinentibus verbis, que Collegio videbuntur, honestetur et justificetur responsum pridem per nos factum, ipsi Oratori; commemorentur quoque sibi gravissime impense nostre; et demum dicatur sibi, quod quanquam presenti tempore difficillimum nobis sit, recuperare pecunias, conabimur tamen, per reditum suum ab Urbe reperire florenos X millia, mittendos ad prefatam Regiam Majestatem.

\+ 113 — 1 — 8.

5	Sapientes	Consilij
2	»	t. f.
1	»	Ordinum

Quod attentis ijs, que in materia pecuniarum, que impresentiarum requiruntur per Oratorem Regie Majestatis Hungarie, merito considerari debent, et melius intelligi, quam aliter explicari possint, stetur super justificata responsione nostra, pridem deliberata, per istud Consilium que cum rationibus captis et etiam cum alijs, que Collegio videbuntur, honestari debeat, sicut opus erit.

De parte 58.

(Velenczei államkönyv 127. l. Doc. II.)

231.

1465. Collis Gellért velenczei követ a milánói fejedelmet Mátyás király házassági ügyeiről, és a török-magyar ügyekben a velenczések üzelmeiről tudósítja.

Illustrissimo Signore per l'altra mia precedente advisay Vostra Celsitudine, como essando zonto qua lo Veschovo de Candia, io lo andaria advisitare per intendere alcuna novella de Ungaria, e cusi ho facto; e quanto de luy ho posuto cavare,

sto, che lo prefato Re non po fare facti contro lo turcho, si pochi dinari, quanto ha havuto, quali etiam zonsero rdi, et che volendo, chel dicto Re faza facti, bisognaria al mancho ducati tre centomille per anno. Item me hel prefato Re non havea tolto mogliere, che lo era tato in praticha de piglare una figlola del Ducha de a. nepote delo Imperatore, et un altra figlola del Mar- Federicho de Brandiborg; ma che tanto ..... li soy, e lo Consiglio havea deliberato, chel non si mari- Alemagna, ma chel si sperava, chel piglaria una figlola de Polana, suo vicino. Altro non intese da luy e si nda ad Vostra Excellencia, de la qual dice, essere stato etc.

o per altra via ho havuto notitia, de quanto ha facto, o lo prefato Veschovo in questa sua legatione de Un- pero che luy ha uno Capelano e Canzelero, qual e da ana et he alquanto mio parente, e Magnifico Ambrosio lo conosce, lo qual me ha dicto omni cossa, et he homo ie achi, si po dare fede. In prima dice, che quando lo Veschovo ando in Ungaria, la Signoria li fece una ssima commissione, che con omni industria operasi, che non fecesi parentato con Vostra Celsitudine, et dice Signoria cavo questa cossa de bocha a quello Messer ecto, che fu a Milano per questa praticha. E cusi lo Veschovo opero, quamprimum fu zonto dal prefato Re, i poy alcuni giorni, dice, che viene lo Strigonia per parte dal Veschovo, e li mostro una minuta de littera, qual ordinato lo Consiglio del Re per mandare ad Vostra encia, in la qual si contineva, como li Baroni e lo pre- e haveano deliberato de maritarsi in le parte sue, de nto maxime la pocha etate de la inclita vostra figlola, efato Veschovo risposi, che la stava bene, e che la man- . Quindi me dice questo Capelano, chel non sa mo, si ettera fuse mandato ad Vostra Excellencia, ho non; che iaveriano posuto fare questa minuta per satisfare ala da de la Signoria; ma dice bene, che lo Re he molto to a far parentato con Vostra Excellencia, e cusi la parte de li Baroni e molto piu la madre del Re, la qual

piu volte ha voluto parlare con esso Capelano, e demostrava essre tanto desiderosa de questa cossa, quanto dir si potesse; e dice, che ora seria lo tempo de ultimare questa cossa, per quello udira Vostra Excellencia de sotto.

Item me ha dicto, che lo Papa de III giorni havanti, che loro si partisano de Ungaria, scripsi uno breve al prefato Re, quali li fu lecto per lo Veschovo de Candia, et continera dicto breve questo in sobstantia: Como lo Papa havea inteso da piu parte digne de fede, che la sua Maesta havea facto pace con lo turcho ad instantia et sugestione di Veneciani, la qual cossa li era molesta, quanto dir si potesse, e che da hora luy lo confortava, et carichava a ronpre dal pace, e capituli, che li fuse intervenuti, et si li era alcun vinculo de sacramento, che da mo, lo Papa lo absolvea et liberava da omni vinculo, confortandolo ala dicta impresa, che dal canto suo non li mancharia etc. Lo prefato Re li fece una risposta; forsi non mancho, savea, cha la proposta, e dixe: che le ben vero, che li Ambassadori del turcho sono stati da luy, e gli ano offerto honorevoli partiti, vogliando luy far pace; ma che luy non lia voluti acceptari, ne faria una tanta cossa senza saputa de la sua Santita, he ben vero, chel si doleva grandamente, che metando luy, non solo lo stato; ma la persona propria, ascoto per questa impresa, chel fuse si mal adiutato, quanto le, e che advisava sua Santita, che non si fazando altramente provisione, che sia facto fin qua, quando vedara non poter far altramente, fara como potera. La Signoria ha saputo tute queste cosse dal Veschovo de Candia, e non credo gia, chel Papa fuse contento, chel a Signoria lo sapese.

Apresso me ha dicto lo prefato Capelano, che ala partita loro, lo Re de Ungaria havea mandato duy soy Capitanij. uno Paniano et un altro Rosgoniano, con cavali V mille in Bosna, per piglare lo stato del ducha Stefano; item per piglare quelle terre, le quale si sono date noviter ala Signoria. de le qual scripsi per una mia de X. de questo, chiamata la Montagnia de Cranea, e lo paese si domanda Narentha, e dice, che lo Re ha deliberato omnino de haverle, perche sono de Raguseij, che sono soy censualy, in suma custuij tiene, che habia asequire guerra tra lo Re e la Signoria, e sil non fuse

la speranza de haver adiuto da la Signoria, non seria stato tanto.

La prefata Signoria ha facto una risposta a questa Ambassadore del Re de Ungaria, qual he venuto noviter con lo Veschovo de Candia, per domandar dinari, secondo le conventione de de la liga loro etc., qual he stata questa, como he vero, che li debano dare ducati LX milla l'ano, li qual si debono spendre secondo richidera il bisogna de la dicta inpresa. Quindi loro considerando essere maior bisogno defendere questa inpresa dal canto da mare, cha dal canto de Ungaria, dove non sie facto may alcuna cossa digna: hano deliberato questo primo tempo fare una armata potentissima et etiam mandare gente asay da cavalo et a pede in la Morea, quindi essando loro gravati de tante spese, sano, chel prefato Re stara patiente, quando da loro non havese quello sopsidio, seria da lor volunta, tuta via lo confortano, chel vada dal nostro Signore lo Papa, lo qual non havando altra spesa, lo potera meglio subvenire, cha loro; poy ala tornata sua seriano in siema aparichiati a far omni bene possibile e con questo l'ano licentiato, ma li ano tolto li tre quarti de la speranza de darli piu dinari, ne si crede gli, ne diano piu, la Vostra Excellencia ha mo inteso il tuto.

Io scripsi l'altro giorno ad Vostra Excellencia, como Pantolfo, fratel del pretenso Archiepiscopo de Zenua era andato con XII persone ad Ferara, et havea con luy duy bandezati etc. ho inteso, che uno si domanda D. Petro dal Careto, non so, sil sia quelo dal Zengio, non eri l'altro lo prefato Pantolfo torno qua ad Venetia, et dixe alo amicum, che era stato a Ferara et havea parlato con lo ducha de Modena, qual gli havea facto grande careze et acoglianze, e sperava, chel pochi giorni li facti soy passarano bene, altro dice, non li pote cavare, perche non si demoro qua niente, e torno a Padua, dove e lo pretenso; lo amicum he andato a far la festa con lo conte Carlo, e poy venira ad Padua lio dicto, chel faza de intendre alcuna cossa, e cusi fara lo prefato Ducha de Modena per mostrare, chel faza asay fazendo, ha facto invitare lo Ambassadore del Soldano ad andar da luy; perche havea ad parlare con esso; ma luy non glia voluto andaro, perche dice, non

haver comisione dal Soldano, si non ala Signoria, ma per compiacere al prefato Ducha, e etiam per speranza de haverne qualche comodita. Gli a mandato uno de li soy famegli, qual he de li Mamaluchi del Soldano, et he pavese da Chiastezo, ma he renegato et ha mogliere e figloli al Cairo, et fu regazo de talian Furlano, e glia mandato adonare duy gati dal moscho ho Zibeto uno Baboyno.

Del turcho non lie altra nova, salvo, che noviter luy ha facto uno Re in Bosna, lo qual si domanda lo Re Mathia, e fu gia Barone de l'altro Re de Bosna, mo he renegato e ha mogliere ad Constantinopoli. Lo prefato turcho, pieno de omni malitia, si tiene habia facto questo Re, non ad altro fine, salvo, che vedendo luy, non poter haver Iayza et senza essa non poter tenere la Bosna sicuramente; ha pensato far questo Re novello ad cio, chel paya al paese, haver lo suo antiquo governo; e perche Iayzi he naturaliter ynimica de Ungari, vol temptare, si per questa via la potese far sottometre al dicto Re, che per consequens seria poy sobiecta al turcho. Altri vogliano dire, chel cerca pace con omni homo, per chel si vede inhabile de la persona, et dichano, chel suo figlolo maior Armorato, ha robato la mogliere del Bassa de Romania, qual he homo sapientissimo e lo governo del turcho, e la conducta in la Natalia, et havendo mandato lo prefato turcho per suo figlolo, gli ha risposto, che may venira da luy, fin chel tenga in casa, lo predicto bassa de Romania pur questa brigata tiene, chel turcho habia sapientissimo consiglio, et incominzano adesso ad credere quello, che piu volte questa estate io dixi, con alcuni de loro gentilhomini, il fu qua uno Raguseo per parte lo turcho, non in forma de Ambassadore, ma de famiglio secreto, del qual fin alora advisay Vostra Excellencia, per pratichare la pace, et offeriva a questa Signoria per parte lo turcho, volerli dare la Morea libera. La Signoria glie diede bona audientia, e promesili, si luy operava questo, che lo voleano, far gentilhomo de Venetia et darli una intrata de ducati mille al anno, apresso ne viene uno altro del Signor de Sancta Maura, che dixe lo simile, dopoy non hano may havuta risposta, et credesi venisero per spioni ad vedere, che preparamenti loro faciano; ma luy li ha dato bone parole

tanto, che ha facto li facti soy in la Natalia con Uso Casano e lo Caramano, qual ha disfacto del mondo e tolto li la Cilitia, e cusi ha delezato la brigata, a suo modo; e non si avede la brigata, che como il daese via ad altri pur uno castelo, il perderia quanta reputatione ha aquistato fin hora.

Questa brigata non si trova gia, ben contenta chel Magnifico Roberto habia dato Cesena al Papa, et ha lo prefato Magnifico Roberto perduto asay de la reputatione sua de qua, perche quando il si fuse defeso. Si crede per alcuna via secreta, ho de dinari, ho del Conte Carlo lo haveriano adiutato, hano mandato stara V cento de formento e dinari a Madona Ysotta, e gli anno mandato Messer Bertuzo Contarini a confortarla, che non li mancharono de cossa alcuna, temendo loro, che non faza lo salto de Cesena, in Signoria con lo Papa a lo intrinseco, non lie tropo benivolentia, e non sono poncto contenti, che luy acumula tanti dinari, ne si faza si grande, como il fa, altro non lie al presente digno de notitia; me ricomando a Vostra Ill. Signoria. Venetia die XXIII. Decembris 1465.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi et Exc. Domino D. Duci Mediolani, Papie, Anglerieque Comiti etc.

(Milánói állam ltár.)

232.

1465. A velenczei államtanács megbízása Giustiniani Bernát Rómába menendő követe részére a magyarországi követnek szemmel tartása tekintetéből.

MCCCCLXV. die VIII. Januarij.

Commissio Viri Nobilis Bernardi Justiniano, Militis, Oratoris ituri ad S. Pontificem.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

.... Quemadmodum nosti, proximis diebus huc venit quidam Dominus Georgius Prepositus Quinque-Eccle-

siarum, Decretorum Doctor, Orator Serenissimi Regis Hungarie, ad Summum Pontificem profecturus pro impetrandis subsidijs anni futuri contra Turcum, quibus mediantibus exterminari possit, non autem, ut fiat, sicut hactenus factum est, ut sicut asserit Sua Majestas, semel ab istis laboribus et angustijs liberari possit, quemadmodum ex copia effectus expositionis sue, nobis facte, his implicite, videre poteritis. Nos quoque ipsi Oratori respondere deliberavimus, sicut per copiam, quam ad ampliorem informationem jam his insertam mittimus, videbis. Reddimur vero certi, quod Orator ipse, qui jam bonis diebus hinc discessit, ante tuum appulsum Romam, istuc attigerit, fueritque cum Romano Pontifice, pro impetrandis auxilijs antedictis, quam ob rem volumus, quod ab ipso Oratore intelligere studeas, quid ipse fecerit cum Summo Pontifice, apud quem volumus, quod omnem favorem nomine nostro impendere debeas ipsi Oratori, ad patefaciendam benevolentiam et affectionem nostram in Majestatem Hungarie.

Verum si a Pontifice Maximo requisitus esses, seu forte a Reverendissimis Cardinalibus deputandis per eum, de presidijs et favoribus per nos anno isto proximo prestandis Regie Majestati Hungarie, est nostre intentionis, et volumus, quod justificare debeas rem istam cum gravissimis et importabilibus impensis, quas passi sumus et patimur in presenti, sicut es amplissime informatus, et quod non habes a nobis circa hoc aliud in mandatis. Quoque nobis pro summis necessitatibus nostris omni vire succurrendum est, prestandique sunt favores, quibus mediantibus magnitudinem tanti belli, totque expensarum nobis impossibilium, tolerare possimus.

De quanto in premissis omnibus fueris executus, et in dies occurret, studiosus eris continuis tuis litteris nos certiores efficere.

+ 93 — 20 — 15.

(Velenczei államkönyv 129. l.)

233.

1465. A velenczei államtanács saját követétől, a bánnénak Clissára vonatkozó magyar királyi kiváltság levelei iránt értesítést kíván.

MCCCCLXV. die XXIII. Januarij.

4 Sapientes Consilij
4 » t. f.
» Ordinum

Reddite sunt nobis littere vestre, quibus nostro Dominio significastis, que vobis dicta et oblata fuerunt per Comitem Juannum in negotio Clisij; que vestra significatio nobis admodum grata fuit. Laudantes proinde solitam diligentiam et prudentiam vestram, vobis cum nostro Consilio Rogatorum respondemus, quod quanquam intelligamus ejusmodi locum pro statu nostro vehementer facere, tamen quia nobis sepe dictum fuit, istam Magnificam Bannissam privilegia a Corona Regia habere, quibus locum illum ad libitum alienare potest: vellemus a vobis certiores fieri, si ita est, quod eadem privilegia habeat; quamobrem vobis mandamus, ut cum suprascripto Comite Juanno esse debeatis, eique dicere, nos ea in re Clisij propensos esse ad faciendum res gratas Magnificencie Sue; verum quia certiores fieri cupimus, si ejusmodi privilegia habet, instabitis hujusce rei certitudinem ab ipso Comite Juanne habere, et privilegiorum ipsorum exemplum nobis mittere, deque omnibus in re hac per vos actis, nos quamprimum et sine temporis intermissione certiores facere; nam habita responsine vestra hac in re, particularius vobis respondibimus, adeo, quod judicamus ipsam Magnificam Bannissam de ipsa nostra responsione contentam et satisfactam esse mansuram.

\+ 99 — 11 — 4.

(Velenczei államkönyv 131. l.)

234.

1465. A velenczei államtanács megbizza Cornaro Márkot, hogy Rhodusban lévő testvére által puhatolja ki a török által ajánlott békekötés módozatait és föltételeit.

MCCCCLXV. die XXVII. Januarij.

1 Consiliarius
Sapientes Consilij

... Quod attentis ijs, que per Virum Nobilem Andream Cornario ex Rhodo scripta sunt ad Virum Nobilem Marcum Cornario militem, fratrem suum, circa materiam pacis cum Turco, committatur eidem Ser Marco, quod respondere debeat fratri suo de receptione litterarum suarum, quoque si Orator Turci illuc se conferet, sicut se facturum dixit, adhibere debeat omne studium et operam, quod Orator ipse huc ad nos veniat, cum mandato circa pacem istam faciendam nobiscum et cum Serenissimo Rege Hungarie, ad quam pacem sumus et continue reperiemur prompti et bene dispositi. Quod si Orator ipse facere recusaret: intelligat tandem ab eo, modos et conditiones, cum quibus Turcus vult ad pacem devenire nobiscum et cum prefato Rege unite. Et demum quicquid in particulari habere poterit, circa rem hanc, subito per litteras suas significare fratri suo.

\+ 88 — 5 — 5.

(Velenczei államkönyv 135. l.)

—

235.

1465. A velenczei államtanács István sz. seböki fejedelem a cattaroi két erőd eladása tárgyában egyezkedni kiván.

MCCCCLXV. die XVII. Februarij.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Misit ad nostrum Dominium Dominus Ducha Stephanus Sancti Sa... Oratores suos, qui inter cetera, ...

ic Consilio lectum est, duo castella ad marinam et buccam ttari sita, offerunt, ne ad Turcorum, seu aliorum manus niant. Et quia maxime facit pro statu nostro, ultimam eorum entionem intelligere: vadit pars, quod Collegium habeat ertatem practicandi cum ipsis Oratoribus et ect., et cum eo, od habebitur, veniatur postea ad hoc Consilium pro deliranda conclusione illius et ect.

\+ 117 — 1 — 0.

(Velenczei államkönyv Doc. I. 135. l.)

236.

165. A velenczei államtanács Venerio Ferencz által Mátyás királyt a törökkel kötendő béke tárgyában és ujonnan választott tengernagyja iránt tudósitja.

[CCCCLXV. die XXI. Februarij.

Ser Francisco Venerio Oratori in Hungaria.

apientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Volumus, quod his habitis, detis operam adeundi presentiam Regie Majestatis Hungarie. dicendo sibi, od scimus ad nostrum officium pertinere, que nobis occurnt, maxime tangentia Majestatem Suam et nos secum comucare. Credimus namque Serenitatem Suam optime recordari, quanto per vos sibi dici fecimus, nobis fuisse promotum r medium Domini Leonardi Despoti de Sancta Maura, buisse a Flambulario Janine de dispositione Turci, veniendi pacem; et de quanto etiam Regia Majestas per vos circa ateriam istam nobis responderi fecit, quod in substantia fuit, od ut res ista posset intelligi, commemorabat locum Ragusij o tercio loco tractande pacis, casu, quo Turcus ad eam denire vellet; in qua sententia concurrentes, expedivimus hinc ntium prefati Domini Leonardi, cum effecto predicto, ut diret ad Dominum suum, significaretque sibi, quod si Turcus cem optabit cum Serenissimo Rege Hungarie et nobiscum; ittere poterit Oratorem suum cum mandato Ragusium, vel

ad alium locum proximum; quoniam Regia Majestas et nos similiter mitteremus Oratores cum mandato ad locum predictum. Nuper autem acceperimus litteras ab ipso Domino Leonardo, quibus nobis significat, quod habito responso nostro, miserat nuntium suum ad Flambularium Janine, per quem sibi referri fecit, quantum circa rem istam a nobis habuerat. Quoque Flambularius ipse responderat sibi verbis generalibus et quod rediret pro factis suis. Ex quibus comprehendi potuit eum, sive Dominum suum non esse dispositum mittendi Ragusium legationem suam,' de quibus omnibus, ut diximus, officij nostri esse existimavimus Serenitatem Suam consciam reddere, ut de omnibus sicut nos, certior fiat; cui etiam notum esse volumus, quod eligimus horum Capitaneum nostrum generalem maris, quem cum bono numero galearum et navium expedire solicitamus, ut se unire possit cum alijs viribus Classis nostre ad oppositum hujus perfidissimi hostis; solicitamus quoque instaurare vires nostras terrestres in partibus Amoree et Albanie novis gentibus armigeris et peditibus ad illas partes mittendis et de alijs provisionibus facere, cum gravissimis et incredibilibus nostris impensis, ut ex parte nostra nihil pretermittamus eorum omnium, que a nobis fieri possint, et ita quanto possimus studio, hortamur et rogamus Majestatem Suam, quod ex latere suo faciat.

\+ 161 — 1 — 0.

(Velenczei államkönyv Dbc. II. 135. l.)

Ghymesi Forgách Ferencz, nagyváradi püspök, magyar historiája [illegible] Forgách Simon és Istvánfi Miklós jegyzéseikkel [illegible] Eszterházy-féle kéziratból közli Majer Fidél. Bevezetés Toldy Ferencz[illegible] Egy kötet. (Monum. Script. 16. kötet.) 1866. LXXXVIII és [illegible] lap. [illegible] frt.

Baronyai Decsi János magyar históriája 1592—1598. A szerző [illegible] Toldy Ferencz. Egy kötet. (Monum. Script. 17. kötet.) 1866. [illegible] 628 lap. 2 frt.

Késmárki Thököly Imre naplója 1676—1678 évekből. Közli Thaly [illegible] Egy kötet. (Monum. Script. 18 kötet.) 1868. XII és 169 lap. 1 frt 20 kr.

Késmárki Tököly Imre naplója 1693—1694 évekből. Az eredeti [illegible] Nagy Iván. Egy kötet. (Monum. Script. 15 kötet.) 1863. VIII és [illegible]

Késmárki Tököly Imre naplói, levelezőkönyvei és egyéb emlékezetes [illegible] kötetben. Közli Thaly Kálmán. I. kötet 2 részben: K. Thököly [illegible] némely főbb híveinek (Dobai Zs., Sándor G., Bay M., [illegible]) emlékezetes írásai. 1686—1705. II. kötet: Levelező könyvei és egyéb [illegible] írásai. (Monum. Script. 23. kötet két részben, 24. kötet.) 1867—[illegible] 784 lap, II. XVI és 707 lap. 7 frt.

Kritobúlosz: II. Mehemet élete. A magyar tudományos akadémia [illegible] sága által kiadott görög szövegét ugyannak másolásából fordította [illegible] roly. Egy kötet. (Monum. Script. 22. kötet.) 1875. X és 178 lap. 2 frt.

Történelmi naplók. 1663—1719. Ottlyk György önéletírása. — [illegible] naplója az ónodi gyűlésről. — Gr. Teleki Mihály és Pápai János [illegible] követségének diariuma. — Ifj. Teleki János havi krónikája. — [illegible] töredéknaplója. — Ritter György János soproni emlékirata. Egy kötet. (Monum. Script. 27. kötet.) 1875. XXXII és 607 lap. 4 frt.

HARMADIK OSZTÁLY: ORSZÁGGYŰLÉSEK.

MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉSI EMLÉKEK, történeti bevezetésekkel, Fraknói [illegible] mótól.) Első kötet: 1526—1536. Budapest, 1874. XXXII és 550 lap. [illegible] *Monum. Comitialia. I köt.* — Második kötet: 1537—1545. Budapest, 1875 [illegible] 5 frt. *Monum. Comitialia. II. kötet.* — Harmadik kötet: 1546—1556. Budapest [illegible] *Monum. Comitialia III. köt.*

ERDÉLYI ORSZÁGGYŰLÉSI EMLÉKEK történeti bevezetésekkel Szilágyi [illegible] dortól. I. kötet. 1540—1556.

NEGYEDIK OSZTÁLY: DIPLOMACZIA.

MAGYAR DIPLOMACZIAI EMLÉKEK, az Anjou-korból, szerk. Wenzel G[illegible] Első kötet: 1268—1341. Budapest. 1874. XXX és 452 lap. [illegible] — [illegible]sodik kötet: 1341—1370. Budapest, 1875. XXX és [illegible] lap. [illegible] *Monum. [illegible] Kezen I., II. kötet.*

[illegible] 1877. Nyomatott az [illegible] nyomdájában.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
OCT 2 0 1970

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK KIADÁSAI

Kaphatók saját könyvkiadó-hivatalában (Akadémia épületben) és minden könyv[illegible]

ARCHIVUM RÁKÓCZIÁNUM. II. Rákóczi Ferencz Levéltára, bel- és külföldi [illegible] rákból bővítve. I. Oszt. Had- és belügy, szerkeszti *Thaly Kálmán*. I. köt. [illegible] Ferencz fejedelem Leveleskönyvei, levéltárának egykorú lajstromaival 170[illegible] XXVIII és 668 l. — II. 1707—9. XXVIII és 656 l. — III. 1710—12. X és [illegible] Pest 1873—4. Mindenik kötet ára 2 frt. — IV. kötet. Gróf Bercsényi Miklós [illegible] Rákóczi fejedelemhez I. köt. 1704—1712. Közli Thaly K. 1875. XII és [illegible] Egy ntóirati táblával. Ára 3 frt 60 kr.

— — II. Oszt. Diplomatia I. II. köt. Angol diplomatiai iratok [illegible] levéltárakból közli *Simonyi Ernő*, Pest 1871—72. 620; 671 l. Egy-egy kötet ára [illegible]

II. Rákóczi Ferencz Önéletrajza és »Egy keresztény fejedelem áhítatai« [illegible] munkája. Budapest, 1876. VIII. 389. l. Ára 2 frt.

TÖRÖK-MAGYARKORI TÖRTÉNELMI EMLÉKEK. Első osztály: I. II. [illegible] mányok a hódoltság történetéhez Magyarországon. Szilády Áron [illegible] lágyi Sándortól. I. II. köt. 1863. XXX és 458 és 450 l. 4 frt.

— — — III.—IX. köt. 1868—73. Török-magyarkori Állam-[illegible] ezrek, és jegyzetekkel ellátták, Szilády Áron és Szilágyi Sán[illegible]

I.—VII. k. 1868—73. mindenik kötet 2 frt.

A kilencz kötet együtt megrendelve 15 frt.

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁR. A történelmi bizottság [illegible] közli *Toldy Ferencz* I—XXI. kötet. 1856—1875. 8-rét. Ára a 21 kötet[illegible] véve 14 frt. Egyenként egy-egy kötet ára 80 kr., kivévén a XX. és XXI. [illegible] egyenk ára 1 frt 80 kr.

MAGYAR LEVELES TÁR. I. köt.: Négyszáz magyar levél 1504—1560. [illegible] Ágostontól. XX. és 482 l. [illegible] táblával 4 frt [illegible]

FEJÉR GYÖRGY MAGYARORSZÁGI OKMÁNYTÁRÁNAK betűrendű tárgymutató[illegible] Czinár Mórtól. XVI és 549 l. 2 frt.

ÉVMUTATÓ Fejér György Okmánytárához. Knauz Nándor által. [illegible]

HUNYADIAK KORA MAGYARORSZÁGON Gr. Teleki Józseftől. I—V. [illegible] és X.—XII. köt. Mindenik kötet ára 3 frt 50. kr. — (VI. köt. [illegible])

PAULER GYULA. Wesselényi Ferencz nádor és társai összeesküvése 1664—1671. [illegible] kötetben. 1876. Kis 8-rét. I. Köt. X és 412 lap, — II. köt. 430 lap. Ára [illegible]

MAGYARORSZÁG HELYRAJZI TÖRTÉNETE. Főtekintettel az egyházi [illegible] vagyis a nevezetesebb városok, helységek, s azokban létezett egyházi [illegible] püspök-megyék szerint rendezve. Rupp Jakabtól. Első kötet [illegible] Az esztergami egyháztartomány a hozzá tartozó püspökmegyékkel [illegible] 1870. XVIII és 307 l. 1 frt.

— — Második kötet: Az egri érseki egyháztartomány, a hozzá tar[illegible] püspöki megyékkel együtt. Pest 1872. XIV és 473 l. Ára [illegible]

— Harmadik kötet: A bácsival [illegible] gyé. 1876. XV. és 373. lap. Ára 1 frt 60 kr.

BUDA-PEST és környékének helyrajzi története. Rupp Jakabtól. [illegible] Pest 1868. 306 l. 50 kr.

ACTES ET DOCUMENTS pour servir à l'histoire de l'Alliance de Georges Rákóczi Prince de Transylvanie, avec les Français et les Suédois dans la Guerre [illegible] sont publiés par A. Szilágyi. 1874. In 8. VI-491, [illegible] 7 frt 60 kr.

FRAKNÓI V. dr. A magyar országgyűlések története. 1526—1536. I—III. [illegible] (I. köt. VIII és 295 lap. — II. köt. 168 lap. — III. köt. 173 lap.) Ára [illegible]

MAGYAR

DIPLOMACZIAI EMLÉKEK.

MÁTYÁS KIRÁLY KORÁBÓL.

MÁSODIK KÖTET.

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR
TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

NEGYEDIK OSZTÁLY.

MAGYAR DIPLOMACZIAI EMLÉKEK

MÁTYÁS KIRÁLY KORÁBÓL.

MÁSODIK KÖTET.

BUDAPEST, 1877.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALÁBAN.

(Az Akadémia épületében.)

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR
DIPLOMACZIAI EMLÉKEK.
MÁTYÁS KIRÁLY KORÁBÓL
1458—1490.

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA

MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTÉK

NAGY IVÁN ÉS B. NYÁRY ALBERT.

M. AKAD. TAGOK.

MÁSODIK KÖTET.

BUDAPEST, 1877.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALÁBAN.

(Az Akadémia épületében.)

v.2

ELŐSZÓ.

Az I. Mátyás király korára vonatkozó »Magyar Diplomacziai Emlékek« ezen II. kötete az 1466—1480. évekből 295 levelet foglalt magában.

A miket az I. kötet előszavában elmondók vagyunk, nagyobbára ide is illenek. Jelen kötet tartalmát is azon emlékek képezik, melyeket az Akadémia Történelmi Bizottsága által Olaszország levéltáraiban lemásoltatott anyaghalmazból kellett kiválogatnunk. A nápolyi »Gran Archivio«-ból Óváry Lipót másolata szerint az 1474—1480 évekből csak is 15 darab jutott e gyüjteménybe. A modénai levéltár b. Nyáry Albert másolata szerint az 1480. évhez 4 darabot szolgáltatott. A többit, tehát a kötet zömét a velenczei államkönyvek és majlandi államlevéltár szolgáltatá. Mindkét helyen Mircse János ur teljesité részint maga, részint megbizottja által a másoltatást. Aránylag tehát e két levéltárból nyert anyag képezte a szerkesztés legfőbb gondját, s — őszintén bevallva — okozta egyszersmind a legtöbb nehézséget. A másolatok jóitatlansága (incorrectsége) gyakran meghiusitott minden igyekezetet arra nézve, hogy hibátlan szöveget adhassunk; a hozzávetés vajmi könnyen tulhajtó szabadosságával való éléstől pedig tartoztatott a hű-

séghez való ragaszkodás, ennélfogva a kétes helyeknél a nem biztos helyettesités (suppositio) helyett tanácsosabbnak tartók a kételyt jelző kérdőjelnek használatát, vagy a kipontozást; — és csak is ott, hol biztos támpontra volt fektethető a javitás, vettük azt igénybe, mint például a 225. levélnél a 326. és 327. lapokon, hol a kéziratban levő *farrecta*, *jarecta* szó helyébe Du Cange szótárának tekintélyénél fogva igazitók azt s a r e c a (v. sarica) szóra, mely ruhafélét jelentvén, a szöveg kivánt értelmével egybehangzik.

Előfordult oly eset is, hogy a másolt levél kelete (évszáma), bizonyosan az egyik vagy másik másoló tollhibajából eredve, ellentétben állt a levélben foglalt és ismert historiai tények idejével. Ily esetben vagy jegyzetben jelölők meg a hibát, vagy a gyüjtemény végére a toldaléknak hagyók fel a levelet.

Végre meg kell jegyeznünk, hogy számtalan terjedelmesebb levélből, melyek nemzetünk és hazánk történetére nem vonatkozó tudositásokat tartalmaztak, az eféléket kihagyván, és ezt kipontozásokkal is megjelölvén, csak is azon sorokat tartottuk hivatásunknak közleni, melyek történelmünkre vonatkoznak, vagy azzal némileg kapcsolatban állanak.

Budapest, dec. 30. 1876.

TARTALOM.

		Lap
1.	1866. A velenczei államtanács utasítása István szentsebőki fejedelemhez küldött követe Molino Peter részére . .	1
2.	— István szentsebóki herczeg folyamodványa a velenczei köztársasághoz viszonyainak részletes tudósításával .	4
3.	— Gerardus Collis Blankát a majlandi fejedelemnőt a velenczei állam hangulatáról, többi közt a török ellen tett készületektől tudósítja	7
4.	— A velenczei államtanács határozata a szentsebőki fejedelem kérelmei tárgyában, kiköttetvén, hogy a magyar király alatt maradjon	8
5.	— A velenczei államtanács válasza és utasítása Venerio Ferencz magyarországi követéhez a török elleni készülődések ügyében	9
6.	— Kivonat Gerardus de Collisnak Blanka milánói fejedelemnőhez irt követi jelentéséből a velenczei török ügyekre és a bosznyák és dalmacziai ügyekre vonatkozólag	12
7.	— Gerardus de Collis követi jelentése a milánói fejedelemnőhöz a velenczések által a törökkel tervelt békekötés állásáról	14
8.	— A velenczei államtanács utasítása magyarországi követe részére a török ügyben	16
9.	— A velenczei államtanács válasza Venerio Ferencz magyarországi követéhez a török ügyekben stb. . . .	17
10.	— A velenczei államtanács válasza a magyar király követének főleg a raguzaiakra vonatkozólag	19
11.	— A velenczei államtanács utasítása magyarországi követe részére, melyben a magyar királyt a török elleni háborúra ösztönöztetni és a pénzsegély iránt igéretekkel kecsegtetni kivánja	20
12.	— A velenczei államtanács válasza a magyar király követének, a ki római útjából visszatérve kihallgatást nyert a köztársaságnál	22

Lap

13. 1466. A velenczei államtanács Venerio Ferencz magyarországi követét körülményes és gyors jelentések végett sürgeti 24

14. — A velenczei államtanács Venerio Ferencz magyarországi követét a törökkel kötendő béke pontok iránt tájékoztatja 2

15. — Gerardus de Collis velenczei követnek a milánói fejedelmekhez irt tudósításából magyarországi dolgokra vonatkozó kivonat 2

16. — Gerardus de Collis velenczei követ a milánói fejedelmeket hosszú levelében többi közt a magyar követ megérkezéséről stb. is tudósítja 2

17. — A velenczei államtanács válasza a magyarországi követ részére a török ügyekre és főleg Klissára vonatkozólag. 2

18. — A velenczei államtanács levele Marcello Jakab Spalatói kapitányhoz, melyben a magyar hadsereg, és az özvegy bánné irányában követendő eljárásról értesíti . . . 3

19. — Gerardus de Collis milánói velenczei követnek leveléből Magyarországot érintő kivonat 3

20. — A velenczei államtanács válasza a magyarországi követhez 3

21. — Gerardus de Collis milánói követ Velenczéből a milánói herczeget az olasz fejedelmektől a Török ellen megszavazott pénzbeli segélyezésről, s Mátyás királynak csehországi háborújára vonatkozólag, értesíti . . . . :

22. — A velenczei tanács a törökkel békességet kötendő, küldöttje számára menlevelet kiván a töröktől s az e végből Konstantinápolyba küldött Michiel Antal követét odautasítja, hogy az említett békét, lehetőleg a magyar királylyal egyetértve kösse meg . . . . . .

23. — A velenczei államtanács levele Venerio Jakab követéhez a törökkel kötendő béke ügyében, az említett követnek meghagyván, hogy az illető békét csakis Mátyás király hozzájárulásával kötheti meg . . . . . .

24. — A velenczei államtanács válasza a pápai követ részére a török ügyekre vonatkozólag . . . . . .

25. — Gerardus de Collis tudósítása a milánói fejedelmekhez a török hadi dolgokról s végül István boszniai herczeg tervezeteiről . . . . . .

26. — A velenczei államtanács utasítja a Spalatói kapitányt, hogy a boszniai egykori királynénak szép szóval más tartózkodási helyet szerezzen. . . . . .

27. — Gerardus de Collis levele a milánói fejedelemhez, melyben többi közt a töröknek a magyarok elleni támadását érinti 4

Lap

6. Gerardus de Colles követségi jelentése a milánói fejedelemhez a magyar-velenczei viszonyokról a török ügyekre vonatkozólag 46
Gerárdus de Collis követségi jelentése a milánói fejedelemhez, melyben a többi közt a Magyar viszonyokról is adatokat közöl 48
7. A velenczei államtanács levele Mátyás királyhoz a törökkel tervelt békekötés viszonyairól, és a velenczei köztársaság által a török ellen készített tengeri hajóerőről. 50
Gerardus de Collis követi tudósítása a milánói fejedelemhez, melyben magyar ügyekre vonatkozólag a következők olvashatók 52
A velenczei államtanács a császár és magyarországi követek előtt szokása szerint a török elleni sok költségbe kerülő készülődéseivel mentegetvén magát, egyszersmind az olasz államoktól irányában ápolt gyanusításokat is magától elhárítani igyekezik 53
A velenczei államtanács Mátyás király követének adott válasza török elleni segély és a törökkel kötendő béke tárgyában 56
A velenczei államtanács Mátyás király követével, ki a római udvarhoz volt menendő, a törökkel kötendő béke tárgyában közli szándékait; a római pápánál pedig követségi eljárásában gyámolítását igéri, stb. 57
A velenczei államtanács követei által a római pápát a töröknek Albánia elleni hadi mozgalmairól, továbbá a magyar király és a török közt kötendő béke-tervezetről tudósítja 59
Gerardus Collis követi jelentése a milánói fejedelemnőhöz nagy részben török ügyekről, melyek némileg a magyar-velenczei ügyekre is felvilágosítólag vonatkoznak. 61
A velenczei doge Moro Kristófot Mátyás királyhoz követségbe küldvén, általa tudatni kivánja, hogy a pápához küldött magyarországi követet gyámolítani fogja; a török ellen Mátyás királyt támadásra hivja fel, pénzzel azonban nem segítheti; végre a klissiai bán háborgásai iránt panaszkodva ezt megintetni kéri . . . 64
Botta Lénárd milánói követ Velenczében, a milánói herczeget a Nápolyba menő magyar nászkiséretnek Velenczében való megérkezéséről tudósítja 66
A velenczei köztársaságnál levő követ levele a milánói fejedelemhez többi közt magyarországi hirekről is . . 67
Gerardus de Collis követségi tudósítása a milánói udvarhoz, melyben magyar ügyekről csak a következők foglaltatnak 68

Lap

41. 1467. A velenczei államtanács levele Diedo Ferencz magyarországi követéhez az erdélyi fölkelés, főleg pedig a Mátyás király által a törökkel kötött fegyverszünet tárgyában 69

42. — A velenczei államtanács magyarországi követét a törökkel kötött fegyverszünet irányában követendő eljárásról értesíti 71

43. — Gerardus de Collis követségi tudósítása a milánói udvarhoz, melyben a magyar király és boszniai ügyekről szóló híreit is közli 7

44. 1468. Gerardus de Collis a milánói herczeget tudósítja, hogy a velenczések csatlakozván a magyarok által a törököktől kieszközlendő békekötés reményében, ennek elérése végett most magok küldöttek a szultánhoz követet, ki, ha egyébként nem lehetne a magyar király kizárásával kössön békét. Állítólag e béke már meg is van kötve . 7

45. — Gerardus de Collis a milánói fejedelemhez irt követi jelentésében említi a törökkel megkötött béke hirét, és a magyar király elleni boszniai lázadást 75

46. — Collis Gellért, milánói követ Velenczében a milánói herczeget tudósítja, hogy a Velenczések Mátyás királyt gyanúsítják, miszerint Firencze kozbevetésével az olasz ligához csatlakozott Velencze ellen, s a török szultánnal titokban békét kötött. A pápa a ligától a török ellen pénzt sürget. A nápolyi király és Firencze a törökkel békét kötendők, Konstantinápolyba követet küldöttek . 76

47. — Gerardus de Collis követségi jelentése a milánói udvarhoz, melyben a magyar-török békekötés viszonyairól körülményes tudósítást tesz 78

48. — A velenczei államtanács Diedo Ferencz magyarországi követe által sürgeti a magyar királyt a törökkel való béke megkötésére, melyre annál hajlandóbbnak véli a törököt, mivel Velencze az olasz fejedelmekkel már egyezségre lépett 81

49. — A velenczei államtanács Diedo Ferencz magyarországi követét utasítja, hogy a Mátyás király által a törökkel kötendő békére nézve a régiebb békepontokhoz ragaszkodjék 83

50. — Gerardus de Collis követ a milánói herczeget többi közt arról tudósítja, hogy a magyar király nem készül a török ellen, de a pápa rábeszéléseí folytán a cseh királyt fogja megtámadni 84

51. — Gerardus de Collis követi jelentéséből kivonat a magyar királynak csehországi hadjáratára vonatkozólag . . 85

Lap

1468. Kivonat Gerardus de Collis milánói követnek jelentéséből a magyar királynak csehországi háborújára és a törökkel kötött békére vonatkozólag 86

— Gerardus de Collis velenczei követ jelentése a milánói udvarhoz, melyben a töröknek Boszniából Zara felé való portyázását és a magyar királylyal való viszonyait is érinti 86

— Gerardus de Collis követ, a milánói herczeget a többi közt a bosnyákországi törököknek a magyar terület alá tartozó dalmáczíai részekre való becsapásáról tudósítja. 87

— Gerardus de Collis velenczei követnek a milánói fejedelemhez irt követi jelentéséből kivonat Mátyás királynak Váradon tartott országgyüléséről és a török követ érkezése iránt szállongó alaptalan hirekről 88

— A velenczei államtanács üres udvariasságból álló válasza a magyar király követeinek 89

— Kivonat Gerardus de Collis követségi jelentéséből a törökkel kötendő békére és a boszniai mozgalmakra vonatkozólag 90

— Gerardus de Collis a milánói udvarhoz irt követi jelentésében többi közt érinti a törökkel kötött békét és Magyarországban Mátyás király ellen támadt elégtelenek fejeit 91

— Gerardus de Collis követségi jelentése a milánói udvarhoz a magyarországi viszonyokról, s végül az olaszországi liga ügyekről 92

— Gerardus de Collis követségi jelentése a milánói udvarhoz, melyben a Pápa szándéklatain, a törökkeli békén kivül a magyarországi ügyekre is kiterjeszkedik . . 94

— Gerardus de Collis a milánói herczeget terjedelmes jelentésében a m. király készülődéseiről tudósítja . . 96

— A velenczei államtanács válasza gróf Frangepán István követeinek Modrus és Segna védelmeztetése ügyében udvarias igéretekkel 96

1469. A velenczei államtanács válasza a Cilly grófnőnek krisztus ruhája és egyéb ereklyék megváltása és a törökkel kotendő békealkudozások tárgyában 98

— A velenczei államtanács Sanudo Ferencz római követe által kéri a pápát, hogy Mátyás királyt a cseh király ellen viselt háborúnak mellőzésével a veszélylyel fenyegető török elleni hadjáratra ösztönözze 99

— A velenczei államtanács határozata a Mátyás király követéhez küldendő követek iránt, kik Mátyás királynak a török elleni hadjáratra való felkérésével megbizatnak 100

66. 1469. Moro Kristóf velenczei doge kövéti utasitása a segniai, corbaviai grófokhoz és esetleg a pécsi püspökhöz küldött Michiel Miklós követe részére, hogy különösen a két előbbit a török ellen erélyes ellenállásra nógassa és köztök e czélból a küldött hadi löszereket és ezer darab aranyat felossza 1

67. — A velenczei államtanács utasítja Sanudo Ferencz római követét, hogy a pápánál a segniai grófok követét a nyerendő segélyre nézve hathatósan gyámolitsa. . . . 1

68. — A velenczei államtanács meghagyja Jadra kormányzóinak, hogy a Bán és Sebenigo közt fenforgó villongásokat megszüntessék és egyáltalában a Bán háborgatásaitól a lakosokat megóvni törekedjenek 1

69. — A velenczei államtanács határozata a Sebenigo város védelmére küldendő gyalog csapatok tárgyában . .

70. — A velenczei államtanács a horvátországi bán és Sebenigoiak közti ügy elintézésére Mátyás királyhoz küldendő követet választ . . . . . .

71. — A velenczei államtanács Mátyás királynál panaszt emelvén a horvátországi bán ellen, hogy a velenczei dalmát részeket, kivált a Sebenigoikat pusztítja és dulja. öt megfenyíteni kéri . . . . . .

72. — Mátyás király Sforzia Ferenczhez követeket küld . .

73. — A velenczei államtanács Mátyás királyhoz Aymo Jánost követül választja és küldi . . . . . .

74. — A velenczei államtanács Aymo Jánost először követül küldi a császárhoz a trieszti és ligabeli ügyek tárgyában; azután a magyar királyhoz a török elleni hadviselés és a horvátországi bán garazdálkodásainak megszüntetése, a morlákok ügyének elintézése s a cseh vagy lengyel háború esetében való magatartás és Ferdinánd házassága tárgyában . . . . . .

75. — A velenczei államtanács római követével a török előnyomulásáról szóló hiteles levelet felhasználás végett közli.

76. — A velenezei államtanács a török ellenében Friaulba lovas és gyalog fegyveres erőt rendel . . . . . .

77. — A velenczei államtanács római követével ismétlőleg közli a közelgő török dulásairól szóló hireket, a pápa felbuzdítása végett . . . . . .

78. — A velenczei államtanács Aymo Jánost követül küldi a császárhoz és a magyar királyhoz a török elleni háborúra unszolás végett, különösen az utóbbi királyt Boszniában támadásra ösztönzi; végre a clissai bán és egy magán polgár adóssági követelése tárgyában utasitja .

Lap

1469. Bullatus Kristóf követségi jelentése a milánói fejedelemkez a török hadi mozgalmakról, Mátyás királynak Csehország ellen viselt háborújáról stb. 122

— Bullatus Kristóf követi jelentése a milánói fejedelemhez a velenczei, török és magyar ügyekről 125

— A velenczei államtanács Corrario Ferencz követének utasítást ad, hogy a pápát a török előnyomulása folytán szükségelt intézkedésekre sürgetőleg felhivja . . 127

— A velenczei államtanács levele a római pápához a közelgő török által fenyegető veszélyekről és ellene tett intézkedésekről 127

— A velenczei államtanács levele Sanuto Ferencz Rómában lévő követéhez, a török pusztitások tárgyában . . 128

— Bullatus Kristóf követségi jelentése a milánói fejedelemhez a török ügyekről és a magyar-cseh háborúról stb. . 129

— A velenczei államtanács válasza Michiel Miklós segniai követéhez, melyben István grófnak száz gyalogot igér . 132

— A velenczei államtanács Dávid zsidót megbizza Konstantinápolyban a béke iránti hajlam kikémlelésével . 133

— A velenczei államtanács levele a magyar királyhoz a horvát bán és sebenigoiak közti ügy tárgyában . . 133

— A velenczei államtanács követét, Sanuto Ferenczet a törökök fenyegető hadi mozgalmairól értesíti . . . 135

— A velenczei államtanács a segniai grófok és magyar király közt fenforgó ügyekre követének utasítást ad; ugyanez ügyben a követ megbizottját levélben utasítja. 135

— A velenczei államtanács Emmo János magyarországi követe által Mátyás királyt a török elleni hadra ösztönzi, és a segniai grófok ügyét ajánlja 137

— Kivonat a velenczei államtanácsnak a császárnál lévő titkárához irt leveléből 139

— A velenczei államtanács válasza római követéhez a pápának a magyar királynál a törökkel kötendő béke tárgyában tett közbenjárásáról 139

— A velenczei államtanács örömmel értesülvén a horvátországi bán elmozdításáról és másiknak helyettesítéséről, a török ügyben óvatos eljárásra inti követét, és egyszersmind utasítja, hogy a pénzsegély kérésre nézve az alkalmat elkerülni igyekezzék, legföllebb Horvátországra nézve hadi költségeknek egyharmadrészét ajánlván. Mátyás király házassági ügyére nézve előbbi utasításának megtartását hangsúlyozza; s végre a segniai grófok ügyére hivja fel figyelmét 140

— A velenczei államtanács Gonelli János követének a császár és Mátyás közti viszonyokra vonatkozólag válaszol 142

LECTION

			Lap
95.	1469.	A velenczei államtanács Lando Alajos követét az Újföld (nova terra) vajdájához a törökkel tervelt békekötés megkisérlésére utasítani szándékozott, de a sikerben nem bizván, a megbizatást felfüggeszté	143
96.	—	A velenczei államtanács Michiel Miklós zengi követét ottmaradásra inti, és a zengi grófoknak minden kitelhető oltalmat igér	144
97.	—	E velenczei államtanács római követével felhasználás végett közli a török előnyomulásáról szóló hireket .	145
98.	—	A velenczei államtanács Michiel Miklós követe által a zengi grófokat maguk oltalma érdekében egyetértésre inti, és a pápa által a magyar királynál érdekükben tett lépésekről tudósítja	146
99.	—	A velenczei államtanács tudósitja római követét, hogy a törökök elől lakosainak elmenekülése által pusztán maradt Segnia városát megőrzi; az maga Velencze fenhatósága alá ajánlá magát, de a magyar hadsereg azt elfoglalá	147
100.	—	A velenczei államtanács zengi követét helybenmaradásra utasítja azon okból, mivel Magyar Balázsnak összeütközéséről a követ elindulása után értesült . .	148
101.	—	A velenczei államtanács Justiniani Ferencz követe által a magyar király kapitánya által elfoglalt Zeng városának tudtúl adása mellett a zengi grófok ügyében a pápa közbenjárását kéri	149
102.	—	A velenczei államtanács Michiel Miklós követe által örömmel értesülvén a zengi grófok egyetértéséről és Zeng városának visszafoglalására intézett erélyes készületeikről, ezeknek hadi szerekkel segélyezését rendeli, s a magyar királynál közbenjárását igéri . . .	150
103.	—	A velenczei államtanács Michiel Miklós követét utasítja, hogy a zengi grófokat Zeng város visszafoglalásában segítse, de oly ügyesen és titkon, hogy miatta a magyar királylyal összeütközésbe ne keveredjék . .	152
104.	—	A velenczei államtanács római követét utasítja, hogy miután Segnia elfoglalásával a török Olaszország biztonságát veszélyezteti, a Frangepánok követét segítse, és a pápánál eszközölje, hogy a magyar királylyal egyetértőleg a törökkel békét kötni igyekezzék . .	153
105.	—	A velenczei államtanács Rómában székelő követét a Lengyel király követének gyámolítására utasítja . .	15
106.	—	A velenczei államtanács magyarországi követének meghagyja, hogy a zengi grófoknak kegyelembe vételét kieszközölni igyekezzék, nehogy kétségbeesésből a törökhöz való hajlásra vetemedjenek	15

Lap

1469. A velenczei államtanács Michiel Miklós zeng vidéki ügyviselőjét tudósítja, hogy a zengi grófok ügyében úgy a pápánál, mint a magyar királynál mindent elkövetett, hogy ez utóbbi a nevezett grófokat kegyébe fogadja 157

— A velenczei államtanács a német császárnál és saját közegeivel óvó intézkedésekről gondoskodik, nehogy a segélyeztetett Trieszt városa a magyarok kezébe jusson 158

— A velenczei államtanács Giustiniani Ferencz római követét értesítvén Frangepán Márton és Doymus személyesen tett kérelmeikről, — utasítja, hogy a pápánál oda hatni igyekezzék, hogy ez Mátyás királyt külön követ által Zeng város visszaadására és a grófok kegyelembe fogadására ösztönözze 158

— A velenczei államtanács válasza gr. Frangepán Márton nak, ki a magyar király ellenében Signoriától segélyt kért 159

— A velenczei államtanács részletes válasza Frangepán Mártonnak előterjesztett kérelmeire kölcsön és egyéb segély tárgyában 160

1470. Bullatus Kristóf követségi jelentése a magyar királylyal tartott beszélgetéseiről 162

— A velenczei államtanács Emmo János magyarországi követe által a török elleni háborút sürgeti, s egyszermind örömmel veszi tudomásúl, hogy a magyar kapitányok a köztársaság alattvalóinak megkimélésére utasíttattak 163

— A velenczei államtanács válasza Emmo János magyarországi követéhez, melyben a török elleni háborút hangsúlyozza, továbbá a zengi grófok ügyének pártolását ajánlja, s végre esetleg Mátyás király házasságához (ha ez a császár leányával megtörténnék) szerencse-üdvözletet kijelenteni kívánja 165

— Bullati Kristóf a milánói fejedelmet Mátyás királynak a velenczei köztársaság iránt viselt nehezteléséről tudósítja 167

— A velenczei államtanács válasza Emmo János magyarországi követéhez a Bullati Kristóf milánói követ bal sugalmazatai ellen szóló felvilágosításokról, a zengi grófok iránt tanusított kegyelemről és a csehországi hadjárat alkalmára a követség holtartózkodásáról . 168

— Kivonat Bullati Kristófnak a milánói herczeghez irt hosszadalmas és körülményes követi jelentéséből a magyar ügyekre vonatkozólag 171

118. 1470. A velenczei államtanács Emmo János követe által kéri Mátyás királyt, hogy Magyar Balázs kapitányát a Signoriához tartozó Auraniai terület dulásaitól eltiltsa

119. — A velenczei államtanács válasza Magyar Balázs követei részére, megigérvén a jó egyetértést, ha a magyar király parancsa szerint a kárvallottaknak minden javaik visszadását eszközli . . . . . .

120. — Magyar Balázs Bosnyák horvát-tótországi bán követeinek előterjesztései a velenczei Signoria előtt és az erre határozott válasz . . . . . .

121. — A velenczei államtanács határozata a császár megkeresése folytán a Magyar Balázszsal együttesen a török benyomulások ellen teendő intézkedések tárgyában .

122. — Az ostiái püspök és bibornok a milánói herczegnek ajánlja Katalin boszniai királyné követeit . . . .

123. — Gonzaga bibornok a milánói fejedelemnek segélyezés végett a boszniai özvegy királynét ajánlja . . . .

124. — A jeruzsalemi sz. keresztről czímzett bibornok boszniai királyné részére segélyre kéri fel a milánói herczeget .

125. — Nikodemus a boszniai királynét segélyezés végett ajánja a milánói herczegnek . . . . . .

126. — Katarina boszniai királyné levele Sforzia Galeaz Mária milánói herczeghez, melyben a követei által előterjesztendő segély megadásáért esedezik . . . . . .

127. — A milánói herczeg válasza a niczeai bibornokhoz a boszniai királyné segélyezése tárgyában . . . .

128. — A milánói herczeg válasza a mantuai bibornokhoz a boszniai királyné segélyezése tárgyában . . . .

129. — Sfortia Galeaz Mária milánói herczeg válasza a boszniai királynénak a segélykérés tárgyában, a kiváltás esetére ezer aranyat igérvén . . . . . .

130. — A velenczei államtanács a török által elfoglalt Negroponte ostromát és elestét részletes leirásban jelentetvén a pápának, ettől a török ellen segélyt kér . . .

131. — Moro Kristóf velenczei doge levele Sfortia Galeazo Mária milánói fejedelemhez, melyben Negroponte-nak a török által elfoglalását mint a keresztyénség nagy veszedelmét hangsúlyozván, a török elleni hadra ösztönzi

132. — A velenczei államtanács Speranchich Viktort a szicziliai királyhoz küldvén, a szerviai néhai Despota leányainak a törökkel tervelt békekötés ügyében tett közbenjárásukról tudósítja . . . . . .

133. — A velenczei államtanács Emmo János követét a császárhoz küldi, a töröknek növekvő hatalmától rettegve a császárt segélyadásra kivánja ösztönöztetni . . .

Lap

94. 1470. A velenczei államtanács Emmo Jánost császárnál lévő követét értesíti előbbi leveléről, és a török elleni segélyre kívánja buzdítatni a császárt, kinek két vár iránti követelésére kijelenti, hogy a magyar királylyal együtt ohajtaná ez ügynek bíróilag és barátságosan mielőbbi elintézését 191

95. — A velenczei államtanács levele János vegliai grófhoz a a császár egy elfogott várnagyának szabadon bocsátásáról és határozat a követhez és császárhoz e tárgyban irandó levelek iránt 192

96. — A velenczei államtanács válasza Emmo János császári követéhez, melyben a császárt ismételve a török elleni készülésre buzdítatni kívánja, és a vegliai gróf viselete ellen magát mentegeti. 193

97. — A velenczei államtanács értesíti a magyar királyt az összes olasz hatalmak közt ujjítólag megkötött szövetségről, minek folytán Mátyás királyt is a török elleni támadásra ösztönzi 194

98. — A velenczei államtanács római követeit utasitja, hogy a pápánál eszközöljék, miszerint ez a keresztyén fejedelmeket, különösen pedig a magyar királyt egy e végre küldött bibornokkövet által a török ellen viselendő támadó hadra felbuzdítani igyekezzék . . . 195

99. — A velenczei államtanács válasza Emmo János császári követéhez az olasz liga tárgyában, melynek folytán a császár is a török elleni erélyes készülésre buzdítandó, ugyan-e követ által hasonló tárgyú levél a magyar királyhoz is elküldendő vala 196

00. — Bullato Kristóf követi jelentése a milánói herczeghez a Frigyes császár, Mátyás király és velenczei köztársaság közti viszonyokról 198

01. — A velenczei államtanács Emmo János császári követének megengedi a hazatérést, utasítván, hogy eladdig is a császárt a török elleni hadjáratra buzdítsa . . . 200

02. — Bullato Kristóf követségi jelentése a milánói herczeghez a magyar királynak csehországi hadjáratairól és ennek folytán tervelt békealkudozásokról 201

03. — Bullato Kristóf követi jelentése a milánói herczeghez, melyben a hűbéri beiktatás (investitura) ügyében a császári udvarnál tett működését leirván, ez ügyre, valamint a magyar-cseh ügyekre vonatkozólag is előterjeszti tapasztalatait 202

04. — Bullato Kristól követi jelentése a milánói herczeghez a császár és magyar király közti viszonyokról és alkudozásokról stb.. 203

145. 1470. A velenczei államtanács Emmo János császári követének a hazatérhetésre adott engedélyt visszavonja, egyszersmind a veglai grófnak ügyét bevégzettnek mondja, végül utasítja, hogy a regensburgi dietán a köztársanevében részt vegyen 20

146. 1471. Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből kivonat a magyar ügyekre vonatkozólag. 2

147. — Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből kivonat a török hadi mozgalmakra vonatkozólag 3

148. — Kivonat Gerardus de Collis velenczei követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a lengyel-cseh ügyekre vonatkozólag 2

149. — Bolognai Miklós követi jelentése a cseh-magyar ügyekről 2

150. — Kivonat Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez Velenczéből irt követi jelentéséből a magyar-cseh-török ügyekre vonatkozólag 2

151. — Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből kivonat a magyar-török ügyekre vonatkozólag 2

152. — Kivonat Gerardus de Collis követi jelentéséből a velenczei-török ügyre vonatkozólag. 2

153. — Kivonat Gerardus de Collis követ jelentéséből a milánói herczeghez, a mennyiben Magyarországot illető ügyeket érint 2

154. — Kivonat Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez tett jelentéséből bécsi, bocsniai, és dalmacziai ügyekre vonatkozólag. 2

155. — Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a török-velenczei ügyekre vonatkozó kivonat 2

156. — Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a török mozgalmakra vonatkozó kivonat. 2

157. — Gerardus de Collisnak a milánói fejedelem velenczei követének jelentéséből kivonat a török hadi viszonyokra vonatkozólag 2

158. — Gerardus de Collisnak, a milánói herczeg követének jelentéséből kivonat a török ügyekről és magyar király halálának hiréről 22

159. — Kivonat Gerardus de Collis velenczei követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a törökuek szlavoniai hadjáratáról 221

Lap

1. Gerardus de Collis követi tudósítása a milánói herczeghez a török által a velenczéseknek ajánlott békepontokról 222

Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez intézett követi jelentéséből kivonat a török ügyekre vonatkozólag 223

Gerardus de Collis követ jelentése a milánói herczeghez többek közt a magyar királynak a cseh korona iránti érdeklődéséről, és a meggyilkoltatásáról koholt hirről 224

Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a magyar-török ügyekre vonatkozó kivonat 225

Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez intézett jelentéséből a magyar-török ügyekre vonatkozó kivonat 226

Kivonat Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a török és velenczések közt békekötési viszonyokról. 227

Kivonat Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből, Mátyás királynak a milánói udvar iránti hajlamáról stb. 229

Rendszabályok a római pápa részéről a török ellen a többi hatalmasságok hozzájárulásával indítandó háborúra nézve 230

Simonetti János a milánói herczeget a lengyel királynak a magyar király elleni hadi készületéről tudósítja 237

Simonetti János a milánói herczeget a németországi hadi készülődésekről törökország ellen, s a császárnak és lengyel királynak a magyar király elleni ellenséges viszonyáról tudósítja 238

72. Egy ismeretlennek naplószerü levele a török háborúról, Hassan-Casánt illetőleg, némi vonatkozással a magyar és velenczei török viszonyokra 239

73. Botta Lénárd a milá..ói herczeget a török hadi mozgalmakról és a magyar-cseh ügyekről stb. tudósítja . 245

- Tudósítás a török hadi mozgalmakról 246

- Ragusa városa a velenczei dogét a török hadi mozgalmakról és különösen a török veszteségeiről tudósítja . 248

- Raguza városa a velenczei köztörsaság fejét a török megveréséről tudósítja 249

- A milánói herczeg Magyarországban 8 lovat akarván vásároltatni, erre nézve Mátyás király beleegyezését kikéri 250

			Lap
176.	1473.	Mátyás magyar király és Sfortia Galeaz Maria milánói herczeg között élethosziglanra kötött véd- és dacz-szövetség	251
177.	—	Mátyás király Sforza milánói fejedelemhez küldi Rabenstain János visegrádi prépostot	257
178.	1474.	A velenczei államtanács Jadra kormányzóit az ottani apáczazárdába felveendő Frangepán családbéli nők iráut utasítja	258
179.	—	Mátyás király a török ellen készülvén, a közös ellenség ellen Kázmér lengyel királyt is segítségül hívja .	259
180.	—	Gróf Frangepán István Marcello Fantin raspurgi kapitányt a török által okozott károkról tudósítja .	260
181.	—	A velenczei államtanács levele magyarországi követéhez váltó útján küldött pénz tárgyában	161
182.	—	A velenczei államtanács határozata a magyar forintoknak Velenczében nagy forgalma tárgyában . . .	262
183.	—	Marcello Miklós velenczei doge követe által értesítvén a pápát a török készülődéseiről, azt segélyre hívja fel, és a magyar királyhoz külön követet kér küldetni. .	263
184.	—	Katalin boszniai királyné követeket küld a milánói herczeghez	264
185.	1475.	Követségi jelentés a milánói fejedelemhez Korfúból, a török hadsereg mozgalmairól	265
186.	—	A nápolyi követ Maletta Ferencz jelentése a milánói fejedelemhez, a nápolyi királynak a velenczei és magyar követ előtt a török viszonyokról tett nyilatkozatairól	266
187.	—	Baduario Sebestyén követ jelentése a velenczei dogéhez Magyarországból, különösen István moldvai vajdának a török általi szorongattatásáról	267
188.	—	Leonard despota a velenczei dogét a török hadseregnek részletes mozgalmairól egy kéme után tett jelentése szerint tudósítja	268
189.	—	Botta Lenard a milánói herczeget a magyar-török ügyekről tudósítja	271
190.	—	Roverella Florius a ferrarai herczeget Budáról a magyar-török viszonyokról tudósítja	272
191.	—	Cavitello lovag, ki a magyar király szolgálatában állott, a milánói herczegnek szolgálatát ajánlja . .	274
192.	—	Mocenigo Péter velenczei doge a milánói herczeget a török győzelmeiről tudósítja	275
193.	—	A nápolyi kincstár által Beatrix magyar királyné nászajándékából kiadott összegek kimutatása . . .	277
194.	—	Botta Lenard a milánói herczeget a velenczei magyar követ leveleinek tartalmairól tudósítja	278

Lap

5. Baduario Sebestyén követi jelentése a velenczei dogéhez a magyarországi ügyekről 279
Mátyás király levele Baduario Sebestyén velenczei követhez a török ügyekben 282
- Mátyás királynak az előbbi levélhez mellékelt panaszos levele 283
- Az egri püspöknek Baduario Seaestyén velenczei követhez intézett levele a török elleni hadjárat iránt . . 285
- Gábor egri püspök fenebbi levelének melléklete a Velenczéseknek a törökkel kezdett békealkudozásairól stb. 286
- Gábor egri püspök Baduario Sebestyént a Velenczések követét a belgrádi hadi eseményekről tudósítja . . 287
- Baduario Sebestyén követségi jelentése Budáról a veczei dogehoz 288
- Alfonz calabriai herczeg levele a barii érsekhez a magyar király házassága és hadserege felől stb . . . 291
- Alfonz calabriai herczeg atyafiságos levele Mátyás királyhoz főleg török ügyekben 292
- Donato Antal követségi jelentése a velenczei dogéhez a magyar ügyek viszonyairól a római pápánál . . 293
- A milánói herczeget római küldöttjei a pápától a török ellen, Mátyás király részére felajánlott pénzbeli segélyezéséről tudósitják 295
- Mátyás király meghatalmazványa Fontana Ferencz követe részére a milánói herczegnél 297
- A milánói herczeg tudtára adja velenczei követének Botta Lénárdnak, hogy a magyar király részére a pápánál a török ellen segélyt sürget stb. 298
- Mátyás királyhoz az Erdélybe betörő török had megveretéséről szóló jelentés 299
- István moldvai vajda fölhivása az összes keresztyén fejedelmekhez a török elleni segély tárgyában . . . 301
- Botta Lénárd követségi jelentése a milánói herczeghez a magyar-török viszonyokról a római udvarnál . . 303
76. A milánói herczeg válasza Cavitello Jusztiniánhoz, magyar királyi tanácsoshoz, a m. királyzak szerencsés győzelmei stb. tárgyában 304
- Mátyás király bizalmas és ovakodásra intő levele a burgundi herczeghez 305
- A milánói herczeg válasza Mátyás királyhoz, melyben Fontana Ferencz meghatalmazott követnek az általa előadandó ügyekben hitelt kér adatni 307

			L
214.	1476.	Lupus Lukács tudósítása Budáról a milánói herczeghez a lengyel-török ügyekről, Beatrix jegyajándokairól, nászünnepélye iránti készülődésekről, és Gábor egri püspöknek származásáról s kiváló tulajdonairól .	30
215.	—	Fontana Ferencz tudósítása Galeaz Mária milánói herczeghez a m. királynénak Nápolyból elhozatala stb. iránt	31
216.	—	Botta Lénárd tudósítja a milánói herczeget, hogy Velencze sürgeti a magyar királynak a török elleni hadra járó segélypénzt	313
217.	—	Botta Lénárd Velenczéből tudósítja a milánói herczeget, hogy Magyarországnak a törökök megtámadása által veszélyeztetett helyzetében, a páda felhivására Ferdinánd király, a velenczei köztársaság, a flórenczieki és a milánói herczeg által adandó segélyek elküldése sürgettetik	314
218.	—	A milánói herczeg válasza de Lupis Lukácsnak, kéri magát ezután is kivált a török ügyekről értesíttetni, egyszersmind tudatja, hogy a királyné nászára követet fog küldeni.	315
219.	—	Lapus Lukács tudósítja a milánói herczeget a magyar-moldvai ügyekről, a törököknek Boszniában üzött garázdálkodásáról, s az erre vonatkozó magyar beavatkozási viszonyokról	316
220.	—	De Gheza Péter a milánói herczeget a magyar királyné nászkiséretéhez tett előkészületekről tudósítja . . .	318
221.	—	Lászlónak, Drakulya vajda alattvalójának jelentése a moldva- és erdélyi-török mozgalmakról.	319
222.	—	Báthori István országbiró levele Mátyás királyhoz a török-moldvai ütközetről	321
223.	—	Lupus Lukács követ Budáról a milánói fejedelmet a velenczei követ fogadtatásáról tudósítja	323
224.	—	Cavitelli Justinian Budáról a milánói herczeget, a törökön vett győzelemről és a hadifoglyok bemutatásáról tudósítja.	325
225.	—	Ferdinánd nápolyi király Bernát segniai grófot Máriarenddel feldiszíti	326
226.	—	Ferdinánd nápolyi király több magyar főur kérelmére Henrik cseh grófot de nova domo, valamint szentgyörgyi és bazini gróf Jánost, Pétert és Gereb Pétert a szűz Mária rendjével feldiszíti	329
227.	—	Alfonz Herczeg a bari érsek által nővérének Beatrixnek Mátyás királylyal megtörtént egybekelése alkalmából szerencsekivánatait közli	331

Lap

476. Alfonz calabriai fejedelem a megtörtént nász után Mátyás királynak a házas élethez szerencse üdvözleteit irja 332
— Alfonz calabriai herczeg, nővére Beatrix királyné érdekében a bari érseket a kalocsai érsekhez követségben küldi 333
— Lupus Lukács a milánói herczeget Budáról a magyaroknak a török elleni, valamint a királynak a nászhoz való készülődéseiről tudósítja 334
— Mátyás király az egri püspököt, mint követét a havasalföldi vajdán és törökön nyert győzelemről értesiti . 335
— Filippo Vespasian követ jelentése Alfonz calabriai fejedelemhez a magyarországi ügyekről 336
— Cavitelli Justinián követi jelentése a milánói fejedelemhez a magyar ügyekről, nevezetesen Sabacz ostromáról 338
— Botta Lénárd követi jelentése a milánói herczeghez a török-magyar hadjáratról, Szendrő ostromáról stb. . 339
— Mátyás király a sabáczi táborból a római pápát a török elleni hadjáratáról és e részben a kivánatos segélyezés tárgyában tudósítja 340
— Mátyás klrály nápolyi követét Sabácz ostromáról és az érkező török segély visszaveréséről tudósítja . . 342
— Gábor egri püspök a római pápát Sabácz bevételéről körülményesen tudósítja 343
— Raguza városa a velenczei doget a törökországi ügyekről tudósítja 345
— Lupus Lukács követi jelentése a milánói herczeghez Sabáczvára bevételéről, az uj királyné követségéről, az ország által a török ellen ajánlott hadi segélyről, a nápolyi követ utjáról, az uj királynénak és Mátyásnak Budára leendő érkezéséről 347
— Fontana Ferencz a milánói herczeget többi közt hozzá való követségi küldetéséről is előre értesiti 348
— Alfonz herczeg levele Beatrix magyar királynéhoz rokoni érzelmekről, s a milánói herczeg haláláról . . 349
477. Botta Lénárd a milánói herczeget a töröknek Boszniában a friauli tartomány elleni hadi készülődéséről, és állitólag Mátyás király által Segniának eladományozásáról tudósítja 350
— Gerardus de Collis követi jelentése a milánói herczeghez a német- és magyarországi viszonyokról . . . 351
— Gerardus de Collis és társa követi jelentése a milánói herczeghez németországi ügyekről, érintve magyar érdekeket is 353

			Lap
245.	1477.	Gerardus de Collis és társa követi jelentése a milánói herczeghez, a császár és magyar király közt a cseh korona miatt folyt egyenetlenkedések viszonyairól .	355
246.	—	Gerardus de Collis és társa követi jelentése a milánói herczeghez, a császár és magyar király közti béke érdekében a velenczei követ közbenjárásáról . . .	359
247.	—	A velenczei tizek tanácsának határozata a magyar király érdében, az özvegy Despótáné kihallgatása iránt	359
248.	—	Gábor egri pöspök levele (valószinüleg Lupus Lukácshoz) a magyar királynak Ausztriában folytonos győzelmeiről és mégis béke hajlamairól	360
249.	—	Gerardus de Collis és társa követi jelentése a milánói herczeghez a német császár és magyar király közti viszályok kiegyenlítése tárgyában	361
250.	—	Alfonz nápolyi herczeg levele nővére Beatrix és sógora Mátyás király meglátogatása iránt a kalocsai érsekhez és többekhez	363
251.	—	Alfonz nápolyi herczeg levele, melyben Mátyás királyt tudósítja, hogy az ő s neje látogatására Synnus Lukácsot küldi	364
252.	—	Baduario S bestyén velenczei követ kéri az egri püspököt s kővetet, hogy az érdekes ügyekről tudósítsa és leveleinek rendesen küldhetése és kézhez vétele iránt a budai vár tisztartójánál közbejárjon	364
253.	—	Beatrix királyné levele a ferrarai herczeghez, Herculeshez, melyben többi közt Kristóf ferrarai követet egyházi méltóságra ajánlja	366
254.	1478.	Alfonz calabriai herczeg Mátyás királynak és Beatrixnak Domokos sebészmestert ajánlja	367
255.	—	Követi jelentés a montferrati örgrófhoz, több helyen magyar ügyeket érintve	368
256.	—	Hercules ferrarai herczeg, követét, Valentini Cesart Fontana Ferencz m. királyi követtől nyert tudósításokról értesiti	369
257.	—	Marenchus Constantin a milánói herczeget a magyar király és német császár közt fenforgó béketárgyalásokról tudósítja	371
258.	—	A milánói államtanács határozata Cavitelli Justinián magyarországi követnek adandó válasz tárgyában .	374
269.	—	A milánói herczegek terjedelmes válasza Cavitelli Jusztinián magyarországi követhez, a magyar királynak az olasz liga ellen emelt panaszai tárgyában . .	375
260.	—	Alfonz calabriai herczeg levele Mátyás királyhoz a levelet átadónak megbizatása iránt	385

			Lap
261.	1478.	Alfonz calabriai herczeg levele Beatrix királynéhoz s többekhez, küldöttjének adandó hitel iránt . . .	386
262.	1479.	A velenczei államtanács Diedo Péter magyarországi követét utasítja, hogy a törökkel kötött békét hírül adja; a lengyel országgyülésre ne menjen és a scardonai torony épitését indokolja	387
263.	—	A velenczei államtanács határozata magyarországi követe részére, a törökkel kötött békének megismertetése és a király körül tartózkodása tárgyában. . .	389
264.	—	A velenczei államtanács határozata Diedo Péter magyarországi követe részére Frangepán Angelo pártoltatása tárgyában	390
265.	—	Botta Lénárd a milánói herczeget tudósítja, hogy aragoniai János bibornoknak az esztergomi érseksére kinevezését III. Frigyes császár és a magyar főurak ellenzik	392
266.	—	Cavitelli Justinián, Pallavicini őrgrófot a magyar király által a cseh és lengyel királylyal kötött békéről, a török elleni készülödésről stb. tudósítja	393
267.	—	Mátyás király tudósítja a pápát, országának a törökök által a velenczések sugalmazása folytán történt pusztításáról, és az azokon Báthori István és Kinisi Pál által aratott győzelemről	394
268.	—	Cavitelli Justinián a milánói fejedelmeknek bizalmas közléseket tesz többek közt a pápa és német császár izgatásaira vonatkozólag	396
269.	—	A velenczei államtanács határozata a magyar királyi hadaknak Friaul felé közeledése következtében, az érdeklett városokhoz és a hadsereg vezéréhez . . .	397
270.	—	A velenczei államtanács kihallgatván a magyar király követeit, kik a köztársaságnak az olaszországi békességet ajánlák és a török ellen küldendő magyar hadsereg élelmezésére szabad utat kérének, szokott sima udvariassággal magát a törökkel kötött békével mentegeti	398
271.	—	A velenczei államtanács a magyar királyi követek ismétlő előterjesztésére mentegeti magát, hogy az olaszországi háborgásokat nem ő okozta, és a békére hajlandó	405
272.	—	A nápolyi király két magyart lovaggá tesz, a kik megajándékoztatnak	407
273.	—	A velenczei államtanács utasítja követét, hogy Magyar Balázs magyar királyi kapitányt Vegla szigetének háborgattatásáról lebeszélje.	407

274. 1479. A velenczei államtanács utasítja Venerio Jakabot, hogy gályáival Vegla sziget óltalmára legyen . . .
275. — Botta Lénárd tudósítja a milánói herczeget a velenczéseknek a vegliai sziget ótalmára tett intézkedéseikről
276. — A velenczei államtanács Vincivera Antal titkárát arra utasítja, hogy Magyar Balázst Vegla ostromának abbahagyására felszólítván, ez ügyben Magyarországba a királyhoz siessen, és azt szintén az ostrom megszüntetésére kérje addig is, mig követség útján a köztársaság jogait a király előtt kimutathatja . . . . .
277. 1480. A velenczei doge rendelete Superantio Victor tengerészkapitány részére Vegla szigetnek ügyében, melyet ha máskép nem, fegyverrel is megvédjen . . . .
278. — A velenczei államtanács Lando Alajost mint követét sietve a magyar királyhoz küldi . . . . . .
279. — Beatrix királyné futárának, pármai Lajosnak peres ügyét a ferrárai herczegné figyelmébe ajánlja . . .
280. — Frigyes császár értesítvén a velenczei köztársaságot, hogy a magyar királynak megtagadta a velenczések ellen menendő seregének a birodalom határain való átmenetelét, a velenczei köztársaság a császárnak ezért köszönetet mond és a magyar királynál a császár ügyében közbenjárását stb. igéri . . . . . .
281. — A velenczei államtanács értesítve levén Magyar Balázsnak Vegla városa alól való elvonulásáról, Venerio Jakabot a gályáknak hazavitorláztatására utasítja .
282. — A velenczei államtanács válasza Miklós váczi kanonoknak, a magyar király követének, a veglai szigetnek Magyar Balázs vezénylete alatt történt ostroma ügyében, a köztársaság e szigethez való jogát fejtegetvén .
283. — Moncenigo János, velenczei doge magyarországi követét Lando Alajost a vegliai sziget ügyében a Magyar Balázs visszavonulása következtében megváltozott viszonyokhoz képest kürülményesen utasítván, mentegeti a köztársaság eljárását, és jelezvén e szigetre nézve a köztársaság fenhatósági jogait, panaszt emel a horvátok által háborgatott dalmáczíai alattvalók ügyében stb.. . . . . .
284. — Botta Lénárd a milánói herczeget Mátyás király betegségéről, a császárral való békéről és a raguzaiak segély kérelméről tudósítja . . . . . .
285. — A velenczei államtanács Lando Alajos követével részletesen közli a veglai szigetre vonatkozó birtokjogának leháromlását és bizonyító iratait, hogy azokat a magyar királynak ügyesen előterjessze . . . . . .

Lap

5. 1480. A velenczei államtanács a korbovai gróf követeinek, kik uroknak a velenczei köztársaság fenhatósága alá ajánlkozását jelentik, és hadiszerek vásárlására engedélyt kérnek: az ajánlkozásra elutasítólag, a vásárlásra kedvező választ ad 433

7. — Herkules ferrarai herczeg leányainak férjhezadásáról értesitvé Mátyás királyt, tudatja vele, hogy János vegliai gróf a velenczei köztársaságtól a magyar korona hűségére óhajt visszatérni 435

. — Beatrix királyné férjének Mátyás királynak a törökön vett győzelmeiről tudósítja sógorát, Herkulest . . . 436

. — Beatrix királyné a ferrárai herczegnét, Eleonórát a magyar s oláh seregeknek a törökök felett kivívott győzelmeiről tudósítja 438

. — Beatrix királyné, a ferrárai egyetemre készülő modrusi püspök unokaöcsését a ferrárai herczegné pártfogásába ajánlja 440

1. — Gugnio Domokos tudósítása Milánóba a Mátyás királynak törökök elleni hadi készülődéseiről 441

2. — Scalles követi jelentése a török-velenczei viszonyok tárgyában 442

3. — A velenczei államtanács határozata Veglaszigetre és Frangepán János évi járadékára nézve 444

4. — A velenczei államtanács Veglasziget miatt háborútól tartván, János grófnak évi járadékot, leányának kiházasitást és nejének is tartást rendel 445

. — A velenczei államtanács Frangepán Jánosné kérelme következtében a vegliai szigetre kormányzót választ, a grófnét pedig hűbéresévé fogadja 446

1466. A velenczei államtanács utasítása István szent sebőki fejedelemhez küldött követe Molino Peter részére.

CCCCLXVI. die primo Marcij.

Sapientes Consilij	Quod committatur Nobili Viro
» t. f.	Petro de Molino Doctori designato,
» Ordinum	Oratori ad M. Ducam Stephanum

ancti Save, quod se recessui accinget adeo, ut ad omne imeratum nostro Dominij recedere possit, et mittatur et exediatur cum illo mandato, quod huic Consilio videbitur.

De parte 53.

Sapiens Consilij	Quia non facit pro rebus nostris
» t. f.	aliquem Oratorem ad ipsum M. Ducam

tephanum mittere, vadit pars: quod nullus Orator mittatur, ed super capitula per Oratores ipsius M. Domini Ducis porecta practicetur, illis melioribus modis, qui Collegio videbunır. Et veniantur postea ad hoc Consilium pro deliberatione t conclusione eorum.

\+ 72 — 0 — 7.

ie X. Marcij suprascripti.

apientes Consilij	Quod ad Capitula per Oratorem M.
» t. f.	Ducis Stephani Sancti Save porrecta
» Ordinum	et huic Consilio lecta, respondeatur:

t primo ad primum, quo petit replicari litteras ad Rectores almacie et successoribus pro receptu suo et suorum, ac prolectionis status sui. Nos pro antiqua benivolentia, quam cum l. progenitoribus suis habuimus, et ad presens sua cum Exc. abemus, erga illam esse illiusmet bone dispositionis et meri-

tis, qua semper fuimus, replicare, ideo faciemus litteras ipsas Rectoribus ipsis nostris Dalmacie, eorumque successoribus, ut ei litteris, eorumque familijs receptuculum dare debeant, casu quo a Turco, seu quovis alio pelleretur, juxta requisitionem Excellencie Sue.

Ad secundam vero partem protectionis status, esse contentos loca Exc. Sue, ad marinam sita in protectionem accipere.

Ad secundum de oblatione duorum Castellorum ad marinam et Buccam Katari sitorum esse contentos Sue Excellentie satisfacere, deque presenti illa accipere loco, quorum pro contracambio ei offerimus insulam nostram Bracie cum omnibus juribus, et pertinentij suis, preterea unam domum in civitate nostra Spaleti, aut qualibet alia civitate nostra, que Sue Excellencie magis placuerit, in qua honorifice, quando Sue Exc. videbitur, habitare possit. Item ei promittimus omnes introitus et proventus suprascriptorum duorum castellorum et Comitatus, qui detracta impensa, que in illa intrabit, sint libere Excellentie Sue, donec vixerit.

Ad terciam, quo petit, quod tam in hac nostra Venetiarum Civitate, quam ubique terrarum et locorum nostrorum, ubi habitare vellet, sit cum suis ab omni angaria libera ut petitur.

Ad quartum, quo dicit Comitem nostrum Spaleti preter voluntatem suam Craynam et Narrentam accepisse, nos ex forma litterarum suarum, quas ad ipsum Comitem nostrum scripsit, tenere ipsum Comitem de consensu et voluntate Excellencie Sue illa accepisse, qua de re contenta sane esse deberet; quia si illa non accepisset, ad turcorum manus, sicuti reliqua loca sua omnino pervenissent. Acquiescere proinde debet Excellencia Sua, cum pro mutua benevolentia nostra, existentibus suprascriptis locis in manibus nostris, tenere potest in manibus suis proprijs esse, ad partem vero rebellium et aliorum, quos ipsi oratores dicunt, transitum ad loca sua impedivisse Id sane nobis non minus, quam Sue Excellentie molestum fuisse cum ab omni mente et intentione nostra alienissimum sit. Mandabimus igitur efficacissime Rectoribus nostris partium ipsarum, ut omnibus suis per terras et loca nostra

aditus liber, apertusque sit, adeo, quod ad quelibet loca sua, et mittere quicquid voluerit et ire sine ullo obstaculo poterunt.

Ad quintum, quo se interponere offert pro reducendo Juano Cernovich ad devotionem nostram. Nos de hujusmodi oblatione Sua Excellentie gratias agere.

Ad sextum, quo se excusare videtur ob aliquam malum informationem, que nostri Dominio dari potuisset de rebus medio Oratoris nostri cum magnifico Ladislao, filio suo tractatis, et de ducatis mille datis et postea acceptis: non esse opus ea in re excusatione aliqua; tum, quia ea omnia per ipsum Oratorem nostrum seriose nobis relata fuerunt, tum etiam, quia de Sua Excellentia non nisi bene sentire possemus, ideoque ab illa acta laudamus. Preterea Excell. Suam certam esse volumus, quod si quid M. Ladislao filio suo fecimus, potissimum ratione Excellentie Sue egimus, ut idem filius suus sibi obediens esse cogatur. Sicuti per privilegia et scripturas nostras apparet, in quibus hoc expressum esse voluimus, quod illa ei concessa esse intelligantur, in quantum Excellentie Sue obediens fuerit, ut sicuti decet, pro comoditate statuum et rerum suarum pacifice inter se vivant. Cum in hujusmodi rebus unio et concordia mirifice semper profuerit, discusio autem et divisio econtra obfuerit. Excellentiam ideo Suam hortamur, ut cum ipso filio suo quiete vivere velit pro utilitate, ut dicimus, statuum, et rerum suarum.

Ad septimum, quo navigium cum frumento per potestatem Antibari acceptum petit. Nos voluisse super ejusmodi re informationem accipere, nec invenire potuisse, qnomodo res ipsa sese habuerit, illam adeo nobis particularius declarent, quia intellecta ea, providebimus jus atque justiciam fieri.

Ad octavum, quo litteras ad Comitem Catari petit pro provisione sua habenda, quod eidem Comiti nostro expresse mandabimus, ut solutioni sue penitus providere debeat.

Ad nonum, quo certum plumbum suum petit, quod esse dicit in manibus cujusdam Simeonis Thuvilach de Sibinico, quod mandabimus Comiti ipsius Civitatis nostre, ut rem illam diligenter intelligere curet, sitque Excellentie Sue, atque justitiam administrari faciat.

Ad partem vero, qua Spectabilis miles D. Ventura de Mirabilibus unus Oratorum suorum petit villam quandam Igrane appellatam, in Crayne jurisdictione sitam, sibi donatam per ipsum Ill. Ducam et ect. Nos de re ipsa nullam habere informationem, scribemus ideo Comiti nostro Spaleti, et Rectori Narrente, ut super re ipsa nos informare debeant. Quorum habita responsione, particularius ei respondebimus.

\+ 135 — 6 — 11.

(Velenczei államkönyv 138. l.)

2.

1466. István szentseböki herczeg folyamodványa a velenczei köztársasághoz viszonyainak részletes tudósításával.

MCCCCLXVI. die X. Marcij.

Ala Ill. et Exc. Ducal Signoria de Venexia et al suo pio et gratioso Conselio humelmente se supplica et expone perli Oratori dell Ill-mo Signor Ducha Stefano.

Concosia, cha la preclara memoria del Magn. Signor Vojevoda Sandagli mio barba, come etiam mio genitor passando desta vita presente, me chiamano asi, eli me presentono tuto el Dominio de la Signoria Sua. Eli me ordinono multe cosse, fra le qual expressa et strectissimamente me commandono, che mai per uisun tempo ni per alguna caxon me dovessi separar de le pie dela Ill-ma Signoria Vestra. E cussi me ho adoperato et inzeniado de non preterir el loro commandamento, che sia el vero semper sum stado obediente a tuti commandi de la Ill. Signoria V. come fidel servidor e fiol de obedientia. E per non volerme separar dal amor de la Ill. Sign. V. e dela christianita, e ho messo a risigo tuto stado mio, videndo manifestamente esser oppresso dal gran Turcho. El qual me ha tolto, quasi tuta la mia Signoria, che sum certo, che la Ill. Sign. habia optima information supra di zio. Ninte dimeno lui ha cercato, che io mi dovessi revellar de la Ill. Sign. V. C. che sia suo tributario e servidor, come per el pas-

do sum stado. Cum questa condition de renderme tuto lo
io paixe e difenderme contra chadauna persona, quanto
ra la sua possibilita. E farli altri partidi volera, che mai
im la mia persona non audasse ala presentia sua. Questo sa
en idio, che mai non ho vogluto assentir a questo, perche piu
esto vorare perder tuto il Dominio et andar remengo per el
iondo, che habandonar elamor el'amicitia de la Signoria
'. Ill.

Et che sia el vero, mandai ala Sacra Majesta de lo Re
e Hungaria XII. m. Ducati, chel me dovesse mandar seccorso
e la sua zente, solo per non dar algun affano ala Ill. Sign.
'., promesseme allhora darme soccorso et ninte fece. Da poy
iando vegnudo la Sacra Sua Maesta a Jaize, andai da lui
um la mia zente e lige feci alguni presenti quelli, se rechie-
era ala Sua Maesta. Eli per Dio e per mi havi Jaize, perche
um pocha zente non podeva star a campo. Et ozidi el gran-
urco ha grandenissima ira verso de mi per questa tal caxon,
igando per el Ducha Stefano ho perso Jaize e non per el
le de Hungaria. Eli la Sua Sacra Maesta di Re de Hungaria
ie promesse multe cosse, specialmente de securer alchuni
iie Castelli, iquali erano conduti a gran extremita de fame. Ala
ual promessa sono passati anni do, mettando multi termini.
't fina di de hozi ninte ha fatto per modo, che tre Castelli
rincipali de Drina sono persi, unde videndome manifesta-
ente esser mal arrivato, et ala zornata perdersi multi Cas-
elli de li mie paixi, me accordi cum la dita Maesta di Re
e Hungaria, chel debia mandar el soccorso a zinque Castelli,
tenirgli per lui. Et chel me daga per essi contracambió in
Iungaria, come se contien notado in li pati nostri. E mandi da
a Sua Maesta mio fiol Conte Vulaticho, chel debbia sollicitar
a Maesta Sua, chel dovesse succurrer li dicti castelli, de li quai
inque Castelli tre sono persi, Milesevacz, Semobior et Prilip.

Et al presente Re de Hungaria ha vogluto, che li dia do
astelli in Cunischa, Semglia, li quali per forza me ha con-
egnuto a darli, vedendome mal aparado et esser habando-
ato da ognuno. Lui sa a che intention ha vogluto questi
astelli. El qual mando Pan Jan cum altri Capitanei e cum
sua zente tuor la possessa de diti Castelli. E perche era

avixato de alchuni mei amici, che questa zente non erano mandate ad altra intention, ne ma ad haverme ne le man loro. Et zonti fono inviti non me asidiassino in Castelnovo, dove me ricordi de haverna lettera de la Ill. Signoria V. ne laqual me haveti fate gratia sel me accadesse alcun bisogno, chel me bisognasse habandonar el mio paixe, e vegnir in algun di luogi de la Ill-ma S-ra V-a, dove per la benignita de la Exc. V. havete fatto expressissimo ccmmandamento ali fidili Retori Vestri Capitanei, Castellani cussi da terra, come da mar, che me debiano acetar in chadaun di luogi de la Ill. Signoria V. liberamente, come in quella apieno se contien. Unde volse intender, che execution havera la dita avanti che la ruina me vegnisse ale spale, mandai quella lettera al Magn. Misser Alvise Bon, Conte de Cataro, veder quello me respondera ala dita lettera, pregandolo instantemente, che essendome de bixogno e che volesse regnir a Cataro per simil caxon el me volesse accetar per vigor de la dita gratia, la qual a pien dichiarisse la volunta de la Ill. Signoria V. El qual me rispoxe, che se elgran Turco le cazasse ne accetturo apien, come nela dita se contien. Ma se vuj fusse cazadi di Re de Hungaria, io non haverre animo de accettarve, finche io non havesse commandamento de la Ill. Signoria. Aquesta resposta forte me meravigliai, perche sa ben la Ill. Signoria V. che avanti, che Re de Hungaria fuo nato in'questo mondo, mio padre e mio Barba Signor Sandagli, e insemo colligati e unidi cum la Ill. Signoria V. come ampiamente ne le privilegij et gratie concesse se contien agidarne e difenderne contra chadauna persona. Et per la benignita et humanita de la Ill. Signoria V. havete facto intercessori et a uni et ali heredi nostri del glorioso Conseio Vestro, dove di novo humilissime et devotamente prego la Ill. Signoria V., ne piacha di confermar quelle conesse per Ill. Signoria, fina di presente e tenir in protection nui e li nostri Castelli contra chadaun e dechiarir a tutti Rectori de la Ill. Signoria V., che se fosse cazado, sia de chisi volia o non cazado, de li luogi nostri per qualunque tempo se sia, a questi et a lor successori, che i me debiano accettar e i mie do fioli Vulatcho e Stefano et cum tutti nostri fidelissimi servidori et ect.

(Ezután két várat felajánl cserébe, és szabad lakást kér a velenczei köztársaságban; végre halálosan gyülölt fia Vladislav ellen panaszkodik, kivel — úgymond — a velenczei köztársaság nevében Antonio Priuli és Aloise de Canale által megkisérlett kibéküles sem sikerülhetett. Végre imigy ir fiáról:)

Per caxon de Vladislavo quasi tuto il Dominio ho perso, e sel havesse mille vite, sarebe posto tute, lui perdesse non solamente quello ha facto contra di me, stando mi suo padre e Signor, ma etiam contra tuta Christianita perche sa ben Idio lui fu cazon e quida menar el gran Turco in Bosna a morte et destruction de tuti nuj, lui meno i Turchi in el mio paexe per alcuni passi, dove mai avanti Turcho nessun pote intrar. Et in uno solo zorno piu de XXX-m. anime me feze menarvia metendo tuto a fogo et a fiama, come fiol maladetto et disobediente et ect.

(Velenczei államkönyv 139. l.)

3.

1466. Gerardus Collis Blankát a majlandi fejedelemnöt a velenczei állam hangulatáról, többi közt a török ellen tett készületekről tudósítja.

Illustrissime ac Ex-me Domine D. Blanche Marie Ducise Mediolani etc.

Illustrissima et Excellentissima Madona, per mie de XIII. et XIIII. Vostra Excellentia he stata advisata de le occurentie, de qua cioe, como la Serenita del Principe et universaliter tuto questo excelso senato et colegio si dogliano amaramente delo acerbissimo caso ocorsso ala felice memoria delo Illustrissimo Signor nostro per questa la prefata V. Exc. sera advisata, como le cose passano per Dio gratia de bene in meglio, peroche questa Ill-ma Signoria omni giorno piu va perseverando nel suo optimo proposito, de solum volere bene et quietamente vicinare con Vostra Excellentia, como faceva con la indelibile memoria delo Illustrissimo Signor vostro consorte;

ma etiam piglare la deffensione del stato vostro, quando bisognasse, licet dichano, che credano fermamente, chel non bisognara, perche niuno li dara inpago, quindi la prefata Illustrissima Signoria attende pur de continuo a far la armata gia principiata contro lo Turcho et gia hano fornito de armare V galie et vano dricto ale altre fin al numero de X galie et doe nave grosse, poy subito spazate quelle, ne armarano altre X, et altre due nave, si che dal canto de questa Illustrissima Signoria, io conforto Vostra Excellentia, stare sicuramente et aspectano con desiderio intendre la venuta delo Illustrissimo Signor Ducha Galeazo, havandoli io dicto, che ad tardius domane sera ad Milano; me ricomando senpre ad Vostra Illustrissima Signoria. Venetia die XV. Martij 1466.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

(Milánói állam levéltárból.)

4.

1466. A velenczei államtanács határozata a szentsebőki fejedelem kérelmei tárgyában, kiköttetvén, hogy a maggar király alatt maradjon.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum.

Captum fuit superioribus diebus in hoc Consilio de danda Insula nostra Brazie pro contracambio Castelli Novi et unius alias Castelli ad buccam Cattari sitorum per Ill. Ducham Stefanum Sancti Save nostro Dominio oblatorum, que res certis bonis respectibus effectum habere non potest et ect.

Et quia prefati Oratores hoc mane nostro Domino dixerunt esse apud Spaletum quoddam castellum suum, nomine Visvichi, dupplicantes, ut pro illius conservatione Comiti ipsius Civitatis nostre mandare velimus, ut favores suos prestet, captum sit et eidem Comiti nostro mandetur, quod omnes honestos favores, quos poterit illis prestare, debeat, si a Turco aut quoppiam aliquo molestaretur, modo non faciat contra

Ser. Hungarie Regem, ut sub ditione illius Ill. D. conservatur, et ect.

\+ 132 — 6 — 5

(Velenczei államkönyv 141. l.)

5.

1466. A velenczei államtanács válasza és utasítása Venerio Ferencz magyarországi követéhez a török elleni készülödések ügyében.

MCCCCLXVI. die XXIII. Marcij.

Ser Francisco Venerio, Oratori nostro in Hungaria.

1. Consiliarius
Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Accepimus litteras vestras diei III· instantis, quibus nobis denotastis, quantum vobis dixerat R. D. Episcopus Quinque-Ecclesiarum, nomine istius Serenissimi D. Regis de practica pacis cum Turcho per medium illius Radovich, et quantum vos in re illa dixistis, et tandem quantum deliberatum fuerat. Que omnia libenter intelleximus et prudentiam diligentiamque vestram plurimum laudamus, et respondentes cum nostro Consilio Rogatorum volumus et vobis mandamus, ut subito esse debeatis, cum Majestate istius Ser. Domini Regis, cui post convenientem gratiarum actionem dicite: quod considerantes nos multas res, et presertim Majestatem predictam et nos solos totum hoc grave et periculosum bellum sustinere, cum ejus Majestate in sententiam convenimus, utile futurum suis et nostris rebus ad practicam ipsam et conclusionem devenire, quanto melioribus et honorificentioribus conditionibus, et pro Sua Majestate et pro nobis et pro utriusque nostrum colligatis possibile fuerit. Et ex nunc ut vos nomine, nostro id facere autentice valeatis, mittimus vobis presentibus alligatum Syndicatum in forma ampla et consueta. Verum quomodo si ad practicam deveniretur, non dubitamus, quod Majestas predicta petet, ut in principiis hujusmodi practicarum sit aliquod

augumentum status et condicionum suarum forte in Regno Bossine vel alibi. Volumus etiam, ut pro inducendo pariter et unanimiter cum eadem Majestate, Vos quoque petatis residuum Amoree, quod in potestate Turchi superest, et insulam, Civitatemque Mitilenarum, vel saltem alteram rerum predictarum, si ambos non possetis, que causa belli penitus deserte et desolate sunt, ita ut parum aut nihil ex eis utilitatis percepturi sumus, sed bene laborem, curam et impensam non mediocrem in illis custodiendis; sed hec petitio nostra potius fit ad defensionem et tutelam christianorum et pacis securitatem, quam pro ulla alia privata nostra commoditate. Hoc vobis dixisse voluimus, ut in facto primarum petitionum si occurret, sciatis, quod agere habeatis. Et scitote nil minus, non esse propterea ultime intentionis nostre, sine rebus predictis non devenire ad conclusionem; sed bene volumus, ut pro optinendo aut res predictas, aut alteram earum; aut si totam Amoream optineri non possetis, saltem Civitates Misithre et Patrasij cum Archadia et maritima illa usque civitatem nostram Mothoni, et per omnem viam et modum meliorando et avantiazando, conditiones nostras faciatis, omnem experientiam, et omnem industriam et diligentiam vestram apponite; quando vero ultra ea, que ubique tenemus, nullo modo quicquam consequi possetis: contenti sumus, ut cum conditione, quod unusquisque ea teneat, que habet ubique ad conclusionem pacis ipsius, per quantum ad nos attinet deveniatur, simul cum eadem Majestate et Colligatis utriusque nostrum, hanc ultimam intentionem nostram secretissimam apud vos teneatis, ut melius assequi possitis, quantum superius ordinamus. Verum advertite diligentissime ut in omni casu et conclusione nobis remaneant territoria et Jurisdictiones Civitatum nostrarum Mothoni, Coroni, et Neapolis Romanie et locus Argos, et territorium etiam Neopacti, quod ante bellum tenebamus, nobis restituatur et remaneat. Sed si ad practicam forte non deveniretis: volumus, ut ad expressionem alicujus particularitatum cum aliquo deveniatis, sed apud vos eas tenete. Et ut omnia vobis nota sint, vos advisamus Amarbey nuper requisivisse Bajulum nostrum Nigropontis de pace, qui Bajulus respondit, nullum a nobis de tali materia habere

ndatum; nos vero causis et respectibus antedictis practi-
n ipsam spernendam non judicamus; quinimmo si ita
ıjestati predicte visum fuerit, ut non dubitamus pro sua
gulari prudentia videri debere: aures illi accomodabimus,
pro Majestate predicta et pro nobis, et pro utriusqne
strum Colligatis, quanto melioribus et honorificentioribus
ıdicionibus possibile fuerit, ad conclusionem venire procura-
nus. Hoc Majestati predicte, ultra ea que superius diximus,
nis et accomodatis verbis denotate, et de responsione sua,
que ejus mente et intentione, quam bene intelligere procuretis,
bis per festinantissimum Nuncium date noticiam. Si autem
ıjestas ipsa ex se non invitatus a vobis diceret velle mittere
ıntium suum sufficienti mandato munitum, ut sicut vos
c nostro nomine, ita ipse, ubi fuerit opus, nomine Sue
ıjestatis intersit, practicet et simul cum nostris concludat.
ılumus ut eidem Majestati dicatis, quod de hoc plurimum
ıtenti erimus, quodque eum mittat in bona gratia, quem
ıivolentissime videri faciemus, et commode, honorificeque
nsmitti ubi fuerit opus. Sed si de hoc Majestas Sua nullam
eret mentionem, vos quoque nihil ei dicite, sed diligenter
endite responsionem ejus, et mentem, opinionem et inten-
nem ejus circa particularitates intelligere procurate, de qua
: festinantissimum et celerantissimum cursorem nos facite
tiores.

Demum declarate eidem Majestati nos nihil de institu-
apparatibus nostris tum maritimis, quam terrestribus pro
lo administrando obmissuros, sed ad eos accurratius et
ıcacius vacaturos, sicque hortemini predictam Majestatem,
faciat a latere suo.

Mittimus vobis presentibus introclusam copiam veteris
:is cum progenitoribus Turchi et instaurate per Virum
ıbilem Laurentium Mauro, cujus Capitula quomodo equa
ıt et honestissima, nobis placent, et cum eis omnibus sicut
ıcent, concludere procurate. Mittimus etiam copiam capi-
orum factorum per Virum quoque Nobilem Bartholomeum
ırcello, quorum duo destinavimus, et quomodo sunt turpia
scandalosa, ut videbitis, removeri et sine illis concludi
ımus.

Ceterum, quoniam in pace veteri, ut videbitis, continetur unum capitulum, per quod pro Nepanto et pro ceteris locis Albanie obligamur dare Turcho singulis annis certam denariorum quantitatem, volumus, ut faciatis omnem experientiam removendi capitulum ipsum, si poteritis; et non possendo, non restate ob hoc venire ad conclusionem.

Post scriptas habuimus litteras ab Rectore nostro Neopacti, per quas sumus advisati ipsum fecisse cum illis de Patrassio certam sufferéntiam, que facta est contra omnem voluntatem nostram, et pro pro necessitate loci predicti nostri Neopacti, et eam tamen subito revocari et infringi jussimus, non obstante predicta loci necessitate. Volumus igitur, ut de hoc noticiam detis illi Serenissimo Domino Regi, cum quo ut uniti foedere sumus, ita unite procedere in omnibus sumus dispositi

\+ 169 — 3 — 8

Facte fuerunt littere die XXIIII. suprascripti

(Velenczei államkönyv 145 l.)

6.

1466. Kivonat Gerardus de Collisnak Blanka milánói fejedelemnőhez írt követi jelentéséből a velenczei török ügyekre és a bosznyák és dalmacziai ügyekre vonatkozólag.

Illustrissime ac Excellentissime Domine D. Ducise Mediolani. etc.

Postscripta. Illustrissima Madona. Quanto io scrivo ne la lettera in verita, quanto ale demostratione sono vere anchor, chel cuor del homo sia inscruptabile et perche Vostra Excellentia intenda piu ultra et possa judicare essere vero quello, chio scrivo. Me parsso narrare parte de le provisione, chio ho facto, do poy il dolente caso jo non contento haver parlato, quanto ho dicto ala Illustrissima Signoria, me sono ritrovato con Messer Matheo Victori provisore amicissimo de la indelibile memoria Signore nostro et similiter con Messer

Geronimo Barbaricho et alcuni altri gentilhomini amici et amatore de la pace, tra li quelli he Messer Victor Capelo ellecto Capitanio, et singulariter lio ricomandato la protection del stato de Vostra Excellentia etc.

. . . . . .

Advisando, che la Signoria non ha pero dinari piu, como bisogna, dicho in comune per la guerra del Turcho et sono reducti a tanta extremita, che havando loro al presente anno messo due decime, e non si possando rescodere, hano ali giorni passati, havanti questo caso, messo una parte, che essando gentilhomo e non pagi ./' certo termino descada de gentilhomo ne possa intrare in Consiglio, si le de populo, chel non possa intrare in Giesa de sancto Marcho ne in rialto. Si che loro hano etiam da fare, item lo Turcho novamente gli da da pensare, chel si dice haver mandato grande exercito a Castel novo del Ducha Stefano in Bosna, alo qual Ducha non he rimasto salvo quello castelo. Et loro per dubio de le soe terre de Dalmatia gliano mandato gue galie per guardia de Cataro et Spalatro, item perche si divulga ,chel Turcho he ala Sophia, dove reduna tuto lo suo hoste per venir in Albania contro Scanderbecho, loro de novo ano mandato a dicto Scanderbecho III mille ducati e duecento fanti et ano mandato a fornire .... Scuteri et Durazo, poy armano XX galie et IIII nave, li bisogna asay dinari lo Signor Sigismondo he venuto molto lezere et povero et da la Signoria non glie fato tropo careze, il me ha mandato adire, chio lo ricomanda ad V. Excellentia, poy che lie manchato la speranza de quello nostro Illustrissimo Signore. Etc.

Excellentia, ala qual senpre me ricomando aspectaro lo Magnifico D. Francischo. Venetia, ut in litteris.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

(Milánói államltár.)

7.

1466. Gerardus de Collis követi jelentése a milánói fejedelemnőhöz a velenczések által a törökkel tervelt béketötés állásáról.

Illustrissimis Principibus ac Exc: mis Dominibus D. Blanche Marie et Galeaz Marie Sfortie Vicecomitibus Ducibus Mediolani etc.

Postscripta. Adviso Vestre Excellentie, che uno gentilhomo di pregay mio amicissimo, lo qual me sole sempre dire lo vero in grande secreto, me ha dicto, che de novo he stato obtenuto una parte in pregay, de voler omnino la pace con lo turcho et ano deliberato mandare a Negroponte soy messi per pratichare dicta pace, et ano scripto de presenti alo loro Ambassadore de Ungaria, che dicha alo Re de Ungaria sil volo intrare con loro in dicta pace, bonum quidem si non, che loro intendano omnino volerla. Ad dicti soy messi, che mandano a Negroponte hano dato in instructione, che vedano de poter obtenere tuta la Morea anchor, che dovesero ben fare alcuno censso anuatum a dicto turcho. Et quando non possano obtenere la Morea, che vedano de obtenere la insula de Metaliano con prometere al turcho darli bona pensione et intrata omni ano per havere loro le Arume de Rocha, et quando pur non potesaro obtenere ne luno ne laltro, chi concludano la pace con questo, chi ha si tenga. Che quello loro ano piglato in la Morea dato, che sia pocho, remanga a loro et quello che tiene lo turcho, sia suo.

E me dice custuy, che fano questo principaliter per dispecto del Papa, qual in tuto glia levato la speranza de non voler adiutare dicta impresa in cosa alcuna. Et piu me dice, che tra loro he stato usato de male parole contro lo Papa e tuta la Chiesa digando alcuni, queste parole nuy non solo dovemo far la pace, ma dovemo dar pasagio al turcho de venir ad Roma et castigare questi preti. Item dice, che fano dicta pace, perche sono si frustati de dinari, che non pono piu sustenere la spesa, che tuto lo populo cridava et

era malcontento et questo he vero, perche ano gia pagato sey decime et non hano tanto adiuamento, quanto solevano havere.

Si dubita pero da molti, che lo turcho non vora la pace con loro, et maxime como luy veda, che loro la domandando, che luy stara duro a voler, de le cosse da loro, che forsi non credano. Inter alia temano, chel non li domanda lo suo censso de molti anni passati. Item che li turchi possano navigare fora del strecto de Romania, pero che havanti la guerra gli era capitulo, che si Veneciani trovavano navilio de turchi for del strecto li potesaro impune tagliar a peze, et item si dubita non li domanda de le altre cosse. Item me dice custuy, che stato ventilato tra loro, che may si poterano fidar del turcho, perche non li atendera cossa, che li provoca quindi per suspecto sera necessario, che la Signoria tenga sempre XXX galie armate como sil fuse la guerra. Ad questo he stato risposto, che almancho li cessara la querra da terra e non li bisognara tener gentedarme si non per guardia de le sue terre, item farano le sue merchantie a Constantinopoli et tolerano questo guadagno a Firentini et Zenoese, e poy farano questo dispecto al Papa e tuti li preti questo, he quanto ho inteso da questo mio amico, qual tengo vero et fermo, non so mo quello che sequira.

Da uno altro canto intendo, che lo figlolo del turcho il maior chiamato Amorato de novo he venuto dala Natalia et da Trabesonda a Constantinopoli et ha conducto con luy da V cento milla homini marinari, apti al governo de galie cioe comiti et sopra comiti et mostra voler fare una granda armata, dato che omni anno lo turcho fatia tale demostratione per tenere questa brigata su la spesa, et poy non fa niente. Item si dice, che, la porta del turcho, como per altre ho scripto, si aspecta ala Valona con grandissimo exercito de cento mille persone, de quello sentiro piu ultra, ne daro adviso a Vestre Illustrissime Signorie.

Uno altro gentilhomo me ha de novo acertato che la Signoria delibera omnino mandar soy Ambassadori ad visitare Vestre Execellentie, ma che non lo fano si questo per alcuni boni respecti, non ho posuto cavar altro. Io ymagino

[illegible] questa pace del turcho gli ha- [illegible] aspectano, che habiano adviso [illegible] D. Franciscbo et D. Scipione siano [illegible] quello del Signore Re [illegible] de parlare con lo Prin- [illegible] tuta. Poy ne daro adviso [illegible] Excellentie. Ale quale sempre me ricomando. [illegible] Aprilis 146[illegible].

[illegible] fidelissimus Servitor.
Gerardus de Collis

[illegible]

[illegible]

[illegible] magyarországi követe [illegible]

[illegible] XXVIII Aprilis.

[illegible] in Hungaria.

[illegible] Habemus litteras vestras dierum XVI. XVIIII. et XXII. Marcij prope [illegible] et ultimate diei tercij mensis [illegible] quantum tuncusque scri- [illegible] Verum quomodo nullam fecistis men- [illegible] seu concordiam habendam [illegible] possunt, sicut nobis per antea scrip- [illegible] litteris nostris ad vos de re ista [illegible] per litteras nostras diei XXIIII. mar- [illegible] XXVIII. mensis ejusdem, cupidi [illegible] intelligere votivum ejus exitum. [illegible] duximus, mandantes Vobis cum [illegible] quod si forte ad receptionem pre- [illegible] litteris ipsis nostris, eam [illegible] vestra prudentia dare curetis, et ad abundantiorem cau- telam pretatas litteras diei XXIIII. Macii replicatas mitti- mus his adjunctas.

Ceterum hic varijs modis nunciatum est, et presertim per adventum ad nos unius socii, Cancelarij olim Bajuli nostri Constantinopolis, qui diu retentus a Turco in carceribus, illic defunctus est, recestitque ex Constantinopeli in societate unius judei Cretensis die XXV. Februarii preteriti et venit per viam Filipopoli, ubi erat Turcus, ex quo loco recessit die VIIII. Marcii proxime preteriti, refertque, quod Turcus ipse terra et mari magnos apparatus fieri ordinaverit, quidam referunt, ut Albaniam se conferat. Alij contra Negropontum, alij confra Belgradum; et quidam etiam in Bossinam. Ex quibus rebus existimamus Regiam Maiestatem forte per illam viam veriorem, celerioremque habuisse noticiam. Nos ex latere nostro conati sumus, et conamur facere omnes provisiones, quas possumus, ut evitemus pericula, que contingere possent nobis. Et ita tenemus prefatum Serenissinum Regem ex parte sua fecisse et facturum esse. De his autem, que occurrent, studiosus eritis litteris Vestris nos certiores efficeré.

\+ 166 — 0 — 1

(Velenczei államkönyv 154. l.)

9.

1466. A velenczei államtanács válasza Venerio Ferencz magyarországi követéhez a török ügyekben stb.

MCCCCLXVI. die XVI. Maij.

Ser Francisco Venerio Oratori nostro in Hungaria.

Sapientes Consili et
» t. f.

Complures sunt nobis reddite littere vestre et inter ceteras diei XIIII. Aprilis, quibus quecunque nobis scripsistis: plane cognovimus et vestram diligentiam plurimum commendamus. Circa materiam illius Metropoliti aliud dicere non est necesse, nisi quod Majestati Regie nostro nomine pro coumnicatione nobiscum facta gratias agatis. Existimamus tamen verba et demonstrationes Turchi ad pacem simulatas esse, et hoc idem credidimus et credimus de practica Amarbey, de qua supe-

rioribus diebus ad vos scripsimus; nuper enim per quendam socium Cancellarij olim Bajuli nostri Constantinopolis, qui commitante quodam hebreo Cretensi ex Constantinopoli discesserat die XX. Februarij et per Philippolim iter tenens, in Italiam rediit. Discessitque ex Philipopoli die VIIII. Marcii, nomine Machumet Basse consimilia verba pacis nobis relata sunt, que ut cetera omnia, inania et simulata tenemus. Cum si occurreret, quod Turcus ipse vere et realiter ad pacem, et cum illius Majestate et nobiscum devenire vellet, ut alias diximus, attentis paucis subsidijs, que undecunque afferuntur, judicaremus non spernendum, aures et per eandem Majestatem et per nos prestari. De novis et motibus ac apparatibus Turchi, nos quoque per diversas vias certiores facti eramus, et inter alios per predictos duos ex Constantinopoli et Philipopoli venientes, que omnia Summo Pontifici per nostras litteras immediate denotanda curavimus, ejus Beatitudini studiose memorantes et suadentes provisiones fieri opportunas ad salutem christianorum ubilibet et presertim tutationem Regni et rerum istius Serenissimi D. Regis, hoc idem fecisse credimus Serenitetem Suam per medium sui Oratoris, speramusque Beatitudinem Suam nova ipsa pro eorum maxima importantia, existimaturam. Nos autem incerti, quo Turcus ipse cum tanto apparatu declinaturus esset; nam varia nobis nunciabantur et de Albania, et de Nigroponte et de Bossina et de Dalmacia et Belgrado, quam validiores provisiones per nos fieri potuerunt fecimus et ect. Ex latere vero istius Regie Majestatis non dubitamus omnes factas esse, fierique necessarias provisiones, quibus hostibus obstari ubilibet possit.

Post hec accepimus postremas litteras vestras diei — Aprilis, quibus eadem nova replicatis et promptitudinem, dispositionemque Regiam ad propugnationem Belgradi et aliorum locorum Regni istius, que nos certe plurimum consolarunt. Et placet maximopere nobis, quod vos equitare cum eadem Majestate deliberaveritis, ut distinctius et diligentius rerum successum a vobis de die in diem audire possimus.

Hec eadem per vos nobis denotata Summo Portifici

notificare decrevimus, ut ejus Beatitudo per priora nova et per hec etiam excitatior et promptior reddatur ad provisiones et subsidia necessaria.

+ 136 — 2 — 0

(Velenczei államkönyv. 158).

10.

1466. A velenczei államtanács válasza a magyar király követének főleg a raguzaiakra vonatkozólag.

MCCCCLXVI. die secunda Junij.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Quod Oratori Ser. D. Regis Hungarie post responsionem factam ei ad ea, que exposuit, dicatur: quod prudentie P. R. Sue, et ejus multe in nos affectioni plurimum confidentes, decrevimus quecunque occurrentia tecum communicare, ut Regie Majestati, cum illic fuerit, rerum veritatem, sinceritatemque animi nostri possit declarare. Intelleximus Raguseos de nobis apud eandem Majestatem conquestos esse, et multa fecisse aliena penitus ab omni veritate, ad finem potius scandali serendi, quam quia ab ulla legittima causa impellantur, quomodo illos humaniter semper et amice videri tractarique possimus; et quicquid favoris in illos et beneficij in eorum aliqua necessitate conferre potuimus, id contulimus. Sed ipsi toto hoc bello, quecunque subsidia Turcis prestare potuerunt et victualium et quarumcunque aliarum rerum, sine ullo respectu prestiterunt, preferentes propria comercia, et particularem utilitatem universorum christianorum commodo, quod parum existimantes querunt etiam inter Regiam Majestatem et nos dissidium. Et quamvis sapientie Regie maxime tribuamus, rogatam tamen eandem Majestatem volumus, ut nullis omnino de nobis relationibus Raguseorum fidem prestet; sed nostre mutue et sincerissimę benivolentie credat, que nihil agit, nihil cogitat, nisi quod ex usu dignitateque utriusque nostrum sit. Digneturque eadem Majestas providere, quod

Ragusei ipsi abstineant a favoribus Turchorum contra Majestatem predictam et nos.

+ 175 — 0 1

(Velenczei államkönyv 165 l.)

11.

1466. a velenczei államtanács utasítása magyarországi követe részére, melyben a magyar királyt a török elleni háborúra ösztönöztetni és a pénzsegély iránt igéretekkel kecsegtetni kívánja.

MCCCCLXVI. die XV. Junij.

Consiliarij
Sapientes Consilij et
» Ordinum excepto
Ser Francisco Michael

Oratori nostro in Hungaria. Scripsimus vobis sub die X. presentis, quantum opus esse putavimus, per expeditionem a nobis Oratoris Regie Majestatis Hungarie, qui regressus a Summo Pontifice ad ipsum Regem profectus est; et quantum etiam habueramus de adventu Turci in Albaniam cum exercitu potentissimo, sicut in illis litteris nostris, quas replicates ad cautelam mittimus his adjunctas, videbitis; postea habuimus litteras vestras diei XXVIIII. Maij proxime lapsi, ex quibus intelleximus, quantum idem Rex nunciari vobis fecit, de accessu Turci cum suo exercitu in Albaniam, ac instantiam per vos factam, ut Majestas Sua se moveret ad damna comunis hostis et locorum suorum. Ad quam rem, sicut scribitis, Sua Serenitas non est processura. Et respondentes Vobis cum nostro Consilio Rogatorum volumus, quod quamprimum adire curetis eius presentiam, dicendo sibi, quod significastis nobis responsum circa hoc habitum nomine Sue Serenitatis; quo profecto cum sit alienum ab omni exspectatione nostra, et a gravissimis et maximis periculis iminentibus nedum terras et locas nostris provincie Albanie, sed etiam christianitati, cogimur admirati plurimum ac dolere. Nam licet fecerimus per adventum hostis istius in Albaniam, omnes illas provisiones, quas potuimus tam galearum, quam gentium missarum ad illas partes, quas ferro et igne hostes ipse destruere, et expugnare cona-

tur; cognoscimus tamen ista nullo modo sufficere potentie tanti hostis, sed esse penitus necessarium, quod Sua Serenitas cum viribus suis magnanime procedat ad damna locorum hostis ejusdem; ut non sequantur tot clades et ruine, quot ex hac parte sequi manifeste videmus. Cum enim tota fere moles et potentia hostis contra nos conversa sit, longe habilius et facilius Majestas Sua ad rem istam tantopere necessariam procedere potest, non habente ea aliam resistentiam et obstaculum. Nos quoque, etsi ex respectibus antedictis cum maxima, imo incredibile difficultate id facere potuerimus, recuperavimus tamen Ducatos X m. per prefatum Oratorem suum exhibendos Majestati Sue, ultra alios X m. Summi Pontificis. Quantum vero deceat honorem et gloriam Serenitatis Sue, ut magnanime agat, quantum prediximus, et quantum istud conferri possit saluti rerum christianarum et Majestatis Sue, non dubitamus eam pro sapientia sua optima intelligere. Non dicemus etiam, quod debitum mutue affectionis et confoederationis nostre ad id excitare debet, consuetam virtutem Sue Serenitatis. Cum premissis autem et alijs omnibus efficacibus utilibus et pertinentibus verbis, que vestre prudentie videbuntur, dabitis omnimodam operam, omnemque instantiam facietis, quod quanto celerius esse possit, Rex ipse cum viribus, quas habere poterit, se confarat ad damna comunis hostis. Cum quo volumus, quod accedatis pro meliori, celeriorique executione istius intentionis nostre. Et de quanto continue sequetur, reddetis nos vestris litteris certiores. Si forte prefatus Rex peteret pecunias, sine quibus diceret se conferre non posse: volumus, quod rursum justificetis rem istam cum intolerabilibus expensis, quas patimur.

Ceterum volumus, quod per illos cautos, dextros et prudentes modos, qui vobis videbuntur, secretam operam dare debeatis intelligendi, si prefatus Rex hoc tempore preterito aliquam practicam tenuit cum Turco, seu impresentiarum tenet, que vobis ignota fuerit, siv esit, et de quanso habere poteritis, nos advisabitis, et etiam de condicione, de etate, et habitu persone, sive personarum, que per elapsum misse fuissent ad prefatum Turcum.

+ 104 — 4 — 2

Franciscus Miehael Sapiens Ordinum	Vult partem suprascriptam per totum, preter illud tantum verbum,

quod dicit »dolere cogimur.«

De parte 46.

(Velenczei államkönyv 167.)

12.

1466. A velenczei államtanács válasza a magyar király követének, a ki római utjából visszatérve kihallgatást nyert a köztársaságnál.

MCCCCLXVI. die II, Julij.

1. Consiliarius	Quod Reverendo Patri Domino
Sapientes Consilij	Preposito Quinque-Ecclesiarum, Ora-
» t. f.	tori Serenissimi Regis Hungarie, qui
» Ordinum	regressus a Romano Pontifice, ad pre-

sentiam nostram venit, et explicavit nobis, quid reportaverit tandem a Summo Pontifice, tam circa expeditionem generalem pro anno futuro contra Turcum, pro qua dixit se scripsisse et dedisse operam per viam Auglie et Burgundie, licet in hoc parum speraret, quam etiam circa favores de presenti exhibendos contra comunem hostem, qui sunt de ducatis X m. de quibus secum tulit litteras habendi hic eos nomine Summi Pontificis, ostendendo de illis facere parvum casum; ne ob istas pecunias videatur aliter velle obligari Dominum suum; quod non sit in libertate sua possendi devenire ad pacem vel ad sufferentias cum Turco, rememorandoque affectionem Domini sui nobiscum, qui in omnibus intendebat nobiscum semper unite procedere, sicut per Serenissimum D. Ducem huic Consilio relatum est. Respondeatur:

Quod intelleximus, quantum ipse Dominus Orator per hunc suum reditum a Summo Pontifice nobiscum affectuose communicavit, et magnopere sibi regratiamur, cognoscentes istud procedere a consueta affectione Regie Majestatis in nos et ab humanitate ipsius Oratoris. Et circa id, quod Summus

Pontifex sibi dixit scripsisse et dedisse operam in Burgundia et Anglia pro expeditione generali, anni futuri, contra Turcum, dicimus, quod judicio nostro in his favoribus parum sperandum est ex respectibus et causis, quas non dubitamus ipsum Oratorem pro sua Sapientia optime intelligere.

Circa partem X m. florenorum, pro quibus hic habendis, secum tulit literas R. Pontificis: dicimus, quod sapientissimus est, et disponet in hoc, sicut sibi videbitur. Verum considerantibus nobis grave et pericolosum bellum, in quo Regia Majestas et nos impliciti sumus, ut ita dixerimus, cum modica aut nulla spe auxilij Summi Pontificis et aliorum principum christianorum, non nisi laudare possumus, quod si per Suam Serenitatem et per Nos haberi possit pax conveniens cum Turco, aut etiam sufferentie accipiende sint, sicut melius fieri possit. Nos vere, sicut ad mutuam caritatem et bonam unionem nostram pertinet, hoc superiori tempore quantum habuimus circa pacem oblatam per Amarbey per medium Bajuli nostri Nigropontis, et etiam per aduentum huc unius socij Cancellarij olim Bajuli nostri Constantinopolis in societate unius judei, significavimus per medium Oratoris nostri prefato Serenissimo Regi, licet existimavericmus has esse de consvetis simulatis artibus Turci, prefata quoque Regia Majestas per ipsum Oratorem nostrum nobis notificari fecit, quantum ex parte Turci sibi propositum fuerat circa hanc pacem, unde dicimus, quod casu, quo Turcus realiter ad pacem, sive sufferentias unite cum Sua Serenitate et nobiscum venire vellet, videretur nobis quod ad eas attendi deberet. Sic urgentibus opportunitatibus antedictis, circa quam rem etiam scripsimus Oratori nostro apud Regem, quantum opus esse novimus.

Ultimo loco dicatur ipsi Orarori, quod licet sumus, ut optime scire potest, gravatissimi expensis nobis omnino intolerabilibus propter classem nostram, quam novis galeis et gentibus instaurare et fortificare nos opportuit, et ob missionem novarum gentium ad partes Albanie, Dalmacie et alias, ad quas dubitamus Turcum direxisse conatus suos, et ob munitiones blada et alia continua victualia, que pro alendis gentibus et populis illis nostris mittere nobis est opus; tamen

per omnes modus conati sumus reperire cum maxima difficultate ducatos X m. consignandos ipsi Oratori, deferendosque nomine nostro prefate Regie Majestati, quam omni, quo possumus, studio hortamur et rogamus ad agendum, magnanime contra communem hostem, sicut et nos ex latere nostro cunctis viribus facere studemus.

Si forte prefatus Orator peteret consilium nostrum an accipere debeat et deferre ad Regem florenos X m. Summo Pontifici. Respondeatur sibi convenientibus verbis, et svadeatur, quod illos secum portare debet.

\+ 172 — 0 — 3

(Velenczei államkönyv 164.)

13.

1466. A velenczei államtanács Venerio Ferencz magyarországi követét körülményes és gyors jelentések végett sürgeti.

MCCCCLXVI. die XXII. Julij.

Ser Francisco Venerio, Oratori, in Hungaria.

Sapientes Consilij excepto Ser Nicolao Trano Sapientes t. f.

Ultime littere vestre ad nos fuerint diei XIII. et XIIII. mensis Junij preteriti, quibus nos prout opus fuit, responsum dedimus per litteras nostras diei XXVIIII. mentis predicti, et ex illo nihil amplius a vobis litterarum accepimus; neque significationem prorsus ullam habuimus, et presertim de pace cum Turco tractanda et practicanda, ac de provisionibus, quas facit iste Serenissimus D. Rex contra Turcam communem hostem, quam rem miramur, intelligentes, quanta semper esse soleat omnibus in rebus, et in ijs maxime, que ad statum nostrum pertinent diligentia et vigilantia vestra; et profecto hac conditione temporum et hoc statu rerum deberent quotidie Nuncij et Tabellarij cum litteris vestris advolare nos, quapropter volumus et mandamus vobis cum nostro Consilio Regatorum, quatenus declarare nobis per velocissimos nuncios et tabellarios debeatis, definitivam responsionem, quam nobis scripsistis ad adventum Reveren-

lissimi domini Episcopi Strigoniensis fieri nobis debere super licta pace, quemadmodum tamen ante hac vos fecisse credimus, quam rem maximo studio scire et cognoscere cupimus, et expectamus; efficiteque imposterum, ut saltem octavo quoque die litteras vestras habeamus, quibus certiores facti simus omnibus de rebus, cum de ijs, que iste Serenissimus Rex facit, dicitque aut facere videtur dispositus, et maxime de opinione et dispositione, quam habet Sua Majestas post reditum isthuc Oratoris sui reversi ex Roma adeo, ut quantum ad vos pertinet, informatissimi continue simus atque doctissimi omnium rerum istarum partium.

\+ 121 — 2 — 1.

(Velenczei államkönyv 173. l.)

14.

1466. A velenczei államtanács Venerio Ferencz magyarországi követét a törökkel kötendő béke pontok iránt tájékoztatja.

MCCCCLXVI. de VII. Augusti.

Ser Francisco Venerio Oratori in Hungaria.

2 Consiliarij
2 Sapientes t. f.

Reddite sunt nobis littere vestre die VII. instantis cum introcluso folio responsionis istius Serenissimi Regis, ad ea, que nostro nomine superioribus diebus ei exposueratis; et circa duas primas particularitates erimus breviores, quoniam sic veritas exposcit. Volumus igitur et cum nostro Consilio Rogatorum vobis mandamus, ut nactus occasionem cum illius Majestate esse debeatis, quam certificabitis neminem unquam de ea nobis aut dixisse, aut scripsisse quicquam, quod a mutua nostra benivolentia et sincerissima amicitia aliqualiter possit esse alienum; et nemo est, qui aliquid tale insusurare auderet, quomodo omnibus perspicua est sincera et valida amicitia nostra. Ad terciam particulam pacis cum Turco sub illis condicionibus, quas regia Majestas Sua petit et induciarum et ect., omnia plane intelleximus, et deliberationem Regie Celsitudinis ut gra-

vissimam et sapientissimam in utraque rerum predictarum merito laudamus, exigentibus presertim utriusque nostrum periculis et conditionibus, ut in tanta mole nostra, ceterorumque christianorum principum cessatione aliquid requietis et respirationis habeamus. Verum ad materiam pacis vidimus conditiones petitas per Regiam Celsitudinem, sub quibus conditionibus offerrente se occasione et practica ulla pacis utemur, facultate nobis per Regiam Celsitudinem attributa pro ea respondendi et concludendi habeat potestatem sub condicionibus, quod nobis relinquatur a Morea et loca, que in ea Turcus possidet, nobis consignet, et similiter Civitatem et insulam Mitilenarum. Verum quomodo pax hujusmodi difficultatem procul dubio est habitura, et multum exiget temporis, ad practicandum judicamus utilius et commodius fore ad inducias per aliquod tempus devenire, per annos saltem duos usque quinque, sive plures si fieri poterit, ut interim materia pacis melius et habilius tractari et utilius concludi possit. Et placet nobis, sumusque contenti, ut occasione sese offerente Regia Celsitudo Sua ad hujusmodi inducias devenire possit, et pro se et pro nobis et pro utriusque nostrum Colligatis et adherentibus et suo et nostro nomine practicet, respondeat et deveniat. Nam nosque hac eadem potestate per Suam Majestatem concessa uti deliberavimus.

Hec omnia Regie Majestati notificabitis et de omni rerum successu de die in diem nos certiores per veloces cursores facite.

De parte 53 — 57.

2 Sapientes Consilij	
4 » Ordinum	

\+ 62 — 75 — 12 — 12 9.

(Velenczei államkönyv 177. l.)

15.

1466. Gerardus de Collis velenczei követnek a milánoi fejedelmekhez irt tudósításából magyarországi dolgokra vonatkozó kivonat.

. . . Ulterius adviso Vestre Celsitudine, como questa matina ne tornato quello, che mandasimo in Hungaria per destinere quello Marchionem da la Zoecha, che asasino Zanni Tedescho, et ha portato lettere de lo Ambassadore de la Signoria, como lo Re ha facto destinere dicto Melchionem, anchor che Paniano, li havere facto salvo conducto. Pur lo Re la voluto haver, ne le mano e la consignato ad uno suo Capitanio, et essando partito dicto Re da Ysagabria per andar a Buda, lo fa menar dreto, ligato con catene de ferro. Paniano, alo qual drizay la lettera, che Vestre Excellentie me mandono senza soprascripto. Scrive la inclusa a Vestre Excellentie, io lo aperta, perche sapeva, che l'era de questa materia per saperme governare con la Signoria, ala qual ho parlato questa matina largamente sopra questo facto, pregandola per parte Vestre Excellentie, voglia operare, che questo malfactore sia conducto qua a Venetia, non ad altro fine, salvo che per haver li dinari de li merchatanti perduti como he honesto, digandoli etiam, che non havesaro alcun rispecto a mandar per esso ala taglia de III milla lira data per la Vngaria, perche nuy non curavemo, sinon de havere li nostri dinari robati e non suy. La prefata Signoria me risposi benignamente e fecero vezere quello, li havea scripto sopra cio lo suo Ambasadore, poy me dixero che per rispecto a Vestre Excellentie farano omni prova alor possibile, perche li dicti dinari si habiano. Quindi Illustrissimi Signorie a me pariria, che dicti mercaganti mandasero alor spese uno, che portasse lettere de Vestre Excellentie alo prefato Re e a Paniano. Che fecessero examinar custuy con la corda e farlo confessare, quanti dinari ha portato con luy, e quanti ne ha lassato a suo patre, e trovase modo de haver piu dinari fuse possibile da questo ribaldo, io dal canto mio non li mancharo de sossa alcuna oportuna.

Ho dicto a D. Marcho Cornaro, como Vestre Excellentie ano comesso ali deputati, che lo pagano, me ha risposto che non li bisogna mo si non li dinari.

Ale Vestre Excellentie me ricomando. Venetia die VIII. Septembris 1466.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimis Principibus ac Exc. D. Blanche Marie et Galeaz Marie Sfortie Vice Comitibus, Ducibus Mediolani etc.

(Milánói államlevéltár.)

16.

1466. Gerardus de Collis velenczei követ a milánói fejedelmeket hosszú levelében többi közt a magyar követ megérkezéséről stb. is tudósítja.

. . Ogi he venuto uno Ambassadore del Re de Ungaria, homo pero asay lezero con III ho IIII famigli, faro de intendre la casone de la sua venuta me duole bene, chio non posso piu essere con lo amicissimo. Perche havendoli io piu volte promesso cosse nostre et niente ateso, me vergogno non solo de afaticarlo de venir da mi; ma etiam me confondo, quando lo incontro, et sono parechij giorni chio, non sono stato con luy.

Venetia die X. Septenbris. 1466.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimis Principibus ac Exc. D. D. Blanche Marie et Galeaz Marie Sforzie Vice Comitibus Ducibus Mediolani etc.

(Milánói államlevéltár.)

17.

466. A velenczei államtanács válasza a magyarországi követ részére a török ügyekre és főleg Klissára vonatkozólag.

[CCCCLXVI. die XVIII. Septembris.

er Vitatis Lando Dr. : miles Consiliarius

Quod Oratori Serenissimi Regis Hungarie, respondeatur, quod quam-

rimum intelleximus adventum regiarum copiarum versus lissiam, visum est nobis non solum ob rem non magni mo-enti impeditum iri longe majora et magnficentiora negocia, ıe contra comunem hostem cum gloria Regie Celsitudinis ; Suarum, nostrarumque rerum commodo singulari fieri po-ıissent, sed multis etiam preberi causam existimandi inter egiam Sublimitatem et nos non esse illam veram intelligen-am et animorum conjunctionem, que re vera est, et antehac) omnibus credita et existimata tantam reputationem et favo-m rebus Sue Regie Majestatis et nostris attulit, attento esertim, quod castrum illud ut alijs parum utilitatis: ita bus nostris ob situm et propinquitatem cum locis nostris)bis incomodi plurimum posset afferre, ob quem respectum, omnibus perspicuum est, salutis castri illius singularem ıram semper gessimus, quibus omnibus consideratis Regiam elsitudinem etiam atque etiam rogare sciremus, ut ab impre-a ipsa supersedere placeret.

Quantum ad Regem Ferdinandum pertinet, dicimus:)s quoque superioribus diebus intellexisse Regem ipsum)nnullas habere practicas in locis circumvicinis territorij, ıe Ducis Stefani et ad castellum Clissi aspirare, propterea oti et solita nostra cura conservationis illius, causas et spectus antedictos scripsimus Comiti nostri Spaleti ut Do-ine Bannisse de munitionibus et omni alia necessaria re pro ıi defensione subveniret, curamque tutele illius haberet)n secus ac civitatis nostre Spaleti. Unde non credimus de ege illo sive ejus practicis esse dubitandum. Hoc R. P. efati Oratoris dixisse volumus, ut omnia intelligat, que materia predicta adhunc usque diem occurrerunt.

De parte 60 — 58 — 59.

Die suprascripto.

3. Sapientes Consilij
1. » t. f.
4. » Ordinum

Quod optime intelleximus ea, que Paternitas Sua pridie nobis nomine Regie Majestatis exposuit circa opidum Clisij; et quomodo inter cetera dixerat ostensuram se nobis certas literas ad propositum pertinentes, expectantes hujusmodi videre literas, distulimus Paternitati Sue respondere. Nunc vero dicimus, quod sicut experientia docuit rebus Sue Regie Majestatis respectum et considerationem semper habuimus, non secus ac proprijs rebus nostris; hinc factum est, quod appropinquantibus Turcis comitatui Citine et oppido Clisij Bano condam Paulo Sperantibus nostra presidia pro illius defensione optulimus, subventionemque prestitimus. Post illius casum Bannissam uxorem ejus et ob illius modestiam et bonam nobiscum vicinantiam omni favore prosecuti sumus, ne aliquo modo aut vi, aut insidijs hostium predicte Majestatis et nostris opprimi posset. Nuperive de Rege Ferdinando et de illius quibusdam nuncijs et practicis in aliquibus locis territorij condam Ducis Stefani et illic vicinis nonnulla sencientes, que quorsum tenderent, non satis perspicue intelligere videbamur, jussimus Rectoribus nostris, ut vigiles starent et attenti, ne quid sinistri aut de Clissa aut alio loco occurrere posset, et ubi opus videretur, providerent et subvenirent; Dominam vero Bannissam et ob ejus probam conditionem et bonam cum nostris vicinanciam diligimus, statumque illius conservationem quantum honestas patitur, desideramus. Et pro officio hujus nostre affectionis Regiam Celsitudinem studiose rogamus, ut nostri contemplatione contenta esse velit, ut oppidum ipsum in illius manibus remaneat, quomodo devotissimam illam et obedientissimam Regie Sublimitati esse futuramque non dubitamus, et cum nostris in bona perseveraturam vicinancia.

De parte	56	—	61	—	59.
—	5	—	—	—	—
Non sincere	11	—	12	—	16.

(Velenczei államkönyv.)

18.

466. A velenczei államtanács levele Marcello Jakab Spalatói apitányhoz, melyben a magyar hadsereg, és az özvegy bánné irányában követendő eljárásról értesíti.

[CCCCLXVI. die XXII. Septembris.

Ser Jacobo Marcello Comiti Spaleti.

er Andreas Vendramin Cons.

apientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Habuimus literas vestras diei XIIII. instantis, quibus adventum gentium Regis Hungarie ad illas partes, et ea, que gerunt, agereque contra castellum Clisij nituntur, et quanım vos fecistis, plane intelleximus: et prudentiam vestram ommendamus, nec aliud dicere circa eaque Bannisse contustis, necesse est. Verum volumus et vobis cum nostro Conlio Rogatorum mandamus, quod inposterum abstineatis ab mni subsidio et favore illi prestando.

De responsione facta per vos et honesta excusatione lis Capitaneis gentium Hungaricarum ad eorum requisitioem pulverum et sagitamentorum per alias vestras diei XVI. emansimus informati; et plurimum nobis placuit, sicque voluaus, ut perseveretis et continuetis excusando vos, ut jam ecistis.

De victualibus vero pro eorum pecunijs cummodo denegare illas neque honestum neque bene tutum apparet, illis consentiatis, ut habeant ita modeste et temperate, ut civitas ista nostra non affametur, et gentes ipse causam non habeant offendendi subditos nostros; et in omnibus dissimulanter vos geratis ita, ut in omnem eventum, quodcunque inconveniens declinare, possitis.

Galeam supra comite ser Joanne Marcello mittimus versus illas partes ut et Spaletum et Tragurium visitet; stetque in partibus ipsis pro hortamine et tutela rerum nostrarum, donec gentes ipse illic erunt.

De parte 33.

Ser Bartholomeus Danselmo Caput de XL.

Quoniam materia hec importantissima, et scribere hujusmodi literas est revocare omnes ordines datos per hoc Consilium viro Nobili Ser Jacobo Marcello Comiti Spaleti, qui optime in omnibus se gessit; et nulla cum Dominio circa hoc facta est consultatio, sicut decebat et rei pondus exigit. Vadit pars: quod in materia ipsa, differatur donec diligenter una cum Dominio consultata iterum deliberatius veniatur ad hoc Consilium.

De parte 112, de non 3, Non sinceri, 1.

Die Suprascripto.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Vadit pars: quod Viro Nobili Ser Joanni Marcello Supracomite nostro committatur, ut visis presentibus per quantum gratiam nostram existimat, ad partes suprascriptas se conferat; stetque ad custodiam illarum civitatum nostrarum, donec aliud sibi dederimus in mandatis. Et si forte nobilis Vir Michael Contarino electus Supracomitum loco predicti Ser Joannis illum ante aliud mandatum nostrum reperiret, consignet illi galeam ipsam, et ipse ad libitum repatriet.

+ 151 — 1 — 3.

(Velenczei államkönyv 3. l.)

19.

1466. Gerardus de Collis milánói velenczei követnek leveléből Magyarországot érintő kivonat.

Illustrissimi Signori mey Singularissimi. Ali XXI. de questo ho recevutto una de Vestre Celsetudine de XVI. continente de le recevute dele mie de VIII. VIIII. etc.

De le novelle de Albania e la Morea per unaltra mia de XVIIII. advisay a conpimento e quella novella de Patras e stata anchor maior rotta, che non si dice, dichano essere morti e presi piu de mille homini et perso bombar de et molte munitione et fano omni giorno consiglio de mandarli gente

et munitione era dicto de mandarli II mille fanti e D. Jeronimo da Verona, non hano pero anchor concluso, ano mandato in Dalmatia fanti quatro cento, chi dice lo ano facto per guardia de le sue terre, perche lo Re de Ungaria manda gentedarme in Bosna contro lo Turcho, adcio che dicte gente non facino danpno ale terre de essa Signoria, altri dichano, che l'ano facto per piglare Castel novo e le altre terre, che funo del Ducha Stefano.

Eri fui con lo Ambassadore de la M-ta lo Re Ferando ad visitare lo Legato del Papa, qual ha un pocho de febre e dicto, Ambassadore mostro una littera li scrive la M-ta del Re, dove dice voler contribuire contro lo Turcho ducati cento mille omni anno, che he una digna et magna proferta, et dicta litera dicto Ambassadore la lezara questa matina ala Signoria. Nuy raxonasimo de molte cosse lo Legato ne dixi, che la Signoria era stata da luy, e gli havea dato risposta, non bene chiara ne bene conveniente ala comanda, maxime circha la parte de la iga generale e lo asicurarsi in Italia l'uno con l'altro etc.

Me ricomando sempre a Vestre Celsitudine. Venetia die XXII. Septembris. I466.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimis Principibus ac Exc. D. D. Blanche Marie et Galeaz Marie Sfortie Vicecomitibus, Ducibus Mediolaniensi

(Milánói államlevéltár.)

20.

1466. A velenczei államtanács válasza a magyarországi követhez.

MCCCCLXVI. die XXV. Septembris.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Est hic Orator Serenissimi D. Regis Hungarie qui solicitata omni die responsione nostra ad ea, que nomine Regis exposuit circa materiam Clisij, videns tantam interpositam dilationem, licentiam petijt redeundi ad Regem, a quo

in mandatis habere dicit hic non differendi, sed citissime redeundi. Et nullo modo est committendum ut sine responsione recedat.

Vadit pars, quod eidem Oratori dicatur: Nos optime intellexisse ea, que P. Sua pridie nobis exposuit nomine Regie Majestatis circa oppidum Clisij, et quomodo inter cetera dixerat ostensurum et ect. . . . . Sed ubi opus videretur. — Previderent et subvenirent: . . . . . Attentis autem his, que Paternitas Sua nomine Regis nobis exposuit, in materia predicta, dicimus molestum nobis esse audire quicquam, quod Regie Sublimitatis displicentiam ullam afferat. Et ex nunc Majestatem ipsam certificamus, quod de castro illo non impediemus nos et sic scribemus Rectoribus nostris.

\+ 81 — 55 — 17.

Ser Vitalis Lando miles Cons:	Quod comiti nostro Spaleti scribi non possit circa materiam Clisij sine

hoc Consilio. Item verba illa postrema in parte superiori nunc capta, videlicet »et sic scribemus« Rectoribus nostris revocentur.

\+ 86 — 2 — 8.

(Velenczei államkönyv 4. l.)

21.

1466. Gerardus de Collis milánói követ Velenczéből a milánói herczeget az olasz fejedelmektől a Török ellen megszavazott pénzbeli segélyezésről, s Mátyás királynak csehországi hábo-rújára vonatkozólag, értesíti.

Illustrissimi Signori, mey Singularissimi. Ho stato qua ala Signoria Nicholo Sodorini et parlato, che hebe con la prefata Signoria, si ne ritornato a Ferara, D. Angelo ne D. Detisalvi non intendo, li sia stato como era dicto, ma he bene venuto Andrea dala Bancha, e pare pur chi trameno de volere fare, che Bartolomeo Cogliono fecesse qualche poncto contra Firenza, bene chio credo non li reusara lo pensiero, pur non he, che non lo richiedeno e che non tramano.

Ogi sono stato da lo Legato et tra li altri raxonamenti me ha dicto, che molto si maraviglia, che tute le altre Pottentie Italice hano ho scripto, ho mandato expressamente la suma, che vogliano et passano spendre in questa inpresa del turcho salvo V-e Celsitudine, che non hano may expresso mente, et tamen li vostri Ambassadori da Roma funo li primi a persuadere a nostro Signore lo Papa, che fariano molte cosse, io li risposi, che V-e Excellentie senpre si trovariano aparichiati a far omni cossa possibile, etiam afforzar alquanto lo possibile, como io li havea dicto fin a principio, quando il viene, che l'era ben vero, che al presenti V-e Excellentie si travaveno molto strecti et exausti de dinari et che tuta volta andaveno reconzando le sue intrate et adaptando le spese; ma che la sua Signoria adaptassi pur le cosse de le altre Pottentie Ytalice con questa suma, pero che in V-e Celsitudine non seria fatticha alcuna ne dificulta. il me risposi, chio ne scrivesi alcuna cossa ad V. Excellentie e cusi li promesi de fare, quindi Illustrissimi Signori bisogna, che V. Excellentie siano bene prudenti ad condescendre a niuna suma particulare, advisando quelle, che quello si li prometera, sera necessario si atenda con effecto, jo credo, che questa brigata vora intendre da quanta quantita si poterano adiutare de tuta Italia et vedendo, che la suma sia ala lor volunta, alora forsi condescenderano a ratificar la liga vechia, ala qual sono stati renitenti fin qua per venir ad questo designo, pur ala offerta facta per la M-ta del Re, non hano facto ne caso ne extima, non so, si fingano o quello facino, lo Legato con nuy mostra, pur che non ne possa haver da loro niuna bona conclusione fin qua, et dice che la infirmita sua he piu per questo rispecto per afano de non poter consequire lo intento suo, cha per altro malle, le V. Excellentie me pono mo advisare, de quanto ho da dire et fare.

De Ungaria sono novelle, che lo Re de Boemia ha tolto uno castelo de Ungari e che lo Re de Ungaria he andato a campo con le bombarde per piglarlo si, che la guerra il dovea fare alo turcho, he rivoltata in Boemia, lo Ducha de Burgogna ha piglato Dunant e sachezato et ruynato, he venuto qua uno Canzelero del Signore Gulielmo Marchese de

Monfera per voler defendre quello ha dicto Sfroxino contro lo S. — Signore, cioe de quella recognitione, che li domanda lo Ducha de Savoya dato, chio creda, che la Signoria fara pocha extima de parole, che habia dicto Sfroxino maxime volendo esso Marchese sottometersi ala justitia et far judice lo Imperatore, aut pares curie, como vole la raxone, quello sentiro piu ultra, ne daro advise a V. Excellentie, ale quale senpre mi ricomando. Venetia, tertio Octobriis. 1466.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis

Illustrissimis Pincipibus ac Excellentissimis D. D. Blanche Marie et Galeaz Marie Sfortie Vicecomitibus, Ducibus Mediolani etc.

(Milánói államlevéltár).

22.

1466. A velenczei tanács a törökkel békességet kötendö, küldöttje számára menlevelet kiván a töröktöl s az e végböl Konstantinápolyba küldött Michiel Antal követét oda utasítja, hogy az említett békét, lehetöleg a magyar királylyal egyetértve kösse meg.

MCCCCLXVI. die XI. Octobris.

6 Sapientes Consilij
2 » t. f.
4 » Ordinum

Quod remitti debeat ad Mamut Bassa ille hebreus, qui alias missus ad nos fuit per ipsum Bassa, et committatur sibi: quod det operam cum Bassa, quod optineat salvum conductum a Turco pro uno ex nostris mittendo pro concordio cum eo faciendo et ect. Et si forte Bassa multum remotus esset a Turco, comittatur ipsi hebreo, quod vadat ad Dominum Jacobum medicum Turci, per cujus medium procuret habere a Turco ipsum salvum conductum et ect.

\+ — 122 4 — 3

Die suprascripto.

Ser Petrus Deltino
Sapiens Ordinum

Chel sia mandato David Zudeo cum litere nostre de questo tenor al

Nobel homo Antonio Michiel Citadin nostro al presente in Constantinopoli.

Sapiando nui, Vui al presente trovarve in Constantinopoli cum el nostro Conseio di Pregadi ve havemo instituido Vice Bailo nostro in quella cita cum salario de ducati III-c. al anno, e tute altre condition haverano i Baili nostri de li. Azo che ni le cose nostre occurrente possamo exercitarve, unde essendo nuj informadi vui haver domestegezza cum Magistro Jacomo Medigo del Signor Turco, volemo, che vui sia cum illo insieme cum Davide Zudeo portador presente, dicendoli cum quel mior modo, che a vuj do parera: cume nuj siamo ben disposti de vegnir ala pace insieme cum el Serenissimo S. Re de Hungaria, cum el Signor Turco, pero essendo etiam Suo Signoria de questa medexima dispositione et volunta, azo che tal cossa possa sortir effecto necessario seria, che quella mandasse suo homo nel Canal de Negropontes, over acuo cum sufficiente mandato circa la practica et conclussione de tal pace da esser tratada et conclusa, ut supra perche la Signoria nostra similiter mandaria suo Messo al dito luogo a praticar et concluder col homo suo la suprascripta pace, et perche la praticha di tal pace potria forci renderse difficile per le rechiesti de intrambi le parte, volemo che vuj dichiari al prefato Magistro Jacomo, come nuj interveniendo tal difficulta de pace, tra l'homo suo e nostro, saremo contenti insieme cum el prefato Ser. S. Re de Hungaria vegnir a sufferentia et treugue cum el Signor Turco a certo tempo, nel qual tempo la pace poi per Ambassadori del una el altra parte maturamente potra esser tractada et conclusa. Et circa questo al messo nostro dattemo plenissima liberta et mandato, laqual liberta bisogneria, che havesse etiam el messo del Signor Turco, le qual sufferentia et treugue in caso, che vedesti poter otegnir voj per anni do over tre, damo ve demo total liberta da poder concluder questa cossa per nuj et per il Serenissimo Re predicto, et recomendadi pertutte do le parte et ect.

De parte prima.

(Velenczei államkönyv 8. l.)

23.

1466. A velenczei államtanács levele Venerio Jakab követhez a törökkel kötendő béke ügyében, az említett követnek meghagyván, hogy az illető békét csakis Mátyás király hozzá járulásával kötheti meg.

MCCCCLXVI. die XXV. Octobris.

Ser Jacobo Venerio, Capitaneo Culfi, scribatur in hac forma.

7 Sapientes Consilij
3 Sapientes t. f.
5 Sap. Ordinum

Sono passati alcuni mexi, chel vene a nuj uno David hebreo subdito nostro de Candia, el qual era stato in Constantinopoli e de li ala Porta del Turco et per parte de Mahumut Bassa ne disse, come el Signor Turco era bene disposto de venire cum nuj a bona pace. Et si ne porto uno salvoconducto facto per el Bassa per qualunque di nostri, che per dita materia de pace, nuj vossamo mandar ala porta. Ha parso a nuj per el tempo interposto, et per altre cazon dicto salvo conducto non esser in sufficiente forma, et pero havemo rimandato per la via de Corfu, et de li per terra ferma dicto David ala porta, per haver un altro salvoconducto per nome del Signor Turco in forma valida et sufficiente et ect.: Volemo aduncha et cum el nostro Conseio de Pregadi ve comendemo, che ricevute le presente, subito ne conferiate a Stalimine, redugandovi in quel porto che sia piu apto ala conservation de la galia, dove o truvareti o aspettereti segionto auchor non fosse el predicto habreo. Et portandove lui el salvoconducto, rimanendo dicto hebreo cum vuj ve ne andariti ad Euo, dove gionto subitamente et senza alguna indusia, remandenti la galia indredro al predito porto de Stalimene, che piu seguro sia, o veramente a Negroponte cum ordine, che la ritorni pure, a quel porto de Stalimene ad aspectarvi et ect.

Gionto ala porta, operarete de esser da presentia del Signor Tucho, al qual presentata le letere nostre de credenza, le qual qui alligate nuj ve mandemo, et el presente, che e una

peza de panno doro, zoe braza XXX, post convenientes salutationes et generalia verba exponereti, che essendo nuj per piu vie, advisati, cussi per il rezimento nostro de Negroponte per parole de Amarbey, co e per altre vie el prefata Signor esser di bona mente et disposition de vegnir cum la Signoria nostra a bona pace, et ultimamente havendone riferito questo istesso David bebreo subdito et servitor nostro per nome del Bassa et ect. ritrovandosi nuj de quella istessa mente et disposition: nui ve havemo mandato ala presentia de la Signoria Sua, azoche fra el Serenissimo S. Re de Hungaria et nuj per una parte, et la Exc. del prefato Signor per l'altra se possi devenire a bona pace et accordo.

Veramente perche el tratato de la pace, como e de natura de simil cosse, poria esser difficile et longo et ect. bono saria per la Signoria Sua et nuj, che in questo tempo mazzo praticasse insieme, et fare come avanti la guerra se facera zoe, che fra la Signoria del prefato Signor Turco, el Serenissimo Re de Hungaria et nuj se devenisse a tregue et sufferentie per quel tempo, che paresse da esser specificato et etc. Ala conclusion de la qual treuga ve offerirete apparechiato promitterla et sigillarla per nome de la prefata Majesta de Hungaria e per nui cum tutti li subditi recomendati, adherenti e signaci de ciaschaduno de nuj.

Sel prefato Signor ve respondesse esser contento, et dimandasseve, che liberta vuj haveti dal prefato Re de Hungaria, direte che nuj prometteremo per nome de la Maesta Sua de rato, zoe chel sara contento, perche cussi da lui havemo el consentimento, et cussi semo contenti, che vuj prometa. Del tempo che dite sufferentia habiano ad durar, semo contenti se faciano per duo anni specificati, remanendo zaschaduna de quelle nel esser stato egrado, che se trovano, zoe, che chi ha si tegna.

In la conlusion veramente habiate singularissima advertentia, se specifichi el Serenissimo Signor Re de Hungaria, et nuj per una parte principale, et poi tuti subditi recomendati complici et sequaci de tuti Doy, et ciacheduno de noy; et prefato Signor Turcho per l'altra parte principale cum suoi subditi recomendati complici et seguaci. La copia de li adhe-

renti et recomendati del prefato Signor Re et notri, che in esse sufferentie sono da esser nominati, ve mandemo qui introclusa.

Se veramente el prefato Signor, ve respodesse non voler venire a simile sufferentie cum el Re de Hungaria, ma si cum la Signoria nostra; dixega, che nuj semo colligadi et confederadi cum la Maesta de quello Re, et senza de lui non possiamo venire ad alchuno acordo cum el prefato Signor Turco, el qual semo certo, non voglia da nuj se non tanto, quanto fare possamo et etc. Quando veramente fare per niuno modo non possate, dite gli, come vui non haveti altro commandamento da nuj; ma che vui ritornarete a Stalimene o a Negroponte et subitamente advisareti la Signoria nostra, et aspettareti risposta et etc. Sel prefato Signor Turco ve rispondesse, non voler venire ad sufferentie, ma sia pace et ve ricercasse se de pace da nuj haveti ordine dite gli, che si, ma non complidamente, perche pur ve mancha certa particularita pertinente alle cosse de la Maesta del Re Hungaria, la qual nuj aspettamo de la Maesta Sua; et vuj da nuj, et pero riccordate esser meglio, che perquesto non si resti devenire ale sufferentie et ect.

In questa praticha volemo che cum la uxata vestra prudentia et discretion ve sforzate de intender, qual fusse la mente del prefato Signor circa la condition de la pace, se al tractato di quella, et nel tempo durante dele sufferantie se le se faranno o senza de quella, et de tuto dateci particular et distincto adviso et ect.

Visitareti etiandio zaschaduno di Basse, et per nostro nome gli donereti el prexente ve mandemo, che e braza XVI de velludo cremexin in duo pelli per zaschaduno cum le uxate salutation et offerte.

Procurate de condur cum vuj duo interpreti, che siano fidatissimi, l'uno greco et l'altro turcho, ajoche per ogni modo, che sia parlato, vuj possiate intender et ect.

De parte — 65 — 62.

Ser Vitalis Lando Doctor et miles Consiliarius vult partem Sapientum retroscripta cum hac additione: i capituli della antiqua pace potranno servir di norma durante le sufferentie.

De parte 71 — 85.
De non 8.
Non sinceri 5 — 6.

Recomendati nominandi in sufferentijs nomine Serenis-
i Regis Hungarie sunt isti, videlicet.

Dominus Scanderbegus.

Ragusini.

Filij Ducis Stefani.

Uterque Vajvoda utriusque Valachie et alij siqui sunt,
i nunc tam de jure, quam de facto pertinent ad Coronam.

Nostro nomine.

em D. Scanderbegu-	Dux et omnes Domini Egeopelagi
lij Ducis Stefani	Lecha Duchanio
lij condam Dni. Aremti	Despotus Leonardus Sancte Maure

(Velenczei államkönyv. 11. l.)

24.

86. A velenczei államtanács válasza a pápai követ részére a török ügyekre vonatkozólag.

CCCCLXVI. die XXVIII. Novembris.

pientes Consilij, excepto	Quod Reverendessimo Legato
r Nicolao Truno,	apostolico circa ea, que practica-
pientes t. f.	toribus novissime dixit, sicut huic
pientes Ordinum	Consilio relatum est, respon-

atur:

Intellexisse nos tum verba Oratoris Regie Majestatis ngarie, tum quantum ad materiam pertinens dixit ejus Re-endissima Dominatio et certissima res est provinciam banie reductam esse in malis terminis; quoniam pulso ex Domino Scanderbego, nihil superest ex omni ditione, ejus i oppidum Croje, conservatum a nostris peditibus et custo-um usque ad presens, custoditurque nostris impensis, que nia ab ipso Domino coram distinctius cognovisse Beatitu-

dinem S. P. non dubitamus, propterea judicaremus rebus Christianitatis plurimum posse prodesse, si idem D. Scanderbegus a Beatitudine Sue Pont. adjutus in provinciam ipsam rediret pro recuperatione rerum, quas amisit, et ut inimico ablata esset comoditas et facultas reliquas christianorum provincias per illam viam adeo commodissimam offendere et opprimere. Hoc idem speramus Beatitudinem S. Pont. pro Sua maxima sapientia intelligere, et provisiones et remedia ad hoc necessaria esse allaturam.

De Rege Hungarie nemo est, qui conditiones Majestatis Sue et Regni illius intelligat, quam Beatitudo S. Pont. et Reverendissima Dominatio ejus Reverendissimi condam Legati, unde non dubitamus Sanctitatem predictam opportune et pro necessitatibus deliberaturum esse et etc.

— + 96 — 7 — 18.

(Velenczei államkönyv 16. t.).

25.

1466. Gerardus de Collis tudósitása a milánói fejedelmekhez a török hadi dolgokról s végül István boszniai herczeg tervezeteiről.

Illustristimo Signore. Questa nocte passata he venuta una galia de la Morea, e da l'armata de la Signoria, sopra la qual he venuto Messer Aloisi Lando fratelo del Veschovo de Candia, e de Messer Vital Lando, et ha portato una trista et dolente novela, cioe che lo turcho inpio et crudele, qual non ha altro ad pensare, si non ut circuat, quem devoret, he venuto fora del strecto de Romania, et he intrato ne lo Arcipelago con ducento velle, et ha dato la catia a Messer Jacomo Lordano, qual si e trovato solum con XX galie, e non ha potuto resistere a la furia et pottentia del turcho, ma sie reducto nel Canale de Negroponte, forsi per dubio, chel prefato turcho non andasi a campo la, et dicano, che turcho lo va sequitando, con la dicta armata non si sa quello, che sequira

dio ce adiuta, che questo cane fa far voce, che le morto, poy n uno tracto da una castonata, e fa le sue cosse si secrete, he pare uno miraculo, che prima si intende li facti, cha le deliberatione sue questa galia, che venuta, non he intrata in Venetia, ma la Signoria la facta restar in Schiavonia, forsi per dubio, che va voce non sispanda, ne ha voluto, che alcun de essa galia sia sinontato a terra et ogi fano pregati, de quello, che piu ultra sentiro, ne daro notitia ad Vostra Celsitudine et me parsso mandare uno di mey a posta sollo per notificare questa cossa, quale he anchor in pochissimi persone.

Lo Ducha Stefano de Bosna ha mandato qua uno suo figlolo, qual he zonto ogi, si extima per domandar adiuto ala Signoria, per diffendersi dal Re de Ungaria, qual, como per mie altre ho scripto, glia mandato Paniano et Rusgonianus con cavali V mille par piglar do stato del prefato Ducha Stefano, ma luy non gli la voluto dare secondo havea promesso, anci ha posto le arme de scrito Marcho sopra Castel novo; deinde ha mandato qua suo figlolo, faro de sentire, si le venuto per adiuto ho forsi per voler dare lo dicto Castel novo in mano de la Signoria. Altro al presente non glie de novo. Venecijs raptim die IIII. Decembris 1466.

E. V. Ill. Ex. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrime et Exc. D. D. Blanche Marie Vice Comiti, Ducisse Mediolani etc.

(Milánói államlevéltár).

26.

1466. A velenczei államtanács utasítja a Spalatoi kapitányt, hogy a boszniai egykori királynénak szép szóval más tartozkodási helyet szerezzen.

MCCCCLXVI. die XI. decembris.

Comiti Spaleti.

Sapientes Consilij
» t. f. et
Sapientes Ordinum
excepto ser Petro
Delfino

Accepimus superioribus diebus literas vestras, quibus inter cetera tetigistis Reginam olim Bossine Monasterium Santi Stephani prope muros istius Civitatis nostre inhabitare, complures-que Bosinenses, nec non Hungaros visitationis gratia ad illam sepe accedere, que res nobis et suspiciosa et periculosa videtur quamobrem cum nostro Rogatorum Consilio respondentes dicimus, nos statuisse illam inomnino amovere; verum ut aliquo honesto modo hoc facere videamur: volumus, ut captato tempore, et quanto cicius facere poteritis, sua cum Serenitate esse debeatis, illique dicere: nos ob novitates, que istis in partibus fuere, intellexisse Suam Serenitatem, non habere illas commoditates et maxime victus, quas illam habere vellemus; et in aliis civitatibus et locis nostris haberet: ideo pro comoditate Sua statuisse, quod aut Sibinicum aut in quamlibet aliam insularum seu locorum nostrorum maritimorum, qui Sue Serenitati magis placuerit, se recipiat, et cum his et alijs verbis, que vestre prudentie videbuntur, curabitis, quod istinc omnino recedat; quia sic est penitus intentio nostra et etc.

\+ 107 - 1 - 2

(Velenczei államkönyv 18. l.).

27.

66. Gerandus de Collis levele a milánói fejedelemhez, mely-ı többi közt a töröknek a magyarok elleni támadását érinti.

Illustrussimo Signore. Ali XXIII. de questo ho recevuto a de Vostra Celsitudine, continente una copia de Io. Petro ınigarola de le cosse de Franza etc.... Le quale cosse ho :to intendre a questa Illustrissima Signoria, qual sicondo consueto molto rengratia Vostra Excellentia et fu udito n summa attentione, perche da niuno canto, ne haveano queste cosse cosse notitia alcuna. Pregando la prefata ostre Excellentia ad advisarli del processo de queste cosse Franza, perche dichano. farano loro lo simile de le cosse l turcho. Contro lo qual me dixe lo Principe, che apariiaveno armare XX galie, ultra quelle sono rimaste ne la mata, et che non vogliano habandonare dicta inpresa per ssa del mondo.

Questa matina essando al disinare con lo Principe, li no venute littere da Corfu, che dichano, chel turcho era orto, ma non gli dano fede, perche altre volte hano scripto simile; item glie lettere Scanderbeg quale dichano, che ha ıgliato in peze da quatro cento turchi.

Si dice, chel prefato turcho era venuto in persona fin ala ophia intratia per andar alo incontro de L ongaro; ma che edando, che lo Ungaro non sie aproximato. che anchor luy he ornato indreto. Altro non lie de non novo salvo quello, chio ho cripto per altra mia, qua inclusa, me ricomando a Vostra 'elsitudine. Venetia die XXVI. Decembris 1466.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo ac Exc. Domino D. Duci Mediolani etc.

(Milánói államlevéltár).

28.

1466. Gerardus de Collis követségi jelentése a milánói fejedelemhez a magyar-velenczei viszonyokról a török ügyekre vonatkozólag.

Illustrissio Signor. Per mie de XXIIII. et XXVI. del presente Vostra Illustrissima Signoria fu ad conpimento advisata de le occurentie, de qua, maxime de le cosse del Re de Ungaria et questa Signoria. Item como era venute lettere ala prefata Signoria da Corfu, chel Turcho era morto etc.

Al presente non lie altro, salvo, che vedando lo Veschovo de Candia, che la Signoria havea tolto la speranza alo Ambassadore del Re de Ungaria de darli dinari, per la inpresa del Turcho, como il richideva. como per le dicte mie Vostra Excellentia fu advisato, ha mandato per li cany deli dece, tra li quali sie trovato uno de li dicti cani Messer Victor Capelo, parente de dicto Veschovo et lia dicto queste parole, como ad luy non pareva, che in tuto si desperasse, lo prefato Re, per molti respecti lo primo, perche luy sapeva, chel prefato Re havea in secreto strecta praticha de acordio con lo turcho, qual quando la sequise, non faria poncto al preposto de la Signoria Item perche lo prefato Re havea pur anchor inclinata la voglia sua et de tuti li Baroni de far parentato con Vostra Celsitudine et dato che esso Veschovo lo havese alquanto interturbato non di mancho tolendoli la speranza de darli dinari, seria casone de farlo tornare sopra dicta praticha, la qual etiam non saria ad lor propositio. Item per le cosse de Narenta noviter piglate per la Signoria, che daria materia al dicto Re de piglarla et forsi de passar piu havanti. E per tuti questi rispecti li prefati dece con la zonta hano mutato proposito et hano deliberato dare a questo Ambassadore Regio ducati X mille al presente, con alcuna speranza de darli de li altri questa estate ventura, et queste cosse ho hauto dal dicto Capelano del prefato Veschovo, qual e stato presente a tuti questi raxonamenti et ogi ha scripto le lettere al

pa, de adviso per parte esso Veschovo de Candia. Zobia al ondo de zenaro si debeno numerare li dicti X mille ducati lo Ambassadore Regio li mandara al Re et luy lo dicto rno si adviara per andar a Roma.

Io scripsi ali giorni passati a Vostra Excellentia, como Ducha Stefano de Bosna dovea resignare Castel novo et une altre castele de Bosna in mano del Re de Ungaria, piglare Isagabria per in contro, et per observanza de esto havea dato uno suo figlolo maior in mano de esse Re. havendo mandato lo prefato Re duy soy Capitany Paniano Rosgonianus con cavali V mille per prendere la possesa dicte terre, lo Ducha Stefano non lia voluto dare, anci in stel novo ha posto le bandere de Sancto Marcho, et crede se deffendre sotto il nome de la Signoria, perche he a ito la marina, non si sa, che sia poy sequito. Salvo che esta matina he zonto uno corero da Ragusi, qual dice ad ha, che li prefati Capitanij Regij sono intrati in Narenta re date ale Signoria noviter, et hano zitato a terra de torre e canpaneli le bandere de Sancto Marcho, et hano sto supro le bandere del Re de Ungaria, in fra pochi rni si sapera la verita, perche de questo non lie let- a fin qua.

Item dice questo Corero, che li prefati duy Capitany pectanor isposta dal Re, si debeno metre campo a Castel ro? ho non. Non lo possando haver de volunta.

Lo prefato Re de Ungaria he andato a campo a Sancto orgio uno Castelo, che he de quello Todescho robbo lo mbassadore Venetiano, chi venia de Ungaria, et lo ha hauto r bataglia et messo asachamano.

Chel turcho sia morto? non he poy venuto altra novella si axtima sia Bosia, lo Principe me ha bene dicto, che li Rec- i da Corfu li fermano, como il Basa de la Romania li ha ndato ad offerire la pace, con la Signoria honorevole; ma la Signoria ha risposto, che nullo modo vogliano pace con Turcho, anci metano in ordine de armare XX galie con sser Aloiso Lordano et vogliano fare questo anno di ti. Altro al presente non glie de novo. Me recomando

senpre a Vostra Celsitudine. Venetia die ultimo Decembris. 1466.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Exc. Domino D. Duci Mediolani, etc. Papie, Anglerieque Comiti ac Janue et Cremone.

(Milánói államlevéltár.)

29.

1466. Gerardus de Collis követségi jelentése a milánói fejedelemhez, melyben a többi közt a Magyar viszonyokról is adatokat közöl.

Al Duca di Milano.

Illistrissime Princeps et Exc. Domine Domine, mi Singularissime. A'i VI. de questo ho recevuto una lettera da Vostra Celsitudine con alcune copie incluso de Manuele de Jacopo e de Jo. Petro Panigarola, continente le novele de Franza, le quale copie ho lezuto ala Ill. Signoria sicondo lo mandato de Vostra Excellentia et intese dicte cosse con summa attentione de tuto lo Colegio. Lo Principe me risposi, che rengratiaveno sopra modum la prefata V. Excellentia deli continuii advisi, li da de quelle cosse de la, offerandosi loro ad far lo medesimo, quando haverano loro cossa alcuna digna de notitia. Et perche gia in piu luoghi non solo in Rialto, ma per omni piaza era divulgata la novella, chel turcho era uscito fora del strecto con armata potentissima de ducento velle et de primo asalto havea preso la ysola de Staluvini, e Messer Jacomo Lordano Capitanio dela lor armata era reducto con XX galie nel Canale de Negro ponte, per dubio havea, che lo turcho non li andasse a campo, et dicevassi, chel prefato turcho con dicta armata persequetava dicto Capitanio, como per l'altra mia ho advisato V. Exc. et vedendo, che gia tre volte, chio era stato da la Signoria, non [me haveano may dicto cossa alcuna de dicta novela me parve domandarne con

bono modo digando al Principe solo, che cusi, como V. Celsitudine intenda, voluntiera le prospere novelle de sua Sublimita per la mutua coniungtione etc. cusi pari modo havea despiacere, quando le cosse non passasino ad votum, quindi per poter dare piu vera notitia de questa fama, che era spansa, voluntieri intendaria, si la era vera, ho non il me risposi, chel era vero, che la fama era divulgata, ma che loro non haveano pero altra certeza dal suo Capitanio, anci li paria mal credibile, che lo turcho in questo tempo de inverno dovese uscire, non essando uscito ala estate, ma che credano bene che, forsi al bon tempo lo uscira, perche pur intendano, chel fa aparechio de molte galie et navilij, e che quando loro haverano cossa alcuna certa, io sero senpre lo primo, a chi la fatiano participe. Io rengratiaij sua Sublimita et dixe, che sumamente piacera a V. Excellentia, che questa cossa non sia vera Questo he quanto no potuto cavar da loro, la simile risposta in sostantia ano facto a lo Ambassadore del Re Ferando. Ma in verita per molti et varij signali si conprende, che la cossa sia vera, prima la galia, che era zonta da l'armata, non hano voluto, che homo sia disceso in terra, e l ano fata tornare in Istria ad cio, che niuno li parla. Item stano tuti de mala voglia. et pare, chi le portano scripta in fronte, niuno deli gentilhomini parla de questa novella, ma tuti li altri la tengano per ferma, do poy che venuta dicta novella, omni giorno sono stati in pregay tal hora fin ale III. ho IV. hore de nocte et ogi fano lo consiglio grande, che cossa invusita, perche non si fa si non le domeniche, et lo amicum me dixe, che ala prima, quando vene dicta nova, la intese da alcuni gentilhomini e da li Canceleri; ma da poy l ano remortata et hano fato expresso comendamento tra loro, che niuono ne parli. Et pare etiam verisimile, chel turcho sia uscito havendo sentito, che la Signoria havea desarmato XV galie ad uno tracto pur che si sia, non potra star celata longamente, io li ho messo tanti spioni per saper lo vero, che sapero presto quelo, che li e et subito ne daro adviso piu chiaro ad V. Excellentia.

Como per l altra mia del ultimo del passato scripsi, li duy Capitanij de l'ongaro mandati in Bosna Paniano et Rusconianus erano intrati in le terre de Narentha, piglato per

questa Signoria et haveano zitato a terra le bandere de Sancto Marcho et dato licentia al Rector de la prefata Signoria, qual loro apelano conte, dove in altra parte si apella Rector, la prefata Signoria non fa pero mentione alcuna de dal novita facta per esso Re, e questo per suo honore. Anci per mitigare esso Re, hano facto la promessa deli X-milla ducati al suo Ambassadore, li quali non hano dato in contante, ma li hano dicto, chel vada dal Papa et ala sua tornata serano aparichiati, li dicti X-milla ducati. Adesso hano levato un altra novella, cioe che lo Imperatore era sdignato con lo re de Ungaria per quello castelo sancta Georgio, che lo Re ha presso. Et per questo haveano rotta la guerra insema, non ho pero inteso questa novella da alcuno bono fondamento Messer Bernardo Justiniano debe partir domane per andar dal Papa, la Signoria fin qua non ha potuto havere la tracta de uno granelo de formento dal Papa, qual ha dato bona verba et nihil aliud in modo, che ne io intrinsecho non sono poncto soij amici, et sel non fuse la tracta dela M-ta del Re Ferando, dove omni giorno ne viene questa terra seria assidiato.

In Schiavonia et in Bosna dichano, che le homini morano dela fame. Altro non he al presente digno de notitia. Venetia die VIII. Januarii 1466.

E. V. Ill. Ex. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

(Milánói államlevéltár.)

30.

1467. A velenczei államtanács levele Mátyás királyhoz a törökkel tervelt békekötés viszonyairól, és a velenczei köztársaság által a török ellen készített tengeri hajóerőről.

MCCCCLXVII. die II. Aprilis.

Serenissimo Regi Hungarie.

Ser Andreas Vendramino
Sapientes Consilij

Ad officium amicitie et unionis nostre spectare existimamus, que maxime Majestati Vestre et nobis comunia sunt invicem comu-

nicare. Postquam superiori tempore nunciavimus Vestre Serenitati diversis medijs nos requisitos fuisse de habenda pace cum Turca, cognita super hoc mente Regie Majestatis Vestre tam circa pacem, quam circa sufferentias, non alienum a comuni bono esse putavimus per Nuntium nostrum de re ista pro Celsitudine Vestra et pro nobis unite tentari facere Turcam ipsum; sed cum insolens hostis iste consuetarum artium, fraudumque suarum non sit oblitus, tum etiam quod, cum solis nobis et non unite concordiam voluisset: res ipsa nullum effectum sortita est. Subdidit quoque, quod si Majestas Vestra cum eo pacem habere voluisset, Oratorem suum per viam terre ad ejus presentiam mittere potuisset, qui simul cum nostro convenisset, seu in futurum mittere posset. Quid autem nuper acceperimus, est, quod omni studio potentem exercitum terrestrem classemque maritimam parat, ut christianum nomen subvertere conatur. Nos, qui tot aparatus magnifaciendos esse arbitramur, ex parte nostra operam omnimodom adhibemus instaurare classem nostram triremibus navibus alijsque gentibus et presidijs terra marique. ut pro quanto vires patiantur nostre, conatus perfidi hostis in excidium christi fidelium contineri possint. Verum etsi persuadeamus nobis Majestatem Vestram antehac de apparatibus istis certiorem factam opportune providisse, sicut catolicum principem decet; quo tamen majori possumus studio oratam eam esse volumus, ut pro suis viribus et virtute adversus comunem hostem magnanime procedere velit.

Instituimus brevi mittere Oratorem nostrum ad presentiam Majestatis Vestre, quem cito expedire curabimus.

Verum ex nunc captum sit, quod eligatur de presenti per scriptinium in isto Consilio unus Orator noster ad prefatum Serenissimum Regem et ect.

Et fuit electus Ser. Franciscus Diedo Doctor.

\+ 127 — 0 — 1.

C. die II. Aprilis 1467.

Filipus Foscari Sapiens Consilij Quod supersederi pro nunc debeat electio et missio Oratoris nostri ad Serenissimum Regem Hungarie, verum ex his. que inpresentiarum occurrunt et

celeritatem requirunt: ex nunc captum sit, quod mitti debeat de presenti unus ex secretarijs nostris ad prefatum Regem cum illa instructione que deliberabitur per istud Consilium.

De parte — 2.

1. Sapiens Consilij
2. Sapientes Ordinum

Quod eligatur de presenti per scruptinium in isto Consilio unus honorandus Orator noster ad prefatum Regem Serenissimum et ect.

De parte 8.

(Velenczei államkönyv 32. l.)

31.

1467. Gerardus de Collis követi tudósítása a Milanói fejedelemhez, melyben magyar ügyekre vonatkozólag a következők olvashatók.

. . . . . Preterea adviso Vestre Celsitudine, como la prefata Signoria eri sera in pregay elesero duy Ambassatori al Papa, cioé D. Nicholo Canal et D. Petro Mozinicho, ambi duy avogatori, con pena de ducati II cento per uno, e hano terminato ad aceptare tuto l'uno a VI de questo, et licet anchor non li habiano dato instructione, nondimancho per lo raxonare facto tra loro, ne ho cavato questa conclusione, loro vogliano intimar al Papa, como ala liga con Papa Pio e lo Re de Ungaria, loro sono remasti solo a lo spendere, pero che lano passato lo Papa, qual siera obligato dare a dicto Re ducati cento mille l'anno, non gli li diede e mancho dimostra darli questo anno, e che loro spendano piu de ducati cinque centomilia l'anno, et che deliberano sapere sil ude observare la promessa a dar dinari a dicto Re ho non. altramente farano, como poterano con esso Turcho, et per metre maior voglia al Papa de spendre vano divulgando. che questo Gudeo, qual ando per la pace, dal Turcho ha referito, como lo Turcho he contento far la pace con la Signoria, a chi ha tegnia, dummodo vogliano excludere omni altro, cioe lo Re de Ungaria, et che quando vedano non poter far altramente.

cioe che dicto Re non sia adiutato de dinari, li sera forza piglar lo partito, poterano havere etc. . . . . .
Venetia die V. Aprilis 1467.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimis Principibus ac Excellentissimis D. D. Blanche Marie Ducisse Mediolani et Galeaz Marie Sfortie Vicecomitti Duci Mediolani etc.

(Milánói levéltár.)

32.

1467. A velenczei államtanács a császár és magyarországi követek előtt szokása szerint a török elleni sok költségbe kerülő készülődéseivel mentegetvén magát, egyszersmind az olasz államoktól irányában ápolt gyanusításokat is magától elhárítani igyekezik.

MCCCCLXVII. die XXI. Aprilis.

Sapientes Consilij et Sapientes t. f.

Quod Magnifico Militi Domino Udalrico de Gravencis electo per Serenissimum Dominum Imperatorem Capitaneum contra Turcos, Consiliarioque Sue Majestatis ac Reverendo Domino Georgio Preposito Quinque Ecclesiarum Vicecancellarij, Consiliario et Oratori Serenissimi Regis Hungarie, qui ad presentiam nostram venerunt retuleruntque ea, que per Serenissimum Principem nostrum huic Consilio explicata sunt: respondeatur, quod vidimus eos perlibenter et grato animo intelleximus, quantum nobis prudentissime retulerunt, magnas gratias referrimus Sacre Imperatorie Majestati, ac Regie Serenitati Hungarie pro comunicatione hujusmodi, neque optimum propositum, ardensque desiderium suum in honorem summi creatoris nostri, sancteque ffdei nostre adversus perfidum Crucis hostem, inque parandis novis viribus et exercitu valido potentatuum Alemanie, satis extollere posse cognoscimus, sic enim veros et catholicos principes decet, quorum sancta hec opera eterna memoria digna extimari poterunt. Laudamus quoque

[illegible] nostris [illegible] Magnifi- [illegible] ad Pontificem [illegible] nostro divi- [illegible] vero deque [illegible] in con- [illegible] jam [illegible] agitur [illegible] et periculis [illegible] Albania [illegible] classe nostra [illegible] pedestribus, quos continue [illegible] illis pro [illegible] ex Capitaneis [illegible] terra, inte- [illegible] et alij [illegible] Dicere [illegible] ultra duo milia [illegible] classem quoque nostram [illegible] predecessore suo, no- [illegible] fortificare, opus [illegible] maritimo et ter- restri [illegible] vere dici possit Regiam M[illegible] Hungarie [illegible] hactenus esse, que [illegible] hostis hujus [illegible] suspitione scilicet Capitanei Bartholomei Colleoni per potentatus Italie nobis opem ullam prestari non posse, quasi imputari nobis velit quod id causa nostra processerit et procedat. Ad primum nos Magnificencie et Paternitati sue notum esse volumus, ad finem pacis tenuisse nos Capitaneum ipsum annis quatuordecim ad nostra stipendia ob virtutes et integerrimam fidem suam, habuisseque a nobis multa centena mille ducatos; cumque annis jam duobus elaxis firmam suam explevisset nobiscum et in libertate sua affirmaret penitus esse velle, novamque experiri fortunam; nos moti desiderio quietis et tranquillitatis omnium, post longas et maximas difficultates cum augmento multorum milium ducatis ultra consuetum stipendium eum ad nostra servicia reconduximus per annos duos, qui nunc finiti sunt. Licetque jam pluribus mensibus omnia studia nostra adhibueri-

mus, nihilque pretermiserimus, nec in hanc usque diem pretermittamus, quod nobiscum se refirmare velit, non tamen fuit hactenus modus, quod id facere voluerit, quomodo constans asserit se liberum esse velle. Nostre vero facultatis non est invicto eo, posse eum tenere, attentis maxime conditionibus suis, quomodo nec pater filium preter velle suum tenere potest. Sed vellemus, dicerent nobis, qui nos accusant, quare potentatus Italie cessante omni suspitione et terrore prefati Capitanei hoc superiori tempore, quo fuimus impliciti bello isto Turchorum, quicquam nobis favoris impendere nunquam voluerunt, licet eorum subsidia maximis instantijs sepenumero quesiverimus. Favores siquidem, quos nobis in hac causa dei, nonnulli ipsorum potentatuum Italie contulerunt: fuerunt, quod Turcus victualia, munitiones, arma omnis sortis et apparatus multos pro classe maritima tradiderunt et tradunt, in perniciem nostram et excidium christiane religionis. Intelligunt itaque Magnificentia et Paternitas Sue justissimam causam nostram et si jure aut honestate ulla accusari possumus, et si qui sunt, qui suspitionem ipsius Capitanei forte non carent, cum liber sit, potuerunt et possunt res suas cum eo bene componere. De Sanctitate vero Pontificis maximi, nihil dicimus, quomodo ex his, que nobis dici fecit idem Capitaneus, est, esseque disponit devotus filius Beatitudinis Sue, et ecclesie sancte paratissimus suis parere mandatis. Possunt itaque Magnificentia et Paternitas Sue, sicut diximus ad conspectum Sanctitatis Sue bono animo se transferre, quomodo pro sua naturali clementia et pietate. proque magno desiderio suo, in salutem et comoda nominis christiani non dubitamus, invenient eam studiosissimam, et optima mente dispositam.

Hec autem deliberatis nostra, ubi opus sit justificari et honestare debeat, sicut Collegio videbitur.

\+ 164 — 3 — 0.

(Velenczei államkönyv 40. l.)

33.

1467. A velenczei államtanács Mátyás király követének adott válasza török elleni segély és a törökkel kötendő béke tárgyában.

MCCCCLXVII. die ultimo Maij.

2 Consiliarij
2 Sapientes Consilij
2 » t. f.

Quod R. P. Domino Oratori Ser. Domini Regis Hungarie ad ea, que Oretenus dixit et in scriptis dedit per cedulam lectam huic Consilio: respondeatur, quod sicut Paternitati Sue, diximus, et est verum, habemus in provincijs Albanie et Dalmatie exercitus nostros, pro obsistendo conatibus inimici, et quanto nobis possibile fuerit, copias illas nostras in utraque provincia fortificabimus pro defensione rerum christianorum, existente presertim hoste circa illas provincias cum potenti exercitu.

Circa pacem per nos cum Turco faciendam plurimum regratiamur Regie Celsitudini, que tam benigne nobiscum loquitur, et quamvis pacem hujusmodi, ob insolentes conditiones Turci difficilimam judicemus, quomodo tamen comuni bono et comodis utriusque nostrum conferre posset, Regium consensum in re hac acceptamus, cum reservatione in ceteris Lige nostre, quam Ligam ob singularem affectionem nostram in Majestatem Suam conservare cupimus, Regiam vero Serenitatem ex nunc certam esse volumus, quod sibi apud Summum Pontificem et alios potentatus christianos libenter erimus auxilio et favori juxta commemorationem Suam, et ab ipsis effectibus intelliget sincerissimam caritatem, et optimam mentem nostram.

\+ 102 — 2 — 9.

(Velenczei államkönyv 42. l.)

34.

467. A velenczei államtanács Mátyás király követével, ki a római udvarhoz volt menendő, a törökkel kötendő béke tárgyában közli szándékait; a római pápánál pedig követségi eljárásában gyámolítását igéri, stb.

ICCCCLXVII. die ultimo Maij.

apientes Consilij » t. f.

Quod reverendo Oratori Serenissimi Domini Regis Hungarie, qui nuper ad resentiam nostram se contulit, et ea, que per Ser. Dominum ucem huic Consilio relata sunt, respondeatur:

Quod vidimus perlibenter R. Paternitatem Suam, et pro nsueta affectione nostra in Regiam Serenitatem Hungarie ratissime intelleximus, quantum nobis prudenter exposuit; agnas gratias agimus Serenissimo Regi pro humanis et enevolis comunicationibus, quas nobiscum facit, nec dubitaus, quod Majestas Sua pro solita ejus virtute, aures accomoare noluerit Turco, detractande pace, nec de mittenda ad am legationem, quemadmodum et nos pro observantia nostra cimus, quomodo nec tractamus quicquam, nec missimus ad urcum, nisi post habitam intentionem et bonum consensum egie Majestatis, sicut continue scripsimus et notificari ei femus. Cognoscimus enim fallacias et artes comunis hostis, ui non unite, sed separate nobiscum concordium habere voleat, quam repudiavimus, sicut etiam ad Serenitatem Suam cripsimus. Nobis quoque admodum placuit audire, quod sua t. Paternitas ad Pontificem Maximum proficiscatur, ut circa a, que gerenda sunt apud Beatitudinem Suam in rebus Boeie, et in exterminium hostis istius, opportune provideri post, quemadmodum commemorat ejus Paternitas; quale autem it propositum et desiderium nostrum circa res istas sancte dei, experientia ipsa declarat, quomodo cum magna cede nosrorum, cum maximis periculis et importabilibus expensis pereveramus in hoc continuo bello cum hoste, sicut anno preteito venit in Albaniam, ita etiam nunc certificati fuimus, quod um potenti exercitu de presenti se confert contra nos in

Albaniam, ad cujus oppositum fecimus et facimus omnes possibiles provisiones. Sumus preterea inter hos dies expedituri Oratores nostros ad S. Pontificem, quos jam ante delegimus. eisque dabimus in mandatis, ut R. Paternitati Sue apud Rom. Pontificem omnes favores possibiles impendere debeant.

Oratorem vero nostrum jam pridem designatum ad Regiam Majestatem Hungarie libenter expedire curabimus, ut sit apud Serenitatem Suam.

Hoc responsum nostrum, ubi opus sit, justificari et honestari debeat, sicut videbitur Collegio.

+ 164 — 0 — 0.

Die ultimo Maij.

3 Consiliarij
1 Sapiens Consilij

Quod Oratori Regie Majestatis Hungarie ad ea, que Oretenus scripsit, et in scriptis dedit per cedulam lectam huic Consilio: respondeatur, quod intelleximus, quantum Regia Majestas optare videtur, intelligere apparatus nostros contra comunem hostem, nosque notum tibi facimus, quod habemus impresentiarum triremes XL-ta et ultra ac naves quatuor magnas armatas ad oppositum Turci, habemus quoque in partibus Albanie et Dalmatie bonum numerum gentium armigerarum et peditum, et similiter in Amorea, ut pro quanto poterimus. resistere possumus potenti hujus hostis, quem certificati sumus de proxime cum potenti exercitu expectari in Albania, ut agat contra nos et nostros in partibus illas et etc.

De parte 57.

(Velenczei államkönyv 43. l.)

35.

1467. A velenczei államtanács követei által a római pápát a törökök Albánia elleni hadimozgalmairól, továbbá a magyar király és a török közt kötendő béke-tervezetről tudósítja.

MCCCCLXVII. die II. Junij.

Quod fiat commissio Oratoribus nostris, Nobilibus Viris Petro Mauroceno et Johanni Superantio, profecturis ad Summum Pontificem.

Sap. Consilij . . . Deinde captato tempore, commemorabitis Sanctitate prefate, quo in statu reperiantur res Albanie, scilicet pessimo et periculosissimo, ob adventum Turci in eam provinciam cum potentissimo exercitu, qui jam, ut literis et fama habetur, appropinquaverat finibus Albanie. Et quamquam immanissimus et versutissimus hostis iste christiani nominis ostentationem fecerit, velle exire Hellespontum cum maxima classe, adeo, ut pro obviando pravis suis conatibus providendum nobis fuerit augere classem nostram in multo majore numero triremium quam antea, et quatuor navibus armatis, et munire omnia loca nostra maritima, conductitio militis cum maxima atque adeo intollerabili sumptu nostro. Tamen deposita cura armande classis, convertit cogitationes et vires omnes suas contra Albaniam, utpote illam provinciam, quam existimat opportunissimam ad res Italicas invadendas, presertim occupata urbe Dirachij. Nec est dubium, quin hoc sit desiderium suum, quia toto hoc anno infestare illam provinciam, et instauratam oppidum illud Valme munire non destitit. Nos vero licet ad incredibilem sumptum classis nostre, et copiarum missarum in Peloponesum et Nigropontem, et illa loca nostra maritima; non destiterimus mittere in Albaniam peditatum in magno numero, munireque illa loca nostra, et subvenire M. Domino Scandarbego, tamen manifeste cognoscimus majoribus viribus et validioribus auxilijs opus esse ad reprimendum tantum impetum et periculum imminens toti christianitati. Et

» t. f.
» Ordinum

proinde supplicabitis Beatitudini prefate, ut dignetur considerare solita sua prudentia et immensa sapientia conditionem istam rerum et prospicere atque ceteriter afferre illa salutaria remedia, que exigit magnitudo periculi, nam occupata maritima Albanie (quod Deus avertat) nihil aliud restari, quam transire in Italiam ad libitum, in pernitiem totius christianitatis.

. . . Preterea si forte Sanctitas prefata faceret vobis aliquam mentionem de pace Turci, et de oblatione nobis facta per Serenissimum Dominum Regem Hungarie, ad deveniendum tali in pace cum Turco: respondebitis, quod cum jam fere quinquennio bello hoc gravi, et periculossisimo impliciti fuerimus, et periclitantibus locis nostris, reliquis christianis cessantibus, et sustinentibus nobis molem hanc belli, ut facimus que si minus cum consensu Regie Majestatis prefate devenire pro Majestate Sua et nobis ad inducias per aliquot tempus cum ipso Turco, qui pro natura sua insolentissima neglexit, unde considerans Majestas Regia magis prodesse posse rebus suis et nostris, ut alter nostrum possit devenire ad pacem cum Turco, optulit nobis hanc facultatem, quam acceptavimus, sicut ex introcluso exemplo inspicere poteritis; licet certe teneamus dictum Turcum non esse deventurum ad pacem ullam, cum sit ambitiosissimus et superbissimus, et eo superbior, quod se videt potentem in armis, promittentem sibi omnia ob negligentiam christianorum. Iustificando rem hanc et declarando ardentem dispositionem nostram faciendi contra Turcam ipsum ex operibus nostris et sumptibus quotidianis, sicuti optime sciveritis. Et. etc.

+ 134 — 23 — 10

(Velenczei államkönyv 44.)

36.

37. Gerardus Collis követi jelentése a milanói fejedelemnönagy részben török ügyekről, melyek némileg a magyar velenczei ügyekre is felvilágosítólag vonatkoznak.

Postscripta. Adviso Vestra Excellentia, como venere sato a V. de questo la Signoria me mando uno canzelero,) andassi da essa lo di sequenti matina, andando io a azo, me incontro uno altro canzelero, et diximi per parte prefata Signoria, che non bisognava piu, chio me affatissi et cusi me restay; he vero, che per tuta la cita fu digato, che la prefata Signoria ne havea licentiati lo Orator Re et mi essando poy questa matina ala messa lo Prine, me dixi, haveano mandato per mi, perche haveano notida Ravena, como le gente delo Illustrissimo Signore erano se a Rávena et facto grandi bottini de prisoni, bestiami et :ualie, de la qual cossa molto si maraviglaveno, subiundo pero, che essendo per li dicti soy Rector de Ravena, :o querela a lo Signore, che subito fece relasare tuti li pri-i, havea piglato le sue gente, excusandosi, che non poteva, ringere la gente de la Maesta del Re contro sua voglia a asare li soy etc. dopoy dice, che pur anchor ano adviso, : de novo sono corsi et facto prisoni, e non li ano relasati, he li pare pur di novo, che la Excellentia del Signor debia tire, sia facto guerra ale sue terra, et che haveano mandato : mi per dirme queste cosse, poy dixero, che li pareva su-:fluo etc. me parve, che tuta la brigata staese stuperfacta di malla voglia, jo per metigarli anday in colegio et li lexi a lettera me ha mandato lo Illustrissimo Signor asay piaole et justificata, extendendomi circha quelle parte me par-o apte ad extinquere lo fuocho et restringendo le altre te ad inpuzarlo parendomi in questi tempi omni pichola vyla essere sufitiente a pizar gran fuocho, dicta littera fu ita con summa attentione du tuto lo colegio, poy me risposi Principe, chio me tirasi da canto, dove dimorato per picholo atio, fuy ririchiamato et dixi, che haveano inteso la dicta

lettera et quello li havea dicto a bocha, et che voleano havere sopra cio uno pocho di rispecto, poy me fariano risposta. credo habiano tolto tempo per conferire, in soy consigli et pregay secondo il suo consueto sapendo, chel venira altri cavalari. non me parsso tener piu questo similiter per uno altro ho advisato lo Illustrissimo Signore, de quello me dirano et sentiro, piu ultra ne advisaro Vostra Excellentia. Questa brigata in tuto ano domenticato la guerra del Turcho, de la qual non ne parlino piu, como sil facto non fuse suo, solum atendano in adiutar Bartolomeo, nel qual pace pendeant leges et profete, e che la sua destructione sia total ruyna de questo lor Stato, apiglano li cavali di Paduani, Vicentini, Trivisani per metere in poncto le lanze spezate, quale mandano in Bresana. licet sia omni giorno pieno lo Palazo de homini d'armi de dicte lanze, che domandino acresimento, ho vero licentia ad alcuni ano cresuto, ad alcuni altri, dato licentia, spendano dinari sine fine, ano mandato uno Canzelero a Ravena con ducati XX. mille, parte per dar ala gente d'arme, parte dichano, che mandano al Signor Allexandro, adcio si metta in poncto et si unisca con Bartolomeo he pur stato dicto, che ano notitia, chel Papa ha scripto a Napolione Ursino, si unisca con lo Illustrissimo Signore nostro, si questo he vero, credo pur deponerano omni pensiero di guerra, si gia in tuto non fusano desperati et i Dio li havese tolto lo intelecto. Quando lo Papa fuse con loro, non ho dubio a quello, io vedo et sento faciano omni pericolo, et quella licentia he divulgata, haverne data seria: vox populi vox Dei. Intendo pero, che alo intrinseco la maior parte voria la pace, qual adir lo vero, fa piu per questa terre, cha per cita del mondo, pero che questi pochi suspecti sono nelaire fano, che rialto non fa cossa del mondo, ma non sano consultare lo modo de essa pace, ano tropo a male non li sia creduto, che habiano facto omni prova per far desistere Bartolomeo, como dichano haver facto senza efictione, et essendo sequite le cose si havanti, e che loro li persuadeno adesso il tornar adreto, ho che luy aceptera lo partito, ho non, acceptando loro rimangano con gradissima spesa, ale spale, ultra quella ano facto non la aceptando caduno credera, che non dichano il vero, ma siano pur de le passate, sono de continuo

in questi travagli, da li quali non si sano disbrigare, ne consultare, licet secondo il mio pocho sapere, io daga bon ricordo a chiuncha, me ne parla et dicoli cosi. Si haveti animo, che Bartolomeo torna, ritirativi de darli adiuto et favore, pero che lo caldo de questa Signoria lo fa acendere, et quando questo non, basta, intrati ne la liga, che como senta questo il venira con lo lazo al collo.

Lo Legato del Papa eri matina ando da la Signoria ala improvisa, e dove la Signoria soleva andar da luy, il viene luy in Palazo quello, chel proponesi, fin qua non lo posuto intendre, perche non me posso abochare a mia posta, con chi bisogna, ho bene inteso, chel Papa si lamenta et duole gravemente de questa Signoria, che in la cita he menato per lingua, et dicto quello de sua Sanctita, che de uno fachino e cusi tuti li Cardinali et Prelati de Roma, dove lo consiglio de X anno facto commendare in rialto, che niuno parla ne del Papa, ne de niuno altro Signore, sia che voglia etc.

Il Turcho per gente, che vengano de Albania, si die ha mandato molte gente in Albania, ma la persona sua non lie ancor zonta, si extima per la carestia he in quella paese bisogna, che aspecta li gravi novi, la Signoria tiene le novelle de Levanti molto celato, he morto in la Morea lo conestabile de le sue gente, have V cento fanti et alcune lance, chiamato Francescho da Tiano. Vostra Excellentia non po falire a star piu preparata con le gente, si po per omni rispecto de quello sentiro piu ultra de guerra, ho de pace, ne daro notitia a Vostra Celsitudine, ala qual me ricomando. Venetia VII. Junij 1467.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Postscripta. Sono stato da lo Legato et me ha dicto, chel Papa mandava da Bartolomeo uno Secretario de lo Imperatore, uno del Re de Franza, et del Re de Ungaria a dirli, che lassa la impresa, e si non lo fa, chel Papa fara poy lo offerto de bon Pastore, in suma si lo Papa vole omni cossa si adaptera. Datum ut in litteris. Questa fu la caxone, che lo Legato ando eri de la Signoria.

Illustrissime Principe, ac Excellentissime D. D. Ducisse Mediolani etc.

(Milánói államltár.

37.

1467. A velenczei doge Moro Kristófot Mátyás királyhoz követségbe küldvén, általa tudatni kivánja, hogy a pápához küldött magyarországi követet gyámolítani fogja; a török ellen Mátyás királyt támadásra hivja fel, pénzzel azonban nem segítheti; végre a klissiai bán háborgásai iránt panaszkodva, ezt megintetni kéri.

MCCCCLXVII. die XIII. Julij.

Sapientes Consilij
Sapientes t. f. et
Ser Ludovicus Donato
Sapiens Ordinum

Nos Christophorus Mauro, dei gratia Dux Venetiarum et ect. Committimus et in mandatis damus tibi dilecto, Nobili Civi nostro Francisco Diedo Doctori, quod proficiscaris Orator noster ad Serenissimum Hungarie Regem, cui exhibitis nostris credulitatis literis, factisque convenientibus salutationibus et oblationibus expones pro satisfaciendo mutuo amori et benivolentie nostre te Oratorem nostrum ad Suam Serenitatem mittere, subjungesque Oratorem sue Serenitatis ad Romanum Pontificem proficiscentem auxilia adversus impios Turchos petiturum, ut te mitteremus, nos hortatum fuisse, proque optinendis ejusmodi auxilij literas et favores nostros requisivisse, cui laudantes ardens propositum Serenitatis Sue satisfecimus, literasque nostras favorabiles ad ipsum Pontificem Maximum dedimus. Postea vero per Oratores nostros itidem studiose fecimus et facimus, nec ullo tempore apud ipsum Summum Pontificem defuimus, neque deerimus pro favore hujus Sancte rei, quicquid potuimus, poterimusque facere; quemadmodum Sue Serenitati, nec non universo orrbi notum est, jam quinquennium magnum triremium numerum in mari tenuimus, nec non copiarum equestrium pedestriumque in Dalmatia, Albania, Peloponeso, ac insula Nigropontis;

anno perfamam classis, que a Turcho potens parari
ır, preterea solitum numerum, complures alias trire-
naves quatuor magnas maximo sumptu nostro armadi-
reterea pro defensione Albanie, in quam provinciam
at illum potenti exercitu venire, magnum eo peditum
m misimus, que omnia sine alicuiius favore ad uni-
christianitatis commodum fecimus. Rogabis itaque Se-
m Suam, omnique honesto studio instabis, ut adversus
insolentissimum hostem potenter se movere velit, et
·e, ac vires suas dividere cogatur ; ad quas res facien-
lua Serenitas sibi diceret pecunijs opus esse, a nobis-
veniri peteret : respondebis nos maximis impensis gra-
ıse, adeo, quod impossibile omnino esset aliquam pecu-
rogare ; et si expositis hujusmodi rebus Serenitas Sua
tibi de pace Turci diceret, deque consensu suo ad illam
ım in scriptis nobis misso : dices intellectis sapientissi-
ionibus, quibus Serenitas Sua ad illum faciendum mota
ıs nos plurimnm laudare, eique gratias agere. Verum
vertentibus nobis arrogantiam hujus immanissimi hos-
insolentiam suam difficillimum judicamus. pacem ipsam
ıptinere

reterea si Serenitas Sua aliquid tibi de pace Italie
t, respondebis teste Deo, ad illam nos semper inclina-
ɜ fuisse, proque illa servanda, per nuntios, per orato-
ıtros omnia tentasse, et fecisse, illicque Bartholomeum
um, qui jam aliquot annos a nostris stipendijs disce-
: fortunam suam experiri instabat, retinere tandem non
ɐ. Pacis ipsius praticam in manibus Summi Pontificis
ɜens repositam esse, speraremusque nos mediante cle-
ima Beatitudinis Sue opera optimum exitum esse habi-
Italieque res componi, pacarique, quibus compositis,
ıacatis, adversus crucis hostes potentior ingrui poteret.
)emum tibi mandamus, quod facta suprascripta exposi-
uando iterum Serenitatis Sue presentiam adibis, nac-
poris opportunitatem, ei dicere debeas, quemadmodum
)ratori Sue Serenitatis diximus, Bannum Clisij, quem
renitas putabat, cum subditis nostris, uti par est, et mu-
ıor noster exigit, quiete amiceque cum locis et subditis

nostris vicinari debere, preter omnem exspectationem nostram multas novitates injuriasque ipsis subditis nostris intulisse, eorum bona et res diripendo, asportandoque, quod preter mentem et intentionem Sue Serenitatis factam non dubitamus. Et quamquam idem Orator suus ejusmodi restitui res facere optulerat, nondum tamen restituta fuisse intelligimus. Rogabis ideo Serenitatem Suam, instabisque, quod omnino restituantur, illique Banno imperet, quod cum subditis nostris quiete et amice vivere velit, quomodo Serenitatis Sue subditi a nostris uti boni utrique amici semper tractabantur, sicuti amor noster mutuus exigit, proque illius vicissitudine speramus Suam Serenitatem esse facturam.

Et de responsione quoad omnia hec faciet Serenitas Sua de omnibus alijs, que toto tempore, quo apud illam, seu in partibus illis stabis, accideant nostra cognitione digna, curabis tuis literis nos cerciores reddere.

Mandamus preterea tibi, ut quedam negotia Nobilis Civis nostre Thomasine Superantie, relicte condam Leonardi Desiderij, omni honesto favore prosequaris, juvesque, super qua re ut meliorem exitum habeat, literas nostras ad suprascriptum Serenissinum Regem damus.

\+ 104 — 6 — 1.

(Velenczei államkönyv 50.)

38.

1467. Botta Lénárd milánói követ Velenczében, a milánói herczeget a Nápolyba menő magyar nászkiséretnek Velenczében való megérkezéséről tudósítja.

Illustrissimo Signor Mio. Per altre mie vostra Sublimita fu advisata, como questa compagnia Ungarescha, quale e venuta in Italia per torre la sposa del suo Re, era giunta qua ad Venezia. Hora adviso quella, como questa Signoria fece apparechiare allogiamenti ad tutti questi Signori et Zentilhomini, et dela prima sera, in poi nela quale li feceno alcuni presenti per lo vivere, non li hanno poi facto altramente le spese, sed li hanno tractati, como comuniter sogliono faregli.

Ambassadori vengono qua, che da habitazione barche et masserizie infori noli danno cosa alcuna, dove essendo questi Signori Hungari desiderosi di vedere Italia, pare habiano deliberato volere andare piu oltra et heri sera se partirono tutti con barche grosse et sono adviati verso Ferrara. Dicta compagnia, per quanto dicono questi veneziani, gli hanno allogiati, sono cavalli 756, delli quali el principale et capo, si e uno, quale se dice essere barba del Re de Ungheria, et homo de bono aspecto et bene in ordine, et dopo luj sono sette altri, videlicet uno Vescovo et 6 Zentilhomini de quello regno, tutti ben forniti d'arzenteri et assai ben vestiti; et ultra questi sono 4 turchi, che dicono esser quelli detteno Sabazo al prefato Re videlicet quella basta l'ebbe, e questi mesi passati, li quali vanno vestiti in habito turchesco con certi frisi d'oro, et altre foze barbare in capo. Tutto il resto famiglii et serventi vestiti la mazore parte de panno rosso, tinto in brodo de quadrelli. Me raccomando umilmente alla V. S. Illustrissima. Datum Venetiis die VI. Augusti 1467.

Leonardus Botta.

E levél alatt a kelet éve a másoló által tévedésből iratott 1467-nek, holott az tartalmánál fogva 1476. évben kelt és igy azon éviek közé sorozandó.

(Milánói állam-ltár.)

39.

1467. A velenczei köztársaságnál levő követ levele a milanói fejedelemhez többi közt magyarországi hirekről is.

Postscripta. D. Ubietto, como scripsi ali die passati, he partito de qua senza haver uno dinaro, scriva, pur como il vole de la in Lunesana, che si non haverano altro da defenderse, starano fresche, si dice che, dicto D. Ubieto era in villa in Ferarese, non so, sil sij andato piu in la, lo pretensso sento pur essere a Padua, ne de qua hauto dinari ne alcuna demostratione si fa de far fanti, anci lo dicto pretensso sta molto tacito.

Li turchi sono pur in quelle parte de Dalmatia, sono

presso una giornata a Zara e Sebinigo, hano exportato de molte anime, tuto quel paese he in preda et in fuga, advisando V. Excellentie, che sono dicti turchi vicini a Ytalia due giornate, pero che non sono lontani da Pola, che ultima terra de Ytalia et Istria si non LX miglia, et pare pur che Christiani non vedano la lor ruyna, et luy pur omni ano vien piu havanti.

Uno gentilhomo raguseo me dice, che de novo duy Baroni di maiori de Ungaria sono rebelati alo Re de Ungaria insiema con lo Veschovo Colocensis et dice che ano pur de Il terrene murate in Ungaria, dubitasi, non si acostano al Turcho. lo prefato Turcho con la persona e lo resto, de lo exercito he sopra la campagna tra Servia, Bosna et Ungaria, sta li, non per far bene a Christiani. Venetia die XVI. Septembris 1467.

De campo he novelle, che Bartolomeo sta pur mancho male. he stato dicto, che ha destenuto sforza per uno die et che lia facto teribile menaze, pero chel fu in lo campo de la liga a visitar lo Illustrissimo Ducha de Calabria, et che esso sforza sdignato con XVI cavali era partito da Bartolomeo, non si intende: dove sia itto, ho a Cotigla, ho a Ferara, ho in campo nostro? non ho pero questo da luocho de tropo fede, perche he stato mali tempi, non pono venire messi de campo, sio sentiro altro, lo notificaro a V. Excellentie, ala qual me ricomando. Datum, ut in litteris.

(Milánói állam levéltár.)

40.

1467. Gerardus de Collis követségi tudósítása a milánói udvarhoz, melyben magyar ügyekről csak a következők foglaltatnak.

Illustrissimi Madona et Signori mey Singularissimi.

. . . . . Dal Turcho non lie altro de novo, salvo quanto ho scripto ali die passati, che a stracorse tuta la Dalmatia fin a Zara e Sebenigo, item si afirma la rebelione ha facto quelli duy Baroni e lo Episcopo Colocensys contra lo Re de Ungaria. La Imperatrice he morta. in Eustot per adviso sia de la, la terra quanto ala pesta sta pur

meglio dal tondo de la luna in qua . . . . . .
Venetia die XXI. Septembris 1467.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimis Principibus ac Excellentissimis D. D. Blanche Ducisse Mediolani et Cremone Domine et Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói államlevéltár.)

41.

1467. A velenczei államtanács levele Diedo Ferencz magyarországi követéhez az erdélyi fölkelés, főleg pedig a Mátyás király által a törökkel kötött fegyverszünet tárgyában.

MCCCCLXVII. die XVIIII. Octobris.

Ser Francisco Diedo Doctori, Oratori nostro in Hungaria.

3 Sapientes Consilij
4 Sapientes t. f.
Sapientes Ordinum

Accepimus superioribus diebus literas vestras dierum tercij, quarti, septimi, et vigesimi augusti, postremo vero vestre sunt diei secundi instantis. Et quecunque per vos acta sunt tam circa executionem mandatorum vestrorum, presertim vero circa novitates Banni Clisij, quem circa praticas illas treuguarum, istius Serenissimi Domini Regis cum Turcho, ipsis vestris literis cognovimus. Et similiter tam rebellionem, quam reductionem ad pristinam devotionem provincie Transilvane, et quecunque nobis occurrentia. Et cum nostro Consilio Rogatorum respondentes dicimus, nobis admodum placuisse, quantum et cum Tus Janus absente Regia Majestate, et postea cum ea, demum cum illo Vayvoda Janus Cusim (*igy*) pro remedio scandalorum Banni Clisij cum subditis nostris et pro restitutione bonorum ablatorum operatus estis, sicque volumus ut perseveretis, solicitetisque Tus Janum ad mittendum quempiam ex suis ad illas partes, ut instituere pro compositione illarum rerum, et restauratione damnorum

illatorum. Et de missione predicti Nuntij nos quamprimum facite certiores, ut nos quoque de aliquo nostro, qui eodem tempore in partibus illis sit, providere valeamus.

Et ex nunc captum sit, quod mitti debeat alter Rectorum nostrorum Jadre, vel per texeram vel per concordium cum illa commissione, que ei dabitur per Collegium. Placet nobis, quod de rebellione provincie Transilvanie vos cum Regia Sublimitate condolueritis, et de reductione illius ad obedientiam Regiam, deque prosperis illius successibus fueritis congratulatus; sicque volumus et vobis mandamus, ut imposterum de omni comodo et incomodo occurrente, cum Regia Sublimitate et cum omnibus suis condoleatis et congaudeatis nostro nomine, cum omnibus idoneis et accomodatis verbis, que vobis occurrerint.

Circa materiam treuguarum voluissemus, ut vos in illa materia, que in vestra commissione vobis non est demandata, non immiscuissetis, quomodo non dubitamus vos tenere memorie Regiam Sublimitatem per ejus Oratorem nobis dici fecisse, se esse contentam, ut ad pacem, sive treuguas cum Turcho devenire possimus etiam sine Regia Sublimitate, quam promissionem nos acceptavimus et illa uti disponimus, quandocunque se offerret occasio. Verum postquam tantam in materiam estis ingressus ad bonum finem, ut existimamus, mittere ad vos deliberavimus syndicatum in forma opportuna, ut requiritis, et volumus, vobisque mandamus cum nostro Consilio Rogatorum, ut procedente pratica, et conclusione appropinquante operari omni vestro studio debeatis, ut treugue ipse fiant per quamlongius tempus et saltem per annos duos, vel a duobus annis supra possibile sit, et non possendo facta omni experantia aliter facere, sumus contenti, ut deveniatis ad illas treuguas per illud tempus, per quod devenerit Regia Majestas et cum hac expressa conditione, quam cum Turcis semper habuimus, quod circa galeas, fustas ac alia navigia armata eorum, que a nostris extra strictum reperirentur et e converso: servetur antiqua consuetudo, que fuit et est, ut capi possint et de illis disponi ad arbitrium, sine pacis vel treuguarum violatione. Ceterum vos admonemus, ut in conclusione ipsa treuguarum habeatis considerationem et adver-

tentiam, ut in ipsa inclusi sint adherentes, complices et sequaces nostri.

+ 93 — 29 — 17.

(Velenczei államkönyv 77. l.)

42.

1467. A velenczei államtanács magyarországi követét a törökkel kötött fegyverszünet irányában követendő eljárásról értesíti.

MCCCCLXVII. die primo Decembris.

Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hugarie.

5 Sapientes Consilij Sapientest. i.

Proximis his diebus, per duos diversos cursores habuimus litteras vestras datas VIII. X. et XIIII. Novembris novissime lapsi, ex quibus intelleximus, quecunque tuncusque occursa, presertim circa materia treuguarum, quas scribitis per ultimas ipsas vestras esse couclusas, sicuti etiam vidimus per literas R. Domini Prepositi Quinque-ecclesiarum, quas misistis ad nos vestras literis implicitas. Pro his vero, que significastis nobis, proque modis, per vos in omnibus non minus prudenter, quam diligenter servatis, laudamus vos plurimum, et merito commendamus.

At quomodo dicitis cum oratoribus Regie Majestatis Hungarie, qui treuguas concluserunt cum Turco, venturum esse unum Vayvodam suum ad Serenissimum Regem, pro dictis treuguis sigillandis: respondemus vobis cum nostro Consilio Rogatorum, quod tenentes, sicuti etiam ex vestris literis comprehendimus, treuguas ipsas nomine Regio et nostro unitas fuisse, laudamus valde modum per vos servatum scribendi Majestati Sue, ac alijs Baronibus, quod ad appulsum oratorum suorum, ac prefati Vayvode ad Regem, vos etiam istic sitis nomine nostro, utque melius mentem nostram intelligatis, declaramus vobis nostre intentionis esse, quod non facta alia mentione, seu specificatione de his, que ad vos scripsimus sub die XVIIII. sive XX. Octobris preteriti,

quando vobis misimus sindicatum, quomodo id non est opus, nam per formam et naturam treuguarum tolluntur offense, et nihil innovari debet, sed res in terminis et conditionibus suis permanere habet, durantibus treuguis, in dei nomine deveniatis ad treuguas ipsas nomine nostro, inclusis in eis adherentibus, et recommendatis nostris, sicut consuetum est.

\+ 94 — 1 — 8.

Eodem die.

Ser Franciscus Venerio Consiliarius 2 Sapientes Consilij et Sapientes Ordinum	Quod stetur super his, que die XVIIII. Octobris preteriti scripta fuerunt, Oratori nostro in Hungaria, quando sibi misimus sindicatum.

De parte — 57.

(Velenczei államkönyv 88. l.)

43.

1467. Gerardus de Collis követségi tudósítása a milánói udvarhoz, melyben a magyar király és boszniai ügyekről szóló híreit is közli.

Poscripta. Advisamo V. Celsitudine, como havemo inteso, che D. Nicholo de Sancta Victoria he andato ad Pesaro et ha conducto con si uno genero de D. Bertuzo Contarino, et ha lassato qua in Venetia Nicholo da Brignano, et licet ali die passati fuse sparssa fama, che lo Signor Messer Alexandro fuse contro con questa Signoria con milecinque cento cavali et 500 fanti, como io Gerardo advisay V. Excellentie, nichilominus da canti fide digni intendemo non essere vero, et che la prefata Signoria non delibera piglarlo a li soy servitij per cossa alcuna, et secondo ha scripto la Maiesta del Re Ferando al suo Ambassatore, qua lo prefato Signor Alexandro ha mandato da sua Maiesta uno Johane Batisia, suo fameglio, et lo suo luochotenente de Aprutio, credesi, che remanera dacordio con sua Maiesta, qual cossa fara al proposito de omni uno,

De la venuta de lo Imperatore si dubita, pero che li freri darme de Alamania ho de Boemia ho no piglato alcune castele, alo Re de Ungaria; item uno Barone de lo Imperatore ha piglato una cita a dicto Imperatore et rebelato contro luy, per questo si tiene, che la venuta sua ho manchara, ho si tardara, la persona de esso Imperatore he pero venuta, in qua presso al Frioli XXXV miglia, li electori de lo Inperio mandano li soy ambassatori ad Roma et gia sono venuti qua, quello del Ducha de Sassonia et del Marchese di Brandiborg, quali ambi duy sono amici de lo Inperatore, si aspecta li ambassatori de li altri electori, cioe de lo Arsiveschovo de Colonia, de Trevere et del Conte Palatino, et dicese, che vano ad Roma per confirmatione de la dicta facta in Norinberga, de quelle XX mille persone ha promesso la Alamania ala inpresa del Turcho, licet altri dichano, che sotto pretexto de dicta inpresa farano ambassata de privare lo Imperatore, ho vero darli uno tutore et governatore alo Imperio et per pagura di questo, si dice, che lo Imperatore viene a Roma, e non solo per lo votto facto e Vienna.

Del Turcho non lie altro, salvo che havendo voluto intendere al sobtile lo facto de Ragusi, qual si diceva essere sobposto alo turcho, trovamo, che lo Ducha Stefano de Bosna havea parechij castele presso ad Ragusi et teneva in essa cita uno suo Officiale, qui como uno vis domino, qual administrava raxone ali soy et riscoteva certe honorantie, et essando facto lo Turcho signore de dicte castele de Ducha Stefano, ha mandato uno suo Basa a Ragusi in luocho de quello del Ducha Stefano, et per li Ragusey he stato acceptato, qual essando cusi, ha pero una meza servitu, conputato lo censo li dano omni anno, item si dice, che Balabanbeg he molto grosso in Albania et dietim stratore quello paese et tiene assidiata Croya in modo, che mal si poteria sucorere, la Signoria ha gia mandato via tre galie et le altre, si vano armando ala zornata, et cusi D. Yeronimo da Verona tuta via si mette in poncto.

Lo pretenso Archiepiscopo de Zenua he pur a Padua secondo lo usato, ne intendiano, che fatia movimento alcuno

altro non lie de novo digno de adviso si, ricomendiamo semper a V. Celsitudine. Venetia die XVIII Februarii 1467.

E. V. Ill. Exc. fidelissimi Servitores
Thomas Tobaldus et
Gerardus de Collis.

(Milánói államlevéltár.)

44.

1468. Gerardus de Collis a milánói herczeget tudósitja, hogy a velenczések csalatkozván a magyarok által a töröktől kieszközlendő békekötés reményében, ennek elérése végett most magok küldöttek a szultánhoz követet, ki, ha egyébként nem lehetne a magyar király kizárásával kössön békét. Állitólag e béke már meg is van kötve.

Illustrissimo Signore mio Singularissimo stb. . . . .

. . . . . .

Item adviso V. Celsitudine, che hano fin ora havoto speranza haver la pace del Turco per mezo del Re de Ungaria, ma da XV giorni, in qua per via de Albania hano mandato al Turco uno loro ambassatore, chiamato D. Leonardo Cocho con molti prexenti a domandar la pace, si tiene, che havanti lasino de la fare, li concederano il possa venir fuora del strecto con l'armata, et andor dove volle, item non la possando haver altramente, excluderano lo povero Re de Ungaria, queste cosse le ho da bono luocho.

Alcuni altri tengano fermo, che la pace de esso Turcho a costoro sia facta, ma che la tengano celata per far dare la provisione a Bartolomeo secondo eo protextu, questo non me pare gia verisimile, perche non si poria celare tanto tempo, item lo Orator si dice, ha la dal Turcho la Majesta del Re lo scriveria. Ma credo bene, che la Signoria faza conto non far piu spesa in quella inpresa, persuadandosi che lo Turcho non debia offendere ale lor terre, si loro non li dano molestia havendo veduto questo per passata experienza. quindi solamente tenerano XXX, ho XL galie in mare per dar terore non solum a turchi, ma etiam a Italia, et non farano

piu conto offendere lo Turcho da terra, et pero al mio parere non seria multa spesa, che la liga spendese ducati L mille l'anno in la dicta impresa del Turcho, per tenerli atachati con luy, non dico pero che si spendano in Bartolomeo, ma in lo Re de Ungaria, ho per altra via pur honorevole et utile advisando V. Excellentie, che si costoro venene aperte con esso Turcho, may piu si conduchano a farli guerra, non parlo invano

. . . . . .

Venetia die XIIII. Martij 1468.

E. V. Ill. Ex. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino D Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti Duci Mediolani etc.

(Milanói államltár).

45.

1468. Gerardus de Collis a milánói fejedelemhez írt követi jelentésében említi a törökkel megkötött béke hirét, és a magyar király elleni boszniai lázadást.

Illustrissimo Signore mio, Singularissimo etc. . . . .

. . . . . .

Uno Raguseo, qual parti da Ragusi lo die de le cenere, me ha dic', che trovo D. Francescho Capello presso a Ragusi, qual andava proveditori in Albania, et li dixi, che havea contrato uno gripo, qual portava li nova a Venetia, che la tregua del Turcho era facta per tre anni, nondimancho quello gripo non he may parso qua, ne si ne dicto niente, si gia costoro non la tenesaro celata.

Da un altro canto intendo, como dal Re de Ungaria era stato uno Orator del Turcho, poy la rotta del prefato Re, qual Orator del Turcho non steti con lo Re, si non dui giorni, poy fu revocato per lo Turcho, et ando verso lo Danubio re infecta, e lo Re viene a Buda sentendo, che li era rebellato alcuno altro suo Barone vicino la Bosna. Preterea si dice, che

li Turchi de Bosna questi die passati sono corsi fin sopra le porte de Segna, et ano sachezato et abrusato una terra grossa, como vigliano de fuochi II mille, chiamata Modrusa, che he del Re de Ungaria, posta tra Signa et Ysagabria, et como menato via una infinita de anime, lo Turcho he itto a Constantinapoli, perche he cessato la peste, de quello sentiro piu ultra, V. Excellentie ne sera advisata . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Venetia die XVI. Martij 1468

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino D. Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói államltár).

46.

1468. Collis Gellért, milanói követ Velenczében a milánói herczeget tudósítja, hogy a velenczések Mátyás királyt gyanúsítják, miszerint Firencze közbevetésével az olasz ligához csatlakozott Velencze ellen, s a török szultánnal titokban békét kötött. A pápa a ligától a török ellen pénzt sürget. A nápolyi király és Firencze a törökkel béket kötendők, Konstantinápolyba követet küldöttek.

Illustrissimo Signor mio Singularissimo, stb. . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Dato, chio creda sia vano suspecto, non dimeno alcuni in questa cita sono intrati in suspitioni et qui certeza, chel Re de Ungaria, per mezo de la excelsa comunita de Firenza fuse acordato con la liga de Italia, et rivoltarsi contro lo stato de la Signoria, et per questo dichano, che la rotta ha hauto in Transilvania, he stata judicium dèy et la salute de Stato

essa Signoria. Item ano pur suspecto, chel prefato Re de ıgaria sia secretamente acordato con lo Turcho et facto ɜgua con esso, non intendo pero alcuna certeza.

Da uno altro ho inteso, che havendo scripto D. Piero ɔresino da Roma, como lo Papa dice, haver experimentato piu modi la liga in volerla inducere a pagar questa pro-ione, si non a Bartolomeo, saltim in altro modo per spen-li contro lo Turcho, et che non est dare modum, che dicta a li voglia asentire, il perche voria sapere, quanto ha-ɜe afare, dice cha la prefata Signoria li rescrive, dicha ala ı Santita, che quanto fara circha questa facenda, loro l'ave-ıo ratta et ferma et che loro non debeno ne voglino dare ɜa ne metta a sua Sanctita ect. Si questo, sera vero, V lsitudine presto ne sera advisata da Roma, saltim ali effecti verano ad sequire.

Del Turcho non si dice altro, salvo, che le in Constan-ıopoli et che la Maesta del Re et Signori Firentini li mandono o Oratore adisturbare la pace con loro, et non dichano, che Celsitudine li tenga mano, dopoy dicto Orator del Re ro mandono uno suo Rector de Scuteri, chiamato D. Leo-rdo Boldu, qual dal prefato Turcho hebe amplo salvo con-cto, e li porto a presentare IIII peze de drapo d'oro richis-no, et ano novella, como era giunto ala porta del Turcho et cente con grande honore et per questo loro sperano gran-mente de pace, non so, ma sil Turcho li havesse facto salvo nducto et invitato alo andare per guadagnarsi quelle peze ɔro et starsi in reputatione, como ha facto per tempo pas-to, presto si ne sentira novella, pero che gia sono passati duy esi, che parti da Scuteri, pare mal verisimile, a chi intendi, el Turcho, qual prende la Monarchia del mondo, si condu-ıa a far pace, et prendere lo credito tra la gente darme.

. . . . . .

enetia die XXVI. Martij 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo D. D. Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milanói állam-ltár).

47.

1468. Gerardus de Collis követségi jelentése a milánói udvarhoz, melyben a magyar-török békekötés viszonyairól körülményes tudósítást tesz.

Illustrissimo Signor mio Singularissimo.

Ali XXVI. de questo ho receuto una de Vostra Celsitudine de XXIII. continente, como Bergamaschi havendo intese, che Vostra Excellentia voleva venire verso Adda, sono fugiti et reducti ali luoghi forti per pagura etc. La qual littera he sottoscripta de vostra mano propria, jo questa matina lo lecta nel Colegio ala presentia de la Signoria, la qual he stata udita et intesa molto volontieri et con bona attentione. Et me risposi lo Principe, che rengratiaveno Vostre Excellentie infinitamente, che havese questa bona volunta et dispositione verso loro, e lo stato suo; et che loro sono de la medesima volunta de volere bene vicinare et havere Vostre Celsitudine per bono et honorevole fratelo, como ano sempre hauto la felice memoria de lo Illustrissimo Signor, vostro patre, jo li offeri lasarli dicta littera per maior loro sicureza etc. me risposi lo Principe, che non bisognava pero, che credevano veramente, che Vostre Excellentie observaria, quanto havea scripto.

Io laudo et comendo summamente questo scrivere humano, che fa al presente Vostre Excellentie per far certo questa Signoria de quello he la verita, cioe che la prefata Vostra Signoria non fara may novita, non essendo ofeso et l'acesito, pero che sono intrati in tanto suspecto de guerra, che non sano, che si fare, loro da uno canto spendano mal voluntieri et anchor non sono tropo bene sul dinaro, chomo erano ali tempi passati, in comune so, chi non anno uno marchetto, anci

iu tosto sono in debito, he vero, che molti citadini anno di-
ari asay, ma grandissima dificulta he afarli metre mano, non
ıtendando haver guadagno certo ho averne grande speranza;
ıa in questo caso sono piu sicuri de perdere, che non de gua-
agnare et pero may si meterano a spendere, si non fusero
ıcesiti prima, he vero, che forsi per fare qualche suo designo
d Roma, si adiutano con fare tute le demostratione, li sono
ossibile per tenere la liga in timidita; ma non metano pero
nchor mano al spendere tropo dinari, ma fano grande sono
e campanele; eri fecero una fama, che la pace del Turcho
ra facta, et questa matina ne la dicto lo Principe et tuti li
ınsiglieri dice, che lano da tre canti per via de Ragusi et
er via de Novimonti luocho del Turcho presso ala Sofia, pur
on li dano tropo fede, item me ha dicto lo Principe, che anno
ttere dal suo Orator de Ungaria, che havendo palato lo pre-
ıto Re alo Ambassator del Turcho a Varadino, qual he li
on IIII cento cavali, chel volesse etiam aceptare in la pace
ı Signoria de Venetia, li resposi, che non bisognava parlare
e la Signoria, perche luy non havea mandato, ma chel spe-
ava, che in quello die lo Turcho havese concluso la pace con
ı Signoria per mezo a quello D. Leonardo Boldu, loro Ora-
ore, et ano costoro speranza, chel Turcho debia far pace con
ıro et con Ungari et atendere ale cosse del Soldano et ala
loria, pero che de Usom Casam ne fa pocha extima, che non po
are piu, che X ho XII mille persone, ne credo sia vero, che
abij tolto Trabesonda ne dato retta, como ano dicto costoro
i die passati, secondo ho inteso da uno Raguseo, qual me ha
licto, che non he niente.

Ho parlato con uno, qual noviter viene de Ungaria et
ne dice, che he stato a Varadino et veduto lo Re e lo Amba-
ator del Turcho et che si diceva, che pocha differentia era a
oversi acordare, et la maior differentia era, chel Turcho do-
nandava Jaiza, qual era sua, e lo Re in questa guerra gli la
olta, dice bene, che per cambio li offeriva dare il Smedreo
ıasso fortissimo sopro lo Danubio, ma non he verisimile, per-
he lo Smedreo he terra fortissima et ha borgi, che fano piu
le tremilia fuchi, poy he uno stecho ne l'ochio a Belgrado;
mepare bene verisimile, chel Turcho domanda Jaiza, perche

non he del reame de Ungaria, ma e del reame de Bosna et quando il Turcho l'avese poria venire fin in Istria senza obstaculo. La prefata Signoria tiene qua tre cavalari, che sono venuti de Ungaria, quali questa matina venendo il Duce a messa, domandono essere spazati, credo lo facino per intendere alcuna cossa da Roma, pero che governono quelle cosse de la secondo quelle de qua, et e converso, et si adiutano con sue arte et soy ingiegni. credo etiam, chel Turcho, qual ha spirito diabolico, intende lo facto suo et cercha separare lo Re de Ungaria da questa Signoria per poter meglio far lo facto suo, per quanto intendo, lo prefato Re de Ungaria fine qua ha bona inteligentia con costoro, non so, mo sil si li vada dritto a luy. Questa novella, che sia facta la pace del Turcho, non lano ne dal suo Oratore, ne anchor da luocho fide digno, ma lano da uno subasi da Novimonti, cita del Turcho, credo bene, chel Turcho faci fare queste voce et etiam tenira lo suo Orator in tempo et in speranza, adcio non facino provisione ho d'armata ho provedano al Albania, qual e disfornita per far poy qualche male ho a Croya ho a Scuteri, faro de intendere quanto sequira.

Da bono luocho ho inteso, che fra dui giorni la Signoria mandara lo Veschovo de Candia, a Roma non mostrando pero vada per loro parte et fara dire al Papa, che omnino voglia cavar le mano de questa pace, facendoli intendere lo pericolo, in che sta questo loro stato stanti . . . . . a questi termini, et perche ano pur inteso che la dificulta de la pace non he piu in la provisione de Bartolomeo, pero che la prefata Signoria sera contenta senza quella, ma intendano, che la dificulta sta, che la liga vole dar Bologna per ricomandata, e lo Papa non vole, quindi la prefata Signoria non voria, che questa cossa disturbasse le pace, perche non he facenda partinente a loro. Vostre Celsitudine sapera mo, che fede dare a questo, chio inteso, et forsi ne sera advisata da Roma.

La prefata Signoria me dixe questa matina, che ogi elezariano quello debe venire per lo facto de Molini et che in due parole si aconzaria et quando seria elleto, me ne dariano

adviso. A Vostra Illustrissima Signoria me ricomando. Venetia die XXVII. Martij 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino D. Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár).

48.

1468. A velenczei államtanács Diedo Ferencz magyarországi követe által sürgeti a magyar királyt a törökkel való béke megkötésére, melyre annál hajlandóbbnak véli a törököt, mivel Velencze az olasz fejedelmekkel már egyezségre lépett.

MCCCCLXVIII. die II. May.

Ser Francisco Diedo Doctori, Oratori nostro ad Serenissimum Dominum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij et t. f. Ex literis vestris intelleximus, quecunque ad nos scripsistis de tempore in tempus, de rebus secutis et practicatis istic. et presertim circa negotium indutiarum cum Oratoribus Turci, pro Majestate ista Ragia et nobis. Et qualiter practica ista non habuerat effectum, sed eo ventum erat, ut Nuntius Regius iret ad portam Turci, et de successu rei daretur nobis noticia, et ita in expectatione sumus intelligendi, quid actum erit. Nos vero, ut qui de omnibus practicis nostris continue voluimus, ut Regia Celsitudo fieret certior; notum vobis facimus, quod iam temptati fuissemus per hos menses proximos ab ipso Turco, varijs vijs, et presertim per Alexium Spanum ex Albania, ut deveniremus ad tractatum pacis, seu indutiarum; et considerantibus nobis, ob conditiones Italie ac rerum christianarum, nos solos esse, insimul cum ista Regia Majestate, qui sustinebamus vim omnem, et molem tam gravissimi belli, quinquennio jam elapso et ultra, visum fuit non negligere hujusmodi requisitionem, sed mittere Nobilem Virum Leonardum

Boldu designatum Comitem et Capitaneum nostrum Scutari, ad portam Turci, habita prius fide publica, qui quidem Leonardus licet constitutus ad presentiam Turci egisset de ipsis indutijs optinendis pro Majestate Regia et nobis, sicuti continue fecimus, tamen post aliquot dies, persistente Turco in solita sua pertinacia atque insolentia, pro eo, quod querebat aliqua contra securitatem reipublice christiane, abijt, et ad preturam suam Scutarensem se contulit re infecta. De qua quidem re volumus et cum nostro Consilio Rogatorum mandamus vobis, ut notitiam dare debeatis Majestati Regie, nec videtur nobis aliud dicendum esse, quam ut attendatur et sollicitetur exitus practice, que istinc cepta est. Et ita instabis apud Regiam Majestatem, ut insimul pro Sua Regia Celsitudine et nobis deveniatur ad finem dictarum indutiarum; non enim dubitamus, quin impresentiarum ipse Turcus tanto faciliorem, et promptiorem se exhibeat ad hanc rem, quanto opinione sua celerius intelliget pacem omnino conclusam esse inter nos et potentatus Italie, sublatis omnibus suspitionibus belli Italici, que res auxiliante Deo secuta est Rome, et pronunciata pax per Beatitudinem Summi Pontificis die XXV. Aprilis proxime, hoc est die festo Sancti Marci evangeliste protectoris nostri, Oratoribus omnium potentatuum ac nostris intervenientibus atque consentientibus; cujus quidem optatissimi Nuntij paticipere facietis Regiam Majestatem.

\+ 144 — 5 — 0.

(Velenczei államkönyv 108. l.)

49.

1468. A velenczei államtanács Diedo Ferencz magyarországi követét utasítja hogy a Mátyás király által a törökkel kötendő békére nézve a régiebb békepontokhoz ragaszkodjék.

MCCCCLXVIII. die XII. May.

Ser Francisco Diedo Doctori, Oratori nostro in Hungaria.

Sapientes Consilij
» t. f.

Scripsimus vobis die II. intsantis et reditum a Porta Turci Oratoris nostri re infecta denotavimus; et quomodo esse posset, quod pratica istic incepta per istum Serenissimum Dominum Regem cum Turcho tam de pace, quam de Treuguis proseueretur, sicut pridie vobis scripsimus, ita inpresentiarum replicamus, volentes et vobis mandantes cum nostro Consilio Rogatorum, ut vos quoque nostro nomine prosequamini. Et quamvis existimemus vos per superiora nostra mandata satis intellexisse mentem nostram, nilominus pro majori, clariori-que expressione illius, istas scribere instituimus: declarantes, mandates vobis, quod si casus dederit, ut ad conclusionem pacis, seu trenguarum per istum Serenissimum Dominum Regem, et vos nostro nomine cum Turcho deveniatur, in illis ponatur ista expressa, et specificata conditio et declaratio, quod circa illius galeas et fustas armatas extra strictum servetur capitulum pacis, quam cum progenitoribus ejusdem Domini, et secum etiam semper habuimus; et aliter conclusioni predicte vos non assentiatis.

\+ 149 — 0 — 1.

(Velenczei államkönyv 99 l.)

50.

1468. Gerardus de Collis követ a milánói herczeget többi közt arról tudósítja, hogy a magyar király nem készül a török ellen, de a pápa rábeszélései folytán a cseh királyt fogja megtámadni.

Illustrissimo Signore mio Singularissimo stb.

. . . . . .

. . . . . .

Lo Turcho ali die passati, per dicto del Principe e la Signoria, era itto si longe, che in sey mesi non poteva tornare; ho adviso da duy canti fide digni da le parte de la, como luy non he passate lo strecto, anci he in Andronopoli et ha mandato uno Capitaneo in Albania et ha gia facto due corarie et dicesi che li vene luy con la persona, et develi esse in guesto giorno, et viene a ricoglieri li frumenti et dar li guasti a Scuteri, Durozo e le altre terre, ano mandato ducati XX mille in la Morea et alcuni fanti, adesso richatano dinari per Albania, Troylo he pur anchor aspectante uteris.

Lo Re de Ungaria non fa ipresa niuna contro Turchi, anci si dice, che a sua suasione del Papa fa guerra contro lo Re de Boemia, qual he ynimico del Papa et ha tolto le rendite ali preti, chi non he amico di preti, he reputato hereticho. A'Vostra Celsitudine me ricomando. Venezia di XXIIII. Junij 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitore
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino D. Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár).

51.

1468. Gerardus de Collis követi jelentéséből kivonat a magyar királynak csehországi hadjáratára vonatkozólag.

Illustrissimo Signore, mio Singularissimo etc . . . . . Li Turchi in Albania, si dice, fano di facti et la Signoria de presenti li manda fanti III cento, tra li quali he Bianchino con cento page, lo Re de Ungaria, si dice, ha brusato una cita del Re de Boemia, dove era uno suo figlolo, qual he scarpato in la rocha et lano totaliter asidiata. Altro de novo non ho, che scrivere, salvo chio prego et suplico Vostre Excellentie per l'amor de Dio, me cava de questa peste, et che la me voglia piu presso vivo, cha morto advisando, che quando sero da Vostra Celsitudine, credo li daro lo modo, che la sera advisata de le cose, de qua senza far spesa de tener qua Ambassatore, ma super omnina prego et suplico, me manda dinari da spendere, pero chio ne ho extremo bisogno, sine chio staga sine chio parta. Vostre Excellencie so, che ha de le spese pur asay, ma non me pare pero, che la mia deba essere dele dimentichate et so certo he defecto de altri, che non lo ricordano Vostre Celsitudine, como doveriano fare a Vostra Illustrissima Signoria semper mi ricomando. Venetia die 2. Julii 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo D. D. Galeaz Marie Sfortie Vice Comiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár).

52.

1468. Kivonat Gerardus de Collis milánói követnek jelentéséből a magyar királynak csehországi háborujára és a törökkel kötött békére vonatkozólag.

Illustrissimo Signore etc. . . . . .

Lo Re de Ungaria fa guerra con lo Re de Boemia, et si axtima, che secretamente habia tregua con lo Turcho et non ardisce dirlo palam per dubio del Papa, a Vostre Celsitudine sempre mi ricomendo, io sono de questo parire, che si lo Turcho pigla la Soria et che la possa dominare, che omni defesa de Christiani sera tarda et nullius momenti. Venetia di X. Augusti 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excell. D. D. Galeaz Marie Sfortie Vice Comiti Duci Mediolani. etc.

(Milanói államltár.)

53.

1468. Gerardus de Collis velenczei követ jelentése a milánói udvarhoz, melyben a töröknek Boszniából Zara felé való portyázását és a magyar királylyal való viszonyait is érinti.

Illustrissimo Signor mio Singularissimo. Scripsi ad conpimento per l'ultime mie de XIIII. de questo, de le occurentie de qua, dopoy non lie altro de novo, del Conte Carlo, qual si diceva, cavalchava ad Ravena, non sie poy dicto altro. Credo si facino queste voce per terrore de la brigata, et similiter credo, si faci del pretenso, qual he pur qua et fa fama voler andar in rivera de Zenoa, et per anchora non ha ne dinari ne conducta, ne intendo che la Signoria faci altro preparamento

effecti per Savoyni, si non de queste simile zanze et voce piaza.

Del Turcho he venuto novella, che Isabey Capitanio de o Turcho in Bosna con X mille turchi he corso fin su le rte de Zara, et ha sachezato tute le terre ville et casali essa Signoria, sono da Zara et Spalatro in la, et conduto , da IIII mille anime, alo paese del Re de Ungaria dicti chi non fano oltragio alcuno, il perche si judicha, habij gua con esso turcho. La Signoria manda de presenti cento ti a Zara et cento altri ne mandarano dreto a questi, altro n lie de novo, a Vostra Illustrissima Signoria senpre mi omando. Venetia die XVI. Septembris. 1468,

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino D. leaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani ect.

(Milánói állam levéltár.)

54.

68. Gerardus de Collis követ, a milánói herczeget a többi zt a bosnyákországi törököknek a magyar terület alá tartozó dalmáczíai részekre való becsapásáról tudósítja.

Illustrissimo Signor mio Singularissimo stb. . . . .

. . . . . .

Del Turcho non si dice altro, salvo, che la persona sua a Constantinopoli, et ha mandato in la Morea IIII mille vali et quelli de Bosna sono corsi fin a Zara et ano robato IIII mille anime, ala Signoria al Re de Ungaria non fano le, dicesi, che De Jacobo Lordano Capitano de l'armata a Modono et meteva in ordine galie XXV et molti fanti stradioti per fare uno grande facto, non si sa, dove voglia iri, ma sono passati dui anni he Capitanio, che may ha to cosa alcuna, et pero non si crede debia ancor fare nte.

. . . . . .

Venetia die XVIII Septembris 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo D. D. Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani stb.

(Milánói államltár.)

55.

1468. Gerardus de Collis velenczei követnek a milánói fejedelemhez irt követi jelentéséből kivonat Mátyás királynak Váradon tartott országgyüléséről és a török követ érkezése iránt szállongó alaptalan hirekről.

Illustrissimo Signore, mio Singularissimo stb. . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Del Turcho non lie novella alcuna, quanto a la tregua, salvo chio inteso, chel Re de Ungaia ad questa Pascha epifania fa una dietta con soy baroni, seculari et clerici in Varadino, lontano da Buda sey giornate, et che non he vero, che a dicto Re sia venuto Ambassatore del Turcho. La Signoria non dice piu nulla, credesi habiano facto questa fama per animare lo Papa ala pace, et etiam la Serenissima liga, de qua in Italia. V. Excellentie intendera presto per via di Roma, si hano voglia de intrare in liga, ho non. Altro non acade digno de adviso. Ad V. Illustrissima Signoria semper mi ricomando. Venetia in Genuario 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino D. Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani ect.

(Milánói államltár.)

56.

8. A velenczei államtanács üres udvariasságból álló válasza a magyar király követeinek.

CCCLXVIII. die XII. Januarij.

Quod Oratoribus Serenissimi Domini Regis Hungarie, ondeatur.

ientes Consilij et
» t. f.

Vidisse nos Magnificencias Suas alacri animo, et respectu Serenissimi nini regis, qui illos misit et respectu personarum suarum, rum utrique, exigentibus dignitatibus suis magnopere affi- ar. Intellexisse preterea causam legationis eorum et sse formam illam Capitulorum intelligentie contrahende . Serenissimo Rege Ferdinando, in qua facta est illa reser- o, et exceptio Sanc. Pontificis, Serenissimi Domini Impe- ris et nostri; cognovimus preterea, quantum Oratores ipsi is dixerunt, de constanti mente et proposito Regie Majes- s non derogandi antique, et mutue nostre benivolentie et foederationi, pro aliqua nova amicitia; et demum, quod si is aliquid addendum, mutandum vel reformandum videre- : id faceremus et ect. Ad que omnia respondentes, dicimus, ia ipsa nobis gratissima et jucundissima fuisse, utpote a Regie benivolentie et amoris erga nos, et quantum pos- us, Regie Sublimitati regratiamur et pro humana et libe- nobiscum comunicatione facta, et pro inserta illa condi- e, et exceptione, et pro Regia mente et dispositione perse- andi nobiscum in benivolentia et confoederatione, que utri- nostrum magnam affert reputationem, et commoditatem. tias preterea agimus Regie Celsitudini pro humanissima tione, ut addamus et corrigamus et ect.

Et dicimus non videri nobis necessarium aliquid addere mutare, quomodo quantum necessarium erat, ad commo- n Lige et confoederationis nostre sapientissime ab illius jestate consideratum esse animadvertimus; et sic' certis- i reddimur Majestatem ipsam cum effectu esse perseverа- m et Magnificencias ipsorum Oratorum Regia mandata

obedituros et observaturos, ut asserunt, adhibiturosque in hac parte omnem advertentiam, et ejusdem animi, constantisque propositi sumus erga Regiam Sublimitatem Suam perpetuandi intelligentiam et confoederationem nostram cum ea, et non solum conservandi illa, sed etiam augendi illius vires ad comunem reputationem et beneficium utriusque nostrum.

\+ 114 — 5 — 4.

(Velenczei államkönyv 156 l.)

57.

1468. Kivonat Gerardus de Collis követségi jelentéséből a törökkel kötendő békére és a boszniai mozgalmakra vonatkozólag.

Illustrissimo Signor mio Singularissimo. Ali XXIIII. de questo ho receuto una de V. Excellentie, datum a Pavia ali XV. continente la novelle de Franza et lo destinore ha facto V. Excellentie de quello famiglio de Andrione, qual era venuto a sobornare la vostra gente darme etc.....

Credo domandano queste cosse non fatibile per venir poy ho ad fare la pace senza liga, ho afar maior contributione ala inpresa del Turcho, a Venetia non si fa dimostratione alcuna extrinsecha de guerra, salvo che si acumula grande dinari, riscotano due decime misse de nova a grande furia, si dice bene, che tengano pratica con lo Signor Sigismondo lo Signor da Camarino et Brazo da Perosa, et in omni consiglo fano elezano alcuni comiti et sopracomiti de galee per fare l'armata contro lo Turcho, et incomenzarano a metre bancho per tuto febraio et incomenzarano a metere in ponto le galie.

Lo Turcho ali die passati ha facto fare corarie fin su le porte de Zara, et Sobinigo et conduto via molte anime per restauro de quelle sono manchate in Constantinopoli et Galipoli per la peste, et secondo me dice uno mio amico, Ysabeg Capitanio de Bosna ha mandato sey milia turchi, et sono acampati ad una terra chiamata Tutiano, posta in mezo Zara et Sebinigo fra terra una zornata, et dicta terra he de Tuti-

ano *) Barone del Re de Ungaria, quindi per pagura tuti li sobditi de la Signoria sono fugiti in le Ysole de mare de Dalmatia, questo non ho signo de pace, altro non lie digno de advisо, a V. Celsitudine senper mi ricomando. Venetia die XXV. Jenuarii 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino D. Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói államltár.)

58.

1468. Gerardus de Collis a milánói udvarhoz irt követi jelentésében többi közt érinti a törökkel kötött békét és Magyarországban Mátyás király ellen támadt elégedetlenek fejeit.

Illustrissimo Signor mio Singularissimo. Eri scripsi ad ompimento a Vostra Celsitudine de le occurentie di qua, al resente non glie altro di novo, credo, pur che or may Vostra Excellentie deba intendere per via di Roma, in che modo si ove lo Papa circha la pace et si stano anchor sopra quello enitichо de dare provisione a Bartolomeo dato chio creda, he la Signoria domanda questa cossa, per mostrare de conacere a Bartolomeo, ho vero per vendere la mercantia sua u cara in altre cosse et per conpiacere a questo, siano poy ro conpiazuti in altra maior cossa.

Bartolomeo omni giorno cassa gentedarme Deifebo et . Staino secondo si dice, hano hauto licentia da luy, et sono onci con la Signoria, item si dice, che D. Constantio, figlolo el Signor Alexandro ha tolto licentia et debe essere tornato Pesaro, intendo che Bartolomeo, non ha in Romagna V nto cavali, che potesaro cavalchare, pero che tuti fano scerchati et destructi per difecto de strany et non po stare dove ne in Romagna XV giorni, credesi, venira a Malpaga, et vera speso li dinari et quadagnato la Rogna ho Lepra.

*) Thuz János ?

Si dice nel vulgo, che lo Re de Ungaria he in differentia con alcuni soy Baroni del Regno, maxime con uno chiamato Embrig et lo Veschovo Colocenze noviter facto Cardinale, quali sono rebelati ala Corona sancta, protesto de inputar lo Re, che circha acordio con lo Turcho, ma re vera si dice, che sono rebelati per gara et invidia ano tra loro et perche lo Re fa piu extima de Tuciano et Rosgonianus, cha de alcuni altri Baroni etc. Li turchi vano pur scorando li paesi confine et senpre conduce via molte anime in modo fa desabitare li paese et poy luy si ne fa Signore de la pace esso Turcho, la Signoria non ne fa piu mentione.

Anci alcuni sperando, che la pace deba sequire in Italia et gia metandola, qui certa dichano, che non vorebano, che dicta pace del Turcho havese hauto effecto per niente; ma non he pero manchato da loro, pero che li ano usato omni ingiegno et studio per farla, ma luy non li consentira, may sil non po venire in lo Arcipelago con sua armata, quo casus piglaria lo dominio del mare ala Signoria. A V. Excellentia me ricomando. Venetia die XXVI Genuarii 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo D. D, Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói államltár.)

59.

1468. Gerardus de Collis követségi jelentése a milánói udvarhoz a magyarországi viszonyokról, s végül az olaszországi liga ügyekről.

Illustrissimo Signor mio Singularissimo. Adcio che Vostra Illustrissima Signoria intenda, quando intendo io de le occurentie, de qua he inteso da uno Raguseo, che lo Re de Ungaria, qual era andato in Transilvania per debelare certi paesi, rebelati ala Corona, chiamati Seculi et Septencastra

etc. dicesi, che sono gia XL giorni, che a Buda non si sa novella de esso Re, ne del suo exercito, et che li predicti soy ynimici et rebeli haveano piglato alcune castele sopra lo passo, che de Ungaria non si poteva andare, dove era lo Re, ne dal suo exercito si poteva tornare in Ungaria, si dubita, chel Re ho non sia mal capitato, ho habia hauto qualche sinestro, la tregua si dovea far con lo Turcho, he ita in fumo, et quello Ambassatore del Capitanio del Smedreo, chera venuto per far tregua solum con queli de Belgrado, licet qua fuse dicto, chera venuto per far la tregua generale etc. he tornato adreto senza alcuno effecto, Scanderbeg he passato de questa vita, havea la febre et essendo corsi certi turchi nel paese, volsi montar a cavalo, e mori in tre giorni; dicesi chel suo paese he tuto nel mane del Turcho, D. Francescho Capelo he ito in Albania per reparare a quello paese et la Signoria aparechia mandarli gentedarme et fanti et redurano la inpresa de la Morea in Albania, sera la ventura de Bartolomeo Coleone sil vora andare in quello paese a purgare li pectati vechij, et havera la provisione dal Papa et da la Signoria, da la liga si dubita pur sera pagato a monetta longa e non bene spendibile, si dice, che la Maesta del Re et Signori Firentini gia anno dechiarato, non voler acceptare questa pronuntia del Papa, et che si aspecta, che Vostre Celsitudine faci lo simile; alcuni dubitano et dichano, chel Papa per scaricarsi et non poncto per voglia de pace, ha voluto fare questo volupo per intertubare la facenda sapendo, che la liga non l'aceptara, la Signoria mostra pur voler fare a tempo novo grande armata de galie piu grande habiano anchor facto, et incomenzarano passato carlevale.

Preterea he stato dicto, che Usom Cassam ynimico del Turcho, quamvis de una medesima leze havea piglato Trabesonda et piglato li passi, che per terra lo Turcho non la po sucorere, ma chel prefato Turcho per via de mar maior glia mandato XII fuste piene de gentedarme et sono intrati in la rocha et conbatieno la cita, io la scrivo, como le dicta non so, mo si la sera parechia a quello de Alepo. A Vostra Celsitudine me ricomando.

Venetia die XII Februarij 1468.

Dicesi, chel Turcho era levato da la Sofia et ito verso Nichopoli in Bulgaria vicino al Danubio.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Exc. D. D. Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói állam levéltár.)

60.

1468. Gerardus de Collis követségi jelentése a milánói udvarhoz, melyben a Pápa szándéklatain, a törökkeli békén kivül a magyarországi ügyekre is kiterjeszkedik.

Illustrissimo Signore mio Singularissimo. Ali XIII. de questo ho receuto una de Vostra Celsitudine de VIII. de questo continente la receuta de le mie de XXVIIII. et ultimo del passato et como Vostre Excellentie aspectava intendere quello havera deliberato lo Papa circha la pace et como Vostre Excellentie he contenta, si pigla lo pardo per cento L-ta ducati, et che lo Illustrissimo Ducha de Calabria dovea partire merchori ho Zobia, per tornar in Toschana etc.

Circha la parte de la pace non so, che dire, si non che me pare una cossa facta ala inpressa et pocho considerata questa brigata mostra star di malla voglia per rispecto, che li bisogna intrar in liga, et per questo dichano, che le Pottentie de la liga aceptera de bona voglia, questa pronuntia del Papa, ma havendo loro volunta solum confirmare la liga vechia, fa piu per le Pottentie de la liga, che la Signoria non vintra, sono pero alcuni, che dubitano, che la liga non acepterà questa pace, maxime che divulgato, che la Maesta del Re et Signori Firentini gia anno determinato non l'aceptare si per non essere terbutary de Bartolomeo, si perche si avedano, che havendo Bartolomeo, le stantie sue divise in tre parte, como si dice cioe in Romagna, in Fererese et in Bresana, questo he uno volere metere in freno ale pottentie de la liga et assidiar Bologna, che V. Excellentie non la potese sucorere ad omni

bisogno, in summa la pare uno volupo et garbuglio, a chi ntende et tenesi non sera per niente acceptata.

Io scripsi per mie de XII. datum al corer di mercatanti, como da uno Raguseo havea adviso, che del Re de Ungaria, qual con lo exercito era ito in Transilvania ultra lo Danubio per debelare certi soy paesi, rebelati, chiamati Seculi et Sepencastra, che quelli da Buda erano stati XL giorni, che non haveano hauto novella de esso ne de suo exercito et che per soy ynimici era stato piglati, alcuni passi dove, non si li poteva andar, ne tornar dove luy era et dubitanasi ho non fuse mal capitato, ho havese receuto alcun sinistro etc.

Lo Turcho era mosso da la Sofia et ito in Bulgaria a Nichopoli et Moncastro presso al Danubio si extima l'abia facto, perche in questi giorni gela lo Danubio et sopra lo giazo fa passare turchi coradori et spoglia quella Transilvania et Valachia de anime, quello Ambassator del capitanio del Smedreo, che era venuto per far la tregua da Belgrado et lo Smedreo, he ritornato senza far niente per la absentia del Re de Ungaria etc.

Lo Turcho domanda a Ragusey de tributo ducati V mille l'anno, dove non pagavano si non II mille. Scanderbeg he morto, si dice etiam, che Usom Casano havea piglato Trabesonda et chel Turcho havea mandato XII fuste et havea sucorsso lo castelo, ma questa novella non sia pero certa, la si crede pero che quello paese de Capadotia maxime in fra terra he de Usom Casam et quelli de Trabesonda li sono affectionati, pero chel fu genero de lo Inperatore de Trabesonda et pretende aspectar a luy la heredita. Altro non lie de novo, salvo che questa brigata con devotione aspecta, si V. Excellentie acceptera la pace ho non, et spesso sono domandato sio ho novella da Milano etc. A V. Illustrissima Signoria me ricomando. Venetia die XIIII Februarii 1468.

E. V. Ill. Exc. ffdelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino D. Galeaz Marie Sfortia Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói államltár.)

61.

1468. Gerardus de Collis a milánói herczeget terjedelmes jelentésében a m. király készülödéseiről tudósítja.

Illustissimo Signor mio Singularissimo stb.

. . . . . .

. . . . . .

Altro non lie de novo, salvo, che quello ho scripto de la struzula hauto lo Re de Ungaria con quelli soy populi, he verissima et dicesi, chol fa maior aparato per torneli con maior posanza, per non lassar la cossa in ulta et ha hauto due ferite una de una saete in la spala, l' altra de una lanza in uno brazo.

. . . . . .

Venezia die XXI. Februarii 1468.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Excellentissimo Domino D. Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc.

(Milánói állam ltár).

62.

1468. A velenczei államtanács válasza gróf Frangepán Istrán követeinek Modrus és Segna védelmeztetése ügyében udvarias igéretekkel.

MCCCCLXVIII. die ultimo Februarij.

Quod Oratoribus Comitis Stefani de Frangepanibus ad ea, que dominio exposuerunt, tam de intelligentia habenda, cum Reverendo Domino Episcopo Quinqueecclesiarum pro coercendis Turcis ab invasionibus et incursionibus

ıas faciunt, penitusque in dies facturi sunt, nisi resistatur, ıam de succursu ipsi Comiti dando, ut principaliter civita- ın Modrusie tante importantie et momenti, quanta narra- r, valeat defendere, et conservare, et de oblationibus, quas : persona et gentibus, quas pro facultatibus secum habere ›test, respondeatur:

Gratissimum nobis fuisse ipsorum Oratorum adventum l nos et illos multum libenter audivisse et intellexisse, non ın ob materiam et causam, obquam venerunt molestam esse, infestam, quanto plus esse posset, sed respectu persone Doini eorum, quem uti filium diligimus; et quomodo desideıntes nos conservationem status sui, non secus ac debemus ro nostra in illum et fratres eorum paterna benivolentia lientissime audivimus vias et modos ab eis propositos et meıoratos hujusmodi conservationis. Et mittere Segnam delibeamus unum Oratorem nostrum, qui cum ipso Comite et :atribus esse debeat, et data noticia suprascripto R.)omino Episcopo aut secum conveniat, aut cum ejus)ratoribus, et de facienda cum R. Paterintete sua nostro omine intelligentia, deque adhibendis remedijs ad retunendam, reprimendamque hostium rabiem, et tam vagam, ecuramque illius populationem loquatur et tractet, quoıodo dispositio nostra est omnia facere, que possibilia int pro commodo omnium christianorum et inter ceteros, tatus, rerumque ipsorum Comitum, que periculo proximioes sunt inpresentiarum. Poterit igitur idem Comes Stefanus nterim dare noticiam eidem R. Domino Episcopo de hujusıodi nostra dispositione, et secum ita se intelligere, quod pplicante Segnam oratore nostro predicto, qui subito hinc iscedet, aut cum R. Paternitate sua, aut cum illius oratori'us in loco comodos securo convenire posset.

De Modrusia et alijs rebus ad materiam pertinentibus, abimus etiam mandata eidem nostri Oratori essendi cum)so Comite Stefano et fratribus, et secum loquendi super ujusmodi rebus pro deveniendo ad conclusionem et remedia pportuna. Et certa sit Magnificentia sua, quod pro statu et ebus suis faciemus, quantum pro statu et rebus nostris prorijs moti ab universali affectione nostra erga omnes christia-

nos et a speciali antiqua et perpetua nostra in illorum progenitores et ipsos fratres benivolentia et charitate.

+ 152 — 1 — 0.

(Velenczei államkönyv. 164 l.)

63.

1469. A velenczei államtanács válasza a Cilly grófnőnek krisztus ruhája és egyéb ereklyék megváltása és a törökkel kötendő béke alkudozások tárgyában.

MCCCCLXVIIII. die XI. Marcij.

Sapientes Consilij
» t. f.

Proposuit nostro Dominio Magnifica Comitissa Cilie materiam vestis Domini nostri Jesu Christi et certarum aliarum sanctarum reliquiarum pretio recuperandarum de manibus Turci, adquam rem optimum medium habere dicit, cujusdam sororis sue, uxoris olim patris presentis Domini Turci, per cujus mulieris medium dicit et sperat etiam Comitissa predicta inire practicam pacis ejusdem Domini, cum nostro Dominio, si nos ad illam attendere velimus, que materia utroque respectu non est negligenda. Iccirco vadit pars: quod eidem Comitisse responderi debeat, fuisse gratissimam nobis memorationem et propositionem suam, tam de sanctissimis reliquiis, quam de pace, quorum utrunque plurimum exigit diligentiam et respectum; propterea videtur nobis, ut Magnificentia sua mittat ad illius sororem consuetum calopirum et nuntium suum cum ordine, ut ipsa ejus soror per illam viam, que ei videbitur, prius tentet Dominum Turchum, si ad utramque rerum predictarum sive ad alteram earum est inclinatus. Et reperiendo, quod sic, petat et impetret unum validum et amplum salvumconductum pro uno nostro oratore, quem ad portam mittemus et ect. Et si ipsa Domina negotium sumpserit mittendi pro ipso salvoconducto, declaretur ei id nobis fore gratissimum, et pecunias dabimus eidem nuntio pro impensis et effectum sortientibus hujusmodi practicis, certa sit Magnificentia Sua

quod erga illam et suos utemur liberalitate tali, quod merito de nobis poterit contentari.

+ 143 — 7 — 2.

(Velenczei államkönyv 5 l.)

64.

1469: A velenczei államtanács Sanudo Ferencz római követe által kéri a pápát, hogy Mátyás királyt a cseh király ellen viselt háborúnak mellőzésével a veszélylyel fenyegető török elleni hadjáratra ösztönözze.

MCCCCLXVIIII. die XVI. Martij.

Ser Francisco Sanuto. Oratori nostro apud Summum Pontificem.

5 Sapientes Consilij
3 » t. f.

Ex Hungaria sumus advisati impresiam susceptam per illum Serenissimum Regem contra Regem Boemie non solum difficillimam, sed penitus impossibilem esse, a qua ille Ser. Rex libentissime se removeret, et vires suas contra rabiem, seviciemque Turci, parva suasione converteret; iccirco volumus, ut captato tempore verbis aptis et ad propositum bene accomodatis Summo Pontifici memoretis et declaretis. Turcum ipsum vicinum jam Italie finibus ingentes quottidie predas christianorum abigere, et ditionem pene universam comitum Segne frequentibus populationibus devastasse et dissipasse, quibus comitibus, nisi opportune succurratur, evidens immineat periculum, ut hostis castella et loca eorum occupet cum irreperabili postea detrimento reliquorum christianorum, et ipsius Italie contigue, et conjuncte statui comitumpredictorum, quamobrem reverenter et efficaciter suadete et supplicate Beatitudini predicte, ut ad hujusmodi christianorum incomoda et pericula oculos convertere dignetur et de remedijs cogitare et providere; inter cetera vero remedia, que nobis idonea et necessaria viderenter, hoc unum prestantissimum occurrit, ut

illata pro presenti impresia contra Regem Boemie Ser. Rex Hungarie, intelligendo se bene cum Ser. Domino Imperatore, vires suas Turco opponeret et resistere illius conatibus niteretur, tuerentque potius regni proprij fines et membra, quam sui ipsius quodammodo obligatus, sua dilacerare ab Turcis pateretur pro offendendo Boemos. Hoc, quod nobis occurrit eidem Beatudini pro officio et debito nostro, proque fidutia spe et devotione nostra in Sanctitatem Suam notificatum et verbis idoneis suasum per vos voluimus, sperantes illam in optimam partem accepturam et quascunque alias devotas memorationes nostras.

(Velenczei államkönyv 3. l.)

65.

1469. A velenczei államtanács határozata a Mátyás király követéhez küldendő követek iránt, kik Mátyás királynak a török elleni hadjáratra való felkérésével megbizatnak.

MCCCCLXVIIII. die XXVII. Martij.

Quod ad Magnificum Militum Dominum Nicolaum de Budua Comite (*igy*) Possoniensi (*igy*) oratorem Serenissimi Domini Regis Hungarie mitti debeant duo ex nobilibus Collegij, quod nomine nostri Dominij cum verbis pertinentibus gratias agant eidem Domino Oratori pro comunicatione facta nobiscum tam rerum, quas cum Domino Rege Ferdinando conclusit, quam diete celebrande in Hungaria super compositione belli Boemici etc. Et subjungatur, quod tempora, conditionesque rerum christianorum maximopere exposcunt, ut ille Serenissimus Dominus Rex posthabitis ceteris negotijs dirigat vires suas contra Turchum; et memorentur pericula christianorum; dicanturque ea, que nos a latere nostro facimus terra marique contra Turchum; et ultimo loco suadeatur et instetur, ut Majestas Sua contra Turchum se moveat et memor paterne glorie et tot triumphorum ex ipso hoste relatorum id agat, quid res christiane, ab eo, ut christiano et potentissimo Rege

propugnatoreque accerimo christiani nominis exigunt, que pars ampliatur, quantum bene fieri potest.

De parte 108.
De non 1
Non sinceri — 0.

(Velenczei államkönyv: Deliberationi Secrete: del Senatu 1469—1470. 5.)

66.

1469. Moro Kristóf velenczei doge követi utasitása a segniai, corbaviai grófokhoz és esetleg a pécsi püspökhöz küldött Michiel Miklós követe részére, hogy különösen a két elöbbit a török ellen erélyes ellenállásra nógassa és köztök e czélból a küldött hadi löszereket és ezer darab aranyat felossza.

MCCCCLXVIIII. die XV. Aprilis.

Christophorus Mauro, Dei gratia Dux Venetiarum et etc. Commitimus tibi Nobili Viro Nicolao Michael Doctori, dilecto Civi et fideli nostro, quod vadis Orator noster ad Magnificos Comites Segne, quibus presentatis litteris nostris credentialibus, quas tibi dari jussimus, factisque consuetis salutationibus et oblationibus, nostro nomine dicere et exponere debeas, quod nuntiatis nobis cladibus proximis diebus subditis eorum ab Turcis inflictis et abactis predis, tam ex ipsorum ditione, quam ex ditione comitum Corbavie, non potuimus non maximopere moveri et dolere; sed longe magis movemur et solicitamur instanti periculo majorum malorum, que frequenter hujusmodi populationes sequi solent, ut proximum et recentissimum monumentum est finitimum et opulentum quondam Regnum Bossine, quod predis et excursionibus, prius afflictum avarissimus et truculentissimus hostis, capto tandem fedeque Rege truncato, occupavit, et subegit, de reliquis regnis et provincijs christianorum his artibus domitis et occupatis; tacemus impresentiarum, quomodo Magnificencijs suis non minus, quam nobis manifestissimum est, quam longe late-

que fedam illius tyranidem propagaverit, his rationibus moniti ob desiderium, studiumque nostrum salutis et conservationis status eorum, misimus te prima vice ad illorum Magnificentias, postea misimus Ludovicum Maneuti secretarium nostrum, nunc vero te iterum mittere deliberavimus, ut non solum censilio Magnificencijs suis, sed favori etiam et auxilio ad fines eorum tutandos et conservandos esse possimus; et quomodo nulla re magis firmamento et augumento statuum et dominorum est accomodata, quam domestica concordia et unanimis dispositio et consensus omnium, quorum interest, e diverso nulla periculosior, nulla pernitiosior, quam dissensio et discordia, sicut alias fecimus, ita impresentiarum Magnificentias Suas paterna nostra in eos affectione et caritate hortamur, ut tam inter se, quam cum Comitibus Corbavie in eadem navi et periculo naufragij secum constitutis, depositis odijs et simultatibus amice vivant, et ad salutem omnium omnes unitis viribus concurrant, quod si fecerint: certissimum est Turcos non sine maxima difficultate posse illos offendere. Et accedentibns etiam Summi Pontificis favoribus et nostris, quos illis offeras, non solum se tuebuntur, sed hostibus formidini erunt, ne ita licite et inoffense rapiendo, dissipandoque subditos suos, vagentur et discurrant; hujusmodi concordiam et intelligentiam inter ipsos Comites et inter eos Comites Corbavie, ut omnium remediorum principalissimum fundamentum procurabis omni studio et diligentia tua, et pro hac eadem re accedes etiam in Corbaviam, si fuerit opus, cum litteris nostris credentialibus ad suadendum, hortandum, inducendumque Comites predictos ad supradictam concordiam et intelligentiam pro comuni eorum salute et conservatione, unanimesque ad defensionem conservationemque locorum suorum et eis offeras etiam favores, quos illis impendere possimus, et honesti sint.

Dices preterea illis, quod juxta memorationem nobis nuper factam per Oratores Comitis Stefani, habes a nobis in mandatis, conveniendi cum Reverendo Domino Episcopo Quinqueecclesiarum, si R. Paternitas sua in partibus illis propinquis reperitur, quo tu secure ire possis, et cum ea que-

rendi et operandi, ut eisdem Comitibus favori et auxilio esse placeat.

Et sic volumus, ut si ipse R. D. Episcopus fuerit in locis, quo tu possis ad Suam R. Paternitatem te conferre, ad eum vadas, et sub nostris litteris credentialibus post factas convenientes salutationes illi declares, causam tue ad Comitem Segne legationis, et cum R. P. predicta participata, discussa et bene examinata materia, intelligere ab eo procura remedia, que adhibenda viderentur, ne furiosus inimicus tam licite, secureque affligendo christianos vagari posset. Et de omnibus nos particulariter et distincte advisa. Suade tamen imprimis et hortare Rev. Dominum Episcopum antedictum ad omnes possibiles favores prestandos eisdem Comitibus pro illorum conservatione, ut conservatis et integris rebus ipsorum possit R. Paternitas sua robustius et validius impresiam, quam suscepit, sustinere et gloriose ad votivum exitum deducere. Et si ipse Dominus Episcopus longe abesset, quo tu accedere tute non posses, per litteras fac, quid coram superius jussimus, et de omni successu nos de die in diem facias cerciores.

Et si forte ipse D. Episcopus aliquid pecuniarum peteret sibi dari a nostro Dominio, declara R. Paternitati sue varias et ingentes impensas nostras, que non paterentur, ut R. Paternitati Sue de pecunijs subvenire possemus.

Dari tibi fecimus bonam summam diversarum munitionum, quomodo tam comes Martinus, quam comes Angelus, Nicolaus Segne et Paulus et Carolus Corbavie petierunt a nobis de hujusmodi munitionibus subveniri. Et volumus, ut cum illic fueris, considerata importantia locorum, pro quibus hujusmodi munitiones requiruntur, et conditionem, qualitateque ac indigentiam unius cujusque eorum, illas partiaris et distribuas inter eosdem dominos, sicut tibi magis necessarium visum fuerit pro conservatione illorum locorum, que importantiora esse intelliges.

Insuper quomodo, ut sumus informati, Comites Angelus, Nicolaus Segne et Paulus ac Carolus de Corbavia magis suut confinibus Turci proximiores et arces tenent valde importantes, et digne, immo necessarie, ut diligentissime custodiantur et conserventur, dari tibi fecimus ducatos mille, quos

volumus, ut inter eos distribuas, cui plures et cui pauciores, sicut uni cujusque conditionum exigere judicaveritis et declarabis hujusmodi pecunias dari eis ad finem nutriendarum gentium suarum, pro conservatione locorum et pro arcendis etiam populationibus Turcorum. Et de rerum omnium tibi commissarum successu nos diligenter advisa et expecta mandatum.

De parte 35.

Ser Jacobus Maurocenus Sapiens terre fermae | Non vult capitulum pecuniarum, sed loco illius vult istud cum reliqua commissione, in certis partibus: cum suprascriptis Comitibus et similiter cum suprascripto Reverendo Domino Episcopo Quinqueecclesiarum volumus, ut conferas et diligentissime inquiras et intelligere procures vias et modos assecurandi et conservandi Dominij eorum, et si gentes illuc aut mittende aut conducende illic essent, et nostrum gubernatorem, quam habere possent quantitatem impresie, que facienda esset, et situm, conditionemque locorum et omnibus particulariter et distincte cognitis nos per tuas litteras facito certiores et omnia minutim scribe et declara et expecta mandatum.

De parte 56.
De non 8.
Non Sinceri 10.

(Velenczei államkönyv: Deliberationi Secrete del Seratu 8. l.)

67.

1469. A velenczei államtanács utasítja Sanudo Ferencz római követét, hogy a pápánál a Segniai grófok követét a nyerendő segélyre nézve hathatósan gyámolítsa.

MCCCCLXVIIII. die XV. Aprilis.

Sapientes Consilij et » t. f. | Ser Francisco Sanuto, Oratori nostro apud Summum Pontificem.

. . . Misisse in Curiam debent, et ad conspectum Sum-

ontificis Magnifici Comites Segne, nuntium quendam pro supplicando, ut Beatitudo Summi Pontificis illis sub- aliquo modo dignetur, ut se ab oppugnationibus Turci lere possent, cui Nunctio volumus et vobis mandamus, nem auxilium, consilium et favorem prestetis tam apud ntificem, quam apud R. Dominos Cardinales et aliter pus fore intellexeritis, declarando pericula imminentia ipsorum dominorum, que non tamen eis, quantum uni- Italie iminent. Etenim status eorum porta Italie, qua ata, nulla amplius Turcis resistentia, nisi in ipsa Italia oterit. In qua re, ut importantissima et digna efficacis- provisionibus omnem vestram adhibete diligentiam, ut s dominos redeat bene contentos et ultra aliquam effec- n provisionem sperent etiam, imposterum majora presi- l illorum conservationem sentiat, que iidem nuntii et nis suis referant intercessionem vestram nostro nomine rofuisse.

\+ 120 — 8 — 4.

(Velenczei államkönyv 9 l.)

68.

1469. A velenczei államtanács meghagyja Jadra korzóinak, hogy a Bán és Sebenigo közt fenforgó villongásokat megszüntessék és egyáltalában a Bán háborgásaitól a lakosokat megóvni törekedjenek.

CCLXVIIII. die XIII. Maij.

Rectoribus Jadre.

Accepimus nuper litteras vestras datas VII. hujus, scribitis sperare de componenda et sedanda dissensio- nter Banum, et fideles nostros Sibinicenses vigentem, brem solitam diligentiam et prudentiam vestram lau- , cum nostro Consilio Rogatorum vobis respondemus. solita prudentia dexteritateque vestra, salva semper ate et honore nostri Dominij, curare debeatis de com-

ponenda illa. Ad quid, ut idem Banus facilius inducatur, volumus, ut cum rectoribus nostris Sibinici, Tragurij et Spaleti optimam intelligentiam habere debeatis, ac vobis vicissim omnes favores possibiles prestare, tam stipendiariorum gentium, quam quarumcunque aliarum rerum, ut hujusmodi inconvenientijs et damnis unitis viribus cum dignitate nostri Dominij facilius occurratur, quibus gentibus vos Rectores omnes unum aut plura capita perficietis, sicut vobis oportune videbitur, ut res ordinate procedant; et hoc idem Rectoribus suprascriptarum terrarum nostrarum injunximus. ut vobiscum se intelligant, ac eorum vobis prestent favores. Volumus preterea, ut eidem Bano, illiusque subditis nullum munitionum, victualiumque favorem, aut cujusvis alius rei dare aut dari ullo pacto permittatis, ne cum munitionibus et armis nostris nostros incursitet subditos atque damnificent, vobis postremo mandantes, ut siquid depositum, aut quampiam aliam rem subditorum ipsius Bani in jurisdictionem istius Regiminis habetis, illam sequestrare debeatis, et sequestratum tenere, que non prospiciente eodem Bano indemnitati suprascriptorum subditorum nostrorum sit pro satisfactione damnorum eorum; et hoc idem suprascriptis Rectoribus nostris injunximus, ut omnes uno, eodemque modo cum suprascripto Banno vivant.

Demum captum sit, quod quamprimum expediri, ac mitti debeat unus Secretariorum nostrorum ad ipsum Banum, qui si ejusmodi dissensionem per suprascriptos Rectores nostros Jadre compositam fuisse inveniet, revertatur Venetias; sin vero composita non esset: ad illum se conferrat ad dolendum de ejusmodi damnis, ac petendum restitutionem animalium et bladorum, cum damnorum preteritorum refectione, sicuti ei per Collegium planius dabitur in mandatis.

De parte — 120.
De non — 0.
Non siceri — 0.

(Velenczei államkönyv, 13 l.)

69.

). A velenczei államtanács határozata a Sebenigo város védelmére küldendö gyalog csapatok tárgyában.

XVI. Maij 1469.

Ob sinistrum casum peditibus nostris occursum, quos ıramus ad civitatem nostram Sibenici, defectu prudentie onsilij, quod haberi in hujusmodi rebus decet, necessa- ı est, ut civitati illi de novo peditum, equitumque presi- provideatur et pro stabilimento civitatis et comitatus titutus in multa trepidatione et ut periculis futuris oc- i possit, vadit pars: quod Strenus Fantagutius de Fanta- ıs supplere debeat conductam, quam habet peditum L. ıe ad pedites centum et ultra hos mittantur alij pedites ıum novi sub illo comestabili, vel comestabilibus, qui egio videbuntur; mittantur insuper equites quinquaginta aliquo probo et experto stipendiario.

+ 153 — 0 — 2.

(Velenczei államkönyv Deliberationi Secre del Senatu 15 l.)

70.

9. A velenczei államtanács a horvátországi bán és Sebeni- k közti ügy elintézésére Mátyás királyhoz küldendö követet választ.

CCCLXVIIII. die XVIII. Maij.

Ob novitates secutas inter Banum et ejus homines et s, subditosque nostros Sibenici providendum est de opportı remedio, et ut sedentur, componanturque inconvenientia rsa, potiusquam mala malis addendo, bellum aliquod dif ı et perniciosum oriatur, quod componi postea sine maxi- labore non possit. Iccirco vadit pars, quod eligi debeat resenti in isto Consilio unus Orator noster ad Serenissi-

mum Dominum Regem Hungarie, qui eligi possit de omni loco et officio, habeat de salario in menses et ratione mensis ducatis LX, ad ratione soldorum CXXIIII, pro ducato ab omni angaria liberos. Et si quid solvere cogeretur Dominium nostrum, solvat pro eo. Proficiscatur ad impensas nostri Dominij cum equis XIIII, totidemque famulis, et in numero computato notario cum famulo suo. Et detur ei ante discessum suum salarium mensium sex, ut rebus necessarijs providere possit, discedereque tenetur ad diem X. Junij proxime sub pena predicta, qui terminus elongari non possit sub pena ducatis mille cuilibet, qui poneret in oppositum.

De parte — 124.
De non — 2.
Non simere — 3.

Electus Orator Ser Joannes Aymo miles.

(Velenczei államkönyv Deliberationi Sécrete del Senatu 15 l.)

71.

1469. A velenczei államtanács Mátyás királynál panaszt emelvén a horvátországi bán ellen, hogy a velenczei dalmát részeket, kivált a Sebenigoikat pusztítja és dulja, öt megfenyitetni kéri.

MCCCCLXVIIII. die XVIII. Maij.

Serenissimo Domino Regi Hungarie.

Tulerunt diu, Rex Serenissime! plerasque injurias et predas fideles nostri urbium nostrarum Dalmatie, et imprimis Sibinicenses, illatas eis a Banno Crovatie, avare nimium certe et insolenter, primum quidem, ut de alijs taceamus, in Nadgorie loco agri Sibinicensis direptis et vastatis tribus villis, demum proximo Aprili alia quadam villa similiter direpta, ad mille et amplius pecoribus abactis, multaqua alia preda facta, pertulissentque ad extremum ipsi Sibinicenses, licet acerbe et dolenter, hanc tantam jacturam et injuriam. Sic omnino nobis volentibus atque sperantibus modum facturum injurijs Bannum ipsum, atque non modo staturum conventis

x Decrato Regio Vestro et nostro, verum etiam emenda tu-
ım damna hujuscemodi, non contentus autem his Bannus
ɔse, nunc denuo Kalendas Maijs, collecta predatoria manu,
ruptione facta in agrum nostrum Sibinicensem, tamquam si
um hostibus res sibi fuisset, tres villas ex opulentioribus
irripuit, ferro igneque vastavit, predam maximam abegit,
ominibus plerisque cesis atque despoliatis, demumque molen-
inis nostris finitimis Scardone incensis, et diruptis; nostri
ero partim indignitate rei, tantaque injuria, cede et damno
ıper sex millium ducatorum commoti, partim etiam, quia ut
st apud antiquos pacientia nimium lesa, plerumque vertitur
ı furorem, ceperunt et ipsi arma, ut accepimus et cum ho-
ıinibus ipsius Banni manus contulerunt, cum utriusque par-
is conplurium cede. Molestissimum certe hoc nobis et ingra-
issimum auditu fuit, eoque molestius, atque ingratius, quod
ihil antiquius ducimus, quam inter homines et subditos Re-
ios, nostrosque amice et pacate vivatur, et altera pars alteri
ure amicicie et vicinitatis, auxilio favorique sit contra impe-
ım et incursiones Turcorum, tamque Vestre Majestatis erga
refatum Bannum, tum copiam rerum victualium, tum munitio-
es dono et gratis superpeditari a Rectortbus nostris Dalmatie
ɔcimus, sed ipse Bannus cum deberet dictis munitionibus uti
ı Turcos, ingratissime eis usus est in nostros. Non dubita-
ıus, quomodo Regie Celsitudini Vestre pro multo amore
t benivolentia nostra, hec non minus, quam nobis displicere
abeant, quin ab intentione et studio utriusque nostrum ali-
nissima sunt. Quas ob res oratam volumus Majestatem
Vestram, ut pro sua justicia placeat prospicere indemnitati
ostrorum hominum, et tanquam presentaneum et salutare
emedium harum novationum sic commonefacere ipsum Ban-
um et severius interminari ei placeat, ut desinat ab predis et
apinis, facta debita restitutione rerum indebite ablatarum,
uod nobis gratissimum erit, et nostra amicicia et benivolen-
ia convenientissimum. Mittemus autem quamprimum ad Re-
iam Celsitudinem unum Oratorem nostrum, qui latius hec
mnia aperiet Serenitati Vestre.

(Velenczei államkönyv Deliberationi Secrete de Senatu 14 l.)

72.

1469. Mátyás király Sforzia Ferenczhez követeket küld.

Mathias Dei gratia Rex Ungarie, Dalmatie, Croac etc. Ill-mo Principi D-no Francisco Duci Mediolani, Ami nostro carissimo. Salutem et prosperos ad vota successus.

Ill-me Princeps. Misimus de mandato Sanctissimi D mini nostri, Summi Pontificis ad Dietam per Sanctitate Suam indictam, oratores nostros fideles et devotos Reverendo in Christo Patres Dominos Albertum Czanadiensem ac Franci cum Corbaviensem ecclesiarum Episcopos, nec non Spectabi lem et Magnificum Stefanum de Frangapani Segne, Veglie e Modrusie Comitem, ac Venerabilem et Egregium Dominu Simonem de Thernisio, Decretorum Doctorum, Lectorem Stri goniensem, Sub-diaconum Domini Pape et comisimus eisdem ut etiam ad Illustrissimam Dominationem Vestram se confe rant, certas res, quas nos eis imposuimus, eidem Ill. Domina tioni relaturi. Quam ob rem ipsos Oratores nostros Ill. Domi nationi Vestre commendatos facimus et rogamus, ut eos debito favore acceptos digna benevolentia audire et iis, que nostri parte retulerint, plenam fidem prestare dignetur. Ill. Domina tio Vestra, ut pro voto valeat, vehementer optamus. Da tum Bude XX. die Mensis Maj Anno Domini MCCCCLXIX.

Ill. Principi, Domino Francisco Sfortia Duci Mediolani, Amico nostro.

(Milánói államltár.)

73.

). A velenczei államtanács Mátyás királyhoz Aymo (Emmo) Jánost követül választja és küldi.

CCCLXVIIII die II Junij.

ientes Consilij
ientes terre f.

Dessignatus est Orator noster ad Serenissimum Dominum Regem Hun-

e Vir Nobilis Joannes Aymo, miles qui pro illius lauda- consuetudine serviendi Dominio nostro acceptavit, et iter n facturus est per loca Serenissimi Domini Imperatoris, .bi erit persona Majestatis sue, apud quam poterit sup- e negotijs conferendis cum eadem Majestate, sicut pridie beratum fuit in hoc Consilio, propterea:

Vadit pars, quod negotia antedicta, quando fiet Com- sio, eidem Oratori ipsi committantur sub ea forma verbo- n et mandatorum, que huic Consilio visa fuerint.

+ 136 — 10 — 2.

(Velenczei államkönyv 19. l.)

74.

39. A velenczei államtanács Aymo Jánost először követül ldi a császárhoz a trieszti és ligabeli ügyek tárgyában; után a magyar királyhoz a török elleni hadviselés és a hor- országi bán garázdálkodásainak megszüntetése, a morlákok yének elintézése s a cseh vagy lengyel háború esetében való magatartás és Ferdinánd házassága tárgyában.

CCCCLXVIIII die XVII Junij.

pientes Consilij
pientes t. f.

Cristophorus Mauro, Dei gratia Dux Venetiarum et ect. Committimus tibi obili viro Joanni Aymo, militi. dilecto civi et fideli nostro, od vadas Orator noster ad Serenissimum Dominum Impe- orem, apud cujus Majestatem postquam presentia mandata stra fueris executus, prosequaris iter tuum ad Serenissi-

mum Dominum Regem Hungarie. sicut inferius tibi dicemus. Imperatorie autem Majestati presentabis literas nostras credentiales. faciesque ei recommendationes et oblationes consuetas. cum illis bonis et accomodatis verbis, que tue prudentie videbuntur: postea subjunges fuisse his proximis diebus ad nos Sp. Dominum Joannem Secretarium et Oratorem suum. qui parte Imperatorie Majestatis Sue nobis exposuit. quantum erat intentionis Sue Serenitatis circa illius rebelles tam Tergestinos. quam Portus Naonis. et de Liga etiam cum Summo Pontifice pro rebus Italie mentionem fecit, ultimo loco de concessione per nos facta. ut currus et saume vectorum teotonicorum possent juxta consuetudinem transire cum mercibus usque Portum Gruarium. et ex portu in Allemaniam absque mutatione facienda in Glemona. sicut a parvo tempore citra illi de Glemona usurpasse. et innovasse mercatoribus contra veterem eorum libertatem videbantur et ect. Et sicut eidem Domino Joanni. quoad factum Tergestinorum et Portu Naonensium respondimus: ita per te replicamus. curasse nos omni diligentia. ut justicia ministraretur contra illos subditos nostros. qui in casu illius depredationis rebellibus Majestatis sue faverant. que justicia pro qualitate culpe ministrata est. neque severius procedi contra illos potuisset. quam visum est errata sua mereri. jussimusque restitutionem bonorum. sive satisfactionem fieri juxta consilij nostri deliberationem. nec quicquam obmisimus. quid per nos. nostrosque Advocatores. quibus rem efficaciter commissimus fieri. cum justicia potuit. Et si pro restitutione sive satisfactione predicta quicquam faciendum restat. facturos nos pollicemur. Exiticijs autem suis Portus Naonis exilium dedimus ex universa patria nostra; Tergestinis autem ex tota Hystria. ne quid per occasionem moliri contra statum Imperatorie Majestatis Sue possit.

De possessionibus Tergestinorum venditis pro satisfactione illius hebrei intelligere perquisivimus re illam. et comperimus in ea cum maxima honestate et justicia fuisse processum et ect.

De Liga cum Summo Pontifice, quando Dominus Joannes ad nos venit, eramus in practica cum B. predicta. cum

qua divina interveniente gratia ad conclusionem postea devenimus pro securitate et quiete omnium statuum nostrorum, de qua conclusione Majestati predicte pro debito et officio nostro per te noticiam dandam existimavimus, et ect.

Post hec cum illis verbis, que prudentie tue videbuntur, memora Majestati predicte pericula Christianis imminentia ab sevissimo Turcho, suade et hortare Majestatem Suam ad dirigendam cogitatus suos contra illum et ad se intelligendum cum Serenissimo Rege Hungarie pro hoc christiano negotio, ad quem Regem Majestati Sue declarabis, quod te mittimus pro re hac.

Scribe ad nos responsiones Majestatis Sue et conditiones presentium rerum suarum, et omnia nova, quecunque dum illic fueris, intelliges; et si invenires res suas compositas et feliciter directas, vel per victoriam, quam de hostibus reportasset, sive aliter, ita, ut tibi videretur congratulatio tua nostro nomine esse ad propositum, illum facies cum omni decentia verborum.

Expeditus ab Imperatoria Majestate prosequere iter tuum, ubi intellexeris reperiri Serenissimum Dominum Regem Hungarie, cui presentatis literis nostris credentialibus, quas tibi dari jussimus, factisque convenientibus et consuetis salutationibus et oblationibus, volumus ut cum verbis idoneis et acomodatis declares Majestati Sue, designatum per nos te fuisse Oratorem ad illius Majestatem simul, atque de obtentione illarum provinciarum et ceteris suis felicibus successibus nuntius nobis ablatus fuit; sed certificati postea per adventum ad nos Reverendi . . . . . Oratoris ejusdem Majestatis ad Summum Pontificem discessum tuum maturavimus, ut cum Regia Sublimitate sua, pro officio mutue nostre benivolentie et amoris, nostro nomine congratuleris, sicque facias cum omni expressione leticie nostre et significatione sincerissime nostre charitatis erga Majestatem predictam, postea addas, quod memores mutue inter nos benivolentie et amoris et laborum, periculorumque comunium inter nos, quamvis non ad nos solos, sed ad reliquos etiam Christianos ab immanissimo omnium hoste Turco pertineant, ad Majestatem Suam te mittere deliberavimus, ut sicut antehac facere cum

illius Majestate consueti sumus, cum ea de occurrentibus comunicare, audire illius sententiam, et nostram dicere possimus, et illi nos, sua autem Majestas nobis consilio et favori amicabiliter esse possit, et Majestati predicte notificabis instruxisse nos hoc anno classem nostram et ceteros consuetos apparatus nostros contra illius rabiem instaurasse, svadeque et hortare Majestatem Suam ad faciendum pro magnitudine animi sui contra hunc inimicum, et hoc presertim tempore opportunissimo, juditio nostro ob existimationem amissam in partibus Asie, et illius res minus prospere gestas, et invalitudinem, que nuntiatur de persona sua, quibus omnibus rebus memoratis et in medium per te adductis et alijs, que tibi succurrent, movere tenta Majestatem Suam ad aliquid faciendam, quid sit Christianitati comodum, sibi autem glorie et honori. Plura in hac parte non dicimus, quomodo prudens es, et omnia hec negotia tibi nota sunt et pro rerum, temporumque conditionibus apte et accomodati loqui poteris.

Volumus preterea, ut narres eidem Majestati novitates illatas his proximis diebus per Bannum Crovatie subditis et hominibus nostris Dalmatie et presertim comitatinis nostris Sibinici, nulla honesta inductus causa vel ratione; que quamvis composite fuisse postea videantur, non est tamen, quod non fuerint alienissime ab omni equitatu et pacifica vivendi modo et ab intentione, menteque, ut indubie tenemus Majestatis Sue, quam meminimus alias efficaciter jussisse eidem Banno, ut abstineret ab omnibus injuriis subditorum nostrorum, viveretque cum nostris Rectoribus et officialibus pacifice et amice, quod tamen ipse Bannus non observavit, quin immo ea commisit, de quibus tu habes particularem informationem, iccirco insta et effice, ut Regia Majestas Sua talia eidem Banno mandata det, quod ea, que subditis nostris abstulit, reddantur; abstineaturque post hac ab omni injuria et rapina; vivaturque inter subditos nostros ita tranquille, benivole et unite, ut Majestas Sua et nos uniti in effectu sumus. Et circa hujusmodi partem habito respectu ad Magnificum Tus Janus Bannum, principalem illius provincie, et attinentie illius Banni, vel Vicebanni adhibeas omnem convenientem operam, quod res ille pacate et tranquille transeant; declaraq

ne

eidem Majestati, ubi tibi ad propositum occurr erit, Rectores nostros pluries requisitos ab ipso Banno jussu nostro subvenisse gratis de munitionibus pro conservatione locorum suorum et alias etiam commoditates in gratificationem Serenitatis Sue a nobis, nostrisque esse consecutum.

Restat cum suprascripto Banno una tamen res in totum componenda et deffinienda, que ad dispositionem Regie Majestatis et nostram reservata in concordia et compositione cum Rectoribus nostris facta, videlicet de Murlachis, seu qui ex partibus superioribus in territoria nostra se recipiunt et hos petebat Bannus sibi dari; Rector autem nostri ex opposito negabat Murlachis predictos homines liberos, et sui proprij juris se in ditionem nostram sponte sua recipientes, Banno predicto tradendos esse, quomodo neque jus, neque honestas id patitur, et nulla id exigit consuetudo, quinimmo contra Banni petitionem sunt omnes predicte rationes. Iccirco volumus, ut cum prefata Regia Majestate opereris, et efficias, quod res ista traditionis Morlacorum predictorum pro parte nostra, ut equiore et honestiore, declaretur et mutuo fiat inter Bannum et Rectores nostros, quorum subditis licitum sit, quemadmodum liberi homines sunt, et sub ipso Banno et suq nobis degere, prout ipsa inibuerant, et nemini vis inferatur. Et de hujusmodi Regia declaratione detur noticia suprascripto Banno, ut post hac materiam habeat abstinendi a novitatibus et a petitione hujusmodi hominum, quomodo nos nostros volentes sub Banno ipso se recipere non repetere contenti sumus.

Ceterum si contingeret illum Serenissimum Dominum Regem aliquam facere tempore, quo illic fueris, expeditionem contra Regem Boemie, seu contra Regem Polonie, est nostre intentionis, ut non sequaris castra Majestatis Sue, ne aliquis Regum predictorum a nobis injuriam per tuam presentiam in castris existimet se recipere; sed divertere in aliquem locum, quam proximiorem persone ejusdem Majestatis poteris, ut de occurrentibus cercius nos valeas informare.

Si dum illic fueris, senseris aliquid de pratica matrimonij cum Rege Ferdinando et de aliqua alia re, que ad comoda et incomoda nostra pertinere possit: sis deligens et studiosus procurare consueta solertia et dexteritate vestra

utilitatem et comodum nostri Dominij,et impedire, turbareque designia, et cogitatus, qui nobis obesse possent. Et in diem de occurrentibus nos advisa.

\+ 125 — 3 — 4.

(Velenczei államkönyv 22. l.)

75.

1469. A velenczei államtanács római követével a török előnyomulásáról szóló hiteles levelet felhasználás végett közli.

MCCCCLXVIIII. die XX. Junij.

Ser Francisco Sanuto, Oratori nostro ad Summum Pontificem.

. . . . Preterea cum aliqua nova nobis occurrant de rebus Turcorum, volumus, ut Sanctitati prefate ostendere debeatis literas in forma autentica presentibus inclusas, que nuper ad nos perlate sunt; et quomodo res non mediocri momenti est, cum ipsi Turci audacius opinione omnium in Italiam festinent, adeo, ut jam in plerisque oppidis Italie et tota Istria vicinitate periculi trepidari ceptum sit: dignetur Sanctitas sua facere bonam cogitationem, presertim quoad periculum et impedimentum Turcorum, quo Beatitudo sua, pout nobis scripsistis, putabat nos hoc anno liberos fore vicinius factum est et consequenter periculosius.

De parta 110.
De non — 2.
Non sincere — 1.

(Velenczei államkönyv 25. l.)

76.

1469. A velenczei államtanács a török ellenében Friaulba lovas és gyalog fegyveres erőt rendel.

MCCCCLXVIIII. die XXI. Junij.

2 Sap. Consilij
2 » t. f.

Ut habetur ex literis potestatis et capitanei nostri Iustinopolis, capitanei Raspurch et oratoris nostri ad partes Segne, Turci in maximo numero excurrerunt ad partes Lubianic, videlicet ad loca Serenissimi Imperatoris et in Crovatiam, depopulatique sunt omnia illa territoria, spoliarunt, everteruntque templa Dei, ingentemque hominum stragem, predamque animarum, et pecororum fecerunt, et demum omnia igne, ferroque vastarunt; et quomodo propter parvam locorum distantiam magnopere timendum est, quod dicti Turci in provinciam nostram Istrie, et inde in patriam nostram Fori-Julij transitum faciant; quod quantum periculi statui nostro importaret, satis omnibus certum est. Necesse omnino est subitariam et opportunam provisionem facere, mittendi equites et pedites in bono et sufficienti numero ad patriam nostram predictam, ut ibi parati et expedicti sint, venientibus Turcis, ut dictum est, ad defensionem, salutem et conservationem omnium illorum locorum et subditorum nostrorum, propterea vadit pars:

Magnificus Conductor noster D. Deiphebus de Anguiara. . . . . (a friauli velenczei hadsereg főparancsokává neveztetik.)

(Velenczei államkönyv 25. l)

77.

1469. A velenczei államtanács római követével ismétlőleg közli a közelgő török dulásairól szóló hireket, a pápa felbuzdítása végett.

MCCCCLXVIIII. die XXV. Junij.

Ser Francisco Sanuto, Oratori nostro ad Summum Pontificem.

4 Sap. Consilii » t. f.

Ultimis nostris literis ad cetera denotavimus nova, que ad eum diem nobis occurrebant de adventu Turcorum ad loca finitima Istrie, misimusque vobis literas autenticas nobis scriptas de excursionibus factis per eos, ut omnia nota faceretis Sanctitati Summi Pontificis, cui utpote dominici gregis pastori universali incumbit precipue facere provisionem opportunam. Postea subsecute alie litere et nova recentiora de predis, rapinis, incendiis et crudelitatibus, quas continue dicti Turci faciunt per loca, qua pervadunt sine ullo obstaculo, sicuti ex ipsis literis, quas similiter vobis mittimus, Sanctitas prefata inspicere et intelligere poterit, et ita vobis mandamus, ut Beatitudini Sue eas ostendere et legere debeatis, et insuper supplicetis ei, ut pro sua summa sapientia et pastorali cura velit periculum hoc latissime patens altius considerare et excogitare, atque afferre opportuna remedia, opinioneque omnium gens ista barbara facta est vicinior Italie, nihil amplius ei restat, ut irrumpant in Italiam, postquam ad Istros usque ausa est pervenire, patent omnia; timore exterriti populi, relictis omnibus ad loca tuta se recipiunt; satis exemplorum habemus, quomodo sit exitiosum negligere hunc morbum, qui posset adeo invalescere, ut postea non esset facile remedio locus, si unquam fuit tempus excitandi principes et vires christianas ad faciendum contra hunc immanissimum Turcum, est in presentiarum; et proinde supplicabis Sanctitati prefate, ut dignetur opportune et etc. . . . . providere,

(Velenczei államkönyv 26. l.)

78.

1469. A velenczei államtanács Aymo Jánost követül küldi a császárhoz és a magyar királyhoz a török elleni háborúra intézkedés végett, különösen az utóbbi királyt Boszniában támadásra ösztönzi; végre a clissai bán és egy magán polgár adóssági követelése tárgyában utasítja.

MCCCCLXVIIII. die XXVIIII. Junij.

Ser Joanni Aymo militi, Oratori nostro ad Serenissimum Dominum Imperatorem et ad Serenissimum Dominum Regem Hungarie.

Ceteri Sapientes | Quomodo postquam commissionem vestram expedivimus, supervenerunt nova excursionis Turcorum et prede abacte ex locis Imperatorie Majestatis, volumus et vobis mandamus, ut eidem Majestati declaretis omnibus illis efficacibus et accomodatis verbis, que vobis videbuntur, displicenciam et molestiam animi nostri ob universale incomodum et dedecus omnium christianorum; et quomodo in majorem adhuc contumeliam universe reipublice Christiane Turci ipsi provincias et subditos Majestatis Sue capitis et suppremi principis Christianorum petere et aggredi ausi sunt, et aggravata ista parte, memorataque Imperatorie Sublimitatis Sue, quantum Imperatorium munus et Majestatem suam deceat, quantum magnitudini animi ejus conveniat talia sustinere, sed magnanime se excitare et movere ad vindicandas has injurias hortari, suadere, et inducere procurate, ut Majestas Sua ad validas provisiones se disponat, vel cum intelligentia reliquorum principum Christianorum vel aliter, sicut ipsa judicaverit opportunum.

Inter hujusmodi sermones declarate Imperatorie Sublimitati Sue, nos paratos et dispositos esse ex latere nostro ad faciendum, quantum per nos possibile sit pro retundendo impetu hujus inimici, et si magis unum, quam aliud Majestati Sue per nos faciendum videretur, libentissime audiemus sapientissimas memorationes Sue Imperatorie Sublimitati et cum effectu etiam faciemus, quantum vires suppetunt nostre,

ut conatus hujus hostis frustrentur, et si ausus fuerit penitius ingredi, peniteat tante illis insolentie. Et preterea notificate Majestati predicte, scripsisse nos Beatitudini Summi Pontificis et omnia declarasse, memorasseque pericula Christianorum longe majora presentibus damnis, ut Sanctitas ipsa ad necessarias provisiones se disponat. †

Et de omni responsione Majestatis sue, deque provisionibus, ad quas cognosceretis Majestatem predictam esse dispositam, nos diligenter informetis; et dectarato eidem Majestati profectionem vestram ad Regiam Majestatem, esse ob causam istam; prosequamini iter vestrum in Hungarariam ad illum Serenissimum Dominum Regem, sicut per vestram commissionem vobis ordinavimus, verum si videretis Imperatoriam Sublimitatem esse cum effectu dispositam ad faciendas provisiones, volumus, ut declarato eidem Majestati vos in Hungariam profecturum esse ob hec negotia, sicut diximus. addatis, quod nobis distincte omnia declarabitis, et quod existimatis, et certo tenetis Dominium nostrum certificatum de bona dispositione Majestatis Sue, missurum esse ad Imperatoriam Sublimitatem Suam, unum alium Oratorem pro votiva conclusione et perfectione eorum, que agenda fuerint.

De parte — 59 — 58.

Ser Aluisius Fuscarenus Sap. Consilij
Ser Victor Superantio Sapiens t. f.

Volunt partem usque ad † postea sequuntur: ceterum svadete Imperatorie Sublimitati, ut tanquam Imperator et ad quem principalissime pertinet cura defensionis christianorum, requirere dignetur Serenissimum Dominum Regem Hungarie vel per Oratorem suum vobiscum mittendum vel aliter, sicut Majestati Sue visum fuerit, et similiter reliquos Principes Alemanos ad se movendum contra comunes omnium hostes.

Audita autem responsione Sue Majestatis, dicite illi, quod nobis dabitis distinctam informationem, et quod habetis in mandatis a nobis vos conferendi ad Ser. Dominum Regem Hungarie pro importantia hujus negotij et redeundi, si fuerit opus ad Imperatoriam Sublimitatem Suam, et quod dimittetis Secretarium nostrum, ut isto interim per illius medium Majes-

Sua de tempore in tempus advisata esse possit de delibe-
ionibus Regis Hungarie, de quibus Vos eidem Secretario
iciam dabitis, et nos quoque intelligere occurrentia possi-
s, et notificare Majestati Sue ea, que nobis in diem occur-
it, donec nos ad Imperatoriam Sublimitatem Suam mitta-
s unum alium Oratorem nostrum, et si fuerit opus, pro re
qua importanti, et vos possitis cum contentamento, et bona
untate Regis, sumus contenti, ut ad Majestatem predictam
lire possitis. Dimisso igitur Secretario nostro cum mandato,
in diem de omnibus successibus nos faciat certiores, vos
)sequamini iter nostrum in Hungariam, et omnia distincte
particulariter nobis scribite, ut tam vobis, quam predicto
:retario scribere et opportune mandare possimus. Et ex
nc captum sit, quod cum suprascripto Oratore nostro mitti
)eat unus ex Secretarijs nostris pro remanendo apud Impe-
:oriam Majestatem, per cujus medium intelligere et notifi-
:e possimus ea, que in diem occurrunt.

nnes Concordes | Maturate discessum vestrum ab Impe-
:oria Majestate, ut cito esse possitis ad Regiam Majestatem
ngarie, cui ultra ea, que in vestra commissione continen-
:, declarate maximam opportunitatem et occasionem obla-
n Majestati Sue, offendendi inimicos presertim in provin-
ı Bossine, que ab illis pene relicta est, ob descensum suum
has inferiores partes, priusquam in illam provinciam rede-
t. Iccirco suadete et hortamini Majestatem predictam, ad
ittendum ex copijs suis ultra alias, quas in Bossina habet,
o occupanda provincia ipsa, et excludendo reditum hostium
illam, sive aliquid aliud dignum et memorabile faciendum
tanta comoditate et opportunitate rerum et temporum.

Si Regia Majestas in materia Bani Clisij cum nostris
ectoribus Dalmatie, et presertim cum Comite Sibenici quic-
ıam vobis diceret, de sale accepto per eundem Comitem nos-
um, dicite, quod estis certissimus rectorem ipsum nostrum,
ti optime nostre intentionis erga Majestatem suam et subdi-
s ejus est informatus, nihil fecisse alienum ab equitate et
)nestate, et quod nilminus scribetis nostro Dominio et habita
ırticulari informatione de re illa, respondebimus Majestati

Sue; Sicque scribite, et omnia declarate, que vobis Majestas Sua dixerit.

Debet habere a prefata Regia Majestate uxor condam egregij civis nostri Leonardi certam pecuniarum quantitatem. quem admodum ab ipsa eritis particulariter informatus, promodo mandamus vobis, ut apud prefatam R. Majestatem detis operam omnibus illis vijs, quas conducere existimabitis, ut ipsa consequatur, quantum ab ipso Rege habere debet.

De parte	—	65	—	74.
De non	—	4	—	—
Non sinceri	—	3	—	2.

(Velenczei államkönyv 27. l.)

79.

1469. Bullatus Kristóf követségi jelentése a milánói fejedelemhez a török hadi mozgalmakról, Mátyás királynak Csehország ellen viselt háborújáról stb.

Ill-mo et Ex-mo Signor mio. Alc novitate di questo paese e soprozonto questi primi di una trista et amara nova. Como una grande parte de queli Turchi gvardono quelle de paese, hanno nella Bossina, molto secretamente se sono levati, e con tanta velocita passati per la Croacia, che el pare siano volati per aere, dopoi se sono condotti nela Carniolia provintia del Ser-mo Imperatore, e vicina al Friuli per una ziornata. Unde se posaro acampo subito a Lubiana lita e primo loco de dicta provincia e dette vogli trei asprissime bataglie, ma per la fortezza de essa cita et esser bene difesa, non potero fargli altro, se non che usare le loro solite crudelta in amazzare piccoli e bestiame e lassare foco per tutto e conducer seco quelli tutti presero da XX-ti anni in su. L'ultima nove, che se ha la Maesta del Serenissimo Imperatore, sono di questo effecto, che circa XII-millia christiani, che furono subito comandati dal Capitaneo de dicta Lubiana persegvivano dicti Turchi, che se extima, fossero circa X millia, e

che quelli di Croatia facevano gran de apparato anche loro per vatargli el ritorno. Questa cosa per esser accaduta a questi tempi et esser divulgata assai maggiore, che non e stata, ultra la grandissima paura, che ne sequita generalmente in tutti queste parte, ha dato tanto disfavore alle cose, de prefata Maesta, che tutto il Stato suo si meteva per spazato, dicendosi, che Pancherichier haverli facto venire etc....

Lo Re d'Hnngaria da questa quadragesima proxima passata in qua, poi che tolto hebbe l'impresa de la guerra contro lo Re de Boemia, sempre ha havuto boni e felici progressi in tanto, che ha acquistato la Moravia, e la Slesia, che era adherente al dicto Re di Boemia, duy boni paesi, secundo ho bona informatione, essendone recognosciuto novamente da li loro popoli. E intendo, che per adjuto de questa guerra la Maesta del Serenissimo Imperatore ha concesso al prefato Re de Ungheria possi excodere certi datij, ha sopra el Dambio e le intrate de alcune terre del Ducato de Husterlich, che sono de sopra di Vienna, per le quali in tutto ne cava circa X fin in XII millia ducati, e dicta concessione dura sino a questo anno novo proximo, che vene, e non piu ultra. Dicti Regi hano di novo concluso le tregue fino a Pascha de Pentecoste, havendo aviso, che dicto Re de Boemia in questo de mezo, fa omni perforzo de apparechio per esser in tutto Re o privo del Reame. Li boni christiani sono in Boemia, tenghono la parte del Ungaro, ma sono pochissimi e senza comparatione de li altri heretici; dicto Re de Hungaria al presente si trova in essa provintia di Slesia.

Vinte anni fa lo Re de Polonia e stato in varia e durissima guerra con el paese de Prussia et e grandissima, et era richo, per quanto se ne intende, finalmente de poy molte destructione de terre e mortalitate de homini, l'ha conquistato e da duy anni, in qua ne ha ricevuto l'homagio e fidelitate, e sempre ha solecitato insieme con l'Oratore de essa provintia la Sanctita de Nostro Signore per haverne la confirmatione da la Sede apostolica, la quale mai non ha potuto havere. Hora di novo gli manda uno suo Secretario per questa cagione, dal quale ho inteso, prefata Sanctita non haverglila voluto concedere, perche gli era referto, che el dava secretamente

adjuto al Re di Boemia, et che spera hora obtenirla. perche se vuole fare Signore de dicta Boemia, essendone richiesto in generale da tutti li populi, e chi per questa impresa ha gia insieme LXXX millia persone. Che mo questa sia vero l'ho cerchato de intendere, e ne trovo pur qualcha conformita siane quello se voglia; vero e de dicto Secretario e como va a Roma per la dicta cagione, dicto paese de Pruscia era governato da l'ordine de Thodeschi, che cosi si domandavano. erano tutti religiosi et havevano el Magistro per loro Superiore, como quello di Rhodo porta, vano sempre uno camesi biancho con la croce negra dal lato senistro da l'uno capo al l'altro del camere, e dopoi se sono dati, el Re ha facto suo primo Consiliero el loro Magistro alcuni de principali racolti e datogli bono loco.

Qua se dice, el Duca Sigismondo de Husterlich haver impegnato tutto el stato suo al Duca di Brogogna per bona summa de denari, e che e la in quella parte de Franza, achiedere ayunto contra li Suiceri.

Lo Rev-mo Vescovo de Levantina non e ancora retornato da la legatione de Ungharia, ne sexpecta questi boni di, perche forse andara sino in Boemia, da quello Re ne anche quello di Gorch equa. Pur nondimeno sono in praticha havere la audienzia dal serenissimo Imperatore, al quale come habi parlato, e havuto risposta mandaro l'altro cavallaro. Sexpecta de hora in hora qua di Johanne Emo zentilhomo Venetiano e Ambassatore de Duca al Re de Ungaria con XXX-te cavalli et ha prima mandato a toglier el salvoconducto; siche gli ne mandato due uno vivo et uno morto. La maesta del Imperatore gli fa le spese per tutto el suo paese, e per quanto posso intendere, l'andar suo, e per le cose de Turcho de fare insieme tra Venetiani e decto Re, qualche grossa ponta per terra contro decto Turco etc. Ex Gracia die XXX. Junij 1469.

Christophorus Bullatus.

Principi et Ex-mo Domino Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani et Papie Comiti ac Ianue Dno etc. Dno meo Colendissimo.

(Milánói államlevéltár.)

80.

1469. Bullatus Kristóf követi jelentése a milánói fejedelemhez a velenczei, török és magyar ügyekről.

Christoforus Bullatus al Duca di Milano 1. July 1469. ex Gratia.

Ill. Exc. Signor mio. Per l'altre doe mie precedente lettere, le quale etiandio mando del presente cavallaro Vostra Celsitudine potera intendere, in quali termini sono a questo li siano le cose del Serenissimo Imperatore, el quale ha tuta l'impresa de questa guerra in mane de forastieri, perche pare non se voglia o possa fidare de alcuni de li suoy, ne pero resta, che anche non sii conducto in grandissima sospecte d'essi forestieri, essendofin qui malgovernate le cose del campo a Bildon, unde hora consiste la magiore parte de tutta questa guerra, chi dice per ignorantia, chi per tradimento de quelli governano et hanno el carico de tutto el detto campo. Se tene per firmo Panchirchir esser aytato de dinari e gente dei collegati, e che piu presto inducto anche d'altruj habia morto questa guerra per haver in contempto la Maesta del Imperatore et per cupidita de quadagnare e crescere la conditione sua, cha per altra cagione. Prefata Maesta ha in queste cose grandamente suspecto lo Re de Ungheria parendo, che el consenta, che alcuni suoi subditi diano favore a deto Panchierchier et ultra cio, perche le tregue ha facto in questo tempo col Re de Boemia, senza saputa de Sua Maesta, che contribuendo lei ala spesa dicta impresa gli pariva dovessi essergline significato alcuna cosa. Siche per questa dubieta gia piu giorni mando lo Vescovo de Levantina dal prefato Re d'Ungheria ad chiarirsine e disponerlo propitio a queste sue cose; dicto Vescovo non e ancor tornato, ne se expecta questi parechi di, perche andato in Boemia a rcconciliare, a quello Re havendo da certo prefata Maesta grandissima paura, e che a queste novitate non sij consentito e dato favore e ajuto in secreto da dicto Re d'Ungharia, perche lo conosce cupidissimo

di crescere stato, e per consequente dubita, che se voglia ritenere, quelle terre sono in Osterlich, de quale scote li dinari, del subsidio ha da prefata Maesta contra el Boemo.

Accade anche, che ala prefata Maesta non pare credibile, li Turchi possino esser venuti in quella sua provintia, se non sono a studio lassati passare dal Ungharo, che tene parte de la Bossina, de unde sono levati, e che dispone a sua voglia de quelli Conti tengeno la Croatia, che almeno quelli de dicti paesi intendano questa loro mostra ne potevano dar adviso prima, che essi Turchi se condussero tanto inante, quali potevano piu facilmente fare tale correria in Bossina e Croatia, che venire sino a Carniolia, excetto se detto Ungaro non havesse tregua ad certo tempo per terra col Turco, como prefata Maesta assai dubita.

Glie chi tene per certo, lo Re d'Ungheria non studiera in altro, che cavare dinari da prefata Maesta per la fama de havere grandissima quantita, e a questo proposito esser contento consentire, a qualche sua adversita, perche segli possa butare nele braze ad esserne ajutato de esso Re, che ad omne sua posta pare, che possi fare grandissimo male, e bene essendo potentissimo e fortunato in quello, che digna dispone assai, e che de Regi et Signori sii in magiore extimatione che altro; expectandosi anche omne giorno de piu magiore per lo bono conseglio, se dice, che ha alato et per consequenza in omne sua impresa, desiderata fortuna. Ceterum questo Ambassatore Vinitiano ha quadagnato grandissimo sospecto ala prefata Maesta per l'andata sua del Ungaro in questo tempo maximamente, perche mai Venitiani non chiesero salvaconducto, cha hora e al tempo de la guerra da Trieste; credo havere certa notizia, perche dicto Ambassatore dal dicto Ungharo etc. . . . .

Ex Gratia die primo Julj 1469.

Christoforvas Bullatus.

(Milánói államltár.)

81.

'9. A velenczei államtanács Corrario Ferencz követének sítást ad, hogy a pápát a török elönyomulása folytán szükségelt intézkedésekre sürgetőleg felhivja.

CCCLXVIIII. die VI. Julij.

Nobili Viro Philippo Corrario, Oratori nostro apud Seissimum Dominum Regem Ferdinandum.

. . . . Post hec dicas Beatudini Sue notificasse nos bus superioribus ea, que habuimus, de adventu Turcorum fines usque Italie et de predis abactis et ditione Serenisi Domini Imperatoris, ceterisque cladibus Christianis intis. Postea Turci preda onusti versus Bossinam se redue, ut inde ingentem numerum christianarum animarum ius abducant et expeditiores, ut publica fama est, et tissime creditur, redire et ulterius progredi possint: ico supplicabis eidem Beatitudini, ut validas contra hec peula provisiones facere dignetur.

(Ezen Nápolyba küldött követ Rómán volt keresztül nendő és ez okból volt a pápához intézett kérés reá bizva).

(Velenczei államkönyv 30 l.)

82.

69. A velenczei államtanács levele a római pápához a kögő török által fenyegető veszélyekről és ellene tett intézkedésekről

Summo Pontifici.

Ut respondeamus duobus brevibus S. Vestre, que eodem npore solita nostra veneratione accepimus, letamur maxime, bemusque plurimam gratiam, officium nostrum, majorume nostrorum sic extitisse continue, ut quemadmodum Beaudo Vestra memorat, benivolentiam et gratiam istiüs

Sancte Sedis promeruit, si copie vero nostre rebus omnibus parare: Padum, sicuti erat voluntas nostra, jamque ita scripsimus, non transmiserunt, factum est, quod instans periculum et pene ruina immanium Turcorum adventantium jam jam in provincias nostras Istrie et Forijulij nos coegit illas festinate in subsidium, et tutelam subditorum et locorum nostrorum mittere, et perinde ac obicem et vallum coactis et adjunctis provincialibus viribus inpendenti ruine christianitatis opponere: Et si Sanctitas Vestra fuisset pro sua prudentia, non aliter faciendum consuluisset, quin ut videre videmur, firmiorem manum eo mittere nobis erit necesse, quando illos Turcos magnitudine prede et spe progrediendi ulterius allectos, brevi redituros omnes affirment. Si neccssitas igitur prevaluit non defuit tamen voluntas, nec dubitamus. . . . . (hogy t. i. a jövőben minden jobban leszen.)

(Velenczei államkönyv 30.)

83.

1469. A velenczei államtanács levele Sanuto Ferencz Rómában lévő követéhez, a törökpusztítások tárgyában.

MCCCCLXVIIII. die X. Julii.

Ser Francisco Sanuto Oratori nostro apud S. Pontificem.

. . . . Cis Padum vero expedivimus etiam illas, de quibus vobis noticiam dedimus, et nisi Turci ad fines usque Istrie et patrie nostre Forijulij cucurrisent, gentes ipse Padum jam transivissent; sed pro securitate status nostri, tutella et hortamine populorum nostrorum, qui in utraque provinciarum predictarum non solum trepidabant, sed fugere jam ceperant, necessarium fuit copias ipsas, ut pote expeditiores et ad presentaneum remedium accomodatiores, eo dirigere. Necesseque nobis erat preter has mittere etiam alias copias colligique in utroque territorio jussimus magnum provincia-

ium numerum, ut una cum his gentibus hostium ingressum tam n Istriam, quam in patriam cohiberent, et alias fecimus, facturi- ue sumus in dies validiores provisiones, ut perfidorum hostium onatus, qui citissime ad damna nostra redituri sunt, frustrarj ossimus. Neque tantum nobis necesse est tutelle et conser- ationi locorum et subditorum nostrorum prospicere, sed tiam conservationi locorum et dominorum nobiscum finiti- norum. B. predicta pro ejus singulari prudentia optime in- elligit pondus hujus rei, et preter jacturam irreparabilem, uanti etiam dedecoris et infamie nobis esset, si Turci in di- ionem nostram venirent, nosque imparatos offenderent, et er secordiam et ignorantiam provincias nostras depopularent, t proximis diebus fecerunt in locis vicinis, ex quibus anima- um numerum supra omnem fidem abegisse nuntiatum est.

(Velenczei államkönyv 32 l.)

84.

1469. Bullatus Kristóf követségi jelentése a milánói fejedelemhez a török ügyekről és a magyar-cseh háborúról. stb.

Ex Gratia die 13. Jullj 1469. Cristoforus de Bollatus. Ill-mo et Exc-mo Signor mio. Como per l'altre mie del ultimo del passato scrisse ala Vostra Excellentia, era in praticha di havere audienza del Serenissimo Imperatore, benche qua non fosse el Vescovo della Levantina, ne quello altro de Gorch, quali ancora non sono venuti. Siche Sua Maesta ali 5. del presente me fece dire, che quello di proprio la me voleva oldire, e che me ne expectasse al albergo mio, perche manderia per me, allora gli paresse. Unde expectai tuto el di fino ale quatro hore de nocte, nel qual tempo vene el Conte Buardino di Croatia a dirme per parte di Sua Maesta, che la non havea potute oldirmi per alcune occupationi, gli erano soprazonte; ma chel proximo di ad omni modo me daria udienza, e cosi ale sexe de quasto anday da Sua Maesta, la quale me porze la mane, e volse, che lo cavallaro e li famigli intrassino

la sua propria camera; dopoi presentata, che gli ebbe la lettera di credenza, e facta le debite racomendazioni in nome di vostra Celsitudine, prefata Maesta se retirse da canto con trei sui principali camerlingi e duy Secretarj, ala quale fece la expositione mia; che fue como la copia qua inclusa, se meglio l'havesse saputo fare pur volontera l'haveria exposta. Siche finito el parlar mio, tutti loro, alquanto parlarono insieme, poi mi fece venire in ante el conspecto suo, da uno d'essi Secretarj, fosse el ben venuto, e che Sua Maesta havia oldito, quanto gli haveva dicte in nome die V. S. che le erano cosi, che bene gli sono piaciuto, e le ha voluntere inteso ala parte, che non gli fosse mandato homo de piu dignita, che me sij, sua Maesta restava bene contenta di mi, quanto poi al altre cose, che piu largamente considereria, e me ne aspettasse al albergo finche, mandasse per me a farme dare la resposta, la quale anchora fino a questo di, non ho havuto e dubito, anche non haverla cosi presto, come lo voria, perche riscaldandossi queste cose de la guerra como V. S. per l'altra mia qua alligate puotera intender Sua Maesta, che lei istessa pare. voglia fare le cose sue, resta al presente molto occupato. E per questa cagione me e parto mandare questo altro cavallaro con quelle nove ce sono, avisando la Vestra Excellentia, che la prefata Maesta ha ricevuto gradissimo piacere, de quanto gli ho referto, e certo molto, piuche non habia mostrato con me secundo ho inteso da duy digni luoci. Ho una praticha ale mane circa le cose de li privilegj del Ducato con persona, non vole esser depincto sopra lettere.

Gia sono dieci di, che la Maesta del Imperatore mando uno dei suoj verso Villach incontra el ambassatore de la Signoria di Venetia per fargli le spese. Si che per questo si expectava qua de di in di, e pare, che per uno correro de prefata Maesta venuto da Vinetia essendo XV. di, che l he partito anche dicto Ambassatore. E correro dice, la grande paura havuto degli Vinetiani della novita dei Turchi, che e vara stettene 17. di in quelle parte, ma che pegio e novamente el Conte Stephano de Croatia ha scrito a Lubiana, como grandamente dubita, vogliono venire una altra volta in quello paese, e molto piu grosso, che non fareno altra volta. Si che gia

i viani d'e quelli hanno ricevuto el damno per la paura, che hanno comenzano ad abandonare el paese e grande, pare ne vene qua presso ne la Schiavonia.

La dicta Terra di Lubiana e benissimo provista e fornita, e la Maesta del Imperatore fa lavorare tuttuvia nello castello, che gli ha facto fare da poco tempo in fa, che secundo intendo e una fortissima casa. De le cose del Re de Ungheria altro non posso intendere, se non che el dubita, che lo Bohemia voglia romper le tregua, e pur se conferma lo Re de Re de Pollana omni di cresser gente, ne se lassa intender quello ne voglia fare, che da gran suspecto al dicto Re d'Ungheria, havende dicto Re de Polonia el paese suo obediente et pacefico. Qua se expecta domane o l'altro el Duca Alberto, fratello del Ducha de Savoja, con 150 cavalli, i dicti fratelli furono fioli d'una sorella del Serenissimo Imperatore, e vene per vissitare Sua Maesta, e fargli proferta per queste sue turbatione.

Lo Maesta del Imperatore questi di ha havuto un pocho de male ad uno piede derrusciato, andando per el zardino, heri essendone liberata, se ne ando susu in castello per la strada coperta, che glie del palazo suo, dicono per vedere el thesoro e grande quantita de dinari, che gli ha ect.

Gratia die XIII. Julij 1469. hora tertia hoctis.

Christoforus Bollatus.

Questi sono li Baroni erano colligati con Pankerichier, tutti cavallieri e chi stano in questa provinzia di Stiria, unde hanno con loro altri adherenti circa CLX castelle.

Andreas Pancherichier, Comes Oldericus de Lamberch reconciliato con lo Imperatore; Delliet Gustan, che e in pratica de acordarse, havendo za preferto XVI milla ducati, Gulielmus de Pernich, Johannes de Stumberch zenero de Panchirchier, Sigismondo de Valsprigoch, Georgius Cuempich, Oldericus de Groom, che portava el piato al Imperatore, Thomas de Stumberch. Andreas Krasnichier, camerlengo del Imperatore, Elerboch, che sempre e stato presso el re d'Ungheria per Panchirichier, Leonardus Ostpoch, Safnar, Robertus Vindisglacer, Gerorgius Clodaner, questi duij nella persona

hano acusato tuti li altri, Jacobus Vindisglacer, Antonius Solnichier, Cristoforus Narnigar, che e con Panchiercher, Antonius Erbustaner, Georgius Panchierchichier, Andreas Narnigar, che e con Pankirchier, Volfgangus Pesnizer, che e con Panchirchier, Andreas Gloechar, Nicolaus Gloechar, Viltens Volfgangus Clodaner.

(Milánói államltár.)

85.

1469. A velenczei államtanács válasza Michiel Miklós segniai követéhez, melyben István grófnak száz gyalogot igér.

MCCCCLXVIIII. die XIIII. Julij.

Ser Nicolao Michiel Doctori, Oratori nostro ad partes Segne.

Sapientes Consiliarij
» t. f.

Ultime litere, quas ad nos scripsistis, sunt diei primi mensis presentis date Modrusie, ex quibus cognovimus omnia, que nobis scripsistis de rebus Turcorum ac de damnis miserabilibus et predis per eos factis, ac de molestia, quam capiebat Magnificus Comes Stephanus, sollicitus et auxius de salute status sui; quapropter respondentes vobis cum nostro Consilio Rogatorum, laudamus plurimum diligentiam vestram, gratissime omnia, que dixistis et fecistis, habentes, volumusque, ut cum prefato Comite vos nostris verbis condoleatis de hujusmodi calamitate chistianorum, quam molestissimam, ut par est habemus; declarabatisque Magnificencie Sue optimam dispositionem nostram, que certe in omnibus, in quibus prodesse rebus et securitati status sui poterimus, non deerimus et communi christianorum saluti opitulabimur, quoque satisfaciamus desyderio et requisitioni sue; saltem pro tutamento et conservatione urbis Modrusie deliberavimus tibi mittere pedites centum, qui sint ad omnem obedienciam Magnificencie Sue. Pretea cum mittamus ad partes et loca nostra finitima,

gnificencie Sue de aliis copijs nostris, semper ad omnem essitatem et securitatem status sui presto erunt.

Et ita captum sit, ut dicti pedites centum, mittantur per llegium sub illis comestabilibus, qui eis videbitur.

+ 140 — 5 — 2.

(Velenczei államkönyv 32. l.)

86.

60. A velenczei államtanács David zsidót megbizza Konstantinápolyban a béke iránti hajlam kikémlelésével.

)CCCLXVIIII. die XVI. Julij.

David hebreo si spedisce in Constantinopoli per tentar ɔe cum Turco.

(Velenczei államkönyv 36 l.)

87.

59. A velenczei államtanács levele a magyar királyhoz a horvát bán és sebenigoiak közti ügy tárgyában.

)CCCLXVIIII. die XVIII. Julij.

Serenissimo Domino Regi Hungarie.

Litteras Majestatis Regie Vestre accepimus, ejusmodi te, quales in responsionem nostrarum exspectabamus conıentissimas mutuo amori et benevolentie nostre, ac singuı justicie Regie Majestatis Vestre, de qua non secus, atque ibat, continue nobis spopondimus, ut que eadem mente et dio erga Regiam Celsitudinem Vestram fuimus futurique sus pro antiqua, et indissolubili animorum nostrorum conjuncıe, quo fit, ut merito, jureque nonmodo innicem cupere demus, ut inter subditos et loca nostra amice utrinque et

pacate vivatur; sed etiam siquid dissensionis et discordiarum acciderit, ut solet, et displiceat, et omnino occurrendum sit, presertim, ut subditi exemplo principum suorum discant in pace et in benivolentia vivere; quemadmodum cum Bano Croatie scribit Regia Majestas Vestra et per litteras et per nuntium certum egisse, quod nobis auditu gratissimum fuit, ut percognita de integro mente Serenitatis pacatius agere cum nostris; nec est suspicandum Sibinicenses nostros, de Bano ipso provocato ultos fuise, et perinde ac usu evenire aliquando solet, priores, qui intulerint injuriam, conqueri, siquidem Banus ipse, et primum et secundum et tertium injurijs predis, cedeque provocavit Sibinicenses ipsos, qui vim vi repellere volentes, eo tracti sunt, ut decertandum inter amicos et vicinos fuerit, quod maxime dedecet et nobis ingratissimum fuit, atque adeo simul nobis innotuit, e vestigio curavimus, ut arma deponerentur, atque sedatis discordijs pergeretur amice, et pacate vivere, non dubitantes Vestram Regiam Majestatem itidem facturam fore; nec aliud secutum est, et ita speramus post hac futurum, postquam Vestra Regia Majestas adeo opportune, ut scribit, providendum curavit. Nosque, ut ab nostris ita fiat, sicuti semper voluimus, operam dedimus, daturique sumus, quemadmodum ab Oratore nostro, quem jam dimisimus ad Majestatem Vestram, plenius ad cetera de his agetur.

Et de hac nostra responsione ac litteris Majestatis prefato detur noticia ac mittatur exemplum Nobili viro Ser Joanni Emmo militi, Oratori nostro.

De parte — 146.
De non — 0.
Non sinceri — 0.

(Velenczei államkönyv: Deliberationi Secrete del Senato 1469—1470. 34 lap.)

88.

1469. A velenezei államtanács követét, Sanuto Ferenczet a törökök fenyegető hadi mozgalmairól értesíti.

MCCCCLXVIIII. die XXV. Julij.

Ser Francisco Sanuto, Oratori nostro ad Summum Pontificem.

De Gentibus Nostris, quas trans Padum mittere debebamus, antequam literas vestras acciperemus, scripseramus et declaraveramus necessariam causam diversionis earum de via ob repentinum et inexpectatum adventum Turchorum ad fores Italie et confinia provinciarum nostrarum Histrie et Forijulii, incole quarum cum eorum familiolis et fortunis in castris recepti, trepidantes, in eisdem se tutos minime tenentes, nostrum patrocinium, defensionem implorabaut et quotidie implorare non desinunt, pro certo tenentes eos Turchos majori manu ad eorum damna reversuros, cupiditate de integro invadendarum ejusmodi provinciarum, jamque in Bossina magnum eorum numerum convenisse pro certo habentur.

(Velenczei államkönyv 37. l.)

89.

1469. A velenczei államtanács a Segniai grófok és magyarkirály közt fenforgó ügyekre követének utasítást ad; ugyanez ügyben a követ megbizottját levélben utasítja.

MCCCCLXVIIII. die VII. Augusti.

Ser Nicolao Michael, Doctori, Oratori nostro ad partes Segne.

Acceptis et intellectis litteris vestris per quas inter cetera nobis scribitis de rebus istinc, et presertim de istorum Magnificorum Dominorum desiderio, quod esset, ut per nun-

tium nostrum exhortaremus capitaneum Serenissimi Domini Regis Hungarie, ut supersederet ab offensione ipsorum Dominorum, et presertim, quod se offerunt stare juri coram Majestate Regia prefata. Respondentes vobis cum nostro Consilio Rogatorum, dicimus, quod pro satisfaciendo desiderio Magnificenciarum Suarum deliberavimus et ita volumus, ut mittatis ad prefatum capitaneum, Aloysium Manentem Cancellarium nostrum cum litteris vestris credentialibus et cum commissione inclusa presentibus nomine vestro videlicet, et cum responso, quid habuerit et reportaverit vobis dictus Aloysius, dabitis nobis noticiam. Insuper scribemus de his rebus in opportuna forma Oratori nostro, qui est apud Serenissimum Dominum Regem Hungarie, hortabimini promodo presertim istos Dominos Magnificos, ut stent bono animo.

Nicolaus Michael Orator ect. Ludovice, comitto tibi, quod te conferas ad Magnificum Mer Blas capitaneum Serenissimi Regis Hungarie, cui presentatis litteris credentialibus, factisque debitis et convenientibus oblationibus meo nomine referas, quod Illustrissima Dominatio mea mota jam quatuor mensibus preteritis, tum divisionibus vigentibus inter hos Magnificos Dominos, tum etiam depredationibus et imminentibus periculis crudelissimorum Turcorum misit me ad partes istas causa componendi et conservandi ipsos Dominos in unione, quia virtus unita fortior est, se ipsa dispersa, et omne regnum in se ipsum divisum desolabitur. Sed intelligens Turcos proximiores fieri et Magnificenciam Suam non esse bene satisfactam, pro amicitia et benivolentia Illustrissima Dominatio mea in Serenissimum Regem Dominum suum et confidentia sapientie et bonitatis Magnificencie Sue, judicavi mearum partium esse omni opera et cura studere, quod isti Domini permaneant in gratia Serenissimi Regis et benivolentia Magnificencie Sue, ne imminentibus hostibus, aliquid detrimenti ex divisione patiatur christianitas; ideo meo nomine rogabis Magnificenciam Suam, quod placeat acceptare bonam mentem horum Magnificorum Dominorum, qui offerant se missuros oratores suos ad Serenissimum Regem et velle obedire mandatis suis, credatque sibi gloriosius apud Clementissimum Regem futurum subditos clementia in observantia debita con-

rasse, quam armis vicisse, istis presertim periculosissimis poribus; pro tempore vero, quo eris apud eum, curabis de iibus cogitatis suis, et numero exercitus, quanto melius eris informari, et dare mihi particularem noticiam.

De parte — 84.
De non — 7.
Non sincere — 4.

Scribatur etiam in convenienti forma circa hanc sentenn Oratori nostro apud Regem Hungarie. Et sic respondeaomnibus oratoribus Dominorum Segne illis bonis verbis, Collegio videbuntur.

1469. die VIII. Augusti.

Venit ad nostrum Dominium unus orator Magnifici nitis Joannis Corbavie, instantissime nomine ipsius Domini rogans, ut ei accomodare velimus ducatis III. m. pro tentatione status illius.

(*Szép szavakkal a követ kérését megtagadják.*)

De parte — 123.
De non — 5.
Non sinceri — 3.

(Velenczei államkönyv »*Deliberationi Secrete del Senato 1469-től 0.*« 39. l.)

90.

39. A velenczei államtanács Emmo János magyarországi ete által Mátyás királyt a török elleni hadra ösztönzi, és a Segniai grófok ügyét ajánlja.

CCCCLXVIIII. die XXV. Augusti.

Ser Joanni Aymo militi, Oratori nostro apud Ser. Doium Regem Hungarie.

pientes Consilij
» t. f.

Ex Graz accepimus complures literas vestras, quarum ultime sunt diei instantis, et omnia intelleximus; que copiose ad nos et genter scripsistis, vestramque prudentiam et solertiam me-

rito commendamus. Inter cetera vero consideravimus, quantum Majestas Imperatoria vobis dixerat, et questa vobiscum fuerat de subditis nostris, qui cum conspiratoribus Tergestinis fuerant, illisque favorem prestiterant contra statum Majestatis Sue, et pro excusatione hujus rei, proque declaratione veritatis scribere Joanni Gonelle secretario nostro deliberavimus, sicut per introclusum exemplum videbitis, quid vobis pro vestra informatione notificatum voluimus.

Ceterum, quomodo magni existimanus negotia Turchorum, volumus et vobis mandamus, quod apud Regiam Majestatem omne studium et diligentiam vestram adhibeatis, ut Majestas ipsa se disponat et moveat contra ipsos Turchos, sicut a nobis in mandatis habetis et sicut rebus christianitatis magnopere necessarium esse pro vestra prudentia optime intelligitis. Et de successu rerum omnium, deque novis et conditionibus illarum partium nos facite per vestras frequentes literas certiores, et ab Regia Majestate non discedatis, sed apud illam nostrum expectate mandatum.

Comites Segne et statum eorum volumus, ut efficacissime Regie Majestati commendetis, sicut superioribus diebus vobis scripsimus et per alligatas etiam ad majorem expressionem hujus nostri desiderij de illorum conservatione replicari vobis mandavimus.

Ut successus felices classis nostre vobis innotescant, possitisque illos Regie Majestati declarare et etiam illas Baronibus et Dominis, qui vobis videbuntur, mittimus vobis presentibus introclusum exemplum literarum receptarum ab Capitaneo nostro generali maris.

\+ 143 — 2 — 1

(Velenczei államkönyv. 44 l.).

91.

1469. Kivonat a velenczei államtanácsnak a császárnál lévő titkárához irt leveléből.

MCCCCLXVIIII. die XXV. Augusti.

Joanni Gonello Secretario nostro apud Imperatoriam Majestatem.

A trieszti ügyekre nézve azt irja a velenczei kormány az ügyviselőnek, hogy a velenczei államkormánynak semmi része sem volt a trieszti összeesküvésekben; és ámbár a nevezett várossal megkináltatott, ő ezt visszautasitá, s igy a császárnak nem lehet oka neheztelni a Signoriára stb.

(Velenczei államkönyv 45. l.)

92.

1469. A velenczei államtanács válasza római követéhez a pápának a magyar királynál a törökkel kötendő béke tárgyában tett közbenjárásáról.

Die 16. Septembris 1469.

Ser Francisco Justiniani militi, Oratori ad Sum. Pontificem.

Gratissimum etiam nobis fuit id, quod scribitis de Serenissimo Rege Hangarie, quod Sanctitas prefata dirigat eum ad faciendum contra Turcos; et etiam habituri sumus carissimum, quod Beatitudo sua efficiat, ut a Majestate prefata accipiantur in devotionem suam Comites Segne, sicut jam vobis scripsimus.

(Velenczei államkönyv.)

93.

1469. A velenczei államtanács örömmel értesülvén a horvátországi bán elmozdításáról és másiknak helyettesítéséről, a török ügyben óvatos eljárásra inti követét, és egyszersmind utasítja, hogy a pénzsegély kérésre nézve az alkalmat elkerülni igyekezzék, legfölebb Horvátországra nézve hadi költségeknek egyharmadrészét ajánlván. Mátyás király házassági ügyére nézve előbbi utasításának megtartását hangsúlyozza; s végre a Segnia grófok ügyére hívja fel figyelmét.

MCCCCLXVIIII. die XXV. Septembris.

Ser Joanni Aymo, militi, Oratori nostro in Hungaria. Sapientes Consilij Sapientes t. f.

Accepimus hisce diebus ternas literas vestras datas Vienne die XXII. mensis Augusti proximi, et datas Posonij, die XXVIII. dicti mensis, et die quinto presentis, quibus diligenter nos certiores fecistis de expositione mandatorum isti Serenissimo Domino Regi, deque omnibus ijs, que ad eam diem secuta et gesta per vos fuerunt.

Intelleximus, quantum scribitis optinuisse a Regia Majestate circa depositionem Banni Croatie, et substitutionem alterius ejus loco, quod certe perlibenter audivimus, placetque admodum nobis diligentia et opera in hac re vestra; in qua quidem Vos laudamus et comendamus, mandantes vobis, ut solito studio, et aptitudine vestra sollicitetis et efficiatis, ut hoc omnino locum habeat, utque Bannus, qui substitutus fuerit, cum subditis et locis nostris Dalmatie, amice et benivole vicinet et vivant.

Intelleximus etiam colloquia per vos habita cum Regia Majestate, cumque Archiepiscopo Strigonie, et Episcopo Vesprimij super negotio Turcorum; quamobrem optime consideratis omnibus ijs, que per vos scripta sunt, in tali re, volumus et mandamus vobis cum nostro Consilio Rogatorum, ut quando in hujusmodi sermonem incidatis, diligentissime advertere debeatis, ita reservate et castigate loquendi, quod per verba vestra non auferatar nobis potestas et auctoritas, quam a Rege habuimus faciendi nos soli, sine ejus Majestate pacem,

aut inducias cum Turco quomodo rem faceretis penitus diversam et contrariam voluntati et intentioni nostre, ideoque hoc vos admonere voluimus.

Item, quia facta per vos mentio fuit de pecuniaria subventione data per nos Regie Majestati contra Turcos, optime pro vestra prudentia nosse et intelligere debetis maximas, immo intollerabiles expensas, quibus presenti tempestate et mari et terra gravamur: proinde volumus et mandamus vobis, ut circa hoc propositum reservate loquamini, quomodo impossibile nobis penitus esset ad tales expensas devenire.

Id quod vobis diximus de negotio pacis et induciarum, deque re pecuniaria: mandamus vobis, ut secretissimum teneatis; et si acciderit, ut hisce de rebus nobis mentio fiat, curabitis declinare atque effugere, quantum poteritis hujusmodi colloquia, non ostendendo tamen circa hoc novum a nobis habuisse mandatum.

Intelleximus quoque, quantum scribitis, vobis dixisse Regiam Majestatem de gentibus tenendis ad illos duos passus, que prohiberent, quod Turci venire non possent in Dalmatiam, Croatiam inferiorem Sue Majestatis, et Croatiam superiorem Serenissimi Imperatoris; proinde volumus et mandamus vobis cum dicto nostro Consilio, ut detis operam intelligeudi portionem, que adminus hac in re nobis pro uno tercio posset contingere pro gentibus, que tempore necessario, qui possent esse duo vel tres menses in anno, dicta de causa ad dicta loca tenende essent. Id postea nobis vestris literis declarantur, ut constituere et vobis respondere valeamus.

Quomodo vero una ex principalibus causis, propter quas misimus vos ad istum Serenissimum Regem, fuit practica, quam tenet Rex Ferdinandus cum prefata Regia Majestate, super negotio nuptiarum. Miramur hac de re nihil a vobis, ut expectabamus, cognovisse; igitur volumus et mandamus vobis cum nostro Consilio Rogatorum, ut solito ingenio et prudentia vestra circa hujusmodi negotium exequaminj id, quod per formam Instructionis vestre, vobis dedimus in mandatis, et per primas literas vestras nobis dabitis noticiam de toto eo, quod habebitis in hac materia.

Injunximus preterea vobis, ut Regie Majestati Magnificos Dominos Segne, nobis commendatos diligenter et accurate commendaretis, rogaretisque prefatam Regiam Majestatem nostro nomine, ut precipere vellet capitaneo copiarum suarum in illis partibus, quod dictos Magnificos Dominos molestare nolit. Expectabamus quoque super hoc intelligere, quantum gessistis, respondideritque vobis Regia Majestas, quod si forte adhuc per vos factum fuisset, nactus temporis occasionem et opportunitatem, diligenter efficere curate et nos vestris literis facite certiores.

Intelleximus demum, quantum scribitis, vos dixisse Regie Majestati, de vestra opinione, redeundi ad Serenissimum Imperatorem, pro causa et ect. Quamobrem volumus et mandamus vobis, ut nullo pacto a prefato Ser. Domino Rege discerdere debeatis, sine expresso mandato et licentia nostra.

\+ 148 — 1 — 0.

(Velenczei államkönyv 55. l.)

94.

1469. A velenczei államtanács Gonelli János követének a császár és Mátyás közti viszonyokra vonatkozólag válaszol.

MCCCCLXVIIII. die XXV. Septembris.

Circumspecto Secretario nostro Joanni Gonello ad Ser Imperatorem.

Sapientes Consilij | Joannes! Reddite sunt nobis nuper
Sapientes t. f. | bine litere tue, date ambe XIIII. hujus, in prima parte, quarum tangis Imperatoriam Majestatem tibi dixisse ad ea, que ei exposeras de provisionibus faciendis equorum VI m. ad reprimendas Turchorum incursiones et etc. uti planius ab Oratore nostro Hungarie habuisse scribitis Serenitatem ipsius Hungarie Regis intra paucos dies sua cum Majestate se debere, ubi adeat quoque prefatus Orator noster, et intellecta particularius hujusmodi materia, poterit

postea fieri aliqua accomodata provisio; super hac itaque parte nihil nobis aliud pro presenti tibi scribendum videtur, nisi expectare et intelligere, que provisio per Suam Majestatem cum Serenitate ipsius Regis fieri deliberata erit; ad quam quidem partem habita noticia de ejusmodi deliberatione, tibi respondebimus, et alias res, que nobis responsionem indigere videbuntur, nostram declarabimus intentionem. Et ect.

+ 137 — 8 — 4.

(Velenczei államkönyv 55. l.)

95.

1469. A velenczei államtanács Lando Alajos követét az Ujföld (nova terra) vajdájához a törökkel tervelt békekötés megkisérlésére utasítani szándékozott, de a sikerben nem bizván, a megbizatást felfüggeszté.

Die 17. Octobris 1469.

6 Sapientes Consilij
3 » t. f.
1 » Ordinum

Electus fuit superioribus diebus Nobilis Vir Aloysius Lando Orator noster ad Vayvodam terre nove, et non sit negligenda via aliqua, que nos ducere possit ad pacem cum Turco, deficiente precipue via hebrei; qui jussu nostro ad ipsum D. Turcum proficiscebatur, ut habiturus est. Vadit pars: Quod idem Orator expediatur quanto celerius fieri potest cum ea commissione, que sibi dabitur per hoc Consilium.

De parte 51.

3 Sapientes Consilij

Cognitum est per ipsam rerum experientiam, quod quanto major demonstratio fit desiderij pacis, tanto magis difficultatur ipsa pax, et presertim cum Turcis, qui astutissimi sunt, et pleni superbia, et continentia, cum quibus omnis tractatus pacis per elapsum turbatus et irritus factus est, nimia affectatione et demonstratione facta ex latere nostro; propterea habenda est singularis diligentia, ut practica inita per Capitaneum nostrum generalem cum magna

nostra reputatione non labefactetur; quod certissime eveniet, si Orator electus ad Vayvodam terre nove iverit, a qua legatione nullum bonum sperandum est, attenta conditione predicti Vayvode hominis minus, quam mediocris reputationis et attenta forma verborum et requisitionis sue; et Nuntij ad nos missi, que vanior, et levior esse non possit, qui omnes respectus suadent Oratorem ipsum mittendum non esse. Vadit pars: quod suspendatur pro nunc missio Oratoris ipsius et ect.

\+ 97 — 7 — 4.

(Velenczei államkönyv 59. l.)

96.

1469. A velenczei államtanács Michiel Miklós zengi követét ott maradásra inti, és a zengi grófoknak minden kitelhető oltalmat igér.

MCCCCLXVIIII. die XXII. Octobris.

Ser Nicolao Michaeli Doctori, Oratori nostro ad partes Segne.

2 Sapientes Consilij | Intellectis his, que nostro Dominio, ac Rectoribus Istrie novissime literis vestris de adventu Turchorum et provisionibus factis, laudamus diligentiam et studium vestrum, et magnifacientes personam vestram pro prudentia et magnitudine animi vestri, quam pro futura arbitramur rebus Dominorum illorum advenientibus Turcis contra eos. Et si superioribus diebus vobis dederimus licentiam repatriandi, mandamus vobis com nostro Consilio Rogatorum, ut inde non discedatis modo aliquo, sed ibi permaneatis pro hortamine et reputationem illorum Dominorum, quandusque a nobis aliud habueritis in mandatis. Et si propter eas provisiones isti Domini fecerint, videbitis opus esse novo presidio, sumus contenti in hoc casu, quod requirere possitis quoscunque rectores nostros Istrie, Chersi, Anteri, Pagi, Arbi ac aliorum locorum nostrorum ut de gentibus et alijs neccssarijs vobis provideant, sicuti vobis videbitur, quibus per alligatas scribimus et mandamus, ut requisiti a vobis obediant quecunque

precepta et requisitiones vestras, ac si nos eis preciperemus et tanquam provisori in hac provisione a nobis delegato. Et preter hoc vobis nuntiamus, quod dispositi sumus facere omnia possibilia pro eorum conservatione, sicque nostro nomine volumus, ut eorum Magnificencijs dicere debeatis, et committantur omnibus Rectoribus suprascriptis, ut ei obediant tanquam provisori nostro.

Nuntiamus preterea vobis, quod jussimus unam ex galeis nostris subtilibus et fustam Jadre, que sunt Ancone, quamprimum veniant ad vos, et stent ibi pro conservatione status istorum M. Dominorum, procedentibus Turchis ad eorum damna.

Et ex nunc captum sit, quod mitti debeant ipsi Oratori nostro Ducatos Centum pro ejus expensis.

(Velenczei államkönyv 60. l.)

97.

1469. A velenczei államtanács római követével felhasználás végett közli a török előnyomulásáról szóló híreket.

Die 23. Octobris MCCCCLXVIIII.

Ser Francisco Justiniano militi, Oratori nostro ad Summam Pontificem.

Per literas ex partibus Istrie et Forijulii habuimus nova de progressibus Turcorum, qui facti sunt multo vicinio-res, quas literas mittimus vobis presentibus inclusas, ut Sanctitas S. Pontificis omnia bene intelligat et pro sua summa sapientia bene consideret periculum et importantiam hujus belli Turcorum.

(Velenczei államkönyv 60. l.)

98.

1469. A velenczei államtanács Michiel Miklós követe által a Zengi grófokat maguk oltalma érdekében egyetértésre inti, és a Pápa által a magyar királynál érdekükben tett lépésekről tudósítja.

MCCCCLXVIIII. die X. Novembris.

Ser Nicolao Michael, Doctori, Oratori nostro ad Magnificos Dominos Segne.

Misistis ad nos Circumspectum secretarium nostrum Lodovicum de Manentiis, per quem nobis declarare fecistis, quo in statu se reperit civitas Segne, quam sane maximo in periculo constitutam esse videmus ob discordiam potissimum et dissensionem illorum Magnificorum Dominorum fratrum, quos si unire possibile esset, optimum remedium ad securitatem eorum status judicaremus.

Volumus ideo, vobisque cum nostro Rogatorum Consilio mandamus, ut omni vestra prudentia curare debeatis, quod iidem Domini, aut major pars eorum, aut saltem tres, seu eorum nuntij, aliquo in loco se recipere velint, cum quibus eritis, et omnibus inductivis, persuasivisque verbis, que vestre prudentie videbuntur conabimini eos inducere, quod intanto eorum periculo concordes esse velint, et intenti ad defensionem status sui, jam tot annos ab eorum Magnificencie majoribus possessi, potissimumque civitatis Segne reliqui eorum status fundamentum et conservatio. Declarantes nos erga eorum Magnificencias optime dispositos esse, quod statum ipsum sub sua ditione servare queant, sicuti jam tanto tempore tenuerunt. Dicetis preterea corum Magnificencijs oratorem nostrum ad Serenissimum Hungarie Regem nobis nuper scripsisse: se nostro nomine eorum Magnificentias illius Majestati commendasse, que commendationem ejusmodi bono animo audisse visa est, et dixisse, quod eorum oratores ad Majestatem Suam mittere voluit, quomodo eos libenter videbit et audiet; cui oratori nostro rescripsimus, ut quando iidem oratores ad Majestatem ipsius se contulerint, illis omn-

favore assistere debeat, adeo quod speramus res Magnificenciarum Suarum optimum et optatum finem esse consecuturas. Et ut eorum Magnificencie intelligant et certe sint, quam curam de conservatione eorum status habeamus, mittimus vobis his inclusum breve unum Summi Pontificis nostro rogatu per nostrum oratorem ab illius Sanctitate optentum, quo Magnificencias Suas earumque res eidem Serenissimo Regi commendat, ut si eis ita videbitur, illo uti possint ad componendas, aptandasque res suas cum Majestate ejusdem Regis; et de responsione, quam habuistis, nos vestris litteris quam celeriter reddere certiores.

Et in simili effectu, sive forma respondeatur oratori Magnifici Comitis Joannis Vegle cum illis pertinentibus verbis, que collegio videbuntur.

De parte	—	80.
De non	—	20.
Non sinceri	—	5.

(Velenczei államkönyv 64. l.)

99.

1469. A velenczei államtanács tudósítja római követét, hogy a törökök elől lakosainak elmenekülése által pusztán maradt Segnia városát megőrzi; az maga Velencze fenhatósága alá ajánlá magát, de a magyar hadsereg azt elfoglalá.

MCCCCLXVIIII. die XXIII. Novembris.

Ser Francisco Justiniano militi, Oratori nostro apud Summum Pontificem.

Intelliximus, quantum scribitis Summum Pontificem vobis dixisse de civitate Segne, et volumus, ut eidem Beatitudini gratias agatis nomine nostro, pro illius in nos paterno affectu et indulgentia, et pro illius sapientissimis memorationibus et consilijs, utque intelligatis seriem illius rei, vos advisamus, quod dissipata fama adventus Turchorum ad partes illas, civitatem Segne, quam incole omnes penitus desti-

tuerant et deserta relinquerant, impositis presidijs nostris custodivimus et conservavimus, pleneque profugam in eorum domos reduci curavimus; quo beneficio et spe future illius civitatis salutis et incolumitatis vincti, tam domini, quam plebs civitatis predicte illam nobis et in manu et potestate nostra, ut habebamus relinquere non solum contentabantur, sed requirebant et studiose deprecabantur, nos vero, ut qui alienarum rerum cupidi nequaquam sumus, civitatem ipsam acceptare detrectavimus, contenti liberasse illam a Turchorum manibus et illius Dominis conservasse. Et dum presidia nostra revocavissemus, solusque remansisset Orator noster, supervenere nonnulle gentes Regie Majestatis Hungarie, et civitatem predictam expulsis, deturbatisque illis pauperibus Comitibus antiquissimis dominis occupavere, rem profecto miseratione dignam, ut scilicet antiquissima et nobilissima illa Domus ita extinguatur. Hec ut se habent Beatitudinem antedictam et si autehac de veritate illam informatam fuisse credamus, notificata tamen per vos nostro nomine voluimus.

\+ 132 — 0 — 1

(Velenczei államkönyv 66. l.)

100.

1469. A velenczei államtanács zengi követét helyben maradásra utasítja azon okból, mivel Magyar Balázsnak összeütközéséről a követ elindulása után értesült.

MCCCCLXVIIII. die XXV. Novembris.

Quia post datam licentiam Nobili Viro Nicolao Michael, Doctori, Oratori nostro ad Magnificos Comites Segne intervenit nuntius de conflictu dato Mayer Balas [1]) capitaneo Regis Hungarie, per suprascriptos Dominos facit multum pro nostro Dominio habere illis in regionibus aliquem nomine nostri Dominij.

---

[1]) Magyar Balázs.

Quamobrem vadit pars: quod mandetur eidem oratori nostro, quod e regionibus ipsis discedere nullo pacto, sed stare apud illos Magnificos Dominos pro eorum solamine in quantum nova, que de suprascripto conflictu nobis significavit, vera sunt. Et si fortasse inde recessisset, et in itinere esset, reverti debeat omnino ad eos. Et quia res hec maximi ponderis est, expediatur una barcha, qui deferat hoc mandatum nostrum.

De parte	—	139.
De non	—	10.
Non sinceri	—	2.

(Velenczei államkönyv Deliberazioni Secrete del Senato p. 67.)

101.

1469. A velenczei államtanács Justiniani Ferencz követe által a magyar kirdly kapitánya által elfoglalt Zeng városának tudtúl adása mellett a zengi grófok ügyében a pápa közbenjárását kéri.

MCCCCLXVIIII. die XXVIII. Novembris.

Ser Francisco Justiniano, militi, Oratori nostro ad Summum Pontificem.

Ultimis nostris litteris scripsimus et inter cetera imposuimus vobis, ut gracias agatis S. S. Pontifici pro sua benigna et paterna cura, habendi commendatos Magnificos Dominos Comites Segne, atque scribendi in commendationem Magnificenciarum suarum Serenissimo Domino Regi Ungarie, denotavimusque occupationem civitatis Segne a capitaneo regio. Nunc vero, ut Sanctitas prefata intelligat successum rerum dictorum Dominorum, mittimus vobis litteras nuper acceptas ab oratore nostro, in illis partibus, volentes et mandantes vobis, ut dictas litteras ostendere debeatis Sanctitati prefate et supplicare, ut Sanctitas prefata dignetur considerare importantiam occupationis dicte civitatis. Quoque animo capitaneus Regius ad hoc se movit. Et insuper imminens pericu-

lum, quid hinc sequi posset ex vicinitate Turcorum, et dispositione dictorum Dominorum, qui potius, quam occupentur loca sua ab Hungaris, ea dabunt Turcis. Et ea verborum efficacia, que summe sapientie B. Sue videbitur, cum Majestate prefata agere et scribere in commendationem dictorum Dominorum, et enim remedio opus est, efficax, et presentanea medicina est adhibenda, ne Turci, qui et vicini sunt et dissensionibus christianorum aluntur, de medio rapiant, cum pernicie et ruina rerum christianarum.

De parte	—	137.
De non	—	2.
Non sinceri	—	0.

(Velenczei államkönyv Deliberazioni Secrete del Senato p. 67.)

102.

1469. A velenczei államtanács Michiel Miklós követe által örömmel értesülvén a zengi grófok egyetértéséről és Zeng városának visszafoglalására intézett erélyes készületeikről, ezeknek hadi szerekkel segélyezését rendeli, s a magyar királynál közbenjárását igéri.

MCCCCLXVIIII. die XXVIII. Novembris.

Ser Nicolao Michael Doctori, Oratori et Provisori ad partes Segne.

Post litteras vestras, per quas nobis denotastis magnianimum Magnificorum Dominorum Comitum Segne, superatis et fugatis hostibus suis, reddite nobis fuerunt vestre littere die XXI. mensis presentis, ex quibus intelleximus et Aloysium Manente Cancellarium vestrum pervenisse ad vos, et in executionem mandatorum nostrorum vos fuisse cum prefatis Dominis, eosque convenisse unitos et concordes animo et dispositione exponendi vitam pro recuperatione civitatis Segne et ect. Enim vero utraque significatione maxime letati sumus, vestramque diligentiam cum nostro Consilio Rogatorum commendamus; nam omnem prosperitatem Magnificenciarum

Suarum, non secus, quam nostram existimamus, nec gratius quicquam intelligere potuissemus, quam ut potiantur dicta sua civitate Segne, pro cujus recuperatione quicquid fecerunt, facientque: erit profecto laudabile et commendatione dignum apud Deum et homines. Nec erat quisquam, qui jure possit improbare, ut ab occupatoribus vindicent rem suam, hoc est sedem Dominatus sui, et majorum suorum dulcissima incunabula; nec dubitamus, sicuti jam ceperunt, si concorditer et magnanimę se habebunt: ut feliciter omnia eis suceedant; ad quam concordiam et unionem his et alijs verbis quantum in vobis est, exhortemini Magnificencias Suas, declarabitisque desiderium, nostrumque studium faciendi omnia, que honeste a nobis hoc tempore fieri poterunt in conservatione status sui; et ne eis desimus, scribimus Rectoribus nostris istarum insularum finitimarum, ut satisfaciant requisitionibus vestris de munitionibus et rebus victualibus pro conservatione status dictorum Dominorum per medium insule Vegle, gubernando rem istam, quanto cautius et prudentius facere poteritis; deliberavimus insuper scribere in efficaci forma Oratori nostro ad Serenissimum Dominum Regem Hungarie, et replicare instantiam nostram, ut acceptentur ad gratiam a Majestate Sua. Scribimus namque Sanctitati Pontificis, supplicantes, ut res iterare dignetur efficacioribus verbis Regi prefato negotium dictorum Dominorum; et ita de tempore in tempus, quantum per nos honeste fieri poterit, non pretermittetur, quicquid conferre habeat saluti et conservationi status sui. Et si recuperabitur civitas Segne auxiliante Deo, speramus, quod tales provisiones fient, quod in futurum non dubitare habebunt de dicta civitate. Munitiones, quas hinc impresentiarum mittimus Veglam, casu quo non consumerentur, aut de eis superessent, curate, ut mittantur et collocentur in insulam Arbi. Et ex nunc capsum sit, ut mittantur Veglam pulveres a bombarda et alie munitiones, sicuti Collegio videbitur.

De parte	—	127.
De non	—	6.
Non sinceri	—	8.

(Velenczei államkönyv Deliberationi Secrete del Senato p. 68.)

103.

1469. A velenczei államtanács Michiel Miklós követét utasítja, hogy a sengi grófokat Zeng város visszafoglalásában segítse, de oly ügyesen és titkon, hogy miatta a magyar királylyal összeütközésbe ne keveredjék.

MCCCCLXVIIII. die I. Decembris.

Ser Nicolaus Superantio Sapiens Consilij — Ser Nicolao Michael Doctori Oratori nostro ad partes Croatie.

Complures literas vestras habuimus, quarum ultime sunt ex Besta insule Vegle diei XXIII presentis mensis et omnia, que scripsistis, optime intelleximus. Laudamus responsionem per vos factam Comiti Angelo, quomodo prudens fuit et reservatus: sed nobis presertim placuit, quomodo, ut scribitis hortatus illum estis et inanimastis ad recuperationem civitatis, et nidi sui. Et ut mentem nostram vobis patefaciamus, possitisque vos illi accomodare, scitote desiderium nostrum esse, ut illi Magnifici Comites recuperent civitatem suam, sed tamen nollemus nos ita cum Regia Majestate Hungarie detegere, quod eveniente re aliter, quam desideramus, insule et loca nostra circumstantia bello implicita remanerent; propterea id, quod pridie vobis scripsimus, replicamus etiam impresentiarum, ut s. de rebus, quas vobis expressimus, sine demonstratione, sed cautissime et sub pretextu et nomine Comitis Joannis impresie sue, et recuperationis civitatis eorum faveatis.

De Comite autem Joanne, quomodo frater est, et quecunque ipse ageret, honesta illi et supportabilia judicabuntur: contenti sumus, ut cum galeota et fusta et cum barchis, gentibus, munitionibus et aliis quibuscunque viribus et ingenio fratribus suis faveat, et succurrat, ut civitatem predictam valeant recuperare, ejusque ad nos adventum tantisper differat, donec res ipsa fuerit terminata: sicque nostre intentionis esse sibi, declarate. Nos autem res illas privatas interim suspensas tenebimus.

Supracomiti autem galee nostre jubete, ut sub pretextu, quod illic sit pro defendendis subditis nostris ab oppres-

ionibus et rapinis barcharum armatarum, per illas oras discurrat et se ostendat, non tamen oppugnet Hungaros, aut manifeste aliquid committat contra eos ob respectum et cautam, quam superius expressimus.

Ceterum per literas Potestatis et Capitanei nostri Justinopolis certiores facti sumus supradictos Comites petijsse ab Imperatoria Majestate succursum gentium suarum Lubiane, que Majestas erga illos bene disposita esse videtur; propterea suadete et hortemini Magnificentias Suas, ut in hujusmodi petitione et instantia perseverent, quomodo subsidia, que a Majestate Sua habere possunt, sunt prompte facilia, et magne reputationis rebus eorum.

De parte 67 — 74.

Suprascripto die.

1 Sapiens Consilij
7 Sapientes t. f.
2 Sapientes Ordinum

Ser Nicolao Michael et ect.

Complures literas stb. *(ismét a fönebbi szöveg a »nidi sui« szóig; azután így:)* Et ut mentem nostram intelligatis, possitisque vos illi accomodare: scitote desyderium nostrum esse, ut illi Magn. Domini civitatem suam recuperent, propterea volumus et vobis mandamus, ut quanto cautius et occultius potestis, illis faveatis et succuratis, c a u t i u s diximus et occultius ob respectus, quos optime intelligitis. De Comite autem Joanne stb. . . . . .

(Ismét úgy mint a fönebbi levélben egész a szavakig »Suspensas tenebimus.«

De parte 63 — 64.
De non 6 — —
Non sincere 4 — 6.

(Velenczei államkönyv 69. l.)

104.

1469. A velenczei államtanács római követét utasítja, hogy miután Segnia elfoglalásával a török Olaszország biztonságát veszélyezteti, a Frangepánok követét segítse, és a pápánál eszközölje, hogy a magyar királylyal egyetértőleg a törökkel békét kötni igyekezzék.

MCCCCLXVIIII. die XXI. Decembris.

Ser Francisco Justiniano militi, Oratori nostro apud Sumum Pontificem.

Sapientes Consilij
» t. f.

Bellum Turci superius vobis memoravimus et ut melius timendas illius conditiones intelligatis, possitisque Summo Pontifici declarare, quomodo si ad nos immediatius ob confinia nostra pertinet, pertinet principalius ad Beatitudinem Suam comunem omnium christianorum patrem et principem, vos advisamus, quod occupata, sicut pridie vobis scripsimus, civitate Segne ab Hungaris, Comites illi, qui multa oppida tenent, situ et natura valida et munita inter provinciam Bossine et Hystriam et ceteram Italiam, in desperationem ducti manifestissime dicunt et afffrmant se potius, quam pati, remanere privatos civitate illa, que suus est nidus, sua incunabula, et tituli, dominijque sui auctor; et adlimina Turcos vocaturos et posituros in illorum manibus quecunque opida et statum eorum, quod si ocurreret, non possent Turci amplius ab Italie finibus arceri, sed de ipsius Italie possessione in Italia cum Turcis intra brevissimos annos certandum esset; hoc quantum importet, quantumque existimandum sit et futuro tanto discrimini occurrendum: Beatitudo Sua supientissima optime intelligit hujus ceterorumque malorum, que bellum Italie producere posset, remedium et medicinam, pax est allatura, quam igitur suadete omni vestro studio et diligentia, que quanto citius fiet, tanto utilior et comodior futura est, rerum temporumque conditionibus sic exigentibus.

Ceterum quomodo pericula, que de Turcis memoravimus, presentaneum et validum remedium exiguntur et nullum cognoscimus, vehementius accomodatiusque, quam quod Bea-

redicta curam suscipiat componendarum rerum prefa-
Jomitum cum Regia Majestate Hungarie et resti-
llis civitatis sue, instate omni studio et efficacia, ut
.s ipsa non solum per literas, que semel lecte parum
ebus magnis et aliqua difficultate implicitis afferre
um, sed etiam per Oratorem quempiam, sive nuntium
et efficere dignetur, ut Majestas ipsa supradictos
in gratiam recipiat, eisque urbem suam restituat, et
; sub consueta illorum devotione et reverentia erga
Hungarie solium possidere et frui statu eorum, ne
anta prestetur facultas et occasio pernitius in chris-
n viscere penetrandi, quanta prestaretur, si opida
n predictorum in illorum manus devenirent. Pro impe-
hujusmodi pontificij Oratoris sive Nuntij missione
'estram adhibite diligentiam.

140 — 16 — 3.

elenczei államkönyv 62. l.)

105.

*velenczei államtanács Rómában székelő követét a Len-
gyel király követének ggámolitására útasitja.*

anuarii 1469.

:r Francisco Justiniano militi, Oratori nostro apud S
em.

ad receptionem presentium in Curia forte essent ora-
'renissimi Domini Regis. Polonie, volumus, ut eos
omine visitatis, et vestra consveta affabilitate offera-
in omnem illorum commodum et honorem paratum
ni significatione benivolentie et amoris tum in Regiam
:em Serenissimi Domini Regis eorum, sicut bene pro
exteritate facere scietis.

: parte — 153.
: non — 0.
)n sincere — 2.

elenczei államkönyv 75. l.)

106.

1469. A velenczei államtanács magyarországi követének meghagyja, hogy a zengi grófoknak kegyelembe vételét kieszközölni igyekezzék, nehogy kétségbeesésből a törökhöz való hajlásra vetemedjenek.

MCCCCLXVIIII. die II. Januarij.

Ser Joanni Emo militi, Oratori nostro ad Serenissimum Regem Hungarie.

Summus Pontifex intercetera commisit, et quidem efficaciter, ut accepimus tam a Rev. fratri Gabrieli ordinis minorum, qui nomine et jussu Sanctitatis Sue proficiscitur ad istum Serenissimum Dominum Regem, quam a Venerabili D. Stefano Canonico Quinqueeclesiensi Oratorio Regio redeunte e Curia Romana, quod de negotijs Magnificorum D. Comitum Segne alloquantur Majestatem prefatam et commendent eos et ect. Et licet hoc idem nos etiam fecerimus hic, cum prefatis nuntijs et efficaciter negotia et conservationem prefatorum Dominorum commendavimus; tamen volumus et cum nostro Consilio Rogatorum vobis mandamus, ut vos etiam instantissime et verbis efficacibus nomine nostro commendetis prefatos Dominos Maiestati prefate, ostendendo negotium eorum vehementer importare, ne ex desperatione capiant aliquam viam periculosam dedendi scilicet statum suum Turcis, sicuti jam certo accepimus ad hoc esse dispositos, si aliter se tueri non poterunt; que res, quantum damnosa foret rebus christianis, nemo est, qui ignoret. Et cum his et alijs verbis, que prudentie vestre videbuntur, evitemini, ut Majestas prefata recipiat eos in gratiam, et velit esse causa servandi eos et non desperandi.

De parte	—	145.
De non	—	0.
Non sinceri	—	0.

(Velenczei államkönyv Deliberationi Secrete del Sanato 1469—70. pag. 75.)

107.

'9. A velenczei államtanács Michiel Miklós zeng vidéki viselöjét tudósítja, hogy a zengi grófok ügyében úgy a ánál, mint a magyar királynál mindent elkövetett, hogy ez utóbbi a nevezett grófokat kegyébe fogadja.

'CCCLXVIIII. die II. Januarij.

Ser Nicolao Michael Doctori, Provisori nostro in parti- Segne.

Habentes cordi et cure conservationem et salutem sta- istorum Magnificorum D. Comitum, omnem operam dedi- s cum Sanctitate Pontificis Maximi, ut dignaretur, non ı per litteras, quam per nuntios commendare negotium fatorum Dominorum Serenissimo Domino Regi Hungarie, ta vobis scripsimus fecisse peropportune. Nunc vero volu- s, et vobis cum nostro Consilio Rogatorum mandamus, ut tiores faciatis prefatos Dominos Sanctitatem prefatam per torem suum ad Majestatem prefatam, qui nuper hac tran- ım faciens, proficiscitur Hungariam de negotio ipsorum minorum agere instituisse, dedisseque mandata in efficaci ma, cui quidem oratori, et similiter uni alteri regio, qui imul Hungariam vadunt, nos etiam circa rem istam effica- ime multa diximus et secum locuti sumus, et etiam scrip- us Oratori nostro in Hungaria, ut instet omni studio, quod ipiantur in gratiam; et non dubitamus, quod multum pro- se habeat, sed nihilominus hortabimini Magnificentias as, ut non desistant a provisionibus magnanimis pro con- vatione status sui, et recuperatione Segne.

De parte — 145.
De nov — 0.
Non sinceri — 1.

(Velanczei államkönyv Deliberationi Secrete del Seneto 1469—70. ;. 75.

108.

1469. A velenczei államtanács a német császárnál és saját közegeivel óvó intézkedésekről gondoskodik, nehogy a segélyeztetett Trieszt városa a magyarok kezébe jusson.

MCCCCLXVIIII. die XII. Januarij.

Sapientes Consilij
» t. f.

Cum ad nostram noticiam pervenerit civitatem Tergesti, nisi provideatur, facile deventuram esse in manus Hungarorum, presertim quod hoc tempore in prava custodia reperitur, quod non est negligeudum; vadit pars: quod per Secretarium nostrum, qui est apud Majestatem Imperatoriam, detur noticia de hac re Majestati Imperatorie, item scribatur Potestati et Capitaneo nostro Iustinopolis, quod illico bono, dextro et cauto modo, sicuti sibi melius videbitur, oretenus dari faciat noticiam de hoc Gubernatori pro Majestate Imperatoria in civitate Tergesti, quod similiter dictus Secretarius notificet Serenissimo Domino Imperatori, nos scilicet comonefecisse de hac re Gubernatorem suum predictum.

De parte — 165.
De non — 3.
Non sincere — 0.

(Velenczei államkönyv 76. l.)

109.

1469. A velenczei államtanács Giustiniani Ferencz római követét értesítvén Frangepán Márton és Doymus személyesen tett kérelmeikről, — utasítja, hogy a pápánál oda hatni igyekezzék, hogy ez Mátyás királyt külön követ által Zeng város visszaadására és a grófok kegyelembe fogadására ösztönözze.

MCCCCLXVIIII. die III. Februario.

Ser Francisco Iustiniano militi, Oratori nostro apud Summum Pontificem.

. . . . . Venerunt hoc mane ad presentiam nostram Magnifici Comites Martinus et Doymus de Frangi-

panibus, et exposita rerum suarum conditione et statu, cum verbis animi eorum maximam passionem et desperationem indicantibus, petierunt remedium adhiberi, ne Regia Majestas Hungarie illos penitus opprimat et destruat, et expresse protestati sunt se potiusquam passuros spoliari ab Rege fortilicijs et statu suo, commisuros fidei Turchorum, illisque eorum fortilicia tradituros; et quamvis vobis de hac materia pluries scripserimus et per nuntium ipsorummet Dominorum, ut vestris litteris cognovimus, hec omnia Summo Pontifici antehac notificata fuerint; nos tamen presentia et verbis suprascriptorum Comitum maximopere moti et excitati, vobis iterum scribere et replicare decrevimus, esse cum Summo Pontifice debeatis, querite et instate, ut Beatitudo Sua Nuntium quempiam mittere ad Regiam Majestatem dignetur et operari, atque efficere, quod predictis Comitibus civitas sua Segne restituatur, et ab eadem Majestate sinantur pacifice gaudere veteri statu eorum, ne majora inde scandala et calamitates rebus christianis eveniant, que perseverante Regia Majestate in suo, ad eversionem predictorum Comitum propositum non sequi non poterunt.

(Velenczei Deliberazioni Secrete del Senato 1469—70. pag 80.)

110.

1469. A velenczei államtanács válasza gr. Frangepan Mártonnak, ki a magyar király ellenében a Signoriatól segélyt kért.

MCÇCCLXVIIII. die XVI. Februarij.

Quod Magnifico Comiti Martino de Frangepanibus, qui subsidium nostrum contra oppressionem Regis Hungarie postulat, respondeatur:

Molestissimas semper fuisse nobis adversitates quascunque suas et fratrnm suorum et tocius Domus sue, sicut ipsi optimi testes sunt, quos ad concordium et bonam inter se intelligentiam et litteris et missione nuntiorum et oratorem nostrum semper hortati sumus, subveninusque de munitionibus et aliquibus etiam pecunijs, ut contra impetus Turcorum se

tuerentur. obtulimusque eis stipendiarios nostros et omnes favores pro fortificatione et conservatione Segne civitatis suc. et pro illorum reconciliatione cum Regia Majestate Hungarie interposuimus omnem nostram operam. et cum Sanctissimo Pontifice et cum ipsa Regia Majestate; denuoque operaturos nos offerimus. quantum nobis postibile sit. ut tam civitatem eorum recuperent, quam etiam reliqua omnia sua conservent pro nostra sincera et perpetua in eos omnes benevolentia et amore; hortamur autem eos omnes, ut uniti ad conservationem propriam concurrant. et sibi ipsis non desint, nitanturque omni studio placare Regiam Majestatem: sed tamen non propterea desistant ab locorum suorum custodia et propugnatione. quomodo utrumque simul faciendo facilior illis erit impetratio reconciliationis. qua in re nos illos studiose et efficaciter juvabimus. quantum poterimus.

De parte 142.
De non 1.
Non sinceri 2.

(Velenczei Deliberationi Secrete del Senato 1469—70. pag. 82.)

111.

1469. A velenczei államtanács részletes válasza Frangepán Mártonnak előterjesztett kérelmeire kölcsön és egyéb segély tárgyában.

MCCCCLXVIIII. die XX. February. non data in tempore.

Facta responsione deliberata per hoc Consilium Magnificencia Sua porrexit infrascriptas peticiones. quibus respondeatur. et primo ad primum:

Quod ut per omnem experientiam cognoscant nostram in eos omnes benivolentiam et desyderium conservationis et salutis eorum. sumus contenti. ut casu. quo pactione et pretio recuperent civitatem Segne ab Rege Hungarie. qui illam cum effectu restituat in ipsorum Dominorum potestatem et arbitrium liberum et eisdem conditionibus. quibus tanto tempore eam possederant. mutuare illis Ducatos X mila pro satisfactione promissionum. quas facerent causa suprascripte redemp-

tionis, obligantibus ipsis Dominio nostro, omnes illius introitus, quos nos per consulem, sive alium quempiam officialem nostrum, ad id per nos deputandum exigi facere possimus, donec integre de predicto mutuo satisfacti erimus.

Ad petitionem munitionum, sumus etiam contenti illas sibi dare sine presenti exbursatione pecuniaram; sed eas nobis postea solvet per illos terminos, que fuerint honesti et conventi inter nos.

Ad petitionem galee dicimus, quod existimamus ad propositum rerum suarum et ad impetrandam facilius Regiam reconciliacionem, non prebere ei aliquam majoris indignationis materiam, sicut preberetur ex missione triremis nostre, et ex omni nostra demonstratione contra se; propterea suademus, ut omni placibili et dulci, humanoque modo tentent concordium, cum omni erga Regem reverentia et summissione; et non querant aliam impresentiarum novitatem via virium, sed tamen loca sua diligenter custodiant et tueantur, sicut pridie Magnificencie sue diximus.

Ad bombardam suam rejiciendam fiat, ut petitur.

De victualibus respondeatur, quod sumus etiam contenti, ut ex Apulia, Aprutio et Romandiola extrahat ipse Comes Martinus petitam quantitatem frumenti.

Et de terris et locis nostris scribemus etiam quibuscunque Rectoribus nostris, ut juxta uniuscujusque loci abundantiam, vel indigentiam, et quanto secretius fieri potest, permittant prefatum Comitem extrahere victualia pro substentamento locorum suorum, per speciem presertim et sub pretextu Turchorum; et circa inhibitionem victualium Segnam conducendarum, loqui per Collegium debeat, sicut opportunum fuerit, ut materia illa, cui satis sufficienter jam provisum est, aliter in representi non misceatur. Et fiant littere tam priores patentes, quam iste particulares ad Rectores nostros valituros menses sex.

De parte 161.
De non 8.
Non sinceri 7.

(Velenczei államkönyv 85. l.)

112.

1470. Bullatus Kristóf követségi jelentése a magyar királylyal tartott beszélgetéseiről.

Papie 9. Maij 1470.

Le parole usate dal Serenissimo Re de Ungheria con Christoforo di Bollate.

Primo, che vedeva voluntiera, e havia carissima e gratissima la visitatione e proferta recordando l'amicitia e benevolentia luy istesso, che era tra lo Ill-mo quondam Signore Ducha Francesco e lo Exc-mo Signore suo patre, la quale luy intendera imitare e crescere, havendo sempre Vestra Signoria per bono amico, e fratello.

Item, che luy non havea ligha con alcuna republica de Italia, che fosse contra veruno Signore de Italia et che voleva essere libero, ma che se pur mai la facesse, haveria sempre singulare rispecto a Vostra Signoria ne ponto faria contro di quella.

Item, che voleva deputare dey li, quali trattasseno con me alcune cose maxime de questa parte et etiam de la prefata. Item poi in altra volta che me avisava per contenteza de V. S. che erano benissimo accordate le cose tra la Imperiale Maesta et luy, et che tutti duy erano una medesima cosa, e la prefata Maesta havia bene inteso le bugie e inganni de Venetiani e l'opera usata, che lacordo non seguisse. Item. che voleva ad omnino obtenire dal Serenissimo Imperatore l'intento de V. S. e poi fare uno bono tractato contro Venetiani.

Poi ultimamente mando piu volte in oculto uno suo Secretorio al mio lozamento per tractare del facto de la ligha, del denaro et del modo de rumpere luy contro Venetiani, intendendo, che la Ligha Ser-ma d'Italia perseverasse in suy termini.

(Velenczei államltár).

113.

470. A velenczei államtanács Emmo János magyarországi követe által a török elleni háborút sürgeti, s egyszersmind örömmel veszi tudomásúl, hogy a magyar kapitányok a köztársaság alattvalóinak megkimélésére utasíttattak.

MCCCCLXX. die V. Martij.

Ser Joanni Aymo militi, Oratori nostro apud Serenissimum Dominum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij et Sapientes t. f.

Per le ultime vestre havemo intexo, quanto di progressi del Re per essser a Vienna cum la Imperial Maesta, ne havete significato, dove suo Maesta die esser in consentimento cum la Imperial Maesta, su le provision contra Turchi, qual cossa ne stata grata sentire, e piu grato ne sera intender, che, ne habiano fata qualche degna provixion, requirendo cusi non solum le cosse cristiane, ma etiam le propinquita loro ai pericoli. Et in questo volemo, che metati ogni vestro inzegno et spirito, in solicitarli e persuaderli per honor de le suo Maesta et beneficio del nome cristiano. Et per obviar a tanti exterminij de cristiani, quanti ogno disiegneno, e sono per multiplicar se per le loro Maesta non li sera provisto cum tanto augumento de le forze infidele, che poi non sera possibile farli resistentia. Havesemo etiam grata la risposta de la Regia Maesta Sua, de commandar a quei suoi Capitanei, che sono in Dalmatia, e Croatia, che se asteniseno dai damni cusi nostri, e di subditi nostri, come de quei Signori de Segna, e de quelle parte, si per dignita de la sua Maesta, come etiam per lavar via uno mazor periculo; imperoche semo certificadi, che continuando quei suoi Capitanei de molestarli tutequele parte, se farano subdite al Turcho, cum grave periculo de le cosse christiane et specialmente de la Maesta Imperial de la sua, et nostre. E za sentimo haver scripto in piu parte questo, a lor excusation, unde havendo recevuto idi avanti per le vestre litere continente, quello ne havea dito el Re de com-

mendar non li fosse data piu molestia e piu presto voler aconzar quelle cosse cum clementia et dignita de la sua Regia Maesta, cha cum le forza inductive de tanti pericoli, remagnisemo molto contenti, sperando, che cessando i Capitanei de Sua Maesta infestarli, et dandoli speranza aconzar le cosse loro cum dolzezza e dignita Regia, i havesseno a continerse de non se far homeni del Turcho a danno del nome cristiano. Ma essendo pur certificati dapoi continuar le molestie quei Capitanei, et per quelle esser cazadi quei Signori a pigliar cusi extremo et damnoso partito ale cosse cristiane, volemo, che da nuovo vuj faza ogni instancia ala Sua Regia Maesta per nostra parte, e pregarla, che segondo le suo degne promesse, cum efficacia la voglia commandar a tuti quei suo, che da ogne molestia da quei Signori se debiano abstinere, e voglíali dar firma speranza de aconzarli cum la Sua Regia Maesta a caxon se astegnino de far quelo, quale seria exterminio de molti fedeli de la Sua Maesta del Imperador et nostri, et piu presto i voglia haver suo servidori contra el Turcho, cha suo inimici azonti ale forze del Turcho. E per condur questo effecto uxati ogni intercession de la Maesta Imperiale del Legato del Papa, quali non dubitemo per obviar a tanto malo. li mettera ogni sua instante intercessione, et etiam ogni vestra per nostro nome, a caxon non siegni tanto male e cusi damnoso a molte parte de cristiani.

\+ 157 — 0 — 0

(Velenczei államkönyv 86. l.)

114.

1470. A velenczei államtanács válasza Emmo János magyarországi követéhez, melyben a török elleni háborút hangsúlyozza, továbbá a zengi grófok ügyének pártolását ajánlja, s végre esetleg Mátyás király házasságához (ha ez a császár leányával megtörténnék) szerencse-üdvözletet kijelentni kívánja.

MCCCCLXX. die VIIII. Martij.

Ser Joanni Aymo militi, Oratori nostro apud Serenissimum Dominum Regem Hungarie.

Sapientes Consilij | Sapientes t. f.

Vestris literis ex Viena datis diebus XVIIII. et XXI. mensis elapsi distincte intelleximus, quecunque scribitis. Et quomodo ad istarum receptionem Regia Majestas ab Imperatoria Celsitudine jam discesserat, aliud scribendum circa negotia Turcorum, ad utramque eorum pertinentiam, non existimamus, et etiam quomodo sufficientem nobis noticiam dedistis de ordinatis Dietis et alijs componendis interim negotijs, que omnia multum judicio nostro temporis sunt interpositura, non desistatis propterea, quando vobis occasio inservierit, memorare necessarias provisines pro salute rerum christianarum, quas non possimus non dolere, ita non esse dispositas et preparatas, ut maxima exigit ipsarum rerum christianarum necessitas.

De materia Comitum Segne scripseramus ad vos literas presentibus alligatas, priusquam predicte litere vestre nobis redderentur. Consideravimus postea, quantum circa negotia illa nobis scribitis, et multum nobis placuit adhibita per vos opera et impetratio abstinentie post hac ab illorum damnis; et sicut per alligatas vobis scribimus, perseverate, omni tamen adhibita modestia, in confirmanda Regia Maestate in hac illius bona erga predictos Comites dispositionem et remissionem, pro quibus si intercessimus, id fecimus pro officio nostre in eos benivolentie et veteris dilectionis, et ut non minus Regie Celsitudinis amici, quam eorum sed longe magis

per rerum christianarum commodo, et plurimum nobis gratum fuit, quod purgare nixus sitis Regiam mentem omni sinistra opinione, quam concepisset alicujus nostre ad statum prefatorum Comitum aspirationis, sicut et pro veritate et pro vestra prudentia optime facere intuistis, potestisque semper, quando necesse sit, quodque Majestas Sua nobiscum bene et amice agere et vicinari disposita sit, quam eandem erga Regiam Sublimitatem Suam mentem et dispositionem nos quoque semper habuimus, habiturique perpetuo sumus, et de hoc certam facite illius Majestatem, que verbis vestris multam prestare fidem potest, sed longe majorem rationibus et ipsi experientie.

De Comite Segne non videmus, quomodo Comites illi passuri sint remanere privatos civitate illa, unde primordium dominij et nominis sumpsere sui; sed tamen nolimus nimis instanti nostra intercessione per aliquam conceptam a Rege suspicionem obesse eisdem Comitis, ubi prodesse illis optamus et nitimur. Sed vos, qui estis in facto et perditus, prudentia et quid nociturum et profuturum sit, optime nostis, utamini omni temporum commoditate, et non desistatis cum omni modestia intercedere et operari, quantum per vos fieri potest super restitutione predicta, ut Comites illi omni sinistra cogitatione et aliena a rebus christianis rejecta, fideles, perpetui et constantes servitores et subditi Regie Celsitudinis remaneant. Et hoc est, quo nil gratius nostro Dominio in hac vestra legatione impresentiarum facere possetis.

Si matrimonium inter Regiam Celsitudinem et filiam Imperatorie Majestatis conclusum fuerit, vos cum Regia ipsa Majestate nostro nomine cum opportunis et convenientibus verbis congratuleminij. Hanc eandem gratulationem facite cum Imperatoria Majestate, casu quo ad receptionem presentium essetis apud eam.

\+ 139 — 1 — 2

(Velenczei államkönyv 89. l.)

115.

1470. Bullati Kristóf a milánói fejedelemet Mátyás királynak a velenczei köztársaság iránti viselt nehezteléséről tudósítja.

Ill-mo et Exc-mo Signor mio. L'Ambassadore Veneziano e pur anche dretto alo Serenissimo Re d' Ungheria senza credito, stima ne altra conclusione per non potere obtinere, che lo dicto Re accepti sui dennari per vetare li Turchi da le confine loro, la summa de quali dennari, intendo e di 50 millie ducati l'anno, e questo perche essi Venetiani per certo tempo hanno voluto vedere, se poterano in questo caso fare senza dicto Re ma conoscendo non haverli, o bona fortuna, o bon modo se sono ritornati da Sua Maesta, la quale tenne pur dicto Ambassadore in parole, et se extima non habij bona dispositione verso loro, per molte altre rasona, ma specialmente, che non hanno lassato, che fare ne cessano tuttaria, che l'accordo tra l'Imperiale Maesta e lo prefato Re non abbi loco, havendo significato alla prefata imperiale Maesta, che lo dicto Re gli voleva togliere de fusto Triesto, e como ha tolto Segna, e fare del'altre cose contra Sua Maesta, deinde hanno tenuto piu di doj galee sopra la ripa de Segna a vietarli victualie, e facto scrivere dal Papa brevi al loro modo supra la restitutione d'essa terra, deinde provocati alcuni de quelli fratelli Conti de Segna talmente, che sono andati a Venetia a recomendarsi in questo caso contro lo dicto Re. Lo Conte Stefano e stato qua da Sua Maesta, el quale ho visitato, e me ha dicto, resta benissimo sadisfacto, e che vol fare, che gli altri vengano del prefato Re, perche ha certezza quello, che e facto viene in loro utilita piu presto, che d esso Re, havendoli concluso, che della dicta terra ne se vol ajutare per certo tempo, cosi per li Turchi, como per altra casone. Ceterum hanno instato (tractandose l'accordo delli prefati Signori) con la Imperiale Maesta, che quando havesseno a parlare del facto deli Turchi, fossero rechiesti per la parte loro, et ad che fu responto, che gia era tractato e conluso, che ciascuno defendesse sepe ratamente le confine sue, ne altramente se fara; benche essi

Venetiani habiano referto alla prefata Imperiale Maesta, como si per timore del Turco, como d'alcuni comuni vicini hanno facto le gride nel Friuli che ad ogni richiesta sua ogninno sii in pronto con le arme in mano, pregando S. Maesta, voglia commandare agli sui subditi, verso quelle parte, che similmente facciano a richiesta de loro Venetiani, et che prefata Maesta non ha voluto fare. Lo dicto Conte Stefano me ha etiam dicto, che novamente e venuto uno suo messo de Croatia, che gli ha portato lettere: como in Bosnia sono sopragiunti grande numero de Turchi, oltra quelli che erano de prima, e che non expectano altro sinonche la neve se disgelli, poi debbono entrare la via de questa estate tutti insieme con deliberatione extendersi piu oltra, che anche non hanno facto. Datum Vienne XV. Martii 1470.

Christoforus de Bullate

Ad Duca di Milano.

(Milanói államltár).

116.

1470. A velenczei államtanács válasza Emmo János magyarországi követéhez a Bollati Kristóf milánói követ bal sugalmazatai ellen szóló felvilágositásokról, a zengi grófok iránt tanusitott kegyelemről és a csehországi hadjárat alkalmára a követség hol tartózkodásáról.

MCCCCLXX. die XVII. Martij.

Ser Joanni Aymo militi, Oratori nostro apud Regem Hungarie.

Sapientes Consilij » t. f. Literas accepimus vestras ex Viena dierum ultimi Februarij 2. 3. et 4. mensis instantis, et quecunque scripsistis, distincte cognovimus; laudamusque consuetam vestram diligentiam et prudentiam, servatosque modos in proponendo, respondendoque Regie Celsitudini ad omnia occurrentia, et criminationes de nobis factas purgando et dilluendo, advertendoque Regie Celsitudinis a credulitate cujusvis sinistre informationis et a pro-

posita practica per Christoforum Bollam et ect. Restatque nobis parum, quod circa hoc vobis memoremus, optime enim in omnibus satisfecistis, satisfacietisque imposterum pro vestra solertia et diligentia. Inter cetera autem gratissimum nobis fuit intelligere, quod Regia Sublimitas benigne indulgenterque egerit cum Magnifico Comite Stefano de Frangepanibus, eique et reliquum statum suum et illesum dimittens et portionem suam civitatis Segne restituere contenta sit, et hoc idem facere reliquis fratribus ejus disposita appareat, et polliceatur, in qua optima et benigna illius dispositione vos confirmare et stabilire nitamini, quantum plus a vobis fieri potest et eandem Majestatem cum verbis idoneis et convenientibus pro hac illius benigna indulgentia et remissione andate, agiteque nostro nomine uberes gratias, opereminique omni cura et studio, ut Comites illi penitus, siquid restat, cum Regia Cesitudine reconcilientur et tam civitate illa, quam reliquo eorum statu gaudeant, post hac, et ruantur, sicut facere antehac consueti erant, ad hibita semper in hujusmodi precibus et instantia vestra omni convenienti modestia, ne Majestas Sua suspicari aliquo modo possit, moveri nos ad hujusmodi desiderium aliqua alia ratione, vel respectu, nisi benivolentie et amoris et studij, cureque nostre in negotia christiana, sicut die X-mo instantis particularius ad vos scripsimus.

De illo Terssat castello Comitis Martini, quamvis existimemus, quod ad receptionem presentium manifestum fuerit et Regie Sublimitati et vobis ea, que relata sunt, innania penitus et falsa esse; volumus tamen ut eidem Majestati dicere debeatis gratissima fuisse nobis verba et memorationes Sue Regie Celsitudinis vobis factas de mutuo capitulo federis nostri, ut scilicet uterque nostrum a rebus status alterius se abstineat, et nullo modo invito altero se impediat, quod inconcussum servavimus et servaturi constanter et persereranter in omnibus locis ubicunque ipsa Regia Sublimitas, confine habemus, et hoc habeat pro comperto et indubitato Majestas Sua, neque fccilis sit ad credendum, quod aliter forte de nobis nuntiarent, valeatque magis apud Regiam Sublimitatem Suam existimatio constantissime fidei nostre et experientia ipsa rerum, quam aut vani rumores, aut aliorum relationes

cognite totiens false et mendaces. Rogate eandem Regiam Sublimitatem, sicut speramus ejusdem erga nos menti et firmi propositi esse velit, suisque Banis et alijs Regijs officialibus et subditis declaret et expresse imperet, ut cum Rectoribus et hominibus nostris ita se gerant, quod hujusmodi animorum nostrorum mutua conjunctio et optima dispositio omnibus clara et manifesta sit, que fama preterquam, quod honorem utriusque nostrum spectat, utilitati etiam et commodis mirifice inserviet, etquo ad Terssat pertinet, certificate Regiam Sublimitatem Suam nos non solum modo munisse illud, sed nec cogitasse quidem, esseque nostram intentionem alienam penitus et ab eo, et ab ceteris quibuscunque rebus tam in ditione ipsorum Comitum, quam ubilibet alibi constitutis, que ad Regium suum diadema pertinent. Et si forte simile quicquam ad Majestatem Suam imposterum referentur, priusquam ad credendum moveatur: differat et expectet tantisper, donec veritatem intelligat, quomodo cognoscet nos veros et constantes amicos et confedaratos suos, qualem Regiam Sublimitatem erga nos esse foreque et credimus et speramus.

Intelleximus quantum scribitis de Regia profectione ad impresiam Boemie et ect. circa quod petitis declarari, si secum ire debeatis, an manere in aliquo ex locis, que memoratis. Et dicimus intentionis nostre non esse, ut proficiscente Majestate Sua ad illam impresiam, vos illam sequimini, quia potius vos reducite in aliquem locorum per vos memoratorum ubi, successus et occurrentia nova intelligere et ad nos scribere, nostrasque recipere literas citius et comodius valeamus.

De Christoforo de Bolla intelleximus, quantum ipse Regie Majestati perperam retulerat, et quantum vos probe in oppositum predicte Majestati declarastis, sicque faciendo pergite, et omnem diluite et abradite falsam informationem. Quinimo sicut pridie vobis scripsimus, de omni secuta compositione inter Imperatoriam Majestatem et Regiam Celsitudinem et de matrimonio et de omni alia re, et successu, qui utrique eorum commoda sit, cum utroque vos nostro nomine amplissimis verbis congratuleminij et declarate leticiam ex hoc nostram pro amore et sincera nostra in eos benivolen-

tia et observantia, quod quanto copiosius feceritis, servato semper omni decoro et dignitate, tanto nobis gratius erit.

+ 163 — 0 — 1

(Velenczei államkönyv 90. l.)

117.

1470. Kivonat Bullati Kristófnak a milánói herczeghez írt hosszadalmas és körülményes követi jelentéséből a magyar ügyekre vonatkozólag.

Illustrissimo et Exc. Signore mio. A di 17. de Marzo proximo passato mandai de Vostra Signoria da Robiate cavallaro con tre mie lettere, ritrovandome anche in quello tempo a Vienna con la Imperiale Maesta, e per esse lettere notificai, in quali termini fosse la facenda, che se tracta, con speranza, se gli dovesse prendere desiderata conlusione, deinde del animo e disposisione perfecta del Re d'Ungheria verso Vostra Excellenzia e della facillita, che saria inducerlo a fare insieme contra' Venetiani.

Dapoi la prefata Maesta partita da Vienna a di 22. de Marzo et e venuta in queste parte de Carinthia per le cose delli Turchi e se exsima, andara fino a Triesto per provedere a quello suo paese del Charse; ma presto se ne partira, ritornando nel paese e terre sue de qua. Ore piu volte (stb. *itt különösen milánói ügyekre vonatkozólag és ezek közt a tervezetbe vett királyi czim kieszközlése iránt ír a levelező.*) . . . .

. . . . La prefata Maesta (tudnillik a császár) forse presto se partira de qua, e andara fin ad Aquileja nel Friule per certa indulgenzia, e nel ritorno torra la possessione delle castelle comparate sulle confine di Venetiani, in pochi giorni spazandose de la, e andara poi a Cilli in Schiavonia, onde lasciato bono ordine per li Turchi, se conducera a Graz. Le cose sue si prendono meglioramento, havendo havato Aspoch et e Fracassato intorno Bildona lo campo de Panchircher,

al quale lo Re de Ungheria piu non da adjuto, uno se stringe molto forte la confirmazione del accordo facto a Vienna tra lo dicto Re e prefata Maesta, e se tene, che ad omni modo havera loco. Questo Venetiano, che e qua (stb . . . . .) Ex Sanfaiet die XI. Aprilis 1470.

Al Duca di Milano. Christoforus de Bollate.

(Milánói államltár.)

118.

1470. A velenczei államtanács Emmo János követe által kéri Mátyás királyt, hogy Magyar Balázs kapitányát a Signoriához tartozó Auraniai terület dulásaitól eltiltsa.

MCCCCLXVIIII. die XVII. Aprilis.

Ser Joanni Aimo, militi, Oratori nostro in Hungaria.

Certiores facti sumus litteris Rectorum nostrorum Dalmatie Maier Blasium*) Capitaneum istius Serenissimi Domini Regis proximis diebus depopulasse quinque villas districtus et territorij loci nostri Aurane atque adversus subditos nostros magnam sevitiam exercuisse. Quamobrem volumus et mandamus vobis cum nostro Consilio Rogatorum, ut esse debeatis ad presentiam Sue Majestatis, dando ei noticiam de presenti, deque preteritis violentijs et depopulationibus et crudelitatibus factis per predictum Capitaneum et alios homines Sue Serenitatis, subditis et locis nostris, de quibus summam admirationem et molestiam capimus, cum presertim intelligamus nos in bona pace, liga, amicitia atque benevolentia cum Sua Majestate esse, cumque subditi sui a nostris amice et benivole tractentur, rogabitisque Majestatem Suam, ut considerata pace, liga, amicitia atque benevolentia, que est inter Serenitatem Suam et nos, tale mandatum prefato Capitaneo facere placeat, ut post hac re ipsa desinat infestum et contumeliosum esse locis et subditis nostris, quinimo secum amice et pacate vivat, quemadmodum nostri secum faciunt, et

*) Magyar Balázs.

quemadmodum mutuus noster amor exposcit. Preterea date, operam et instate, ut Sua Majestas subditis nostris omnium rerum sibi ablatarum restutionem aut refectionem fieri mandet, et quomodo Sua Serenitas, ut nobis alias scripsistis, sepius tale mandatum prefato suo Capitaneo et alijs suis fecit, quod nullam tamen executionem habuit, volumus et mandamus vobis, ut solita prudentia et diligentia vestra curetis, quod Sua Serenitas taliter provideat, ut cum effectu res ablate restituantur aut reficiantur, et quod posthac subditi nostri per suos tute et pacifice vivere valeant, ne amplius dolendi et conquerendi hanc ob rem cum Sua Majestate causam habeamus, et responsionem, quam nobis fiecerit Sua Serenitas, nobis vestris litteris declarate.

De parte — 159.
De non — 1.
Non sinceri — 0.

(Velenczei államkönyv 101. l.)

119.

1470. A velenczei államtanács válasza Magyar Balázs követei részére, megigérvén a jó egyetértést, ha a magyar király parancsa szerint a kárvallottaknak minden javaik visszadását eszközli.

MCCCCLXX. die V. Maij.

Venid ad presentiam nostri Dominij quidam Nuntius Maier Blasi, Capitanei, Regis Hungarie in partibus Croatie, requisivitque nomine dicti Maer Blasi certas concessiones, quem admodum in folio ab eo porecto continetur; et quomodo per d ctum Maier Blasium et per alios etiam stipendiarios prefati Regis Hungarie subditis nostris Dalmatie, multa abrepte fuerunt, magnaque damna illata, et facte maxime crudelitates; que res et damna facta predictus Rex restitui et refici jussit, ut constat litteris Oratoris nostri apud ejus Majestatem. Respondeatur ipsi Nuncio:

Quod cum causa Regie Majestatis cum, qua singulari amore et benevolentia conjuncti sumus et etiam causa prefati Maier Blasij perlibenter vidimus, audivimus et intelleximus ea, que per ipsum nomine prefati Maier Blasij requisita sunt, quamobrem circa res nobis suo nomine requisitas, que honeste et convenientes fuerint, sed ut hec nostra bona mens et dispositio de bono in melius augeatur: hortamur et rogamus Magnificenciam Suam, ut provideat cum effectu, quod res ablate et damna facta subditis et hominibus nostris tam per Suam Magnificenciam, quam per quoscunque alios stipendiarios prefati Serenissimi Regis integre restituantur et reficiantur, juxta intentionem et mandatum prefate Regie Majestatis, et facta tali restitutione et refectione Magnificencia sua, ut prediximus, nos promptos reperiet ad faciendum omnia ea que honesta et convenientia fuerint.

De parte 33.
De non 1.
Non sinceri 10.
(Velenczei áliamkönyv 105 l.)

120.

1470. Magyar Balázs Bosnyák Horvát-tótországi bán követeinek elöterjesztései a velenczei Signoria elött és az erre határozott válasz.

MCCCCLXX. die XV. Maij.

Serenissime Princeps et Ill-me D. D. et ect: Nos Stephanus Bischali. et Joannes Sach. Secretarius Ambasadori del Magnifico Signor Blaso Magier Banno de Bossena, Sclavonia e Croatia, exponemo et dicemo in scriptis ala Vestra Sublimita quelo per nuj e stato referito davante ala Serenita Vestra et ala Ill. Ducal Signoria et etc.

Primo supplicamo, e domandiamo ala Serenita Vestra et ala Ill. D. Signoria de degna e voia mandare il suo Consolo a Segna, il quale sia degno, e che ministri raxone e justicia alij vestri Venetiani e ad altri, como per el passato

haveno fato li vestri Consoli, perche il Bano non intende, ne volle innovare alcuna cossa.

E piu domandano, che la Serenita Vestra se degna de mandare littere Ducale per Istria e Dalmatia et in Arbe ali Rectori, che dageno noticia, e che laseno li vestri subditi venire liberamente a Segna con loro mercancie, e loro intrade, como e stato per el passato, perche il Banno intende, e vole loro tractare e mantenere in le loro usanze e privilegij et haverli per ricommendati cum effecto.

Item domandamo ala Sublimita Vesra una patente, cum la quale il Bano possa far condure per la via dela Marcha, et altri luoghi a Segna, some mille de formento per uso de Segna, per al presente, e caratelj cento de vino de la Marcha, olio bote XX. fino in XXV, salnitrio miara tre, senza alcuno impedimento.

El Magnifico Bano intende cum l'ajutorio de Dio questo anno andare in Bossina contra Turchi e requirando la Sublimita Vestra de subsidio, de munitione pregamo labiata aricomendato et lui per rispecto del bono amore ha la Serenita Vestra e la Ill-ma Ducal Signoria cum la Maesta del Re de Hungaria offerisse l'avere e la persona ad ogni honore e augmento del stado de la Serenita Vestra e de la Ill-ma Signoria, ala quale humiliter se commendat.

Dissimulandum est cum isto Maier Blas Bano et Capitaneo Regio in illis partibus et secum in pace vivendum, potiusquam in dissensione ob civium nostrorum commoditatem. Iccirco vadit pars: quod Nuntijs suis dicatur vidisse nos illos multum libenter respectu Magnifici Bani Domini eorum, quem et propijs meritis et causa etiam Serenissimi Domini Regis Hungarie Domini sui, quem representat, et cum quo et amicicia et federe juncti sumus, plurimum diligimus; Et sicut illos libenter vidimus, ita illorum propositionem libenter audivimus, que menti et intentioni nostre, ut pacifice et tranquille inter subditos conformissime sunt, et ad eas respondemus in hac forma; et primo ad primum de Consule:

Quod sumus contenti, ut in civitate Segne sit Consul noster, qui jus et justiciam ministret nostris Venetis et alijs

subditis et hominibus nostris, sicut antehac Consules nostri in civitate ipsa facere sunt consueti; et de aliqua idonea ad id munus persona providebimus.

De consvetudine et commercio continuando per cives et subditos nostros in illa civitate, sumus contenti, ut in ipsa cives et homines nostri versentur et traficent, sicut antehac facere consueti erant; et quamvis nemini id prohibuerimus; declarabimus tamen omnibus hanc esse nostram voluntatem, servatis semper legibus et ordinibus nostris, que permissa et concessa, et item prohibita declarant, ita ut ob mutatum Dominium in loco illo, nihil tamen circa jura et jurisdictiones nostras, tam in mari quam in illa urbe mutatum sit, sed ita servetur, sicut per elapsum servatum fuit.

Ad frumentum, vinum et oleum ex Marchia Segnam conducendum, sumus contenti eidem Magnifico Bano de munificentia et gratia nostra concedere conductionem vini et frumenti ex Marchia ad illam civitatem pro quantitatibus postulatis, et pro una tamen vice pro subventione et substentamento illius loci, cum navigijs Venetis vel subditorum nostrorum. De oleo autem possunt extrahere ex hac Urbe nostra pro libito suo cummodis et ordinibus consuetis.

De conductione salnitrij et de munitionibus, quas petit, excusetur et honestetur Dominium nostrum ob nostras necessitates tum classis, tum etiam civitatum et locorum nostrorum propter bellum Turchorum, et quomodo etiam id est a legibus nostris.

Subjungatur postea et dicatur Nuntijs antedictis, ut prefatum Magnificum Banum hortentur nostro nomine, quod homines quoscumque suos ab damnis subditorum nostrorum abstinere faciat et illata damna resarciri, sicut mutuam nostram benivolentiam cum Regia Majestate Hungarie decet, et sicut illius Majestas pluries scripsit et imperavit, cum omnibus illis convenientibus verbis, que Colegio visa fuerit, quomodo nobis, nisi grave esset, immo impossibile sustinere hominium nostrorum damna et eis in suis commoditatibus complacere. — De parte 80.

(Velencei államkönyv 112. l.)

121.

1470. A velenczei államtanács határozata a császár megkeresése folytán a Magyar Balázszsal együttesen a török benyomalások ellen teendő intézkedések tárgyában.

MCCCCLXX. die II. Junij.

Quod attenta instantia, quam facit Majestas Imperatoria de mittendo unum nostrum Oratorem ad partes Flumi-nis, qui insimul cum suis dari possit modus et ordo cum Maer Blasio ad obviandum invasionibus Turcorum, nec non pro adaptandis confinibus Majestatis prefate, et nostris in illis partibus, vadit pars: Quod per Collegium eligatur unus noster nobilis, qui vadat ad dictum locum pro dictis causis, et vadat cum illa familia et commissione, que sibi dabitur per Collegium, et quando placuerit, et mandabitur per Dominium.

De parte	—	134.
De non	—	0.
Non sinceri	—	0.

(A velenczei államkönyv 113. l.)

122.

1470. Az ostiai püspök és bibornok a milánói herczegnek ajánlja Katalin boszniai királyné követeit.

Ill-me Princeps, et Ex-me Domine compater et consanguinee honorandissime, commendationem. Ill-ma Domiua Regina Bosne mittit ad Vestram Excellenciam certos suos Oratores, harum latores, pro certis suis negociis, que illic dicit se acturam esse. Rogavit nos, quod illos commendaremus Vestre Excellencie. Nos volentes illi complacere, rogamus Excellentiam Vestram, quod ipsos Oratores in ipsis

negociis suscipere velit commendatos, quemadmodum ipsi referent Excellencie Vestre, ad cuius obsequia parati sumus. Rome XX. Julii 1470.

V. Excellencie compater et consangvineus
G. episcopus Ostiensis
Al Duca di Milano. Cardinalis Rhotomagensis.

(Milánói államltár.)

123.

1470. Gonzaga bibornok a milánói fejedelemnek segélyezés végett a boszniai özvegy királynét ajánlja.

Ill-me Princeps et Exc-me Domine. La Serenissima Regina de Bosna, la qual como existimiamo essere noto a V. Excellencia, gia piu anni se redusse ad habitar qui in corte sotto l'ombra et subsidio della Sanctita del N. Signore, manda a V. Celsitudine questo messo suo per dimandar qualche subventione et elemosina in ajuto de poter riscotere una filiola sua, la qual rimase captiva in man del Turco, et hanne pregato, che essendo lei inpotente per se a tal cosa, vogliamo raccomandarla a V. Excellencia, acioche com l'ajuto suo la possa rehaver questa sua figliola, onde conoscendo noj la sua grande calamitate, et infortunio, la qual havemo ogni di avante li ochi, mossi de compassione et tanto piu, che questo non tanto vole per subventione sua, quanto per redemptione de quella sua misera figliola, la reccomandiamo ad essa V. Excellentia e pregamo la, che la gracia farli quella parte de subventione, che merita la cason del suo bisogno e la generositate e clemencia vestra, la quale e dalli omini sara sommamente commendata et apresso Dio havere loco de gratissima clementia e de sommo merito. Bene et feliciter valeat Excellentia Vestra. Rome XX. Julii 1470.

F. de Gonzaga
Al Duca di Milano. Cardinalis Mantuanus.

(Milánói államltár.)

124.

1470. A jeruzsalemi sz. keresztről czímzett bibornok boszniai királyné részére segélyre kéri fel a milánói herczeget.

Ill-me Princeps et Exc-me Domine Domine honorande commendationem.

Como alla V. Ill-ma Signoria debbe esser noto, egli e qui in Roma la Serenissima Regina de Bosna, la quale ultre l'altre sue infelicita et infortunii ha uno figliolo et una figliola in mano del Turco, et la povera donna volontiere se potesse voria cercare deliberarli di tanta miseria et benche habia provisione della Sanctita del Nostro Signore, non dimancho la non e pero tanta, che possa supplire alle necessita et bisogni della vita sua, et a questa redentione de dicti figlioli. Havendo adunque lei facto pensiero circa la dicta liberatione, ha deliberato tra li altri illustrissimi principi, li quali han compassione della sua jactura, domandare auxilio et subventione al Excellentia Vostra, et cosi me strectissimamente pregato la voglia per mie lettere recomandare a quella; e perche io ha piena notizia et informatione della sua calamita, e cognosco la V. Excellentia pieno de misericordia e de clementia, non ho voluto renunziarli, presertim in questo caso tanto piu e meritorio. Prego adunque la Vostra Ill-ma Signoria, se digne haverla recomendata et a darle qualche elemosina in modo, che cum lo presidio suo e deli altri possa conseguire el suo desiderio et cavare li figlioli de tanto aspera servita et conditione, del che ala V. Excellentia seguira laude e gloria et presso lo altissimo Dio ne acquistera merito. que felicissima sit et cui me commendo. Rome XXII. Julii MCCCCLXX.

A... tituli Sancte crucis in Hierusalem
Sancte Romane Ecclesie Presbiter Cardinalis.

Al Duca di Milano.

(Milánói államlevéltár.)

125.

1470. Nikodemus a boszniai királynét segélyezés végett ajánlja a milánói herczegnek.

Illustrissime Principe et Exc. Signore mio. Post humillimam recomendationem. — La Serenissima Regina de Bosina, quale se ritrova qui, provisionata dal Papa, per quanto li basta, per le spese sue, come per altre mie scripsi a Vostra Celsitudine, mando per me piu di fa e dissemi havere deliberato andare al Turco per riscotere un suo figliolo de 14 anni et una figliola de 10, quali fin mo perseverano in la fede nostra. Et che sopra tutto desiderava riscontere la figliola prima, che fosse in eta de possere essere violata, ex quo me pregava la racomendassi a Vostra Celsitudine, a la quale deliberava havere recurso, como ad uno dei piu degni Principi dei christiani, mo sua Maesta manda a Vostra Illustrissima Signoria lo exhibitore de questa suo mandatario. Et de novo me ha facto pregare la recomendatione ad V. Ex-tia. Il perche essendo essa madonna qui in grande extimatione per esser reputata molto savia, modesta, et catolica, etiam perche l'opera in se e pientissima. Propterea perche fu filiola del Conte Stefano Schiavo, qual fu molto affectionato all Ill-mo Signor Vestro padre, et usole molte liberalita de cavalli et altro, quando eravano in la Marcha. La recomando quanto piu so e posso a V. Signoria, me ancora. Ex Roma XXIII. Julii 1470,

Servitor
Nicodemus.

Al Duca di Milano.

(Milánói államltár.)

126.

1470. Katarina boszniai királyné levele Sforzia Galeaz Maria milánói herczeghez, melyben a követei által előterjesztendő segély megadásáért esedezik.

Illustrissime Princeps et Exc. Domine, tamquam Frater honorande! Salutem in Domino. Tanta est vis adverse fortune, que me viro, rege, ac liberis et regno, opibusque spoliavit, ut non solum ego ipsa damnum patiar, non restaurabile; sed eciam sit necesse, quod Princeps et domini christiani calamitati mee compacientes, graventur in aliquo. Recurro igitur ad Vestram. Excellenciam, implorando eius pium et liberale subsidium, prout exponent viri nobiles Comes Mirlous et Abraham Oratores mei, quibus ipse Excellencia Vestra dignabitur pro Sua innata benignitate fidem et graciam prestare, et gracia Omnipotentis Dei vobis nunquam deficiat. Datum Rome die XXIII. Julii 1470.

Catherina Regina Bosne.

Ill-mo Principi et Ex-mo D-no tamquam fratri honorando, Domino Galeazio Marie Sforcie Vicecomiti, Duci Mediolani, Papie, Anglerieque Comiti, ac Janue et Cremone Domino.

(Milánói államltár).

127.

1470. A milánói herczeg válasza a niczeai bibornokhoz a boszniai királyné segélyezése tárgyában.

Il Duca di Milano al B... Cardinale Niceno.

Mediolani X. Augusti 1470.

Reverendissime in Christo Pater et Domine Pater, nobis optime. Accepimus literas Reverendissime Dominationis Vestre pro Ill-ma Regina inferioris Pannonie commendatitias, quibus calamitatem, fortunamque Regine ipsius et quemad-

modum pro misericordia Sedis Apostolice ad victum suppeditandum publica decreta sit illi pecunia, intelleximus. Quod si ad regiam vitam, dignitatemque minus suppeditatur: eo fit, quia plures eodem fortune casu dejecti principes apostolico erario sustentandi sunt. Nos vero, quum hanc calamitatem, infelicitatemque intellexerimus, ut verum, pium ac christianum principem decet, dolemus inprimis et Regine ipsi compatimur. Dominatio autem Vestra, quod de nobis ita bene senserit, ut de pia ac regia causa, inquam gracias agimus et habemus ad id, namque imprimis illud nos hortatur, quod si aliquid premium perfecte consecuturos non dubitamus, ad hominum laudem dumtaxat hujusmodi gloriam parvi facimus. Quantum vero ad calamitatem regiam sublevandam prompto animo parati simus, Oratores prefate Ill-me Regine referre possunt; nam si certum erit Sanctissimi Domini nostri et aliorum auxilio regiam prolem redemptum iri, talem et nos illi opem prestabimus, ut Christiane religionis amatorem et vere pietatis officium prestitisse unusquisque perspiciet.

(Milánói államltár.)

128.

1470. A milánói herczeg válasza a mantuai bibornokhoz a boszniai királyné segélyezése tárgyában.

Cardinali Mantuano dal Duca di Milano.

Mediolani X. Augusti 1470.

Reverendissime in Christo Pater et Domine Nobis Optime. Havemo ricevuto lettere de Vostra Signoria in commendatione della Ill-ma Regina de Bosnia, quali ne sono state gratissime et moleste, quatunque ala infelicita e calamita, del quale ogni fidele christiano dovesse voluntere subvenire per redimere queli suoi fioli da si crudele servitu. Tamen ad Vostra Signoria ne rendemo gratie infinite, habia de noi si bona opinione, che pro regia causa ne habia exortati cum sue lettere ad havere compassione e misericordia d'essa Regina

e fioli, como vero e fedel christiano; ala qual cosa qnanto siamo pronti et inclinati, gli ambassadori della prefata Regina riferiranno, cum lo auxilio della Sanctita del Papa et altri li prestaremo tale ajuto et favore, che Sua Maesta et anche Vostra Signoria intendera noi essere catolici et in simile infortunii et casi misericordiosi. Etc.....

(Milánói államltár.)

129.

1470. Sforlia Galeaz Maria milánói herczeg válasza a boszniai királynénak a segélykérés tárgyában, a kiváltás esetére ezer aranyat igérvén.

Regine Bosine.

Mediolani X. Agosti 1470.

Cognovimus per literas Vestre Sublimitatis, audivimusque ab ejusdem Oratoribus Comite Nicolo et Abraham, in quam miseram fortuham ipsius Sublimitatis progenies deducta esset, quod liberos duos ad regendum procreatos, servos sub nostre religionis infensissimo Turcho permanentes ferre cogatur; atque eas etiam calamitates sustinere, que nobis amplissime ab hiisdem Legatis relate fuerunt; quibus etsi in commissionibus suis latissime responderimus et nos promptos pro illorum redemptione ostenderimus, volumus tamen et literis per eosdem Nuntios Vestram Sublimitatem certiorem facere, quam gratum magnopere habuerimus in aliorum Christi fidelium numero congregari, qui solertes et alacres pro Religione Christiana ad benemerita peragenda succureremus; sed multo magis cum merore acerbissima calamitates, vicesque intolerabiles fragilis conditionis humane percepimus, considerantes Serenissimam paulo ante Panonie Reginam, viro ac regno orbatam, captivos filios lugentem, extorremque alienas opes implorare, cujus erumnosam conditionem certe non sine misericordia contemplati sumus. Videntes illam, que aliis dominari consueverat, nunc imperium, subsidiumque ab aliis expectare. Quam ob rem Vestre Sublimitatis adverse fortune compassi sumus et Oratoribus subsidium mille Ducatorum

libenter polliciti fuimus; si quando sanctissimus Pontifex et Vestra Majestas cum effectu decerent cum aliorum ope agnatos redimere ac ab inimicorum manibus liberare; ut nos veri et omnipotentis ac eius unigeniti filii Jesu servos, ac pro eius fide omnia exponentes quisque cognoscat.

Galeaz Marie Sforția.

(Milánói államltár.)

130.

1470. A velenczei államtanács a török által elfoglalt Negroponte ostromát és elestét részletes leirásban jelentetvén a pápának, ettől a török ellen segélyt kér.

MCCCCLXVIIII. die XVIIII. Augusti.

Oratoribus nostris in Curia.

Sapientes Cosilij
» t. f.

Si crebro ad vos scribimus, si illud idem rescribere et sepius replicare videmur, in causa est magnitudo jacture facte in omni re christiana ex miserima et lacrimanda amissione Nigropontis, ut ne amplius in ancipiti quisquam esse possit, anoccupata ab hoste sic sit urbs et insula, illa nec ne. Scitote recepisse literas supracomitorum nostrorum in unam fere sententiam scribentium, qui menia ipsa urbis, castra et exercitum hostium et attrocissimam illam expugnationem inspexere, certiores facti sumus Turchum post arctissimam urbis illius obsidionem murorum omnium in circuitu, et turrium, ac revelinorum solidorum latitudinis et grossitici cubitorum vigintiquinque circiter dejectionem, et assiduis tormentorum ictibus ad solum usque demolitionem, quod ut dictu horibile, ita citra omnem fidem apparet, post multa assidua et atrocia prelia, dum Capitaneus noster cum majori parte classis urbi apropinquasset succurrsum illi prestaturus, presagientem hostem ea, que erant eventura, si Capitaneus cum classe disrupto et disjecto ponte, quem in parte superiori canalis hostis ipse construxerat, urbi adhesisset, prevertisse nostrorum consilia, et prelium, quod generale et omnium atrocissimum daturus dicebatur die XII. Julij, pro quo die nostri ad succursum se disponebant et succingebant, incepisse die XI. ante lucem, quid pertinacissime

et audacissime utrinque pugnantibus per diem illum totum et nsequentem noctem duravit, et tandem superantibus hostibus, ut qui incredibili numero ex omni provincia et ditione um proxima, tum longinqua convenerant ad numerum circa entum quinquaginta millium et in horas magis ac magis instauratis viribus novis semper et recentibus multiplicatis oppugnatoribus; nostris autem, qui in urbe erant, sensim morte, vulneribus et lassitudine deficientibus, potitus est truculentissimus hostis menibus prius et propugnaculis urbis hora prima diei XII, urbem vero totam gradatim et via carte ut ita dixerimus, qui omnes cancellati et sbarati erant, et ubique miseri cives mares et femine, gravi adulta et tenera etate viri tam multi trucidabantur, obtinuit circa vesperam, nec tamen finis factus est trucidationi, sed perseveratum est usque ad ultimam interemtionem omnium fere majoris annorum etatis X. Nec tamen hosti incruenta victoria fuit; magnus enim suorum numerus occisus est, nonnulli ex triremibus suis bombardis fracti et summersi fuere, et partim igne consumpti. Hic ut finis miserime illius civitatis fuit, ita principium est ingentium malorum. Volumus igitur, vobisque mandamus, ut subito esse debeatis cum Beatitudine Summi Pontificis et ejus Beatitudini declaretis Turchum eternum et implacabilem hostem expugnasse non solum simplicem quampiam christianorum urbem et insulam, que proprijs terra opibus, numero, populo, ceterisque egregijs conditionibus plurimum existimanda sit; sed clipeum et propugnaculum omnium christianorum debelasse, aperuisseque sibi viam, omnes dejecisse obices, ad invadendam, oppugnandamque et dirripiendam Italiam ipsam. Hec omnia distinctius scripsimus et minutatius recensuimus pericula iminentia et clades, calamitatesque impendentes per binas postremas literas, quas immediate alteras post alteras recepisse debetis. (*A levél következő folyamában segély kéretik*).

— + 193 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv. 127. l.).

131.

1470. Moro Kristóf velenczei doge levele Sfortia Galeazo Maria milánói fejedelemhez, melyben Negroponte-nak a török által elfoglalását mint a keresztyénség nagy veszedelmét hangsúlyozván, a török elleni hadra ösztönzi.

Ill-me Princeps et Exc-me Domine, frater noster carissime. Accepto superioribus diebus primo, acerboque nuntio expugnationis civitatis Nigropontis, notitiam de eo dandam curabimus spectabili Domino Gerardo Colli Oratori Vestre Celsitudinis apud nos agenti. Et quoniam fides scribenti et nuntianti non omnino prestabatur, ambiguum illum et ancipitem, ut acceperamus, eidem Oratori nuntiari fecimus, scribereque ad Vestram Excellentiam destitimus, ne majore illam merore afficeremus, quam rei incertitudo exigebat. Postea vero varij sunt hac urbe nostra et in omni Italia excitati rumores, interdum prosperi, interdum adversi, qui conplures dies inter spem et metum pendentes nos tenuere. Et tandem sicut literis prefecti classis nostre et cumplurium aliorum certissime didicimus, explevit immanissimus fidei et religionis nostre hostis Turcus incredibilem illam suam sitim et inmoderatam libidinem potiunde insule et urbis nostre Nigroponti. Audivistis, credimus, quo furore, quo impetu, quibus viribus terra et mari aggressus est urbem illam. Demum post continuam et acrem oppugnationem, non enim die, non nocte remissa est per mensem oppugnatio, disjectis moenibus, turribus et propugnaculis solidis, et mire latitudinis vi tormentorum solo equatis, ut non solum horribile dictu sit, sed citra omnem fidem appareat, XII-a Julii devicit et expugnavit eam. ususque est sanguinarius hostis omni crudelitatis genere in omnes sibi obvios tam armatos quam inermes.

Res certe sicuti auditu miseranda et lacrimabilis, ita digna, que Christianos omnes principes excitet et errigat ad ultionem et vindictam atque adeo defensionem Christiani nominis et sanguinis. Iam sibi inquietissimus hostis aperuit aditum, reseravit claustra, amplum gradum fecit ad invaden-

dam, oprimendam et diripiendam Italiam et omnem rem Christianam. Erat olim potentissimus et formidolosus, nunc autem multo potentior et formidolosior erit, quando terra et mari omnia sibi spondere et penetrare, quocunque libido incesserit, potest. Ea enim opportunitate est insula ipsa Euboea ut potentissimam continere classem et educere navigarique pro libito valeat. Non insula, non portus, non tractus ullus maritimus tutus amplius a via et impetu ejus esse poterit, mediteranea et penitissima queque, ut est insatiabilis et alieni semper appetens, bellua nunc spectabit; mox autem aggredi, occupare, et evertere audebit.

Nos tamen jactura ista, minus fracti aut animo dejecti sumus, quin potius maximorum periculorum instantia excitatiores, erectioresque facti auximus classem nostram et a novis et firmioribus mittendis presidiis non desistimus, ut loca nostra, ceterosque Christianos populos, quorum cervicibus furibundus hostis imminet, tueamur. Non inficiamur autem vires nostras impares esse tanto hosti. Jamdiu supra vires fecimus, restitimusque jam septennio elapso. Sustinuimus impetum in ruinam Christianitatis factum. Sed majoribus viribus opus est, Christianorom principum omnium interest, laboranti atque adeo labanti reipublice Christiane ferre suppetias. Non est, cur amplius alter alterum spectemus. Non est, cur de privato et alieno incommodo disputemus. Ineunda sunt festinato salutaria consilia, arma corripienda, hosti insolentissimo maturat occurenduma celeritate et facto securitati omnium et presertim Italie prospiciendum est. Nec non idcirco Celsitudini Vostre scribimus, quia non optime ista tenere eam et jam prospexisse dubitemus, sed quia in eadem navi, ut ajunt, omnis Italia et omnis Christianitas est; in eodem omnes versamur periculo, et nulla est ora, nulla provincia, nullus Italie locus, qui et si longimquior et abditior ceteris appareat, tutior tamen ceteris possit existimari. Serpit enim jugiter letalis hec lues et incendium, ut nulla Christiani corporis pars sit, quam celeriter non occopet et inficiat, nisi festinantissime remedia salutaria adhibeantur.

Cumque sapientia, auctoritate et viribus pro Dei benignitate plurimum in Italia polleatis, pietatem et religionem

semper colueritis, Italie periclitanti, et universe nutanti rei Christiane consulere et opitulari possitis, et Ill-mi genitoris Vestri vestigia sequi, quem semper agnovimus in hoc preclarissimum facinus defendende fidei et religionis propensum et avidum, extant enim apud nos literarum suarum monumenta, quibus magna ad id pollicentur presidia, nisi enim Italia concitetur, et alii deinceps principes moveantur, munusque hoc complectatur ab omnibus: procul dubio de ipsa Italia, et paulo post de omni Christianorum summa actum erit. Nos officio et muneri nostro, sicut antehac, ita hac tempestate pro virili nunquam deerimus. Nec de nobis aliud, quam ipsum experimentum, qui continue fuimus et sumus in armis, spondere opus est. Date in nostro Ducali Palatio die XXII Augusti indictione tertia MCCCCLXX·mo.

Christophorus Mauro Dei Gratia Dux Venetiarum etc.

Febus.

Illustrissimo Principi et Exc-mo Domino Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, Duci Mediolani etc. Papie, Anglerieque Comiti, ac Genue et Cremone Domino, fratri nostro carissimo. F. K.

(Milánói államltár.)

132.

1470. A velenczei államtanács Speranchich Viktort a szicziliai királyhoz küldvén, a szerviai néhai Despota leányainak a törökkel tervelt békekötés ügyében tett közbenjárásukról tudósítja.

Die XII. Octobris 1470.

Ser Victori Superantio proficiscenti ad Serenissimum D. Regem Sicilie.

.....Venere post vestram a nobis discessum ad presentiam nostram duo nuntij Ill. Dominarum Marie Noverce Domini Turci, et Caterine uxoris condam Magnifici Comitis Cilie. ambarum filiarum condam Ill. Domini Despoti Servie, ex par-

te utriusque dixerunt, quod prius quam Turchus iret contra Negropontum, eum motu proprio tentaverant de pace nobiscum ineunda, ut que ambe christiane sunt et omnibus Christianis, nobisque presertim affecte, quibus Turchus responderat tunc non esse tempus hujusmodi rei, quomodo maximas jam fecerat impensas pro impresia, quam suscipere deliberaverat. Et quod si antequam tot fecisset preparationes, hujusmodi mentio illi facta fuisset, forte quod aures et animum ad pacem applicasset. Post vero Nigroponti expugnationem ipse eedem Domine sponte sua iterum Turcum ipsum de hujusmodi pace tentari fecerant, qui eis respondit, quod si ad eum miserimus ex nostris quempiam pro illa practicanda, contentus erit devenire ad pacem nobiscum. Et voluit, atque commisit supradictis Nuntijs, ut Venetijs ad nos venirent, et nostram sciscitarentur voluntatem offerendi salvumconductum amplissimum casu, quo ad eum mittere ad pacem devenire deliberavimus. Nos vero Nuntijs supradictis respondimus, sicut per introclusum exemplum responsionis nostre videbitis. Et quamvis omnia cum Regis Oratore comunicaverimus, volumus tamen et vobis mandamus, quod Regie Sublimitati dicere debeatis, quod pro officio nostro existimetis.

(Velenczei államkönyv 148. l.)

133.

1470. A velenczei államtanács Emmo János követét a császárhoz küldi, a töröknek növekvő hatalmától rettegve a császárt segélyadásra kívánja ösztönöztetni.

MCCCCLXX. die XVI. Octobris.

Ser Joanni Emo militi, Oratori apud Serenissimum Dominum Imperatorem.

Sapientes Consilij | Scripsimus vobis pridie, ut ex Buda
Sapientes t. f. | ad Serenissimum Dominum Imperatorem venire deberetis, sicque vos fecisse non dubitamus, volumus igitur et vobis mandamus, ut coram illius Majestate

comparere debeatis, et sub literis nostris credentialibus, quas vobis mittimus presentibus alligatas, post solitas commendationes et venerantes oblationes dicite, quod quando priori vice vos misimus ad Imperatoriam Majestatem Suam causa vestre legationis et ad eam et in Hungeriam ad illum Serenissimum Dominum Regem, fuit importantia periculorum rerum christianarum, ad quarum exitium et ruinam implacabilis Christi hostis, Turcus, cum omnibus viribus studet et invigilat. Postea secuta est miseranda expugnatio urbis et insule nostre Nigroponti adeo opportune et accomodate ad ejusdem hostis nefarios conatus, sicut per nostras literas Imperatorie Sublimitati Sue, distincte expressimus; unde nisi per Majestatem Suam in primis superrimum christianorum principem, ceterosque christianos potentatus celerrime occurratur, triumphaturus est brevi temporis curriculo ferocissimus et sanguinarius hostis de omni christiana religione; erat enim prius terra potentissimus et formidolosus, nunc autem longe potentior et terra et mari, longeque omnibus formidolosior factus est, et in dies fiet. Iccirco necessarium penitus est, nisi omnes amissa Imperij gloria, amissa libertate et fortunis quibuscunque, religione et fide contaminata et suppressa in miseria et calamitosa servitute degere animum inducimus, ut Majestas Sua se errigat, et alios christianos principes excitet et impellet ad communem propugnationem et salutem. Amplificata igitur hac parte, sicut per illius conditionem et veritatem amplificari optime potest, et Vos pro vestra prudentia et facundia commodissime amplificare scietis, Majestatem predictam hortemini omni vi et efficacia verborum ad provisiones et ad expeditionem contra Turchum faciendam, cogitationesque Imperatorie Majestatis Sue circa id intelligere procurate, et de illius responsione, deque omnibus occurrentibus nos per vestras literas facite certiores, non discedendo ab eadem Majestate, sed jugiter et assidue silicitando provisiones et alia nostra expectata mandata.

\+ 145 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv 149. l.)

134.

1470. A velenczei államtanács Emmo Jánost császárnál lévő követét értesíti előbbi leveléről, és a török elleni segélyre kívánja buzdítatni a császárt, kinek két vár iránti követelésére kijelenti, hogy a magyar királylyal együtt ohajtaná ez ügynek bíróilag és barátságosan mielőbbi elintézését.

MCCCCLXX. die XVIII. Novembris.

Ser Joanni Aymo, militi, Oratori nostro apud Imp. Majestatem.

4 Sapientes Consilij | Sapientes t. f.

Scripsimus vobis diebus superioribus, ut cum Imperatoria Majestate esse deberetis, et explicatis periculis imminentibus a potentissimo Christi hoste, Majestatem predictam hortaremini et excitaretis ad necessarias provisiones faciendas pro defensione christianitatis. Postea ad nos venit Sp. D-nus Federicus de Castrobarcho, Orator Imperatorie Celsitudinis et uni alteri Oratori de mensis Junij proxime elapsi, super petitione castellorum Novi et Mucho responderimus contentari, ut res illa per judices et amicabiles compositores inter Regiam Majestatem, nosque videretur et componeretur, sicut per introclusum exemplum ipsius nostre responsionis videre poteritis. Et ect.

\+ 141 — 13 — 2

(Velenczei államkönyv 162. l.)

135.

1470. A velenczei államtanács levele János vegliai grófhoz a császár egy elfogott várnagyának szabadon bocsátásáról és határozat a követhez és császárhoz e tárgyban irandó levelek iránt.

MCCCCLXX. die XX. Decembris.

Comiti Joanni Vegle.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Molestissime intelleximus per literas Imperatorie Majestatis, quarum copiam vobis mittimus presentibus introclusam, vos quendam Martinum Moyssa, subditum et castellanum suum, nuper cepisse, et vinctum tenere, et non desistere plurifariam lacessere Imperatoriam Celsitudinem suam, quod ab nostra intentione et voluntate alienissimum esse perspicue vobis innotescere debet, et non putamus lectis Imperatorijs literis magnopere non moveri, ut qui omni studio gratificari nitentes Imperatorie Sublimitati, videmus per vestra opera secus curare et posse per Celsitudinem Suam de nobis, deque nostra in se dispositione conjectari, id quod diversissimum et alienissimum penitus est a veritate et ab sincera, devotaque in Majestatem Suam mente et voluntate nostra, istas igitur vobis scribendas duximus, ut breves ita efficacissimas, quibus volumus et requirimus, ut illico omni suppressa mora suprascriptum Martinum Moyse cum omnibus rebus et bonis per vos, vestrosque sibi ablatis liberetis. permittatisque incolumem et illesum sive ad Imperatoriam Majestatem reverti, sive quo maluerit se recipere, et post hac ab omni penitus novitate et perturbatione rerum Majestatis ejusdem vos abstinete, quod si vos aliter facere presumpseritis et perexeritis inquiete vivere, scitote id nobis molestissimum fore, quemadmodum sepius vobis coram declarasse et declarari fecisse memininus.

Et ex nunc captum sit, quod viro Nobili Ser Joanni Aymo militi scribatur, et mittantur exempla literarum tam Imperatorie Majestatis ad nos, quam nostrarum ad predictum

Comitem Joannem cum mandato, ut sit cum Imperatoria Majestate, et illi ostendat exemplum predictarum literarum nostrarum, et insuper declaret optimam nostram mentem et dispositionem, et displicentiam sumptam ex operibus predicti Comitis Joannis contra predictam Imperatoriam Celsitudinem.

Et etiam Imperatorie Sublimitati scribatur in forma consimili.

\+ 113 — 1 — 2.

(Velenczei államkönyv 169. l.)

136.

1470. A velenczei államtanács válasza Emmo János császári követéhez, melyben a császárt ismételve a török elleni készülésre buzdítatni kívánja, és a Vegliai gróf viselete ellen magát mentegeti.

MCCCCLXX. die XXIII. Decembris.

Ser Joanni Aymo militi, Oratori nostro apud Imp. Majestatem.

Sapientes Consilij
» t. f.
» Ordinum

Copiosas literas vestras accepimus ex Neustot, declarantes licentiam per vos sumptam ab Regia Majestate Hungarie et omnes secum habitos sermones et quecunque alia digna nostra noticia ad nos scripsistis, alteras etiam vestras ex Graz idem tabellarius nobis reddidit non minus uberes et distinctas de vestro cum Imperatoria Majestate congressu et de reliquis omnibus cognitu nobis admodum gratis; et vestram prudentiam et fidelitatem merito laudamus. Et quomodo negotia nobis ponderosa et digna, quibus aures et spiritus adhibentur, visa sunt, in Curiam scripsimus ad nostros Oratores, omniaque declaravimus communicanda per eos cum Beatitudine Summi Pontificis, a quo tanquam a fidei, religionisque nostre capite et principe manere remedia debent, quibus omnes secum salvi esse possimus. Vos autem nostro nomine gratias agite Imperatorie Celsitudini pro pio, sancto, et magnanimo ejus proposito et voluntate et inceptam practicam con-

tinuate et in dies magis accendite et inflammate Cesaream Majestatem ad validas faciendas provisiones pro sua, reliquorumque christianorum principum salute, ad quorum eversionem et extinctionem immanissimus hostis, ut de orientali fecit imperio, et de multis amplis et oppulentis christianorum Regnis toto, ut ajunt, incumbit pectore, omni studio, viribus et efficacia aspirat et anhelat; suadete preterea et instate, ut ipsa Imperatoria Cels. scribat et efficaciter memoret et invitet Beatitudinem Summi Pontificis ad agrediendum simul cum Majestate Sua, hoc religiosum negotium, quam speramus, non esse recusaturam, quantum ad ejus officium, et debitum pertinet, suadente presertim, et ad id illam requirente Majestate Imperatoria predicta.

De Comite Joanne de Vegla, molestiores nobis esse non possent, modi per eum servati contra Cesaream Majestatem et subditos suos et receptis Imperatorijs literis super captivationem illius subditi et Castellani sui, subito eidem Comiti scripsimus sicut per introclusum exemplum videbitis et etc.

\+ 152 — 0 — 0.

(Velenczei álamkönyv 170 l.)

137.

1470. A velenczei államtanács értesíti a magyar királyt az összes olasz hatalmak közt ujjitólag megkötött szövetségről, minek folytán Mátyás királyt is a török elleni támadásra ösztönzi.

MCCCCLXX. die XXX. Decembris.

Serenissimo Domino Regi Hungarie.

Sapientes Consilij Ut Regie Sublimitati quecunque accidant, ex nostris literis innotescant et ea presertim, que ad comoda rerum christianarum esse videntur, sicut enim nostram decet benivolentiam et amorem, eidem Regie Celsitudini declaramus Italicum fedus, inter omnes Italie potentatus tempore felicis recordationis Pape Nicolai initum autore nunc

capite et principe Summo Pontifice renovatum et redintegratum maximo omnium confederatorum consensu esse, quo non solum Italie diuturne quieti consultum potest existimari, sed ad propugnationem rerum christianarum et oppressionem communis omnium christianorum hostis, amplum etiam gradum factum esse. Cetera in diem Majestas Vestra intelliget, quam pro sua pietata et religione pro officio christiani Regis, pro propia salute, et incolumitate hortamur ad se excitandum et ad comparandas, intendendasque vires Regni sui, depulsionem imminentis exitij et servitutis, qua omnes premere christianos ferocissimus et inquietissimus hostis studet et anhelat.

\+ — 158 1 — 2

(Velenczei államkönyv 171. l,)

138.

1470. A velenczei államtanács római követeit utasítja, hogy a pápánál eszközöljék, miszerint ez a keresztyén fejedelmeket, különösen pedig a magyar királyt egy e végre küldött bibornokkövet által a török ellen viselendő támadó hadra felbuzditani igyekezzék.

Die XXX. Decembris 1470.

Oratoribus nostris in Romana Curia.

4 Sapientes Consilij
Ser Jacobus Maurocenus
Sapientes t. f.

. . . . Circa provisiones faciendas contra Turchum et omnium potentiarum collationem et ect. Cogitavimus jam pridem super hujusmodi negotio, et sicut duas habet principales partes, ita biffariam alias vobis distinxisse meminimus, et in utraque vobiscum comunicasse opinionem nostram declarandam a vobis Summo Pontifici, et ubi necessariam esset. Altera pars est generalis expeditionis et concursus unanimis tum Italie, tum reliquorum christianorum principum, et eorum presertim, qui possint et velint ad expeditionem concurrere; altera vero est, presentis propugnationis adversus imminentia pericula hoc anno. Et quoad primam partem mittendos ad principes Christianos Legatos apostolicos memoravimus et suasimus; et ut ad par-

ticulariora impresentiarum veniamus, videtur nobis magnam partem rerum bene gerendarum contra Turcum consistere in Regno et viribus Hungarorum, et sicut certificati ex bono loco sumus, videtur ille Serenissimus Dominus Rex cum toto Regno optime se ad movendum contra Turchos esse dispositus. Et proptera judicaremus illius Majestatem per Cardinalem quempiam Legatum de latere non solum in proposito confirmandam, sed etiam incendendam et inflamandam.

De Serenessimo Domino Rege Polonie dicimus illud idem videre nobis, ut per apostolicum Legatum ad sanctam expeditionem invitetur, et excitetur. De Serenissimo Imperatore et alijs principibus Alemanie misimus vobis superioribus diebus exemplum literarum viri Nobilis Joanis Aymo militis, Oratoris nostri, a quo alias etiam literas habuimus, super illa eadem materia, quarum similiter exemplum vobis mittimus his insertum, ut omnia vobis nota sint, et comunicare cum Summo Pontifice possitis, fungique munere prudentissimorum legatorum ut consuevistis. Et omnia servata modestia et decore hortemini et suadete Sanctitati predicte, ad conveniedum alicubi cum Imperatoria Majestate et ad convocandum illuc christianos potentatus, ut urgente presentia duorum supremorum Capitum et principum orbis, faciliores omnes ad sanctam expeditionem se prestent. Et ect.

-|- 148 — 16 — 6

(Velenczei államkönyv. 171. l.)

139.

1470. A velenczei államtanács válasza Emmo János császári követéhez az olasz liga tárgyában, melynek folytán a császár is a török elleni erélyes készülésre buzdítandó, ugyan e követ által hasonló tárgyú levél a magyar királyhoz is elküldendö vala.

MCCCCLXX. die XXX. Decembris.

Ser Joanni Aymo militi, Oratori nostro apud Serenissi-

Sapientes Consilij et mum Dominum Imperatorem.

Sapientes t. f. Obsignatis litteris presentibus alligatis, alias vestras accepimus diei XIIII. instantis, et

sermones iterum inter Imperatoriam Sublimitatem, Illustrissimum Dominum Marchionem Brandenburgensem, et illos Oratores, vosque super negotio christiano intelleximus et conclusionem tandem factam, que omnia nobis admodum placuere, et ea in Curia ad nostros Oratores scripsimus comunicanda cum Summo Pontifice. Vos instate, ut Imperatoria Sublimitas non tantum literis, sed Legatis etiam cum Summo Pontifice agere et procurare dignetur, ut ad effectum optimarum cogitationum Imperatorie Celsitudinis Sue deveniantur.

Et ut omnia, que accidunt, vobis nota sint, possitisque nostro nomine Imperatorie Majestati declarare, scitote renovatum et instauratum fuisse die XXI. hujus per benignitatem Dei auctore et capite Summo Pontifice vetus Italie fedus initum alias inter omnes Italie potentatus tempore pontificatus felicis recordationis Pape Nicolai et etc. Et nihil potuisset accidere judicio nostro conformius, sive accomodatius cogitationibus Imperatorie Celsitudinis, que Summum Pontificem et omnem Italiam unitam secum habere poterit ad prosecutionem concepte sancte expeditionis et impresie. Iccirco ad maturandum principum conventum et ad omnium concursum, conspirationisque contra communem hostem Imperatoriam Sublimitatem Suam hortemini et solicitate.

Alligatas autem literas ad Serenissimum Dominum Regem Hungarie, quibus renovationem federis antedicti, Majestati Sue declaramus, mittite per proprium quempiam nuntium, qui responsionem reportet.

+ 166 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv 173. l.)

140.

1470. Bullato Kristóf követi jelentése a milánói herczeghez a Frigyes császár, Mátyás király és velenczei köztársaság közti viszonyokról.

Ill-mo Exc-mo Signore mio. Della venuta de Messer Zioanne Eimo Ambassadore della Signoria di Venezia e con luj uno Secretario qua in queste parte ne scrisse fin la estate passata da Graz a V. Excellentia. Dopoi continuamente sono stati de qua, esso Messer Zoanne in Ungheria e lo dicto Secretario qua o presso la Imperiale Maesta, con la quale prima hanno instato Liga col Papa, e loro richiesta la investitura de quello Ducato, o saltem de Brescia, Bergamo et Crema incitando la prefata Maesta se pur non volesse fare questo advenire sulla impresa de acquistari lej lo dicto Ducato, del quale ne caveria grandissima summa di dinari et etc. et che essendo fatato Federico III. deverebbe essere Signore de Milauo, se poteva sperare grandamente la vittoria, per la quale loro dominio gli permetteria exponere sino al thexoro del Sancto Marco; deinde Sua Maesta volesse confortare lo Re d'Ungheria a togliere per loro Veniziani una bona impresa contro lo Turco. Sua Maesta rispose, che sul facto della Ligha, gli pensaria al facto de Milano et quelle altre cose, che loro li dovessino rendere le sue castelle della jurisdictione de Trieste e poi le consulteria, perche le sono molto grandi, al altra parte Sua Maesta disse, volesse fare e scrisse allo dicto Re d'Ungheria, solum confortarlo tolesse l'impresa delli Turchi, siche dopo in qua, che sono incirca 6 mesi, la Signoria non ha mai resposto, ne la Maesta prefata ha facto altro con loro. Extimandose, che de certo non debbi fare Liga alcuna. e per la venuta mia qua, lo dicto Segretario ha de novo replicato le supradicte cose in altra volta, excepto, che una de questa estate, in qua gli ha mai parlato, al quale prefatta Maesta ha dicto, che quanto alle castelle sue accetta el tacere per resposta, e como li daranno Milano, se non gli vogliono restituire el suo, deinde domandando licentia per ritornare a

Venetia; ma che la Maesta Sua lo adrizzasse per lettere, como siqche habia comandamento non portirse senza lettere della Signoria. Sua Maesta disse, che non gli voleva dare lettera, che se ne andasse al piacere suo. Quello altro, che e in Ungheria, dopoj la prima Ambassiada lo Re l'ha sempre facto stare a una sua cita, che si chiama Presburgo, e sono 3 mesi, che mai non li ha parlato, ma lo dicto Re, gli ha facto richiedere certo paese, che dice esser suo e che confina verso l'Istria, deinde li dinari promessi per alcune imprese facte contro li Turhi, che maj non hanno pagati, e appertamente lo tracta a questo modo, maxime intendendo luj, la accordo strinzerse tra esso Re e lo Serenissimo Imperatore, ha facto un ammirabil puncta per andare del prefato Re; el quale non ha voluto, dicendo, chel se ne puo expectare e venire quando luj qua, unde gli dara audienzia, per le quali cose se ne stanno de malissima voglia, como io quasi omini di intendo, per haverli presso l'uno e l'altro gente, che tutto me referiscono, Esso Don Zoanne dopo la venuta mia ha scritto a Messer Federico, el quale me ha mostrato le lettere, como assai gli piace la venuta dal messo del Conte Galeazo perche sara uno dare de speroni a fianchi alla Sua Signoria de Venezia; de fare la volunta della Maesta Imperiale, e che quello amico lo volesse avisare della vera casone, perche fosse qua luj, mostro la lettera alla prefata Maesta dicendo quello, dovesse responderli. La Maesta li commisse le formali parole, scrivergli, che Christoforo non se fida de te, perche sicte contrario ai Veniziani. Datum Vienne die XXVII. Januarj 1470.

Christoforo de Bollato.

A Duca di Milano.

(Milánói államltár).

141.

1470. A velenczei államtanács Emmo János császári követének megengedi a hazatérést, utasítván, hogy eladdig is a császárt a török elleni hadjáratra buzdítsa.

MCCCCLXX. die XXVIII. Januarij.

Ser Joanni Aymo, militi, oratori nostro apud Majestatem Imperatoriam.

Sapientes Consilij et Sapientes t. f.

Existimantes jam tandem diuturnam moram vestram istic, presertim ob res quas ultimis vestris literis scribitis et memoratis, non esse necessariam, et satisfacere volentes desiderio vestro remeandi in patriam, sic exigentibus privatis vestris negotijs, incomodum patientibus per absentiam vestram deliberavimus et ita cum nostro Consilio Rogatorum vobis mandamus et concedimus, quod in bona gratia repatriare possitis, sumpta bona et grata licentia a Majestate Cesarea, cui vobis opportunis et accomodatis confirmabitis pristinam et consuetam nostram observantiam et affectionem erga illam, edificando magis atque magis Suam Serenitatem in optimo et christianissimo suo proposito ac persuadendo cum omnibus illis verbis et rationibus, quas vobis scripsimus per ultimas nostras, et alijs, que prudentie vestre succurrent, provisiones celeres et magnanimas faciendas pro salute rerum christianarum, maxime, quod undique resonat Turcum deterrimum fidei nostre hostem magna moliri et parare terra et mari, Informatusque probe de omnibus ad presentiam nostram venire destinabitis.

\+ 128 — 23 — 3.

(Velenczei államkönyv 179.)

142.

1470. Bullato Kristóf követségi jelentése a milánói herczeghez a magyar királynak csehországi hadjáratáról és ennek folytán tervelt békealkudozásokról.

Ill-mo et Exc-mo Signore mio. Poiche lo Re de Bohemia viste la Imperiale Maesta refredarse nella pratica con esso contro lo Re d'Ungheria, de subito coaduna tutte quelle gente, chel pote, per viderse tempo idoneo per le differentie tra essa Maesta et lo dicto Re et ha in questo demezzo recuperato sette o octo castelle, che se erano rebellate in Bohemia e datose alo prefato Re d'Ungheria, e omne di non cessa de usare grandissime crudeltate verso quelli, se gli sono rebellati.

Qua e lo Reverendissimo Monsignore Ferrarese, che me ha dicto, havendolo visitato essere affectionatissimo alla Vestra Signoria, el quale prosegue la impresa contra esso Boemo, e concluse le cose d'Ungheria se ne andera alle terre del misserio, onde se fara una dieta e congregatione di quelli Signori per exhortarli e indurli contra esso Re de Bohemia con la auctorita del Sancto Pedra et del Serenissimo Imperatore. E forse chel mettera uno subsidio se vorra esser pagato, perche la impresa fu tolta senza loro consentimento e dicono sel Papa vole fare guerra, che la faccia senza loro damno. Vero e, che Sua Sanctita ha mandato novamente qua ad esso Monsignore Legato 15 millia ducati per uno frate Gabriele de Padua o da Verona, che e dell' Ordine d'Observantia de Sancto Francesco, el quale e lo solecitatore de questa guerra, e che ha portato qua la nova della morte del Magnifico Petro de Cosma Medici, per la quale questi Veneziani, hanno facto voce, Fiorenza andare sotto e sopra e per consequente la liga Serenissima esser debilitata et etc. Siche qua se sta in expectatione de nove cose; manda etiamdio de presenti la prefata Sanctita uno messer Alexandro de Forlivo dallo Re de Polonia per disponerlo contra lo dicto Boemo. E cusi e qua l'ambassadore del dicto Re de Polonia, che prega la prefata

Maesta includi esso Re in questa reconcilliazione e intelligenzia de lo Re de Ungheria dubitando de lui, siche se tene suspeso ala venuta d'esso Re. Se dicto qua e perseverata la nova plusori di como circa 30 sive trenta millia Turchi erano noviter venuti in Ungheria, ma non e stato vero. De Francisco Ponzone mai non ho potuto intendere altro, excepto, che piu volte e praticato con questo Secretario della Signoria de Venezia, e che ad omni modo tornera de qua. Me raccomando devotissime alla Vostra Signoria. Datum Vienne XXVIIII Januarii 1470.

Christoforus de Bullato.

Al Duca di Milano.

(Milánói államltár.)

143.

1470. Bullato Kristóf követi jelentése a milánói herczeyhez, melyben a hübéri beiktatás (investitura) ügyében a császári udvarnál tett müködését leirván, ez ügyre, valamint a magyarcseh ügyekre vonatkozólag is elöterjeszti tapasztalatait.

Ill·mo et Exc-mo Signore mio. Accioche la Imperiale Maesta non havendo casone, ne argomento de potere penzare, che la Vostra Signoria non facesse de lei si non grandissima summa e reputatione, como lo fa et per perseverare sul proposito e la conclusione presa a Graz, che la V. Signoria gli voleva mandare ambassatori et etc. . . . . .

. . . . . .

Vero e, como continuamente ho visto Sua Maesta e sta la et e in grandissime occupatione supra lo tractato de lo Re d'Ungheria, e per lo Turcho; Panchirchier conli Ambassadori de li Regi de Polonia e Bohemia, e questi Signori qua de Austria; e credo, che le dicte cose de Ungheria siano per una parte casone de questa tardita, perche Sua Maesta sapia, como governarse nela dicta investitura, che non havendo loco l'acordo de dicto Ungaro, presto gli bisogneria e dinari et amici si per defendersi de luj; como per gli altri bisogni omne

di crescevano, maximamente essendo in grandissimo debito con soldati, quando l'accordo habj loco, como ala venuta de dicto Re se intendera chiaramente la impresa deli Turchi toto se remeteria a luj, deinde cessara la guerra de Panchircher, se renderanno le castelle, e tutte le altre cose stavano, como erano de prima, quanto ala guerra del Bohemio, dala cui pratica prefata Imperiale Maesta in tutto e destolta; siche per questa rasone se sforzara de extendere e tirare l'archo tanto, como patira la corda; in questo facto de V. S. hora novamente ho da bono loco inteso, como l'Imperatore da sej di in qua ha per una peremptoria richiesta ad questo Ganella Secretario dela Signoria de Venetia, che scriva de novo, se gli vogliono restituire le sue castelle, o no? et che gli risponda presto. Siche considerate queste doe rasone, per le quale dubito dicta risposta debij andare anche a qualche di, e per non tardare tanto a notificare le occorentie de qua, me parso remandare uno delli Cavallari con le presente e alligate lettere, che sono in tutto sese pregando la V. S. quando la dicta risposta se conducesse piu assai in lungo me commandi, quello habj a fare, benche spero, como omne di medicono li sopradicti sua Maesta debbi attendere a questo facto. Venuta la risposta de Venetiani e che in totum siuno conclusi le cose d'Ungheria. Interim me sforzare de cavarne qualche constrotto non partendome star da quelli termini ho tenuto in sollicitare dicta risposta, finche V. S. non me commandi altro. Datum Vienne die ultimi Januarij 1470.

Al Duca di Milano. Christoforus de Bollato.

(Milánói államltár.)

144.

1470. Bullato Kristóf követi jelentése a milánói herczeghez a császár és magyar király közti viszonyokról és alkudozásokról stb.

Ill-mo Exc-mo Signore mio. Scrisse questa estate passata da Graz a la V. Ill-ma Signoria dela dubieta e suspecto gran-

dissimo, che havea l'Imperiale Maesta de lo Serenissimo Re d'Ungheria, fosse stato casone de tutte queste novitate de Panchirchier, e che in effecto luj l'havesse facto movere e rumpere guerra ala prefata Maesta; ora al presente certifico Vostra Celsitudine, como za piu di passati, essa Maesta ne resta certissima et chiarissima e dubitando de peggio, perche questi Ungari sempre volontieri hanno usurpato di questo paese; e che a questo proposito la mente e dispositione del prefato Re niente e ascosa alla prefata Maesta; imo, che sa, quanto spira all'imperio al presente, o dopo quella subito divene sula pratica con lo Re de Bohemia molto secretamente per fare quelle megliore, e piu apte conditioni de bona intelligenzia, che fare se potessero contro lo dicto Re d'Ungheria, et per le quali essa Maesta non ricevesse carico ne verun scandalo con la Sanctita del Papa con lo dicto Re d'Ungheria quali per instigatione et opera de prefata Maesta se sono mossi a fare quella guerra, che e sequita al dicto Re de Bohemia, sotto umbra e colore de farlo ubidiente a la prefata Santita. Sed aliud fuit in causa, che longo troppo saria a scriverlo; siche dicto Bohemo senza altra difficolta se offerse pensare e fare omne cosa, che fosse a destructione dello dicto Re d'Ungheria e in questo mo se misse su la pratica, che essendo luj in bona pace et intelligenzia con lo Re de Polonia, dal quale in questa guerra ha piu volte havuto grandissime proferte de succurerlo, ma che solo ne reportasse qualche titolo d'onore. Subito mando dicto Re de Bohemia a ricercare e suscitare le pratiche e proferte passate con dicto Polano egli proferse, che mandandoli luj tale numero de gente contro el Re d'Ungheria, che unite e accompagnate con le sue, reacquistare potesse la Moravia e la Slesia, due provincie bone, perdute questa estate; era contento, che il suo primogenito d'esso Polano se intitulasse Re de Bohemia, restando pero anche el titulo ad esso Re; et ultra cio che acquistandosi li dicti paesi, che li godesse finche ne havesse cavato certa summa di dinari, per la quale cosa dicto Re de Polonia pare, che tanto piu facilmente divenisse su le conclusione, quanto che a questa praticha gli intervenne lo consentimento e grande instantia della Imperiale Maesta, sicche essendosi in questi

termini et havendone lo Re d'Ungheria qualche notitia, pare, che za piu di mutasse o mutare simulasse proposito con la prefata Maesta, demonstrandosi qualche cosa piu trattabile, che non era da prima; unde fra pochi di tentata la pratica tra loro de bona reconciliazione, mando prefato Re a dire, chel voleva omnino esser suo buono fiolo, e venire da Sua Maesta con multe altre dolcissime parole per mittigarsela. Siche per loro Ambassadori se convenero de ritrovarse insieme fino a questo Sancto Michele passato, qua in questa cita de Vienna, e cosi lo dicto Re se ne venne qua presso a octo miglia de questa a Presburgo sua cita benissimo in puncto e con grande numero de gente per ritrovarse al tempo statuito, et anche li veneva prefata Maesta et era in procinto partirsi da Graz; ma una mattina sopravennero ale mure della cita quela gente sua, che se levarono dal campo de Fistenfeld, de le quale nell altra mia lettera de di 12. del presente scrivo piu difusamente, siche gli vietarono non potesse partire e ritrovarse qua in quello dicto di de Sancto Michele, per la quale cosa prefato Re poiche hebbe expectato sei di se sdegno e ritorno adietro, pur nondimeno non cessando pero Panchircher de perseverare nella guerra sua, che molto piu fece alterare e indignare la prefata Maesta, siche la praticha comincio, alquanto a rafredarse e se non fosse stato lo Rev. Vescovo de Ferrara Legato, che se e sforzato assai tenirla in piede, se crede, che in tutto saria cessata e mancata, benche esso Monsignore Legato da medesimo canto sij ne mediatore ne ¡participavole de loro particularitate, como e certissimo, siche perseverando par la prefata Maesta con lo dicto Re ad ritrovarse insieme se e conducta qua, parte per questa casone; ma che piu se crede per confirmarse meglio gli animi di questi cittadini, e lo prefato Re era di novo venuto a dicto Presburgo, e qua se expectava, facessero tutti doj questo natale insieme, ma e sopragionto un altro impazo, che XII millia Turchi de quelli sono nella Servia, se mettevano in puncto per intrare in Ungheria, perilche esso Re subito se levo et zunto a Buda, de li mando quella gente gli parse alle confine verso Belgrado, delli quali prefatto Re sempre ha maggiore dubieta in questi tempi, che in altri, perche se conge-

lano gli fiumi de quello paese, che sono la guardia loro tanto duramente, che se pono cavalcare, e passara per uno bono tempo della invernata. Ma non obstante questo, questo prefato Re d'Ungheria mando qua alla Imperiale Maesta una Ambasciata de 200 cavalli, della quale era capo lo Reverendissimo Archivescovo Strigoniense per tractare pur la dicta reconciliazione ed zunto qua de octo di inante Natale, stettero piu volte insieme, dimandando se del canto dello prefato Re dalla Imperiale Maesta cose assai, dele quali queste sono le importanti. Primo, l'integra sadisfazione de quella summa de dinari li promise Sua Maesta per la guerra del Boemo, che sono 80,000 ducati, deinde, che non si intituli piu Re d'Ungheria; egli restituisca quelle castelle sono del Regno d'Ungheria e che tenne la prefata Maesta; item chel perdoni a Panchircher e se acconciano le cose sue, perche venendo dicto Re, non se ne abbia a parlare per modo alcuno, ma che piu voleva due porte de questa citta in sua possanza mai non piu di 500 persone voleva condur seco, el resto della sua gente, se ne stesse de fora, le quali cose Signore mio sono tanto difficili, che non se li sa trovare mezzo como groppo, che non se sa discoglere, ne glie rimedio se possa pregare dicto Re, benche sij preso la conclusione qua de sotto, che non e ne chiara, ne onorevole per l'uno d'essi. Stando adunque sul tractato de queste cose, lo prefato Re scrisse ai sui Ambasciadori, chel non sapera quello facesseno tanto ritornare, che non volendo concedergli prefata Maesta, quello richiedevano, subito dovessero levarse, siche fecero in tre di, due grande instanzie de partirse alterati e sdegnati, ma la prefata Maesta gli fece soprastare et tandem devenero in conclusione. De questo effecto, se la piacia allo dicto Re, che prima lui se ne venesse da prefata Maesta, la quale li faceva e prometteva tutta et omne securezza per luj e quella gente vorra conducerre con esso, ma che la citta stii in quelli termini, che li e le chiavi delle porte in mani de prefata Maesta. Deinde che tutti gli articoli se dimandano d'ambe le parte se commetteno ai loro consegli, che ne levano e togliano omne difficolta, perche ne vengano a boni termini di reconcilliazione con questo, che non se li razona de Panchircher, il quale

articolo fu durissimo d'obtenire della prefata Maesta, la qnale fino a questo di ha exspectate, o la venuta del prefato Re, o lettere che non voglia venire, et perconsequente non acceptare essa conclusione, e non e che la non intenda lo prefato Re havere poco, o niuno desiderio de accordarse mio stima, e dubita se sforzi prorogare, dilatare tempo con questa via, perche possi ricercare qualche pace col Re de Bohemia, sebbene non potesse faro altro, che levare o sturbare alcunamente la praticha de prefata Maesta col dicto Boemo. Datum Vienne die XXI. Januarii 1470.

Christoforus de Bullato.

Al Duca di Milano.

(Milánói államltár.)

145.

1470. A velenczei államtanács Emmo János császári követének a hazatérhetésre adott engedélyt visszavonja, egyszersmind a veglai grófnak ügyét bevégzettnek mondja, végül utasítja, hogy a regensburgi dietán a köztársaság nevében részt vegyen

MCCCCLXX. die ultimo Januarij.

Ser Joannni Aymo, militi, Oratori nostro upud Majestatem Imp.

Sapientes Consilij
Ser Gabriel Lauredanus
Sapiens t. f.

Scripsimus pridie vobis et licentiam concessimus repatriandi. Postea reddite sunt nobis litere vestre diei XXI. instantis, quibus intercetera nobis replicastis et iterum declarastis et confirmastis optimam Imperatorie Majestatis dispositionem ad Dietam Ratisponensem, et ad provisiones necessario contra Turcum faciendas, unde considerata termini brevitate et lapsu temporis cum incredibili celeritate, in quo nobis difficile esset mittere alterum Oratorem nostrum; et considerata prudentia, practica et experientia vestra in his negotijs, deliberavimus licentiam Vobis repatriandi concessam revocare, et non dubitamus vos

nostrorum comodorum rationem Vestris commodis leto animo perlaturam, propterea volumus et vobis mandamus, quod si ad presentium receptionem non recessissetis, non recedatis, et si forte jam recessissetis, redire ad Imperatoriam Sublimitatem debeatis, et in utroque casu Imperatorie Celsitudini Sue dicite, jucundissime intellexisse nos facilitatem et benignitatem Majestatis Sue circa materiam illorum duorum castellorum et cetera alia in prima parte vestrarum literarum contenta, que in nihilo diversa sunt ab nostra expectatione, et propterea Imperatorie Sublimitati Sue cum verbis accomodatis gratias agite.

De Comite Joanne de Veglia, postquam ad vos scripsimus, occursum est, quod gentes Imperatorie Sublimitatis Sue venerunt ad oppugnationem illorum trium castellorum, que idem Comes in terra firma possidebat subreptum Imperatorie Celsitudinis Sue, quibus gentibus nullum per nostros sic nobis jubentibus offendiculum injectum est, quin Imperatoria exequerentur mandata, et sic execute sunt, et castella predicta partim vi, partim dedicione recuperavere, finiteque sunt discordie ille, et sicut hac hora per literas Potestatis et Capitanei nostri Justinopolis intelleximus, gentes Imperatorie ad propria rediere et ect.

Super Dieta Ratispone non potuissemus quicquam audire, quod nobis gratius, acceptiusve fuisset, aut rebus christianis accomodatius, confirmare atque inflamare, nitemini Imperatoriam Sublimitatem Suam in sancto et necessario proposito suo, et solicitate, ut omnes ad illam principes imitentur, et ante alios Summum Pontificem ad mittendum quempiam dignum Legatum, ad quem per nostros Oratores antecedentium literarum vestrarum et istarum, quas postremo scripsistis, exempla misimus ostendenda, hortantes nos quoque et inducere nitentes Sanctitatem predictam ad mittendum et providendum, et in diem nobis scribite, et omnem successum declarate et expectate mandatum; intentionis enim nostre est, ut vos in dicta Dieta et Conventu reperiamini nomine nostri Dominij.

\+ 156 — 4 — 2.

(Velenczei államkönyv 179. l.)

146.

1471. Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből kivonat a magyar ügyekre vonatkozólag.

Illustrissimo Signor. Gia per altre due mie ho advisato Vestre Excellentie de lo occurenti, de qua e non scripsi altramente, de la novella de Pionbino stb. . . . . .

La Signoria pur atende ad armar galie, licet non con quella celerita, si doveria fin hora, ne ano mandato via octo et cinque, ne ano for de l'arsenata et quatro nave sona fora di casteli mal trovano zurma ne gent daremo et pare, che questa Signoria habia persso l'anno digando, che sil turcho viene fora como fece l'amo passato, lo re metano per persso et Candia et quanto ano in Levante, bene si dice, che lo Imperatore, lo Re de Ungaria et de Polana devano far una dicta, ma pocho si li crede, io non ho altro che scivere, ne che fare, si non de le cose del turcho a Vestra Excellentia me ricomando.

Pretera Illustrissimo Signore Vestra Excellentia gia duy anni passati me diede uno Canonicato per uno mie nepote . . . . mi ricomando. Venetia XXVIIII. Martii 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Exc. D. D. Galeaz Marie Sforcie Vice Comiti Duci Mediolani.

(Milánói államltár.)

147.

1471. Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből kivonat a török hadi mozgalmakra vonatkozólag.

Illustrissimo Signor. Eri hebe una de Vestra Celsitudine data a Petrasancta ali XXV. del passato, per la qual

resto advisato de la tornata de essa Vestra Signoria per Zenoa et inteso quanto per uno postcripta Vestra Excellentia me scrive, dice, che per mie altre due Vestra Excellentia he sta advisata de la nova liga tra la Regia Majesta et la Signoria et de la continentia et publicatione, de quella la cuy publicatione sta ad verbum, como lo scripta con sit, che per mezanita del Papa sij sta contracto liga universale in Italia et sij per le pottentie italice acceptata a fine de poter propulsare la guerra, fa lo imanissimo turcho, he piazuto ala Regia Majesta et ala Signoria contrahere nova intelligentia e liga a defensione de comuni stati, de si et loro coligati et ricomandati cusi in Italia, como for de Italia contro lo Turcho, lassando lo locho a caduna altra Pottentia de intrar dicta liga etc. Questa he in summa tuta la continentia, la qual non manday per la mia prima si distinctamente, perche me credea sicuramente, che la Majesta del Re non havese conclusa tal facenda de tanta importantia senza partipatione de Vestra Celsitudine, tamen la manday poy per le mie seconde littere ora faro de intendere piu ultra, si li sera cosa alcuna l'atente, bene ricordo a Vestra Signoria quello, che piu volte motu proprio me ha dicto, che il spender duecento ho trecento ducati l'anno in retener li amici, he bona spesa nondimeno, non dicho questo si non per ricordo io quanto le mie forze si extendarano, non li mancharo de solicitudine et fatticha.

Questa matina essendo stb. . . . .

Al facto del Turcho ogi terzo di veno uno gripo da Modono, dove la Signoria he advisata, come sono usate del strecto de Romania galie LXVIII. et fuste LXXX. de turchi, quale erano a Metalino et la prefata Signoria dubita de le loro galie de Beruti, de quelle de Alexandria non anno tanto dubio, perche credano al die de ogi gia siano ho in Candia, ho in locho sicuro, la provisione, che de presente fa la Signoria per riparo de queste galie turcheschi, ano mandato via le quatro nave, erano for da li casteli, et tuta via vano armando galie, ma fin hora in tuto questo anno non hano mandato si non octo et vano si lenti, perche non sano che fare da uno canto, sperano pur de pace con lo turcho et la grande voglia non li lassa conoscere, chel li deleza, dal altro canto conosceno non

poter far riparo si facto, che possano star de pari con l'armata del turcho, quando lo uscise si potente, como il po fare et como si dice, et per questo perdano la speranza de le lor terre de Levante, questo he quanto si ha del turcho, nondimeno queste cose del turcho per essere lontane, rare volte divinano essere vere. stb.

A Vestra Illustrissima Signoria semper mi racomando. Venetia die IIII. Apriliis 1471.

E. V. Ill. Ex. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo etc. . . . . D. Galeaz Marie Sfortie Vice Comiti, Duci Mediolani.

(Milánói államltár).

148.

1471. Kivonat Gerardus de Collis velenczei követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a lengyel cseh ügyekre vonatkozólag.

Illustrissimo Signor. Per Batista Belitri cavalaro ho receuto una de Vestre Celsitudine de IIII. de questo datum a Sale insiema con una copia scripta a D. Johanne Andrea a Napoli et inteso il tuto rispondendo, stb. . . . . .

De novo non lie altra cosa salvo, che questo Ambasadore del Re de Polana hano novella, como il Re de Boemia he morto et sono advisati, che lo Imperatore ha prolongato la dieta, che cusi como era designata, lo die de sancto Zorzo, la prolongata fin ala tornata da Roma de questi Ambassatori et sperano, che la morte de esse Re debia nedum tor via quella heresia de Boemi, ma etiam essere caxone de unire tute quelle Potentie contro turchi.

Lo Papa ho comandato al Patriarcha stb. . . . . Altro non lie de novo a Vestra Illustrissima Signoria mi ricomando. Venetia die XI. Aprilis 1471.

E. V. Ill. Ex. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti Duci Mediolani.

(Milánói államltár.)

149.

1471. Bolognai Miklós követi jelentése a cseh-magyar ügyekről.

Datum 12. April 1471. hore 12.

Doppo quanto ho scritto perle mie di questo di habiamo lettere da Venetia da 1-o de questo. Scrive esser zonti li Ambassatori del Re de Pollonia, hanno exposto ala Signoria, voglia operare presto ala Sanctita del nostro Signore, de la quale anche hano ad andare, che si degni rinovare le impresa contra el Re di Boemia, cum cio sia cosa, che el detto Re di Boemia ha instituito el fiolo depso Re de Polonia in successore suo del Reame, acio che habilmente et con meliore ajuto si possa attendere ala expeditione contra el Turco. Et incontinente sono venute lettere de Ungaria. che affirmano el detto Re de Boemia esser morto, delche succederano assay inconvenienti, perche el Re d'Ungaria. el quale el Papa havea data l'imprexa contra el Re de Boemia et intitulato de epso Reame et anche investito lo vorra. El Re de Polonia per la institutione predetta ditta del fiolo, anche lo vorra. Et questa disceptatione, che non sara picola. venira tutta a distorbo del imprexa contra el Turco, et per consequente in recente disfavore dei Venetiani, et tenessi, che a questa Dieta del Imperatore si debia fare pocho fatto pur lo Magnifico Messer Polo Morexino ellecto Ambassador a quello loco andato via.

Sono etiam venuti Ambassadori del Re Costanzo de Zorzama ala Signoria, hanno exposto el detto Re per haver bona confederatione de Uson Cassan parentato, sara a questo novo tempo in campo contra el Turco con Cavalli 30,000. Ultra quelli li mettera Uxon predicto, che dicono sara grandissimo numero. Se gli effetti seguirano, sara una gran facenda. Datum di 12. Aprilis 1471 hora 12.

Venetie Nicolaus Bononiensis

(Milánói államltár.)

150.

1471. Kivonat Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez Velenczéből irt követi jelentéséből a magyar-cseh-török ügyekre vonatkozólag.

Illustrissimo Signor. Ho receuto una de Vestra Excellentia de XV. per la quale resto advisato, quanto ho da fare circha la facenda del navilio Cremonese stb. . . . . .

De Ungaria non he altro de novo divulgasi che per la morte del Re de Boemia; lo Re de Ungaria he facto piu gagliardo in voler sequir la impresa contro lo regno de Boemia, ma che lo Imperatore e lo Re de Polana voglino adiutar li figloli del prefato condam Re de Boemia; pero che niuno de loro voria, chel Re de Ungaria lor vicino fuse si pottente. Del turcho non lie cosa alcuna, salvo che li Oratori Veneciani andavano da esso turcho, sono anchor in Candia et questo he, perche havendo lor domandato salvo conducto per duy oratori, lo Signor turcho non gli la mandato, si non per uno et dubitando essere captati, lano mandato a rifare, et lo aspectano, tamen io sono sempre stato de parere et de novo sono, chel turcho non debia questo anno uscir con grande armata, salvo si la Signoria non lo provocase et quelle demostratione, chel fa de armare, fa per inpagurare la brigata, ma va da lepore a conigli.

Per le piaze, si dice, che lo Ducha di Modena non bene contento de le dignita Imperiale ha voluto adzonzere la papale et he facto duplex Dux de Modena et de Ferara, si lo havese lo privilegio de Bologna, il si faria Re.

Le novelle de Franza stb. . . . . ala qual sempre mi ricomando Venetia die XXII. Aprilis 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi ac Exc. D. C. Galeaz Marie Sfortie Vice Comiti, Duci Mediolani.

(Milánói államltár.)

151.

1471. Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből kivonat a magyar-török ügyekre vonatkozólag.

Illustrissimo Signor! Ho receuto una de Vestra Excellentia de XX. qual me admonise a far la risposta de una datum ali VIII. continente la scusa de Piumbino, item la voglia ha Vestre Celsitudine de bene vicinare con questa Signoria stb. . . . .

Questa Signoria, como per un altra ho scripto, ha intermesso de non armar con quella caldeza, haveano principiato e questo, perche intendano da Levante, chel Turcho non fa aparechio da mare, et si altro non in nova starano su la spesa de XXX. fine in XXXVI. galie et VI. nave, dove haveano ordinato armar LX. galie et XII. nave, ma bene si dice, chel Turcho fa grande hoste per terra et dicesi, chel viene ala volta de Uugaria et da Belgrado.

De Ungaria non glie altro, lo Imperatore ha prolongata la dieta fine a sancto Johanne, lo Orator del Re de Polana in siema con quello de Usom Cassam sono iti al Papa per scaldarlo ala inpresa contro lo turcho et sono stati bene instructi da questa Signoria, de quanto ano exponere al Papa in persuaderlo ala inpresa, la Signoria ha ordinato et facto uno ambassadore a Usom Cassam uno, da cha contarino, qual ha aceptato.

Si Vestre Celsitudine vole intendere le novelle de piaza. questa matina he facto voce, che quatro galie del Re Ferando versso Rodi hano piglato VIII. fuste de turchi, ma non si li da fede, perche lo Re non debe haver galie in quelle aque. altro non lie de novo digno de adviso, a Vestra Celsitudine sempre mi ricomando. Venetia die XXVI. Aprilis, 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor
Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci Mediolani.

(Milánói államltár.)

152.

1471. Kivonat Gerardus de Collis követi jelentéséből a velenczei-török ügyre vonatkozólag.

Illustrissimo Signor. Ali die passati scripsi a Vostra Celsitudine, in che termine staveno le cose di mercatanti Milanesi con questa Signoria, qual era contenta levarli quella angaria de una percento posta l'anno passato, stb. . . . . .

De Levante non lie nova alcuna, salvo che la Signoria ha meza certeza, chel Turcho per questo anno non uscira da mare et pero ano alontato lo armar, loro ne armerano in questo anno piu, cha XLV. galie bene, che lor dichano de piu, et quatro nave, ne anchor la prefato Signoria si curera molestar esso Turcho altramente per non lo provocar, como fecero l'anno passato, li lor Orator sono andati dal Turcho per la pace et si aspecta per tuto questa mese sentir, como haverano facto. Cadauno spera et brama pace, le galie da Beruti questa matina sono intrate in Venetia. Altro non lie digno de adviso; ad V-a Ill-a Sig-ia semper mi ricomando. Venetia III. May 1471.

E. V. Ill. Ex. fidelissimus servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci Mediolani.

(Milánói államltár.)

153.

1471. Kivonat Gerardus de Collis követ jelentéséből a milánói herczeghez, a mennyiben magyarországot illető ügyeket érint.

Illustrissimo Signor. Ho receuto due de Vestra Celsitudine, una contiene la risposta ha facto li Rectori de Bresa, stb. . . . .

Da li soy Oratori del Turcho non ano poy novella alcuna, ben si dice, che in Bosna sono radunati circha XI. mille turchi, quali aspectano, che le fiumare si abasano per corero in Lobiana et Istria. Dicesi preterea, che lo Re de Ungaria con grande posanza ho andato versso Boemia per piglar quello stato et che lo Re de Polana da uno canto et lo Ducha de Saxonia da l'altro voglino defendere contro esso Re de Ungaria, et lo Imperator, qual he in mezo sta ad veder la festa, et ha prolongata la dieta fin a sancto Johanne, ma si crede non li andara alcun, questo he quanto al presente glie de novo, a Vestra Celsitudine continue me ricomando. Venetia die XXVII. May 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci Mediolani.

(Milánói államltár).

154.

1471. Kivonat Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez tett jelentéséből bécsi, boszniai, és dalmacziai ügyekre vonatkozólag

Illustrissimo Signor. Essendo io dopo son a Venetia quasi tuto lo tempo stato in mane de medici, ma da octo zorni, in qua piu gravato me sono pur venuti alcuni mey amici ad visitare, con uno di quelli ho conferito de molte cose et primo dice stb. . . . .

Item ano adviso, che lo Imperatore secondo pretextu de una dieta particular ha facto tagliar la testa a Panichier et duy altri Baroni et alcuni altri gentilhomini de Viena, ne si trova, che poy he Imperatore habij facto acto si magnanimo ne de tanta inportanza.

Isabeg Capitanio del Turcho in Bosna questi zorni he corso a Spalatro, Sebinicho et Zara et piglato piu de III mille anime secondo date de questa Signoria et quante bes-

tiame a trovato in quello paese, che molto ha stremito la brigata cogitando, che questo non he bon signo de pace, altra nova non glie digna de adviso stb. . . . .

Venetia die XIII. Maij 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

(Milánói államltár.)

155.

1471. Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a török velenczei ügyekre vonatkozó kivonat.

Illustrissimo Signor. Eri zonsi uno gripo de Levante, qual portoy non tropo bone novelle, quele non sono pero anchor publicate, ma io per indireta via ho hauto modo intenderle, li turchi ano stracorsso tuta l'Albania et ano amazato la major parte de la gented'arme, havea la Signoria in Scuteri, Croya, Alexio et Durazo, ano questo tute le ville de quello paese robato, molte miglia de anime et bestiame in modo, che questa Signoria sta in grande afano, et ano mandato per molti capi di soy conducteri per mandarne de la alcuni, et pezo li fa, che omni anno turchi robano anime in Albania et Schiavonia in modo, che infra pochi anni la prefata Signoria non trovera gente ne zurma de armar galie.

Preterea ano novella da li soy Oratori del Turcho, che erano azonti ad Adrianopoli et licet loro divulgano, che li sia facto molti honori per lo Signoria Turcho, tamen io da bon canto et da che lo Turcho ha mandato a dire, chi lo sa, intendo il contrario, che restano in Andrionopoli et che non vole vegnano da luy in Constantinopoli, ma intende mandar ad intendere, quanto ano in mandatis et li fa star serati in modo, che niuno li po parlare. Item si dice, chel figlolo del Turcho lo maiore ha in totum destructo lo Carimam et manda gente in Soria in adiuto de Sansver, qual fa guerra con lo Soldano. Et per questo rispecto incomenza ad intendere questa Signoria, che lo Turcho li tiene in praticha de pace, dequa per finere quel-

le cose, da la poy non fara pace, ne tregua in summa questa Signoria si ritrova in grande travagli, ali quelli non sano reparari. Venetia die ultimo May 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo Principi stb. . . . . Duci di Milano.

(Milánói államltár.)

156.

1471. Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez írt jelentéséből a török mozgalmakra vonatkozó kivonat.

Illustrissimo Signor. Scripsi l'altro zorno a Vestre Celsitudine, como dopoy la venuta de questi Oratori da Roma stb. . . . .

Di fati del turcho adviso Vostre Excellentie, che la Signoria sta in grande dubio et pagura, pero che ano adviso, che per terra sono grossi in Dalmatia et Albania et dubitano, non vadino a campo a Scuteri, ho a Spalatro, item ano adviso da Napoli de Romania, chel turcho aparechia grande armata, ma non sano, sil voglia venir de qua ho andar in mare maior, non vidi may Signoria pezo advisata di progressi, ne consigli di soy inimici, che he questa. Et sono talmente invagiti et spaventati, che si lo turcho pigla la volte de qua, loro ano messo et Candia e tuto Levante per spozato, ano ben deliberato mandar in Candia fanti II mille, ma ala tardita, chio vedo, sil turcho viene fora sera prima persa Candia, che li fanti siano inbarchati, Dio faci lo meglio per li Christiani. A Vostra Ill-a Signoria continue me ricomando. Altro de novo non lie.

D. Zacharia Barbaro ha refutato l'andata dal Ducha de Ferara et ano ellecto D. Antonio Donato, qual anchor non ha aceptato. Venetia die VI. Junij 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci di Milano.

(Milánói államltár.)

157.

1471. Gerardus de Collisnak a milanói fejedelem velenczei követének jelentéséből kivonat a török hadi viszonyokra vonatkozólag.

Illustrissimo Signor. Eri me ritrovay a parlamento con lo Principe, essendo ala procesione del corpo de Christo, inter cetera me dixi, che li soy Oratori erano zonti ala porta del Turcho in Constantinopoli, con quelle done, cioe la matregna del turcho et ta sorela contesa de Cizli, che ambe due funo figle del Despoto de Servia, et per mezo de esse Done la Signoria sie mossa a mandar soy Oratori al turcho, et dixi, che ano bene adviso, chel Turcho feceva alcuna pocha armata per andar ad Trabisunda in mar major, ma che pur dubitaveno, chel non tenese soy Oratori in parole per far qualche altro, male pur presto, si ne vedera il fine ho de pace ho di guerra. Et che questa Signoria havea ad laudar lio li ha dato habundantia sanita stb. . . . .

Intro poy in raxonamento di turchi erano in Lobiana, et dice, che haveano littere, che turchi erano riterati adreto et lontanati da la terra de Lobiana cinque migla et partivano lo botino, ma che essendo venuto fora lo Capitanio de la terra in siema con quatro preti a parlamento, con li turchi haveano rimandato dentro lo, dicto Capitanio senza l'axione alcuna et li preti haveano tagliato a peze, perche si dubitava, chel Capitanio fuse d'acordio con turchi, maxime che uno figlolo de Panichier he sta quello glia conducti insiema con li forusiti de Triest, digando poy, che si li turchi piglasero questa volta de Frioli, un pochi anni seriano fin in Lombardia, et pero che Vostra Excelentia li havea etiam interesse, li risposi, che diceva lo vero, et che V. Excellentie lo faria, et como sapevano, non era gia manchato, ne manchava per Vostra Signoria, pero che da molti canti sono stati temptati et admoniti et loro may ano risposto cosa chiara, me dixi, che l'era vero et che pur haveano speranza, chel si fara alcun

bene, ma che par dubitano, che Vostra Excellentia sia tuto del Re de Franza et che sia obligato a far omni cosa, che lui vole, stb. . . . .

Venetia die XIIII. Junij 1471.

De la morte del Re de Cipri non he poy venuto altro, et pero si extima, non sia vera.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci di Milano.

(Milánói államltár).

158.

1471. Gerardns de Collisnak, a milánói herczeg követének jelentéséből kivonat a török ügyekről és a magyar király halának hiréről.

Illustrissimo Signor. Ali XXIII. de questo per uno messo aposta advisay Vostra Excellentia di movimenti de qua, como havendo sentito, questa Signoria lo caso et pericolo de morte havea lo Ill-mo Signor Ducha di Modena et havendo inteso li preparamenti facti per lo Signor Marche de Mantua et stb. . . . .

Al facto del Turcho so, che varie cose sono stato referite forse per altri a Vostra Excellentia, ma perche sono cose da piaza e busie senza fondamento, non me paro scriverle, cioe, chel turcho ha domandato Candia, Coran e Modon Corfu, e mile cose et paria verisimile, per che altre volte a Leonardo Boldu Orator de questa Signoria fece simile domanda. Ma io sto su lo adviso in piu lochi et non po venir novella certa, chio non sij advisato, et non parco laboribus nequis expetitis, cusi Dio me ne testimonio per conpir. la voglia de Vostra Celsitudine in summa lio questo, che ali XII. de marzo li Oratori si presentono ala porta, ne prima li andono per essere uno de lor infirmo et secondo scrivano sono abochati con esso Turcho, che dichano essere cosa insolita, pero che ad Oratori ynimici non da audientia, si non per

internuntione, tandem li domandato, chel vole Napoli de Romania et Lepanto terra presso Patras in la Morea et alcune ysole del Arcipelago, maxime Sealimini, et che loro l'iano risposto, non haver tal mandato, ma piu presto de domandarli del suo, cioe Negroponte, et che volendosi loro Oratori partire quelle done, per cuy conforto sono andati, li dixero, che lor voleano aconzar questa facenda, e cusi sono restati, altri dichano, che luy quando intese, che li domandaveno Negroponte, subito li fece comandamento, che in fra hore XXIIII. havevano spazato Constantinopoli et paretendo gia loro li mando afarli restare, et sono anchor sopra dicte pratiche, ma questa ultima parte he mal verisimile, perche il ridomandarli non seria honorevole, a tanto fasto, ne tanta superbia, como ha lo Turcho, sperasi, che si la Signoria vora riconoscere queste terre de la Morea dal Turcho et per quelle darli uno censso, che fara la pace pur questo, he uno divinare presto si sapera il fine de omni cosa, altro non glie del Turcho, de la morte del Re de Ungaria non he poy venuto altro, si extima, non sia vera, de Alamagna non lie altro, stb. . . . . me ricomando. Venetia die XXV. Junij 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci di Milano.

(Milánói államltár.)

159.

1471. Kivonat Gerardus de Collis velenczei követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a töröknek szlavoniai hadjáratáról.

Illustrissimo Signor. Credo Vostra Celsitudine havera per altra via inteso, como lo Ill-mo Ducha de Modena sta meglio et non ha voluto acceptare le gente, li mandava questa Signoria stb. . . . .

Del Turcho non lie altro, salvo, che pur persevera la novella, che uno Bassa suo he andato ala via de Belgrado, non

tanto per meterli campo, quanto per piantar uno castelo. longe uno miglio da Belgrado, su la ponta de un fiume, chiamato la Sava, dove il si canzonze con lo Danubio per poterlo meglio assidiare, da li soy Oratori de Constantinopoli, non lie cosa alcuna, ma ala zornata si aspecta uno gripo, questo dicho, perche per alcuni si divulgato, che ano facto la pace con esso Turcho, ma non he vero, chel si nabia, vera notitia. ma sono parole da piaza, dove si dichano piu bugie, cha in parte del mondo. Altro non lie de novo, a Vostra Celsitudine continue me ricomando. Venetia die ultimo Junij 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci di Milano.

(Milánói államltár.)

160.

1471. Gerardus de Collis követi tudósitása a milánói herczeghez a török által a velenczéseknek ajánlott béke pontokról.

Illustrissimo Signor. Questa matina ala improvisa he zonto una galia sutili et una fusta, in la qual he venuto uno Orator del Turcho; secondo sie divulgato per la cita et lano facto smentare a sancto Marcho, poy lano facto acompagnare a casa de uno gentilhomo, dove li farano honore et vederasi si poterano concludere questa pace, ho pero inteso per altra bona via, che lo venuto mandato de la matregna del Turcho con dechiarare le conditione de la pace, offerta da esso Turcho ali Oratori de la Signoria et persuadere ala Signoria, voglia acceptare questi capituli, quali si raxona essere, che la Signoria lassa al Turcho Napoli de Romania et Croya, era de Scanderbeg in Albania, et che per lo resto de terra firma et de le isole Candia, Corfu et Stalimini et certe altre isolete de lo Arcipelago, andro stimo etc. che la Signoria si paga de Caragio sine tributo ducati L mille l'anno, tuta

la dificulta he restrecta in questi duy capituli, che non sono pero de pocha extima pur li Oratori, ano risposto, non haver questa comissione de darli cosa alcuna, et ano piglato questo mezo de mandar qua costuy. La prefata Signoria ha tanto voglia de pace, che quando non li andase, si non dinari, che consentiriano al tuto. Il facto mo stara in poter e saper persuaderlo al turcho, non si sa como passarano le cose, io faro bene ultimum de Pottentia per intendere il tuto bastarame l'animo saperlo si Vostra Excellentia me adiuto, como altre volte me promisse, et quando questo mancha, non me confido bene, pur faro, quanto potero, a Vostre Celsitudine me ricomando. Venetia die III. Julij 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci di Milano.

(Milánói államltár.)

161.

1471. Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez intézett követi jelentéséből kivonat a török ügyekre vonatkozólag.

Illustrissimo Signor. Ali XVI. de questo ho receuto due de Vestra Celsitudine, una de XII. e l'atro de XIII. La prima contiene lo facto de la palifacata da Soncino stb. . . . .

Turcho pero che loro ano speranza et cusi ano scripto ala Maesta del Re, al qual aspectano risposta. Che lo Turcho anchor li habii domandato piu cose, tamen si redura a far pace, havendo Croia in Albania et Malvaxia con lo brazo de Mayna in la Morea et quando potesaro haver questo, non li guardariano senxo stando le cose, como stano. V. Celsitudine intende il tutto, et sapera che, fare ala qual semper mi ricomando.

Del Turcho non lie altro, lie bene lettere de Ragusi, che li presso sono radunati gran multitudine de Turchi, ma spesso fano questo poi si resolve in corraria, altro no lie digno de adviso. Venetia die XVIII. Julij 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci di Milano.

(Milánói állam ltár).

162.

1471. Gerardus de Collis követ jelentése a milánói herczeghez többek közt a magyar királynak a cseh korona iránti érdeklődéséről, és a meggyilkoltatásáról koholt hirről.

Illustrissimo Signor. Gia per tre miè Vestre Excellentie he stata ad compimento advisata de le occurentie de qua, dopoy la Signoria ha adviso, como li turchi erano venuti in Lobiana. Sono retirati et tornati a casa, et che ano desolato et bruxato tutto quello paese de Lobiana, quindi la prefata Signoria restera de mandar la gented'arme ne la patria de Frioli, non bisognando de li Oratori sono al turcho, non lie altra novella, ma ala zornata si aspecta. Preterea adviso Vostre Excellentie, como la prefata Signoria adviso per via del Cardinal de Sena et de li lor Oratori sono iti ala dieta de Ratispona in Alamania, como li Baroni et Popoli del regno de Boemia ano ellecto Re de Boemia uno figlolo del Re de Polana; et chel Re de Ungaria non lo vole patiri et va con exercito per piglar dicto reame.

Per quanto ho inteso da uno amico, la Signoria circha la richiesta lia facto la Maiesta del Re Ferando, voglia aceptar Vostre Celsitudine in liga etc. lia risposto, che in fine farano, quanto a sua Majesta parira, pur temporezarano alquanto per vedere lo fine de la pace, ho guerra del turcho et la fine de la dieta de alamania, questo sia per adviso de Vostra Celsitudine adcio la sapia che fare, altro non lie de novo digno de adviso a V. Celsitudine semper mi ricomando. Venetia die XVIII. Junii 1471.

Postscripta. Questa matina he venuto novella per via de fondicho de Thodeschi, che le morto lo Re de Ungaria, tagliato a peze da duy soy camereri, tamen io ne domandato

ala Signoria, qual me ha dicto, che non ano lettere alcune, ne sano altro, salvo questo he venuto per via dicto Fondicho, me parso darme adviso a Vostra Celsitudine como la cosa he, ala qual iterum me ricomando. Retenta usque ali XVIIII. Junij.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci de Milano.

(Milánói államltár).

163.

1471. Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a magyar-török ügyekre vonatkozó kivonat.

Illustrissimo Signor mio Singularissimo. Ogi ho receuto de Vostra Excellentia una, datum a Firenza ali XXII. dove sono advisato de la zonta e de li solempnisimi et inumerabili triumphi facti per quella Excellsa Signoria, et li Magnifici citadini, dela qual ho hauto grandissimo contento, stb. . . . .

Scripsi per l'altra mia, como lo Turcho era in Albania et havea preso tute le montagne, che zengavo Albania, Olimpo essa Peleo, questi sono li tre maior cime de monti, vi siano, ha facto tanto sangue, quanto may fece Atila in Aqueleya, da V anni in suso tuti homini e femene lia menati per filo de spata, dopoy ho sentito questo, che mentre esso Turcho era occupato in persequire Christiani in dicte montagne, Scanderbeg viene a Croya con II cento fanti, havea hauto dal Re Ferando per dare con essi adiuto a Croya. Lo comissario de Croy qaal e Venetiano, non la voluto acceptare et a trovato a dire, che lo prefato Signor Re lavea mandato li, perche daese Croya, al Turcho, et ha scripto qua ala Signoria, che lo prefato Signor Re ha liga con lo Turcho et cusi loro lo credano, il medesimo credano del resto de la liga anchor, che expresse non lo dichano, lo povero Scanderbeg he ritornato ad Alexio, privato de tuto lo suo stato, parte da

ynimici turchi, parte da amici et coligati. Credesi andara da lo Re de Ungaria, lo qual Re si dice, he d'acordio con lo Turcho, la prefata Signoria manda biscoto, victualia, munitione et dinari al armata et a Durazo, Scutri, Alexio in Albania in la Morea, si dice, che Argos he fornito da turchi, et dubitasi, che Napoli de Romania non si perda.

Lo Principe me dixi cri ala messa, che haveano da Roma, che nostro Signor lo Papa omnino disponeva, che la pace si fecesse et che non aspectavano si non, che Bartolomeo mandasi uno suo messo ad Roma et cusi ho poy inteso glia mandato Ambroxio Vismara suo canzelero. Credo bene forsi, che nostro Signore habia bono animo a far pace, stb. . . . .

Venetia die XXVII. Julii.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

(Milánói államltár.)

164.

1471. Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez intézett jelentéséből a magyar-török ügyekre vonatkozó kivonat.

Illustrissimo Signor. Vostra Excellentia hes tata advisata al continuo de le occurentie diqua, et nltimate per l'ultime mie de XXIII. e XXV. de le cose de Ferara stb.

De di in di si aspecta una gripo con novelle da Constantinopoli. Si divulga per le piaze, che Isacbeg Capitanio del turcho he acampato a Belgrado, per essre lo Re de Ungaria in Boemia fin apresso a Praga et non poter succore Belgrado et dicesi, che dentro da Praga he lo Ducha de Saxonia per difesa, pur queste sono parole da piaza. me pare darne notitia como le viene dicte. Altro non lie de novo digno de adviso a Vostra Celsitudine semper mi ricomando. Venetia die XXVII. Junii 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci di Milano.

(Milánói államltár).

165.

1471. Kivonat Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből a török és velenczések közt békekötési viszonyokról.

Illustrissimo Signor. Per letterc de Vostra Celsitudine del ultimo del passato resto advisato, prima del desiderio ha Vostra Exeellentia de intendere la verita dele cose del Turcho, si la volunta far pace, ho treugua con questa Signoria, ho non parendo, che queste siano arte e.t.c, le altre due parte ho etiam inteso.

Dicho prima ala parte del Turcho, chio non sono stato solum al dicto de lor gentilhomini, ma etiam me sono ingignato investigare, e intendere lo vero, et da greci pratichi, de quelli paese e da Ragusey, quelli ano molti comercy in quelli paesi et facendo io una ricolta, de quello intendo da omni canto, trovo, che quello gia ho scripto a Vostra Excellentia saltim per majori parte he vero et che lo Turcho li dara la pace, quando li dagano, quelle terre io ho scripto, cioe la isola de Scalimini ne l'Arcipelago, pero che le altre, che la Signoria havea piglato, cioe Lenbo, Samo e alcuni altre isolete, sono tute in posanza del Turcho, he vero, che sono habandonate per majori parte, ma Scalimini ha una rocha forte e hora uno ano l'armata del Turcho, non li volsse perdere tempo a bombardarla, ma de questa isola, como ho scripto la Signoria, ne fa pocho conto e voluntieri la dariano al Turcho. Ma duy domanda Malvaxia cita maritima in la Morea in mezo tra Modem e Napoli de Romania et domanda lo brazo de Mayno, che he una montagna forte de sito habitata da certi Albanesi e stradioti boni soldati secondo quelli de la e he una montagna fertile de sede bestiame, et con pocha gente si defende, he quasi como la montagna de Sancto Angelo nel reame, et quando havesaro perduto quella montagna con Malvaxia, non potesiano andar per via de terra ad Napoli, in modo, che la poriano metre per spazata, maxime, che quelli stradiotti, che sono da V cento, che sono ala quardia de Napoli, ano sue

case e possesa in dicto brazo de Mayna; item li domanda Croya in Albania, qual he cita fortissima mediteranea alpe et una montagna chiamata essa, dove si va in Texalia, e in dicta provintia de Albania, olim appelata Macedonia, non lie si non due cita forte cioe Croya versso la monte et Scuteri sopra lo fiume de la Boyana lontan da mare, XVIII migla, in modo, che le galie Venetiane da mare intrano in la Boyana et vano ale mure de Scutri et po far caso la Signoria, che si Croya fuse in mano del Turcho, non haveriāno cossa alcuna in terra ferma, solum li restaria Alexio e Durazo ala marina, deli quali esso Turcho non fa caso e lia posuto haver dece volte, si la voluto; ma Croya, qual fu de Scanderbeg lo patre de questo Turcho, li viene a campo, dove li steti piu de mesi cinque con le bombarde et re infecta como desperato si parti et tornando in camino mori. Qnesto Turcho mo ho sia per quella religione de la morte del patre ho sia, perche la sia forte de sito, perche de sotto li va una grossa fiumera chiamata Lodeino, may lie stato a campo, ma ale confine de Albania e de lo Epiro de la d'aldrino, XXX-migla discosto da Durazo lia facto una cita nova una colonia, chiamata Valnia, dove lia postó tre milia turchi et secondo si dice dicta Valnia he gia habitata de piu de fochi IIII mille. Si che Illustrissimo Signor non paia nova cosa a Vostra Excellentia, sil Turcho fecese la pace con costoro, dandoli queste cose, pero che cadauno altro Signor faria pace con questi avantazi, eo maxima che dato li daese pace, tamen li faria pero guerra ale anime de loro paese, facendo cororie, como semper ha facto, etiam al tempo de pace e si loro si lamentaveno li respondeva, che erano li soy Bassa, e che luy non sapeva nulla. Et che questo sia vero, sono gia VIII anni passati, che costoro le fano guerra, dove ano speso infinito tesoro, et luy semper he stato sopra le defese, ne may lia facto malle, salvo a Negroponte provccato da D. Nicholo Canal, che li sacomano, e no e le foglie vechie, che si quello non era credasi, che may se seria mosso, che cadauno si maravigla de tanta patientia de Signore, bene chel non faci pocha guerra a farli spendere.

Quello, chel sia mo per fare lano adveniri, magnum esset pronuntiare, fin qua non si sente, chel faci a prepara-

menti alcuno da mare, si extima bene, chel si governera secondo la Dietta, qual pero si dice de qua, che he illa in fumo in Ratispona, e sil non viene provocato altramente, credo, chel fara pur quanto ha facto per lo passato stb. . .

Venetia die III. Augusty 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Gerardus de Collis.

Illustrissimo stb. . . . . Duci di Milano.

(Milanói államltár.)

166.

1471. Kivonat Gerardus de Collis követnek a milánói herczeghez irt jelentéséből, Mástyás királynak a milanói udvar iránti hajlamáról stb.

Illustrissimo Signor. Hebe una de X-datum a Quastala, qual me admonise et comenda, chio tolese licentia de questa Signoria et venise da Vostra Excellentia et cusi fece stb . . , .

Jo ho parlato con uno Ungaro Messer Stefano, che fu altre volte a Milano, al tempo de lo Ill-mo Signore vostro patre, qual me ha dicto molte cose, tra le altre de lo amore, porta quello Re a Vostra Celsitudine et che piu volte a domandato si la Illustrissima Madona Ysabetta he maritata et si haveti altra sorela da marito. Et dice, che odio mortal ho tra lo Imperator e luy, e che de novo hano facto una bataglia, luy e lo Re de Polana, dove sone morti infinita gente, tandem esso Re de Ungaria he rimasto vincitor et molte altre cose. chio diro ala mia tornata a Vostra Ill-ma Signoria, semper mi ricomando. Venetia die XXVIII Augusty.

Post scripta. Questa matina he zonto un altro cavalaro con lettere de XVI., quale me carichano a persuader ala Signoria voglia mandar uno Orator con lo mandato, pero che non si partira, si non bene satisfacto e.c.t. Et cusi in questa hora sono stato da la Signoria et dictoli, quanto bisogna in modo, che non lio manchato de cosa alcuna, me lano facto replicar

lo mio parlar due volte, et lano inteso con attentione poy, me ano risposto, chel non me grava haver un pocho di rispecto et chio vogla indutiar da mia andata, pero che fin sabato, como ho dicto de sopra, havea tolto licentia, che serano insiema secondo il consueto poy presto me risponderano, io faro quanto Vostra Excellentia me scrive. Si dichano de non vignaro via, si dichano de mandar, perche forse non si potera metre in ordine si presto, sera etiam meglio, chio vegna. Tenedemi in tempo aspectaro, che Vostra Excellentia me advisa. Ho retenuto uno cavalaro con mi questo, altro mando a Vostra Excellentia, me ricomando. Venetia die XVIIII Augusti 1471.

E. V. Ill. Exc. fidelissimus Servitor Garardus de Collis.

Illusstrisimo stb. . . . Duci di Milano.

(Milánói államltár.)

167.

1471. Rendszabályok a római pápa részéről a török ellen a többi hatalmasságok hozzájárulásával indítandó háborúra nézve.

Alcuni Ordini presi cira la expeditione del Turcho et deli ajuti de essere date del presente anno, circa la qual cosa se ha ad consultare et requirere le potentie de Italia per parte de la Santita del nostro Signore.

Doppoy, che per la volunta de Dio e sequito, che el Thexoro de la lume de Rocha in questi tempi e stato ritrovato in Italia neli loghi vicini ad Roma. Il che fin qui e stata cosa incognita, per il che e cosa credibile questo essere dato per dono di Dio in conservatione dela Christiana religione contra el Turcho, adcio che l'inimico, donde ello havera la sua potentia per el precio deli alumi, per quello havesse doppio danno. Cioe che non havendo alcuno fructo de suo, tentesse el Christiano essere piu possente per la inventione del novo alume; per ogni modo se deve dare opera, che da esso, ne sequi el

fructo, che se desidera. Ilche considerando sanctamente Paulo Pontefice maximo, che da presente rege la sede di Sancto Petro et prudentamente la governa; ha deputato esso alume, et ogni emolumento et utilita, se ne cavi ad l'uso di Christiani contra il Turco; et perche questo seria poco sel non se provedesse, che questo dono divino non fosse desprizato et pervertito per avarizia; esso Papa ha ordinato ad tutti Christiani sotto pena di excomunicatione et de ogni altra pena piu grave et confiscatione de boni inhibire ad caduno fidel Christiano ad comprare, ne far mercantia deli alumi del Turco, ne darli opera, consiglio, ne ajuto ad cavarlo, ne farlo, como in le litere ampliamente, pienamente se contene. Et ad cio chel pretio del alume de Christiani non si invilisca, essendo deputato, ád cossi salutifera opera fara provedere de esso alume ad caduno Christiano, cossi citra Montano como Ultramontano secundo ad loro bastara, volendone comprate cioe del alume, qual nasce o veramente se cava nel patrimonio de Sancto Pedro, la quel cosa adcioche ad zaschaduno sia manifesta, deve essere publicata per li Oratori deli Principi et Signori, et per altri mezi, quali stanno in corte Romana.

E perche dicto Papa seque li vestigij dela felice memoria de Papa Pio, el quale novamente questo augusto andando contra el Turco, mori, et fo translato in celo, quanto piu po abraza cum ogni sua possanza la salute et amplitudine dela Republica Christiana, et non po per li debiti de esso Pio predecessore et per le spexe necessarie facte in questa soa nova electione dare altro ajuto de denari per questo anno, se non l'intrata de dicti alumi: ha deliberato de intendere et domandare, el consiglio de ogni Re et principe Christiano, como ad cosa comuna dela republica de tutti li Christiani, et similiter implorare lo suo ajuto et mandara ad caduno Signore secondo la sua dignita letere et legati. Ma perche insta el tempo de apparechiarse alla defensione dela fede, conciosia cosa, che lo inimico continuamente ne infesta per la celerita dela cosa et per la iminente necessita, ha deliberato prima mente requirerē li piu propinqui, cioe li Principati de Italia, como quelli, ad chi piu la cosa pertiene, et voltarasse ad questi, como quelli li quali havevano promesso ad Papa Pio, sel fosse vivuto de

prestarli ajuto o di gente d'arme, o de nave armate, o de victualia, si per mare, como per terra, et imponera stipendio ad ciascaduno per la parte sua, secondo la loro facolta, per dare soldo alli Ungari et altri vicini, li quali piu comodamente pono combattere contra li Turchi, como quelli, li quali sono piu pratichi delli loro costumi.

Tre sonno li loghi, quali principalmente pareno apti ad interprendere la guerra contra el Turcho. El primo si e el Reame de Ungaria, nel che se deve considerare, che dicendo li Ungari, che lintrata de quello Reame non e sufficiente ad dare soldo ad tanta gente d'arme, che bastano ad vincere el Turcho, e necessario provedergli et supplirgli de tanto, quanto che basti ad conseguire el fine, per el quale questa guerra se interprende.

Ancora e possibile, che in Ungaria non se trova le gente, che basti, et sara necessario condure gente d'arme d'Allamagna, de Polonia et Bohemia.

Ancora e da credere, chel Serenissimo Re de Ungaria non tenera campo aperto contra el Turco, sel non ha XX mila homini conducti ad soldo, oltra la sua consueta potentia, cum minore numero forse, chel podria defendere le soe confine, et alcuna fiada offendere l'inimico, ma non se metteria maj in battaglia cum el Turco.

Se deve considerare per condure la gente darme, quanti denari bixognano. Li Ungari homini d'arme se soleno condure per tre ducati el mese, li fanti per duy, cioe dentro del Reame, o vero dentro dele confine proxime, ma se deve pensare, che dovendo intrare in la Grecia, o vero in la Bolgaria, vorano piu soldo.

Alamani, Polani, Boemi sono usati havere majore soldo et voleno essere asecurati di danni, et alcuna fiata, quelli che li hanno cum si a soldo, quantunche vinceno sono vincti, et essendo vincti in tutto sono disfacti, perche domandano tanto per li danni, che neli cose guadagnate per la victoria neli beni de quelli, chevincano sonno sufficienti alla satisfactione etc.

Per le cose sopradicte zascaduno po intendere, quanti denari siano necesarij ad offendere et resistere lo inimico, per zascaduno mese per XX mila cavalli gli bixognariano, ducati

80 mila, zoe per li Alemani et per li altri, per li Ungari almanco LX milia et per X milia, da pede XX milia ducati per modo, che seria bixogno ogni mese de ducati LXXX milia. Et seria necessario havere el soldo al manco per VI mesi, per modo, che li seria bixogno de ducati 500,000 o vero almanco 400,000.

Glie un altro loco apto ad questa guerra in Albania; ma non se intende, quanto sia possente Scanderbech, ne se gli po condurre tanta gente, che basti per el bixogno; ma se dice, che luy voluntera vede li homeni d'arme et fanti a pede Italiani.

In la Morea, se dice, glie proveduto ad sufficientia.

Affirmasse, che il Caramano et Ussum Chassan et altri infideli pigliano le arme contra el Turco per assaltarlo in Asia, quali si contentano de certe galee, le quale la Illustrissima Signoria de Venetia gli manda per ajuto.

Due cose pareno necessarie, che prima se habiano denari sufficienti a far tanto exercito, che basti in Ungaria, per modo, che deli si possa assaltare el Turco, et sia constrecto ad combattere insieme, et qui sia el perforzo christiano.

Ad questo sonno molte comodita; perche de Allamagna alta et bassa se gli pro condure gente d'arme per nave fino ad Nandoralba et delli presto intrano in le terre delo inimico. Se po ancora da Belgrado andare per nave, fin in mare majore et poi fin ad Constantinopoli.

De Boemia ancora facilmente se passa per terra et per aqua. Li Polani facilmente ancora loro gli vano, perche hanno la comodita de condure le cose soe in carri.

Po ancora el Re de Ungaria sollicitare li Valachi, li quali voluntere se levano contra el Turco, quando vedano el Re d'Ungheria havere uno exercito.

In tutte queste cose prima se deve avisare el Re d'Ungaria et intendere da luy, quello chel vole fare, quando et in qual modo.

La recuperatione deli denari la Sanctita del Nostro Signore ha pensato dovesse fare cossi.

Primo: Sua Beatitudine promette et offerisce a Dio et alla Republica Christiana el sopradicto alume; ma perche

quello per questo anno valera poco, expressamente offerisse 100 milia ducati et è per supplire ad questo numero se lui el dovesse diminuire le spexe del suo vivere ogni di. et questo se li altri potentati al manco di Italia concorrano ad ogni soi possanza ad questa materia. ne per alcuno tempo ha opinione de impazarse de alcuno emolumento de dicta Lume. nevole, che pervengha in uso de alcuno di soi fiu ad tanto, che questa felice guerra non habia fine.

El Re Ferrando promesse de ajutare Papa Pio de gente et victualie pare debia sborsare ducati 80 milia.

Li Venetiani. li quali oltra la comune salute di Christiani defendano la soa, haverano la armata in puncto a sue spexe, la quale deretera l'inimico pervenire alle rivere de Christiani, et perche in la primavera passata ultra la armata, quale havevano spexe fiate havevano proferto al sopradicto Papa Pio de dare alli Ungari ducati 60 milia, se dicti Ungari serano ajutati del' altro canto: dicti Venetiani deno essere requisiti ad conferire 100 milia ducati, adcio che questo anno le cose passeno piu ordinatamente.

El Duca di Milano, quale haveva prometuto ad Papa Pio predicto gran numero de gente a pede et cavallo, essendo piu utile el denaro. che la gente pare possa conferire ducati 70 milia. Le richeze fiorite de Fiorentini porano dare ad questa sancta expeditione ducati 50 milia.

El Duca de Modeno haveva promesso al Papa Pio doe galee; in puncto alle soa spexe potra conferire ducati 30 milia. Senesi promesseno doe galee, porano ajutare questa expeditione cum Ducati 15 mile.

Marchese de Mantua promesse una nave et una galea. lassata quelle, potra dare ducati X milia

Luchesi havendo una galea armata, rivocata quella. darano ducati 8 milia.

Bolognesi armate doe galee per questa expeditione in la estate passata darano ducati 15 milia.

Lo Marchese de Monferra como Principe catolico per questa expeditione dara ducati 5 milia.

Et perche insta el tempo de mettere li dinari insieme, el dicto Pontefice Paulo prega le prenominate potentie per le inte-

riore del nostro Signore Jesu Christo, per la passione et croce sua et se li desiderano la christiana religione essere salva, vogliano essere intenti de questa terminatione, et che rescrivano ali soy Oratori, che sono in Corte de Roma, et che non gli ha Oratori, gli manda li soi cum faculta circa dicta quantita de denari, et poy daghino opera, che dicti denari siano apparechiati in tempo, infra questo mezo se deliberara, in qual modo se debiano distribuire cum consentimento de ognuno et per li messi, quali exborserano dicti denari. La intentione dela Santita del N. S. sic piacendo alli prefati potentati, che tutto, quello quale se aquadagnara, sia diviso per qual parte, secundo la summa del denaro, che zaschaduno havera exborsato excepto el Romano Pontefice, el quale in soa utilita non vole cosa alcuna, et pensa, che a luy basta, se la rabia di Turchi o repremuta et sia salvata la christiana religione da la oppressione, excepto alcuni loghi de la Grecia de principi de quelle parte, quali sono stati expulso dal Turco; loro potrano giovare ad christiani essendoli presenti ad questi per honesta se glia dovera dare qualche cosa, ma non so, sel se debia parlare de presente de tal divisione inanti la victoria o vero aspectare prima la victoria per la mano et misericordia di Dio et poj parlare, adcio non siamo existimati prosumptuori, quasi confidandosi in le nostre possanza, il che sole offendere Dio et questo sia considerato dalli predicti potentati.

Se adunche questo exercito fosse cosi forte in Ungaria, et le gente dela Signoria molestasseno el Turco per la via de Albania cum la potentia, quale hanno li, similmente in la Morea per mare et per terra et Usum Casan et il Carimano del altro canto se revoltasseno al Turco, credo che in breve tempo questa cosa haveria cum la gratia de Dio fine.

Ma se tanta quantita de denari non se potesse havere o vero colloro, li quali deno dare ajuto, volesseno piu presto mandare gente, che dare denari presertim el Ser-mo Re Ferrando et lo Ill-mo Duca de Milano, questa cosa se deve remettere al loro arbitrio.

Se deve fortificare el Re de Ungaria, quanto se po, et che luy faza in quelle confine, como e consueto de fare: admonendolo pero, chel non facia piu oltra, como richiede la pos-

sanza soa, perche la soa audatia porria fare ad la fide christiana gran danno, el che Dio non voglia et questa admonitione e necessaria, et comandamento dela Santita de N. S.

Et quando alcuno volesse piu presto mandare gente, che dare de denari, seria da esser admonito, el Sermo Re Ferrando conzongesse la soa gente cum Scanderbech, quale voluntera vede soldati Italiani et cum la gente de la Signoria se faria gran danno alo inimico.

Et perche Ussum Chassan et el Caramano non se facino beffe dele victorie di Christiani, se lo Ill-mo S. Duca de Milano vole dare ajuto de gente et non de denari, pora mandare la soa gente cum quella dila M-ta del Re per la via de Ungharia, o vero mandarli per nave in Asia a dare ajuto al Caramane, perche luy ha la comodita dele nave Zenoese.

In tutte queste cose se deve avisare et consultare el Sermo Re Ferrando et lo Ill-mo Duca di Milano, como quello el quale e principe et capo dela disciplina militare.

Ad questi ajuti li intervenera la misericordia de Dio, dal quale ogni cosa se deve sperare: perche vediamo ogni crudelita, ogni libidine, ogni malicia in el Turco essere consumata; questo solo signo dede Dio al suo popolo dilecto de sperare victoria, quanto dixe: consumata e la malitia delli amorei. La conclusione e che se deve richiedere quelli, li quali voleno dare ajuto de denari per condure la gente d'arme in Ungaria, ut supra dictum est.

Et se quella via non piacesse, se deve mandare le gente per Albania et advisare el Re de Ungaria et ajutarlo, e se queste gente se podesseno condure ad certo loco, ove se podesseno conzonzere cum el dicto Re, per ventura quello exercito saria tale, che cum la gratia de Dio se potria expectare et andare ad trovare lo inimico.

In Albania facilmente posso passare li homini d'arme Italiane, e la Morea non si deve abandonare.

Se deve dare grande ajuto ad Usum-Chassan ed Camarano, perche a molti pare, che per la via de Asia se deve confondere el Turcho, cioe che molestandolo li, sera constrecto lassare l'Europa.

La principale cura, che se deve havere, deve essere de

quastare quello castello, quale e in capo del strecto, perche destructo quello, sera constrecto el Turco tenere la piu parte del suo exercito ad la guarda da Constantinopoli, et serano molto diminuiti le soe possanze contra Ungari et Albanesi.

(*Kétségkivül 1471-ben iratott september vagy octoberben.*)

(Milánói államltár.)

168.

1471. Simonetti János a milánói herczeget a lengyel királynak a magyar király elleni hadi készületéről tudósitja.

Johannes Symonetta al Duca di Milano.

Hogi ho ricevuto due lettere per la via delli corrieri di Mercadanti, portate da Venezia, delle quali l'una ne scrive Hercule del Mayno, l'altra el figliolo de Antonio de Marliano. E perche tutte due hanno una mala lettera da leggere, le ha facto copiare, et mando le copie qui incluse ad Vostra Signoria cum li originali alligati, e perche in l'una et in l'altra come V. Signoria vedera, se fa mentione della guerra, che novamente ha mosso el Re de Polonia contro el Re d'Ungheria, io ne ho parlato con questo Revendissimo Monsignore Cardinale di Sena, quale dice, chel crede, che sia vero, quante se contiene in dicte lettere, perche niante se partisse de Alemagna, ebbe copia d'una lettera de disfida, quale ha mandato lo Re de Polonia al dicto Re d'Ungheria, per la quale li denunciava, como lui non haveva ad fare niente in dicto reame d'Ungheria, et chę lo teneva per tirania et che spectava debitamente ad lui Re de Pollana, como legitimo et justo successore in dicto reame, et chel intendeva pigliare l'impresa con lui et la protectione d'esso reame, del quale per suo defecto una bona parte era pervenuta in le mani del Turco. Mediolaai die XIII. Decembris 1471.

Joannes Symonetta.

(Milánói államltár.)

169.

1471. Simonetti János a milánói herczeget a németországi hadi készülődésekről törökország ellen, s a császárnak és lengyel királynak a magyar király elleni ellenséges viszonyáról tudósitja.

Ill-mo Signore mio. Lo effecto de quello, chel Reverendissimo Monsignore Cardinale de Sena me dixe l'altra sera delle cose della Dieta d'Alemagna, e questo: fo dapri molti debati, in dicta Dieta concluso ad grande instantia dell Imperatore, che per questo inverno se mandassero per li Principi et comunitati de Alemagna fin in 10, ooo cavalli alle frontiere delli Turchi, et che a tempo novo se fesse uno exercito da quaranta milla in cinquanta milla cavalli per tərra pur ad le spese delli Signori e Comunitati Alemane, perche facto el calculo delle entrate, de quelli paesi ad rasone, de chi ha mille ducati, pagasse uno cavallo, et chi ne ha 5 cento: uno fante a piede, et li altri pro rata se posseva fare uno exercito del numero sopradicto et lo executore de queste cose debbe essere l'Imperatore, quale deve dare el Capitaneo, non volendo andare luj in persona. Et che inante dicto Cardinale se partisse, gia vide cavalcare gente assai alle dicte frontiere et crede, che quelli se mandaranno questo inverno per dicti Signori, non passa ranno la summa de V milla cavalli, domandai al dicto Monsignore, sel credeva in effecto, che questa gente se facesseno al tempo novo, come e ordinato et se l'Imperatore gli anderia in persona, respose, che credeva, che dicti Signori et comunitati omnino manderiano dicte gente pagate per uno anno, et chel Imperatore non anderia in campo, ma staria quelle terre convicine, dove fosse l'exercito, perche se stima, che questi genti non se delungerano troppo dalle terre dell' Imperatore, che sono confinanti ad quelle del Turco.

Dixi dapoi al dicto Monsignore, sel credeva, che la cose d'Ungheria essendo in guerra como se dice, disturbariano

questa expeditione Allamana, rispose, che ne dubitava grandamente, perche potria essere, chel Re d'Uungheria per necessita se accordaria con el Turcho, maxime che ha visto l'Imperatore essere molto inimico al dicto Re, el quale molto se doleva de luj, dicendo era ingrato agli beneficij, haveva havuti recevuti da luj in li tempi passati et dubitava, chel dicto Imperatore et Re de Polonia non se intendessero insieme contra dicto Re d'Ungheria.

Mediolani die XV. Decembris 1471.

Johannes Symonetta.

(Milánói államltár.)

170.

1472. Egy ismeretlennek naplószerü levele a török háborúról, Hassan-Casánt illetöleg, némi vonatkozással a magyar és velenczei törökviszonyokra.

Copia d'una lettera data in Pera a di 27. Ottobre 1472.

Fratello Carissimo. Per lettere havute de Venezia a di 15. Aprile intese molte zangie, che a Venezia se ragionarano de Hussen Cassan, che ero venuto adesso a questo Signore Turco, che tutte furono zanze. Et ad cio, che tu intendi lo vero, te scrivo tutte le cose accadūte, particolarmente d'nn anno, in qua tra Usson-Cassan et questo Signore Turco.

Qnesto Maggio passato se mosse uno nepote dell Imperatore de Trebisonda, che se ritrovava in corte de Hassan Chassan suo barba et cum sua voluntate et ajuto de Zorgiani corse lo paese suo de Trebesunda et preselo et misse l'assedio ad la terra, ma per non havere victualie et essere la terra forte, non poteno fare niente alla terra, poi qua furono arrivate galee 9 e fuste 25 et soccorsero la terra et quelli se ne andarono et abandonarono lo paese, dopo non sequi altro perfin ad 24 Augusto. A di 24 Augusto vennero nove, come Ussum-Cassan cavalcava adosso ad questo Signore Turco. A di

25. del detto questo Signore del Turco, che era scampato per la peste de Constantinopoli at le acque dolce, vene at le Colonne per passare su la Turchia et andare contra Ussan-Chassan et fece fare uno ponte de ligname ale Colonne per potere scaricare li cavalli su le palandaria per passare ad lo Scutario.

A di 26. del detto lo Signore Turco fece corte per consigharsi cum li sui Bassa, sel doveva passare o non et fo confortato, chel dovesse passare. La nocte sequente mandae per Mahometto Bassa, che era stato desmesso per havere lo suo apparere et per essere el piu valente homo et prattico. chel habia in la sua corte. Et luj consiglier, chel non pasasse per fin non intendesse altro.

A di 27. del detto fin a di 31. contiuno la nove come Ussun-Cassan veniva, ma tuttavolta non havera passato li termini del suo paese. A di 1-a de Septembre havemo come le hoste de Usson-Chassan in parte, ma non cum la sua persona era intrato in lo paese de questo Signore Turco.

Da di 1-o fin a di 3. del detto, non havemo altro, salvo che tutti li confinanti de questo Signore Turco scampavano parte ad la banda d'Ussan-Chassan et parte ad le frontiere de questo Signore Turco, e tntto lo paese stava in grande paura.

A di 4. del detto havemo, come erano venuti cavalli 60 mille presso a Toccato, et fin a quella hora non havevano facto alcuno damno et diceveano, venivano per acquistare alcune terre, quale erano state sue per lo passato, et non per fare alcunna guerra. Questo parlare non fo, allora inteso de Turchi; ma poi perche extimavano, che Ussun-Chassan venisse per acquistare alcune castelle, che furono gia de sui antiqui, lequale hora sono possedute da uno Signore, che si chiama Osamigordi, che sta in li confini de questo Signore Turco et de Ussun-Chassan in alcune fortissime montague, et non consideravano, che questi fosse Chisal Achometo, fiolo del Signore de Costanisna et Chasin fiolo del Caraman, che venivano per recuperare le sue terre, che li sono usurpate per questo Signore Turco.

A di 5. del detto venerono 3 corrcri cum velocissimo corso da fare notitia ad questo Signore Turco, come Achisal Acho-

meto, et Chasin fiol del dicto Signore Caraman, Capitanei de Ussun-Chassan cum cavalli 60 milla havevano preso toccato, et messo ad sacco et levato tutte le anime, et mandate in Arsenga, dove se ritrova la persona del Ussun-Chassan, et como havevano rotto Aisebeco Capitaneo de questo Signore Turco, che stava alle frontiere.

In questo di del detto fo tornato Bassa Mahometto, et desmesso Chamel Bassa et forono mandati messi per questo Signore Turco per tutta la Grecia, che tutta la suá hoste fosse a di 20 de Septembre in Andrinopoli et in questi di fo tornato lo soldo ad tutti quelli, che erano cassi.

A di 7. del detto, havemo, come hevevano corso ad Matia, ma per essere previsti, havevano scampate le persone et la roba in lo castello, che e molto forte et domandavano soccorso, et in questa cita habita lo fiolo maggiore del dicto Signore Turco. In questo di del detto Mahometto Bassa fece accrescere la soldo ad li Janiceri, ad chi uno aspro et ad chi due o tre perfin a 10 Aspri secundo lo homini et dinarge largamenti veste et dinari, perche li Janizari sono la speranza et fortezza de questo Signore Turco.

Havemo como a di 10. del detto questi doj Capitanei de Ussun-Cassan se trovavano in Tocato, havevano ingrossato la hoste suo et regionevano, che dovevano fare, cioe, Chisal Acometto con cavalli 30,000 et venire verso Castamina, per aquistare le terre sue, et Chasim fiolo del Signor Charaman cum altri cavalli 30,000. Et Hussun-Chassan s avera reservato in Arsenza cum tutto lo suo horte per provedere, dove era bisogno, et cum luj haveva 100,000 armati da capó a pede senza l'altre gente, che se extima siano de piu, che 200,000 homini.

A di 11. de Septembre lo Signor Turco fece commandamento, che tutte le navi et navigli piccoli ct grandi fossero retenuto per suo nome.

A di 12 del detto, lo Signore Turco trasse di Casena duo millia gordani d'aspri, che sono una millione et 200 millia ducati per dare le page ad le sue gente, et ad tutti quelli volevano andare cum lo dicto hoste.

In questo di medemo lo dicto Signore Turco mandoe

commandamento, che tutti li casali, che sono sula Grecia, dovessero mandare due homini per casale et a di 13. del detto fo menato davante al Signore Turco doj homini de Hassan-Chassan, che portavavoo lettere al Signore Hungaro, et li domandoe de multe cose promettendogli perdonare la vita. et per quello se poteva intendere, dissero che Ussun-Chassan ora disporto ad ogni modo d'essere alle man cum questo Signore Turco, et chel haveva intelligentia cum lo dicto Ungaro et cum Signoria de Venetia et che a tempo novo tutte tre potenze se dovevano movere a destruzione del Signore Turco

Da di detto fin a di XXV. se disse molte zanze, che tutte erano fumo et affirmose, che Cbisal Achometto et Chasin del Caraman Capitanei erano ritornati indreto com l'hoste suo.

A di 25. del detto, havemo, como Chisal Acometo et Chasin fiolo del Caraman erano intrati in lo paese del Caraman, che se teneva per questo Signore Turco, et havevano facto damno assai. Et in questo di comincio ad giungere l'hoste de Grecia, et dare la paga per tre mesi, et ultro la paga donare largamente veste de veluto et denari secundo li homini.

Et a di 3. de Octobre havemo, como li sopra, scripti Chasil Acometo, fiolo del Caraman havevano corso paese assai del Caraman et preso lo paese de Casaria, et messo campo alla citade, che e la major terra sia del paese del Caraman. Et in questo di, io giunse in campo dequesto Signore Turco per el mio bisogno, et visto tra l'altre cose donare al Aga de Janigeri, che sarebbe come uno Capitaneo da fanti da pede a casa nostra cento gordeni d'Aspri, che sono ducati 19 millia per dare ad Janigeri oltre le sue paghe et accrescimento de soldo.

A di 5. del detto incomincio ad passare 'lhoste de questo Signore Turco ad lo Scutario su la Natalia in Turchia et cosi in Andrinopoli.

Ad di 9. del detto, havemo come havevano preso Chasaria et morto Acobej Capitaneo de questo Signore Turco et Gubernatore de questo paese, et tagliato a pezze tutte la gente d'arme, che era in la terra.

A di 12. del detto, Lunedi da mattina la prima hora del

giorno lo Signore Turco passoe ad lŏ Scutario su la Natalia cum li Bassa ed mazor parte della sua corte per ponto d'Astrologia.

In questo dì medemo venne nova, come avevano preso tutto lo paese d'Ancorli ét messo ad sacco et non restava se non la terra.

A di XIV del detto, incomincio grandissima fortuna e duroe 3 giorni cum tanto impecto de vento, e de pioggia, che gito per terra la maggior parte de padilioni del Signor Turco e de Bassa e se ruppe de molti navilj in mare mazore e fra altre 5 gripparii grosse cariche de orzo per l'hoste.

In questi tre giorni, che duroe la fortuna l'hoste de Signor Turco, che era passato ad lo Scutario, porto grandissimo disagio de victualie; cosi li homini, come cavalli et questo per non potere passare la palandarie. che portavano le victualie et venderasi quello valeva uno aspro X aspri. Et se la fortuna durara ancora dué giorni: saria morto lo quarto d'essi de fame e di zagio. Fu tenuta questa cosa grandissimo signale. Pare che Dio in qnesto principio li sia contra et dubitano de peggio, e sono molto inpauriti, e schivano de andare cum questo hoste; et si non dubito niente, che havendo a stare in questo inverno sulle arme alle frontiere de Ussun-Chassan, morranno la metade de desagio, et fin a questo dì l'orzo, che valeva aspri III la mesura e montato aspri X et tutto lo dì e per montare, perche de mare majore non sono per havere victualie questo inverno, che e quello, che abbonda tutto questo paese; et quelli de Ussun Cassan hanno tra robato e bruxato tutte le victualie del paese de Tocato, Damassia, Danchori e del Caraman.

A di XVIII. incomincio a cessare la fortuna e passarono pui de LXXX palandarie cum victualia et furono armate de molte fuste et galee et la major parte per forza perfine a tagliere gli homini per forza de casa. In questi tre giorni della fortuna quelli del hoste, che anchora non erano passati, venivano per terra et allogiarono per forza in case delle persone loro et li cavalli infin adgitare le porte.

Da dì XVII. fin a dì XX. non renovo altro, salvo che Ussun Chassan cum li sui era mosso de Arsenga et se dirigeva

cum lo suo oste verso lo fiume de Eufrate ad invernarsi per rispetto della neve, et haveva comandato, che Chisal Achometo et Chasin fiolo del Caraman suo Capitanei andassero da luj. In quello giorno Chisal Achometto e Chasin fiolo del Caraman erano levati dalli damni de questo Signore et andati a trovare Ussum Chassan. Ma Chassin fiolo del Caraman cum Tornamet suo fratello non volsono attendere ad lo commandamento de Ussum Chassan, volseno restare in lo suo paese cum VIII milla cavalli sui partesani et homini del suo paese et mandarono a pregare Hussun-Cassan, che del suo remanere volesse essere contento, perche havevano animo de recuperare lo suo paese in questo inverno.

A di XVIIII havemo che essendo venuto Hussun Chassan ale confine del Sultano de Babilonia, haveva preso 5 sue terre, ma non per forza, sed le terre se havevano date per sua volonta et cum la sua persona havea facto sedia in una desse terre, che se chiama Chirtemben, multo ubertosa presso lo Eufraute due giornate.

Da di XX. fin a XXIX. questo Signore Turco fece de grande provisione de mandare gente ad Mustafa suo fiolo e al suo Capitaneo che stavano alle frontiere contro lo fiolo del Caraman.

A di XXIX. havemo come lo fiolo de questo Signore Turco cum lo consiglio del suo Capitaneo havevano fatto del hoste suo 4 parte cioe, dieci mille per parte. Et in una medema ora da quattro bande assaltarono Chassin et Pacreacotet fioli del Caraman, che erano con VIII milla Cavalli. Et quivi incominciarono una aspra et lunga battaghia. Et finalmente li misero in rotta et preseno Chasin vivo et Picreacotet scampo con pochi. Et per questa vittoria questo Signore Turco ha facto grandissima festa et foci per allegrezza et questo e intervenuto ad questo meschino de Chasin per non avere obedito ad Hussun Chasan et fidarsi troppo de se medesimo et de sui partesani.

(Milánói államltár.)

171.

1473. Botta Lénárd a milánói herczeget a török hadi mozgalmakról és a magyar-cseh ügyekről stb. tudósitja.

Venetie XIIII. Novembre 1473. hora XX.

Illustrissimo Signor mio. Per che qui se parla variamentc de questi successi de Uson-Cassan et del Turco. Io ultra le ultime copie mandai alla V. Ill-ma Signoria adi 8. del presente, ho voluto investigare dilligentamente di sapere la verita. Et tandem ritrovo, che havendo el Turcho contro lo exercito suo de Charri tremillia armati et forniti tutti de bombarde de spingarde et schiopetti infiniti con un fosso grandissimo atorno et essendo Ussum-Cassan col suo exercito assai vicino, a questo pare, che novi giorni continui havesseno affare insieme et che Usun-Cassan sempre urtasse el Turcho con grande ucisione de homini et demum el decimo giorno parendo al Usson-Cassan de havere inpaurito lo inimico, delibere di dare la bataglia al stechato delli Chiari, pare che quelle bombarde et machine lo salutissono per modo, che con l'urtar delli Turchi, fu forza al dicto Ussun mettersi in fuga et in rotta con grandissima sua perdita de padilioni et robe infinite et passo lo Eufrato et veramente se intende el conflicto essere stato teribilissimo et che il Turco ha facto grandissima perdita de homini et servitori valenti et de reputatione inmodo, che del'uno et del altro exercito sono morti meglio che LX millia persone et tutto questo non occulta, ne disconfessa questa Signoria et etc.

In confine de Friuli venne piu di sono circha 15 millia persone fra Turchi et Bosinesi, li quali pigliarono nel principio, che venero parechi milliara de persone et tutta via stato susu l'offendere un altra volta. Questa Signoria mando la alle dicte confine Messere Jeronimo da Verona et alcuni altri, li quali hanno comissione de non partirsi di la senza expressa licentia dessa Signoria.

El Re de Ungaria haveva ordinato da mettere gravezze

a tutti li populi soi, uno ducato per focho et pare havesse animo de fare iterum contra el Re de Polonia per rispecto de Boemia. Sed li Baroni suoi non hanno voluto aconsentire se metti dicta gravezza per questa specialita; ma che se el vora fare contra el Turco, sarano contenti dicto spexa se metti, questa Signoria biasima li modi del dicto Re Hungaria et dice, che questo anno ha sempre tenuto uno Ambassatore appresso al Turco et un altro apresso ad Uson-Cassan et che sel havesse voluto fare delli facti, questo era l'anno di pigliare tutta la Bosina et delle altre cose. Altro insino a questa hora non ha potuto intendere. Datum Venetie XIIII. Novembris 1473. Leenardus Botta.

(Milánói államltár)

172.

1473. Tudósitás a török hadi mozgalmakról.

Sacra Regia Majestas. Humillima cemmendatione premissa. Aviso la Maesta Vostra, como la Bassia de Romania se traecto da Constantinopoli ad Gallipoli con tutta la hoste del gran Turcho; et pola domenica de palma se trahecto lo gran Turcho da Constantinopoli con tutta la sua corte ad uno loco chiamato Anichvari et loco deveva aspectare octo giorni per fina, che la sua hoste fosse assunata et in quel locho furono pigliate duj spie de Uxun-Cassan et un altro fu pigliato a Gallipoli, li quali furono menati danante el gran Túrcho, la quale disse ad queli spie se vuj me directe lo vero de cio, che vi domandaros campavite la vita se non vuj sarite morti et loro responsono, como Uxon-Chassan li haveva dato, achi duo cento ducati et achí CL et achi cento ducati con questo, che el primo, che me porteva la nova, che Hetmanovich, che se traectato ad Gallipoli per venire ascontrare my, li daro una terra, overo una Sangiach, et lo Turco disse ale spie, che pensa Uxun-Chassan contra deme. Responseno li spie, non pono haver mazor allegrezza, che sapere, che vuj andate per combattere con esso, digando lo Turco porta le bombarde a dosso

di me et se vede abactare, me como a uno muro, che dove andara con le bombarde la conven che stenga et my andevamo atorno ad ipso, et farimo quello, che Dio ha imparato. Audendo questo lo Turcho disse alle spie: vuj non me havete dicto el vero et subito li fe tagliare le teste. Tutto lo paese da queste bande de Romania e remasta. como una cosa deserta, perche Turcho tutti li juveni et aspri, che pote pigliare, se ne porto con epso, quelli vecchi, che sono remasti, non pregano Dio ultro se, non che cangiasseno Signoria tanto sono mal menati e trattati. Avisandone, che in tutta Romania non sono remasti gente del Turco, salvo che ha lassato lo Turco lo suo figlio minore ad Adrianopoli, che se chiama Zim Zime et Celebi soldano et con luy Allasso Isach baxia suo Secretario, al quale li ha dato Albania, et dicto Isach disse al Turco, se alcuno ne venisse adare impacno con che quite de defenderimo; et lo Turco respose, ala mio paese ce sono mercatanti et artisani, che con quelli ve porrite defendere, perche me bixogna portare tucto l'avanzo con mico.

Havendo inteso lo Turcho le parole de li spie mutato proposito, che como havea determinato in capo de 60 jorni de esser ale confine de Ussun-Chassan, si prolongoe lo tempo in 120 jorni, che prese una grande paura, che in quello instante li venne un altra nova da uno sua Vajvoda, che se chiama Alibech de li majore, che luy havea, lo quale lo havea mandato inanti con XL milia hominj electi; lo quale csontro uno Vajvoda de Ussun-Chassan chiamato Hahmat con grande hoste et si combattero insieme et si ne foro amazate infiniti, ma quello del Turco foro tutti amazati, salvo che scampo lo Vajvoda ferito, et uno fratello de lo Vajvoda fo amazato et lo altro fratello fo menato prexone ferito avisandone, che Ussun-Chassan havea innumerabile gente et sta ad una fiumara che se chiama Eufraté. Lo turco ha facto fabricare tutte le porte de Constantinopoli, salvo che tre porte ha alassato et fa fare alcune cattene per ponere una catena alo strecto e l'altra mettere infra Constantinopoli et Eupera, che se per caso pasasse la armata lo strecto, che non possa passare infra Constantinipolo et Pera, perche dubita grandamente de larmata per Constantinopolo et Gallipolo. Imo el Turcho ha mandato

Ambaxadore alla Ill-ma Signoria di Venezia per fare paxe con loro.

Datum in Castello novo die XV May.

(Milánói államltár.)

173.

1473. Ragusa városa a velenczei dogét a török hadi mozgalmakról és különösen a török veszteségeiről tudósitja.

Serenissime Princeps et Excellentissime Domine Observandissime. Post humilem commendationem. Ut nostre in Celsitudinem vestram fidei, atque promissis nostris faciamus satis, que nobis innotescunt, queve nobis nuntiantur de exercitibus Orientalibus, significare volumus, quod eo libentius fecimus, quo feliciora sunt futura si vera erunt, que nuntiantur.

Quidam mercator noster e loco Droza scrivit literas ad fratrem suum die 6-ti presentis mensis, qui mercator vocatur Johannes Propinovich. In dictis litteris sunt hec verba formalia: Andati a Messer Bartholomeo Compare nostro et diceteli, che in questo tratto venne uno homo de Andrinopoli, el qual secretaménte me ha dicto de Gran Signor, come el fo sconfitto et della morte sua; non sé sapi de certo del Bassa et de Sanzachi molto mal se dice, credo forsi, sera pegio per loro, che pensiamo noj; dixeteli secretamente, che el dica a Messer lo Rector e Conseglio, che me mandano alcun homo acio, che li avviso a puncto.

Venit preterea quidam mercator noster Verboclissania, qui die sexto hujus mensis inde discessit. Asserit, quod die ipsa, qua discessit, venerunt ad Vajvoda Ajasbeg unus ex servitoribus suis Adrinopoli a filio Imperatoris Turcorum, quid secrete attullerit dicto Alasbeg, ipse mercator noster ignorat, sed audivit ipsum Alasbeg aperte loquentem Chasmurath Romanie Bassa in prelio interemptum tresque Capitaneos, quos Sanzachos vocant, una cecidisse inumerabiles ex utraque partes

trucidatos. Hec palam Alasbeg, sed alli passim ibi loquebantur de morte Basse Bomanie, et de duodecim Sanzachis.

Venit preterea Sofia quidam juvenis, qui fugit e turcorum manibus, a quibus servus tenebatnr: ait turcos omnes merorem maximum extrinsecus demonstrare, ibique triginta septem Capitaneos interemptos inter Sanzachos et Subuslachos et eosdem Turcoe spem populis dare sub pretextu reditus Constantinopolim eorum Imperatoris, quem ad paucos dies redditurum ferebant. Sed tamen nulli fieri videbantur paratus, ut fieri solet in hujus modi principum adventu. Hec habemus, que ut nobis allata sunt, ita nos simpliciter Serenitati Vestre significavimus, sed que aut per exploratores nostros, quos in die expectamus, aut aliunde intelligemus, Celsitudine Vestre siguificare diligentissime curabimus, cui nos etiam atque etiam commendamus. Ex Ragusio die XII. Octobris MCCCCLXXIII.

Serenitatis Vestre devotissiumi servitores
Rector et Ragusii Consilium

Al Doge di Venezia
Nicolo Marcello.

cum commendatione

(Milánói államltár).

174.

1473. *Raguza városa a velenczei köztársaság fejét a török megverésérül tudositja.*

Copia literarum scriptarum Ill-mo Ducali Dominio Venetorum per Comunitatem Ragusij.

Serenissime Princeps et Exc-me Domine D-ne honoran dissime. Post humilimam commendationem. Post ultimas, quas ad Celsitudinem Vestrám de his, que ad nos de exercitibus orientalibus allata erant, dedimus literas, rediit unus ex nostris exploratoribus Andrinopoli, qui inde septima presentis discessit, hoc succi ex ejus relatu exprimere potúimus. Hussum-Chassanum cum magno Turco bis conflixisse, in primo prelio, quod ultra Eufratem fuisse ferunt, Usun Chassan romanie Bassam interemit, plures Turcorum Capitaneos jugulavit, in-

gentem Romanie stragem maximam dedit fusis et prostratis, ut dictum est, Romanie gentibus, citra Euphratem trajecit, reliquias Romanie persequendo et trucidando. Ad paucos deinde dies secundum prelium factum est, nam gentes Ussun-Chassani ad vallum usque, quo magnus Turcus claudebatur iruentes, ibi animosissime dimicarunt, utrimque innumeri cecidere et tandem gentes Ussun Chassani cedere coacte fuernnt, collectis rursus gentibus suis ita, ut fusus dici non possit, ultra Euphratem Hussun-Cassanus se recepit. Turcus similiter in sua loca ultra Helespontum reversus est, ferturque, quod aut Brussam aut Constantinopolim in hiberna iturus sit. Turchi ad confinia omnia in Rassiam et Bosniam nuntios misere, ea ratione, ut nulla rebellio fiat; sed populi et fama et opinione victorie Turcorum confirmentur. Credimus tamen quod et hec et alia omnia Celsitudini V-re liquidius innotescant, cui cum a sua felicissima classe tum aliunde certos nuntios, omniumque de ipsis exercitibus secuta sunt, non deesse non dubitantes, nos illi etiam atque etiam commendantes. Ex Ragusio die XXVIIII. Octobris 1473.

Devotissimi Servitores
Rector et Ragusii Comunis Consilium humili commendatione.

Serenissimo Principi et D-no honorandissimo D-no Nicolao Marcello Dei Gratia Venetiarum Duci gloriosissime.

(Milánói államltár.)

175.

1473. A milánói herczeg Magyarországban 8 lovat akarván vásároltatni, erre nézve Mátyás király beleegyezését kikéri.

Mediolani die 2 Januarii 1473 Regi Ungaria.

Serenissime Princeps et Exc-me D-ne D-ne honorandissime. Proficiscenti istuc in Regnum Vestrum Thome Tanzer Alamano, domestico nostro harum exhibitori, cum comissimus, ut abinde evehat et conducat ad numerum equorum octo

pro usu nostro. Rogamus igitur Majestatem Vestram, ut illi bonam veniam impertiri velit, possendi emere et ab ipso regno vestro extrahere et aducere equos ipsos, quibus gratissimum nobis fecerit Serenitas Vestra, in cujus vota nos assidne paratissimos offerimus.

)Milánói államltár.)

176

1473. Mátyás magyar király és Sforzia Galeaz Maria milánói herczeg között élethossziglanra kötött véd és dacz-szövetség.

In nonime Domini Jesu Cristi MCCCCLXIII. die . . . mensis.

Ad laudem et gloriam omnipotentis Dei etc. etc.

Serenissimus Princeps et Exc-mus D-nus D-mus Mathias Rex Hungarie Bohemie ect. sive Reverendus et Magnificus Dominus Johannes de Rabenstain Prepositus Wissegradensis, Consiliarius, Orator, Procurator et mandatarius ejus Majestatis, ut constat per literas ejus mandati anno Domini MCCCCLXXIII. ex parte una; et Ill-mus Princeps et Excellmus D-nus Galeaz Maria Sfortia Vice comes, Dux Mediolani ect. Papie Anglerieque Comes ac Genue et Cremone Dominus ex altera parte, pro tutela, defensione, conservatione et augmento regnorum, principatuum, Statuum, Ducatunm et Dominiorum suorum unanimi concordia et maturo consilio, invicem et vicissim mutuis stipulationibus intervenientibus fecerunt, inierunt et contraxerunt ac faciunt, ineunt, contraunt et firmant bonam, veram, sinceram et meram unionem, amicitiam, confederationem, ligam, intelligentiam, societatemque duraturam toto tempore vite predicti Serenissimi Dni Regis et predicti Ill-mi Dni Ducis cum pactis, capitulis et conventionibus infrascriptis inter partes inviolabiliter observandis.

Primo: convenerunt partes predicte, promiseruntque et obligaverunt ac promittunt et obligant invicem et vicissim, videlicet una pars alteri et altera alteri habere, tene-

re, reputare et tractare amicos unius partis pro amicis et inimicos pro inimicis videlicet reciproce ac mutuo. Promiserantque et promittunt partes ipse dare liberum expeditum et securum transitum, receptacula, hospicia et logiamenta gentibus armigeris, equestribus et pedestribus, que per tempora contra Venetos mitterentur. Item etiam subditis omnibus alterius partis tam per terram, quam per mare vel aquam, et quod victualia dabuntur et vendentur ejis pretio competenti secundum morem et consuetudinem patriarum, et quod bannitus in terris alterius partis et inimicus vel hostis unius similiter partis, non debeat hospitio receptari ad habitandum in terris et Dominiis alterius partis.

Secondo Capitolo. Item convenerunt et promiserunt partes predicte invicem et vicissim, ut supra, quod neutra partium contractabit nec procurabit, aliquod, quod possit cedere in damnum, prejudicium aut aliquid incomodum tam vite et corporis, tam status et dominij alterius partis; nec hujusmodi tractantibus vel procurantibus favebit vel consentiet. Quin imo omnia damnosa, adversa et periculosa inter se reciproce bona fide et sine fraude utraque pars avertere pro suo posse teneatur et debeat, veluti bonos amicos, confederatos, colligatos Reges et principes Catolicos decet.

Item consideratione habita, quod Serenissimus ipse D-nus Rex, et consideratione item habita, quod prelibatus Ill-mus Princeps Dominus, Dux Mediolani ect. posteaquam in hunc statum et dominium et principatum suum successit, nunquam potuit cum Venetis aliquam amicitiam, ligam vel intelligentiam contrahere, quamvis sepe numero ab ipsis per litteras, nuntios et oratores suos societatem et ligam requisierit et cum iisdem ex latere suo semper omnem servaverit modum et formam possibilem bene, amice, pacificeque vivendi, in quo tamen ab ipsis Venetis nullum habuit condecens responsum; imo potius multotiens mala quedam signa bene, pacificeque vivendi et vicinandi cum ipso D-no Duce ostenderunt et adversus recomendatos suos et colligatos, presertim in provincia Romandiole adversus D-num Tadeum Imole Dominum recomendatum suum sub simulatis quibusdam, fictisque coloribus et fraudibus bellum intulerunt; idcirco his de causis convene-

runt partes predicte, promisseruntque et promittunt ut supra quod si deveniretur ad bellum contra Venetos, quod quidem bellum de utriusque partis consensu, consilio et deliberatione communique voluntate ac re prius inter se consultata et deliberata fieret aut moveretur; quod Venetos ipsos contra quos bellum geretur, mutuo et vicissim pro inimicis et hostibus habebunt et reputabunt, et quod bellum adversus ipsos indicent, facient et gerent cum omnibus regnis statibus, ducatibus, principatibus, dominiis et subditis suis, toto suo posse et pro virili, ac cum omni ipsarum partium potentia et facultate. Intellecto tamen, quod si altera ipsarum partium vellet contra ipsos Venetos de communi alterius partis concordia et voluntate, ut supra bellum, movere, teneatur per sex menses antea consulere et comunicare cum altera parte, ut habilius, comodius et facilius postea per utramque partem possint exercitus gentes et copie instrui, et omnia ad id bellum necessaria preparari, hoc tamen addito, quod partes ipse citius etiam quam post sex menses, ut supra, incipere possint bellum, et spatio predicto sex mensium renunciare: si de citius movendo bello concordes remanserint. Item si casus accideret, quod Veneti invaderent alteram ipsarum partium, videlicet aut ipsum Ser-num D-num Regem Hungarie, aut predictum Ill-mum D-num Ducem Mediolani vel regna, terras, dominia ac subditos ipsorum, tunc et eo casu si invasus a Venetis fuerit predictus Serenissimus D-nus Rex Hungarie vel terre, regna, dominia subditi sui, predictus Ill. D-nus Dux Mediolani juvare, auxiliari et subsidiare debeat et teneatur requisitus cum gentibus suis usque ad numerum equitum 4 millium et peditum duorum millium, sumptibus, impensis et stipendiis propriis ipsius Ill. D-ni Ducis auxiliantis, quas quidem gentes et copias mittere teneatur intra terminum duorum mensium post factam requisitionem ad locum per partem requirentem nominandum, hoc tamen addito et intellecto, quod si ipse Ill. D-nus Dux eligeret et deliberaret unum ex Capitaneis suis cum pecuniis ad ipsum Ser-mum Regem pro conducendis gentibus mittere, hoc relinquatur electioni, deliberationi et voluntati predicti D-ni Ducis Mediolani, intelligendo tamen propterea, quod si deliberaverit ipse D-nus Dux unum

ex Capitaneis suis mittere, debeat eum mittere cum pecuniis non paucioribus quam centum quinquaginta millibus ducatorum, cum quibus pecuniis tot gentes debeant conduci, quot conduci et manuteneri poterunt secundum morem, consuetudinem stipendiorum Hungarie, quem quidem Capitaneum tenebit cum singulorum annorum impensa et stipendio centum viginti millium ducatuum ut supra, durante tempore ipsius belli. Et e converso, si invasus a Venetis fuerit predictus Ill. D. Dux Mediolani ect. vel terre, dominia et subditi: prelibatus Serenissimus D. Rex juvare, auxiliari et subsidiare ipsum Dominum Ducem teneatur, requisitus cum gentibus suis usque ad numerum equitum quattuor millium et peditum duorum millium sumptibus impensis et stipendiis propriis ipsius S-mi Dni Regis auxiliantis, quas quiqem gentes et copias mittere teneatur intra terminum duorum mensium post factam requisitionem ad locum per ipsum D-num Ducem nominandum. Hoc similiter addito et intellecto, quod si ipse Ser. D. Rex potius eligeret et deliberaret unum ex Capitaneis suis cum pecuniis, ipsum Ill-mum D-num Ducem pro conducendis gentibus mittere, hoc relinquatur electioni, deliberationi et voluntati predicti D-ni Regis. Intelligendo tamen propterea, quod si deliberaverit mittere unum ex Capitaneis suis, debeat eum mittere cum pecuniis non paucioribus, quam centum quingnaginta millibus ducatorum, cum quibus pecuniis tot gentes conduci debeant, quot conduci poterunt et manuteneri secundum morem et consuetudinem Italie. Quem quidem Capitaneum tenebit ipse D. Rex cum singulorum annorum impensa et stipendio centum viginti millium ducatorum durante tempore ipsius belli.

Item si deveniretur casu aliquo ad bellum contra Venetos, vel per prelibatum Ser-um D-um Regem vel per predictum Ill. Dominum Ducem, quod quidem bellum vel casu vel necessitate fieret sine consilio, participatione vel comunicatione alterius partis, hoc est: si per Ser. D-um Regem moveretur bellum contra Venetos sine participatione vel comunicatione predicti Ill-mi D-ni Ducis casu vel necessitate, ut supra; aut etiam comunicata et consultata re ipsa cum ipso D-no Duce in qua predictus Dominus Dux consensum suum non pres-

taret, tamen hoc non obstante, teneatur predictus Dominus Dux intra terminum duorum mensium post requisitionem factam juvare, auxiliari ac subsidiare ipsum Dominum Regem de gentibus suis, videlicet usque ad numerum equitum quatuor millium, et peditum duorum millium propriis sumptibus et expensis ipsius Domini Ducis anxiliantis, vel potius si ita predicto D-no Duci magis placuerit, mittere unum ex Capitaneis sui cum impensa et stipendio ducatorum centum viginti millium singulis annis pro conducendis gentibus, ut supra. Et e converso, si per ipsum Ill. D-num Ducem moveretur bellum contra Venetos sine participatione vel comunicatione predicti Ser-i D-ni Regis casu et necessitate, ut supra, aut etiam comunicata et consultata re ipsa cum predicto Domino Rege, inqua ipse D-us Rex consensum suum non prestaret, tamen hoc non obstante, teneatur predictus D-us Rex intra terminum duorum mensium post requisitionem ei factam juvare, auxiliari ac subsidiare ipsum Ill-mum D-num Ducem de gentibus suis, videlicet usque ad numerum equitum quatuor millium et peditum duorum millium propriis sumptibus et expensis ipsius D. Regis auxiliantis, vel potius si ita predicto D-no Regi placuerit magis, mittere unum ex Capitaneis suis cum inpensa et stipendio ducatorum centum viginti millium singulis annis pro conducendis gentibus, ut supra. Hoc tamen expresse intellecto, quod capitulum hoc non habere debeat locum usque per totum annum MCCCCLXXIIII inclusive. Ab inde vero ultra in suo robore firmitate, validitateque permaneat.

Item convenerant partes predicte, ut supra, quod quocunque casu per utramque partem aut alteram partium adversus Venetos moveretur bellum, in quo pars altera ad auxilium requisita ipsum opportune et in tempore tulisset, non possit cum ipsis Venetis aliquo modo deveniri ad pacem, neque treguam, nec etiam terminari bellum sine utriusque partis mutuo consensu et voluntate.

Item convenerunt predicte partes, ut supra, quod si moto adversus Venetos bello per utramque partem comuniter aut per alteram partium, in quo tamen bello pars altera ad auxilium requisita illud opportune et in tempore tulerit et perseveraverit, ut supra, aquirerentur civitates, opida, terre, castella et

Dominia, aut aliqua preda pararetur, teneantur partes ipse omnia acquisita et parta equis inter se portionibus dividere secundum quantitatem expensarum.

Item promiserunt et promittunt partes predicte, ut supra, quod nentra ipsarum partium decetero post celebrationem hujus contractus contrahet aliquam aliam ligam, confederationem et intelligentiam cum aliquo alio Rege, Principe Dominio, Potentatu et Comunitate sine hujus presentis Lige expressa reservatione, et quod in omnibus quibuscunque Ligis et Societatibus contrahendis per ipsas partes cum aliis Regibus, Principibus, Dominus et Potentatibus nominabunt se ipsas mutuo et vicissim pro confederatis et colligatis.

Item convenerunt, predicte partes, ut supra, promiseruntque ac promittunt, quod intra terminum, trium mensium post presentis contractus celebrationem utraque partium nominabit suos adherentes et recomendatos, qui presentis Lige beneficio frui possint et gaudere, quorum quidem adherentium et recomendatorum nominationem intra dictum terminum altera pars ad alteram transmittere debeat et teneatur.

Item convenerunt predicte partes et declaraverunt, quod omnia et singula Capitula in presenti instrumento contenta intelligantur cum reservatione et sine prejudicio quarumquunque Ligarum et intelligentiarum partium ipsarum, que essent ad statuum ipsarum defensionem et quas haberent cum quibuscunque Regibus, Principibus, Dominis et Potentatibus preterquam cum Venetis, cum quibus ipse partes asserunt nullam Ligam confederationem vel intelligentiam habere.

Item convenerunt dicte partes, quod si casus acciderit quem Deus avertat, quod inter se oriretur aliqua difficultas vel ambiguitas pro interpretatione verborum, sententiarum et capitulorum conteotorum in presenti contractu tunc et eo casu predictus Ser. D-us Rex eligere teneatur et debeat duos ex Consiliariis suis et similiter predictus Ill-mus D-nus Dux eligere teneatur et debeat duos alios ex consilliariis suis, qui quatuor consiliarj visis et examinatis Capitulis predictis et omnibus et singulis in presenti contractu contentis, judicare debeant prout ipsis equuum et iustum visum fuerit, quorum judicio et declarationi partes predicte stare et aquiescere debeant. Casu

vero quo dicti quatuor inter se concordari non possent, tuuc ipsi quatuor Consiliarii possint et debeant eligere unum alium quintum, cujus judicio et declarationi similiter partes ipse stare et aquiescere debeant.

Que omnia et singula in presenti contractu et instrumento contenta promiserunt et promittunt partes ipse, videlicet predictus D-nus Rex in verbo regio et predictus Ill. D-nus Dux in verbo veri et recti Ducis et principis, singula singulis congrue referendo rata grata et firma perpetuo habere, tenere et inviolabiliter observare ac adimplere ac nunquam et in nullo contrafacere, dicere vel venire de jure, nec de facto per se vel alios directe, nec indirecte, tacite vel expresse aut aliquo quesito colore sub pena ducatorum viginti quinque millium toticus commitenda et exigenda, quotiens per alteram partem contrafactum fuerit, et que pena exacta vel non, tamen presens contractus et omnia in eo contenta in suo robore, firmitateque permaneant.

Renunciantes dicte partes sibi invicem et vicissim exceptioni etc. etc. etc.

(Milánói államltár.)

177.

1473. Mátyás király Sforza milánói fejedelemhez küldi Rabenstain János visegrádi prépostot.

Mathias, Dei gratia Rex Hungarie, Bohemie, etc. Ill-ri Principi D-no Galeaz Marie Sfortie, Duci Mediolani ac Papie, Anglerieque Comiti, et Cremone Domino, Amico nostro dilecto Salutem.

Ill-ris Princeps, Amice noster. Misimus ad vestram Illustrem Dominationem hunc venerabilem et nobilem Joannem de Rabenstain, Prepositum Vicegradensem, Doctorem nostrum fidelem, Oratorem et Consigliarium in nonnullis rebus et negociis nostris; qua propter rogamus Vestram Illustrem D-naonem, quatenus eadem dictis et relatibus eius-

dem nostri parte referendis plenam fidem adhibere velit. Datum Bude XXVIII. die Mensis Januarii, Anno Domini MCCCCLXXIII. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XV. Bohemie vero IV.

Ill-ri Principi D-no Galeaz Marie Sfortie Duci Mediolani ac Papie Anglerieque Comiti et Cremone Domino, Amico nostro dilecto.

(Milánói államltár).

178.

1474. A velenczei államtanács Jadra kormányzóit az ottani apáczazárdába felveendő Frangepán családbéli nők iránt utasítja.

Rectoribus Jadre die 27. Maij 1474.

Cupientibus monachorum una sorore et una filiastra olim Comitis Bartholj de Frangrapanus, concessimus eisdem cum Consilio nostro X., quod Monasterium Sancti Demetrij istius Civitatis ingredi possint contentantibus Ven. Abbatissa et Monialibus ipsius Monasterij illas recipere; eapropter volumus et cum dicto Consilio nostro X. mandamus vobis, ut dictas Ven. Abbatissam et Moniales hortari et sicut pro prudentia vestra facere scietis, suadere debeatis, quemadmodum alias sub die XVII. Septembris 1472. scriptum fuit per Dominium nostrum predecessoribus vestris, quod si illas Dominas libenti animo recipiant et amplectantur ab illis. n. ultra, quod ex nobili et generosa sanguine procreate sunt, maximum comodum et multum utilitatis Monasterium suum ob pecunias, que ex danussorijs et legatis sibi superfuerunt, est suscepturum, et in hoc Dominio nostro plurimum placebunt, et commodo suo Monasterij optime consulent.

(Velenczei államkönyv. Capi del Conseglio de X. F. 1.)

179.

1474. Mátyás király a török ellen készülvén, a közös ellenség ellen Kázmér lengyel királyt is segítségül hívja.

Serenissimo Principi Domino Kasimiro Polonie Regi et Magno Duci Lituanie ect. Fratri nostro Carissimo. Mathias, Dei gratia Rex Hungarie, Bohemie ect. Serenissimo Principi Domino, Principi Domino Casimiro Polonie et Regi fratri nostro carissimo. Salutem et omne bonum.

Serenissime Princeps. Redite sunt nobis his diebus litere Ill-mi Principis Hassanibe, quibus intelligimus ipsum cum omni sua potentia adversus inpiissimum Turcorum imperatorem denno insurexisse, non parva spe christiani presidii etiam allectum, unde et in calce ipsarum literarum suarum nos singulariter hortatur ad concurrendum pariter contra prefatum Turcum, similes literas scribit Summo Pontifici, Cesari et nostre Serenitati, quas simul cum ex positione et translatione de lingua Persica in latinum facta in civitate Kaffa sub manu publica et sigillo Reverendi patris Domini Hyeronimi Episcopi dicte Civitatis transmittendas duximus, ut ab omnibus intelligatur, quanta nobis Christianis a clementissimo Deo opportunitas profertur, qui inimicos nostros cum inimicis fidei castigat et deturbat, atque et quod merito mine et exterminio omnes tradendi sumus et grecorum mores in fabulam vertendi, si grecani fuerimus, quod non permittet Deus, sicuti negligentiam et ingratitudinem. Nos Serenissime Rex jam plura millia hominum adversus ipsos turcos destinavimus, pluresque in dies transmittemus, nec quantum nostre vires sufficient, cessabimus, quin imo personaliter, si viderimus, nos solos, sub tanto et nobis imperari faste non relinqui, ardenti animo descendemus. Hortamur itaque Vestram Fraternitatem, ut etiam ipsa cum Regno suo rebus iis adeo opportunis et necessariis intendere velit, et nobiscum concurrere, ne nostro neglectu tota Christianitas pereat, confidimus namque in Domino, si adjuti fuerimus, talem adversus ipsos

turcos et in terras ipsorum medio hoc tempore, qui cum ipso Hassanbe occupabitur, stragem et dessolationem nos facturos, quod temporibus nostris Chistianis non multum fuerit metuendus. Feliciter agere cupimus Fraternitatem Vestram. Datum Bude 8. die Junij Anno D-ni MCCCCLXXIV. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. 17. Bohemie vero 6.

In simile forma scriptum est et D-no Imperatori per D-num Regem nostrum.

(Milanói államltár).

180.

1474. (78.?) Gróf Frangepán István Marcello Fantin raspurgi kapitányt a török által okozott károkról tudósítja.

Spectabilis et generose Vir, Amice noster honorande. Per advisare de piu certe nove habiamo retenuto al vostro fante fin hora, quando habiamo ricevute lettere dal nostro Capitaneo de Dobovazo, el quale ne srive, como questi Turchi, i quali sono stati exercito de circha VIII milla homini, corso de la dala Sava fina a Petouia a Varasdino a Copreveriza a Rachonam a Crixeviza loghi parte dello Imperatore et parte della corona de Ungheria, che è stato mio circoito molto grande, et hanno facto una preda de homini et de juvenoti grandissima, brusando et facendo altri damni grandi et miserabili. Domenicha proxima alozo, de qui dalla Sava apresso uno loco dicto Goriza, non molto lontano da Dobovazo nostro castello, et per la grande preda vanno molto adasio, damnificando per tutto, dove possono, como è loro consuetudine. Ma se Dio non adjuta li suoi Christiani, chi non è ito questa strada andara unaltra, per modo che non haveremo insidia uno al altro. — Dio ci ajuti per sua misericordia, za che nuy alcuni non volemo, alcuni non podeno ajutarei. Prego la V. S., che scrivendo a Venetia, li piazi ricommandare devotissimamente a quella Ill-ma Signoria et cum ogni congrua riveren-

tia ringratiarla de quanto nuy ne scriveti tt. Bene valete. Modrusia die XVIII. Julij.

Stephanus de Frangepanibus.
Segnie t. t. Comes.

A tergo: Spectabili ac Generoso viro D-no Fantino Marcello, dignissimo Capitaneo Raspurch, amico nostro honorando.

(Milánói államltár.)

181.

1474. A velenczei államtanács levele magyarországi követéhez váltó útján küldött pénz tárgyában.

Oratori nostro apud Serenissimum D. Regem Hungarie.

Literis vestris diei XXI. Julij intelleximus, quantum nobis scripsistis de pecuniis acceptis ad cambium per virum nobilem Joannem Emo militem, tempore, quo fuit orator noster in partibus istis, ab uno mercatore, cui postea solutum fuit (ipso invito) in 101 endega et precio excessivo; et dispositi rem hanc particulariter et minutatim intelligere, voluimus et ad requisitionem Capitum Consilii nostri X. mandamus vobis, ut si charam habetis gratiam Dominii nostri, receptis presentibus diligenter inquirere et investigare debeatis de nomine dicti mercatoris et quantitate pecuniarum ab eo datarum ad cambium prefato Ser Joanni nostro, et quibus etiam nomine facta fuit hic solutio illa endegorum. Et omnia, que habueritis, particulariter et distincte domino nostro denotate. Die 4. Augusti 1474.

(Velenczei államkönyv. Capi de Consiglio de X. F. I.)

[illegible]

[illegible] a magyar forintok
[illegible] magyarban.

[illegible]

[illegible] mercatorum Hungaro-
[illegible] [illegible] ad officia nostra
[illegible] affert, quis
[illegible] Hungari et quod
[illegible] quod etiam
[illegible] Quamobrem vadit
[illegible] super hoc
[illegible] possint de
[illegible] in suis proprijs
[illegible] consilio exigendo-
[illegible] Hungaros exigere, nisi illos.
[illegible] amore Dei dati sunt de qua-
[illegible] particularem et
[illegible] exigere ducatos
[illegible] de ducatorum pondere
[illegible] Dominatio nostra
[illegible] fecit. Et ex
[illegible] exigere solent, florenos
[illegible] ad officium nostrorum
[illegible] Sabbatum usque tertias, qua hora
[illegible] per eos Camerarios Comunis

[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]
[illegible] — [illegible]

[illegible]

183.

1474. Marcello Miklós velenczei doge követe által értesítvén a pápát a török készülödéseiről, azt segélyre hívja fel, és a magyar királyhoz külön követet kér küldetni.

Nicolaus Marcellus Dei gratia Dux Venetiarum etc. Nobili et sapienti Viro Leonardo Sanuto, Oratori nostro apud Summum Pontificem, fideli dilecto, salutem et dilectionis affectum. Scripsimis pridie precessori vestro et vobis, quantum circa rem christianam necessarium nobis visum est, postea ex oriente literas accepimus ex diversis locis, sed in unam eandemque convenientes sententiam Turcum dato jam magno et solicito principio firmiter statuisse ex Hellesponto emittere proxime vere potentissimam classem in sinum Adriaticum, penetraturam et Italiam ipsam, agressuram sine ulla, ut existimat, difficultate, quod ei ex voto succedet, nisi aut valide, tempestiveque occurratur, aut divertatur ejusmodi cogitatio et conatus suus. Via autem et modus faciendi utrumque est illa, quam providentissime cogitavit Summus Pontifex, generalis omnium Principum Italie contributionis, pro qua brevia ad potentatus scribere deliberavit, sicut vester precessor ad nos notitiam dedit, plurimumque illam juvat, confirmat et auget optima regie Majestatis Hungarie ad expeditionem contra Turcum voluntas et dispositio; et ab hujusmodi pontificia deliberatione juvatur etiam et confirmatur, augeturque mutuo Regia bona dispositio, et ut de intentione et apparatibus Turci, qui ex Oriente allatum est, intelligatis, mittere vobis exemplum literarum ex Chio et Constantinopoli deliberavimus, confirmatarum plurifarias alias, ut diximus, ut nullus dubitationis locus relinquere videatur in futurum, nisi Deus Omnipotens misertus populi sui, salutare aliquod remedium adhibeat per inspirationem in mentes principum, negligentes et cessatores esse, noluit in tam certo, tamquam propinquo discrimine status libertatis vite omnium et ipsius fidei et religionis. Volumus igitur et vobis mandavimus, ut receptis presentibus, esse ad conspectum Summi pontificis debeatis, et

istas nostras literas et per insertum exemplum Sanctitati Sue respondite. et quantum opus sit, quantumque magnitudini et ponderi rerum conveniat. memorate et suplicate Sanctitati predicte. dignetur maturare inceptam provisionem et opus prenecessarium suum requirendorum potentatuum ad renovationem. sive missionem mandatorum et Legati de latere in Hungariam designandi et ad certas etiam provisiones facendas: quibus propugnari. succurrique Italie et rebus Christianorum contra furorem sevientis inimici possint, cogitatus et vires. auctoritatemque vertat suam. Non dicemus, quidquid de officio Beatitudinis Sue sic exigente, non de honore et gloria ejus. non de infamia. si minus foret, quod Sanctitatem decet suam; quoniam tanta est magnitudo periculorum et necessitatis prospiciendi, ut cetere omnes cause et respectus pro nihilo possint jam existimari. Agetur anno proximo non de Scutaro et de provincia Albanie Italie opposita, sed de ipsa universa Italia et re Christiana nihilo plus temporis suppetentis, ad prospiciendumque mensium quinqué, hinc scilicet ad principium veris. quando hostis in mare esse et in Italiam navigare destinavit. Date in nostro Ducali Palatio die XVI. Septembris MCCCCLXXIV.

(Milánói államltár.)

184.

1474. Katalin boszniai királyné követeket küld a milánói herczeghez.

Serenissime Princeps et Ill-me Domine, D-ne Excellentissime. Post multas comendationes. La magnanimita e fede con honorato amore epictade, chio in Vostra Serenita cognosudo, me fa piglar securta et donome animo non posendo conla propa persona, si como mi seria di bisogno visitarla, mando li mei fidelissimi Oratori, portatorj dila presente li nobil miser Piero Diforte abbate ac Radic mio consangineo, li quali intute le facende mie et ogni gran bisogno in tutte

parte rapresentano la persone mia, degnase la Serenita prefata in omnibus exponendis meo nomine prestarli indubitata fede et creditiva non meno, che se mi in persona fossa. Che Idio Omnipotente conservi la Serenitade Vostra. Datum Rome XI. Februarij MCCCCLXXIIII.

E. V. S. Obligatissima Katalina Bosne Regina.

Illustrissimo Principi et Excel. Domino D Marie Sfortie, Duci Mediolani, Papie, Anglerieque Comiti ac Janue et Cremone, Domino honorandissimo.

(Milánói államltár).

185.

1475. Követségi jelentés a milánói fejedelemhez Korfúból, a török hadsereg mozgalmairól.

Copia novorum ex Corphoo die 14. Junij 1475.

Hozi per do nostri da Corfu fuziti da Galippoli adi 27. del passato, habiamo havuto le nuove infrascripte, le qual cosse, come le havemo havute, le mandemo a Vostra Serenita, i quali i dia quela fede a sua summa sapientia i parera. Dicono esser partiti da Galippoli a di 27. del passato, dal qual loco dicono, era partita tutta larmada del Turco et haveva passato Constantinopoli et intrati in Mar mazor et similiter l' armata era a Constantonopoli a di 8. Mazo intra in mar major; item a Constantinopoli era la peste grande, et el Signor Turco era in Andrinopoli amalato de mal de gotte. Dicono ancora, come el Signor Turco haveva mandato essi Flamburi alla Vlachia in loco dicto Cheli per piglar certo passo, dove die andar la Sua armada, fo sapudo per Cara Bogdan, ando et assalto quelle in modo, che non scapo lo Turco de quelli. Item dicono, come el Bassa Hennuco Beglarbei de Romania se trovava in Andrinopoli, al qual loco se adunava loste de Romania cum cavalli 40 milla et era andato in Andrinopoli. Dicono ancor, che Signor Turco per dubito

del armada de V. Celsitudine, ha messo in quardia ai castelli del strecto, zoe al Castel della Grecia in loco dicto Critia turchi 5 milla. Gratie V. Sublimitatis ect.

(Milánói államtár.)

186.

1475. A nápolyi követ Maletta Ferencz jelentése a milánói fejedelemhez, a nápolyi királynak a velenczei és mayyar követ előtt a török viszonyokról tett nyilatkozatairól.

Ill-mo Signor mio. Havendo l'altro hieri la Maesta del Re invitati el Magnifico Ambasadore Venetiano et mi nel racogliere li ambassatori Ungheri, disse ad l'uno et l'altro de noi duy, come l'havea lettere da Zianzo Chiamoro Capitaneo suo de quatro galee destinato contro el Turco, che ella havea incontrato uno naviglio Venetiano, quale portava uno Ambassatore de Usun-Chassan ad Venetia, et lo quale Ambassadore diceva, che Usson-Chassan era usito in la Natolia contra el Turco con grosissimo exercito; et lo Turco mandava al opposito, et intendeva andare in persona in Valachia, ma sopragiunto da una grave infirmita, se ha facto portare ad Constantinopoli. Et scrive, come uno Bassa d'esso Turco era ad campo per terra ad Castellonovo, del Duca Velatico et se esso cum le dicte quatro galee non l'havesse soccorso, stava ad pericolo de perderse; ma gli havea messo dentro ducento fanti de quelli de le galie, per modo non era piu da dubitare se potesse perdere.

Post hec: la dicta Maesta se volse verso di me solo et domandome: se io havea alcuna cosa, che la V. Celsitudine fosse adrizato cum le gente d'arme verso Astesana, accioche il Re de Franza et Philippo Monsignor intendessero, che li havea ad mancare li logamenti de Astesana. Risposi io, che non havea alcuna cosa.

Poi mi dixe la prefata Maesta, havere aviso, che essendo in camino el Turcho per andare verso la Valachia per terra et mandava la armata nel mare majore, se amalo gravamente

et se fece portare in Constantinopoli, dove intendessone la fama de la sua infirmita, et che el era vicino ad la morte, il populo se levoe ad rumore et andoe al Palazo, dove l'era per sachezarlo. Il che intendendo el Turco da li suy et persuaso da quelli, se fece mettere sopra una fenestra del dicto Palazzo et monstrosse al populo, benche poi se intende, che el non pote campare et che el morio.

Post hec scrivendo questa el Magnifico Ambassadore Venetiano, ha mandato ad monstrarme lettere, havute da suoy mercanti de Traui de XIII. de questo, che testificano havere nova li da naviglj, che hanno incontrate due gallie Venetiane, l'uno, che portava Ambassatore del figliolo del Turco ad Venetia, domandando pace per suspecto de la morte del patre. L'altra portava Ambassadore de Ussun Cassan a la Signoria ad confortarla ad non fare dicta pace, perche essendo in questa declinatione el Turco, la prefata Signoria dovea et potea fare il facto suo et conclude, che da omne canto si affirmava la morte del prefato Turco etc. Ex Neapoli die XXIII. Junii 1475.

Servulus Franciscus Maletta.

Al Duce di Milano.

(Milánói államltár.)

187.

1475. Baduario Sebestyén követ jelentése a velenczei dogéhez Magyarországból, különösen István moldvai vajdának a török általi szorongattatásáról.

Al Doge di Venezia.

Serenissime Princeps et D-ne Exc-me, Domine mi colendissime. Scripta la alligata per la Maesta del Re, mi è sta mandato ad dire in questa hora, haver havuto letera dal Vajvoda Stefano de Moldavia et dal proposito de Alba regal ambasador suo a quello, come per le ultime mie scripse a Vostra Sublimita, che havendossi apresenta larmada del

Turcho al luogo de Caffa immediate, quello optene cum tutte le forteze, fatti a pezi tuti Italiani et tuti principali de dicto luogo, et era acordato el Turco cum i principal capi de tartari et etiam cum i Transalpini a damno del Vajvoda predicto. Unde cum grande instantia richiede secorso dicto Vajvoda ala Maesta Sua per la importantia grandissima de la optention de dicto luogo de Caffa et per quanto è predicto questo Signor, e in grande afflictione, et dal canto suo dice, fara ogni provisione possibile, et cussi procureno cum ogni diligentia. Idio per sua clementia provedi ai bixogni Christiani per la grandeza, dei periculi succederiano, se per misericordia non provedesse.

Dubita etiam grandamente Sua Maesta, per quanto noviter ha sentito, de apparati del Turco, se habiano adridrizare verso Belgrado, et per questo fan ogni provision. Quanto succedera per mie V. Excellentia, celerime sara advisata, ne altro, ala gratia sua mi ricomando. Ex Buda die ultimo Junii 1475. hora prima noctis.

Sebastianus Baduarius
Orator ect.

(Velenczei államkönyv.)

188.

1475. Leonard despota a velenczei dogét a török hadseregnek részletes mozgalmairól egy kéme után tett jelentése szerint tudósítja.

Datum in Sancti Maura Julij quarto 1475.

Exemplum.

Serenissime Principe et Exc-me D-ne. Post humillimam commendationem. Per continuar al debito et obligatorio nostro in dar adviso et intelligentia alla Vostra Ill-ma Signoria, de quanto sentimo de le pratiche et apparati de questo insolentissimo Turcho, adonche notificamo ala Vostra Ill-ma Signoria, como a di 30. de Zugno zonse qui in Sancta Maura lo speculator nostro, lo qual seriose teniamo

in Canstantinopoli per intender distincte, quanto fa el Turco, et recita, come adi duy de mazo si trovo in Constantinopoli et dimoro li Zorni 17 et vide l'armata de Turcho, la qual ando in Caffa; erano galie compite cento octanta, galeaze tre, fuste cento septanta, tafarie 120, in le qual tafarie foron posti cavalli 3000 et erano marani cento carezi de pani, et in una de dicte galeaze intro Achmath Bassa, lo qual e Capitano General de tuta la armata; et in l'altro de dicte galeaze intro Diagarzj Jagubi flabularo de Garipoli; et la terze galeaza era carga de arme et munitione. Dice lo dicto Speculator, che la dicta armata, cussi galie, como fuste, galeaze, parandarie et tutti altri legni erano optimamente armate, et ben in puncto. Et che havea visto galie de Vostra Illustrissima Signoria et anche de Catelani, ma non haveva mai visto si bene in puncto, ne si ben armato, come quelle del dicto Turco.

Uxiò la dicta armata da Constantinopoli adi 19. de Mazo, dixent anche esso nostro speculatore, como montando in la galia de Jagubi Subassi de lo apotero, ando cum la dicta galia da Constantinopoli infino alo fanaro, dove e lo strecto de mar mazor, insieme cum tutta l'armata solum per veder et intender, che via faria la dicta armata.

Et adi 27. del dicto mese recitone etiam el dicto nostro speculator, che vedendo l'armata esserse partita da lo fanaro luy, si ritorno in Adrianopoli in uno loco, nominato Zuichalochorj, dove era racolto tutto lo exercito del Turcho, et stando li, adi 3. de Zugno venenj nova di Sinopi, como l'armata era zonta a Sinopi salva et feliciter adi 27. de Mazo, stette lo dicto nostro speculator et comoro in quello exercito in fino adi VIII. de Zugno, et mentre stetti li vene nova al gran Turco, como Ussun Cassam era venuto a Larzingan cum gente assaj. Ancor li, li vene nova, como lo Valacho havea ben preperato lo loco suo et se trovava ben fortificato in lo campo; et exercito del Turco eran gran moltitudine de gente; ma non era ben in ordine, imperoche lo fior dela sua gente havea posto in la sua armata; lo qual exercito se parti de lo dicto loco nominato Zucchalochorj, essendo lo nostro speculatore li, et ando a Zagora per passar lo Danubio et per

andar contro lo Valacho. Et venendo esso nostro speculator, se trovo in lo camino con uno suo amico, lo quale luj haveva lassato a Zagora, et li disse, como era venuta nova allo gran Turcho, como certamente la sua armata havea tolto Caffa, et zongendo esso nostro speculator al arta, vene apresso luj un altro homo da lo campo del Turcho, nome Petro Panda, lo qual homo fo servitor et creato de la recolenda memoria Ill-mo Signor nostro patre, lo qual recitava, haversi partito dal campo del Turco adi 17. de Zugno et haveva lassato el campo del Turco li alo Zagora, et . . . . . esso Petro se partisse da lo dicto campo, era zonta una galea in Constantinopoli mandata . . . . .

Achmath Bassa Capitaneo Generale de la supradicta armata, et era supra la dicta galea . . . . . de esso Capitano General, lo qual era venuto a cavallo da Constantinopoli infino a Zagora . . . . . campo del Turcho, et porta nova, como l'armata d'esso Turco haveva . . . . . qual nova foron facte grandissime feste; et esso prothogero per haver . . . . . gran Turcho per premio, lo fece Flàmbulario, et lo dicto Petro Panda com . . . . . le dicte nove, et haver visto le feste, le qual sono sta facte grandissime, et per haverse servito, queste tale nove in Lartha son za zorni 8, che sie facta grandissima festa publicamente, anchor lo dicto Petro reciso, como la galea, che haveva portato la dicta nova allo Turcho, fo comandata, che subito si ritornasse al armata et che li comandasse, che essa armata dovesse andar subito al Aspro Castro et lo campo da terra se ne va allo Danubio per passar contro lo Valacho. Altro non occore, stasemo cum singularissima attentione sentire, et de quanto sentiremo, continuaremo cum summa celerita in dar intelligentia a Vostra Illustrissima Signoria, ala qual mi recomando continuo. Datum in Sancta Maura Julij quarto MCCCCLXXV.

Leonardus Arte Despotus Dux Leucate,
Comesque Cephalonie Palatinus etc.
Serenissimo Principi, Duci Inclyto Venetorum.

(Velenczei államkönyv.)

189.

1475. Botta Lenard a milánói herczeget a magyar-török ügyekről tudósitja.

Illustrissimo Signor mio. Questa hora XV. la Signoria per uno suo Secretario me ha mandato ad monstrare doe lettere de di ultimo del passato, che eadem hora dice havere recevuto per uno Correro ad posta del suo Ambassatore de Ungaria, per uno delli quali li significa una pessima novella: videlicet, che el Re d'Ungaria e stato advisato del Vajvoda Valacho, como la armata del Turco ha debellato et preso Caffa con tutte le fortezze et ha tagliato a pezze tutti li Italiani et principali del dicto loco, como piu difusamente per la copia della dicta lettera, la quale mando qui inclusa V. S. vedera. Questa perdita de Caffa secundo mi ha dicto el prefato Secretario dicta Signoria la riputa importantissima et pericolosissima ad Christiani per la intelligentia sequita tra Turchi et Tartari; Idio permeti quello sia per il meglio.

Per la altra littera el dicto Ambassatore scrive, como el Re d'Ungaria ha ricevuto grandissima dispiacenza, che la Liga generale de Italia non habia sortito quello debito effecto, che el bisogno delle cose Christiane richiedeva, et Sua Maesta prega la prefata Signoria, poi che la sorte loro ha voluto, che li loro Stati siano li primi constituiti in faucibus dello inimico, saltem essi si vogliano stringere insieme, et adjutuessi, quanto possano et domanda ad questa Signoria, voglia contribuirli alla spexa de sei miglia cavalli per la medieta, con li quali Sua Mesta monstra potere et volere fare grandissimo proficto Et qui esso Oratore dice, chel dicto Re delibera volere perpetuare con la confederatione et bona amicicia con questa Signoria, offerendo stringersi et collegarsi perpetualmente per novi capitoli con la prefata Signoria et con quella piu stretteza, che ad Lei parera et in dicta lettera substantialiter non se contene altro. Me raccomando humilmente etc. Venetie die XIII. Julij 1475. hora XV.

Al Duca Galeaz Maria Sfortia. Leonardus Botta.

(Milánói államltár.)

190.

1475. Roverella Florius a ferrarai herczeget Budáról a magyar-török viszonyokról tudósítja.

Duci Ferrarie.

Illustrissime Princeps et Excellentissime D. Domine mi singularissime. Post humilem commendationem. Ali giorni de sopra la da Posonio per un altra mia avizai Vostra Ill. Signoria delle occurentie, per all hora promettendoli successive dalli adverso delle nuove d' Ungheria, per observare adunche la promessa, intendera la Vostra Excellentia per questa, como la dieta d' Ungheria generale e gia conclusa, in la quale tra le altre conclusioni e provisioni contro il Turco hanno imposto uno ducato per foco in tutto el reame. siche se extima, che montara piu de cinque cento milla ducati. Li baroni et ambassatori de Communitade sono malcontenti, che havendo facta questa dieta con grande faticha. e con grandissima spesa. credendo havere qualche subsidio delli potentati d' Italia. secondo gli era dato firma speranza dalla Signoria de Venezia. se sono retrovati beffati et ingannati et pui li dole, che per la ritornata de questo Serenissimo Re dalla impresa de Bohemia. la quale felicemente procedeva, tutto inspecto ed forza del Turco se hanno provocato contra de loro, peroche epso Turcho sentendo la tornata del Re, e la fama del predetto sussidio italico. postposita la guerra del mare, le sue forze et exerciti sono dirizati contro l' Ungheria et secondo se intende. manda le sue gente verso la Moldavia, dove questa vernata el suo exercito fu rotto. et ha mandate per il mare mazore 60 galie con certe nave alla fauce del Danubio per expugnare certe terre. vi sono del predicto Conte Stefano. le quali sono de grande importanzia. Questo Serenissimo Re per obviare a questo, ha recevuto in gratia el predicto Conte Stefano. el quale da molti anni passati non haveva bene quadrato con sua Maesta. siche ora sono bene d' accordo, et epso Conte Stefano per sui Ambassadori in questa dieta ha facto novo homaggio alla predicta Maesta et ha li mandato alcune Ban-

dere et spoglie, che furono quadagnate in la rotta in signo d'obbedienzia; preterea essa Maesta ha restituito Ladizlao Dragula alle porotine sue dignita, in Valachia factolo Vajvoda et restituito al suo Stato, datoli gente d'arme, dinari et bone lettere, siche se especta el dicto Dragula, fara gran facto contra li Turchi, come altrevolte fece, dandoli piu rotte circa la parte de Valachia. Avanti che fosse prigione della Maesta de questo Signore Re, et per dargli maggiore favore, ha mandati epsa Majesta Comissari in Transilvania a disponere el paese in favore del dicto Dragule, onde se potranno havere L milla homini bene disposti alle armi, quando pure li Turchi se presentassero verso quelle parti di Moldavia, o de Valachia, insuper epsa Regia Maesta non cessa parechiarse et mettersi in puncto per andare personalmente verso li confini del Reame, secondo intendera el venire delli Turchi, siche, non passera Julio o piu presto sara in viaggio et portara seco molte bombarde murali et altre artillerie in diversi modi, et inter cetera ha facto fare alcune machine de ligname meravigliose da botare, carogne et fochi et altre cose, che mai furono facte ne excogitate, siche spero pur le cose passaranno feliciter, attento la grande diligentia et prudentia de questo Serenissimo Re Mathias, et la dispositione de questi Ungari sui, li quali pareno nati in su le armi et naturalmente inclinati contro li Turchi, piu che niuno altra natione. Postremo se intende qui per homini de questo Serenissimo Re, como la Signoria de Venetia per uno suo Ambassatore ha facto instantia appresso el Turco per havere pace cum lui; ma perche epso Turco domandara alla Signoria tutta la Morea, Croya et Scutari et alcune altre terre in Albania et multe altre servitu assai difficili, lo Ambássatore e tornato re infecta, altro non occurisse la pressa del messo non posso Scrivere a M-re de Policastro. Ex Buda XVIII. Julii 1475.

E. D. V. Servitor frater Florius Reverella.

(Milánói államltár.)

191.

1475. Cavitello lovag, ki a magyar király szolgálatában állott, a milánói herczegnek szolgálatát ajánlja.

Al Duca di Milano.

Illustrissime et Exc-me Princeps et Domine, D-ne singularissime. Esseno passati anni sej, che io mi parti cum bona gratia de V. Signoria, sono stato cum la bona memoria delo Ill-mo Ducha Borsio et poj cum lo Ill-mo Ducha Hercule in modo e forma, che credo non haver facto vergogna alla V. Illustrissima Signoria, et ho monstrato esser allevato incasa de V. Signoria et ho observato li commandamenti sui cioé, che fidelmente servisse, quanto se proprio io servissi alla V. Signoria, in modo e forma, che ressendo mi accaduto partito di poter mi acconciare cum la Serenissima Maesta de Re d' Ungheria. cum bona licentia delo Ill-ma Duca Hercule, al quale ancora io Suo Capitano del Policino di Rovigo, me sono accordato cum Sua Maesta cum salario di ducati 600 al anno, et mi debbe condurre et recondurre a spese de Sua Maesta et nerroguto instrumento publico de consentimento de prelibato Duca Hercule, al quale la Maesta predicta scrisse lettera speciale in far me damandare. Jo vedendo il partito, bono quantunche sia paese longtano, non dimeno ho deliberato andarli a servire, et etiam mostrare, che sia stato tanti anni al servitio de la, non delebile et felicissima memoria dello Ill-mo Signor Vostro padre ac etiam di Vostra Signoria, et quello poco bene et experientia me habia haverlo avuto et imparato de V. Excellentia, mi forzaro etiam de portarne in tal modo, che sempre V. Signoria intendera havere uno subdito et fidelissimo Servitore in ogni loco ed sempre ad vota de V. Signoria, perche maj non hebbi, ne maj havero altra opinione, salvi de venerare spechiarmi et illustrarmi nella presentia et umbra di V. Signoria. Credo, mi partiro a mezzo il mese de Settembre prossimo, la V. Illustrissima Signoria verra facia una cosa piu, che un altra, quella mi ha sempre a comandare, in pero quella un bono testimonio, che ultra alla

subjectione serville ho cum V. Excellentia, mai non ha maj persona vivente al mundo, piu di V. Signoria, la quale spero ancora avanti io mora vedere, che V. Signoria, me ne renda quale che sejno della mià servitu. Ex Rodigio VIIII. Augusti 1475.

Excellentie

Servitor Fidelissimus
Justinianus Cavitellus Eques
Doctor, Capitaneus Generalis Policini
Rodigj.

(Milánói államltár.)

192.

1475. Mocenigo Péter velenczei doge a milánói herczeget a török győzelmeiről tudósítja.

Illustrissime Princeps et Exc-me Domine, frater noster Carissime. Dolorem et egritudinem animi nostri ex occupata ab hoste civitate Caffe et si ratio ipsa satis declaret, a nobis tamen coram audivit, et oculis propemodum ipsis inspexit Magnificus D-no Leonardus Botta Orator Vester. Et ad augendam mestitiam nostram accessisset dissipatio fame Chii in nostram suscepti ditionem, nisi rectissima nostra intentione et mente freti, compertum habuissemus, quid Vestra Celsitudo pro sua singulari sapientia et gravitate et pro similitudine, correspontiaque mentis et voluntatis in nos sue judicatura fuisset. Et quamvis cum eodem Oratore Vestro, et ante et post hujusmodi divulgationem, sufficienter locuti simus, ut quicquid preterea fiat, dicaturve, diffidentie potius cujusdam argumentum, quam sincerissime confidentie nostre videri possit, scribere tamen istas, nondum presertim extincta infamia antedicta deliberavimus, ut nostro quasi quodam cyrographo et fidei pignore Celsitudo Vestra et Januenses ipsi, qualis sit, futuraque perpetuo sit dispositio et voluntas nostra in cunctis rebus et negotiis vestris, agnoscant. Nos post susceptum cum Turco bellum, non magis nostra, quam comunis fidei et religionis causa, eo semper animo fuimus, ut reliquos,

in suo discrimine et necessitate tueremur et conservaremus Christianos, sicut nostros subditos. Instaurata autem et confirmata cum Vestra Illustrissima Dominatione vetere amicitia, et nova inita confederatione et societate, statum universum nostrum, comunem vobis, et vestrum nobis reputavimus, ut nihil omnino accidere alteri possit, aut commodi, aut incommodi, quod alteri non accidat. Et hac ratione, preter comunem jacturam, aucta est mirum in modum molestia et dolor noster ex clade Caffe, que ad Vestram pertinens Celsitudinem, ad nos non pertinere non potest. Aucta cura et studium conservandi Chii, quod per rumorem exitus classis hostilis ex Helesponto trepidare sub ipsum nuntium amissionis Caffe plurimum videbatur, unde processit, quod nos ad Capitaneum nostrum Generalem scripserimus et imposuerimus, ut egrediente hostili classe, tueretur et propugnaret Chium, nonsecus atque insulam nostram Crete et ceteras insulas et urbes nostras Orientis, quam deliberationem Celsitudini Vestre per D-num Leonardum notificandam curavimus, tam sperantes fore illam Vestre Celsitudini gratam, quam alieni penitus. et diversi ab omni alia cogitatione. Et tantum abest, ut aliud de Chio cogitaverimus, quam nostram deceat fidem, nostraque exigat amicitia et societas, ut pro conservando illo, et omni alia civitate et loco, et omni re vestro subjecta imperio et dominatui. classem, vires, facultates, et statum universum nostrum. millies (si totiens opus esset) poneremus, quemadmodum Celsitudinem Vestram pro nobis facturam, in omnem eventum, procul dubio credimus. Hec est firma nostra constansque voluntas, de qua nemo dubitare sine errore potest. et si forte mandatum, quod Capitaneo nostro dedimus, amicissimum et simplicissimum aut revocandum, aut corrigendum et moderandum videretur: declaret nobis vestra Celsitudo, quoniam id Capitaneo imperabimus, quod vos ipse volueritis. Date in nostro Ducali Palatio, die XVIII. Septembris indictione nona MCCCCLXX. quinto,

Petrus Mocenigo Dei Gratia
Dux Venetiarum ect. Faebus.

(Milánói államltár.)

193.

1475 A nápolyi kincstár által Beatrix magyar királyné részajándokából kiadott összegek kimutatása.

Settembre MCCCCLXXV.

. . . . . .

Item doni in mans proprias de la Magestat del Senyor Rey Centhuytantaset milia ducats corrents, en LXVIIIIst ducats dor venetian araho de onze carlins dos granas emig ducat Venezia en LXXXXVIIIstXXVI duc. dor ferrandis, alfonsins, e larchs, araho de XI carlins ducat E en hun tarj set grans emig per ducat fet en los dits LXVIIIIst ducat dor Venetian, fan la summa de Cent setantamilia ducats dor, comptats araho de XI carlins ducat per lo dit Senyor assignats als Reverends, spectable, e magnifichs, Reverends Episcopo de Vitislaiva: Joan elet Episcopo de Varradiensi, Johan Pangracio Vayvoda transiluano e al Senyor Joan Comte de Sant Georgio, Embaxiadors e procuradors del Serenissimo Mathia Rey de hungaria ect. a compliment de doscentmilia ducas dor: los quals lo dit Senyor havia promes donar al dit Rey de hungaria en dot e per dot de la Serenissima dompna Beatrin de Arago filla te sua Majestat e consort de dit Rey de hungaria: com los restants Trenta milia ducat dor, lo dit Senyor haia fet assignar per lo dit Rey de hungaria als dits suis embaxiadors e procuradors en Joyes, e altres ornaments, segons se conte en una lettera, o cantela patent de man propria del dit Senyor, subsignada, e ablo seu sagell petit an lo per sagellada, data en lo Castell nou de napols a XVI del present mes de Setembre Registrada. In Cor XVIIII: diecada al Gran Camerlench del present Regne a son loctinent, presidents Racionals de la Regia Cambra dela summaria e a qualsevol altres de mj comptes hoydoro, abla quel los mana, que posant yo en Exida los dits CLXX mila ducats dor, haver donats per la causa damunt dita en mans propries de sua Magestat, que a quells en los mens comptas, me degen hoyi, e acceptar, tot dubie cessant: Sta in veritat, que de

^{m}DCCXXX duc. Il grans emig avancats en los damunt dits ^{m}LXVIIIICC 1 ducats dor venetian, fac entrada atrascues LII.

(Gran Archivio di Napoli. Uffizio Finanze. Cedole Tesoreria Vol. 66. fol. LXVXVIII.)

194.

1475. Botta Lenard a milánói herczeget a velenczei magyar követ leveleinek tartalmairól tudósitja.

Al Duce Mediolani etc.

Illustrissimo Signor mio. Hogi questa Signoria me ha monstrato doe lettere novamente ricevute del loro Ambassadore de Ungeria, per le quali esso li scrive, como quello Re de Ungheria e stato in grande umbreza per lettere, li sono stato scripte da Vinetia del oratore del Re Ferrando, che essa Signoria non pigliasse qualche accordio de pace o tregua col Turco per li strecti consiglj, che sopra zoe se facevano qua.

Item scrive, como el prefato Re per il mezzo di Transilvano suo intimo Secretaro gli ha facto intendere, che il Turco el fa pur stimulare de qualche acordio, ma che sua Maesta mai inclinara a compositione, o amicitia alcuna con luy, se gia per impotentia et propria necessita non fusse astrecto a farlo, et con molte parole assai gagliarde fa pregare dicto Signoria, voglia farli presto risposta, ad quanto li richiese adi passati.

Item dice, dicto Re haver scripto al Papa la sua bona volonta de fare contra el Turco, purche sia adjuto da sua Santita et dagli altri. Et benche le lettere del prefato Oratore siano piu copiose de parole (tamen concludendo, che el dicto Re voria subsidio da Italia, col quale nostra esser parato, ad mettere grande et validissimo exercito alle offese del Turco). Sed a mi pare, esso Re facia ogni arte et prova de cavare dinari da queste potentie italice, li quali havuti, Idio sa quello, che poi el faria et questo dico, perche sono parchi mesi, che de di in di Sua Maesta doveva uscire in campo alli danni

d'esso Turco et anchora e sul fare dele monstre delle genti; Deus, cujus causa agitur, proveda se faci presto, quanto el bisogno richiede. Similiter dicta Signoria mi ha facto vedere un breve, che ora li scrive el papa, col quale Sua Santita manda lo exemplo de quanto de presenti gli ha scripto el prefato Re de Ungaria, dove sua Beatitudine iterum solicita, se li mandi li Ambaxadori a cio, se possa fare conveniente provisione alli urgentissimi bisogni presenti et dice in dicto breve, como Vestra Sublimita gli ha risposto, che la mandera il suo oratore de bonissima voglia et fara tutto quello, che dal canto suo sera da fare, et perche Sua Santita similiter fa mentione in dicto Breve, che di novo la scrive et manda alla Vostra Signoria Illustrissima. La predicta copia della lettera del Re de Ungaria non ne extendero piu oltre ect.

Datum Venetie die Sabbati VII. Octobris 1475.

Leonardus Botta.

(Milánói államltár.)

295.

1475. Baduario Sebestyén követi jelentése a velenczei dogéhez a magyarországi ügyekről.

Serenissime Princeps et D-ne Exc-me, D-ne Colendissime. Ritenute li alligate fino questo giorno per poter significare, con qualche certezza la partita dela Maesta Regia a V. Sublimita, retrovandomi ali 11. del instante ad visitatione de Monsignore Strigoniensi et conferite multe cose insieme circa i presenti propositi, inter cetera me disse, quod opportune venerat e molto bene conforme a bisogni Christiani era stato la sua venuta; quanto alla praticha interposta per el Turco, la qual como nel principio me disse, gli havera data passione cordialissima, perche primum solum cum Regia Majestate per lungo spatio, poi per tre volte cum quella, et cum el Consiglio deputato li haveva dicto, per niente volerse ritrovar presente a tal consultatione, come cosa vituperosissima a sua Celsitudine et loro Signori respecto le conditioni passate di predecessori sui per la Christiana defensione, dela quale se hanno acquis

tato nome de Cristianissime, e che ora se deba dare audentia a tal pratiche et se possi dire in tempo de luj Re Mathias et de li presenti Signori se habia deviato dal suo vetutissimo proposito, non el potera patire et ultra hoc seria cosa vilenosissima et poriasi reputare essere a termine non molto distante velenati, perche rechiedendo el Turco in queste pratiche, voler avere el transito libero per la Dalmazia e Croatia, como el richiede, ben se intende el fine in simil tregue, non esser altro salvo a danno et ruina de altri Christiani et subsequenter poi de questo Regno. Tamen sel voleva far tregue cum tuta la Christianita, non contradiria; ma cum questo Regno solo maj per suo opinione consentiria e che sua Maesta magnanima prosequisse el principio dato, perche non inferior victoria se reputaria el Turco cum questa forma, haver contra lui ottenuta, che se armata manu l'avesse debellato et piu segura et certamente ne era da dubitare, benche le potentie Christiane non habiano facto, finora le provissioni neccessarie, che al presente non le debbano fare, subsecuta noviter la importantissima perdita de Caffa, et vedendo la Sublimita sua intrata nel pericolo comune a loro et a quella intentendo sine dubio a lej, sola sia impossibile el perseverare, per le qual suasioni et fundamenti Sua Maesta grandemente se commosse et disse, in ogni modo voler proseguir il principio dato et per far tal modo se la vita el dovesse lassare, chel mundo intendera da luj di non haver manchato in nessuna cosa, che servir poteva del bene Christiano, pregando Idio, cujus res agebatur, che da le potentie predicte celerime sequisca tal provisione, che cum grandissimo exterminio de quello suo non succeda, quanto piu volte haveva ditto, li replico, che piacendo a Dio, che in tal impresa ne ricevosse la privatione della vita, non se doveria reputar morte, ma gloriosa et felicissima vita, perche sempre se parleria in gloria et laude della sua Maesta, como e contrario se alla conclusione delle tregue el devenisse, non se doveria reputar el vivesse per mezzo de quelle, ma esser piu, che morto, perche da ogni eta receveria vituperia et infamia grandissima, pregandomi, che volesse instantissime scrivere a V. Celsitudine, se dignasse sua solita diligentia procurare, che celerime se faci, quanto e necessario,

si per oviar ali inconvenienti et periculi predicti, como perche mai in futurum non haveria piu fede presso sua Maesta de questo mancasse, perche per le persuasioni principalissime ad bene et certe sperandum de futuro et celeri auxilio prossequiria magnanime il principio dato, et era per el consiglio deliberato, che Monsignor Transylvano iterûm fosse cum nuj Oratori, rechedendone et stringendone, dobbiamo ai Signori nostri scrivere, vogliano cum ogni diligentia et studio procurar, quanto e predicto. Havendo etiam deliberato resecar la pratica predicta ala conclusione, dela quale sola necessita la potria condurre, ringratiata per me sua Reverendissima Signoria cum quella forma, me parze conveniente de cosi Christiana et necessaria operation sua et alla Maesta Regia utile et gloriosa, li disse se rendesse certa, che da V. Sublimita cosa alcuna se pretermeteria, che potesse dar celere conclusione, a quanto era necessario, come sempre haveva facto. Ne era da dubitare, che dal Pontefice et altre potentie non sia per farsi, quanto richiede i bisogni christiani, come etiam per Sua Signoria alla Maesta Regia prudentissime era stato dicto, replico, che il Dio per la sua bonta cosi permettesse.

A 12. de questo Monsignor Transilvano mando a richiedermi, volesse esser con Sua Signora et andato, mi trovai cum quello l'archivescovo de Bari et nomine Regio me disse, ut supra, che consultata la interpositione della pratica delle tregue per tre volte per la Maesta Regia con el suo Consiglio attento, che in quella el Turco richiede, che la sia prima per al piu tempo per anni XII et almeno per VII, et havendo el transito per la Dalmatia, et Croatia con ogni ezercito suo, lequal rechieste intenderano, non erano se non ruina et exterminio di altri Christiani et subsequenter de questo Regno, havera deliberato magnanime prosequire el principio de apparati fatti, cum quelli termini precise dateni per el Strigoniense; rechedendone iterum atque iterum, volessimo al Signori nostri scrivere, como e sopra detto, l'andata per noj la christianissima deliberatione de Sua Maesta et de questi Signori con quelli termini ne parvero convenienti, dissemmo haver scripto et noviter scriveremo in tal forma, che speravamo de brevi, se vederia la conclusione desiderata.

Come per altre ho dicto, la Maesta Regia manda le zente d'arme per terra e parte delle fanteria verso Transilvania per quattro diverse via per piu comodita de allozamenti et victualie et minore danno del paese. Per la via d'Alba le zente de arme Boheme, per Szegedino le Hungari, per Varadino le fanterie Ungherie et per Heget le Boheme et tutti se devano trovar a Siurin et deli aspectare Sua Serenita, la qual com el resto della fanterie, andera per acqua.

Ha differito sua Maesta la partita sua fino a quest altra settimana proxima per molte cose, li suu sopragiunte et maxime per el spatio de Signori sono per andare ala Dieta, se die far in questo Sant Martin in Polana, come scripsi a V. Excellentia et a 19. del instante dice se, mettera in ogni modo a camino, e cusi succedendo de presente, per mie V. Signoria sara avisato. Sono preparati circa navilj 100, della sorta et consueta, de qua per condur le fanterie sono per andar con Sua Maesta, como e dicto supra, i quali sono state caricate multe monition et altri preparamenti necessarj, oltra i mandati per avanti et domani, per quanto affirmano, principierano a mettersi a camino et el zorno sopra scritto Sua Serenita li sequira. Ne altro e innovato, salvo che ho sentito la pace del Re de Francia cum el Re de Inghlitera e conclusa. Ex Buda die XIIII Octobris 1475.

Sebastianus Baduarius Orator.

Ser-mo Principi et Exc-mo D-no Piero Mocenigo, Duci Venetiarum ect.

(Velenczei államkönyv.)

196.

1475. Mátyás király levele Baduario Sebestyén oelenczei követhez a török ügyekben.

Exemplum.

Mathias, Dei Gratia Rex Hungarie, Bohemie etc. Magnifice Vir, nobis Sincere dilecte. Et pro his novitatibus ex

partibus Orientis, que Illustri Dominio Nostro misse sunt, et pro devoto tam orationum, quam processionum de eo exibi.o obsequio pro felici Christiani nominis victoria, eas, quas possumus, gratiarum actiones agimus. Nam et ille iste comuni voto plurimum conducunt: verum quemadmodum pluries coram et post recessum nostrum ex Buda per literas accepistis, ipsaque experientia monstrat, in nobis nihil defecit, nihilque defuturum est. Dies noctesque rebus publicis invigilamus et ea sine intermissione agimus, que ad rem facere maxime intelligimus; id unum quod semper prediximus, at sit, ut non relinquamur, speramus in divino presidio omnia pro voluntate cessura; circa hec latius-scribendum commisimus Reverendissimo Domino Gabrieli Episcopo Agriensi et apostolice Sedis Legato. Bene valete. Ex Varadino Petri in festo beati Andrei Apostoli, Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo quinto; Regnorum Nostrorum anno Hungarie etc. XIV. Bohemie vero VII.

Magnifico Sebastiano Baduario, Oratori Ill-mi Domini Venetorum, Nobis Sincere dilecto.

(Velenczei államkönyv.)

197.

1475. Mátyás királynak az előbbi levélhez mellékelt panaszos levele.

Exemplum unius cedule incluse in suprascriptis literis Regiis.

Magnifice Orator. Cogimur dolere vehementer et conqueri Deo et hominibus, quod quanto studiosius nos regna, bona omnia, homines nostros et personam propriam sine intermissione pro Catolice fidei defensione exponimus, tanto minus curamur, imo tanto magis contemnimur; optaveramus, prout coram et per literas intellexistis, quasdam Bullas, quas Reverend. Pater Dominus Cardinalis Sancti Marci ad Curiam Romanam reportaverat, fecimus maximas instantias pro illis,

tamquam pro rebus nobis ad conservationem Regnorum nostrorum necessariis, ne expositi contra Turcos ab hostibus nostris post tergum invaderemur, experti quantum habita ledendi facultate, fidem prestitam servarunt, promissum est nobis pluries mittendum apostolicum Nuntium cum prefatis Bullis, expectavimus propterea et Bude et in via non paucos dies easdem Bullas, ut animo libero et sine metu dictorum hostium nostrorum nos in Turcos exponeremus, sed nescimus, quibus demeritis nostris aut Christianitatis infortunio, adhuc nihil aparuit et ecce nunc certificamur jam in Moravia et locis adjacentibus plura et proditorie et aliis modis attentari cepisse ad obtinendum munitiones nostras, et incipiendas discordias, que profecto, si adversarj nostri intelexissent nos aliquem favorem ab illa Sancta Sede habere: minime attentarent, verum cum ipsis et jubileus promissus sit, licet pro fide unam scelam equo non posuerint, potius contra fidem et Sedem Apostolicam fortiter pugnaverint, et nunc, quantum possunt agant, et nos nullum favorem obtinere potuisse cernant, illa incipiunt et pejora facturos, nobis dubitandum non est; unde nihil aliud cernimus nobis reliqui, nisi ut si non habuerimus protectionem et unitionem ac securitatem totiens postulatam, et post tantas suplicationes totiens promissam: nos rebus nostris provideamus, quia pro certo sciat omnis homo, quod nos, si poterimus, nollumus perdere Regna nostra, et cum hoc esse in derisum omnium hominum, et ideo sic providere studebimus, ut non possint nostri adversarj gloriari et reportare de sua malitia lucrum, et de hoc protestabimur toti mundo et speramus, quod nullus sane mentis nos inculpabit; nam bene intelligimus, quanta nobis sint expectanda subsidia realia, si non possimus obtinere verbalia, experientia quoque nos ducuit anno superiori quid oppressi a quocumque sperare vel expectare debeamus.

(Velenczei államkönyv.)

198.

1475. Az egri püspöknek Baduario Sebestyén velenczei követhez intézett levele a török elleni hadjárat iránt.

Exemplum literarum Reverendissimi Domini Agriensis, Legati Apostolici etc.

Magnifice Vir, Domine et amice honorande. Salutem plurimam. Ferventissimo animo semper scribit Vostra Magnificentia, tanquam illa, que zelat honorem Dei et Catolice fidei defensionem, interque hortandum cupit progressus regios intelligere. Addit etiam calcaria sponte currenti, ex his, que Magnificentie Dominationi significat. Ego autem, qui et laboribus et periculis intersum, cum ejisdem votis teneor etiam, que semper predixi, necessaria videre, exopto, sine quibus perseverare impossibile est. Regia Majestas sua consueta prudentia agit. In confinio hostium sumus, tractatus varios habet, habendeque Rasce magna parte jam multa promissa tenet ita, ut plures sint, qui polliciantur magnam terre partem, modo protecti exinde fuerint a rabie hostili. Cesar preterea, petitis obsidibus, qui etiam negavi, honeste non potuerunt, quendam insignem mittet oratorem, ob quam rem denuo in hunc locum Regia Majestas devenit, classe procul ad miliare dimissa, totam tamen hanc patriam paratam esse sciatis. Quiquid sequetur, significabo, et quamvis hiems urget, miles optet, blandiatur hostis, si relicta Maestas Regia non fuerit, pergrata estis audituri, meminerit Vestra Magnificentia, nunquam hoc verbum a nobis fuisse mutatum; Moldavus paratus est et tantummodo expectat convenire cum Regia Maestate in loco deputato. Commendo me Vestre Magnificentie, quam me bene valere semper exopto. Datum in Varadino Petri Die I a Decembris 1475. Gabriel Episcopus Agriensis, apostolice Sedis Legatus.

Magnifico Viro D-no Sebastianio Baduario, Ill-mi D-nii Venetorum Oratori dignissimo, amico honorando.

(Velenczei államkönyv.)

199.

1475. Gábor egri püspök fenebbi levelének melléklete a Velenczéseknek a törökkel kezdett békealkudozásairól stb.

Exemplum cedule cujusdam incluse literis suprascriptis prefati Domini Legati etc.

Exploratores Regii, qui a porta imperatoris venerunt, affirmant ipsum graviter podagra torqueri, juramentumque medio et capitum obligatione contestantur, apud eum esse duos insignes Oratores Ill-mi Domini Venetorum, qui maxima cum instantia treugas petunt, hoc licet Regia Maestas non credat, sed potius figmentum ipsorum turcorum esse putet, qui sepe diversorum Principum Oratores apud se fingunt, voluit tamen, ut de his Vestram Magnificentiam advisarem.

Ego quasi in torculari positus, ita torqueo et constringor, nec loqui sciam, nec si sciam, audiam; si excuso: faba in caput meum caditur; si taceo: contorqueor omni, quo possum ingenio. Navim hanc majoribus in dies procellis agitatam, nescio: an spe, an opinione sustento; nec ulla tantum adversa metuo, quantum ea, que de illa maledicta Bohemia perferuntur, nunquam Nuntius inde venit, qui mihi diabolus non videatur, O Deus! quantum mihi animi tristitia, quantos luctus, si tanta insitia laborabimus, ut adeo felici accepta negligamus, tantus terror hostes invasit, ut in pluribus etiam munitissimis locis plus ad fugam, quam ad defensionem se parent. Si haberem ora centum, centumque lactis ubera, non possim studiosius agere, dulcius suadere, at nostis leonis naturam, non patitur illusionem, hoc ejus verbum, nec gloriatio se in uno semper constantissimum fuisse, se plusquam dixerit facere. At cum nihil preter verba cernat, imo cum adversariis majores favores audiat impendi, rugit vehementer, clamatque, quid enim mihi sperandum suades, si illis, qui Apostolicam Sedem impugnarunt, qui hereticorum animos erexerunt, qui perierant, qui contemnunt, dum censuris et penis affici debent, indulgentiis et jubileo sublevantur; quid dicturi sunt populi Catolici, quid nobis ultra crediturі, qui

nobis sunt ultra adhesuri, gravius hec ferenda, quia omnis adversariorum potentia; preterea cum nobis anno superiore laqueos tetenderunt, non pace, non treugis, non juramentis curatis, clam tantis contra nos exercitus duxerunt, et quasi leporem incasse captare conati sunt. Quis nobis adjutorio fuit? Quis velum tum Nuntium ad solandum, quod orbe toto ferebatur, exterminium nostrum misit; imo quis nobis adversari non cepit. Hec et similia dum accipio, potest Vestra Magnificenzia considerare, quibus uror loris, negare, quod verum est, non possum, suadere, quod longe, quod incertum: difficilimum; et previdens cavendum et pro viribus totiens suasi, ut nesciam: an odium, vel gratiam meruerim, loquor hec con Vestra Magnificentia, tamquam cum corde meo, rogans, ut ad apud se teneat, et pro sua prudentia, qualia suadere debeat, intelligat.

Ceterum, si diabolus non fregerit ordinata, sciatis, quod in brevi audietis mirabilia aliqua, huic nuntio retuli, que non sunt commendanda literis, ne si perderentur, ad hostium manus devenirent. Vidit et ipse oculis propriis aliquid principi. Summa rerum est, quod ipse Rex ferventissimi animi est, et plus sua prudentia conficiet, quam homo possit existimare, dum modo non revocetur, sed sciatis, quod etiam si totus mundus rueret, hic Princeps non est paratus ad perdenda Regna sua pro aliorum defensione; nec latet eum: qualia, et quam diabolica eius struant adversarii.

(Velenczei államkönyv.)

200.

1475. Gábor egri püspök Baduario Sebestyént a velenczések követét a belgrádi hadi eseményekről tudósítja.

Magnifico Viro Domino Sebastiano Baduario, Illustrissimi Dominii Venetorum Oratori, Amico nostro hanorando.

Magnifice Vir, Domine honorande. Salutem plurimam. Reddite sunt mihi hesterno vesperi litere Vestre Magnificentie

cum inclusis ad Comitem Scutarensem, quas nuntio ejusdem in Belgrado prestolanti assignare curabo. Regia Maestas Belgradum cum classe descendit. Cras deo duce nos subsequemur. In exploratione proximi castri nonnulli ex nostris, qui plusquam oportuit, meniis appropinquarunt, sunt pixidibus interempti, at nonnulli notabiles ex turcis sunt capti, inter quos Vayvoda Haram-Bassa secundus ab Hali beg, magno presidio in Sinedrio se tenet. Bassa castra Imperatoris in pristino loco servat, maxima cum incomoditate Cesarem valde podagra gravatum, alii in Constantinopolim delatum, alii in castris adhuc consistere ferunt. Timor habet omnes, Moldavus, Transalpinus, Siculi, Transilvanenses juxta decretum Regium in promptu sunt; Regia Maestas conceptum iter, favente Christo, magno animo prosequi intendit. Ego longo fractus jejunio et hoc molli aere, qui inconsuetis esse solet infestus, non nihil valitudinarius sum; at mihi spem prestat proxima Christi nativitas, que corpori fortiores restituet vires, reliqua ex Belgrado; commendo me Magnificentie Vestre, quam bene valere semper opto. Ex Varadino Petri V. die Decembris MCCCCLXXV.

Gabriel Episcopus Agriensis
Apostolice Sedis Legatus.

(Velenczei államkönyv.)

201.

1475. Baduario Sebestyén követségi jelentése Budáról a velenczei dogehoz.

Duci Venetiarum.

Serenissime Princeps et Domine Excellentissime, Domine mi colendissime. A XXII. del passato per Paulo Ungaro Correro scripsi ad Vestra Signoria, poi el giorno sequente die XXIII. per ritorno de mei messi ricevi littera dal Transilvano, la copia se era inclusa, per la quale dichiara la Maesta Regia havere facto experentia de quello Castello in modo de Bastione, del quale nelli apparati mandati in nota ad V. Ex-

cellentia se fa mentione et benissimo reuscito el pensiero de Sua Signoria processo da quella, como etiam de dicti messi, chel hanno veduto, ho inteso et e, che in spacio d'ore due fa piantare, el castello et circumdarlo de palificade in modo, che homini sette milla puol stare dentro alla difesa, facto principaliter per assicurare la classe per acqua, et e una bilissima et utile opera per relatione de cadauno, che l'ha veduta. Eli ho scripto in forma conveniente et lo exemplo, qui sera incluso, el Magnifico Conte de Scutari ha scripto per sue de 29. Septembre pur ora recevute alla Maesta Regia et ad me desiderando intendere li apparati de Sua Sanctita, deli quali per le mie gli ne do particolare adviso, e de quanto me e parso necessario.

Havendo a III. dell instante per bono e certo mezzo inteso, che doi Ambasciadori del Turco de brevi erano per essere nella Regia Maesta e attendendoli, havesa tardato l'andare suo in Transilvania et ritrovarse Sua Maiesta nel loco de Petervaradĭno, propinqua ad Belgrado per miglia 6 ungari, et solo per la prattica per avanti principiata. Se existima, sia sua venuta immediate per messo proprio.

Heri scripsi a Sua Maesta ed al Transilvano nella forma, che per le inserte copie V. Signoria vedera, et dal canto mio, niente del possibile se pretermettera per rimovere ex toto simile trami et pensieri. Ma il salutifero et sufficiente rimedio saria, che le provisioni de li recevesseno presta conclusione; perche non obstante le continue et efficacissime suasioni facte per me nomine Dominationis Vestre, pare questi non possono sufficienter persuadersi de li sia per sequire soccorso alcuno alla impresa principiata. Per quello hanno piu volte reduto per le pratiche passate, Idio, cujus res agitur, si digni provedere al bene Christiano, che ormai ne saria pur ora.

Le capitato, qua uno messo del Re Polano, homo de conveniente reputatione et e stato alla Maesta de questo Signore, ritorna acompagnato d'uno delli Camerieri de Sua Serenita, che con lui deve andare insino in Polana, et essendo venuto a visitarmi per rispecto de V. Excellentia cum humanissime et honorificentissime parole, li usai per risposta quella

forma me parse conveniente in dichiararle la grandezza della benevolenzia de V. Signoria nel Maesta del Suo Signore, per el quale V. Signoria non manco faria, che per il proprio Stato; monstro haverlo gratissimo e tutto disse referreria al Signore suo et procurato intendere da lui la casone dela Sua venuta et el successo dele cose, di li et altrove referi essere venuto per pratica de pace oltre le tregue fra el Signore suo et filiolo et questo Re, perche se queste 3 potentie non saranno unite per le cose Christiane, erano per ricevere per giornata gravissimi pericoli, maxime subsecuta la perdita de Caffa et per dicto rispecto etiam andava con luj uno delli Camerieri della Maesta de questo Re. Li dissi questa essere cosa divina, sine qua come prudentissime haveva predicto, era per sequire pericoli et jacture gravissime, ne poteria essere male d'uno de questi potentati, che non fosse comune all'altro, offerendomi per nome de V. Serenita in tutte quelle cose, che al Signore Suo paresseno per mio mezzo necessario per beneficio di cosi necessarii conclusione, me ringrazio grandamente replicando, che alla Maesta del Signore Suo tutto referiria, al quale benissimo era nota la sincerita della amore de V. Excellentia in Sua Maesta, poi quanto al successo deli, dissi, che la Maesta del suo Re era andata in Prussia con bono numero de gente per assestare alcune differentie sequite in dicta provincia, et inante sua partita, havera mandati circa homini 15,000 al Vajvoda Stefano, ne ad alcuna altra parte sentiva cosa da conte confirmandomi, quanto e predicto delli Ambassadori del Turco, per quello lo intese attrovandosi presso el Re, nelli prossimi giorni.

La Maesta Imperiale per Haycinger suo Capitaneo con bono numero de gente ali confini de Moravia ha facto et fa promovere novita et damni assai, ad molti de quelli castellani, delli quali de proximo scripsi ad V. Serenita et in nota li mandai li nomi raccomandati ala Maesta de questo Re, che male in proposito et per li pensieri de Sua Serenita contra Turchi cerca per diversi mezzi insidiarla, como etiam per le mie del 13. del passato haveva V. Signoria inteso, solecitando la fractura delle tregue. Iddio per sua bonta provedi, como alli presenti pericoli se conviene.

Del Turco per littere del Transylvano V. Excellentia vedera, quanta poca vera informatione ne habiano secundo el loro consueto, tamen per quello, che per diversi mezzi ho potuto sentire, l'hoste suo e nel loco consueto, et ultra le genti se ritrovavono ad Smedro con Alibeg, ne ha mandato etiam in grande numero, et precipue ad uno suo luogo, chiamato Zaslon non molto distante da Smedro, per essere sito, dove haveria potuto passare la regia Maesta, della persona Sua variamente se parla; alcuni dicono, ritrovarsi con l'hoste, alcuni, chel sia a Smedro, dove e Alibeg, ha facto fare et continue se proseque tante provisioni ad dicto loco et altri li vicini, che ogni impresa ne volesse torre la Maesta de questo Re, gli saria molta difficile.

Attendendo al ritorno del Cigera mandato a di 20. del passato alla Maesta de Re, como scripsi, ho differito el spazio de queste. Ex Buda V. Decembris 1475. hora tertia noctis.

Sebastianus Baduarius
Orator.

(Velenczei államkönyv.)

202.

1475. Alfonz calabriai herczeg levele a barii érsekhez a magyar király házasságáról és hadseregéről stb.

Dux Calabrie etc. Reverende in Christo Pater Consiliarie et Orator fidelis regie paterne nobis dilectissime. Havemo recevuto dui lictere vostre, ale quali respondemo ale parte necessarie, che la Maesta del Signor Re ne ha resposto et satisfacto per soa lettera, ad quella parte per Vui toccata delo matrimonio dela Serenissima Regina de hungaria, nostra carissima soro talmente, che credemo devete restare contente, et in questa parte non ampliamo el nostro scrivere, per che ne refereremo ala littera predicta, rengratiamove et laudamo delo aviso particolare, che ne donate de li progressi de questo Serenissimo Re, nostro frate et cognato carissimo et del suo grande exercito et apparato, et che con le nomo di Dio sera

inviato con le soy copie, che speramo con grande desideriu sentire li soi felicissimi successi, che voglate de continuo tenerene advisati. Nuj scrivemo al dicto Serenissimo Re et al Episcopo Transilvano in credenza vostra, quale farete soprascrivere, et la credenza explicarete de offerte, et del che meglio ad Vuj parera, et perche ne persuademo, che essendo stata la Maesta del Sr. Re et Nuj in uno medesimo tempo invasi de adversa valitudine Loco serra convolata fama senistra de dicta Maesta et Vuj meritamente vene serrite contristato, adesso ve advisamo del certo, che dicta Maesta sta bene per gratia de dio et presto serra equa in Napoli. Nuj anche oge simo ussiti de casa, che ne rengratiamo lo omnipotente Dio, che se dignato dare sanita ad la dicta Maesta et ad nuj, et cosi ne darrete adviso al prefato Serenissimo Re et a quelli soi principali consiglieri et familiari, benche seamo certi per lectere de dicta M-ta lo haverete presentito. Datum In Regio Castello Capuane Neapolis die VIII. Decembris MCCCC-LXXV. Alfonsus.

Archiepiscopo Barensi.

(Nápolyi államltár. Gran Archivio de Neapoli. Uff. Pol. Regestra Summariae 1475—78. vol XII. fol. 73.)

203.

1475. Alfonz calabriai herczeg atyafiságos levele Mátyás királyhoz főleg török ügyekben.

Serenissime Rex et Domine Cognate et tanquam Pater honorandissime. Per littere del Reverendo Archiepiscopo de bari, regio paterno oratore appresso la Maesta Vostra, intendemo de continuo el benestare dela Maesta Vostra et cose Vostre et tutti vostri dignissimi progressi, del che ne allegramo, como meritamente devemo, quanto della propria Maesta del Signor Re, nostro patre et del nostro proprio, advisando la Maesta vostra, che in questi proximi di la dicta Maesta et nuj simo stati invasi de adversa valitudine, et benche lo caso de dicta Maesta fosse stato piu importante et

periculoso al presente per gratia de dio dicta Maesta et nuj simo fora de ogni periculo reducti alo bono essere convalescentia et sanita et pero ne advisamo la Maesta Vostra, che quella se ne possa meritamente allegrare de li felici successi de Vostra Maesta, speramo con grande desiderio de sentiveli, che per gratia delo omnipotente Dio ferranno con victoria lo extermineo del perfido turcho con exaltactione dela fede cristiana et perpetua gloria dela Maesta Vostra et dela vostra Serenissima Casa. Et si in alcuna cosa possemo in questa parte satisfare ala Maesta vostra, quella ne lo voglia declarare, che lo farremo con ogni studio, como semo tenuti. Datum In Regio paterno castello Capuano neapolis die VIIII. decembris MCCCCLXXV.

Vester cognatus et tamquam filius
Alfonsus Dux Calabrie.

Serenissimo Principi Domino Mathie Regi hungarie, bohemie etc. cognato et tanquam patri nostro honorandissimo.

Grande Archivio di Napoli. Ufficio Polit. Regestra Curiae Summariae 1475—1478. Vol. XII. fol. 72.

204.

1475. Donato Antal követségi jelentése a velenczei dogéhez a magyar ügyek viszonyairól a római pápánál.

Serenissime Princeps et Domine Excellentissime. Sera cum l'usata mia reverentia ricevetti lettere della V. Signoria de di 22. cum incluse copie de lettere d'Ungheria, le quali tutti létte ed intese per esequire, quanto la Celsitudine Vostra me commanda, questa mattina per tempo andai a Palazzo e facto sapere al Pontifice, che io era li, quello non solo me fece entrare, ma subito vene fora et mi occore in la camera del Papagallo. Dissi haver havuto lettere dal Excellentia Vostra et excusai el tardare delle risposte in materia principale con le rasoni altre volte usate, et circa questa dilatione rimese la Sua Sanctita ben contenta et satisfacta, maxime per la secunda parte delle lettere, che la Beatitudine Sua se fece certa la

sublimita Vestra pigliare cura de le cose de Ungheria et mostrare havere affectione et studio de quella impresa, et veduto per Sua Sanctita, quanto la Serenita Vostra me scrive et vedute et lette per Sanctita Sua tutte quelle copie delle lettere Regie e del Transilvano, prese gran dispiacienzia de la turbazione dela mente del Re et della inquietudine sua per le molestie a luj inferite per li adversarj sui, e che havendo Sua Santita a bon fine concesso el jubileo a certa Chiesa in Polonia, questa fosse casone de tanto male, quanto se contenne in tutte le dicte lettere, et perche al mandar del Nuntio suo et a tutti altre cose e stato provisto, come per mie de di 11. del presente avvisai la Celsitudine Vostra a Sua Sanctita non e parso, che resti a far altro per far conteto el re, e che gli avversarj sui nen se vadino gloriando, che favorizando la sede apostolica gli eretici. La Sua Maesta sia de quella derelicta, cha suspender pro uunc dicto jubileo. Io, Serenissimo Principe, de questo non ho judicio, ne ho persuaso Sua Sanctita, piu a una opinione, chel altra, parse a quella chiamato Monsignore Tirasona, et vedute le lettere mandate per V. Signoria et ben considerate tutte cose. Scriver ala Maesta, de quel Re uno breve et uno al Transilvano et uno terzo al Vescovo de Vratislavia duplicato, et me prego, che la V. Signoria, gli volesse mandare rengratiando quella, che li habi dato notitia de cosa, che tanto importava, quanto era questa et prega la Signoria Vostra, che dicti brevi mandi all' Ambasciatore suo, overo alla Maesta del Re et quelli de Vratislavia dupplicati, siano mandati per un altra mano, ho posto ordine haverne copia, perche la V. Excellentia intendi meglio et tutto, et quelle insieme cum li Brevi seranno alligate a queste; partito da palazzo, subito andai a casa de questi Magnifici Ambassadori Ducale e fiorentiono, cum li quali ha comunicato tutta questa materia. Mi son trovato dapoi col Reverendissimo Cardinale de Sanct Marco, non gli ho potuto monstrare le lettere d'Ungheria, perche non l'haveva ancora havuto da palazzo, ma expostoli la contienzia de quelle, par a Sua Signoria considerata ben tutte cose, che la suspension facta per el Papa, come ho dicto de sopra, habia piu assai de bene, che di male; et mi ha affirmato, che a tutte altre cose, e perche de dicte lettere Regie e del

Transilvano e stato proveduto per la andata de Messer Baldisare Nuntio apostolico, el quale doveva far la via de Venetia et a presentarse a V. Illustrissima Signoria Monsignore de Ravenna, me ha mandato lettera de Buda de di 9. del presente, continente quelle medesime novelle dell'exercito et apparati hungarici e de tutte altre cose, che se contiene in quelle a me mandate per la Signoria Vostra. Roma XXVIIII. Decembris 1475 hora XXII.

Antonius Donatus Orator.

A Pietro Moncenigo Duca di Venetia.

(Velenczei államkönyv.)

205.

1475. A miálnói herczeget római küldöttjei a pápától a török ellen, Mátyás király részére felajánlott pénzbeli segélgezésérül tudósitják.

Ill-me Princeps et Excellentissime Domine, mi Singularissime.

Hanno mandato a S. Signoria di Venezia lettere, de quell Oratore, che sta appresso el Re d Ungheria et cosi del Vescovo Transilvano, chiamato Fra Gabriele per la promotione del quale al Cardinalato esso Re ha tanto instato et insta et credemo, che dele prime promotione se haveranno a fare, sera la sua, perche le de l'ordine de Sanct Francesco et ha fama d'uomo da bene et d'assai; et i quello, del quale el predicto Re se adjuta tanto in le eose d'Italia, per le qual lettere scriveno, como el Re i in campo con cosi presso exercito et preperato contro el Turcho, como la Vostra Signoria havera inteso et del bono animo de S. Maesta et scriveno questi, che dicto Re parla largamente, che l'ha facto questa impresa. et e si morsi con la speranza d'essere subvenuto, et ajutato, et che non essendo subvenuto et presto non sa, com el potra resistere contra cosi gran potentia, et scrive et ricorda el bisogno suo

dicendo, chel Turco ha el suo esercito infinitissimo appresso a mezza giornata, dove Sua Maesta se adviza.

Scrivano etiam, chel Re molto si dole de Vostra Signoria, che habia dato el jubileo a Bohemi, a quelli heretici, et che vogliono operar, che Sua Sanctita li voglia mandare un nuntio apostolico cum auctorita et faculta de possere interdire et excomunicare ciascuno, che fosse contro el stato de Sua Maesta, per possere attendere meglio al Tnrco, che vole inferire a quelli Bohemi, et perche ce persuademo, che la Illustrissima Signoria predicta de Venetia haveva comunicato el tuto cum l'Ambassadore de Vostra Excellentia alla richiesta del dicto Re d'Ungheria, Sua Sanctita ha concessi brevi de suspendere quelli jubilei concessi a Bohemi, et questo nuntio apostolico richiesta a questo effecto, dicto e a camino. L'ambassadore Veneto laude la provisione dell Ungaro; ma pero e d'avvizo con noi, che ad epso Re d'ongaria non se daga tutto quello, che se raxone imponere et la impositione del dinaro se facesse per li tre anni, e si venga distribuito dove, quando et como fosse necessario. El Papa li ha dicto, che le decime de tutta l'Italia cum le XXX-me de li guidei, quale Sua Sanctita extima, ascenderanno a cento millia ducati, se possano et debano designarsi al Ongaro sine contradictione. Et cosi quello piu, che la Sua Sanctita delle sue entrate se taxera, che pare facia pensero porgerli 50 millia ducati et extre marsi in omne spesa altra per far questo libere: et dicendoci dicto Ambassatore havere risposto alla Sua Sanctita, che questa assignatione della X-me d Italie, che la se presupone de C mille ducati, ut diximus, forse non gli riuscira a tanta summa. Et sua Magnificentia, che Sua Beatitudine li ha resposto, che quando la non ce arrivi, che lei trovera modo de fare che la ci agiungera et spera, che la tassa dei Cardinali arrivera a XX millia ducati, che venne cusi ad essere fra le X-me, li 50 mille del papa et 20 milla dei Cardinali, che fanno CLXX milla ducato el resto fino a 400 milla raxonati d'imponersi, che sariano 230 millia se haveriano a questa rasone a trare del resto delli potentati d Italia, secondo la raxone da qui sua Beatitudine, e che l'ha dicto col predicto AmbassatorVcneto, el quale dice haverli resposto, che la fa forse

la cosa troppo grassa; et che quando non se potesse arrivare ali 400 milla, che la tirasse alle 300 milla, saria pur bona provisione. Datum Rome 29. Decembris 1475.

Servuli

Filippo Sacramorus et Augustinus.

Al Duca de Milano. . . .

(Milánói államltár.)

206.

1475. Mátyás király meghatalmazványa Fontana Ferencz követe részére a milanói herczegnél.

Mandatum Regis Hungarie

Nos Mathias, Dei gratia Rex Hungarie, Bohemie, memorie commendamus per presentes, quod nos de fide, fidelitate, prudentiaque et legalitate fidelis nostri dilecti, egregii Magistri Francisci Fontane, Artium et Medicine Doctoris, Oratoris nostri ad plenum confisi, eidem plenum mandatum et omnem facultatem nostram dedimus, damusque cum Ilustrissimo Principe Domino Galeaz Maria Sfortia Vicecomite, Duce Mediolani, fratre et affine nostro, nostro nomine conveniendi, ac de et super quibuscunque rebus, sive nostris privatis, sive publicis conferendi, tractandi, concludendi et conclusa firmandi et sigilandi et omnia alia faciendi, que nos ipsi facere possemus, si personaliter interessemus, etiam si talia forent, que mandatum exigerent magis speciale, quam presentibus est expressum, promittentes verbo nostro Regio et bona fide nostra Cfiristiana mediante omnia ea, que ipse Magister Franciscus Orator noster cum prefato Domino Duce pro hac vice tractaverit et nostro nomine concluserit, firmaverit, approbaverit et sigilaverit, rata habere, firmiterque et inviolabiliter observare, sigilumque suum, quamprimum de hujusmodi conclusis certam notitiam habuerimus, sigillo nostro sine ulla contradictione redimere et roborare harum literarum nostrarum, quibus sigillum nostrum, quo ut Rex Hungarie utimur, est appensum, vigore et testimonio mediante. Datnm in Castro

nostro Nandoralbensi perultimo die Decembris, anno Domini 1475. Regnorum nostrorum anno Hungarie 18-vo; Bohemie vere septimo.

(Milanói államltár.)

207.

1475. A milánói herczeg tudtára adja velenczei követének Botta Lénárdnak, hogy a magyar király részére a Pápánál a török ellen segélyt sürget stb.

Dux Meodiolani.

Messer Leonardo. Noi havemo inteso el parere de quella Illustrissima Signoria circa le cose da Roma, el quale parere noi extimiamo prudentissimo; como facino tutti li altri d¸epsa Illustrissima Signoria quanto quello, che specta ad noi, et che sia nostra volunta de respondere ad Roma, ne dicemo, che noi non deliberamo, che Santita del Papa, come quella, che e piu Ferrandina, che ecclesiastica, fatia questo servitio al Re Ferrando de fare dare questo adjuto al Re de Hungaria, acio che le rimetta in tutto la dote dela fiola, aut saltem gli la perlonghi per questi tre anni, che durara el darli questo subsidio et adjuto, ne anche volemo, per quanto ad noi sara possibile, che la prefata Sanctita doni questa reputatione al Re Ferrando in Italia, ne fora d'Italia, che el sia de tale estimatione et valore, che el habia facto Italia tributaria de suo genero Re de Hungaria, como ha offerto et certificato ad epso suo genero de volere fare. Noi habiamo fermamente et nimutabilmente deliberato fare la inclusa resposta ad Roma al Sancto Patre per mezo deli nostri Ambasadori; de le quali mai ne mutaremo, ne partiremo, perche non voliamo per vie indirecte essere circumvenuto dal Re Ferrando subjugandoni appresso, che quando comprehenderemo la Santita del Papa, prenda questo fare provisione contre el Turcho per quello diricto et vero verso, che se convene ad una tanta expeditione et bizogno de la fede Christiana et che li siano convocati tutti Principi et potentati Christiani, aut saltem tale bona

parte, che sia disposto fermamente apta et sufficiente ad far fructo et occurere alla infinita possanza del Turco et che Sua Santita examina et matura bene questa comendabile impresa cum altro, cha cum sino Ravenna et San Piero ad Vincolo; como ella fa, che tutti sono, che piu possano del Re Ferrando, Duca di Ferrara et Duca di Urbino, che e una medesima cosa. Ad alhora faremo tale conveniente risposta, che non solamente aparira chiaramente la devotione nostra verso la conservatione della fede del nostro Signore Jesu Christo; ma etiam che siamo catholico et fedele principe christiano, disposito ad fare per mantenimento da'epsa non solum la conveniente portione nostra, ma ancora excederla et fare molto piu et quando accadesse ad quella Illustrissima Signoria, qualche caso proprio, overo evidente pericoló noi faremo in suo beneficio talmente, che congnosceva noi esser dispositi ad morire con epsa, como tra patre et bon filio se convene, et da questa nostra volonta messer Leonardo non ne potereti dire tanto, che ad lo effecto non ne sia ancora molto piu. Mediolani VII. Januarii 1475.

Cichus.

Equiti D-no Leonardo Botta Consiliario et Oratori nostro carissimo in Venetia.

(Milánói államltár.)

208.

1475. Mátyás királyhoz az Erdélybe betörő török had megvetéséről szóló jelentés.

Novitates de Turcis allate ad Majestatem Regiam.

Bassa Turcorum cum filio imperatoris Turcorum ac Alibey et nonnullis Vajvodis, sub quorum conductu erant centum millia turcorum et viginti millia rusticorum cum securibus, fossoriis et capisteriis pro viarum explanatione ac obsidione munitionumque, venerant cum eis de Bulgaria, intravit Moldaviam; Stephanus autem Vajvoda Moldaviensis intellecto adventu Turcorum, undecunque potuit, aquisivit auxilium a Siculis et aliis vicinis locis, ex Valachis autem suis Moldavi-

ensibus habuit quasi 50 millia hominum, ex Hungaris armatis 1800, quibus congregatis videns, quod non posset Turcis occurrere in campis, retrocessit ad loca fortiora, et fecit comburere omnem provintiam, per quam erant venturi Turci, ne haberent victualia, que dum aliquibus diebus penuria victualium laborassent et fatigate essent, faciebant tamen post se victualia deferre de Transalpina per currus et animalia, que non poterant eo tempore sequi. Deputaverunt septem Vajvodas Turcorum ad rumpendas indagines pro recipiendis victualibus, non remote ubi erant Siculi et gentes Stephani Vajvode, quibus iidem Siculi occurerunt ad pugnam et prostraverunt eos in quodam loco arcto. Ex alia parte iterum receperunt illa victualia, que ducebantur post Turcos; videntes autem, quod fortuna eorum prosperaretur, in festo Sancti Pauli primi Eremite, quod erat feria tertia de mane toti exercitui turcorum in quadam stricta et luctuosa valle, ubi turci propter vallis arctum situm non poterant se ad conflictum bene extendere, et alas dilatare, occurerunt ad pugnam, contra quos tertia feria, die ac nocte sic suo modo feria quarta usque ad feriam quintam sic fortiter pugnaverunt, sed nou poterant movere exercitum Turcorum, ex quo erat multitudo magna. Tandem feria quinta die lucescente fortissime in eos prosiluerunt, multos ex eis occidendo sagitis et lanceis; videntes Turci non posse resistere, terga verterunt, quos Valachi et Siculi ac Ungari insequentes, maxima strage affecerunt. Bassam Turchorum, filium imperatoris et Alibeg cum nonnullis Vajvodis turcorum et plurimis turcorum captivando, ex alia parte Bozorad major, qui erat in quodam castra obsessus per turchos, videns fugam turcorum, de castro prosiluit, et magna damna turcis fugientibus intulit, unde tota fortitudo turcorum dissipata extitit, super qua victoria tota Transilvania nunc in triumpho ducit dies suos; ista deus misericors nunc operatus est per humiles manus hominum in destructione inimicorum Christianorum. Ex Torda feria tertia proxima ante festum Conversionis S. Pauli apostoli anno 1475.

(Velenczei államkönyv.)

209.

1475. István moldvai vajda fölhivása az összes keresztyén fejedelmekhez a török elleni segélytárgyában.

Copia d'una lettera, che manda el Capitano Generale del Re d'Ungheria et del Valacho chiamato Stefano Vajovoda alli principe de Christianita, notificandoli la rotta ha dato al Turco.

Serenissimi et Magnifici insieme, onde noj a tuta Christianita in qualunque loco questa nostra presente lettera devenira, noi Stefano Vajvoda per Dio Gratia Duca de terra Moldaviense con humana salutatione et desiderio a tucti boni per li beni delle persone alle vestre dignita commesse. L'infidele imperatore Turco a molti tempi è stato et è destrugitore della Christianita et ogni di pensa, per qual forma el possa subjugarle. Inpertanto notifichiamo alle Vestre dignita, come circa la festa della Epiphania proxima passata mise il nominato Turco sopra di noi un suo grande exercito de quantita de cento venti millia, con dicto exercito mise persuo primo Capitaneo Sulaman Bassa, el secundo Capitaneo Beli Erbizi con tutti sui cariazzi Cesaro, con tutta Romania et anco lo Signor de la Montagna con tutta sua possanza, Insibeche et Alibechi et Scanderbechi, Dorazi, Baltirlubedi, Sepefabede et Signore Sulazi, Chasarabeche, Beribeche figliolo de Isache Rasache con tutta la sua forza, et questi erano li grandi Capitani con li sui exerciti et noi asidendo se armamo tucti, et andamo contro di loro con l'ajuto de Dio omnipotente noi verso delli inimici della Christianita; vencemo loro et sotto li nostri predi li mettemo et tucti li mettemo a taglio della spada et delle qual cosa Dio ne sia laudato; dopo questo lo infédele Turco questa cosa audendo, ci vole reparare con la sua testa et con lo suo pensero del mese di Maggio supra di noi volendo havere questa porta della Christianita, la quale à nel nostro Regno, dela qual cosa Idio la guarda et se questa porta, se fosse perduta fino a me havrià conturbata tutta Christianita et per tanto adomandiamo alle amicitie vestre,

[illegible] nemico della Christianita [illegible] Turco ad ogni parte ha molti [illegible] mano contro de lui procede- [illegible] parte promettemo supra la nostra fide [illegible] per fine alla morte stare et pug- [illegible] questo modo voi facendo dall'al- [illegible] modo, che a queste volte con [illegible] tagliata la sua destra, ad [illegible] Saconia in di della conver- [illegible] Jennaro adi 25. 1475.

[illegible]

*[illegible] példányában**) *igy* [illegible]

[illegible] le terre, a chi vegnera [illegible]

[illegible] Segnor de la Mol- [illegible] a tutti amigevelmente et [illegible] a tutti quelli, che scrivo [illegible] como l'impérator infédel [illegible] et desfator de tutta [illegible] desfar et sottometer [illegible] fémo a saver a tutte le [illegible] Epifania passata stb. (*nagyob-* [illegible] el di de Sant Paulo adi 25. Z[illegible] MCCCCLXXV.

Stephanus Vajvoda Segnor del paese
della Moldavia.

---

*) [illegible] más forditó által végzett olasz [illegible]

([illegible])

210.

1475. Botta Lénárd követségi jelentése a milánói herczeghez a magyar-török viszonyokról a római udvarnál.

Al Duce Medolani Galeaz Marie Stortie.

Illustrissimo Signor mio. Hogi questa Signoria essendo lo Oratore fiorentino, et mi chiamati alla sua presentia ne disse: che per continuar lo offitio della vera benevolentia et unione, hanno con la Vestra Sublimita et con Excelsa Signoria di Fiorenza, volevano intendessemo quanto novamente li scriveva el Magnifico Domino Antonio Donato loro Ambaxatore ad Roma, et dicte queste parole ne feceno legere una lettera del prefato Ambaxator de XVIIII. del presente, per la qual esso li scriveva, che essendo li Oratori delli potentati Italici, quali de presenti si trovano ad Roma, convocati et congregati (el predicto di) nella camara del papagallo. La Santita del Papa venne in dicta camera, et assettata nel loco suo, comencio ad dire con parole accomodate et longhe: in quanta passione et affanno Sua Santita di et nocte se ritrovava per li indubitati pericoli, nelli quali el vedevo li miseri Christiani constituti, et essere de hora in hora per ruinare se presto, non se li facera qualche provisione; et maxime, che dallo Archivescovo de Candia sua Beatitudine era novamente advisata, come el Turco faceva fare cento galee ultra la numerosissima et inaudita armata dello anno passato.

Item, che el Re d'Ungheria ultimamente gli haveva protestato, che se presto non gli era proveduto de qualche subsidio, li seria forza pigliare quello men cativo partito col Turco, li fusse possibile per la qual cosa Sua Santita pareva non dovere piu differire ne aspectare, che con la dilatione della prattica del rimediarli, la cosa se faresse tanto grave, che il remedio, deinde fusse danno et inutile, perche se el prefato Re de Hungaria cohacte, quod Deus avertat, inclinasse alle voglie del Turco, se potria tener per certa la dessolatione et ruina de Italia et per consequenza del resto de Christiani;

et che havendo la Vostra Sublimita facto dire alla Sua Beatitudine esser contenta, che ad ogni suo piacere fatia riscodere le decime de Preti et le trigesime delli Hebrei per tutto el dominio suo, et similiter Fiorentini, et intentendo et la dispositione di tutti li altri potentati Italici, quella exhortava et incaricava li prefati Oratori, che quanto celerius fieri posset, dovesseno per sua parte pregare le loro Signori, che in questo pientissimo et necesitoso caso volesseno prestare de presenti alla Sua Beatitudine in constanti le dicte decime et trigesime, che rasonevolmente tocharono alli stati loro, con farli immediate le bolle et facolta amplissime de potere exigere nelli loro stati le dicte decime et trigesime. Lette et viste le cose, noi habbiamo semplicemente memorato, che i nostri Signori sarano direttamente avisate di tutto cio per i lori Oratori de Roma. etc- Venetia XXVI. Januarii 1475.

Leonardus Botta.

(Milánói államltár.)

211.

1476. A milánói herczeg válasza Cavitello Jusztiniánhoz. magyar királyi tanácsoshoz, a m. királynak szerencsés győzelmei stb. tárgyában.

Viglevani die X. Martii 1476.

Al Duca di Milano Justiniano Cavitello Consiliario Regis Ungarie.

Ne sono state molto grate le vestre lettere de XXIIII. del passato, date in Buda, per le quale ne date aviso de li prosperi successi de quello Serenissimo Signor Re, e del suo grande animo et valore. Certamente intendemo multo volontiera le prosperita de Sua Maesta e non possemo se non ammirare le virtute sue; resta, che dove e quando ve accada, poterne significare de quelle occurentie de la, lo faciate, perche ne fareti cosa gratissima, havendo advertentia de consignare le lettere ali correri della Illustrissima Signoria de Venetia, et non ad altri con commissione de portarle in Venetia ad Messer

Leonardo Botta nostro Ambassatore, quale ce le mandara; come e dicto avisatione spesso. Noi non diremo altro del subsidio, che quello signore spera de Italiani, perche Sua Serenita haveva havuto lettere della Sanctita del nostro Signore inteso il tutto.

In simili forma Domino Luce de Lupis, Regis Hungarie Consiliario.

(Milanói államltár.)

212.

1476. Mátyás király bizalmas és ovakodásra intő levele a burgundi herczeghez.

Copre literarum Regis Hungarie ad Illustrissimum Dominum, Ducem Burgundie. 1476.

Mathias, Dei gratia Rex Hungarie, Bohemie etc. Illustrissimo Principi, Domino Carlo Duci Burgundie etc. Fratri Nostro carissimo. Salutem et prosperos ad vota successus.

Illustrissime Princeps. Licet comiserimus fideli Nostro Nobili Georgio de Lapide, ut literis Secretarii Vestre Fraternitatis et ad omnes articulos in eis contentos responderet, quia tamen amor noster et mutua intelligentia nos cogit, facere non potuimus, quin hec pauca etiam nos eidem Vestre Fraternitati significaremus. Mirari satis non possumus, quod ita notorie decepta Vestra Fraternitas, tantoque cum damno et dedecore prius seducta, nunc quoque ad talem labyrintum trahi se permisit, ex quo vix, aut nunquam exire possit, aut summis cum jacturis cum verecundia illi sit exeundum. Potuerat Vestra Fraternitas et suo et nostro et aliorum plurium exemplo edocta, intelligere hastum viri, qui ad id maxime incumbit, ut quos metuat, illis tandem (ut ajunt) nolam et campanam ad collum liget, quod sine ejus pulsu et sonitu neque caput movere possint. Quid enim gravius, quid periculosius obtingere Vestre Fraternitati potuit, quidve sibi jucundius et tutius, quam ut Fraternitas Vestra cum populo illo

indomito, insuperabilique bella agere conduceret, quos intellexerit forte, sicut solet (bellorum eventus esse dubius) vincere posse, vinci non metueret. Quomodo enim vincendos putamus, quos ipse locorum situs contra quoscunque defendit, quomodo inquam vincendos putamus, qui semper presidia imperij (etiamsi modo negari videantur) presto, cum opus fuerit, sunt habituri. Potuit ne Fraternitas Vestra credere, quod sibi placeret, ut homines illi exterminarentur, quibus subactis concludere habuit: nihil sibi tutum relinqui, imo et se ipsum subigendum? at non fuit ei timendum? Tutus in preceps Fraternitas Vestra dedit et pessima occupatione ligavit, per quam et regna et bona et personam ipsam suam Vestra Fraternitas certis periculis exposituram noverat, ut vel sic a metu, quam veluti is, qui offenderat, merito conceperat, liberetur, experti loquimur, et ut diximus, non sine dolore, communem nobis utramque fortunam Vestre Fraternitatis sive bonam sive malam semper esse putantes; quamobrem hortamur Vestram Fraternitatem, quatenus sibi, priusquam ad ulteriora damna et graviora pericula deveniat providere velit. Certior, quod si fortuna adversa populos illos sibi ariserit, imperium totum contra se absque dubio sit habitura. Si vero (quod deus avertat) secus acciderit, in fabulam vertetur tantum principem a rusticis superatum, quos vicisse nullus aut parvus admodum honor, a quibus vinci turpe semper fuit. Super his cum Oratores Vestre Fraternitatis, quos in dies prestolamur, apud nos fuerint, latius cum ejisdem conferemus. Neque enim nos latent promissa queque et nec practice, que in contrarium fiunt, sic consvevimus, sic semper facturi sumus, ut simul, quod dextera edificamus, sinistra diruamus. Non dubitamus, quod sapienti loquimur. Eandem Vestram Fraternitatem bene valere semper optamus. Datum Bude 7. Mai. MCCCCLXXVI. Regnorum nostrorum anno Hungarie XIX. Bohemie vero octavo.

(Milánói államltár.)

113.

1476. A milánói herczeg válasza Mátyás királyhoz, melyben Fontana Ferencz meghatalmazott követnek az általa előadandó ügyekben hitelt kér adatni.

Papie die XII. Maij 1476. Domino Mathie Regi Hungarie.

Fuit ad nos inpresentia Magnificus et insignis artium et Medicine Doctor Magister Franciscus Fontana, Majestatis Vestre fisicus et Orator, nobisque mandatis ab eadem Maestate Vestra habitis sub literis vestris credentialibus diligenter exposuit, nos illum ob vestre Regia Majestatis intuitum, quam ut decet magnifecimus, grato et jucundo animo excepimus et libenter vidimus, audivimusque, et ad ea, que nobis de commissione Maestatis Vestre declaravit, ipsius Magnifico Francesco coram respondimus, et quoniam illum Vestre Majestati omnia, de quibus a nobis edoctus est, uberius relaturum confidimus, non erimus his vestris longiores. Rogamus solum Majestatem Vestram, ut ejus relatibus parem fidem adhibere velit, prout et literis vestris illis nos dedimus.

(Milánói államltár.)

114.

1476. Lupus Lukács tudósítása Budáról a milánói herczeghez a lengyel-török ügyekről, Beatrix jegyajándokairól, nászünnepélye iránti készülődésekről, és Gábor egri Püspöknek származásáról s kiváló tulajdonairól.

Illustrissime Princeps et Excellentissime Domine, Domine mi singularissime. A di 15. del presente me sono presentate le lettere della Ill. Signoria Vostra de 11. di Marzo, date in Viglevano, quale quanto mi sieno state carissime e jucundissime, non poteria scrivere, cosi per essersi dignato il

mio Ill-mo Signore de scrivere al suo Schiavolino, como eziandio che sempre ho dubitato, non siano andate in sinistro, et maj non ha havuto risposo perfino all' hora presente, dubitava, che non fosseno andate alla sposa, basta non perche li fosse cosa, che non potesse vedere ciascheduno senza mio carico, ma non vorria alle fiate li fosse date interpretazione, che cosi scriveria altre novelle.

Resta sel parira al Excellentia Vestra Illustrissima Signoria sia sempre avvisato della recevuta delle mie, quale delibero piuo spesse, acio mi possa riposare, non siano smarite; se la via non fosse mi lunga et havessimo Nuntii propri, non bisogneria risposta. Se ben mi ricordo, scrisse in le altre mie, ch a Buda era venuto uno Nuntio apostolico, ma non intendeva la cagione. Hora che son chiarita ne daro aviso. Siando, el Serenissimo Signor Re, mio deliberato de vegnir all arme cum el maledicto Turco, e dubitandose, chel Re de Polonia non intrasse cum exercito nel Regno d' Ungheria, qual cosa haveria impedire il voto della Sua Maesta, a procurato, che il dicto Nuntio apostolico sia mandato in quelle parte, il quale cum Censure ecclesiastice cosi interdetti como excomunicazione havesse a refrenare ditti Polani et altri che, volesseno far novita contra el Serenissimo Signor Re mio. Et per questo sono circa di 12, che el predicto Nuntio apostolico in del castello de Buda in presentia del Maesta del mio Re et altri assai legette publicamente lettere apostolice, per le quale la Sanctita del Papa toleva in se il governo e la protezione del Regno d' Ungheria, et la Maesta del mio Re libere lo relaxa in sua tutela, et di questi doi acti cioe, del Nuntio apostolico, et del Signore Re ne forono tractati publici instrumenti et fra doi giorni la Maesta del Re li detti al ditto apostolico Nuntio ducati 400 et subito se parti de Buda per andare verso Polonia. Se ha la fiata la Illustrissima Signoria Vestra dicesse, chi volesse movere guerra, non attenderia censure ecclesiastice, dico in questi paesi li temono, como el foco tanto, che se una terra fosse interdicta, che non se potessi li celebrare officii divini, credo fariano insulto contro del Signore suo medesimo — chi fosse sta casone de tal interdicto. Sono piu devoti in Chiesa, e pui cerimoniosi gli homini de la

cha da loco, credo sia al mondo, per uno excomunicato intro questi di in la citade, sono sta tri giorni, non hanno celebrato, benche non fosse bisogno tutti poveri e richi li pater nostri in mano e per uno dinaro amazzeriano un homo.

Paulo Chinis Vajvoda, cioe Capitaneo del Serenissimo Signore mio in Belgrado, questi di ha scripto, como in uno castello in Bosnia, chiamato Vicegrado, il Turco ha facto e fa fare infinite nave, cioe barche che per far ponti, chi per victualia, quando il fosse exercito per terra apte ancora per far guerra. Apresso al dicto Vicegrado e una fiumana, chiamata la Drina, la quale entra in la Sava di sopro de Sabac, quale Sava entra poi in Danubio apresso a Belgrado; del Signore mio, in questa Drina sono le ditte nave del Turco.

Si dice, chel Turco e in Adrianopoli distante de Constantinopoli per 4 giornate. Sinam Be Capitaneo supra de altri Capitanei del Turco e in Sofia de Romania distante d'Adrianopoli 10 giornate, qual loco e comodo a vegnir a Scutari de Albania, e adesso alla Maesta del Signore mio per la parte de Semedrino et altro loco, et po correre per tutta la Bosnia, in la quale habiendo da pochi giorni, in qua fatto incurso ditti Turchi, ne sono de lor Turchi tra presi et amazati circa 2100, como credo la Vestra Signoria Illustrissima essere piena mente informata, per la via de Venezia, dove lo Ambaxiadore Veneziano, chi sta a Buda, ha scripto, e mandato la copia delle lettere del Signor Re de Bosnia, directive alla Maesta del Signor Re mie; le nove predicte del Turco di nave e de suo Capitaneo se firmano per lettere da Ragusa. Ma vegna el Turcho, quando chel vole, che li sara resposto. La Maesta del Signor Re me ha facto fare doi ponti sopra barche, l'uno sopra la Sava apresso a Belgrado castello suo, l'altro sul Danubio apresso a Salankemen distante de Belgrado 15 millia italiani, et ha facto fare dreto la acqua bastilimi forniti de bombarde et altre provisione necessarie, che non credo, sara facile condurre nave per li.

Se dice, chel Re di Polonia teme, chel Turtaro non incurra in Lithuania et il dicto Re se ritrova al presente in Cracovia. La Maesta del signor Re mio e stato continuamente in Buda, et e al presente, et non se intende se non al ordine

de mandare a torre la Serenissima Regina a Napoli. Gia sono venuti in Buda Vescovi et altri cum cavalli assai per andare. Io non posso scrivere il vero numero de cavalli, perche non e ancora determinato, et lo Ambasiatore del Serenissimo Signor Re Ferdinando, avegna, che el solecita de intenderlo per avisare, non ha piu ferma notizia de mi. Se po conjecturare, saranno cavalli piu de 400, e manco de 500. Li Ambassatori sono perfino adesso el Vescovo de Vratislavia, el Vescovo de Varadino, Pancrazio Capitaneo de Transilvania cosino germano del Re, el Conte Gioanne Grofti, le cose sono in fieri, e tutti hanno avuto dinari per la spesa, excepto el dicto Vescovo de Vratislavia, che li aspecta de giorno in giorno, et cum essi anderano Cortegiani et altri Nobili assai. Credo non tarderano de partirni da Buda ultra 10. a 15. di al piu tardo, in questo mezo havero il numero vero et si altri Ambaxadori se manderano et del tutto sara avvisata la Vostra Illustrissima Signoria. — Ultra le potenzie d' Italia, che sono invitate alle noze et cosi l' Imperatore et tutti Duca, Conti e Baroni de Alemagna e invitato ancora el Duca de Borgogna. La Maesta del Signor, Re mio, ha fatto il mandato de recevere la dota. che como sa la Illustrissima Signoria Vestra, e de ducati 200 millia, cioe 170 millia incontanti, e trenta millia in zoje, et ultra la dota el Signor, Re mio, gli ha fatto mandato de far donatione alla dicta Serenissima Regina del terzo della dota cioe de 66 milia ducati ultra la dota, benche l' oratore del Serenissimo Signor Re Ferdinando cioe l' Archivescovo de Barj in Buda havesse commissione de levarse de Buda et andare in Borgogna, como che scrisse per altre mie, et fosse venuto l' Angelotto Macedonio Ambaxadore, del dicto Re, nientedimeno el Re mio, nola voluto lassar partire, et ha rescrito a Napoli et cosi l' Angelotto ritornera, credo, indreto insiema cum quelli, chi vanno per la Regina et meritamente e sta retenuto per essere cosi docto et fatico homo como pochi ne sia.

Apresso la Maesta del Signor Re mio e uno Legato apostolico, quale e il governo et ochio diritto suo. Costui e Frate di San Francisco de Observantia, et sono circa anni 25, che le in le parte tra dela Alemagna et d' Ungheria.

L'origine sua e di Chiara de Brexana, ma il padre al tempo della felice memoria del Duca Filippo fu tolto, suspecto da Veneziani, pero era Duchesco, et ando a stare in Veronese, la Maesta del Signor Re mio gli diede uno Vescovado in Transilvania, adesso l'ha facto Vescoro d'Agria cum intrata de Ducate 16 milla, et luy fo quello lo fece far legato in tutto il Regno suo cum possanza de Legato Cardinale. Ultra di questo e supremo Cancellero del Regno d'Ungheria, e va continuamente drieto del persona del Re e in campo e altrove; tutti li consilj procedano dal capo del bon Frate. Et so del certo, che el Re mio pratica secretamente di farlo far Cardinale, et ha scripto sopracio lettere di mano proprie alla Sanctita del Papa. Et se vene qui indubitato avera loco maximamente in queste expeditione contra el Turco. Or questo Legato e tutto affeczionato al Stato de Milano per haverlo da natura, e dice che stette circa 16 anni in Alemagnia, in el qual tempo maj non fo facto Dieta alcuna, chel Imperatore non volesse, chel ge fusse, perche e homo accorto et fo discipolo di Frate Joanne de Capistrano, et con luj ando in quelle parte, piu dice che la recolenda memoria di Signori padre e madre de Vestra Excellentia alle fiate li hanno scritto siando apresso l'Imperatore. Per parlare suo io cognosco manifestamente, anzi luj el dice, che volentiera prenderebbe amicitia cum la Excellentia Vestra, sel sapesse, come io li ho dicto, sel ge piace, che scrivero, como mi la affectione, chel parta alla Illustrissima Signoria Vostra, anche quanto saria el desiderio suo de prendere dicta amicizia. Questo mio tal pensiero li e piaciuto et me ha pregato el fazia, Io considerando la grandezza di questo homo, cum la Maesta, del Re mio et cum molte altre potenzie cosi d'Italia, como d'altro loco, et sperando, che debbia esser presto Cardinale, me parse di avisare la Excellentia Vostra, acio tal amico si ricognosca et non si perda. Ami non sta dar consilio, ma l'affectione, chi porta al Excellentia Vostra, fa che ardisca laudare, chel saria ben fatto al piu presto scriverli qualche cosa, in quella forma piacera et sapera la Signoria Vostra, et ligarla cum una directiva ad me, et so, che li sara cosa grata et affectata, il proferirgli assai costera poco, subito

procurero la risposta da lui et la mandero al Illustrissima Signoria Vestra, l' ha nome Gabriele, il titolo suo e Reverendissimo in Christo patri Domino E. Episcopo Agriensi ac Sedis apostolice legato in Regno Hungarie, ejusque Regni Supremo Cancellario. Etc. Datum Bude die decima nona Maj MCCCCLXXVI.

Lucas Lupus I. U. Dr.
Ser. Regis Hungarie Consiliarius.

Al Duca di Milano.

(Milánói államltár.)

215.

1476. Fontana Ferencz tudósítása Galeaz Mária milánói herczeghez a m. királynénak Nápolyból elhozatala stb. iránt.

Illustrissime et Excellentissime Princeps cum debita commendatione premissa. Io recepeto adi XXIIII. de questo lettere dala Maesta delo Signor Re mio, et mi commanda, chio essendo in via, ritorno cum la compagnia, viene a compagnar et condur la Regina a Napoli et che debba recipere la dotta et poy consignarla, a quelli mi monstrarano la commissione. Io aspectaro qua alcuni di, per che la compagnia e in via et como se aproximara, me aviaro avanti. Io ho scripto latissime ad sua Maesta dela risposta, mi ha fatta Vostra Excellentia l' havera molto grata, et essa Vostra Excellentia trovara molto piu prompta soa Maesta, a quello explicay a quello, che non seppi narrare, lo effetto il mostrara, ed di cio sia certa Vostra Illustrissima Ducale Signoria, ala quale sempre devotissime mi ricommando. Ex Ferrarie die XXVII. Maij 1476.

E. V. Ill. Exc-tie.

Servitor
Franciscus Fontana
Serenissimi Domini Regis Hungarie
Orator

Illustrissimo et Excellentissimo Principi Domino, Domino Galeaz Marie Sfortie, Vice Comiti, Papie Anglerieque Comiti, Duci Mediolani et Cremone, ac Janue Domino etc.

(Milánói államltár.)

216.

1476. Botta Lénárd tudósítja a milánói herczeget, hogy Velencze sürgeti a magyar királynak a török elleni hadra járó segélypénzt.

Questa mattina il Duca de Venezia mando un suo filiolo da me, il quale da parte di Sua Signoria con molti cordiale parole mi disse, che essendo Sua Signoria amantissima et desideroso dello honore et bene al' Vostra Excellentia quanto del proprio Dominio, ricordome, che Vostra Signoria sa, che quanto tempo e perso, e quanta fatica ha fatto il N. S. per mandare il sussidio delle X. et XX. me al Re d' Ungheria, et con quante urgentissime et evidentissime rasoni se e cognosciuto dicto subsidio necessario alla salute dele cose Christiane al mutuo, di quale fu el primo la Vostra Excellentia, che sottoscrisse, e questo fu scrito del N. S. anche al Re d' Ungheria. Et con questa speranza sua Maesta fu persvasa ad prosequire cristianamente la sua optima dispositione contra el Turco, avendo noi in Italia promesso de hora in hora mandarli i subsidj, e finora non si e fatto. Prego quindi Vostra Excellentia di provedere tosto al suo riparto, e mandarlo qua Gli Oratori Ungari ne divengano disperati et tutto questo dominio malcontento, maxime perche se cognosce et vedano palesamente, che la ritentia del Vostra Excellentia sara casone de fare renitenti tutti li altri. Venezia di 29. Magio 1476.

Al Duca di Milano. Leonardus Botta.

(Milánói államltár.)

217.

1476. Botta Lénard Velenczéből tudósítja a milánói herczeget, hogy Magyarországnak a törökök megtámadása által veszélyeztetett helyzetében, a pápa felhivására Ferdinánd király, a velenczei köztársaság, a flórenczieh és a milánói herczeg által adandó segélyek elküldése sürgettetik.

Illustrissimo Signor mio. Essendo questi di la Signoria congregata nella sua audienzia, et con lei el Vescovo de Riete, Orator apostolico et lo Ambassatore del Re d' Ungheria, con le quali erano stati per spatio d' un hora, essa mando per nuy, et gionti alla presentia, loro me disse: Ambassatore. per contare ogni occorentie col vostro Illustrissimo Signore volemo intendiate, quanto nel presente ne expone el Reverendissimo Monsignore, qui presente, Ambassatore apostolico. Et dicte queste parole esso Monsignore, monstro uno breve dello Santita del Papa, per lo quale li significa, como sua Santita e advisata, el Turco con grandissimo exercito et apparati procedere verso l' Ungheria, et come quello Re sta in grandissimo pericolo et affano. Quare Sua Santita comanda al dicto Vescovo, che subito havuto la portione del Re Ferrando, questa Signoria de Vostra Excellentia et dei Fiorentini si metta in via, senze expectare la portione delli altri, et vadi ad trovare el prefato Re d' Ungheria con dicte quantita, lassando qua uno, che li porti dreto el resto immediate, che el sara exacto. Et circa questa celerita li fa grandissima instanza, monstrando, che li iminenti pericoli d' Ungheria cosi richiedano. Et finito de legere dicto breve, esso Monsignore subjonge, che gli era numerato la portione tangente al Re et quella dei Venetiani et similiter quella dei Fiorentini et che alla exequire questa volonta et commandamento del V. Signore, li manchava solum la portione de Vostra Sublimita, dove mi pregava, volesse subito dare notitia ad quella et etiam pregava questa Signoria, volesse interponere la autorita sua in exhor-
-egare la Vostra Excellentia, che cum quanta piu
possibile, volesse mandare qua, el nuntio de

questo subsidio delli XX millia ducati extrahendoli dei stati suoi. Alle quali parole riposi: che Vostra Excellentia era ben disposta et favorevole, che la exactione de dicte X-me et XX-me se exequisse per tutto el stato suo, et etiam sono l'exactione l'impedimento della tardita etc. etc. Poi lo Monsignore con l'ambassádore Ungaro tolse licenzia et parti della audienzia. — Venetia prima Junii MCCCCLXXVI.

Al Duca di Milano. Leonardus Botta.

(Milánói államltár.)

218.

1476. A milánói herczeg válasza de Lupis Lukácsnak, kéri magát ez után is kivált a török ügyekről értesittetni, egyszersmind tudatja, hogy a királyné nászára követet fog küldeni.

Papie die XXVIIII. Junij 1476.

Havemo inteso, quanto ne haveti scripto per le Vostre de XI. del presente de le cose de Ungheria, il che ne e stato gratissimo et vene rengratiamo, confortandovi, che quando anche dopo questo accaderano cose digné de aviso, ce vogliati avvisare, particolarmente et distinctamente de le cose, secundo che accadeno maxime de fatti del Turco et di progressi sui, et de la provisione se gli fanno contro per quello Vostro Serenissimo Re, che siamo certi per la sua magnanimita et possanza gli debia fare grande ostacolo. Havemo inteso la preperatione facta per mandare e torre la Regina, et cosi ancora noj manderemo lo nostro Ambaxatore ad honorare le nozze. Dele cose d'Italia non vi diremo altro perche credemo, che alla recevuta de questo, quello Serenissimo Re havra havuto resposta cum effecto.

(Milánói államltár.)

219.

1476. Lupus Lukács tudósitja a milanói herczeget a magyar-moldvai ügyekről, a törököknek Boszniában üzött garázdálkodásáról, s az erre vonatkozó magyar beavatkozási viszonyokról.

Illustrissime Princeps et Excellentissime Domine, Domine mi singularissime. Benche in le mie lettere del ultimo del mese prossimo io non mi estendesse circa el fatto del Turco per essere le cosa in confuso, anche io non trovandome troppo sano, non era possuto uscire de casa et investigare, quanto ne occoreva, Non restero pero adesso, habiando opportunita de messo di scrivere, quanto, che e allora et adesso accade circa cio.

Li Oratori di Stefano di Moldavia in Valachia citeriore, feudataria dela Maesta del Signor Re mio, homo potente di 25. in XXX milla persone de fanti et e quello, che l' anno passato in lo di di Sancto Paolo primo eremita, che vene a 10. di Gennaro rompetti una Bassa del Turco, quale haveva insultato il stato suo cum cento ventimilia Turchi, como se dice, al presente sono in Buda et hanno explicate le infrascripte cose: primo, chel dicto Stefano insieme com li Baroni a lui subjecti perseverano in la fedelita verso el Re mio. Secondaramente, chel Turco ha messo il naviglio suo de Constantinopoli in lo Mar magiore, e quando dicti oratorj se partitino di la dicto novilio del Turco, era in uno castello, chiamato Varna nel mar mazore, vicini al infrascritti castelli del dicto Stefano de Moldavia. Il navillio era mazore, che non fu quello dell' anno passato contra Caffa. Terziatiamente, chel dicto Stefano era certificato dicto Turco volere per ogni modo dirizare duo navilio contro doj castelli del dicto Stefano, l' uno chiamato Chilia, l' altro castro Mauro, fortissimi quello castro Mauro in nostra linqua se chiama Moncastro, et voleva dicto Turco mandare uno exercito per terra in Transalpina feudo d' un altro, pur subjecto alla Corona d' Ungheria potente, come e dicto Stefano et questo faceva el Turco cosi per damnificare Transalpina, como per impedire, che dal canto de Moldavia

non se potesse soccorere dicti castelli, pero Transalpina e in mezzo di Moldavia e de dicti castelli cum, verbi grazia, Moldavia Transalpina e dicti castelli mettendosi in mezzo, cioe, in Transalpina, impediria il soccorso, como ho detto. Quarto et ultimo, ditti Oratori rechiedono soccorso, sono ancora in Buda, dove si ritrova al presente la Maesta del Re, non sono expediti, ma indubitato e, che li dara soccorso, quantoche sequira, no avvisaro la Illustrissima Signoria Vostra, poteriano dicti Turci in absentia di questi Oratori haver fatto l'assalto ai dicti castelli, ma qui del certo non se, ne ha altro.

Il Turco novamente ha novamente creato uno Re in Bosna, chiamato Mathia Christianissimo. Costui scrisse al Re mio, sel voleva intitolarlo del Reame di Bosna, voleva piutosto como Christiano recognoscerlo da lui, che dal Turco, et cosi sei altri Baroni della Bosna pur subjecti al Turco sono concorsi in scrivere in simil forma. Dicto Tnrco ha inteso questa cosa, et ha mandato grande exercito contra dicto novo Re de Bosnia per disfarlo et gia obsediato in uno castello, dove si ritrovava et era l'exercito cosi grosso, che obsediava sei altri castelli del ditto novo re. Questo novo Re subito domando adjuto al Re mio, quale cum ogni prestezza li manda l'Archivescovo di Kalocsa et Bator Stefano, Barone potente d'Ungheria, cum una parte de soldati erano in le parte inferiore de Belgrado. Alibego Vajvoda ossia Bassa potentissimo del Turco intendando la partita de costui, trovandosi dicto Alibego in Semedro in Serbia, vicino a Belgrado, a 25 millia italiane cum 5 millia cavalli ha passato el Danubio, cum ponte di nave, et e corso in Transylvania, meglior provincia del Reame d'Ungheria, pero sono li fodine d'oro e de argento, e sal minerale; questo ha facto, como se crede cosi per damnificare Transylvania, como per revocare quelli andasseno in subsidio del novo Re di Bosna. Non se intende fino al presente', che habia damnificato dicto Transylvania. Incontra de questo Alibego il Re subito manda una parte de quelli erano restati a Belgrado, cosi se aveva a obstare. Questa matina l'Archivescovo di Kolocsa mandato al dicto subsidio de Bosna ha scripto al Re mio, como hanno fugati dicti Turchi, cusi, che hanno liberato il Re novo de Bosna del obsidione, novella gratissima et

aceptissima a ciascaduno Christiano. Dicto Archivescovo, e dicto Bator Stefano sono pur ancora in Bosna, e non intende, quando se habiano a levare,

Se conjectura, chel Turco havesse facto dicto novo Re de Bosna Christiano, perche siando una parte della Bosna data per il Re mio a Nicolo suo Vajvoda, et havendolo el Re mio facto Re de Bosna. Il Turco sperado, che piu facilmente il resto della Bosna, se dovesse subjugare a uno Christiano, che ad uno Turco, pero fece dicto Re novo Christiano, e non Turco; ma credo li andara falito el pensiero, perche el Re mio lo vole ajutare, piu ha dicto sel havesse avuto el sussidio d'Italia, li saria andato in persona et credeva, che cosi per la parte, ne ha como per la intelligenzia de dicto novo Re et Baroni, haveria riscossa tutta la Bosna in grandissima utilita de Christiani, pero deli se fa ogni provisione per la Dalmatia, per la Croatia et per il dominio del Imperatore. Vogliando l'Ambaxadore Venetiano far, sensa chel dal canto della Signoria, non restaria non fosse dato dicto sussidio. Disse il Duca di Milano, non vole dare questo sussidio per dispecto della Signória. Pero fa il Duca de Milano immaginazione fra se; sel Re de Hungaria ha subsidio d'Italia lui solo e sufficiente tegnire el Turco ala balia, et cosi dicto Turco lassara stare la Signoria di Venezia, e la Signoria me fara guerra per a mi. Ben pregola Illustrissima Signoria Vostra facia talmente, che io non habia a mancare di correspondenza. Buda di III. Julii MCCCCLXXVI.

Lucas Lupus I. U. Dr.
Consiliarius ect.

(Milánói államltár.)

220.

1476. De Gheza Péter a milanói herczeget a magyar királyné mérgezésére tett előkészületekről tudósitja.

Illustrissime et Excellentissime Domine, Domine mi singularissime. Post humilem commendationem ad pedes. De questi di prossimi passati scripsi a Vostra Excellentia advisando quella, como la Maesta dello Serenissimo Re, dubitanto

che lo reame non se venesse ad infectare per l'allogare havriano facto li Ungari, venendo per la Serenissima Regina d' Ungheria, deliberarono mandarla per mare, et farla imbarcare in Manfredonia, et che quelli Signori Ungari non intrassero in Italia, ma che facessero la via de Segna ad aspectare la dicta Regina, e con questo mandoe Messer Garzia Bethes, dapoi per bon rispecto mutato proposito, scrisse appresso ad dicto Messer Garzia, che li facesse venire et cosi inde vengono, et hozi lo dicto Messer Garzia e arrivato in Ferrara con alcuni de dicti Hungari, havendo ad provedere delle stanzie, secundo la conditione delli homini, siche ne adviso la Vostra Illustrissima Signoria, acioche se avera de mandare sui Ambassadori alla festa, sia provista col tempo, advisando anche la Vostra Excellentia, che alcuni valenthomini de dicti Ungheri se fanno portare le arme, per volerse mostrare in Napoli alla dicta festa. Sempre mi racommando ect. ect. Ferrarie 3. Augusti 1476.

Umilis servulus

Petrus de Gheza mp.

(Milánói államltár.)

121.

1476. László nak, Drakulya vajda alattvalójának jelentése a moldva és- erdélyi török mozgalmakról.

Laus Deo. MCCCCLXXVI. die 7. Augusti hora 22.

Relation de Ladislao, familio de Vajvoda Dracuglia, venuto hac nocte precedenti de Moldavia, d' onde giorni 10 fa parti et dice:

primo, el Turcho era passato cum tutto l' hoste suo supra la Moldavia ziorni 4 avanti sua partida et attrovandosi nel luogo de Romanvasar, qui est in medio Moldavie prope fluvium Sereth, dove propingua e una fortezza per circa uno miglio italiano, contra la qual fino el partir suo non era facta alcuna novita. Avanti el suo partir circa duo giorni era stato facto scorrere la magior parte de dicta provincia per el Turco et bruxar et ruinar tutto. Tamen ne a homini, ne facolta de quelli haveva possuto far damno da conto, per che se erano

redutte cum le persone e robe alli monti avanti el passar de dicto Turco. Sentido per el Vajvoda Stefano altrovandosi nel luogo sopradicto deRomanvasar cum circa persone 6000 el transito del Turco, immediate se parti, et redussese in uno castello, chiamato Nemz, sopra uno monte, el resto delle zente del dicto Vajvoda, che se divulgava essere oltra persona 60,000 era dal altra parte de Sereth in modo, cha l' hoste del Turcho et le zente del dicto Vajvoda sono divize per il dicto fiume distante dal logo de Nemz predicto per una dieta, et avanti chel dicto Turco pasassessendo venuti circa Tartari 10,000 infavor de quello, li fu al incontro le zente del Vajvoda circa Moncastro et quelli roppe et liberano circa per sono V milla, che haverano preso di subditi suoi. Essendo venuta parte dell' armata maritima del Turco per fermare uno ponte sotto Moncastro, sono rebatuti per quelli dicto del luogo et etiam per quelli de Chilia, erano sta prexi circa 500 Janizeri, che verso quella erano corsi, ne contra alcuno dei dicti era facta obsessione alcuna, et per quanto se divulgava, non se credeva dicto Turco mandasse ad obsieder il logi predicti, fino non si ritrovasse alle mano cum el Vajvoda Stefano perche, se quello vincesse haveria dicti loci senza difficulta. Erano a parte a parte fugiti oltre 500 dal hoste del Turco, fra i quali erano molti Hungari captivati per avanti, per i quali a sta affermato morbo e carestia grandissima esser nel hoste del Turco et e de tanta vehemenza dicto morbo, che de una hora infermi dal altra sono morti, et uno piccolo pane valeva 5 aspri, ne fino al partire suo de dicte parte, altro era innovato. Divulgavase l'hoste del Turco la major parte, del quale ipse vidit esser persone 90 milla computati circa 9 milla, dateli per Bozarad Vajvoda Transalpino, ne piu ne haveva possuto dare, perche erano fugiti alle montagna, et quotidie fugiva per non se voler unir cum le zente del Turco.

Ziorni VIII fa, chel parti, Megies loco de Trasilvania, dove si ritrovava Báthor István, Capitaneo Regio et el Vajvoda Dracuglia patron suo, et la nocte sequente poi sua partita dovevano partirse, perche per giorni 4 avanti tutte le zente de dicta provincia Transilvanense, che se divulgava, erano persone oltre 30,000, erano aviate et messe a camino,

et luj nella venuta sua, haveva scontracta la major parte per Bathor István et Dracuglia supradicti, era sta mandato a dir al Vajvoda Stefano, che non tolesse impresa alcuna com el Turco fino, che non fosseno uniti cum luj cum omnibus gentibus, et che fra 6 ziorni poi la sua partita a la piu longa seranno ritrovati con omnibus cum el Vajvoda predicto, el qual altro non expectava, salvo che el giunger di . . . . . le zente sopra scripte, et oltra le arme consuete cadauno de quelli del Vajvoda de Transilvani portara una manara con se, et questo per quanto el senti, per potere sbarrare le strade cum arbori et legnami per serare lá via al Turcho, che non habia el modo de ritornar adietro.

(Velenczei államkönyv.)

222.

1476. Báthori István országbíró levele Mátyás királyhoz a török-moldvai ütközetről.

Serenissimo Principi Domino D-no Mathie, Dei Gratia Regi Hungarie Bohemie etc. D-no Gratiosissimo.

Serenissime Princeps, Domine et D-ne noster naturalis gratiosissime. Pridem scripseramus Serenitati Vestre ex parte imperatoris Turcorum ac Ill-ris Domini Stefani Vajvode Moldavie, quomodo et qualiter habuisset conflictum. Sciat Serenitas Vestra omnia sicuti et quemadmodum Vestre Sereniti scripseramus, vera fuisse; nunc etiam Serenitati Vestri veras novitates scribimus; quomodo Imperator Turcorum castrum Nemiz vocatum in Moldavia habitum obsederat et abinde perfidum Bozaras Vajvodam Transalpinum cum aliquod milibus Turcorum deputaverat, ut terram Barza et totam Transylvaniam subintraret, per illam viam, qua Serenitas Vestra Moldaviam intraverat et jam per eandem viam aliquantulum processerat, audiensque idem Bozaras etiam nos versus ipsam viam applicari, statimque non curando mortem equi, adven-

tum nostrum Imperatori intimavit, quo audito imperator nulla mora expectata ab obsidione dicti castri Nemiz festinans discessit versus domum, modo nescitur et nec adhuc ipse Dominus Stefanus Vajvoda scit, utrum vada transfretáverit, an ad castra Albam Nezther et Chilic ierit, quia ita fugit audito adventu gentium Vestre Serenitatis ut decet ante hostes fugere. Hodie enim est quarta dies, quod certitudinaliter rescivimus ipsum Dominum Stefanum vivere, quia miseramus ad eum hominem nostrum, qui ipsum in Moldavia pluribus diebus quesivisset, tandem multis laboribus in Alpibus recepisset. Idemque Dominus Stefanus Vajvoda cum isto homine nostro unum Bojaronem suum ad nos miserat petiturum a nobis aliquas gentes pro suo auxilio. Cui nos non solum tantas, quantas ipse petebat gentes, sed longe plures, eo, ut in omnibus voluntas Vestra regia impleretur, misimus, nuntiando eidem, ut quamprimum opus fuerit, etiam personaliter cum omni potentia Vestre Serenitatis ad ipsum accedemus. Sciat etiam Serenitas Vestra actos prefatum Bozaras ad domum ivisse et cum omnibus gentibus suis vigilem et indivisum fore, qui solummodo expectat ingressum nostrum ad Moldaviam, statim terram Boaza intraret; sed nos ad insidias suas attendimus, ut vota sua minime compleat. Ad presens autem sumus hic in ipsa scilicet via Beretzki, per quam Serenitas Vestra Moldaviam intraverat. Pro eo ut si repente ipsi Domino Stefano Vajvode placemus (?) in una die ad eum intrare valeamus: quid intimavit nobis ipse Dominus Stefanus Vajvoda, cum apud ipsum ita sciretur, quod adhuc de vadis imperator alium Vajvodam ad Moldaviam eligere vellet: tantum modo pro ea re manemus, ut si oportuerit nos ad ipsum Dominum Stefanum intrare aut non? Denique eidem tantas gentes immo plures quam ipse optabat. misimus, quibus se bene poterit tueri. Insuper nosmet ipsi personaliter parati sumus cum omnipotentia Serenitatis Vestre in auxilium suum, quacumque hora voluerit intrare. Ceterum enim dicet is Stefanus Sevenzlij (?) familiaris ostensor presentium, cui credere dignetur Serenitas Vestra, quam Altissimus conservet felicem prosperamque ad vota. Ex castris gentium Vestrarum regalium prope Beretzky predictis sero

die festi beati Regis Stefani anno Millesimo Quadringentesimo Septuagesimo sexto 16. Augusti.

Ejusdem Vestre Majestatis.

Comes Stefanus de Bathor
Judex Curie Vestre Regie fidelis

(Velenczei államkönyv.)

E levél után az illető Regestakönyvben e megjegyzés olvasható.

Dapoi questa son venute altre lettere etiam al Ambassadore dei Venetiani da un Secretario dalla Signoria mandato al Stefano di Moldavia, lo quale non e ancora arrivato al dicto Stefano per le cose son successe del Turco, ma sta in li confinij del Dominio d'esso Stefano, che el Turco ha passato el Danubio et e tornato in Bulgaria et come in lo suo esercito e una grandissima peste et fame: et la causa della fame e stata, che Stefano sentendo, che el Turco devia invadere lo suo stato bruzo quasi tutto el paese.

223.

1476. Lupus Lukács követ Budáról a milánói fejedelmet a velenczei követ fogadtatásáról tudósítja.

Ill-mo Principi et Ex-mo D-no D-no Duci Mediolani, Papie Anglerieque Comiti, ac Janue et Cremone Domino, D-no meo Colendissimo.

Illustrissime Princeps et Exc-me Domine D-ne mi colendissime. Circha mezo el mese de Augusto proximo ricevi una de V- Illustrissima Signoria de di 29 Zugnō, da sei di, in qua ne ho ricevuto doe altre tutte do in mi giorno l'una de 14. di Lugio cum una Zifera inserta, l'altra del di ultimo del dicto mese di Lugio, quale me sono state gratissime cosi per il piacere, che prehendo nel lezere de le letere de Vostra Excellentia como etiandio, che io comprehendo il mio avisar de le occurentie, digna esser grato alla Illustrissima Signoria Vostra.

Da uno mese, in qua son achadute cose assai del Turcho in suo disconzo e vergogna, perche io gravato di grande male, non ho possuto dar aviso a V. Excellentia. Sono hozi di trenta che sempre son sta in lecto cum febre continua e quottidiana. Adesso e tanto lezerita, che credo fra octo in dece giorni saltar fuora di lecto. Me perdoni adunche V. Excellentia, se del dicto Turcho non scrivo le cose, como siano passate; credo perho che V. Excellentia, de cio aremagnera satisfatta per le lettere, quale scrive lo Ambassatore de Venetiani qui; et credo habia scritto Messer Iustiniano Cavitello.

Il Legato apostolico, quale ha portato li denarj del subsidio, a 26. di de Augusto proximo entro in Buda insiema cum uno novo Oratore de la Illustrissima Signoria de Venetia. El di sequente hebe audientia publica da la Maesta de Serenissimo Re, poi fra doi giorni disna cum la Maesta del Signor Re et in quella hora a presente li denari et usa queste parole chel pregava la Maesta Sua, che la volesse ben dispensar li denari. Il Re li rispose, che lo voleva, che luy ne fosse Thexorero, et cosi tornato, che fu a casa el dicto Legato lo Re, ge mando dreto li dicti denari et cosi per le mane sue se distribuisseno quottidie li denari ali soldati.

Che Vostra Ill-ma Signoria me caricha nel scrivere le occorentie degna, non era bisogno, per che cosi era lo animo mio certificando Vostra Excellentia, che usito, che sia del lecto ogni di et ogni hora usaro quella sollecitudine e vigilantia in intendere e scrivere, cio che acadera, como se V. Illustrissima Signoria me tegnesse in Buda sol per questa casone. Ali pedi de la quale continuamente me arecomandò. Buda 2. Septembris 1476.

E. Ill. D. V. fidelissimus Servitor
Lucas Lupus Juris utriusque Doctor etc.

Illustrissimo Principi et Exc. D-no D-no Duci Mediolani sat.

(Milánói államltár.)

224.

1476. Cavitelli Justinián Budáról a milánói herczeget, a törökön vett győzelemről és a hadifoglyok bemutatásáról tudósítja.

Illustrissime et Exc-me Princeps et Domine D-ne singularissime. Hozi la Maesta de questo Re ha facto condure qui per un suo Capitano Rasciano molti Turchi presi per el suo exercito, quale haveva a Belgrado cum li stendardi de Turchi, tamburini, niackere (igy) et altri instrumenti, secondo il loro consveto vanno avanti li standardi et dicti Turchi vanno 200 a doj a doj legati cum ignominia sono presentati avanti a Sua Maesta, quantumche ne siano stati retenuti multi in Rascia, che non sono conducti qua. Sua Maesta con gran triumfo ha accettato li stendardi in presenzia del Legato del Papa dello Archiepiscopo de Baij, Oratore della Maesta del Re Ferdinando deli Oratori dela Ill-ma Signoria de Venezia, venendone molti Condoctieri delli sui et poi si redusse in una sala grande nel castello de Buda, dove dicti Condoctieri et suo Capitaneo li presento li Stendardi carezzando quelli Condoctieri ad uno ad uno toccandoli la mano et laudandoli pro more di quello haviano facto. Se le vo el Magnifico Domino Sebastiano Baduaro Oratore Venetiano et qui fece una Oratione in laudem Regis et animarlo al sequitare l' impresa cum demonstratione grandissima, che Marcantonio piu non ne feci ad excitare il populo Romano per la morte di Julio Cesare, et cosi cum honore dicti Turchi sono conducti et ignoratur quello ne fara Sua Maesta. Occisione grande como scrisse a V. Excellentia glie stata de Turchi. Sono etiam venute ozi lettere d' uno altro Capitaneo de Sua Maesta chel Turco in totum se partito de Moldavia cioe Valachia et cum confusione ha passato el Danubio: io ne scrisse a V. Excellentia, ma le lettere havute confirmano che e bona nova; le gente della Maesta del Re che sono XL. milla persone, sono unite tutti con il Valacho, si che non temono il mondo, sono piu di 110. milla persone e etiam credo, che in fra 8

giorni omnino la Maesta del Re personaliter andera a Belgrado, e credo sentira V. Excellentia, chel fara qualche facto e questo fa senza fallo li dennari mandati de Italia. Sono stati tutti dispensati per il Legato del Papa et il Re non ne ha voluto toccare nepur uno ducato per li soi, ho voluto advisare questo a V. Excellentia. Buda 8 Settembre 1476.

Justinianus Cavitellus etc. Regius Consiliarius.

(Milánói államltár.)

225.

1476. Ferdinánd nápolyi király Bernát segniai grófot Mária-renddel feldísziti.

Comiti segnie.

Ferdinandus etc. Magnifico viro Bernardino comiti Segnie, Vegle et Modruse equiti, affini et devoto nobis plurimum dilecto salutem et dilectionem.

Ad honorem et laudem piissime Marie Virginis omnipotentis veri dei Salvatoris nostri Jesu Christi genitricis ob singularem et incredibilem devotionem, quam illi gerimus: gestare et ferre solemus stolam candidam cum idria seu sarreca diebus sabatinis et aliis diebus cum quibusdam conditionibus piis declaratis in nonnullis capitulis de amprisia stole predicte inde confectis, quam quidem amprisiam quibuslibet nobilibus: eiusdem beatissime Virginis devotis illam a nobis petentibus libentissime deferendam juxta formam capitulorum concedimus: eaque ipsa stola et amprisia ipsos nobiles decoramus et ornamus: ob eamque rem cum nos eundem Bernardinum ob ingentem devotionem, quam eidem gloriosissime Virgini Dei genitrici Marie geritis, eadem stola et amprisia ornari et decorari cupere intelligamus: satisfaciendum esse vestre pie devotioni duximus: itaque vos prenominatum Bernardinum tanquam dignum et bene meritum propter vestram nobilitatem et sanguinis claritatem, strenuitatem, virtutes et mores egregios, quos vobis inesse et vigere apertissime didicimus, cum propter singularem devotionem et pieta-

tem vestram erga Beatam Virginem Mariam, ob quas hodie in coronatione felici Serenissime Regine Hungarie Bohemie, etc· filie nostre dilectissime ex equesti ordine vos fecimus et ad illum equestrem ordinem et militiam .... cum omnibus militaribus honoribus cumque monili seu torque auree hidriarum cum grise pendente, quo vos donavimus, assumsimus, tenore presentium nostra ex certa scientia eadem ipsa stola alba cum hidria seu sareca ornamus et decoramus ita, quod vos idem Bernardinus deinceps illam predictam stolam seu amprisiam iam dictam cum hidria singulis diebus sabatinis et aliis iuxta formam capitulorum ipsius amprisie, que vobis tradi et presentibus includi ac inseri et describi jussimus in honorem Beate Virginis deferre, vosque amprisia ornare et decorare possitis et valeatis. Recepto tamen prius a vobis de servanda forma et tenore capitulorum ipsius amprisie inviolabiliter sine transgressione debito corporali ad sancta dei quatuor evangelia juramento, ad quorum capitulorum observationem vos hortamur, nam quanto majori et pia devotione erga ipsam Beatam virginem eritis affecti, tanto majori pietate et gratia ipsa Beata Virgo in presenti et futura vita vos prosequetur. Cum enim ipsa fons sit pietatis et gratie, nunquam deserit bene sperantes in se, sed benigno et salutifero favore semper prosequitur. Tenor vero capitulorum ipsorum est huiusmodi lungina (?) primum teneantur et debeant in vigilia Beate Marie de mense augusti audire vesperas cantatas ubicunque eodem die contingerit invenirj, et die sequenti, hoc est die festo audient missam cantatam in ecclesia eiusdem beate virginis simul cum aliis, qui hoc insigne et hanc divisam detulerint, si ibidem invenientur, quod si contingat nec vesperas nec missam audire et haberi posse, teneantur decies dicere pater noster et decies Ave Maria in vesperis, et bis decies pater noster et totidem ave maria pro missa. Item quisquis deferet dictam divisam, cibabit in festo predicto quinque pauperes ob dei amorem. Certio loco teneantur albis indumentis vestiri ab hora vesperarum incipiendarum in vigilia dicti festi, et totum diem celebrationis ipsius ac super ipsis vestibus deferre divisam, dicte autem vestes superiores sint tote albe, in quibus vestibus possint referre recamaturas cuiusque coloris,

dummode non sit admissa aliqua sparra ex panno, qui sit coloris alterius. Quarto loco quicunque hanc divisam acceperint, jurabunt se delaturos eandem toto vite sue tempore, et si fuerint puelle innupte, possint eandem deferre etiam ubi fuerint maritate. Quinto loco teneantur deferre eandem divisum sabatis omnibus, quod si aliqua justa causa impedirentur, nec deferre totam possent, deferant illius partem aliquam, sitque in illorum electione, si noluerint omnibus sabatis albas vestes deferre, deferent autem fasciam unam latitudinis digitorum trium usque ad quinque, in qua nulla alia recamatura sit, nisi ex aureis filis aut ex albo, in cuius extremitate fascie quilibet possit colorem deferre, quem voluerit, taliter quidem quod latitudo dictorum trium digitorum dicte fascie remaneat tota alba, quam fasciam deferent omnibus sabatis ac festis Beate Marie virginis. Sexto: siquis deferret vestes lugubres: quod nihilominus dicta die festo eiusque vigilia debeat dictas vestes albas deferre, aliis vero festis eiusdem Virginis et diebus sabatorum deferet tantum fasciam ut predicitur, hec omnia adimplere curabunt, non intelligatur rupisse sacramentum, nec possit inde objurgari, si contingerit etiam aliquem oportere lugubribus vestibus indui a die, quo illas ceperit per octo dies, in sequentes non teneatur deferre divisam vel totam vel ex parte etiam, si interim acciderit festum predictum sive alia festa et vigilia eiusdem Virginis ac dies sabatorum intervenerint, idque intelligatur quindecim diebus tantum, quos ultra tenebitur divisam deferre. Septimo loco cum dictus grifus pendens ex collario teneat duas alas albas; quod si aut eques aliquis, aut scutifer, aut nobilis vir, qui talem amprisiam portabit, deveniet in pugnam aliquam Sarracinorum et infidelium, qui sint supra ducentos equites aut in aliquo alio certamine ducentorum equitum, in qua pugna presit jux ratio (?) et sint singuli cum singulis aut universi cum universis pugnantes, sic quod etiam locus sive platea ab aliquo domino facta secura et assecurata, tunc contingente victoria eidem pugnanti seu parti, in qua ipse pugnat, possit inaurare alam dicti Grifi magis copertam tam si dicta pugna contingat in terra quam in mari et in navibus ad pugnam armatis. Octavo: quod siquis ex dicta amprisia supradicta com-

pleverit, et ob justam causam potuerit dictam unam alam et postea contingat iterum intervenire in aliquibus rebus et negotiis militaribus supradictis, propter quas unam alam inauravit, possit alteram alam inaurare taliter, quod si bis predicta complerevit, ut in precedentibus capitulis expressum, possit ambas dictas alas inaurare, teneatur me de hac re facere certiorem per primum araldum, ubicunque contingat me reperiri, ut de hisdem valeam equites scutiferos dominas et puellas dicte amprisie facere certiores. In quorum testimonium etc. datum Neap. XVI. Septembris anno dni 1476.

Rex Ferdinandus m. p.

D-nus rex mandavit mihi,
Antonello de Petrutiis.

Simile privilegium expeditum fuit in persona Petri Gereb pannoni equiti sub eadem data.

Simile quoque privilegium expeditum fuit in persona Herrici de Nova domo, bohemie baroni.

(Grande Archivio di Napole, Cancellaria Aragonese. Registra Privilegior. Vol. XV. Anno 1473—77. folio 82.)

226.

1476. Ferdinánd nápolyi király több magyar föur kérelmére Henrik cseh grófot de nova domo, valamint Szentgyörgyi és bazini gróf Jánost Pétert és Gereb Pétert a szüz Mária rendjével feldiszíti.

Ferdinandus etc. Magnifico viro Comiti Henrico de nova domo bohemo devoto nobis carissimo salutem. Ut desiderio cupiditatique non nullorum procerum et nobilium Regnorum Hungarie et Bohemie, qui ut accepimus impresia stole cum hidria seu jarria (?) deaurata, quam nostri progenitores in honorem beatissime Virginis Marie festis ipsius beate virginis ac diebus sabatinis deferandam instituerunt, decorari cupiunt, satisfactum sit, cum id per nos ipsos coram ob maximam locorum distantiam effici nequeat, vobis supradicto Henrico comiti, quem propter virtutes vestras ac in nos devotionem

eandem impresiam donavimus, presentium tenore facultatem potestatem concedimus tradendi et donandi dictam impresiam stole nostro nomine duodecim ex hiis proceribus sive nobilibus, quos dignos qui dicta impresia donentur, quosve et Regie ipsi Majestati et nobis deditos existimaveritis, quam una cum capitulis, quibus continentur, eaque qui dictam impresiam suscipiunt observanda sunt (?) tradi volumus, ut ea, que in ipsis capitulis continentur, observare possint, in quibus quidem stolis per vos donandis eam ipsam facultatem concedimus, quam nos ipsi haberemus, si per nos quibus nobis visum esset, concederetur, volentes et decernentes, ut ii, qui a vobis dicta stola donati fuerint, eandem deterre possint, ac ea uti, non aliter quam si eisdem per nos ipsos data et concessa esset. In cuius rei testimonium presentes fieri fecimus, magno nostro sigillo munitas. Datám in castello novo Neapolis XVII. Septembris MCCCCLXXVI.

Rex Ferdinandus m. p.
D-nus Rex mandavit mihi
Antonello de Petrutijs.

Expedita fuerunt tria consimilia privilegia: quorum unum fuit in persona Magnifici Viri Joannis comitis Sancti georgii et pazinng, alterum in persona Illustris viri Petri Gerep, tertium vero inpersone Petri comitis Sancti Georgii et pazinng. In forma suprascripta sub eadem data videlicet in castro novo Neapolis VII. Januarii anno domini 1477. — Rex Ferdinandus (sajátkez.)

D-nus Rex mandavit mihi
Antonello de Petrutiis.

(Grande Archivio di Napoli. Ufficio Politico Cancellaria Aragonese. Registr. Privilegior Vol. XV. Anno 1473—77. folio 81.)

227.

1476. Alfonz herczeg a bari érsek által növérének Beatrixnek Mátyás királylyal megtörtént egybekelése alkalmából szerencse kivánatait közli.

Dux etc. Reverendo in christo pater, consiliarie et orator fidelis regie paterne nobis dilectissime. Credemo per lietere del Signor Re haverete havuto adviso et presentito, quanto sia exequito del matrimonio dela Serenissima Regina de Hungaria, nostra carissima sorella con lo Re de Hungaria nostro cognato et como patre colendissimo de tutte le solennitate et cerimonie in Napoli celebrate et como nuj con la Illustrissima Duchessa nostra consorte et lo principe nostro figlio et lo Illustrissimo et Rev-mo Don Johanne nostro frate simo venuti qui per accompagnare la dicta Regina et farela imbarcare in quattro galee con tutta sua compagnia qui venuta, perche si possa piu facilmente et con piu comodita et riposo transferire ad Ferrara et dagli prosequire el camino suo, advisando Vostra Paternita, che hoge dicta Regina se imbarchara in questo porto de Manfredonia, che pregamo Dio le done prospero vento con tranquillo mare. Nuj scrivemo alla Maesta predicta del Signor Re de Hungaria et ad altri signori et aprimati soi darrete nostre lietere et a dicto Re ne recomandarete dicendo ad Soa Maesta loche ve parera conveniente del amore li portamo desiderusi de fare ogni cosa li sia grata et alli altri farrete quelle offerte, che ve pareranno necessarie et lo desiderio tenemo de compiacereli perchi le littere predicte sono in credenza vostra. Datum in Regia paterna civitate Manfridonie 2 Octobris 1476. Alfonsus.

R-do in Christo patri Archiepiscopo Barensi, Consiliario et Oratori fideli regio paterno nobis dilectissimo.

A. Gaczo.

(Gran Archivio di Napoli. Regesta Curiae Summariae tomo XII. anno 1475—78. fol. 132.)

228.

1476. Alfonz calabriai fejedelem a megtörtént nász után Mátyás királynak a házas élethez szerencseüdvözleteit irja.

Serenissime Rex et domine cognate et tanquam pater honorandissime. Peractis apud Neapolim solemnitatibus matrimonii Vestre Maiestatis et Serenissime Regine Sororis nostre carissime ingenti quidem plausu et letitia celebratis, cum Regina ipsa iter versus Manfredoniam civitatem apulie maritimam fecimus, que Regina mari se commietit ut iter suum, quod Dii faustum felixque faciant prosequatur, cum enim nobis carissima sit, ex hoc discessu suo eam animi accepimus vehementissimam perturbationem, quam fraternus amor continere non potuit, afficeremur magis atque magis, nisi hoc nobis solatium esset, quod tanto Regi jungenda sit, cui per Maiestatem Vestram, et officia patris et fratris perhumaniter collatura non dubitamus, par igitur est deinceps, ut cum tanta necessitudine jungamur. Velit Maiestas Vestra me rebusque et fortunis meis pro suo arbitrio uti, cum polliceamur ea omnia facturos nihilque pretermissuros, que ad dignitatem gloriam et statum vestrum spectare videbuntur, datum in regia paterna civitate Manfridonie die II. mensis octobris MCCCCLXXVI.

Vester tanqūam filius
Dux Calabrie Alfonsus.

Serenissimo Domino Mathie dei gratia Regi Hungarie Bohemieque et carissimo cognato et tanquam patri nostro honorandissimo.

Antonius Gazo.

(Gran Arch. di Napoli. Regesta Curiae Summariae tomo XII. Annorum 1475—78. folio 131.)

229.

1476. Alfonz calabriai herczeg, nővére Beatrix királyné érdekében a bari érseket a kalocsai érsekhez követségben küldi.

Reverende in Christo Pater, amice Regie paterne atque noster Carissime. Ex relatu Reverendi archiepiscopi Barensis regii paterni oratoris, cui habunde scribimus, intelliget Paternitas Vestra omnia, que apud Neapolim his prope diebus pro fausto felicique matrimonio Serenissimi Domini Regis Hungarie cognati et patris nostri honorandissimi cum Serenissima Regina sorore nostra carissima celebrata fuere, et ipsius Regine discessum et alia, que paternitati Vestre referenda prefato oratori commictimus. Rogamus igitur Paternitatem Vestram, ut sibi in dicendis fidem exhibere velit, siquid enim officii nostri pro dignitate vestra fieri poterit, id libenti animo faciemus. — dat. Manfridonie die secundo Octobris anno MCCCCLXXVI. Vester dux Calabrie Alfonsus.

A Gazo.

Reverendo in Christo Patri C. colocensi et bachiensi Archiepiscopo, amico Regio paterno atque nostro carissimo.

Sub simili forma fuerunt expedite infrascripta lictere misse in posta dicti Archiepiscopi barensis oratoris Regii directe, infrascriptis mutatis mutandis. Videlicet.

Reverendo in Ch-o patri *Joanni Archiepiscopo Strigoniensi* Regni Hungarie primati ac summo secretario, amico Regio paterno atque nostro carissimo.

R-do in Christo patri *Episcopo Vesprimiensi* amico R-o patri atque n-ro car-mo.

R. in Ch-o patri C. *preposito ecclesie Quinque ecclesiarum* Ser-mi Regis hungarie thesaurario, amico Regio patri atque n-ro car-mo.

Rev-do in Ch-o p-ri *C. episcopo Agriensi* apostolico legato cancellario et secretario Ser-mi Regis hung-e amico etc.

Illustrissimo domino *Nicolao de Voylach* dei gratia Bossnie Regi, amico Regio etc.

Magnifico viro *Georgio de Parlagh* Magistro Curie Ser-mi Regis hungarie amico Regio etc.

Magnifico viro *Michaeli Orzagh* Regni Hungarie palatino amico Regio etc.

et fuerunt misse eidem Archiepiscopo Barensi sex lictere sine suprascriptione incipientes 5, videlicet Magnifice et una Rev-do in in christo patri, ut eas suprascribere possit cui sibi videbitur.

(Gran Archivio di Napoli. Uff. Pol. Regesta Curiae summariae annorum 1475—77. tomo XII. fol. 132.)

230.

1476. Lupus Lukács a milánói herczeget Budáról a magyaroknak a török elleni, valamint a királynak a nászhoz való készülödéseiről tudósítja.

Ill-me Princeps et Exc-me Domine, D-ne mi singularissime. Avegna che scriva quasi nulla occure nientedimeno per sequire lo instituto mio scrivero pure la presente. Questi proximi giorni la Maesta del Signor Re mio ha facto una Dieta cioe convocato tutti li Baroni del suo Regno in una sua citade chiamata cinque-Chiesie, dove de voluntate de prefacti Baroni e imposto una dica, cioe una colta d' uno ducato per foco per tutto lo Regno suo et questo per subsidio contra el Turco, poi che io sono conducto alli servizi di Sua Maesta, che e mo passato l' anno ne fo imposta un altra. Deligentemente ho voluto intendere, quanto Sua Maesta riscota per dica, maj non ha possuto intendere el vero chi dice 300 chi 400 millia ducati, como da piu lo intesa, cosi la scrivo alla V. Ill. S-ria. Comune opinione e de ciascheduno, che fra pochi giorni fornite le noze Sua Maesta debbi andare cum lo exercito sua al expugnatione de uno castello del Turco chiamato Semedro, distante la Buda per giornate circa 8. Se tenne, che omnino Sua Maesta el debbia havere, ma cum grande effusione de sangue, pero e forte cum molte torre. La invernata il Turco non li potera dar succurso cosi che non atroveria de

manzare, cosiche le neve grandissime per fredi excessivi non lascia, che Turchi possono vegnire, ma e da pensare, chel castello sia munitissimo quanto se possa dire. Diro pur una parola questo Signor Re e tanto animoso et cosi incantamente se sometta a pericoli, como faceva a Sabazo, che sempre stava sotto le mure, che io dubito che una di non li intervenga qualche male. Una cosa solo mi conforta, che corda regum in manu Dei sunt, or basta.

Del Turco non ce novelle se non che sono cosi per la Schiavonia et per lo terreno dell'imperatore e de presente li sono. Aspettamo la Regina cum grandi alegrezza et grand parati et gia comenciamo a vegnire a Buda quelli Signor Todeschi sono invitati. Il Legato del Papa e ancora in Buda, benche in ogni dicerca de avere licentia invero li e usuto humanita assaj e per trefiate, che io so la Maesta del Signor Re mio in persona e andato a casa del dicto Legato e li in chiesa et in via li fa tanto honore, quanto si possa dire. Questa sera ho inteso, chel dicto Legato si partera la settemana proxima; altri di e dicto, che Re voleva chel restasse fornite le nozze, non so como andera. Altro al presente non accade. Ali peedj della Ill-ms S-ria Vr. sempre mi roccomando. Bude XXVII. Octobris 1476.

E. Ill. D. V. fidelissimus Servitor
Lucas Lupus Decret. Dr.

(Milánói államltár.)

231.

1476. Mátyás király az egri püspököt, mint követét a havasalföldi vajdán és törökön nyert győzelemről értesíti.

Mathias Rex ect. ect. Reverendissime Pater. Supervenit nunc famulus Comitis Steffani de Bathor, qui attulit ista nova, quod Borzab Vayvoda Transulpinus, qui habito magno Imperatoris Turcorum presidio contra nostros se preperaverat, antequam Moldavus cum ipsis convenisset, profligatus sit, ubi ingens victoria parta. Multi ex hostibus cesi, multi vulnerati

sunt, et presertim de Turcis, qui octo et decem millia fuisse feruntur, quasi nemo evaserit, prout ipse nuntio referente paternitas Vestra latius intelligit. Insuper castrum quod illius terre fortissimum est, ad quod totius provintie illius primus respectus est, duabus septimanis per nostros obsessum et fortiter expugnatum est, et jam Regnum illud in potestatem nostram Deo prosperante redactum. Ex castro nostro Bude die IIII. Decembris 1476.

Reverendissimo domino Agriensi Legato ect. ect.

(Milánói államltár.)

232.

1476. Filippo Vespasian követ jelentése Alfonz calabriai fejedelemhez a magyarországi ügyekről.

Illustrissime Princeps et Clementissime Domine. Post humilem recommendationem premissam ect. ect. Non si doveva meravigliare l'Ill-ma V. Signoria se infino el presente di non vi ho scritto, tutto e stato, perche io che sono homo, de cui conditioni non si convene scrivere a un principe, degno come la persona V-ra. Dal altre parte la singulare devozione et fede ho sempre portato a tutta la casa Vostra mi fa pigliare animo a scrivervi et maxime l'occurentie, le quali credo l'Illustrissimi V. Signoria non essere arrivata. Qui e stato uno ambasciadore del Re de Ungheria, a me assai noto, il cui nome e Messer Giorgio Policarpo, homo leteratissimo e degno; domandato delli stati et governi di quella provincia dissemi, come di quella congiura facta contro el Re da tutti i Signori di quel Regno, excepto che due soli tenneno cum S. Maesta, l'uno fu l'Archivescovo di Strigonia, l'altro fu uno, che si chiama Giano per cognome, che e Vescovo de 5 Chiese, dice havere i principali de questa sedizione tolto loro lo stato et havutoli a misericordia con promissione dj certi Signori, che hanno promesso per loro hanno salvato loro la vita. Tre soli ha facti impicare et a multi gentilhomini d'un paese, se chiama la Transilvania, ha facto pagare bona quantita di

danari et ha in modo composte le cose del Regno, che ogni cosa ha in pace. Ha facto uno edicto, che in quella Transilvana ogni volta che 10 homini si trovassino a parlare insieme ne vadi loro et la roba et la vita. A questi due Vescovi, che non furono nella congiura, e rimasto loro il Governo nelle mani di tutto il regno. E stato el detto Ambassadore a Venetia a tractare con quella Signoria piu cose pertinenti al Re, domandato, se l'accordo del Turco era facto, dissemi di no, ma che l'ultime lettere haveva della Maesta del Re, l'Ambassadore del Turco v'era stato circa di 20 et per ancora non haveva havuto audienza, ma chel gli haveva facto fare grande onore et haveva ordinato andasse a Buda, dove sarebbe la Sua Maesta coi principali Signori del Regno, et la gli darebbe udienza, et secondo che luj spera questo accordo avra effecto; et maxime essendo infestato molto dall' Ambasciadore Venetiano, che e appresso la Sua Maesta, et maxime essendo la M-ta Sua destituto d' ogni speranza di favore d' Italia. Hammi promesso detto Ambasciadore, quello intendera dalla Maesta del Re di per di avisarmene. Dice el detto Ambasiadore, i Venetiani, overo l'Ambasciador loro farsi molto gagliardo appresso a Sua Maesta, et tutta la calumnia della guerra di che ne sono cagione loro l'attribuiscono, a chi non ha colpa: ma dice lui, che nove meraviglia se lo fanno, havendo el campo aperto a poter dire quelche vogliano, non vi essendo alcuna contradictione, et che le potentie d' Italia fanno male a non vi mandare o almeno scrivere, acio fosse conosciuta la loro ambitione et sfrenata voglia, et mostrare che ogni guerra e ogni male, che ha Italia, ne sono principali autori loro. Dissili, quanto la Maesta del Re vostro padre haveva offerto alla Serenita del Nostro Signore in favore dei Christiani contro el Turco, et che per Sua M-ta non e mancato et che in questo anno per la ingiusta guerra mossa alla Liga da Venetiani, la liga haveva spesa VIII cento milliaja de fiorini, o e li passavano, et che questi o parte havendo havuto Italia pace si poterano mandare al Re d' Ungheria, o spenderli contro el Turco in favore dei Christiani. Ma che offesi contra ogni ragione per deffendersi dai Veneziani e stato necessario spenderli in questa guerra si e facta quest'anno. Il simila bisog-

nara fare l'anuo presente, non si provedendo altrimenti, hammi dicto detto Ambasciadore, che mentre era a Venetia, i Venetiani havevano scritto al Re d'Ungheria, trovassi loro qualche singular Capitano sufficiente a conducere gente d'arme et di questo ne l'havevano molto sollecitato. Questo mi disse, lo tenesse a me, che non ne parlassi siche piaca alla S. V. non ne dire niente. Hammi ragionato alcune altre cose, le quali perche sono cose importanti assai, e dubitando che la lettera non venisse in altre mani, che dela V. S. non ho volute scrivere, per non essere cagione di qualche inconveniente. In Firenze a di 28. di Dicembre 1476.

Vespasiano di Filippo.

Ill-mo Principi et Clarissimo D-no D-no Alfonso Regio primogenito, Lucumtenenti Generali, D-no Suo Singularissimo.

(Milánói államltár.)

233.

1476. Cavitelli Justinián követi jelentése a milánói fejedelemhez a magyar ügyekről, nevezetesen Sabacz ostromáról.

Illustrissime et Exc-me Princeps et Domine D-ne Singularissime. Dapoj che sono giunto in Ungheria, io non ho scritto littere alcune a V. Excellentia per non essere accaduta cosa de scrivere, et etiam che deli felici progressi della Maesta del Re d'Ungharia lo Magnifico Ambasciadore dela Ill-ma Signoria de Venetia scrivendo el tutto alla Sua Signoria, me rendo certissimo, che V. Excellentia ne sia in omnibus participe, pur io certifico Vostra Excellentia, che non credo, si potesse attrovar uno Re piu glorioso ne piu magnanimo, quanto e Sua Maesta, et est miranda, che in regione frigidissima et in questa tempesta et procelle di tempi Sua Maesta facea le cose fa, et maxime contra la potentia del Turco essendo uscito cum tanto apparato, che ancora e piu, che forse non e stato significato a V. Excellentia. Se retrova Sua Maesta ala expugnatione et obsessione de Sabazia, loco im-

portantissimo del Turco, ed gia ha avuto la terra et la prima fortezza, et in totaliter li Turchi non lo poteno succorere, de ora in ora se expecta, che Sua Maesta habia tutto el castello, che a quest hora lo debba aver havuto. Appresso la Maesta del Rege el Reverendissimo Legato apostolico Monsignore de Agria, il quale e il primo et piu amato et lo ochio dirito de la Maesta del Signor Re, dicto Monsignore ha uno suo nepote, nominato messer Francesco Fontano, Doctore delle arte et de Medicina, homo certamente dignissimo et prattico et molto adoperato dala Maesta de Re nel Regno et in Italia. Dicto Messer Francesco, al presente e venuto di campo ed vene in Italia, io ho inteso del certo, chel debbe venire da V. Excellentia per parte della Maesta del Re, me parso mio debito d'avvizarne V. Excellentia, acio quella possa intendere, che persona el se sia et anche che V. Excellentia li possa fare lo debito honore per reverentia dela Maesta del Re et del barba, il quale e la chiave del Regno, si per esser quello, como ho decto, et ultra Gran Cancellero de tutto el Regno.

Ceterum li facti mei spero andarano in bona forma, perche havemo bono principio et dove me sia fare honore a V. Excelientia et mostraro essere allarato nella Corte et Casa de V. Excellentia, ala quale devotamente maneo. Ex Buda XXIII. Januarij MCCCCLXXVI.

Justinianus Cavitellus.

Al Duca di Milano.

(Milánói államltár).

234.

1476. Botta Lénárd követi jelentése a milánói herczeghez a török-magyar hadjáratról, Szendrő ostromáról stb.

Datum Venetiis die Sabati primo februarj, Leonardus Botta al Duca di Milano.

Per altre mie del di 27. del passato Vostra Ill-ma Signoria furono advisate, como per la via de Albania se haveva nova, chel

Turco haveva expugnato uno Bastione, il quale el Re de Ungaria haveva facto fare per tutela de Belgrado et per obsidione de Semedro. Hora significo alla Vestra Signoria como dicta nova per la via d' Ungheria se e verificata, et quod majus est, el prefato Re advisa questa Signoria, como ultra l' expugnatione del dicto Bastione li Turchi sono etiam corsi nella Valachia magiore, et dinovo le hanno riacquistata tutta et hanno tagliato ad pezzi Dracuglia capitaneo del dicto Re, con circa quatro mille persone, et similiter hanno morto Bozrab, Signore della dicta Valąchia, la quale novella e riputata qua molto sinistra et pernitiosa, per li Christiani et maximamente chel pare, chel prelibato Re de Ungaria con li suj soliti modi, accenni non poteva resistere ad tanti impeti, sol e non adjutato.

La nova rotta e morte del Duca de Bourgogna se verifica qua per molte vie in modo, che la se tene indubitata et per questa Ill-ma Signoria se li fa grandissimi conmenti, con affirmare chel Serenissimo Re de Franza havera grande aptitudine et forze ad fare de gran cose, sel vora per forma, che qua non se ne sta senza qualche umbreja.

(Milánói államltár.)

235.

1476. Mátyás király a sabáczi táborból a római pápát a török elleni hadjáratáról és e részben a kivánatos segélyezés tárgyában tudósítja.

Beatissime in Christo Pater et Domine Domine Colendissime. Post pedum oscula beatorum. Beatissime Pater. Ex duobus brevibus Vestre Sanctitatis, que his proximis diebus mihi reddita sunt, intellexi singularem curam, quam Vestra Sanctitas de rebus publicis habet indefessumque studium, ut potentatus Christiani presidia adversus communem hostem ferant, quantumve optet ut ego in incepta empresa perseverem et plura alia, que omnia ea filiali devotione, qua semper solitus sum, legi atque suscepi, gratias inprimis agens Vestre

Sanctitati tamquam Catholicus Princeps, ut unus ex his, ad quos pertinet de bono Christianitatis letari, tristarive, de malo, quod Sanctitas Vestra jam pene funditus periclitantem religionem tanta cum diligentia sublevare et protegere nititur, certior, quod si ea, que infalanter affutura, Vestra Sanctitas affirmat, brevi et opportuno tempore aderunt Christiani populi, qui quotidie absorberi ab immanissima bellua formidant, Deo adjuvante non mediocriter respirabunt, in quibus rebus si Vestra Sanctitas et sacrum Reverendissimorum Dominorum Cardinalium Collegium, aliorumque potentatuum Oratores ea, que ego sepius et per Oratores et per articulos dedi, consideraverint, certe invenient me non parvas admodum res suasisse, superque vires meas obtulisse, atque etiam jam non sine certis periculis tanto hosti, cui vires non inferiores esse toti Christianitati videatur, objectasse. Feci nihilominus hoc animo ferventissimo exponendo regna mea, homines, vires et ipsam propriam personam pro fide Catolica et ipsa Christiana Religione, quam ita in dies labefactari et a spurcissimis infidelibus pessumdari absque gravissimo cordis dolore sustinere non potui, ad quod, sicut animo semper fui promptissimus, ita et factis jam pridem me exposuissem, nisi mandatis apostolicis alibi fuissem occupatus.

Quam obrem opus non fuit, ut Vestra Sanctitas me tantum hortaretur obtestareturque, ne a cepto proposito desisterem, tractatusque Turcorum declinarem, qui me ad id natum, educatumque semper intellexi, ut hostibus Sancti fidei pro mea virili resisterem. Nihil itaque dubii cuipiam sit de uno proposito, quod ab ipsa tenera etate mea mecum crevit, mecumque in dies magis incaluit. Verum si vires mee, que impares tanto oneri admodum sunt superate ab hoste, quod Deus avertet, fuerint, non propterea me a proposito decidisse merito arguar, sed quia adjutus non fuerim, veritas ipsa testabitur; quo autem in statu res mee cum ipsis perfiidis Turcis modo sint, qualesve tractatus habeam, quantisque in laboribus versem, Reverendus Pater Domini Episcopus Agriensis Vestre Sanctitatis Legatus, qui omnia presens videt, latius poterit significare. At unum ego dixerim, si cito adjutus fuero, ut fide magna et spe in Domino Deo fixa teneo, Sanctitatem Vestram

talia brevi audituram, que merito totam Christianam Religionem delectabunt.

Pro Bullis quoque illis, quas Vestra Sanctitas misisse se dicit, etiam gratias singulares eidem Vestre Sanctitati ago, presertim si juxta postulata mea existunt, quas si prius misisset, multe motiones et turbationes, que in illis regionibus orte sunt, cohibite fuissent, et ego gentes illas, quas ad custodias diversas reliqui, mecum ducere potuissem. Spero tamen, quod si, ut premisi, juxta petita mea existunt, adhuc bonum fructum parere poterunt. Quod denique Sanctitas Vestra scripserit letari et aliis principibus pro observatione treugarum, sine qua impossibile mihi esset absentari a Regnis meis, etiam gratias ago Vestre Sanctitati, quamquam uti intellexi, Cesar ipse illud negat, quod ad me per quemdam principem magni fidei et opinionis delatum est, libenter video, quod non sit, et siquid aut fuit aut futurum erat, spero quod admonitio Vestre Sanctitatis multum proderit, quam omnipotens Deus incolumem regimini ecclesie pie Sancte longa per tempora conservare dignetur. Datum in obsidione Castri Sabaz II. die Februarij MCCCCLXXVI. Regnorum meorum anno Hungarie etc. 18. Bohemie vero septimo.

B. V. Sanctitatis devotus filius
Mathias, Dei gratia Rex Hungarie
Bohemie etc.

(Milánói államltár.)

236.

1476. Mátyás király nápolyi követét Szabács ostromáról és az érkező török segély visszaveréséről tudósítja.

Copia literarum Serenissimi Regis Hungarie ect. scriptarum Rev-dmo D-no. Oratori Neapolitano.

Reverendissime Pater. Ex quo cupit scire Paternitas Vestra novitates de nobis, sciat quod hesterno die Alibeg cum Vajvoda Sachibeg ac aliis quinque Vajvodis advenerant, omnemque copiam Imperatoris Turcorum tam equitatus tam

peditatus, quos ex confinibus undique cogere potuissent, secum aduxerant, volentes succurere obsessis in castello Sabacz, cumque in conspectum obsidionis nostre universus apropinquasset exercitus, ipse Alibeg et Sachibeg ac alii ductores exercitus monticulum ex adverso castelli eminentem conscendunt. Nos quoque cum peditibus nostris parati, relicto solum necessaris sub obsidione presidio, extra castra nostra obviam illis processimus. Iamque utraque falanx in conspectu stabat, illa ut obsessis opem ferret, nostra vero ut illos repelleret, tum illi duces exercitus de monticulo opposito nostrorum multitudinem, paratosque ad pugnam acies conspicati ad suos retrocedunt. Missi sunt interea lapides in exercitu de tormentis nostris majoribus, que plures ex ipsis occiderunt. Alibeg autem et Sachibeg ac alii Vajvode quoque non ausi amplius fortunam temptare cum nostris, una cum omnibus copiis quas secus aduxerant, subito diffugerunt, celerique passu tota dii hesterna et hac nocte in Turciam reversi sunt, pluribus hominibus et equis in medio itinere propter asperitatem viarum relictis. Iamque spes optima est Deo propitio, quod castellum hoc Sabacz brevi expugnabimus. Expectamus solum ut Saus decrescat, quod iterato inundatione nimia et fossas castelli et insularum replet, paravimus etiam naves maximas, quibus neque bombarde nec alie machine vel etiam aliqua jacula nocere possunt, quas deinceps ad fossatum colocabimus et de illis fortalitium expugnabimus, speramusque auxiliante Deo ex hacm unitione hostem nostrum in proximo obtinere. Ex obsidione castello Sabacz tertio die Februarij 1476.

(Milánói államltár.)

237.

1476. Gábor egri püspök a római pápát Sabácz bevételéről körülményesen tudósítja.

Beatissime Pater et Clementissime Domine. Post pedum osculo beatorum. Proximis diebus significavi Sanctitati Vestre

de progressibus hujus exercitus et de dura ac difficili obsidione munitissimi arcis Sabacs, quidve de ea tandem sperari posset. Ex tunc sicut divine clementie placuit, XV. hujus mensis Regia Majestas arcem ipsam per deditionem obtinuit. Nec eam per impetum expugnare voluit, cum inibi reclusi essent adhuc vivi septingenti Turchi, fortes viri et centum sexaginta mulieres, omnes ad pugnam dispositi, nec potuisset obtineri absque plurimorum nostrorum cede. Et sicut exploratores nuntiabant, sumpremus Bassa Turcorum et ipse Alibeg ad opem ferendam festinabant, sed Turchi ipsi arcem dimitentes, humiles ac suplices manus regias osculati genuaque flexi servitutem perpetuam spopenderunt. Introgressi sumus arcem ipsam mirabili artificio fabricatam. Nam tota lignea erat, novem toribus munita, quarum una in medio consistebat. Turres vero ipse ex quercinis grosissimis lignis compactis quasi rotunde erant, et ad summum terra replete. Nec per mille ictus bombardarum, quibus ex omni parte agitate fuerant, nocumentum receperunt, preterquam insuperfice, ubi propugnacola super eminebant. Muri similiter ex quercinis lignis et grosso vimine, creta super adjecta contexti erant. Habuit etiam antemurale magistraliter factum . . . . . timum contra omnem impectum se defendebant. Mansiones in arce ipsa omnes sub terra consistebaut et intanta . . . . . numerum hominum continerent, imo et a principio obsidionis mille tercenti fuerunt, sed quingenti interfecti sunt, et . . . . fossa quadringenti modica terra operti semi sepulti jacent. Alii autem, qui paulo ante, antequam se se dederent, occubuerant . . . . jacebant, horribile spectaculum prebentes. Tanta copia serpentinarum et aliarum bombardarum sagitarumque manual . . . . . est, ut credere difficilimum sit. Nec victualia deffecerant eis, sed quia omnia propugnacula amiserant, nec amplius . . . . . se contegere, et naves armatu milite complete in fossatum circumfluens intromisse erant, per quas antemur . . . . . gnabatur, coacti sunt potentiori cedere. Reperti etiam sunt captivi quam plurimi, omnes libertati traditi sunt. Ex militibus Regiis plures quam ducenti in ipsa obsidione occubuere. Sagitati et submersi, frigoreque pluries periere. Potiores multi vulnerati, in tentoriis

et navibus decumbunt, quorum aliqui vix evadent. Res igitur auspicio V-re Sanctitatis bene pro presenti disposita est. Nam Regia Majestas incepit vincere, et animum majorem ex hac victoria sumpsit contra hostes fidei. Spero in dies magis ac magis virtus animi sui corroborabitur, maxime cum senserit re ipsa Sanctitatem V-ram Sue Majestati non defuturam. Cujus pedibus Beatitudinis me humiliter comendo, eamque perincolumem pro felici regimine ecclesie sancte Dei semper exopto. Ex Castris Regiis apud opidum Sabax XV. Februarj 1476.

B. V. Sanctitatis devota creatura.

Gabriel Episcopus Agriensis

Regia Majestas mihi dixit istas gentes novas, que in pro pinquo jam sunt, decrevisse, mittere ad devastandam civitatem Strinixe, latine Argenteam vocatam, ubi fodine sunt auri et argenti, totamque circa provinciam multum plenam et habitatam. Habui etiam ab exploratoribus suis hoc mane, quod Bassa cum Alibeg percepta obtentione hujus arcis, animo prostrati reverti ceperunt, ipseque Alibeg maximo terrore tenetur, ne Imperator ipsum occidat. Nam hoc regnum ipse regebat. Et forte sperandum est et dabitur opera, quod ab Imperatore deficiat.

(Milánói államltár.)

238.

1476. Raguza városa a velenczei doget a törökországi ügyekről tudósítja.

Serenissime Princeps et Exc-me D-ne D-ne observandissime. Post humillimam commendationem. Accipiat summatim Celsitudo Vestra, que Oratores nostri Constantinopoli reportarunt. In Ponto Euxino, quem mare majus vocant, transacto anno fuerunt Turcorum vela CCCC40. Classis hec ut Serenitati notum est, Capham cepit cum aliis septem opidis, que Caphe subdita erant. Quingentas Januensium et aliorum latinorum familias Capha Constantinopolim migrare jussit truculentus drago. Cepit insuper duo ad Tanaim Christianorum

Castella. Hec, que diximus, per classem turcorum in majori gesta sunt. Decembri vero prope exacto ipsorum Turcorum gentes in ipso mari majori devicerunt quendam comunitatem Alexam, quam urbem natura loci inexpugnabilem et industria munitam habebat, quam vulgo Thodorizam vocant, hic Comes inter urbem et comitatum suum possidebat, ut ferunt domus 30 mille, quem cum vi debelari non possent, fame obsessum ad deditionem coegerunt, ceperuntque urbem et urbis Dominum cum toto Comitatu interposita tirani fide. Captum cum tota familia, et Constantinopolim traductum jugularunt, exceptis uxore et filiabus, quas Tyrannus in usum suum sive in abusum retinuit. Ejus intentio fuit anno transacto in Moldoviam ire, sed revocavit eum a proposito metus, quem de Majestate Regis Hungarie tenebat. Audiebat enim Regem Stefano Moldovie Comiti favere, presenti anno videtur omnes alias cogitationes postposuisse. Versus Danubium omnia ejus consilia diriguntur. Cogunt enim eum, et solicitant Regij motus. Rumor erat eum toto februario presenti cum Bassa Romanie Adrinopolim venturum esse, ut ibi contractis gentibus, que bello necessaria sunt, queat parare. Classem nunc molitur nullam. Turci autem, qui arcanorum tyranni participes dicuntur, aperte locuuntur, quod prima que per ipsos parabitur classis, in ipso hoc mari Adriatico fortissima experietur. Hec de novis Oratores nostri attulere. Ceterum Marinus de Bona Nobilis concivis, et mercator noster, istic ageus. certam rationem suam ect. ect. Ex Ragusio die XVIII. Februarij 1476.

B. S-tatis V. deovotissimi Servitores Rector et Consilium Ragusij cum humili commendatione.

Serenissimo principi et Excellentissimo Domino nobis observandissimo, Domino Petro Mocenigo Dei gracia Inclyto Venetiarum Duci.

(Milánói államltár.)

239.

1476. Lupus Lukács követi jelentése a milánói herczeghez Sabáczvára bevételéről, az uj királyné követségéről, az ország által a török ellen ajánlott hadi segélyről, a nápolyi követ utjáról, az uj királynénak és Mátyásnak Budára leendö érkezéséről.

Illustrissime Princeps et Excellentissime Domine Domine, mi colendissime. Benche continuamente poi che sono in Ungheria, habia avuto animo d'avvisare la Illustrissima Signoria Vestra dele cose de qua, nientedimeno non ho scritto cosa alcuna per non essere accaduto, che scrivere. Ora che la Maesta del Serenissimo Signor, Re mio, ha avuto il castello di Sabazo di grandissima importanzia, pero era recepto da Turchi, quando che volevano far coreria in la Alamagna, in Ungheria et la Croatia et li era fundico, dove se rendevano i Christiani captivati et li e stato piu di 41, mi e parso avisar quella mandandoge lettere de sua Serenita directive al oratori del Serenissimo Signor Re de Napoli.

Mo sono circa di XXII. chel se parti da Buda mio Maestro Francisco Phisico de la terra da Ghiari (Chiari) de Brexana, Oratore della Maesta del Serenissimo Signor, Re mio, per andare a Napoli cum 5 cavalli at intendere le pratiche d'Italia ad li negozi dela Regina novella, il quale ha lettere etiam directive alla Illustrissima Signoria Vestra, nelle quali il dicto S-mo Signor Re d'Ungheria invita la Excellentia Vestra ala dicte noze, il dicto Ambassadore dice voler prima andare a Napoli poi subito ritornare, e venire della V. Illustrissima Signoria. Io ho veduto il suprascripto de dicte lettere ad V. Excellentia directive.

Li Baroni d'Ungheria, quali al presente sono convocati in dieta, secondo l'usanza pero hanno imposto colletta de ducatl 300 milla nel paese per sussidio contca el Turco, se allegrono di certe lettere scritte alla Maesta del Re nostro per la Sanctita del Papa, quale scrive essere concluso tra li

Principi et potentie Italice di dare per subsidio 400 milla ducati, per fino a trei anni al dicto Serenissimo Re.

Lo Archivescovo de Barri Oratore a Buda della Maesta del Re da Napoli ha havuto lettere de partirse de li e subito andare dal Duca de Borgogna, havuto chel abbia la licentia del Re de Hungaria, quale credo havere fra 20-di se parte, et va in Borgogna. Il dicto Archivescovo tegniva XVIII. cavalli quelli, che vene mo pur in loco suo se domanda Lauzillotto et intendo non tegnira ultra cavalli cinque.

La Regina novella se deve trovarsi in Buda in Ungheria a di XVII. de Octobre prossimo, cioe a Sancto Luca.

Il se rasone, che fra XV. over XX. di il Re mio deve vegnir a Buda a dar ordine delle persone, che debbino andare a tor lo sposa et de cio avisero la V. Excellentia. Bude die XVIIII. Februarij 1476. Volanter.

Servitor Lucas de Lupis di Cremona. Juris utriusque Doctor, Serenissimi Regis Hungarie Consiliarius.

(Milánói államltár.)

240.

1476. Fontana Ferencz a milánói herczeget többi közt hozzá való követségi küldetéséről is előre értesíti.

Ill-me et Excellentissime Princeps et Domine D-ne, mi singularissime. Humili commendatione premissa. Io son mandato delo Serenissimo Signore Re de Hungaria ala Sanctita del nostro Signore, per alcune sue facende ardue et importante, ma prima dovevi venire ala Illustrissima Signoria de Venezia, poi ala Excellentia Ducale Signoria Vestra, et per la grandezza dele neve ho tardato molto per la via, in modo, che a tempo non poteria essere a Roma, divertendomi nunc della via et pertanto suplico ala Vostra Excellentia non se disdegni con me, se nou ha potuto exequire la volunta del Signor Re mio, io acceleraro lo viaggio et veniro ala prelibata Vestra Excellentia, cum la quale ho datractare alcune cose, spero

sarano di tal natura, che piacirano ad epsa V. Excellentia, ala quale humiliter mi raccomando. Ex Venetiis XX. Februarij 1476.

E. V. Exc-tia fidelis servus
Franciscis Fontana Serenissimi
D-ni Regis Hungarie Orator.

(Milánói államltár).

241.

1476. Alfons herczeg levele Beatrix magyar királynéhoz rokoni érzelmekről, s a milánói herczeg haláláról.

Serenissima Regina soror nostra carissima. Havemo receputo vostra lictera de Vuj del proxima mese de genaro responsiva alla nostra. Regratiamo la Maesta vostra, che del continuo ne dona adviso del suo benestare et del Ser-mo Signor Re vostro consorte, regratiando la Maestá soa, chel ve tegna contenta et con tanto amore, quanto quella scrive, che son felicita et sanita de bene in meglio se possa sequire, del canto nostro ne advisamo, che per gratia de Dio lo Signor Re comune patre et nuj tucti soi Illustrissimi figlioli, la Duchessa nostra consorte con nostri Ill-mi figli ne trovamo bene, ché la dicta nostra consorte non possa ancora cossi de facili levarese dela amaritudine et dolore presa dela acerba morte del Ill-mo duca de Milano suo fratre, et lo Principe nostro figlio per lo crudo tempo del inverno alcune volte habia alcuna invasione, che con el tempo bon dela primavera se restorara in tutto. Advisando la Maesta Vostra, che per far cosa grata al Signor Re, havemo acceptato andare in Catalogna con una bella compagnia de signori baronj et gentilhomini per accompagnare la Serissima Regina soa consorte et comune matre reverendissima et gia mettemo in ordine, che Dio volendo ala fine del mese del magio partiremo con la galee de soa Maesta. Altro non ne occorre sinon, che da continuo ne vogla Vostra Maesta tenere recomandati ala Maesta de dicto Signor Re vostra consorte, alo quale noi offeremo in qualunche

casa li sia grata. Dat. in Regio paterno Castello Capuano Neapolis die VIII. Martij MCCCCLXXVI. Vester cordialis frater Alfonsus.

Serenissime Domine Beatrici, Dei gratia Hungarie Bohemieque Regine, sorori nostre Carissime.

A. Gazo secretarius,

(Nápolyi levéltár: Registra Curiae Summariae Vol. XII. 1475—1478 fol. 176.)

242.

1477. Botta Lénárd a milánói herczeget a töröknek Boszniában a friauli tartomány elleni hadi készülödéséről, és állitólag Mátyás király által Segniának eladományozásáról tudósítja.

Leonardus Botta al Duca di Milano, ultimo Martii. Venezia 1477.

Illustrissime ect. ect. Nelli giorni proximi passati questa Signoria fu dal suo Locotenente de Friuli advisata, como in Bossina se congregava grandissimo numero de Turchi, et che dicta congregatione se facia per insultare et invadere quest anno proximo dicta provincia di Friuli, et per questa casone esso Locotenente ricordava a questo dominio, dovesse mandar piu gente in quella provintia, che fusse possibile. Dove la prefata Signoria ha ordinato, che tute le genti sue de terra ferma, excepto li Coglioneschi, se transferischano in dicta provintia, et similiter hanno ordinato, chel se faci ad Bergamo et ad Bressa et in queste sue terre di qua, et per quello se po comprehendere dicta Signoria non sta senza grande timore del Turco per lo anno futuro.

Un Zentilhomo Bolognese me disse, como el Re d'Ungheria ha donato Segna ad quello figliolo del prelibato Re Ferrando, il quale ando ad accompagnare la Sorella in Ungheria, et e restato appresso d' essa, la quale nova non intendo se habia de loco certo, nondimeno per essere dicta terra de Segna susu le marine de Dalmatia asay propinqua ad Vene-

tia, questa brigata ha monstrato havere dicta vociferazione per una mala novella. Qua non sento altro di novo, salvo che la brigata sta con le orechie attente ad intendere, che exito et fine haverano le cose de Zenova, et ogni di questo populazo fa novi trovati, et pur questa mattina ha sparto fama, che Savona si e rebellato.

(Milánói államltár.)

243.

1477. Gerardus de Collis követi jelentése a milánói herczeghez a német- és magyarországi viszonyokról.

Illustrissimi et Excellentissimi Signori. Desideravamo agiungere alla presentia della Maesta dell Imperatore et toccare alcuna cosa de nostra commissione prima, che scrivessimo a Vostra Excellentia; ma facta quella diligenza, che per la angustia de cose occurente qua ce sia riuscita, possibile e conjecturando per molte rasone le cose da essere forse piu lunghe, che non si stimavamo, havemo deliberato accio, che Vostre Illustrissime Signorie non stieno in admiratione de nostra tardita, avisare quelle de la cagione e de quanto ne occurra. Giunsimo qui presso 60 miglia Italiane a Vienna, in la qual cita la Maesta del Imperatore se retrova a di 21. de Giugnio, et venimo per qualche 20 millia non senza dubitazione e pericolo per le novita de questo paese, neque etiam sine aliquo discrimine e sinistro de famegli e cavalli infirmati per camino tamen per gratia de Dio salvi. Noi con tutta la famiglia siamo qui perreunt in bocca de magiori pericoli, che gran tempo vi siano stato e per doj di inanti intendando noj transferirse dale terre dell'imperio alla prefata Maesta et de poco precederci el Reverendo patre Vescovo de Furli Legato apostolico, homo de grande esperienza et affabilita et amantissimo de V. Excellentia, lo qual intendemo havere gia tractato alcuua cosa de questi privilegi, accelleramo alquanto i passi per agiungerlo e passare insieme cum la scorta sua, ma trovando essere luj gia partito scrissimo alla paternita sua a

Novacita, dove era fermato che piu oltra non ha potuto passare et el gran Mareschalo ivi Capitaneo dela Maesta Imperiale li piacesse operare a fosse dato salvo conducto e bona scorta, a che rispose lo Legato, come per sue lettere qui allegate vederano V. Excetlentia, et il Mareschalo havendo loj facta notizia de noj alla Maesta dell' Imperator, scrisse all officiale de questo loco, ne respondesse in nome de Sua Maesta exhortandone ad havere uno poco de pazienza e che quando piu presto se potesse adjutare el Mareschalo de gente, che non fossero occapate a reparare alle excursioni d' Ungheri, quali sono qui attorno in grand numero, e che Ungari si discostassero ne manderia la scorta. De poi sono le cose d' ora in ora in tal modo successe, che in migliore conditione se stimiamo essere, qui licet in gran penuria et incomodita per la molta adunazione de gente, che trovasi a Novacita. Nam perche intendono V. Excellentia la causa de questa nova turbatione, havendo la Maesta dell' Imperatore novamente coronato a Vienna el Re de Bohemia, ha cum luj, como se stima, convenuto se dare li dovea la Corona, che cum sua gente et a sue spese cioe del Re ejutasse la Maesta Sua a debellare questi sui Baroni rebelli attorno Vienna e Novacita, adherenti e favoriti del Re de Ungheria, e cosi e fatto e accampatosi dicto Re de Bohemia cum circa 8000 persone secondo se dice di suoi et altri pochi, che lo Imperatore ad uno forte castello tra Vienna et Novacitta sono venuti in succurso de dicto castello da 10 in 12 milla Ungheri, ma non potendo loro accostarsi ne offendere quelli de la Maesta dell' Imperatore, fermandosi appresso Novacitta, excurreno e guastano tutta questa pianura fin appresso questa villa qual e pur de sito molto forte, et incendiano ville et casali, occidendo fanciuli et homini quanti haverne primo, affine de rimovere e fare divertire dicto exercito da tale impresa, e persistendo pur lo exercito integro contro dicto castello, lo qual intendiamo esssere gia per la piu parte spienato et sperasi in pochi di conquistare, se lassa alli Unghari tanta liberta in questa campagna, che ne per piano ne per costa se po passare, noi eramo in pensiero de ritrarsi indietro 40 milli a Pruch si per discostarsi del pericolo se per piu comodita nostra, ma essendo confortati dallo

Legato e dal prefato Capitaneo in nome della Maesta del Imperatore ad aspectare qui, senza dubitazione et essendo etiam qui alcuni cortesani della prefata Maesta et tra li altri uno suo molto amato e onorato Secretario et Consiliero, nomine Messer Ginglielmo Hauspergher, qual ritora de certe provisione per parte della prefata Maesta, aspettando qui tempo et opportunita de passare, exhortandone ancora luj et cosi questo officiale per lettere dicheno havere havute della Maesta Imperiale ad havere pazienza et usandone tutta via molte carezze et humanita cum visitatione et compagnie rendandoli ancora noj pare volonta e dimostratione, si siamo pure con parere, che prendiamo fede e sicurta de loro qui fermati. Ma dubitando noj non sia la cosa piu longa, che forse non credano loro, e parendoci comprendere la Maesta dello Imperatore insieme col Re de Bohemia essere molto intenta et occupata in questa impresa e che sebene in pochi di passassimo a Vienna, nientedimeno forse molti ne passarano poi nianti, potiamo havere udienzia, ce parso non piu differire fare intendere a V. Excellentia queste casone per levarli ogni umbreza, che prendere potessero in lunga expectatione. Ala M-ta Imperiale sono certissimo sara molto accetta la nostra venuta, atteso che al presente e di qua e de Borgogna le abbisognano dei dinari.

Ex Sodiven di VI. Julij 1477.

Servitores Gerardus de Collis et
Guidantonius Arcimboldus.

(Milánói államltár.)

244.

1477. Gerardus de Collis és társa követi jelentése a milánói herczeghez németországi ügyekről, érintve magyar érdekeket is.

Illustrissimi et Excellentissimi Signori. A di 6. del presente havendo noi gia consegnato al cavallaro le lettere scritte da Sodiven, ebbimo lettere dal Reverendissimo Legato apostolico e da questo Magnifico Capitaneo, quali scrivero molto humanamente, hanno per noj procurato, che dovessimo

stare parati, perche essendovi li inimici per due miglia todeschi retracti, manderiano secretamente la notte scorta per levarsi e cosi havendone mandato circa 100 homini bene armati, siamo senza alcun sinistro, qui conducti e per referire tutto a V. Excellentia siamo stati gratamente veduti de questi Magnifici Ufficiali dela Maesta Cesarea, nam ce venero all' incontro fin alla porta del borgo della citta, che piu oltra per questa conditione non gli era lecito uscire, gli magnifici Capitanei e Marescalco Signori de grande estimatione et cosi alcuni pochi cortesani sono qui della Maesta dell' Imperatore. cum farne molte carezze ed assai demonstazione, il qual honore recevendolo noj cum quella grata vista, che se convenne, ce parse cosa rara e non costumata qui farsi a molti et cusi etiam il Reverendissimo Monsignore Legato, el quale in ogni cosa dimonstra una mente propensissima e dedita a V. Illustrissima Signoria ce mando allo incontro honorate persone per sua parte. Hora avendo noj de poco poi dismontati visitata sua Reverenda Paternita e conferendo inter cetera del modo de condursi de qui salvi allo Maesta dell' Imperatore, desiderando etiam el prefato Monsignore non stare piu in dimora, sua Reverenda Signoria cum dextro modo e presa bona occasione ha convocato dicti Signori Capitani. il gran Marescalco e Castellano, e trovandosi noj insieme. havemo consultato de quando, e in che modo condursi, pregando in questo l'opera e ajuto loro. A che hanno insomma resposto tanto a Monsignore Legato, quanto a noj che haveano commissione dela Maesta Cesarea usare ogni diligentia per condurce qui salvi, e che molto se trovano consolati sia la cosa successa secondo la mente de S. Maesta et satisfazione nostra. Ma non havendo loro commissione de piu oltre. et essendo l'inimici, a benche remossi da qui retrattosi piu verso lo exercito dello imperatore tra qui e Vienne per divertirlo dalla impresa contro quello castello, e non essendo intentione de la Maesta dell' Imperatore se mova, nisi eo exuugnato se dubita, che costoro, cioe Hungari, como pur gia fanno discorrano, parecche giorni in queste parti, e che si per loro si etiam per Bohemi, quali ancora che siano in favore della Maesta Imperiale, tamen nec etiam alii amici di sua Maesta perdo-

nano, non ardissano non havendo piu gente, como habiano prehendersi questo carico de metterci in via senza commissione expressa dela pretata Maesta, perche ogni sinistro ne occoresse, saria a scritto a loro, e per tanto non ea recrescesse de aspectare, che voleano prima avvisarne la M. S. et havere sua volonta. Ex Nova Civitate die VIII. Julii 1477.

E. V. Ill. D. servitores Gerardus de Collis et Guidantonius Arcimboldus.

Al Duca di Milano.

(Milánói államltár).

245.

1477. Gerardus de Collis és társa követi jelentése a milánói herczeghez, a császár és magyar király közt a cseh korona miatt folyt egyenetlenkedések viszonyairól.

Illustrissimi et Excellentissimi Domini, D-ni nostri observandissimi. Essendo noj giunti a di 21. de Guignio a Sodvien da qui lontano 60 miglia, et trovando in queste parte tanta turbatione de guerre dal Re d'Ungheria alla Maesta dello Imperatore per casone d'alcuni rebelli, quali com ajuto del Re de Bohemia, il qual havea cosi convenuto per esserli de presenti data la Corona cerca S. Maesta de castigare et havendo el Re d'Ungaria in loro protectione indignata della coronatione del Re de Bohemia, mandati da 8 in 10 milla persone e quelle accampate presso Nova Cita, che impossibile era per alcuna via passare, salvi dimorassimo ivi a Sodvien con grandissima incomodita XV giorni, cosi confortati in nome della Sacra Maesta Imperiale, dal suo Capitaneo de Nova Cita et dal Rev. Monsignore Vescovo de Furli Legato apostolico, in quelli di giunto dalle terre dell'imperio et cosi d'uno notabile Secretario e Consigliero molto caro e amato della prefata Maesta, qual retornando cum bella compagnia da fare certe provisione era alora giunto a Sodvien, quali tutti havevano de nostra venuta significato a Sua Cesarea Maesta et tandem oblata comoditate de mandarci scorta de

100 cavalli, perche li Unghari erano alquanto discortati, se redussimo cum assai periculo per venti miglia in Nova Cita ben veduti et honorati da quelli Magnifici Capitaneo et Marescalco e dal Castellano et altri pochi cortesani nostri rimasti, che tutti ce vennero allo incontro fin ala porta del burgo della citta e qui vi giunti consultando cum li predicti el modo de passare, facendoci loro, como era la cosa grave, e non fidandosi de poterci condurre salvi, perche ogni di correrano Ungheri in gran numero fin a Nova Cita, e per tutto questo piano e coste il che secundo havemo inteso, perchi vene da campo loro faceano per nostro rispecto rodendo la catena non ce havessero compresi, che molti di e notte ci haveano agnatati, scrissero li predicti e noi insieme alla Sacra Maesta imperiale per diverse messi, perche doj ne furono intercepti per camino, supplicando quella ce desse modo al passare, o ne avisasse, quanto a lej parea havessimo a fare, e facendoci molta humanamente respondere S. M. non se gravasse havere alquanto pazienza imponendo a quelli sui, che interea ne usassero carezze com invero assai ne hanno usate. Dubitando noj la cosa andare in lungo, ce parve de inde, cioe da Nova Cita avisare V. Exc-tie, de quanto ce accadera per levarli admiratione, che prendere potessero de nostra dimora e cosi a di VIII.del presente expedissemo Giovanni Angelo cavallaro, ma da indi a 3 di intesimo luj et uno altro mandato dall' Ambasciatore del Duca di Modena, quale e passato con noj, furono presi d' Unghari tra Nova Cita e Sodvien, e questo ne referi uno contadino preso insieme con loro, qual redempto per certa summa de denarj se ne vene a Nova Cita, e disse come Hungari haveano spogliati li cavallari; ma che poi tutto presto intendendo quali erano, gli restituirono ogni cosa e nientedimeno li condussero al Capitaneo suo, e chel Capitaneo li facea carezze et onore, ma che ne mando uno de loro, non intendiamo, qualsisia, ala Maesta del Re d' Ungaria, a noj non parve per bono rispecto intendando loro essere ben tractati, mandare altramente de quello Capitaneo stimando, che fossero lassiati; ben havemo sperato, che l' Archivescovo de Bari Ambassatore della Maesta del Re Ferrando, qual ritornando d' Ungheria se dimorato qui gia 20 giorni, ha scritto

alcuna cosa de questo al Re d'Hungaria. Tandem dimorati giorni in Nova Cita, avisati li predicti Capitaneo et altri della Maesta Imperiale, che S. Maesta mandarebbe de qui a certo loco bona scorta, e che loro con piu gente, che potessero usassero, diligentia di condurci fin a quello loco, se partissimo cum scorta de CC cavalli, ma unde che da Nova Cita qui si viene in 7 hore divertissimo per asperime et oscure vie e caminamo al piu due di e una notte, che una volta sola reficiamo li cavalli e nonostante, che parte della scorta et una parte de nostra famiglia, cum li cariaggi perdendo per la nocte, la filla deviassero alquanto e se incontrasserio incirca in 600 cavalli de Ungheri, quali havendoci in spia veneano per questo, tamen retraendosi presto incerto castello appresso, il qual se trovarino e loro e noi tutti con gratia de Dio siamo reducti qui salvi, a di 16. de questo insieme col Rev. Monsignore Legato, e qui siamo stato umanissimamente reduti, et allo intrare venendo incontro solum doj de piu cari della Sua Maesta Imperiale ce accompagnarono etiam a logamente, qual a loro parve de farci dare e cosi quella sera mando la prefata Maesta uno suo Camerero a vedere como stavamo e como eramo allogiati et fecene consignare de megliore habitazione delle Osterie, pagando pero noj. Ma invero molta demonstratione d'humanita ne e usata per la Maesta Sua, quantum vero all'audienzia nostra Sua Maesta a ha fatto dire volerci molto volontieri et presto udire, ma noj la vediamo molto occupata in questa impresa et da 3 di in qua e in grande agitazione e dispiacere, perche il Re de Bohemia gli manca dela opinione e promesse date a Sua Maesta d'ajutarlo cum sua gente et a sua spesa et quo tempore maxime opus erat l'ajuto suo, nam se intende il Re d'Ungheria moversi cum grande exercito per venire contra la Maesta Imperiale, circa el Re de Bohemia levarsi cum sua gente e ritornare a casa sua. Diche trovandosi Sua Cesarea Maesta non inmerito molto turbata, e bisognandoli al fatto suo trovare nova provisione, si sta in molta e continua occupazione de consilij e per questo dubitiamo scira nostra expeditione piu lunga, tamen solicitaremo cum quella piu modestia e riverenzia apara convenire e sara in ogni nostra cosa, non

poco ajuto e accessione lo Rev. Monsignore Legato predicto. homo de grande affabilita e destrezza, alla M-ta dell' Imperatore gratissima et a V. Excellentia benevolo . . . Gia scritte queste de supra, se parti a di XXI. cum sua gente el Re de Bohemia con assai mala voglia e dispiacere de la Sua Maesta Imperiale. Aducera queste sensatione, che ben conosceva manchare a S. M. de la promessa et opinione data, ma non volendo piu stare la gente sua, non la poteva como giovinetto ritenere, la sacra Maesta dell' Imperatore come benigna e piena de bonta tutto ha comportato. Istimamo questo fia cagione de pace tra Sua Maesta et il Re d' Ungheria, il quale abenche forse se potesse stimare, se dovesse per la partita del Re de Bohemia, como gia indignato piu elevarsi, ed ingagliardire, tamen essendovi molti mezzi, quali confortano e tractano la pace, se crede havera in pochi di loco. Per la qual la Illustrissima Signoria de Venetia gia havendo scritto qui al Rev. Vescovo de Bressa, che essendo con bona gratia della Maesta Cesarea, se interponeriano loro voluntieri e mandariano Ambasciatore alla Maesta del Re d' Ungheria, perche questa guerra era molto perniziosa a Christiani e a prosperita del Turco, qual con potenti exerciti era accampato a trei lochi d' essi Veneziani; ha novamente risposto sua Cesarea Maesta essere cosi contenta e che venendo Ambasciatore, li dara salvocondocto. Lo Rev. Vescovo de Furli Legato apostolico e il Rev. Archivescovo de Bari in nome della Maesta del Re Ferrando etiam se interponeno in questo et in primis se attende de exhortare, che interea se deponga le arme. Datum Vienne die XXIII. Julij 1477.

Gerardus de Collis et
Guid' Antonius Arcimboldis.

Al Duca di Milano.

(Milánói államltár.)

246.

1477. Gerardus de Collis és társa követi jelentése a milánói herczeghez, a császár és magyar király közti béke érdekében a velenczei követ közbenjárásáról.

Illustrissime et Excellentissime Signore. Doppo scritte l'altre qui allegate essendoci hieri data audienza, mando la Maesta delo Imperatore per noi Messer Guglielmo Hauspergher, suo caro et amato Camerero, e secretario notabile et honorato gentilhomo, el quale ci accompagno al castello ect. ...Hieri venero nove lettere della Ill-ma Signoria di Venetia ala Maesta dell'Imperatore, per le quali exhortano sua Maesta ad inclinarsi a pace cum la Maesta del Re d'Ungheria, allegando li successi dei Turchi, qual da pochi di in qua era accampato con tre potenti exerciti a Croia, Lepeto et un altra terra. La Maesta dell'Imperator resta del canto suo contenta et inclinata a questa pace, et ha risposto al Arcivescovo de Barri, il qual ha tentato questo gia molti di in nome dela Maesta del Re Ferrando, che scriva de la mente de sua Maesta al Re d'Ungheria et ley se inclinara humiliandosi luy, ancora et che mandando el Re d'Ungheria ambassatori li sara dato salvocondotto e sarano ascoltati. Vienne die XXIV. Julii MCCCCLXXVII.

Gerardus de Collis
Guid antonius Arcimboldus.

Al Duca Ludovico.

(Milánói államltár.)

247.

1477. A velenczei tizek tanácsának határozata a magyar király érdekében, az özvegy Despótáné kihallgatása iránt.

1477. die 15. Augusti in Consilio X.

Quod pro veniendo in lucem et noticiam illis, que secreta Consilij nostri Rogatorum dicitur revellare Serenissimo Regi Hungarie, ut relatum est nunc huic Consilio, unus Consilia-

rius et caput subdomade vadant nunc ad residentiam D. Despotisse, qui huc veniat. Et ab ipsa, facta omni diligenti examinatione, videant intelligere his melioribus modis et medijs, que sibi visa fuerint, quecunque possibilia circa materiam predictam.

Ser Victor Superantio
Ser Franciscus Sanuto

Volunt, quod dicatur hoc sero pro Catharino Zeno militi, quod cras mane veniat cum suprascripta D. Despotissa ad nostrum Dominium, sicut fecit hoc mane, dicendo illi, quod volumus facere provisionem super castro suo. A qua completo sermone cum ea super dicto castro, videatur habere veritatem propositionis per ipsam facte circa illum, qui revellat secreta nostra.

\+ 7 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv.)

248.

1477. Gábor egri püspök levele (valószinüleg Lupus Lukácshoz) a magyar királynak Ausztriában folytonos győzelmeiről és mégis béke hajlamairól.

Clarissime Doctor, tanquam frater dilectissime, Salutem.

Superioribus diebus per Albertum Lonay, familiarem nostrum vobis significavimus, que tunc occurrerant tam de rebus nostris, quam de felicibus progressibus Rege Majestatis: similiter et Dominus Angelus noster bis ex Curia imperiali omnia contingentia ex ordine significavit; nunc vero non occurrunt multa, nisi quam exercitus regius prospere et feliciter agit in omnibus conatibus suis, et hucusque nihil frustra temptavit, sed majorem partem Austrie inferioris obtinuit, idest plura quam centum castella et plura quam triginta oppida magna, in diesque oppida proceres et nobiles patrie Domino Regi nostro adherent, et pauci sunt, qui resistant et si qui quidquid faciunt, virtute Hungarica statim

eliduntur. Pars ipsius exercitus nuperime receptis in deditionem quibusdam castellis, non procul ab hoc oppido Sancti Hippoliti superius progreditur Mellicum versus, altera vero pars exercitus ultra Danubium, oppidum Brenis munitissimum obsidet, tamen non dubitamus et ipsum cito expugnari posse; quia drabantones isti, ut nostis, nulla pericula timent, nec etiam manifestam mortem, modo eorum Duces eos proprius accedere jubeant, et quamvis omnia ad vota Regie Majestatis succedant, ita, ut firma spes sit totius patrie brevi tempore obtinende, tamen ipsa Regia Majestas inclinata potius contra Turcos, quam Imperatorem vel alios Christianos, diversis modis pacem cum ipso Cesare quesunt, nam primum Dominum Varadiensem Episcopum et Magnificum Dominum Nicolaum Bánfi ad Imperialem Majestatem, cum quibus etiam et ipse Dominus Angelus noster ivit, et ipsis re infecta redeuntibus, nos cum eodem Episcopo Domino Comite Emerico Gubernatore et eodem Nicolao Bánfi precipuis Principibus Regni Hungarie ad ipsum Cesarem destinamur, cui a Majestate Regia denuo pacem offeremus, modo illam justis et honestis mediis amplecti voluerit, pro qua re concludenda atque firmanda totis viribus enitimur et indefesse laboramus, infra triduum Deo concedente apud ipsam Imperiatem Maestatem constituemur. Siquid ibi factum fuerit, ut vobis quantotius inotescat, curabimus, interea bene valete. Ex Santo Hyppolito 7. Octobris 1477.

G. Episcopus Agriensis
Apostolice Sedis Legatus ect.

(Milánói államltár.)

249.

1477. Gerardus de Cellis és társa követi jelentése a milánói herczeghez a német császár és magyar király közti viszályok kiegyenlítése tárgyában.

Illustrissimi et Excellentissimi Signori. Non havemo per camino in la ritornata nostra scritto alcuna cosa a V.

Excellentia, perche accellerando nos multo li passi per liberarsi da pericolo d'Ungheri et indi da suspitione de incursione de Turchi, di quali assai se dubita, speravamo ritrovarsi presto al conspecto de V. Ill. Signoria et ipso sermone referire, quanto havessimo piu distinctamente; ora offerendosi tempo et occasione diremo succinte, quanto ne occurra. Dopo che per lo Cigera correro Veneziano scrissimo l'ultime lettere a V. Excellentia, hebimo in Cremps a di 13. de Septembre per cavallaro mandato da Messer L. Botta lettere da V. Ill. Signoria cum quello breve apostolico alla Maesta dell' Imperatore, lo qual aspettando haveamo indugiato alcuni giorni nostra partita; il di sequente lo presentamo alla Maesta Sua, la qual dimonstro haverlo gratissimo, ma perche Sua Maesta era tuttavia piu implicata in tribulatione cum la Maesta del Re d'Ungheria, e pur in quello di erano partiti li Ambassadori d'esso Re infecta pace et in piu dissentione, che mai, rispose la Maesta Sua, che persistera in sententia, che ritornassimo a tempo piu tranquillo, che fosse libera de queste molestie, che cum effecti dimonstraria essere ben disposta et inclinatissima all'onore e comodo de V. Excellentia et de vostro stato. Chiedendo adunche noj licentia et scorta alla Maesta Sua, ne fece intendere volersi lej dilungare alquanto piu susu per piu comodita de conferire per queste sue cose cum sui Baroni, e li piaceva per piu nostra sicurezza andassimo cum essa fin ad Ips, terra sul Danubio, lontana 40 milia da Crems, et cosi fecimo, e non fossimo ivi piutosto giunti, che intesimo moversi il Re d'Ungheria per venire a Crems com lo exercito suo; et in dicto loco de Ips licenciandosi noj da la Maesta prefacta ne confirmo le parole soprascritte de sua bona e propensamente verso V. Ill. Signoria confortandone et uno pregandone non ce fuse grave ritornare ad altro tempo piu comodo a Sua Maesta, usandone parole piene da tanta humanita et speranza, quanta in Signore aspettare si possa. El Rev. Vescovo d'Agria va Ambassadore de la S. del Papa a la Maesta dell'Imperator et el Re d'Ungheria. Per camino havemo inteso, che la Maesta de lo Imperatore era ridutta piu susu a Staire, et chel Rev. Vescovo de Forli, Legato apostolico, era ito ala Maesta del

Re d' Ungheria per tractar la pace. Datum Venetie die 9. Octobris 1477.

Gerardus de Collis.
Guidantonio Arcimboldus.

Al duca di Milano.

(Milánói államltár.)

250.

1477. Alfonz nápolyi herczeg levele nővére Beatrix és sógora Mátyás király meglátogatása iránt a kalocsai érsekhez és többekhez.

Reverende in Christo Pater, Amice Regie paterne, atque noster Carissime. Cum statuerimus hoc tempore pio officio per spectatum virum Lucam synnum dilectum nostrum Serenissimum Regem cognatum et patrem nostrum, Serenissimamque Reginam sororem nostram carissimam visere, visum nobis est eo amore, quo utrinque amplectimur cum paternitate Vestra itidem agere, offerentes nos ad queque Vestra grata paratissimos. Dat. in Regio Paterno castello Capuano Neapolis 18. Octobris 1477.

Alfonsus.

Rev. in Christo patri C. Colocensi et bachiensi archiepiscopo.

Sub simili forma expedite fuerunt infrascripte lictere mutatis mutandis et traddite dicto Lucae.

R-do in Ch-to patri Io. Archiep-o Strigoniensi, Regni hung-e primati ac summo secretario amico etc.

R-do in Christo patri G. preposito ecclesie Quinque ecclesiarum Ser-mi Regis hung-e secretario amico etc.

R-do in Christo patri E. Episcopo Agriensi apostolico legato cancellario; Ser-mi hung-e, amico etc.

(Gr. Archivio di Napoli. Ufi. Pol. Registra Curiae Summariae Annorum 1475—1478. tomo XII. f. 194.)

251.

1477. Alfonz nápolyi herczeg levele, melyben Mátyás királyt tudósítja, hogy az ő s neje látogatására Synnus Lukácsot küldi.

Serenissime Rex et domine cognate et tanquam pater honorandissime. Mittimus in presentiarum ad Maiestatem Vestram Spectatum Virum dilectum nostrum Lucam Synnum causa nostro nom'ne eandem Maiestatem Vestram, Serenissimamque Reginam sororem nostram carissimam visitandi, visendi, cui nonnulla Maiestati Vestre referenda commisimus. Eam ob rem prefatam Maiestatem Vestram rogamus, quod in cuntis, que retulerit, eandem fidem habere dignetur, quam nobis, si coram loqueremur. Dat. in Regio paterno castello Capuano Neapolis 18. Octobris 1477. Vester tanquam filius dux Calabrie Alfonsus.

Serenissimo Domino Mathie dei gratia Regi Hungarie Bohemieque etc. cognato et tanquam patri nostro honorandissimo.

(Gr. Archivio di Napoli. Uff. Pol. Registra Curiae Summariae annorum 1475—1478. tomo XII. f. 194.)

252.

1477. Baduario Sebestyén velenczei követ kéri az egri püspököt s követet, hogy az érdekes ügyekről tudósítsa és leveleinek rendesen küldhetése és kézhez vétele iránt a budai vár tisztartójánál közbejárjon.

Reverendissimo in Christo patri Domino Agriensi Episcopo et apostolico Legato ect.

Maximo cum gaudio et voluptate vidi et legi hoc mane literas Vestre Reverendissime Dominationis, quas reddidit mihi Bartholomeus unacum literis prefecti Scutarensis, datas Bachie XVI. presentis mensis. Visus enim sum pre oculis

habere aparatos illos omnes, et ipsi negotio interesse. Quo nihil delectabilius visu cognituve mihi posset efferri. Paucis respondendum censeo, tum quia per Cigeram Tabellarium ad Majestatem Regiam et Dominationem V. Reverendissimam satis abundeque nudiustertius scripsi, tum quoniam Dei bonitate et clementia res eo ducta est, ut procul dubio perfecta dici possit, modo nobis ipsis deesse nollimus. Duo tamen repetenda constitui, quemadmodum superioribus scripsi. Alterum, ut Regia Maestas magnanime et constanter cepta prosequatur et validissime adoriatur hostem. Alterum, ut de successibus ejus felicissimis et reliquis omnibus, que quotidie evenerint, factus sim certior ut sepius dixi, quoniam nihil est, quod comunibus rebus magis conferre possit. Ob quam rem rogo paternitatem Vestram Reverendissimam, quod creberime moneat me de omnibus et si possibile sit, mandatum curet per literas regias provisori castri Budensis, ut cum opus fuerit, si non aliter, sumptibus meis saltem provideat de nuntio, qui deferre possit literas meas, cum his, que ex Italia et a meo Illustrissimo Dominio habuero, ad Sacram Regim Majestatem. Alio enim die, cum eum et judicem civitatis requisivissem, et maxime rogassem, visi sunt neglexisse, qua ex re necessarium fuit, ut mitterem predictum Cigeram, quem rogo Dominationem Vestram ad me remittendum statim curet.

Respondeo Scutariensi Prefecto, et mitto descriptionem apparatuum regiorum tam per terram, quam aquam, et propterea placeat Dominationi Vestre dare operam, ut fideliter litere reddantur per aliquem nuntium, casu quo discessisset ille, qui eas detulit. Nam erit, quod scripsi cum magno triumpho et decore Majestatis regie, cujus gratie dignetur me commendare V. Reverendissima Paternitas, que continue felicissime valeat. Ex Buda XXII Novembr. MCCCCLXXVII.

Sebastianus Baduarius Orator etc.

(Velenczei államkönyv.)

253.

1477. Beatrix királyné levele a ferrarai herczeghez, Herculeshez, melyben többi közt Kristóf ferrarai követet egyházi méltóságra ajánlja.

Illustrissimo Domino Herculi Estensi, Duci Ferrarie et Mutine, Comitique Rodigij et C-mo fratri honorando.

Illustrissime Domine, frater noster honorandus. Dele cose nostre, da qua non bisogna, che altramente per questa ve ne scrivamo, che per altre et per lo Magnifico misser Christophoro vostro oratore ultimamente partito da qua, ne restate pienamente informato. Solum vi avisamo, chel ditto Misser Christophoro si parti hieri di qua, amato et molto stimato da noi per la singular virtu sua et dignissimi portamenti appresso noi in questo viagio, perche si ha sempre solicitamente accompagnata et cum grande studio honorata in ogni loco et in ogni atto et sempre comparso a farne cosa grata in modo, che di luj restamo contentissima curiosa dognj lui et honor suo, chome da ciascunaltra persona a noi charissimo. li soi costumj et pratica humanissima et modestissima et multo piaciuta alla Maesta del Signor Re nostro consorte, el quale ha piu volte et volentieri parlato lo luj maxime di Vostra Signoria, perche ve ama e stima multo et del dicto misser Christophoro sua Maista ha facto uno concepto, che non havesse possuto mandare qui con noi persona alluj piu grata. Il perche V. Signoria lo tenga caro, et per amore nostro l'habia summamente racomandato, perche luj desydera esser homo di chiesia, che stando ancora faria a suo preposito et noj di luj di quello ne accadesse li ce porriamo servire, prego V. Signoria quanto piu possemo per amor nostro lo voglia, repunerela in loco di quello che et era sarave charissimo. Datum Bude VIII. Januarij MCCCCLXXVII.

Signor Ducha mio multo prego V. Signoria, me voglia fare questo piacere, el quale le ademando, per Messer Christoforo, che per la amor le porto per sue virtu lo avero molto de caro et ancho venendo Messer Francesco Fontana per Ferrara

per andare a Napole, le ho comese certe cose dicha a V. Signoria, alo quale porrete dare fede, como a deve propria non altre se non a V. Signoria. Me recommando e ancho ad Madama, ma non pero scordando donna Isabella mia per niente di V. Signoria cara Sore

Regina Beatrix. Bernardus Lopis.

(Modénai államltár.)

254.

1478. Alfonz calabriai herczeg Mátyás királgnak és Beatrixnak Domokos sebészmestert ajánlja.

Serenissime Rex et Domine cognate tanquam pater carissime. Presentium lator Magister Dominicus de Propheta de Urbino, vir quidem satis eruditus et in arte chirurgica doctissimus peritissimusque, ad illius obsequia in presentia se confert, cupiens Maiestati Vestre rem gratam facere, qui cum nobis virtutibus suis et peritia sit gratissimus, non desinimus illum Maiestati Vestre non vulgariter recommendare, quod si fecerit, id omni in nos esse factum satis opportune reputabimus. Dat. In Regio paterno castello Capuano Neapolis 18. Aprilis 1478. Vester Cognatus tanquam filius

Dux Calabrie Alfons.

Ser-mo D-o Mathie Dei gratia Regi Hung-e Bohemieque etc. cognato tanquam patri nostro carisssimo.

Sub simili forma mutato sermone scriptum fuit Ser-me D-ne Beatricie D. g. Reg-e Hung. Bohemique sorori nostre carissime.

(Gr. Archivio di Napoli. Uff. Pol. Regesta Curiae Summariae annorum 1475—78. tomo XII. fol. 219.)

255.

1478. Követi jelentés a montferrati örgrófhoz, több helyen magyar ügyeket érintve.

Ad Ill-rem D-num Marchionem Montisferati.

Le cose, de qua al presente, sono in vera pace e quiete fra la Maesta imperiale e il re de Hungheria e sincera intelligencia et pace, como tra patre et filio. Ho da bon loco digno de fede, qual in referisce de visu, como la Maesta del Re de Ungheria ha mandato a diffidare per literas, la Maesta del Re di Francia, vero e che gia circa uno mese passato e scripto dalla predicta Maesta Imperiale alle citte imperiali in Allemagna, che tutti debbano mittersi in arme, apparecharsi alla guerra, perche sua Maesta personaliter vole andare a questa impresa di Borgogna. Hoc aliud affirmo per cosa certissima, facta e pace perpetua et liga tra lo Duca de Lorena, Svizzeri et in summa tutta la gran liga de Allemannia per una parte, et il Duca de Borgogna per l'altre. Se partino da queste parte alcuni conductieri cum loro conducte, et vanno in subsidio del Duca Massimiliano. Doj partino de presente conducano 1000 cavalli utili, uno de questi cognosco io, chiamato il Conte de Tirisco, homo valoroso e de grande affare. Il Cardinale e ito per la Maesta Imperiale alli Principi ellettori per concitarli contro la Maesta del Re de Francia, cum colore. che non agitur ibi solum de re privata Ducis Burgundie, sed de commodo et statu totius Romanij Imperj et per questo e ordinata una dieta per lo mese proximo, chi venne in Argentina. Ibidem convenient Oratores omnium principum germanie, sperati sequitara utile effecto al proposito della Maesta Imperiale, maxime che alcuni principij etiam Electori, ut Comes Palatinus et Archiepiscopus Moguntinus haverano loro investiture, quale gia molti anni hanno solicitate et fina qui non impetrate. Imo dicitur, chel Conte Palatino andara in persona a questa impresa; e Signore Giovanni animoso et tutto amico del Duca Massimiliano. De Burgundia hic leta et felicia nuntiantur omnia. Vestra Signoria piu vicina debbe

haverne la certezza. La Maesta del Re d'Ungharia d'a ogni canto e in pace, primo cum la Maesta Imperiale, et etiam col Re de Bohemia, al quale mediante 400 milla ducati da pagare in termini di sei anni restituisce quanto havea preso del Reame de Bohemia, similiter in pace con el Re de Polonia. Degna ambassata del Turco e appresso di Sua Maesta tractasi la pace, o saltem la prorogatione delle tregue, Spes est, che alterum duorum sequetur. Dicta regale Maesta ha imposto grande exactione a tutto el suo paese, il fiore dei suoi soldati tutta la ritiene. Quid sit facturus, non intelligo. Pur essendo luj digna in tutta pace et securo V. Ex-tia, potra farmi qualche judicio. Dicesi pur che Sua Maesta e in liga col Serenissimo Re de Napoli. Questo e quanto di qua al presente accade et se ragiona. Datum Graetz 14. Maij 1478.

Lo re d'Ungharia dicitur, rompera contra Venetiani. Lo Imperadore non acedara personaliter cosi presto in Borgogna. Mandara grande adjuto de dinari et de gente al figlio. Datum Gretzj 15. Magio 1478.

(Milánói államltár.)

256.

1478. Hercules ferrarai herczeg, követét, Valentini Cesart Fontana Ferencz m. királyi követtől nyert tudósításokról értesíti.

Dilectissime Noster. La nostra Illustrissima Consorte Madona Duchessa ne avisa, como a Ferrara e venuto uno Ambaxatore del Re d'Ungheria, nominato Messer Francisco da Fontana, il quale molte altrevolta e venuto per ambassadore in Italia, et dice essa Madona, che essendosi sforzata de havere novelle da luj de le cagione de questa sua venuta ed li ha dicto in effecto, che le mandato dal suo Signor Re ad Venetiani, Fiorentini et al Papa et finalmente ad Re Ferrando per suadere ad questi potentati d'Italia la pace et per vederli d'indurlo ad ogni modo et chel ha commissione, quando Venetiani andassero tergiversando, et che la pace non li piacesse, de farli conoscere el suo orrore et quodam-

modo minaciarli; ma che Sua Maesta ha acconciato li facti sui con el Turco et con li altri Signori sui vicini, con li quali ha facto pace, potria fare quello, che fin qui non ha potuto et ricordare ad essi e ad altri dove bisogna, che chi offendera il Re Ferrando suo padre et socero, offendera esso Re d'Ungheria. Subjungendo poi bene pero ad interrogatione d'essa Madonna, che predicto Signore suo Re desiderara firmata questa pace Italica, essere facto Capitano Generale contro el Turco, et havere subventione et soldo da caduno, monstrando che dal Turco ne el suo Signore Re sebene ha la pace inaltri si possano fidare, perche non serva la fede in cosa, chel prometta. et dicendo etiam, che con questo mezzo del Turco ha commissione minaziare ad essi potentati, perche non se facendo questo effecto, el suo Signore Re sempre sara excusato, et ha li dicto, che fra tri o quatro giorni el voleva andare ad Venetia e poi a Fiorenza, et al supradicto suo camino, et como Messer Justiniano Cavitello va Ambaxadore a Milano per questa casone et intendendo Madama nostra questa sua commissione per intendere da luj piu oltra, pare che la dimandasse se in questo sera l'onore del Signor Re suo patre. perche la non li lo conoscera non intendendo piu oltra et luj rispose, che quando questa sua pratica se reduca ad una liga generale, dove Sua Maesta sia nominata con suo honore et reputatione et chel facto del Signor Messer Carlo da Faenza, sia acconcio et ridactoli il suo stato, che ogni cosa se aconciera, perche revera el fo pure carico al predicto Signore Re ad dimonstrare, chel non se stimasse la Sua Maesta, et ad lassarli fuora della liga et che parte del suo honore per questa via se ristorera, dimonstrando etiam epso Ambaxadore, che queste prattiche se facino de conscientia del predicto Signore Re Ferrando. Et dice etiam, che el predicto Signore Re Ferrando have sdegno et dispiaciere assaj, che mandassimo quelli cavalli in Friuli in subsidio de Venetiani et che da noj el non sia stato advisato dele cose de qua, como recercava el parentato et la amicitia, unde ne e parso darrene adviso adcio che faciate intendere el tutto ad questa Illustrissima Madonna et cusi etiam a quello Excelso Consiglio, como ni pare, che richieda el debito nostro. Ex Castris

Felicibus Serenissime Lige apud Civitellam die XXVI. Octobris 1478.

Spectabili et Eximio Juris Consulto Comissario et Oratori nostro dilectissimo Domino Cesari Valentino.

(Milánói államltár.)

257.

1478. Marenchus Constantin a milánói herczeget a magyar király és német császár közt fenforgó béke tárgyalásokról tudósítja.

Ill-me Princeps et Ex-me D-ne, D-ne mi Colendissime. Humilem commendationem. Il giorno seguente la venuta del Conrado giunse qua il Magnifico Messer Giacomo de Medio Ambassatore della Serenissima Signoria de Venetia, receputa della Cesarea Maesta com grandissimo onore, mandatoli fori della citta per lo ricevere li primi et molti della corte, come fu giunto in casa, subito presentatoli due botte de vino et uno carro de biava, die sequente, hoc est, 25. Octobris intro lo Reverendissimo Vescovo de Salzburgo Signore in temporalibus et spiritualibus de dicta citta cum molte altre bone castelle, ipse quoque Princeps imperj vene con 100 cavalli; ipse quoque receptus est cum grandissimo onore, eodem die intrarono li Ambassatori delli Ill-mo Signori Duca Ludovico de Bavaria et dell Illustrissimo Signore Sigismondo Duca d' Austria. La venuta di tutto costoro ex eo, quod dicitur et ex vero est, primum fundamentum hic dependet. Piu fiate per li tempi passati il Turco per incursiones ha fatto grandissimi damni alle terre del Serenissimo Imperatore et etiam del Reverendissimo Monsignore de Salzburgo. Nel Augusto prossimo per la incursione facta da Turchi cum molte migliara de persone intolerabile danno e facto alla Maesta Imperiale e al Episcopo de Salzburgo. Il Duca Ludovico Baviere et il Duca Sigismondo Austrie et vicini tenendo il foco prossimo, insumma con Salzburgo fecero una dieta per dare ordine et provi-

sione. chel Turco non ita passim vagaretur per istos limites Germanie.

La Maesta Cesarea anche essa convocatis Nobilibus. Clero et primatibus populorum patrie, fece una dieta a provisione de tali impetti dal Turco, per dicta dieta fu ordinata certa taxa, quale omni settimana ha ad racogliersi per mantenere 2 miglia homini a certi passi, che le terre de la Maesta Cesarea nell' avvenire siano sicure da tale insursione. Li predicti Signori Todeschi hanno mandato suo Ambassadore Salzburgensis Episcopus venuto in persona, ut conferant in expensis et acrescerassi numero de gente per tenire forniti certi passi. Ita che non solum il paese della Maesta Imperiale. ma etiam tutta la Germania resta securo del Turco. Et questa parte, ut est opinio, havera loco.

La Serenissima Signoria de Venetia intende queste pratiche et dicti facti per ordinare contra el Turco, como quella. quale sempre laboravit et laborat pro Christiana religione: ha mandato el predicto suo Ambassatore offerendo contributione a dicta spesa, non proponendo altra taxa, che solum quella, quale ordinara et taxera la Maesta Imperiale et che per tutte queste contributione se fornissaro certi passi nella Croatia, ita che non solum Germania, sed ipsa Italia tuta esset a barbaris.

La Maesta del Re d' Ungaria ha mandato il Cardinale suo per Ambasciatore intro al' ultimo d' Ottobre, receputo con onore solemne. Inter cetera. que dicuntur ab eo proposita. e questo, che la Maesta del Re d' Ungharia non ha pace. non tregua col Turco, e che se dala Christianita gli fia dato qualche sussidio conveniente, recuperera la Bosnia. qual spetta a luj, et che par tal impresa o recuperazione non solum fara sicura dal Turco la Germania et Italia, ma piu la Croatia, Dalmatia, tutta la Schiavonia, l' Albania et altre Provincie christiane.

Istud est, quod per hos Oratores hic agatur, quali tutti dicono tendere ad provisionem contra el Turco et io satis credo, che invero ita opporteret. Pur non tanto presumo, che debbo fare judício, Vostra Signoria prudentissima potra judi-

care illa, recenter isti venerunt, conclusione non e precisa, ne ancora data risposta.

Un altra pratica secundo se dice si fa; la Maesta del Re d' Ungharia videtur hoc tempore omnia velle per gratificarse, quanto pro meglio e piu strettamente cum la Maesta Cesarea; et perche nella pace prossima fra loro duj contracta, tra le altre difficolta era questa, che la Maesta Imperiale volia: chel Reverendissimo Monsignore lo Archivescovo di Strigonia fosse restituito nell suo Archiepiscopato, qual e nel Reame d' Ungheria, Rex non admittebat, quia habebat ipsum Archiepiscopum, ut rebellem; longa est historia, quomodocunque evenerit in conclusione pacis, dicto Archiepiscopo resto fori, et est adhuc exclusus ab Archiepiscopatu suo, per questo al presente, quod dicitur se tracta, che dicto Strigoniense, habia mediante certa pensione lo Episcopato de Salzburgo et Episcopus nunc Salzburgensis transferatur ad Ecclesiam Viennensem. Ac ut hoc habeat locum, la Maesta del Re d' Ungheria paghera certe decime et censo, del quale fin a qui era obligato al dicto Archiepiscopo Strigoniense et ascende questo alla summa de molti migliare de ducati et sic toglierasi molti errori; Strigonionsis Ecclesia vacabit per renuntiationem. Il Re d' Ungheria post ea gli provedera di persona a luj grata. Amicus Cesaris et si non suum, saltem habebit alium bonum episcopatum. Opinio est, quod res habebit locum. Et licet ita scribam, sunt tamen adhuc ista in paucorum notitia. Laborat preterea Cardinalis ipse, ut Cesarea Majestas unacum Rege Ungarie personaliter conveniant sub eo colore, quod ipse Rex personaliter accipiat investituram de Regno Bohemie pro suis juribus, que habet in eodem regno sub eadem forma, qua fuit alias investitus primogenitus Regis Polonie. Signum est ergo, quod nulla concordia subsecuta sit inter prefatos Serenissimos Regem Hungarie et Regem Bohemie, licet Secretarius Reverendissimi Domini Cardinalis, per cujus manus ista nunc transeunt, mihi dicat res inter prefatos reges esse in bonis terminis et quod minime difficultates restant (*ad*) affirmandam concordiam, quam credit, omnino subsecuturam. Si ita est, et quod aliquando Cesarea Maestas cum Rege Hungarie conveniant, signum est pro alia tractabuntur,

quam de solo Regno Bohemie, hoc dico si convenient. Serenissimus Rex Hungarie totam estatem proximam magnum tennit exercitum, nihil tamen operatus est, in Septembri suorum militum dimisit partem maximam, quid hoc sibi velit, non est meum judicare. Questa e quanto al presente habia per novelle digna, a Vostra Signoria humiliter mi raccomando. Datum Gratz XII. Novembris 1478.

E. D. V. Servulus et subditus humilis
Al Duca di Milano Constantinus Marenchus.

(Milánói államltár.)

258.

1478. A milánói államtanács határozata Cavitelli Jusztinián magyarországi követnek adandó válasz tárgyában.

Sedula del Consiglio.

1478. 16. Novembre congregatis iisdem Senatoribus et Secretariis.

D-no Petro Francisco Vicecomite.
D-no Palavicino.
D-no Cicho Simonetta.
D-no Orpheo De Ricano.
D-no Petro de Landriano.
D-no Joanne Symonetta.
D-no Bartholomeo Chalco.
D-no Joan Jacobo Simonetta.
D-no Francisco Riccio.

Fuit etiam vocatus D-nus Justinianus Cavitellus Orator Serenissimi Domini Regis Hungarie, cui ad ea, que exposuerat, fuit lecta et data responsio in scriptis vulgaris et latina tenoris infrascripti. que quidem responsio prius lecta in pleno Consilio presentibus Domino Hyeronimo Morello Oratore Florentino et Domino Cesare Valentino Oratore Illustrissimo Ducis Ferrarie. et fuit ab omnibus commendata et comprobata. Fuit deinde dictum ipsi Oratori Regis Hungarie, quod dicta responsio fuit facta ita seriosa et difusa, ut ejus Majestati

declararetur veritas progressus rerum omnium. Et intelligeret in principibus nostris non esse culpam aliquam, Domino Francisco autem Fontane Oratori ab eodem Rege misso Neapolim non det exemplum, sed ipse D-nus Justinianus ei summatim per suas literas hujusmodi responsionem notificet, ne per ea, que narrantur in ea secundum veri'atem, que persepe odium parant, disturbetur pax, ad quam hortatur Principes nostros prefatus Rex Hungarie. Tenor responsionis est, videlicet. (*V. össze a következő szám alattit.*)

259.

1478, A milánói herczegek terjedelmes válasza Cavitelli Jusztinian magyarországi követhez, a magyar királynak az olasz liga ellen emelt panaszai tárgyában.

1478. 18. Novembre.

Responsio Illustrissimum Ducum Mediolani ad exposita per Magnificum Dominum Justinianum Cavitellum Oratorem Serenissimi Regis Hungarie.

Magnifico Messer Justiniano. Como ad questi di in la prima visitatione et expositione, che ce facesti in nome del Serenissimo Vostro Re de Hungaria, brevemente et in generale ve dicessimo: cossi da novo ve replicamo, che molto volontiera vi havemo visto et olduto si per rispecto de Sua Maesta, ala quale siamo affectionatissimi per la singulare amicitia et benevolentia sempre provata tra esse et li Illustrissimi et Excellentissimi Signori Duca Francesco et Duca Galeaz miei progenitori, si etiam per la persona Vestra, el quale amamo de bono core per la sua virtu, et per esser nasciuto nostro subdito. Al Ambaxata et propositione, che ad nome de prafato Re ne faceste per esser del peso et natura, chel e et per l' altre gravissime occupatione, che quottidie ne occorrono per colpa et ingratitudine, de che indebitamente perturba la quieta nostra et pace italica non havemo prima, che al presente possuto fare risposta, como era nostro desiderio,

delche per li rispecti debi, siamo certo, che al vostro Serenissimo Re et vuy ne sereti excusati. Hora per rispondersi piu chiaro et piu accomodamente sij possibile non sara, inpropriamente et brevemente repeteremo la proposta, et ambaxata vostra, che se bene se riccordamo, sono de questa continentia:

Che la Serenissima Maesta del Vostro Re ricordandosi dela mutua benevolentia havuta cum la bona memoria dello Illustrissimo quondam Duca Francesco, nostro socero et avo, et postmodum cum lo Illustrissimo Duca Galeaz nostro consorte et patre, inteso che Sua Maesta ha, che nuy per suggestione de altri adversiamo al Papa et contra de sua Beatitudine habiamo non solum mandate le nostre gente d' arme, sed etiam li habiamo per quanto ad nuy specta tolto la debita obedienzia; esso Serenissimo Re vostro ne ha havuto dolore et dispiaciere per varie rasone:

Primo: perche la Sua Maesta per similianti gesti de alcuni principi ha cognosciuto, quanti mali siano venuti in tutta christianita, et che d' una piccola favilla molte fiate sie excitato grande incendio, et tale, che a pena in molti anni si e potuto extinguere, la quale cosa se may fuo pericolosa al exterminio de la Christianita, se vede al presente essere periculosissima.

Secundo: perche Sua Regia Maesta consydera, che nuy Duchesse et Duca haveme ad ponderare molto piu, che li altri el periculo proprio, el quale da lo offensione et inobedientia facta al sommo pontefice possa intervenirne, como si persuada Sua Maesta, debiamo prudentamente considerare et avenga che forse da altri, che meno amano el nostro stato, siamo altrimente confortati. Tamen atteso el stato nostro esser novo, atteso etiam la juventa de nuy Duchessa et la tenera eta de nuy Duca et considerato che anchora non havemo havuto la confirmatione dal sacro Imperio cum la cuy Maesta el Papa e unito. Atteso etiam, che esso Imperatore como advocato de sancta Chiesa, e obligato ad ogni requisitione de la sede apostolica defendere quella contra suj adversarj, si rende certa Sua Regia Maesta, debiamo ben pensare et considerare, quanto facilmente ce poteria de cio sequire qualche jactura.

Terzio: che Sua Maesta havendo inteso, che la inclyta

citta de Genua ha facto alcuna novita, existima, che nuy habiamo ad considerare, che alchuni altri nostri subditi poriano fare el simile et maxime sel Papa, como pecato li excitasse ad cossi fare cum le censure ecclesiastiche, cum lo quale punisce i suoi adversarj, et che nuy ben sapiamo, che li populi, quali sono Christiani, non debbeno volontiera sostenere le dicte censure, le quale pesano molto, et che la prefata Maesta significa et ricorda questo per la benevolentia, ne porta non desyderandone altro che bene.

Ultimo: ci ricorda, vogliamo ben considerare, che sono molto piu dieci volte li principi Christiani et li Re, li quali humilmente obediscono ala Sede apostolica, li quali mentre fosse necessario, et fossero requisiti aloro saria necessita assistere ala sede apostolica contra qualunche, ad quella adversasse el pero ci conforta ad fare maturo pensiero et presto rivocare le nostre gente et rendere la solita obedienzia al Papa, et se pur vogliamo per alcuno interponere le parte nostre, le interponiamo alla pace et alla concordia adcio cum salvezza del honore de la sede apostolica, nuy cum tutti li altri Serenissimi et potentati in Italia possiamo quietamente inire la pace.

Respondendo brevemente alle parte de la Vostra ambaxada cum la nostra solita sincerita et core dicamo, che Vostra Magnificentia debba primo sommamente ringratiare ad nome nostro la Serenissima Maesta de prefacto suo Re, ad cuy medesimamente siamo de antiqua et singolare benevolentia conjuncti et astretti, che cum tanto amore ce habia mandata ad fare per vuy la dicta ambassata et ricordi li quali, perche siamo certissimi, procedano da cose et da animo benevolo, li acceptiamo in optima parte, como da bono amico onorevole et amantissimo patre. Deinde gli direti, che da nuy ne da la Illustrissima Liga, nostra non e proceduta alchuna origine de la presente guerra et turbulatione, et non habiamo offeso el Papa, ne alchuno altro, ma studiandone cum omne possibile opera conservare la italica pace et solummodo attendendo com mandare de le nostre gente d'arme in Friuli contra l'incursione et impeti del Turco, si per difensione dela religione de Christo, como et in supsidio de le cose de la Illustrissima Signoria de Vene-

tia nostri honorandi et amatissimi confederati. Siamo in hoc pio ope stati impediti del Papa et dal Re Ferrando et da loro lacessiti, insultati et indebitamente cum sommo crudelta offesi non senza oprobrio et manifesta lesione de la dignita et fermeza de la Illustrissima Liga nostra et non senza pericolo de la Chistiana republica et siamo stati constrecti, sforzati et necessitati reservare de qua le gente ordinate da mandarsi in Friuli, et quelli che gia gli erano mandate, revocarle per possere resistere alli dicti insulti et offensione et per difendere li Stati et honore nostro insieme cum l' auctorita de prefata Liga. Et quantumche faciamo questo cum dispendio jactura et affano grandissimo; tamen non deliberamo manchare fine alla esposizione de tutta facultate e propria vita. Ne credamo per difendere el Stato nostro ne per havere mandate gente in soccorso dei Signori Fiorentini, nostri confederati offesi indebitamente meritare aliquo pacto biasimo, ne essi judicati offendere el Papa, ne alcuno altro, ma piu presto meritare laude et comendatione de volere amicamente propulsare la injuria da nuy et da confederati nostri per observantia de la fede. Et quanto le piu justa la causa de noj, i quali alla improvista senza alcuna nostra colpa cum inimico Christiano studemus obsistere, siamo stati, da chi non credevamo assaltati et notabilmente offesi. Tanto piu speramo et da la Maesta del prefato vostro Re et da tutti li altri Principi et potentati Christiani haver maggiore favore, ne ce persuademo, possino comprobare ne defensare li sinistri modi del Pontefice et del Re Ferrando autori de li presenti mali, quando dali prelibati Re, Principi et Signori se intendino li veri fondamenti, origine et radice de queste cose. Et mancho dubitamo, che per queste casone la Imperiale clementia et Maesta, quale sole esser justissima, se habia ad rendere difficile alla nostra confirmatione attento el nostro iusto governo et la debita et obsequiosa obedientia havuta da nuy, ne tememo, che alcuna altra citta o terra del nostro Dominio si habia ad movere per censure dal Papa, indebitamente fulminate, overo da fulminarsi ad alcuno manchamento de sua fede verso nuy et Stato nostro, perche ne sono tutte veramente devotissime per li optimi trattamenti et justissimo governo

che hanno da nuy et per esserli naturale et peculiare la sincera observantia de loro fede. Et moltomeno dubitiamo, che la rebellione di Genua et Savona facta per lònga sugestione dal Papa et del Re Ferrando et per mezzo del ingratissimo traditore Prospo Adurno, nostro immerito Governatore d' essa citta de Genua, se possa dare male exemplo, ne turbatione al resto del nostro Stato per li respecti dicti et per esser nuy per la Dio gratia ben muniti de gente d' arme et de ogni altra cosa necessaria alla difesa et conservatione de esso et per la justitia, che havemo dal canto nostro, et adcio che il Serenissimo Vostro Re intenda, che li fundamenti de tutte queste cose sono molto diversi da quelle e state mendacamente significato ad Sua Maesta.

Non vi sia grave explicarglili seriosamente cossi como nuy cum omne possibil brevita et juxta veritate ve li naramo. Rendendoce certissimi, che intesi li havera Sua Maesta, sara d' altra opinione et dispositione, che la non monstra essere; et cognoscera manifestamente, che altri gli hanno significato el falso et nuy el vero. Et che la colpa de queste ebullitione non e in parte alcuna nostra ne de questa Ill-ma Liga. Ma e tutta del Papa et del Re Ferrando como e dicto, de li quali l' uno per amare troppo teneramente el Conte Hyeronimo suo asserto nepote et per troppo desiderio de agrandirlo et in uno momento sublevarlo de prufondo ad altissimo. L' altro per passione et ambitiose cupidita de dissolvere et dissipare la Ill-ma Liga nostra per possere poi dare lege ad tutta Italia, se sono prestati autori de le presente turbulenzie et guerre, incomenciando dal crudele et detestabile tradimento perpetrato ad Fiorenza per quelli del Cardinale de Sancto Zorzo, nepote del Conte Hyeronimo, et per quelli desso Conte insieme cum la famiglia de Pazi et Arcivescovo di Pisa amazzando nel divino templo inter sacrificandum et dum nihil tale timeretur, el Magnifico Juliano et vulnerando ad morte el Magnifico Laurentio de Medici, deinde prendendo el palazzo de quella Excelsa Republica. Et tentando l' Arcivescovo di Pisa cum i sui seguaci amazare essa Signoria per insignorirse del palazo predeto in subversione et excidio de quella inclyta patria et de sua liberta. El che successive aria stato

destructione de la Illustrissima Liga nostra cum la ruina de Italia, compimento de loro damnati apetiti, se la divina clementia et justitia non havesse frustato li loro maligni pensieri cum la constantia del popolo Florentino, el quale ad defensione dela sua liberta et ad vendetta del sangue dei suoi nobilissimi cittadini convenuto ad tale rumore, castigo li nefandissimi traditori, motu propria impicandoli et trucidandoli juxta li sui demeriti. Per il che vedendo el Papa et el Re Ferrando non esserli riuscito el suo injusto disegno, perseverando pure nel suo proposito per recoprire la aquistata infamia, se scopersero cum crime spirituale et temporale alle manifeste offese da nuy confederati. Et instigato el Turco per proprio ambaxatore contra lo Illustrissimo Dominio Veneto per impedirlo dali favori de nuy compagni, incominciarono dannegiare Signori Fiorentini cum torgli alcune castelle et similiter ad offendere el stato nostro cum la rebellione de Genua et Savona, la quale era stato du loro, como e dicto molto tempo inanzi ordinato, et peroche tutte le predicte cose siano state perpetrate in conspectu Dei et hominum, tamen el Papa si excusa havere facto et fare contra Fiorentini, perche Laurentio de li Medici habia offeso el Stato di Sancta Chiesa; deinde ritenuto el Cardinale de Sancte Zorzo et facto impicare lo Archivescovo de Pisa ed altri preti. Contra di nuy si excusa havere facto, perche habiamo mandato le nostre gente al favore dei Fiorentini nostri confederati. El Re Ferrando si excusa cum allegare esser leso dei Signori Venetianj et Fiorentini et da nuy ne le cose de Faventia. L'una e l'altra excusatione e frivola et simulata, poiche la protectione, che el Papa richiese et accepto da la Ill-ma Liga nostra ben concedendola et astengenosi cum essa per sicurezza del stato suo, havendo facto in le cose de Faventia quanto da sotto intendereti, dimostra chiaramente la scusa del Papa non esser ne vera ne probabile, perche nel contracto d'essa protectione intervenero cossi Signori Fiorentini per mezo dei suoi Ambaxadori et consequenter el Magnifico Laurentio, como citadino di Fiorenza, et forono medesimamente benedicte da Sua Beatitudine, como furono li altri Signori et Potentati dela prefacta Liga, che quando fossero state vere

como non forono, ne sono le offensione, che el Papa asserisce, esser facte dal prefato Laurentio, fine ad quello tempo certamente non li haveria acceptati in lo contracto de dicta protectione ne benedictoli ut sicura. Et non po el Papa cum verita dire, che doppoi sia stato offeso da la Ex-sa Republica Fiorentina, ne dal prefato Laurentio in acto alcuno, ne che gli sia data casone de movere le censure et le arme: perche sel vol dire, che el fusse destenuto el Cardinale de Santo Zorzo, manifesto e ad tutti et pricipalmente ad esso Cardinale, che se non fusse stata la bonta de quella Excelsa Signoria et del Magnifico Laurentio et suoi amici, sua Rev-ma Signoria era morta dal furore del populo sollevato. Et se fu ritenuto, non fu per fargli manchamento, ma per conservarlo honoratamente tanto, che sicuro potesse andare el Papa, como fu poi facto. Ne meriteno Fiorentini essere lapidati de bono ope. Se per justificatione delle censure et arme ponteficie se allega la morte de l'archivescovo de Pisa et altri preti, facilmente si dissolve; poiche se el Papa consydera la atrocita del delicto loro et la infamia, che hanno dato ad sua Beatitudine et alla Sede apostolica et se ben pondera el iusto furore de quello populo, et quanto sia difficile moderare li primi impeti in sollevationi populari. Ma inchaduno savio homo confessare velit nolit: non solum non doveansi per questo movere ad alcuna novita contro prefati Fiorentini et prefato Laurentio, ma esser stato suo officio absolvere quello populo da chaduna excomunicatione, in che potesse esser incorso per le morti predicte comendandolo de havere extincto insieme cum l'Arcivescovo de Pisa lo oprobrio et vitupero de Sancta Chiesa et rengratiare quella Excelsa Signoria de havere salvato et remandatoli honorevolmente el prefato Cardinale. Quanto alla parte de fare contra de nuy per lo favore prestato ad Fiorentini, e etiam lontano dal vero se per le rasone predicte, si etiam, perche longo tempo prima haveva el Papa forse a suasia del Conte Hyeronimo ingrato nostro genero et cognato ordinato insieme col prefato Re Ferrando et quantum exeguito la ruina del Stato di Fiorenza et la rebellione di Genua et Savona, como per piu manifesti effecti si e poi viduto cosa certamente reprehensibile in uno Turco, non che in uno Pon-

tefice et in uno Re Christiano. Et per meglio mandare ad effecto tale ordinatione, se po estimare, che el Papa col adherse alla protectione da la nostra Lega et cum la pratica de condurre unitamente cum essa al Duca de Urbino procurasse adormentarci tutti. La scusa, che el Re Ferrando fa suxu el facto di Faenza, non e conveniente, ne iusta ne vera, poiche ultra che in alcuna liga havessimo cum Sua Maesta, non fossi nominato el Signore Karlo da Faenza per suo soldato parente, o adherente, tamen ne per nuy, ne per li Ill-mi et Exc-mi nostri Confederati fuo quello Signore offeso in parte alcuna, et consequenter non sie da cio dato casone de guerra al Re Ferrando. E ben vero, che fastidito el populo Fiorentino de li tyraneici et pessimi deportamenti del dicto Signore Karlo, et convertito in furore da l'ambiata avaricia del Vescovo suo fratello, prese le arme et lo cacio de Signoria, facendo suo Signore messer Galeoto pur fratello del deto Signor Karlo. Quo facto el Papa como Signore del dritto dominio di quella citta? gli mando le sue gente d'arme da cavallo et da pede et per fare havere el suo dilecto Conte Hyeronymo la ville del Senno cum molte castelle parte del dicto Stato, viduto che el pensiero de fargli havere faventia, non gli riusciva concedete et confirmo per autentici privilegi, deli quali fo preso pretio la dicta valle del Seno, concedete et confirmo la Signoria de dicta citta al dicto Signore Galeoto, privandone el Signore Karlo per sui demeriti et alla difesa di quello, che sua Beatitudine havea facto ultra le gente d'arme per lei mandate, richiese como Papa et universale pastore sub precepto obedientie li Signori et potentati de la Lega ad favorirlo, nel che perfectis iam rebus fuo obedito non comportando l'honesta nella iusticia, che da nuy obedienti fioli et fautori de Sancta Chiesa se gli danogasse el debito favore, volendo et possendo Sua Beatitudine disponendo de li Signori de Fiorentia sui subditi et vasalli, secundo meglio et piu conveniente gli pareva. Richiesti deinde da esso Summo Pontefice de acceptarlo insieme col stato in protectione dela nostra Lega, fuo facto et acceptato volontiera da tutti nuy confederati como da catolici Principi et Signori, qui ambulantes in sinceritate non videbamus latentem sub herba anguem, nec

nec putabamus in sacro pastore habitare fraudem. Non po adunche el Papa ne iustificare, ne excusare questi suoi movimenti. Non po el Re Ferrando dolersi de la nostra Lega ne de nuy, non si gli e data casone de provocare el Turco contra la Ex-ma Signoria de Venetia, non de offendere Signori Fiorentini, non de rebellare Genua et Savona et fare contra el stato nostro. Se poi el facto de Faventia el detto Re Ferrando, si ha ad dolere in modo alcuno, dogliasi del Papa, dal quale e processo el tutto, como anchora ce dolemo nuy, che per esserli stati obedienti, ci ha venduto et vende li meriti antedicti, et se niente manchava alla perfectione de le sue sancte opere ha da presenti como bono Pontefice mandato suo Ambaxatore ad suscitare Swizzeri contra de nuy et stato nostro, absolvendoli non solum dal juramento de la confederatione hanno cum nuy: sed etiam da colpa et pena d'ogni altro pecato cum quello proprio studio et vehementia, che doveria per debito suo unire et suscitare li Signori christiani contra el Turco.

Or se questo e officio del Vicario de Christo del Successore de Sancto Petro? seel Pastore debe irritare li proprj cani contro el suo grege? el lassiamo judicare ad Dio et al mondo. Meravigliandosi, che ne l'uno ne l'altro el possa piu sofferire. Ma speramo, che quanto piu longa sara la divina et mondana pacientia, tanto magiore habia ad esser la vendicta et punitione. Havete hora inteso, quale siano state le casone et quali autori del suscitato incendio in Italia, et cosi vi confortiamo et pregiamo, vi piacia farlo intendere al Serenissimo vostro Re, la cuy Maesta se prima el mandare vostro ne havesse havuta cognitione se rendemmo certissimi, che per la sua singulare prudentia haria judicato molto piu necessario questa legatione et ambaxata farsi al Papa et al Re Ferdinando, che ad nuy. Li quali non siamo promotori, ne persecutori de la guerra, ma como lacessiti et injuriati defendemo sforzatamente, como e dicto, li nostri confederati per observantia de la fede et etiam per il nostro proprio stato, nel quale siamo cum perditione et arme .... offesi Haveria etiam prelibato vostro Serenissimo Re cognosciuto manifestamente nuy confederati meritare in questa iustissima cause favore et non riprovatione et similiter la Imperiale Maesta, li altri Re,

Duchi et Signori christiani, che in nome del vostro Re diceti, che quando fossero richiesti sariano necessitati, como obedientissimi de la Sede apostolica assistere alli favore d'essa; non dubitamo puncto che esserli venuto a notitia el processo de tutte queste cose, doveriano come religiosi et iusti Principi, etiam el prefato vostro Re disponersi potius al pio et honesto favore de nuy offesi et lacerati indebitatamente, da fare el contrario et cognosceranno esser suo officio exclamare al tribunale de la Sacra Sancta Romana Chiesa et al Rev-mo Collegio dei Signori Cardinali et protestare, como havemo facto nuy, li quali non havemo tolto la obedientia alla Sede apostolica, como e stato al vostro Serenissimo Re significato, ma como religiosi obedientissimi et veri fioli de Sancta Chiesa dolendoce le sinistre ope del Papa, per le quale et lo stato ecclesiastiso et nuy et la republica christiana vedono exponersi ad manifesto pericolo; havemo insieme al Christianissimo S-re Re de Franza protestato al pontefice non desistendo ab hujusmodi inceptis, la revocatione de Prelati et interditione de impetrarsi beneficj in sua corte, et etiam el futuro Concilio. Questo per esser facto ad fine de quiete et per li rispecti dicti, non credemo habij ad esser improbato da li prelibati Imperatori, Re, Principi et Signori christiani, imo concorrarano in sententia de fare la medesima opera per redure el Papa alla diritta via et norma de bono pastore, et non comportare, che el texoro de Christo dedicato alla difensione de la sua catolica fede, si consumi in accendere guerra tra miseri Christiani, et consequenter in aprire la porta al Turcho alla ruina de questa afflicta Italia et de tutta Christianita. Et se le preghiere amonitorie et protestatione dei catolici Principi mancho poterano presso el Papa, che le altruy diabolici appetiti, prefato Imperatore, Re et Signori potranno meritamente et doveranno como zelosi del honore et bene de la religione et fede de Christo concurrere col Christianissimo Re de Franza et cum la Ill-ma Lega nostra ad prosequire cum effecto el protestato Concilio per reformatione de Sancta Chiesa et salvezza di tutti christiani. Ultimo loco Magnifico Ambaxatore ce confortati per parte del Serenissimo vostro Re ad desistere de le armi et presente

guerre per le rasone, che amorevolmente allegati cum subjengero, che se pure per alcuno volemo interponere le parte nostre, le interponianno alla pace per posserla quietamente farla cum li altri Signori et potentati Italieni; rispondendo per conclusione, dicemo: che sempre nuy habiamo amato la pace, come cosa universalmente utile et necessaria et cussi in eternum l' amaremo et non obstante le predicte injurie et gravissime offensione, siamo contenti fare ogni cosa conveniente dal canto nostro per averla. Et ex nunc quando ne sia restituita Genua et Savona cum le altre terre del Zenoese in la pristina nostra obedientia, et ad Signori Fiorentini siano restituite le sue terre como ad debito, ce offerimo promtamente insieme ad la Illustrissima Signoria de Venetia et Ex-celsa Republica de Fiorenza et Illustrissimo Signor Duca di Ferrara, nostri digni confederati, ad omne honesta, bona et liale pace, et ulterius disponendosi poi li altri Signori et potentati Christiani ad obviare alli impetti del Turco, como el bisogno ricerce per la rata nostra, faremo promptamente ad fare insieme cum li Illustrissimi et Excelsi compagni nostri le provisione convenienti ad tale effecto; et se opera, se fatia per el prefato vostro Re ad pacificatione l' haveremo acceptissima. Et de questa nostra dispositione e mente puo esser sicura Sua Maesta, alla quale ce offerireti et ricomandareti, como cordiali fioli et veri amici.

Datum Mediolani Die XXI. Novembris 1478.

(Milánói államltár).

260.

1478. Alfonz calabriai herczeg levele Mátyás királyhoz a levelet átadónak megbizatása iránt.

Serenissime Rex et domine Cognate et tanquam pater honorandissime. Magnifico militi Garsie Betes delatori presentium nonnulla Maiestati Vestre referenda meo nomine commisi, eam ob rem eandem Vestram Maiestatem rogo ut dignetur in cunctis, que referet, ipsi eandem adhibere fidem

quam mihi si coram loquerer. Datum in Regio paterno castello Capuano Neapolis 20. Januarii 1478.

Vester tanquam filius.
Dux Calabrie Alfonsus.

Serenissimo Domino Mathie dei gratia hungarie bohemieque Regi, cognato, tanquam patri nostro carissimo.

(Gr. Archivio di Napoli. Uff. Pol. Registra Curiae Summa riae annorum 1475—78. tomo XII. fol. 208.)

261.

1478. Alfonz calabriai herczeg levele Beatrix királynéhoz s többekhez, küldöttjének adandó hitel iránt.

Serenissima Regina, Soror nostra Carissima. Lo ostensor de la presente serra lo Magnifico Misser Garsia Betes, al quale havemo commisso, ve referisca alcune cose per nostra parte, pregamove li donate fide et credenza quanto ala persona nostra. Dat. in Regio paterno castello Capuano Neapolis 20. Januarii 1478. Vester cordialis frater

Dux Calabrie Alfonsus
A. Gazo Secretarius.

Ser-me Domine Beatrici dei gratia Regine hungarie bohemieque etc. sorori nostre carissime.

Sub simili forma scriptum fuit infrascriptis mutatis mutandis.

Illustrissimo don Francesco de Aragonia fratri nostro carissimo.

Magnifico et Strenuo Viro Nicolao Cropporig Serenissimi Regis hungarie Armorum Capitaneo, amico devoto regio etc.

Spectabili et Magnifico Viro Comiti Joanni de Sancto Georgio amico etc.

Magnifico Viro Jakobo Cekel Serenissimi Regis hung-e cavalarici amico etc.

Spectabili et magnifico Viro Comiti Petro de Sancto Georgio amico etc.

Magnifico Viro Petro Vurep Vayvode transilvano amico devoto etc.

R-do in Ch-to patri I. episcopo Varadino amico etc.

Magnifico Viro Tobie de Nigromonte amico etc.

Magnifico Viro Tome Farchas Seremissime Regine hung-e copperio amico etc.

Magnifico Viro Petro Pernj baronj amico etc.

Magnifico Viro Moisi baroni Camerario Ser-mi Regine hung-e amico etc.

Expedite et tradite fuerunt prefato Garsie 5 alie littere eiusdem forme, incipientes: Magnifice etc. sine suprascriptione.

(Gr. Archivio di Napoli. Uff. Pol. Registra Curiae Summariae annorum 1475—78. tom. XII. folio 209.)

262.

1479. A velenczei államtanács Diedo Péter magyarországi követét utasítja, hogy a törökkel kötött békét hírül adja; a lengyel országgyülésre ne menjen és a scardonai torony építését indokolja.

MCCCCLXXVIIII. die XXVI. Martij.

Sapientes Consilij
Sapientes terre ferme

Ser Petro Diedo, Oratori nostro in Hungaria.

Postreme, quas a vobis accepimus, sunt diei XII. instantis et per illas certiores facti sumus vos nuntium pacis nostre cum Turco accepisse ex literis privatis, Zanetum autem tabellarium cum nostris ad vos literis nondum appulisse, cui literas ipsas nostras fuisse in itinere arreptas per bonam viam intelleximus; et propterea illas easdem replicari cum istis jussimus, breves admodum, et conclusionem pacis ipsius dumtaxat declarantes, quamvis causam non omnino siluerimus, turbationem, s. impiam et inhonestam pacis Italie, sed vos prudenter supplevistis, et non solum hanc causam, sed alias etiam cxplicastis efficaces et veras, que nos ad ipsam impu-

lere pacem: estote igitur cum Regia Sublimitate et Majestati Sue non solum pacem jam notissimam notam facite; sed affirmate etiam Secretarium nostrum cum Oratore Domini Turci ad nos redeunte in Albaniam appulisse, et expectari hic in diem, excusate moram hujus significationis ex interceptione literarum nostrarum, et bonis, gravibus et accomodatis verbis eidem Regie Celsitudini affirmate nos in summa cum Majestate sua benivolentia et studio amicissime vivendi perseveraturos, ut qui datorum et acceptorum ultro citroque beneficiorum oblivisci non poterimus. Et utinam desint apud Regiam Sublimitatem, qui proprijs consulentes rebus, res Majestatis sue et aliorum in labore et discrimine ponere non verentur, aut saltem Regia Sua Sublimitas amicissimas operationes et effectus nostros, cum artificiosis aliorum tentamentis conferens veritatem et sinceritatem nostre erga se mentis et dispositionis agnoscat, non mutande aut variande ob illam rerum mutationem, non dubitantes eandem Majestatem similis erga nos facturam propositi et voluntatis, ubi autem vobis melius tempus et ordo verborum inserviret, modeste declarate nos pacem ipsam inconcussam esse servaturos.

Estote seorsum cum Reverendissimo D-no Cardinali et querite, ut per illius etiam medium et consilium Regia Majestas de nobis credat et existimet, id quod de bonis amicis est credendum et existimandum, et R-me Dominationi sue dicite nos ad nostros Rectores Verone scripsisse in favorem rerum germani condam sui, sicut ad nos scribendo requisivistis, et promptos nos esse ad cetera omnia, que Reverendissime Paternitati sue grata fore intellexerimus.

Ad dictam autem Polonie vos nullo modo accedatis, vel accedat personaliter vel non accedat Regia Majestas, sed Bude remanere et aliud nostrum expectare mandatum et si invitareminj: vos excusate cum illis verbis, que vobis videantur.

Literas, quas scribimus Serenissimis Dominis Regibus Polonie et Boemie, nuntiantes eis pacem nostram cum Turco, sicut ex incluso exemplo videbitis.

De illa turri, qui inquietum et turbulentum illum fratrem Alexandrum edificari in Scardona queritur, Majestati

Regie declarate, turrem ipsum ad nullum omnio comodum subditorum suorum contra Turcos posse inservire, sed bene queritari per illius medium incomodare aliqualiter transitum subditorum nostrorum ad molendina sua, et uno verbo nullum alium esse finem illius fratris et sui similium, quam inter Regiam Sublimitatem et nos et utriusque subditos serere occasionem scandalorum, et Regie sapientie et gravitatis est non prestare hujusmodi viris aures, sed majoris facere amicitiam nostram et mutuam subditorum quietem, quam illorum tentamenta, sicut nos facimus facturique sumus, procurateque, ut Regia Sublimitas contenta esse velit, nequid in partibus illis novi fiat et sic imperet tam fratro Alexandro, quam quibus fuerit necessarium; sed humaniter, quiete et amice cum nostris vicinent et vivant, sicut nostri cum Regiis facturi jussu et impositione nostra sunt.

De parte — 133.
De non — 0.
Non sinceri — 0.

(Velenczei álamkönyv.)

263.

1479. A velenczei államtanács határozata magyarországi követe részére, a törökkel kötött békének megismertetése és a király körül tartózkodása tárgyában.

MCCCCLXXVIIII. die XX. Aprilis.

3 Sapientes Consilij
3 Sapientes t. f.

Facit pro nostro Dominio causa conservande pacis inite cum Illustrissimo Turchorum Imperatore, tollere e medio ea omnia, que ejus Excellentie aliquam suspicionem de nobis possent inducere, quocirca vadit pars: quod scribatur et mandetur auctoritate hnjus Consilij Oratori nostro in Hungaria, ut sumpta grata licentia ab Serenissimo D. Rege, si presens fuerit, ad nostram redeat presentiam de omnibus occurrentibus particulariter instructus, sed si ejus Majestas a Buda abesset, itinere unius aut alterius diei, conferre se debeat ad ejus pre-

sentiam ad sumendam presentialiter veniam ipsam; quando vero prefatus Rex ad Conventum et Dietam Boemie esset profectus, aut procul abesset, et brevi Budam esset rediturus: expectare debeat ejus Serenitatem octo aut decem diebus causa summende coram dicte licentie ab ejus Majestate; sed si ejus reditus longior esset futurus, faciat hoc ipsum per literas, et illinc proficiscatur ad nos reversurus.

\+ 134 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv.)

264.

1479. A velenczei államtanács határozata Diedo Péter magyarországi követe részére Frangepán Angelo pártoltatása tárgyában.

MCCCCLXXVIIII. die XXVI. Aprilis.

Ser Pietro Diedo, Oratori nostro in Hungaria.

Sapientes Consilij | Sapientes t. f.

Nota est vobis novitas, que infertur per Regiam Majestatem fratribus Comitibus de Frangepanis, et presertim Comiti Angelo; nota est item vobis nostra cum progenitoribus et totta illa domo vetustissima benivolentia; sunt enim cuncti Nobiles cives nostri, et in suis laboribus et periculis presertim contra Turcum illos semper juvimus et proteximus; intestinas et familiares discordias componere nixi sumus; et quicquidem ferre beneficij in eos potuimus, id contulimus indulgenter et paterne propemodum; et apud Regiam Majestatem per virum Nobilem Joannem Emo militem, Oratorem nosrum pro illis officiose intercessisse meminimus, hoc idem facturi venimus impresentiarum, prosequentes consueta nostra affectione et charitate fratres antedictos; et propterea volumus et vobis mandamus, ut quanto potestis, celerius sitis cum Regia Sublimitate et sumpto principio a rebus, quas super memoravimus, eidem Majestati commendetis nostro nomine omnes predictos fratres et in specie Comitem Angelum, tum quia ob presentem opressionem contra se magis Regie benignitatis et

clementie indiget, tum quia vir est strennus et animo virtuteque preditus, de quo Regia Sublimitas in servitijs suis magis posset rebus in omnem eventum, quam de senioribus et imbecilioribus avunculis et consanguineis ejus; et siquid forte devenerit, poterit longe magis impetrata venia et gratia Regie Sublimitatis benemereri. Memorate insuper Regie Sublimitati antiquatem et nobilitatem hujus domus fidelissime et devotissime Corone Hungarie, quam extinguere, et nepotes fidelissimorum servitorum avictis paternis pollat domibus, preterquam quod indignum Regia mansuetudine reputari posset, mali etiam exempli foret apud unumquemque. Ad hec omnia adjungite, respectu et causam nostram intercedentium, qui ab Regia Majestate exaudiri in tam honesta petitione meremur; et quanto potestis, studiosius et efficacius querite, ut Regia Celsitudo Comites antedictos in suam recepiat gratiam, et copias revocet ab oppressione locorum suorum, quod speramus impetratu ob multas rationes non fore difficile.

Requirite etiam et utimini opera R-mi Domini Cardinalis, ut facilior sit vestra impetratio, et nobis respondete. Dicimus vobis superius, ut sitis cum Regia Majestate, hoc enim intelligite casu, quo ipsa Regia Majestas istic Bude reperiatur: quomodo si jam discessisset pro eundo ad dietam Polonie, nolumus ullo pacto, quod ad eum accedas.

Magnifico autem Comiti Angelo detur noticia hujus nostre scriptionis cum bonis et humanis verbis, et subjungatur sperare nos intercessionem nostram rebus suis fore favorabilem, et utilem, et hortetur ad propugnationem et conservationem interim locorum suorum.

— 103.

Sap. Ord. Volunt partem Sapientium Consilij et terre firme, sed tamen non expediatur propterea hinc Comes Angelus sine alia deliberatione hujus Consilij, sed differatur predicta expeditio usque ad primum Consilium Rogatorum.

\+ 34 — 0 — 4.

(Velenczei államkönyv.)

265.

1479. Botta Lénárd a milánói herczeget tudósítja, hogy arragóniai János bibornoknak az esztergomi érsekségre kinevezését III. Frigyes császár és a magyar főurak ellenzik.

Ho inteso, che lo Illustrissimo et Reverendissimo Cardinale de Aragona non andari piu in Ungheria, ma se ne ritorna dextramente in Roma, e questo advenne, perche pare, che lo Imperatore et li Baroni di Ungaria habiano inteso, che l'andata de Sua Reverendissima Signoria fusse potissimum per haver la possessione dello Archiepiscopato di Strigonia, la quale rende trenta millia ducati all'anno.

Como di tutto gia scripsi alla Vostra Signoria per la quale cosa la prelibata Imperiale Maesta, che ha presso di se in grandissima benevolentia et favore lo Archivescovo del dicto Archiepiscopato, et li Baroni di quello Regno se sono vehementer comossi, et oltre le querele, che el prefati Imperatore ha facto fare col Pontefice, dicti Baroni hanno etiam facto intendere al Re de Ungheria, che non voglia assentire aut comportare, che simile privatione se faci, perche el saria imo mettere una divisione essentiale nel regno suo, quo fit che el prefato Ill-mo et Reverendissimo Cardinale havendo inteso, non poter essequire el disegno et desiderio suo, imo che la andata sua poteria essere scandaloso, ha mutato sententiam. Venetie die XVI. Octobris 1479.

Leonardus Botta.

(Milánói államltár.)

266.

1479. Cavitelli Justinian, Pallavicini örgrófot a magyar király által a cseh és lengyel királylyal kötött békéről, a török elleni készülödésről stb. tudósítja.

Magnifice et Potens major, honarande. Dopoi, che io giunse in Hungaria, io scrissi a Vestra Magnificenzia, come era andato in Bohemia et qui sono stato sempre cum la Regia Maesta usque ad conclusionem pacis, la quale ha facto la Sua Maesta cum el Re di Bohemia et de Polonia, modo la Sua Maesta preparat se contra Turcum cum tanto exercito, che le una cosa incredibile ad audiendum. Dio ajuta, a cui toccera desiderio d' intendere, como facia Magnificentia et maxime se e concordata cum el Magnifico suo fratello, perche la concordia e sempre bona et salutifera, quando a Dio piacera, io vedero Vestra Magnificentia et spero, che un altra volta vi vedro de megliore voglia. Vostra Magnificentia me voglia a ricomandare allo Illustrissimo Nostro Signore, et alla Illustrissima Duchessa et diceteli, che io li sono vero et fidele servitore et sudito, et anchora l' intenderano per l' avenire. Questa Serenissima Regina ama molto la Illustrissima Donna Duchessa, et io ne ho facto quelle digne relazione, si debbano fare di tal magnanima Madonna. Ex Buda 6. Octobris MCCCCLXXIX.

V. Magnificentie mi ricomanda alla Donna Caterina et tutti li suoi magnifici filioli.

Justinianus Cavitellus
Eques Regius Consiliarius etc.

Magnifico et Generoso Equiti et Potenti Domino Palavicino, Marchioni Palavicino Ducali Consiliario, et Gubernatori Majori Onorandissimo.

Mediolani in Castro.

(Milánói államltár.)

267.

1479. Mátyás király tudósítja a Pápát, országának a törökök által a velencsések sugalmazása folytán történt pusztításáról, és az azokon Báthori István és Kinisi Pál által aratott győzelemről.

Copia literarum Serenissimi Regis Hungarie ad Sanctissimum Dominum Nostrum.

Beatissime Pater et Domine Clementissime. Post devotam mei commendationem ac pedum oscula Beatorum. Superioribus diebus significaveram Sanctitati Vestre, qualiter Venetis et Serenissimo Domino Imperatore Romanorum pacatis cum Turco, omnis odius immanissimi hostis furor et impetus in me solum et Regnum hoc meum Hungarie tandem fuerat conversus. Significaveram etiam posteribus literis de incursu Turcorum, quem in mea extra hoc Regnum absentia sub conductu Venetorum per terras imperatoris ad hoc Regnum per talem viam et ad tales Regni mei partes fecerant, ad quas nescivissem de eorum incursionibus vel nunquam suspicari. Postea vero animati fortasse spoliis recentibus, vel potius persuasorum instinctu, quos ex sua prudentia Sanctitas Vestra bene intelligit, exciti coactis ingentibus copiis partes transalpinas intraverant, quibus oppressis partes Transylvanas, potiorem Regni mei totius regionem, de qua amplissimi redditus sallinis et argenti, aurique fodinis ibidem existentibus mihi proveniunt, sub conductu Ezebeg, qui post Bassam Natolie apud Turcum primus habetur, invaserant. Erant in ea multitudine Turcorum circiter quadragintra tria millia et omnis Valachorum populus, qui oppressa recenter Transalpinarum regione, cum ejisdem Turcis advenerant, cum quibus jam ex Transylvanis revertentibus et ingentem predam refferentibus, Comes Stefanus de Bathor Vajvoda Transylvanus adjuncto secum Paolo Kinisi Generali Capitaneo et inferiorum partium hujus Regni, qui cognito turcorum incursu, ad mea mandata auxilio illi in partes Transilvanas accesserat, intra fines partium Transilvanarum congressus

est. Conserto ingente prelio Turcorum exercitus profligatus est, fuse sunt in eo conflictu maxime et innumerabiles turcorum copie et Valachi magno numero trucidati, precipue pedites Valachorum usque ad interruptionem; deleti pauci ex equitibus eorum evaserunt, Ezebeg et Zenderbeg in loco certaminis trucidati sunt, Manfochercijth multis vulneribus affectus est et Alibeg lancea confossus abscessit, de cujus vita et evasione dubium est, ajunt illi, qui ex prelio ad nos missi sunt, fuere in eo prelio preter nominatos alii septem Vajvode precipui, de quorum evasione vel interitu nihil adhuc certi renuntiari ad me potuit, preter hoc, quod obtenta per nostros victoria conversos in fugam hostes nostri usque ad hodiernum diem persecuntur. Nec de captivorum adhuc numero satis constat, eo quod Vajvoda ipse noster Transylvanus, dum prelium committitur, publico edicto preceperat, nequis nostrorum aliquem hostium caperet, sed omnes uno ordine obtruncaret. Referunt tamen hii, qui ad me ex eo prelio advenerunt, omnia signa hostium capta, eorum vero, qui in fugam conversi fuerunt, magnam partem reductam et quotidie reduci per nostros, quorum numerus adhuc mihi incognitus est. Signa capta et omnes, qui capti erunt, brevi ad me perferentur, de quibus mittam ipse ad Vestram Sanctitatem pro mea erga Sanctam Sedem apostolicam devotione et observantia memorabilis hujus victorie monumenta. Hec significare volui Sanctitati Vestre, ut cognoscat, qualem mihi victoriam Dei misericordia sub felici Sanctitatis Vestre auspitio pro totius christiane reipublice felicitate concessit et simul ut pro tanto cristianitatis bono, proque caritate paterna, quam erga me gerit, de tam felicibus successibus meis congaudeat, ardentiusque rebus christianis provideat, ut ceptam hanc felici fato Sanctitatis Vestre super hostes fidei victoriam crebriores victorie subsequantur. Reliquum est, quod me precibus Sanctitatis Vestre comendo, quam altissimus conservare dignetur ad felice regimen et augumentum ecclesie sue Sacro Sante. Datum Bude. Vigesima Secunda die mensis Octobris 1479.

E. V. S. devotus filius Mathias Rex.

(Milánói államltár.)

268.

1479. Cavitelli Jusztinián a milánói fejedelmeknek bizalmas közléseket tesz többek közt a pápa és német császár izgatásaira vonatkozólag.

Illustrissimi et Excellentissimi Domini, D-ni Singularissimi. Quantumque io sia lontano da V. Excellentia, nondimeno continuamente son vigilante al ben et utile del stato di V. Signoria. Come vero sudito et servitore di quelli fidelissimo, e quando gionse ala Maesta del Signore Re mio, gli narai, quanto humanissimamente mi haveva veduto V. Excellentia et similiter alla Serenissima Regina et hora havendo inteso cum quanto honore e reputatione V. Excellentia habiano reaccettati li Illustrissimi Signori Ludovico et Roberto ala devotione vostra, como quelli, che meritamente et cum vero amore debano essere tutori et protectori del V. Stato, come servitor mi rallegro et etiam Dio, che V. Excellentia habiano incarcerati quelli, che machinasano contra el pacifico stato di V. Signoria. E sebene, si aricordano V. Excellentia de le Ambassate amorevole et caritative, che io vi fece per parte del mio Serenissimo Re de Hungaria, poterono V. Excellentia intendere, che non si vi consiliara se non l' utile et honore Vostro, maxime piliar quella debita parte, che l' honesta e la justitia volea, cioe che V. Excellentia per la pace italica haveseno consideratione a non voler consentire ale volie de la Santita del Nostro Signore Papa, e del Serenissimo Re Ferdinando, li quali non per nostro studio, ma per instigation di che consiliara de Excellentia V. erano ritrograde e mal consiliate. Hora havendo Idio per sua clementia restituito li Vestri, che non vi posseno manchare, non solum credo, che a V. prefacta Excellentia sia gloria et alegrezza, ma etiandio a questi Serenissimi Signori Re et Regina e piacuti la prudentia de V. Excellentia rendendemo certo, che a questa hora V. Excellentia havrano preso la via de la verita, e cognoscerano, che la Sanctita del Nostro Signore, e la Maesta del Re Ferdinando paternalmente sempre li hanno consiliati. Io piu volte

desiderai, quando venne a Milano per parte de la Maesta del mio Signor Re, de parlare cum V. Excellentia senza testimonio, quelle sanno, che mai non mi fu concesso, perche a Messer Cecho non piaceva, hora como vero servitore e subdito vedendo, che V. Excellentia intendono, dove era la radice del cor male, me rendo certissimo, che senza altro consilio havrano preso la via drita.

Ceterum mio genero, il quale e al presente Capitano de V. Excellentia a Catignola, nominato D-no Antonio Buclaris, poteria esser, che V. Excellentia el voriano rimovere a questa nativita o altro tempo di questo officio, prego V. Excellentia, che per mio amore se dignano de provedergli di qualche degno officio, perche e vero et fedelissimo Servitore de V. Excellentie, ale quale continuamente mi ricomando. Ex Buda XXIIII. Octobris 1479.

Excellentie servitor fidelissimus

Justinianus Cavitellus Eques,
Doctor Regis, Consiliarius.

Ill-mis et Exc-mis D-nis D-nis Ducibus Mediolani etc. Dominis meis Singularissimis.

(Milánói államltár.)

269.

1479. A velenczei államtanács határozata a magyar királyi hadaknak Friaul felé közeledése következtében, az érdeklett városokhoz és a hadsereg vezéréhez.

MCCCCLXXVIIII. die V. Novembris.

Sapientes Consilij
Sapientes t. f.

Necesse est propter Nuntios, quos habemus de adventu copiarum Serenissimi Domini Regis Hungarie versus patriam Fori Julij prospicere tutelle, saluti et incolumitati ipsius patrie, proinde vadit pars: Quod scribatur Rectoribus nostris Verone, ut mandent Magnifico Comiti Antonio de Marsiano Gubernatori copiarum nostrarum patrie Fori Julij, ut quam festinantis-

sime, cum omnibus suis equis utilibus ad custodiam ipsius patrie contendat, scribatur quoque Rectoribus Padue; idem mandatum faciant Spectabili militi Domino Joanni Guarna; et similiter fiat Spectabili Ser Joanni Jacobo Pizinino, ac mandetur itidem instructio Rectoribus nostris Vincencie et Tarvisij.

(Velenczei államkönyv.)

270.

1479. A velenczei államtanács kihallgatván a magyar király követeit, kik a köztársaságnak az olaszországi békességet ajánlák és a török ellen küldendő magyar hadsereg élelmezésére szabad utat kérének, szokott sima udvariassággal magát a törökkel kötött békével mentegeti.

MCCCCLXXVIIII. die X. Novembris.

Sapientes Consilij ! Reverendissimus Dominus Cardina-
Sapientes terra firma lis Agriensis postquam modestissimis verbis declaravit contentamentum satisfacti diuturni sui desiderij, visitandi nostrum Dominium per occasionem presentis sui adventus et profectionis in Curiam ad conspectum Summi Pontificis, missus ab Regia Sublimitate suadende Italice pacis causa. Pari modestia efficaciter pacem ipsam Dominio nostro suasit: postea se remisit ad expositionem Oratoris, qui est Reverendus Dominus Georgius prepositus Posoniensis et apostolicus prothonotarius; et dictus post exhibitas literas credentiales longiori sermone multa repetens de mutua inter Regiam Majestatem et nostrum Dominium amicitia, et de comunitate periculi amborum statuum, dixit Regiam Majestatem, quamvis requisita a Turco pluries potuisset et posset etiam impresentiarum pacem cum illo inire, et non solum nullis Turco datis terris, aut castellis, sed potius ex Turci locis sibi oblatis modo securum eidem Turco transitum prestaret, ad invadendas alias christianas provincias; noluit tamen talem facere pacem, neque vult, preponens publicam salutem

et tutamentum sue proprie, et Regni sui securitatem et quietem. Post hec suasit etiam Orator ipse pacem Italicam, ut illa mediante prospici salutarius rebus christianis possit, et ultimo loco declaravit Regiam Majestatem esse certificatam Turcum omnibus viribus esse de proximo aggressurum regnum suum, in quod superioribus diebus per occasionem absentie Regie multa et magna intulerat damna; et ad intima usque loca Regni penetraverat, ad que Turcos unquam perventuros nemo est, qui antehac crediderit; sed id accidit et adhuc vehementius dubitatur ob anni siccitatem, perquam flumina Savi et Dravi facta sunt vadosa et transmissu facilia, et modestis verbis petijt Consilium nostrum, postea subjunxit: Quod disposita est Regia Majestas potenter in provintia Crovatie occurrere conatibus hostis, et illos munire passus valido presidio, et jam Sagabriam premiserat partem copiarum, quas Rex ipse personaliter forte est subsecuturus; verum quomodo provintia commeatus et victualium indiga est, petit et rogat, ut tam ex locis nostris vicinis, quam ex alienis permittere patiamur, ut victualia gentibus suis subministrarj possint et ect. Sicut distinctius hinc Consilio relatum est. Ambobus autem respondendum est ad omnes partes expositionis vere, graviter, et cum dignitate. Iccirco vadit pars:

Quod eidem Domino Cardinali et Domino Preposito dicatur in hunc modum:

Quod si ipse R-mus D-nus Cardinalis visitare nos cupijt, si id impresentiarum facere posse gaudet et letatur, res est profecto officio conveniens, et rationi optime consonans, quomodo R-ma Dominatio Sua, ad eos venit, qui singularj semper eam benevolentia et amore prosecuti sunt, et vehementissime semper cupiere videre illam ad presens fastigium et dignitatem provectam, optime convenientem virtutibus ejus, laboribus et meritis in ecclesia Dei. Et sicut diuturnum fuit nostrum desiderium presentis sue exaltationis: ita nunc coram inspicientes dignificatum et exaltatum, personam suam omni affectu et impulsu, cum letamur et exaltamus; et tanto speramus uberiores fructus et majora comoda rebus Christianis obventura ab illius studiosis et omni laude dignis operationibus, quanto aucta est ob presentem gradum et dignitatem

illius auctoritas, que omnia simul ad cumulum contentamenti et gaudij nostri accedunt.

Intelleximus, quecunque R-ma Dominatio sua prius cum singulari gravitate et modestia locuta est, persuadereque nobis contendit pacem Italicam, cujus causam in Curiam ab Regia Celsitudine mittitur; et que successive in eundem effectum aliquanto distinctius Reverendus Dominus Prepositus et Prothonotarius, Oratorque Regius dignissimns Regio nomine exposuit; et sicut ambos libenter et jucunde audivimus: ita utrisque cum omni veritate et sinceritate respondebimus, et utinam ab reliquis eadem jucunditate excipiantur et audiantur, et pari veritate et sinceritate eis respondeatur:

Non incipiemus a primis causis et impijs, fedisque modis servatis in civitate Florentie, quibus non omnino succedentibus excitatum et inceptum est presens in Italia bellum, quomodo sepius antehac per nos explicate fuere, et sunt hujusmodi, ut ab quocunque recto iuditio et bene instituto animo non solum probari non possint, sed ne sine singulari quidem admiratione et molestia audiri. Hoc autem non tacebimus, quod si nos ita studiosi fuissemus fovendi et prosequendi belli, sicut et estinguendi illius, et pacificande Italie cupidos nos, et solicitos nimium declaravimus, res Italie in alijs forte essent constitute terminis, sed sperantibus nobis, ut animi in meliorem sententiam essent inclinaturi, et prosequentibus precipua cura et indagine cogitationes pacis suadentibus, postulantibus et per viscera D-ni nostri Jhesu Christi, cujus membra laniari multifariam ostendebamus, implorantibus et supplicantibus, et omnem belli Italici memoriam et considerationem horrentibus et refugientibus, in dies magis a pace .... animos abalienari, et in proposito belli indurari cognovimus, ut ad extremum ab uno latere urgente potentissimo inimico, et ab altero, qui nobis suppetias ferre debuissent, cuncta in Italia turbantibus, et socios nostros offendentibus et opprimentibus, necessarium nobis fuerit aliquo modo consulere rebus nostris, que sub nimia nostra de pace spe duobus simul implicita bellis in discriminosas devenerant conditiones, neque defuit ab Italie turbatoribus addere nobis novos super ceteros labores et novas tribulationes, si exauditi

ab illis fuissent, qui majorem, quam ipsi rationem habuere ad debitum et officium Christianum, et ad id, quod Deo omnipotenti placet, displicetve; et ad id demum, quid tam proprium suum, quam universale periculum et forte certissimum exitium secum trahebat; et quomodo optime ab ambobus intelligi non dubitamus, loquimur enim cum personis, que cuncta norunt. Preteribimus hanc partem jure optimo et dicentibus et audientibus molestam, in quam series ipsa, et veritas rerum nos magis traxit, quam studium improperandi aut expostulandi.

Revertendo igitur, unde paulisper digressi sumus: partitum et conditiones pacis cum Turco accepimus necessarias, et violentas magis, quam voluntarias, nullum in Italia locum, nullum consilium de pace reperto; et non animo et intentione prosequendi et fovendi Italicum bellum, et presentes turbulationes, sed ad finem pacificande specialiter Italie, sperantes id impetratum fore facilius a belli autoribus, considerantibus belli incomoda, que eis poterunt obvenire, si talis fuisset mens et dispositio nostra ad bellum, qualis vulgo existimari dicitur. Quod autem verum sit, id quod de animo et nimio studio nostro ad pacem diximus: volumus, ut ex hoc solo argumento, qui rerum judicium habent, intelligant; composito enim cum Turco bello, remansit extra universa classis nostra triremium quinquaginta, et navium armatarum complurium; et pro novis de more instruendis triremibus adventante vere, pecunie jam parate erant, nova corpora et armamenta et homines prompti et exercitati. Invitantibus plerisque et his, qui in Regno Napolitano jus habere pretendunt novos sese socios, nova presidia et terra et mari pollicentibus, ut in regnum universa belli moles converteretur; nos hucusque assentiri noluimus, sperantes et verisimiliter conjectantes pacem locum esse habituram, de qua multa bona verba, multe spes nobis dabantur, que simul cum nostro vehementi de illa desyderio cum ratione suadente, vana tamen frustratura et dolosa extitere experientia teste; nemo igitur inquam est, qui cum veritate possit hanc dedecorosam notam nobis impingere, et hujusmodi facere indignam imputationem, quod cum Turco pacem inierimus pro faciendo Italie bello, et pro adversando Sedi Apostolice, quam semper coluimus, semper sumus vene-

rati, semper tutati, quemadmodum ediverso dicere cuncti et predicare cum veritate possunt presentis turbationis auctores; nos coegisse et impulisse per summam injuriam et necessitatem ad illud componendum bellum, quod sponte susceptum XVI continuos annos sine minimo illorum suffragio, incredibili impensarum magnitudine, infinito propemodum numero carissimorum civium et aliorum subditorum nostrorum vulneribus et cede, statusque nostri ingenti facta jactura gesseramus et sustinueramus, pro gloria Dei et pro universali christianorum propugnatione et salute. Et non contenti hi tanto commisso periculo, neque considerantes impudens et intentatum undique exitum universe rei christiane, durius et obstinatius solito, bello Italico incumbunt et inhumaniter atque impie vexant et oprimere conantur civitatem Florentie per spem expellendi Magnifici Laurentij, ut, ejusdem civitatis libertate eversa, universa dominentur Italia. Hec inconsiderata libido tot malorum vera causa fuit, estque tam duri et obstinati propositi, et quicquid aliud dicitur, comenticium est et simulatum.

Replicantes igitur pro facienda conclusione, pacem cupivimus, quesivimus, imploravimus et quodammodo mendicavimus, et hujus sumus, futurique sumus propositi et dispositionis; neque defuit, quanto questa sit sumissis reverentibus, et honorificis pro Sede Apostolica conditionibus, neque defuturum est a nobis et ab socijs nostris; et quamvis hortamenta et suasiones Regie Majestatis nobis ita ab pacem promptis et bene dispositis non admodum necessarie videantur, gratissime tamen et jocundissime nobis fuere, utpote ab Principe et Rege optime profecti, de fide et religione Christi merito, sapientissimo et amicissimo nostro provenientes, et per personas facte et exposite, quos nos singulari amore, caritate et observantia prosequimur. Sed bene sunt hujusmodi sapientissima et religiosa hortamenta et suasioues faciende illic, ubi fuit initium malorum et ubi tanta semper fuit inflexibilis duricies, et inexorabilis difficultas; et ita, quo possumus studiosius et efficacius Reverendissimam Paternitatem Domini Cardinalis hortamur ad excitandum et exercendum validum et perspicax ingenium suum, studium, et christianum illum fervorem, qui merito suo ad presens fastigium R-mam Pater-

nitatem Suam provexit, et de nobis promittat et affirmet tantum a dispositione nos belli abesse, quod pacem sumus loco precipui muneris et gratie habituri et recognituri, quomodo dari afflicte Italie velit; et quando tandem nolint, reputabimus id provenire a voluntate Dei in vindictam et ulcionem pecatorum nostrorum et aliorum.

Circa consilium prestandum Regie Sublimitati vellemus posse non solum consulere, sed etiam juvare Regiam Sublimitatem et statum illius, quomodo id faceremus, nihilo illiberalius aut minus prompte, quam consueti sumus per amorem et charitatem in se nostrum, et per comunicationem et conformitatem amborum statuum, que declarata ab eis verissima et immutabilis est. Sed Regia Sublimitas sapientissima est, et cuncta intelligit, que nos dicere possumus et longe plura, et non minus fortiter et magnanime, quam sapienter gubernabit res suas ad propriam et comunem salutem; et quoad animum et dispositionem in se nostrum, faciat de nobis et de amicitia nostra illam existimationem et capitales, quo majus facere non potest de aliquo alio christiano principe aut potentatu. Reliqua autem tribuat presentibus rerum conditionibus et necessitati.

De adventu copiarum regiarum ad partes Sagabrie et Crovatie, et forte etiam persona Regie Majestatis, ut obstet infidelibus penetrare molientibus in interiores partes Regni sui, sicut proximis diebus fecere, cum gravi illato damno dolemus et angimur, teste Deo, ex quocunque recepto incomodo. Et pari modo nos molestat quodcunque periculum ejus, contra quod quo fuerit Regia Sub. excitatior et erectior, tanto magis sperabitur de considerata a nobis majorem in modum incolumitate sua et tocius Regni sui, sicuti et propugnaculi reliquorum christianorum. Et quoad partem commeatus et victualium recipiendorum tam a locis nostris, quam per mare ab alienis et ect: Loca nostra sterilia sunt et semper indigentia, et oportet ut non solum propria industria, sed ope etiam et auxilio nostro pro majori parte anni juventur et extrinsecus comportato frumento vivant; per mare autem, quamvis civitati nostre, in qua et circa quam nihil oritur ad victum hominum expediens, permissio transvectionis bladorum alio inco-

moda sit, et etiam damnosa, et propterea prohibita, vetustis et arctis nostris legibus, et non careat etiam respectu alicujus periculi; habituri tamen sumus in talem eventum et necessitatem propugnandi et tuendi Regni christiani et amicissimi, llam rationem, et illam gentibus suis facturi commoditatem, que amori in Regiam Sub. nostro et nostre pietati fidei et religioni conveniat. Post hec, que sunt in responsione eorum, que exhibita per R-um D. Cardinalem et per Oratorem fuere, subjungatur: Quod nudiusquartus ex literis Regie Majestatis intelleximus victoriam obtentam contra magnum infidelium numerum, qui partes Transilvanas ingressi, omnes fere ab regio presidio trucidati remansere, de quo nuntio illam percepimus jocunditatem, quam pro amicitia nostra et pro nostra fide et religione unusquisque conjectura assequi potest, et ex intimo cordis affectu cum R-mo D-no Cardinali et R-do D-no Preposito Regiam Celsitudinem representantibus congratulamur, rogamusque utrumque, ut de hujusmodi leticia et exultatione nostra suis literis Regie Celsitudini copiosam noticiam dare placeat, et cum illa nostro nomine gratulandi officium faciant.

Tabellarium autem Regium, qui in Curiam est profectus, cum ad nos redierit, humaniter excipiemus et donabimus in signum gaudij nostri.

De parte — 140.
De non — 7.
Non sinceri — 4.

(Velenczei államkönyv.)

271.

1479. A velenczei államtanács a magyar királyi követek ismétlö elöterjesztésére mentegeti magát, hogy az olaszországi háborgásokat nem ö okozta, és a békére hajlandó.

MCCCCLXXVIIII. die XXII. Novembris.

Sapientes Consilij | Sapientes t. f.

Quomodo facta responsione R-mo D-no Cardinali Agriensi et R-mo D-no Preposito Posoniensi, Oratori Serenissimi D-ni Regis Hungarie postquam multa dixerunt circa continentiam responsionis, cum multa tamen modestia requisivere, ut sicut speraverant, aliquid eis particularius dicere vellemus, quibus interim dici debeat in hunc modum: Quod quecunque nudius tercius eis diximus, prolata a nobis fuere cum omni veritate et precipua animi sinceritate, ut facere consueti sumus cum principibus et dominis, presertim perpetua et solida nobiscum amicitia conjunctis, sicut est Regia Sublimitas, cum qua loqui videmur, dum cum R-mo D-no Cardinali et R-do D-no Preposito loquimur; et si sermo et responsio nostra fuit plena et copiosa, rationabilis affectus, in causa fuit studium nostrum, non solum declarande veritatis, quamvis perspicua per se sit, sed etiam, ut dispositionem nostram, nostram curam, et solicitudinem animj nostri de Italica pace ostenderemus. Quod manifestius facere non posse arbitrati sumus, quam comparatione rerum et effectuum tum nostrorum, quam etiam aliorum. Nulla enim ad cognoscendam rerum qualitatem certior regula est, quam collatio ipsa inter se et parangonum, ut ajunt. Et si distinctius et particularius locuti non sumus, id fecimus honesta et necessaria cogente ratione, quomodo bellum hoc et illius cause et difficultates non ad nos immediate pertinent, sed ad socios nostros, lacessitos imo laceratos et offensos, quia ex civitate ejicere nolint fidelissimos et charissimos cives, et rebelles exules et patrie hostes in illius tyranidem recipere. Nos autem pro servanda fide, pro tuenda sociorum libertate, que sub tali violento nomine et titulo oppugnatur, in bellum predictum tracti. potius dici possumus invicti et reni-

tentes, quam sponte accessisse nostra, et siquid nostro consilio Vestra voluntate et auctoritate gestum in Italia dici potest post belli initium: id totum fuit destinatis Oratoribus ad querendam, ad implorandam et efficaciter atque reverenter et submisse supplicandam pacem. Loqui autem de illius conditionibus, que non ad nos pertineant, neque dum in Curia tractaretur, voluimus, neque honeste possimus aut debemus.

Verum id, quod accomodatissimum semper paci tractande reputavimus et sepius proposuimus et memoravimus: et postremo Serenissimo D-no Regi Ferdinando nos interpelanti fecimus responderi, dicemus etiam impresentiarum, videri s. nobis, ut cessamentum offensarum, bellique et armorum suspensio Summo Pontifici, comuni omnium et indifferenti patri pro officio supreme sue dignitatis et providentie convenientissimum sit et ad pacem tractandam et concludendam conformissimum et certa quodammodo ara et initium.

Proficiscetur igitur R-mus D-nus Cardinalis in Curiam et illic, sicut pridie diximus, et hortati summus, suum exercebit ingenium et studium, quod in beneficium rerum christianarum semper gessit indefessum, et si hujusmodi impetraverit suspensionem: plusquam dimidium totius negotij confecisse poterit existimarj, et ex latere nostro nostrorumque sociorum mirificam videbunt omnes facilitatem, et studium pacis: neque deerit, quin illam amplectemur devote et reverenter et submisse, quantum deceat. Et ab R-ma D. Sua responsionem aut aliquid conveniens et officiosum expectabimus advisamentum. R-dus autem D-nus Prepositus et Prothonotarius et Orator Regius, Regie Sublimitati nosro nomine declarabit et affirmabit ultra hujusmodi nostram ad pacem et tranquilitatem Italie inclinationem et desyderium non cedere nos alicui principi aut potentatuj in benivolentia, amore, et observantia in illius Majestatem.

\+ 140 — 1 — 1.

(Velenczei államkönyv.)

272.

1479. A nápolyi király két magyart lovaggá tesz, a kik megajándékoztatnak.

Joannello, lo Signor Missere Pasquale ce scriue lettere de questo tenor missere Luise et Francesco Coppula fate donare ad missere Nicolo et ad Missere Benedicto Gentilhomini Ungari, li quali lo Signor Re de presente ha facti cavalieri, octo canne de seti per una robba per uno. Cive quattro canne per ciascuno et per loro le donarite de continente ad Martinello papa lator dela presente Scripta a 26. Decembre 1479 fino 1480. Si che datelo alo dicto Martino et Pigliatine Polissa. Neapoli 26. Decembre 1479.

(Gran Archivio di Napoli. Ufficio Finanze. Cedole di Tesoreria vol LXYXIII. fol. 10.)

273.

1479. A velenczei államtanács utasítja követét, hogy Magyar Balás magyar királyi kapitányt Vegla szigetének háborgattatásáról lebeszélje.

MCCCCLXXVIIII. die XXVIII. Januarij.

6 Sapientes Consilij.
3 Sapientes t. f.
3 Sapientes Ordinum.

Danda est forma fugiendi quamcunque novitatem cum Rege Hungarie, et nihilominus conservanda est cum insula Vegle quieta possessio et jurisdictio nostra in golpho Venetiarum, ab qua dependet cum salute reliquarum insularum nostrarum et totius ore Dalmatie, maxima etiam utilitas et commoditas hujus nostre civitatis, una cum nostra reputatione et honore. Iccirco vadit pars: Quod mittatur Segnam unus ex Secretarijs nostris, qui Dominio videatur cum infrascripta commissione: Mandamus tibi, ut subito Segnam te conferas, vel ubi in illis partibus intellexeris reperiri personam Maier Blas Capitanei Regie Majestatis Hungarie, cui

sub literis nostris credentialibus, quas tibi dari jussimus, post humanas salutationes expone nostro nomine, quod inter Regiam Majestatem et nostrum Dominium semper fuit solida et vera amicitia, et ex latere nostro perpetua futura est. Quod plurifariam intelligi potuit, sed hoc inter reliqua argumenta signo valido et efficaci, quod in rebus Crovacie nunquam nos voluimus impedire, quamvis non defuerint, qui diversimode aliter quesiverint et tentaverint, quomodo longe magis existimavimus Regiam benivolentiam, quam ullam aliam rem; abstinuimus igitur ab omni provincia predicta usque in ripam maris, ubi fines extenduntur nostri, et siquid antehac fecisse visi sumus in favorem Comitum de Frangepanis, id totum per preces et intercéssionem benivolam et modestam cum Regia Celsitudine tanquam pro nobilibus et charissimis vicinis nostris, et de familia nobilissima, deque Corona Hungarie merita; quemadmodum igitur nos amicissimum respectum habuimus ad non turbandam aliquam jurisdictionem, quam Regia Sublimitas in continenti habeat: ita meriti esse videmur, et talem non ambigimus esse Regiam dispositionem et mentem non turbandi jurisditionem nostram antiquam et pacificam in marj et gulfo nostro, quem semper pacatum et quietum tenere studuimus; que cum ita sint, rogabis eundem Capitaneum studiose et efficaciter, ut ab omni navigatione et turbulento motu in ipso marj, et gulfo nostro se abstineat pro conservatione mutue tranquillitatis et pacifici vivendi modi, sicut compertum habere videmur esse Regiam dispositionem pro sua sapientia et equitate et pro mutua inter nos benivolentia, de qua superius copiosiorem feceris mentionem.

Si, ut verisimile nobis fit, idem Capitaneus aliquid tibi diceret de Comite Joanne Vegle, qui aliquo modo leserit Regiam Majestatem: tu verbis humanis, dulcibus et accommodatis responde et declara eundem Comitem preterquam, quod sit nobilis noster, sustulit etiam filium ex una nostra nobile, futuro herede paterne dominationis, quo geminato vinculo sub nostra diu vixit protectione et umbra; et siquid comissit in Regiam forte offensionem, id omne factum affirma non solum preter intentionem, sed etiam preter omnem nostram scientiam, qui cupimus et intendimus, ut omnes nostri, nostra

sequantur vestigia, et non solum non offendant Regiam Sublimitatem et subditos ejus, sed illam colant et venerent, subditos autem diligant et cum eis amicissime vivant et potest illius Comitis correctioni et emmendationi per viam pacatiorem et convenientiorem provideri, sicut nos facturos in Regia satisfactione et declaratione optime nostre voluntatis tu offer et promitte.

Effectum hujus tue missionis et tue industrie esse cupimus, ut per eundem Capitaneum ab omni motu et impetu contra dictum Comitem et ab omni gulfi nostri turbamento abstineatur. Huc igitur intende sensus et dirrige cogitationes, verba et operationes tuas, et cum predictis verbis et rationibus et cum alijs, que efficaces et modeste semper sint, quod si obtinueris: bene quidem, gratijs actis redde ad presentiam nostram. Sin minus: de omni tibi data responsione et de omni alia re per barcham festinantissimam scribe et omnia declara, expectaque mandatum.

Et similiter dato noticiam Viro Nobili Ser Jacobo Venerio provisori nostro, si illic fuerit, sive alijs Supracomitis nostris et etiam Comiti Joanni, ut ab omni insulam illam valeant juxta mandata nostra custodire.

Additiones facte per Collegium.

Si supradictus Capitaneus tibi responderet se habere in mandatis a Regia Majestate offendendi predictam insulam, et non esse sue auctoritatis facere id, quid requisiveris: tu instantiam facito, ut saltem supersedeat ab omni novitate per mare facienda tantisper, donec ad Regiam mittamus Celsitudinem et sua habeat responsio, ne forte aliquid interim incomodi accideret ingratum eidem Majestati pariter nobisque, quomodo non dubitamus eandem Majestatem cognita amicissima nostra dispositione: mandaturum, ut ab omni novitate in nostris confinibus temperetur; et de terminis, in quibus cum ipso Capitaneo remanseris, dato nobis distinctum advisamentum, et hoc facias provisori, aut Sumpracomitis (*igy*) nostris et eidem Comiti Joanni.

Intelleximus Segne retentas fuisse nonnullas barchas et alia navigia subditorum nostrorum, credimus pro transfre-

tandis gentibus in insulam Vegle, quod dupliciter offenderet nostrum dominium; et propterea tu super liberationem hujusmodi barcharum et aliorum lignorum facito omnem necessariam instantiam, et super abstinentia post hac similis novitatis et incomodi nostrorum hominum.

\+ 146 — 7 — 8.

(Velenczei államkönyv 66. l.)

274.

1479. A velenczei államtanács utasítja Venerio Jakabot, hogy gályáival Vegla sziget óltalmára legyen.

MCCCCLXXVIIII. die XXVIII. Januarij.

Ser Jacobo Venerio, Provisori nostro Classis.

Per le novita de Crovatia havemo comandato al nobil homo Leonardo Moro Supracomite nostro, che cum la galia a luj commissa, et cum la Gabriela et Guora vadino verso Veglia per conforto del Conte Zuane et de quella ixola, si come per la copia dei nostri ccommandamenti, qui inclusa vedereti; et perche de la persona vostra nuj facemo quella stima, che merita la prudentia et virtu vestra, volemo, che in caxo, che le cosse de Zara stanno quiete et secure, come existimemo, che siano: vuj cum la galia vestra ve conferiate verso Arbe, Cherso, Ossaro et perfina ala dicta ixola de Vegla per conforto e segurta de tuti i populi de quelle; et azo che tuto intendiate, havemo mandato a Segna uno nostro Secretario cum la infrascripta commissione, per che singularmente nuj desideremo, chel se a statj quelli movimenti, et impeti, de li qual zonto li havete distincto avixo; et a cotal astalamento, et cessamento de ogni turbation uxate vuj tute quelle bone dolze et honorate parole et modi, che a vuj sia possibile, cum dimostratione, de non esser per offender algun subsidio Regio, ne impazar algun suo pensiero in terra ferma, per mantenimento de la benivolentia et amicitia, che nuj havemo cum Sua Maesta; ma solamente esser de li per conforto et conservation

de li subditi nostri, et che nel mar nostro, viveno sotto l' ombra et protectio nostra. Et cusi cum effecto non consentite, che terra ferma se faci una minima novita et ect.

\+ 146 — 7 — 8

(Velenczei államkönyv 71. l.)

275.

1479. Botta Lenard tudósítja a milánói herczeget a velenczéseknek a vegliai sziget ótalmára tett intézkedéseikről.

Piu di sono scrisse alla Vostra Serenita, como el Re d' Ungheria haveva mandato alcuni genti contra el Conte Zoanne Frangipani, Signore de isola de Vegia et de alcune altre castelluze de Dalmazia, et racomandato de questo dominio, et che sentendo il Re d' Ungheria, li apparati facea il Turcho, haveva rivocato dicte genti et chiamato verso la Bossina. Hora adviso la Vostra Excellentia, como el Governador de Segna, terra del dicto Re et situata susu questo mare, ha facto circa 400 cavalli ed una fusta et ha dato et da grandissima infestatione alla terra del dicto Conte, in modo, che la Donna Sua Zantildonna Veneziana, figliola del quondam Messer Paolo Morosino e venuto personaliter qua ad racomandarsi al prefato Dominio et pregarlo, li voglia observare la protectione promissa. Dove la prefata Signoria ha deliberato mandare uno Secretario suo al dicto Governatore ad exhortarlo, voglia desistere dalle offese et molestie del predicto Conte. Et casu, quo nolit desistere, sento, che la prefata Signoria ha scripto al suo Capitaneo da mare debea con due, overo tre galee andar al presidio de esso Conte et defenderlo apartamente contro le genti del dicto Re. Venetia die 5. Februarii MCCCCLXXIX.

Al Duca di Milano. Leonardus Botta.

(Milánói államltár)

276.

1479. A velenczei államtanács Vincivera Antal titkárát arra utasítja, hogy Magyar Balázst Vegla ostromának abbahagyására felszólítván, ez ügyben Magyarországba a királyhoz siessen, és azt szintén az ostrom megszüntetésére kérje addig is, míg követség útján a köztársaság jogait a király előtt kimutathatja.

MCCCCLXXVIIII. die XXV. Februarij.

Sapientes Consilij | Sapientes t. f. | Sapientes Ordinum

Antonio Vincivera Secretario nostro. Antoni! Accepimus literas tuas die-rum — instantis, quibus omnia declarasti nobis tum per te acta cum Maier Blas, quam que aliter etiam accidere et digna judicasti scientia nostra, unde prudentiam et aptitudinem tuam laudamus; et cupientes adhibere remedium malis et inconvenientibus inceptis et que ab illis longe pejora possent accidere, volumus, tibique imponimus, ut ad eundem Maier Blas redeas, cui cum verbis humanis et modestis, sicut soles, declara: dedisse te noticiam nostro Dominio, de sua responsione circa negotia Vegle, et Comitis Joannis; et intercetera consideravimus id, quod tibi dixit, non posse se removere ab impresia sine novo mandato Regie Majestatis, cujus jussu et imperio illam suscepit; et sicut credere non possumus Regiam Sublimitatem auditis rationibus nostris sententiam non esse mutaturam, ita damnari non potest excusatio ejusdem Capitanei non possendi se removere et in totum relinquere negotium; sed bene honestati et amicitie nostre cum Regia Sublimitate consentaneum videri potest, ut Magnificentia Sua tantisper, donec tu ad Regiam presenciam accedas et Regium venire mandatum ad illum possit: supersedeat ab oppugnatione; et ex utraque parte cesset quecunque perturbatio et offensio. Instanter pete, atque efflagita; et quomodocunque tibi responderit et facere deliberaverit: non desistas propterea a prosecutione itineris tui in Hungariam, ubi intellexeris Regiam Majestatem reperiri, peteque, et impetra ab ipso Capitaneo securum transitum

tuum, et quanto festinantius potes, trajice Segnam, et inde per breviorem et tutiorem viam ad presentiam Regis predicti, cui sub literis nostris credentialibus post factas debitas et convenientes salutationes et oblationes de more consuetas, explica causam tue ad illius conspectum profectionis repentinum s. et a nobis inexpectatum motum et aggressionem factam in insulam Vegle per Maier Blas Capitaneum ejusdem Majestatis, ad quem locum pro cura custodie maris impedita, ex vetustissimo more nostro, Capitaneis nostris accessit provisor noster cum paucis ex nostris triremibus; et nonnulli etiam ex nostris hominibus proximarum insularum confluxere, novitate rei moti tanquam in comunem defensionem et adversus comune periculum; nos autem priusquam de transitu copiarum in insulam aliquid audivissemus, rumore quodam exciti te misseramus, ut Segnam ad eundem Capitaneum accederes et persuaderes abstinentiam cujuscunque novitatis, et hoc loco per ordinem narra, quantum in executione mandatorum nostrorum executus fuisti cum Maier Blas, et responsionem tibi datam, per quam nos judicavimus fore necessarium, ut ad conspectum Regie Sublimitatis accederes, ea omnia declaraturus nostro nomine, et in hujusmodi narrationis tue ordine fac Regiam Sublimitatem intelligere nihil per nostrum provisorem aut alios nostros esse commissum pro offendenda Regia Majestate sua, cujus amicitiam semper magnifecimus, ut pote honorificam, utilem et comodam ambobus nobis, et hoc monemus per te esse advertendum in oppositum alicujus sinistre informationis, que data forte eidem Majestati fuisset de portamentis Provisoris et Supracomitorum nostrorum, qui precipua modestia el continentia adversus gentes Majestatis sue usi sunt, et utuntur, gnari mentis et dispositionis nostre. Postea cum singulari aptitudine et modestia Regiam Sublimitatem roga et efficaciter postula et pete, ut per veterem et constantem nostram benivolentiam et amorem abstineri facere dignetur ab oppugnatione illius insule tantisper, donec ad eundem Maestatem applicet Orator, quem pro hac causa mittere destinavimus, justificaturum et ostensurum honestas et efficaces rationes, quas habemus in insula predicta; in qua nihil volumus, nisi quantum justicie et honestati

conveniat, sed tempus petimus, ut illas ostendi Majestati predicte, et declarari facere valeamus.

Finis hujus tue profectionis et terminus, ad quem dirigas verba et operationes tuas: est hic, ut fieri potest, impetretur abste aliqua supersessio et cessatio, quomodo cum tempore melius aptari negotia illa poterunt; et quando hoc obtinerj non posset, vel interim Vegla periclitaretur, remaneat Regia mens sine aliquo ulcere offensionis facte per nostros. Et consequenter inviolata maneat pax nostra; esto igitur solers in perficiendo utroque predictorum, et nos festinanter facito de omni tuo progressu et operatione, et de responsione, que tibi dabitur, deque omni alia re digna nostra scientia certiores et expecta mandatum.

\+ 111 — 28 — 25.

(Velenczei államkönyv 73. l.)

277.

1480. A velenczei doge rendelete Superantio Victor tengerészkapitány részére Vegla szigetnek ügyében, melyet ha máskép nem, fegyverrel is megvédjen.

MCCCCLXXX. die VI. Martij.

Sapientes Consilij
Sapientes t. f.
Sapientes ordinum

Commissio Ser Victori Superantio militi, Capitaneo generali Maris.

Joannes Mocenigo, dei gratia Dux Venetiarum et ect. Committimus tibi Nobili Viro Victori Superantio, militi, dilecto Civi et fideli nostro, quod in bona gratia eas et sis Capitaneus noster generalis maris, cum omni libertate, et auctoritate consueta ad tutellam, protectionem, et conservationem universi status nostri maritimi tam insularum, quam civitatum et locorum nostrorum in continenti, quorum omnium Rectores, ut distinctius loco suo dicemus, ordinibus et requisitionibus tuis debeant obtemperare; per presentes autem tibi injungendum deliberavimus id solum modo, quid ad insulam Vegle ab Hungaris invasam et oppug-

natam pertinet. Volumus igitur et tibi mandamus cum nostro Consilio Rogatorum, ut quanto festinantius potes, ad insulam predictam naviges, ad cujus propugnationem reperitur vir Nobilis Jacobus Venerio, provisor noster classis cum tribus ex veteribus triremibus nostris, et nos hinc expedivimus Sp. Mellum de Cortona cum peditibus 400 et alias sumus deliberati facere provisiones, quas nosti; sed si fieri posset, ut Maier Blas vel desisteret ab incepto vel saltem impresiam suspenderet, donec in Hungariam accedat Orator noster designatus et festinanter accessurus: id nobis gratissimum foret; et propterea tu cum Veglam appuleris, volumus: ut tentes consueta tua dexteritate et prudentia conveniendi et conferendi cum predicto Maier Blas sive per internuntium, qui a te ad illum vadat et revertatur; sive si eum posses sub tua fide assecuratum trahere, ut in triremem ad te veniat, vel quocunque alio modo possis, salva semper dignitate loci et muneris tui; et bonis dulcibus et amicabilibus verbis declara desyderium et studium nostrum conservande cum Regia Majestate veteris amicitie nostre, et ejusdem amicitie comunem necessitatem et comoda atque beneficia, que ad ea utrisque provenere, tange et breviter explica; postea subjunge et declara nostrum Dominium in illa insula directum et antiquissimum habere jus, quod compertum tenemus Regiam Sublimitatem nolle neque minuere, neque ledere. Et tandem roga, ut ab oppugnanda urbe se abstineat, donec Orator, qnem e vestigia sumus expedituri ad Regiam Sublimitatem, se conferat, per cujus medium non dubitamus omnia cum pace et tranquillitate compositum iri. Si persuaseris et obtinueris: tu quoque fac, ut penitus cessetur ab omni novitate, et in omnem eventum solicita, ut Antonius Vincivera Secretarius noster iter prosequatur suum in Hungariam, sicut imperavimus; et tu interim reparari et fortificari facias urbem in circuitu et muniri victualibus et quocunque necessario presidio, ut sufficiens sit ad quemcunque sustinendum impetum, si opportuerit, et etiam prospice, ne nove copie, noveque machine ex continenti in insulam reportentur.

Si vero facta per te omni instantia et daclarata, ut diximus, eidem Maier Blas optima nostra intentione, ipse vel te

audire recusaret, vel oppugnationem prosequi omnino vellet: tu ediverso omnibus viribus prohibe, defende et conserva urbem predictam. Habebis ut diximus Mellum, in cujus presentia magnopere speramus cum suis peditibus et ex Hystria, omnibusque vicinis insulis contrahe, quantum hominum et virium necessarium esset, ut non solum coerceas, sed etiam repellas ab obsidione hostes, si possibile sit, et circa talem urbis defensionem non erimus longiores, quomodo prudentissimus es, et magnanimus, et cum aderis: nota tibi cuncta fuerint ad ipsam defensionem et conservationem opportuna, quorum nihil ommissum aut reliquum feceris.

Alter tibi offertur propugnationis genus longe efficacius, quod sit ipsa murorum et urbis defensio prohibendo, s. ex continenti in insulam transportatio gentium, munitionum et victualium, ad quid tu cum triremibus, fustis, barchis et omnifaria custodia, esto intentissimus: nequid comodi gentes ille ab terra firma recipiant et ect. Verum ab omni novitate in terra firma tempera atque abstineri facias, quantum plus potes, ut necessaria magis tua videatur defensio, quam voluntaria offensio. Et si acciderit, quod Maier Blas necessitate compulsus omnium comodorum, desperataque urbis expugnatione, mutaret consilium et regredi vellet in terram firmam: sumus contenti, ut personas et machinas et reliqua omnia sua, tuto et sine ulla penitus lesione trajici facias, cum declaratione semper propositi et dispositionis nostre conservande et perpetuande bone et tranquille pacis et vicinitatis. Si vero, quod absit, ante tuum appulsum urbs dedita fuisset, tu tamen facias cum galeis tibi commissis remanere in illis aquis, et diligenter explorata intentione Majer Blas, nos festinantissime advisa, et expecta mandatum.

Vir Nobilis Jacobus Venerio provisor noster, qui magnanime et optime se gessit, perseverabit vobiscum, donec cognito impresie exitu, aliud vobis et sibi imponemus.

Si in hoc vestro cursu offenderes Mellum cum suis peditibus impeditum et remoratum a ventis oppositis, personam illius accipe vobiscum, cum illis ex suis, quorum triremis vestra capax esset, et Veglam conducite, quomodo personam suam magni fore momenti ad loci conservationem arbitramur,

et imponite patronis barcharum, ut cum reliquis vos cum omni solicitudine prosequantur.

+ 137 — 4 — 1.

(Velenczei államkönyv 80 l.)

278.

1480. A velenczei államtanács Lando Alajost mint követét sietve a magyar királyhoz küldi.

MCCCCLXXX. die VIII. Martij.

Sapientes Consilij. | Sapientes t. f.

Quantum importet statui nostro, quod Vir Nobilis Aloysius Lando designatus Orator noster ad Serenissimum Dominum Regem Hungarie quam celerius possibile sit, ad dictam suam legationem proficiscatur, nemo est, qui ignoret, quomodo principale fundamentum dicte legationis consistit in celeritate, propterea vadit pars: Quod dictus Orator hinc discedere, et ad dictam suam legationem ire debeat die Mercurij proxima sub pena ducatis mille in suis proprij bonis exigenda, ab Advocatoris Comunis absque ullo consilio.

+ 128 — 7 — 0.

(Velenczei államkönyv 80 l.)

279.

1480. Beatrix királyné futárának, pármai Lajosnak peres ügyét a ferrárai herczegné figyelmébe ajánlja.

Illustrissima soror nostra Carissima. Lodovico de parma Cavallaro dela Maesta del Signore Re, nostro Consorte et nostro, et el qual continuamente ne ha servito, et serve con fedelta et amore: have da relavere li in Ferrara da alcuni soi debitori certa quantita de denarj certis respectibus et

modis, gran tempo sonno prout Johan Francesco presente latore e ad plenum informato nomine dicti Lodovici; et perche continuamente el dicto Lodovico e a nostri servitij et desijderamo in quel, che possimo aiutarlo presertim in rebus iustis et in iusta causa per soi meriti: pregamo vostra Illustrissima Signoria se digni fare, che el dicto Johan Francesco sudicto nomine dicti Lodovici consequisca et habia el suo debito, dachi dere et da quelli sonno obligati al dicto Lodovico: che ultra che iusta causa e, ne sera singular piacere, che consequisca et habia el debito suo. Datum Bude X. Februarij MCCCCLXXX.

Regina Beatrix m. p.

La vostra cara sore la Regina hungarie.

Sanctus de Mandato.

Illustrissime Domine Elionore de Aragonie, Ducisse Ferrarie et sorori nostre carissime.

(Modénai államltár).

280.

1480. Frigyes császár értesítvén a velenczei köztársaságot hogy a magyar királynak megtagadta a velenczesek ellen menendö seregének a birodalom határain való átmenetelét, a velenczei köztársaság a császárnak ezért köszönetet mond a magyar királynál a császár ügyében közbenjárását stb. igén.

MCCCCLXXX. die XVII. Martij.

Sapientes Consilij. | Venit ad presentiam Dominij Ve-
Sapientes t. f. | nerabilis Prepositus . . . . . Et si
literis credentialibus Imperatorie Majestatis, inscriptis Do-
mino Duci, Consilio Rogatorum, procuratoribus Sancti Ma-
et Sapientibus guerre. Exposuit:

Quod Rex Hungarie superioribus diebus petierat a
eadem Imperatoria Majestate transitum et comeatum p
gentibus suis, quas contra statum nostrum mittere constitu-
rat, que Imperator ipse concedere recusaverat; et ob h
Rex Hungarie iratus contra Majestatem suam, se verterat

loca oppugnabat sua, et petijt auxilium prius, et subinde restitutionem locorum Mocho et Castrinovi. Eidem igitur nuntio responderi debeat in huno modum, videlicet:

Quod de optima et benignissima mente et dispositione Imperatorie Majestatis in nos nihil audivimus novi, quomodo vetustissimus est illius in nos amor, et itidem vetustissima nostra in Majestatem Suam observantia et reverentia; letamur tamen novo hoc argumento et testimonio, quod Paternitas sua nobis declaravit, et eidem Imperatorie Celsitudini gratias agimus immortales. Gravat autem nos vehementissime, quod Majestas ipsa aliquid incomodi ab eodem Rege sustineat, cum quo nos bonam habere existimamus pacem, et pro illa conservanda et aptamentum alicujus interorte dissensionis in finibus Crovatie, et circa insulam Vegle, inter suos nostrosque subditos unum Oratorem nostrum ad eundem Regem mittere deliberavimus, per cujus interventum et operam si quid agere possumus eidem Majestati gratum et commodum, id facere publicari libenter et diligenter, ut qui pacem et concordiam inter christianos principes semper cupimus, et presertim in ditione, et finibus Imperatorie Sublimitatis.

De Mocho et Castronovo pluries dixisse meminimus et Imperatorie Majestati sue et suis Oratoribus et Nuncijs rationes nostras, quas necessarium non existimamus replicare, sed devote et filialiter rogamus eandem Majestatem, ut contenta remanere dignetur, et existimet sicut potest et debet, non solum habere in manibus et potestate sua predicta, duo loca, sed quascunque civitates, terras et loca Dominio nostro subjectas, quas fore ad omne illius decus et commodum promptos, sicut proprias suas compertum habere potest ex magnitudine amoris, cultus et observantie in se nostre, cujus multiplicia vidit signa et indicia.

\+ 147 — 2 — 0.

(Velenczei államkönyv 82. l.)

281.

1480. A velenczei államtanács értesítve levén Magyar Balázsnak Vegla városa alól való elvonulásáról, Venerio Jakabot a gályáknak hazavitorláztatására utasítja.

MCCCCLXXX. die XVII. Martij.

Sapientes Consilij.
Sapientes t. f.
Sapientes Ordinum

Ser Jacobo Venerio, Provisori nostro classis.

Literis vestris dierum XI. et XII. instantis intelleximus discessum Maier Blas cum exercitu suo ab urbe, et magnopere laudamus solertiam et virtutem vestram, per quam repulsum fuisse videmus predictum Maier Blas et conservatam urbem; et tantundem probamus modestiam, qua usus cum illis copijs Regijs estis; et quomodo speramus ad receptionem presentium appulisse Capitaneum nostrum generalem, et gentes illas consilium cepisse trajiciendi in terram firmam. Sumus contenti, ut si ita est, vel cum sic fuerit, videlicet quod transportatis gentibus predictis in terram firmam, liberata insula remanserit, vos illic, remanente Capitaneo nostro generali, cum reliquis triremibus in bona gratia cum vestra galea, et cum galeis Maura, Guora et Maripetra repatriaturus veniatis Piranum et ect.

\+ 141 — 0 — 0.

(Velenczei államkönyv. 83. l.)

282.

1480. A velenczei államtanács válasza Miklós váczi kanonoknak, a magyar király követének, a veglai szigetnek Magyar Balázs vezénylete alatt történt ostroma ügyében, a köztársaság e szigethez való jogát fejtegetvén.

MCCCCLXXX. die XXVIII. Martij.

4 Sapientes Consilij.
4 Sapientes t. f.
Sapientes Ordinum.

Venit nunc ad presentiam Dominij Venerabilis Dominus Nicolaus, Cantor Vacensis, Orator Regie Majestatis Hungarie et porrectis literis credentialibus

exposuit nomine Regio, inter eundem Regem nostrumque Dominium extitisse et extare sinceram amicitiam, benivolentiam et conjunctionem; et in federe, quod alias cum eadem Majestate inivimus, contineri unum capitulum ex parte Regie Sublimitatis servatum est illibatum et servabitur, si ex latere Dominij non defuerit. Postea subjunxit, quod cum Regia Sublimitas misisset Capitaneum et exercitum suum ad puniendos nonnullos rebelles suos in Crovatia et inter reliquos Comitem Joannem Vegle, qui eidem Majestati pluries fuerat infestus, et Regia castella occupaverat, Capitaneus noster sese opposuit et scripsit eidem Capitaneo Regio literas minatorias, quas legendas tradidit; et quamvis Majestas Regia existimet Capitaneum nostrum ea fecisse preter nostram scientiam, miserat tamen eundem Prepositum ad hoc sciscitandum cum bonis tamen, et modestis verbis, sicuti huic Consilio per Serenissimum Dominum Ducem relatum est; et ultimo loco petijt, quod jure benivolentie et amicitie nostre, ut gentibus suis, que sunt in Crovatia, ad punitionem suorum rebellium consentire vellimus victualia ex locis nostris. Et hanc partem tam in prima sua expositione, quam in replicatione post nonnulla bona verba ei dicta replicavit, et cum instantia petijt cum celeritate expediri, et propterea vadit pars: Quod alacriter eum vidimus et audivimus, sicuti consueti sumus videre omnes Oratores et Nuntios Regie Sublimitatis pro arcta et syncera nostra benivolentia et charitate, sed ad hanc generalem causam accedit etiam propria causa et respectus persone ejusdem dicti Oratoris pro sua modestia et probitate nobis admodum grate et accepte, et quamvis in primo congressu satis sufficienter ei responderimus, ad majorem tamen satisfactionem suam et nostram et ad expressionem optime nostre mentis, dicimus in hunc modum: Quod gratissima nobis cognitu fuit per illius gravia et urbana verba optima Regia intentio et dispositio servande et perpetuande nobiscum benivolentie et amicitie, et hanc eandem esse mentem et propositum nostrum, volumus habeat pro comperto, ut qui semper intelleximus tales inter nos habere conditiones, quod comodum aut incomodum alterius status ab altero neutiquam disjunctum esse posse, amavimus igitur, amamus et perpetuo

amaturi sumus Regiam Sublimitatem, et non solum non impedituri aut turbaturi aliquid negotium suum, sed ultro et sponte commodaturi et juvaturi, ubi possimus.

Ad rem Vegle non dubitamus, quod si Regie Sublimitati nolum fuisset vetustissimum jus nostrum in illa insula, non miraretur de forma literarum scriptarum per nostrum Provisorem, que modesta nihilominus fuit et urbana, sicut etiam fuit expositio Secretarij nostri missi per nos ad eundem Regium Capitaneum, et modestiores urbanioresque fuerunt effectus, quibus persona Capitanei Maier Blas, cum suis omnibus et cum munitionibus et bonis omnium eorum honorati et transportati ita volentes in terram firmam fuere, relicta insula in manibus nostris, ad quos sine ulla dubitatione pertinet; et non est mirandum, quod Comes Joannes et reliqui de Frangepanis se vocitent Comites Segne, Vegle et Modrusie, et tamen idem Comes vassalus et recommendatus noster sit. Ambo enim hec optime simul stant, quod pro titulo antiquo domus et pro maxima parte dominatus aviti et paternj in terra firma sint vassali et subditi Regie Sublimitatis, et nihilominus Comes Joannes pro insula Vegle dumtaxat sit vassalus et subditus noster. De hujusmodi vassalagio et subjectione extant monumenta complura et antiquissima, que Regie Sublimitati declarabunt per Oratorem nostrum, quem initio motus Maier Blas et transfretationis impetuose in predictam insulam ad Regiam Sublimitatem destinavimus; et nulla nobis subest dubitatio, quod Regia Celsitudo contentissima et satisfactissima remanebit et cognoscet nos esse illius veros et constantes amicos, quos dicimus et quos ipsa pluries est experta.

\+ 172 — 1 — 0.

(Velenczei államkönyv 83. l.)

283.

1480. Mocenigo János, velenczei doge magyarországi követét Lando Alajost a vegliai sziget ügyében a Magyar Balázs visszavonulása következtében megváltozott viszonyokhoz képest körülményesen utasítván, mentegeti a köztársaság eljárását, és jelezvén e szigetre nézve a köztársaság fenhatósági jogait, panaszt emel a horvátok által háborgatott dalmácziai alattvalók ügyében stb.

MCCCCLXXVIIIII. die XXVIII. Martij.

5. Sapientes Consilij
4. Sapientes t. f.

Joannes Mocenigo, dei gratia Dux Venetiarum et ect. Commitimus tibi Nobili Viro Aloysio Lando, dilecto civi et fideli nostro, ut eas Orator noster ad Serenissimum Dominum Regem Hungarie. Et quomodo postquam designatus fuisti, mutate sunt rerum Vegle conditiones, mutata est etiam prima intentio nostra, circa formam mandatorum tibi dandorum, quam fuerat: ut declaratis juribus nostris in predicta insula, peteres et impetrares abstinentiam oppugnationis et aptamentum in rebus predictis; sed quomodo Maier Blas desperato expugnatione urbis se ab illa retraxit et in totum deseruit impresiam, confessusque est Capitaneo nostro generali se ex capite suo adortum fuisse insulam, non ex Regia impositione, existimans id facere posse, sine nostra iujuria, in ultionem offensionum factarum per Comitem Joannem Regie Sublimitati in continenti, ubi nonnulla castella occupaverat, non est amplius necessarium, ut de Maier Blas aliquam facias expostulationem, aut petere id, quod factum jam est: propterea volumus, ut tempore et loco constituto ad tuam audentiam post presentatas literas credentiales et factas de more salutationes et oblationes amicabiles affectuosas et liberales cum verbis gravibus et accomodatis, principium expositionis tue sumas a declaratione prime cause et intentionis nostre, circa destinationem tuam, que ad conservandam inter nos pacem necessaria videbatur, ne Regia Majestas et sui, existimantes te missum esse ad aliquam faciendam excusationem rerum factarum per

nostrum provisorem in defensionem insule antique nostre jurisdictionis; et hinc arguant dubitationem, aut timorem aliquem nostrum de se; postea prosequere declarando, quod non obstante tali facta in rebus mutatione post tuum a nobis discessum; volumus nihilominus nos: ut postquam in itinere reperiebaris, prosequutus sis ipsum iter tuum ad Regiam Sublimitatem et eam visites et honores nostro nomine, et de recuperata valetudine sua congratuleris. Et circam Veglam etiam declares antiquissimum jus nostrum, quod est directi Dominij, super quo dari tibi jussimus illas informationes, que in monumentis Cancellarie nostre reperiuntur, ut inde aurias testificationem et confirmationem perpetue nostre in predicto jure possessionis, ab quo provenit, ut Comes Joannes facta cum fratribus et nepotibus aviti et paterni status divisione cum sibi in suam contigisset portionem insula predicta, ut erat in comuni cum fratribus pro ipsa insula subditus et rei commendatus noster sese totum in particularj nostre, et de integro supposuit protectioni; et ex forma instrumenti divisionis predicte, cujus exemplum ad te misimus: intelliges etiam hoc non negligendum signum nostre jurisdictionis in ipsa insula, quod omnes predicti fratres promittunt observationem conventorum sub pena pecuniaria Camere nostre applicanda, ut qui certissimi erant nos esse dirrectos et antiquos Dominos insule antedicte; post autem talem actum et transactionem inter eos factam secuta est postrema recognitio et subjectio ejusdem Comitis Joannis, soliusque prius erat omnium fratrum predictorum, quod insulam antedictam et cunctis nostris insulis et locis ad quorum custodiam reperiebatur provisor noster classis, dubitantibus (?) Idem Provisor illuc se contulit, et bonis atque amicabilibus verbis agere cum ipso incepit, ut ab oppugnatione urbis supposite cure sue ex officio et munere suo se abstineret; et nos accepto talis novitatis nuntio per unum nostrum Secretarium, quem ad eundem Maier Blas e vestigio miseramus, et ulterius ad Regiam Majestatem jusseramus profici, illud idem quesivimus. Postea expeditum jam Capitaneum nostrum generalem maris ad custodiam orientis, Veglam diverti jussimus, per cujus operam et medium negotium predictum illum habuit exitum, quem ex

exemplo literarum ejusdem nostri Capitanei his incluso poteris intelligere; et per illas easdem literas facti etiam sumus certiores illius rei, que nobis maxime verisimilis videbatur intentionem S. Regie Majestatis ab omni nobiscum novitate penitus esse alienam, sicut nostra est firma et constans dispositio servare cum eadem Majestate benivolentiam et amicitiam inceptam ab genitore usque illius, et per omnia tempora, perque omnem fortune volubilitatem semper servatam, illesam et invariabilem, ut qui semper cognovimus bonum status Regni sui esse proprium bonum nostrum, et e contrario non potuit aut posset status inde recipere detrimentum, quod non fuerit essetque consecutive detrimentum status Regie Sublimitatis; et qui aliter extimant suadentque, proprijs decipiuntur affectibus. Hanc partem tu verbis idoneis, prudentibus et gravibus explica et orna per modum, quod Regia Majestas preteritorum reminiscatur et in posterum etiam existimet et charam teneat amicitiam nostram.

Finis expositionis hujusmodi tue sit illud idem, quod fuit et est nostre intentionis et propositi, ut scilicet conservata et relicta sub nostra protectioue Vegla, pax et concordia cum Regia Majestate etiam illesa remaneat, et siquid forte offendiculi ex tali incepta novitate subortum fuisset, id totum deponatur; et inter loquendum etiam, ubi tibi ad propositum inservierit, declara modestissimos modos servatos tam per nostrum provisorem priusquam, postea per nostrum Capitaneum versus personam Capitanei Maier Blas et reliquas Regias copias, et abstinentiam etiam eorum et omnium nostrum ab terra firma, et ab reliquis omnibus locis predictorum Comitum, de quibus nullo unquam tempore nos voluimus impedire, nisi cum precibus et intercessione amici et confidentia apud Regiam Sublimitatem, sicut ipsam optime meminisse non dubitamus. Et de persona Comitis Joannis, siquid unquam tentavit, aut fecit ingratum Regie Sublimitati: id fecisse preter omnem sententiam nostram affirma, et promitte, nos provisuros per modum, quod displicuisse nobis offensiones factas Regie Celsitudini et quecunque occasio offendendi inposterum convenienter sublata esse existimabitur (?)

Nescimus, qualis futura sit Regia responsio, si fuerit

desiderio nostro conformis: tu Celsitudini sue gracias agito, et affirmato illam esse, quam non solum opinabamur; sed pro comperto qualiscunque fuerit: tu graviter et constanter tegerito, et per volantissimum tabellarium omnia scribito et expectato mandatum.

Post expeditam presentem mandatorum formam, venit ad presentiam nostram Venerabilis Dominus Nicolaus lector Vaciensis, Orator Regie Majestatis Hungarie, et ea exposuit, que per inclusam cedulam videbis; et intelliges etiam responsionem, quam nos ei dedimus, cui inherendo, tu justificabis nostrum Dominium consueta tua prudentia et dexteritate.

Postquam negotium Vegle exposueris, justificaveris et pro desiderio nostro ad quietem reduxeris: volumus, ut captato tempore Regie Sublimitatis exponas multa damna illata fuisse et jugiter inferri locis nostris Dalmatie per subditos Regie Sublimitatis; contra, ut non dubitamus omnem intentionem et mentem Regie Majestatis, apud quam facias instantiam, ut scribere et imponere dignetur Bano Crovatie et Comitibus ac Castellanis vicinis, sed precipue Xarcho Vulachovich et Vucho Cordich, ut ab damnis et injurijs nostrorum abstineant, sicut equitatem Regiam, et mutuam inter nos benivolentiam decet. Intelligis negotia Dalmatie, et maxime civitatis Tragurij sepius infestate; provide et satage pro ingenio et studio tuo, ut ex impositione Regia id adhibeatur remedij, quid possibile sit.

Si contingerit, ut transitum facias per Neustot, aut alium locum, ubi reperiatur Imperatoria Majestas: volumus ut eam visites sub nostris literis credentialibus cum honorifica, gravi et reverenti verborum forma, Illique declares causam tue profectionis, esse novitatem et impetum factum per Regias copias in insulam Vegle, que tamen cessavit regresso Maier Blas per compositionem cum Capitaneo nostro factam in terram firmam; et offer te nostro nomine Imperatorie Sublimitati, siquid judicaverit tibi imponendum, fidelissime procuraturum, et operaturum in commodum et beneplacitum suum; et cum bonis, humanis et reverentibus verbis, et cum omni significatione amoris et cultus nostri in Imperatoriam

Sublimitatem, cum sua grata licencia prosequere in Hungariam iter tuum.

Visitabis Serenissimam Reginam sub literis credentialibus, utendo illa verborum forma, que tibi videatur convenire persone dignitati et ingenio illius, servata gravitate et decoro. Hoc idem facies in alijs visitationibus personarum, ad quas literas tibi dedimus credentiales.

Si contingerit dum in ista fueris Legatione, quod Regia Majestas proficiscatur in expeditionem vel contra Imperatorem vel contra Turcum, tam offensionis quam defensionis causa: non est nostre intentionis, ut eum sequaris, ex omni bono respectu, sed Bude remaneas et nos advises.

+ 172 — 1 — 1.

(Velenczei államkönyv 84. l.)

284.

1480. Botta Lenard a milánói herczeget Mátyás király betegségéről, a császárral való békéről és a raguzaiak segély kérelméről tudósítja.

. . . . . Qua se sente la Maesta del' Re de Ungheria essere infermo et per esser stata longamente in egritudine, se dubita assai della sua salute et per lettere del Pontico di Todeschi e venuto adviso, che la prefata Maesta e rimasto d' accordo con lo Imperatore et ha remosto quello exercito era rimasto contra la Maesta Imperiale. J Ragusi domandano ajuto del Re de Ungheria . . . . Venetia 7. Maggio. MCCCCLXXX.

Leonardus Botta.

Al Duca di Milano.

(Milánói államltár).

285.

1480. A velenczei államtanács Lando Alajos követével részletesen közli a veglai szigetre vonatkozó birtokjogának leháromlását és bizonyító iratait, hogy azokat a magyar királynak ügyesen előterjessze.

MCCCCLXXX. die XXII. Junij.

Ser Aloysio Lando Oratori nostro in Hungaria.

5 Sapientes Consilij
3 Sapientes t. f.
Sapientes Ordinum.

Per Donatum Tabellarium appulsum vestrum Budam nobis significastis et absentiam Regie Majestatis et reliqua omnia, que tunc vobis occurrere. Postea per Gerardum complures accepimus literas vestras dierum XXV. XXVI. et XXVII. Maij prope decursi, quas die quinto instantis per Gregorium replicastis, his adjectis rebus, quas nobis significandas judicavistis, et vestram singularem prudentiam in agendo, diligentiamque in scribendo, magnopere laudamus; mirifice enim satisfecistis spei, et expectationi de vobis nostre, et officio optimi et solertis Oratoris, et ne miremini, si quando a nobis discessistis, vobis non dedimus omnia illa monumenta jurium nostrorum, que mittimus impresentiarum, quin non ea vos misimus intentione, ut vobiscum veniretur in disputationem et comparationem jurium Regie Majestatis nostrorumque, presupposuimus enim tunc, et pro comperto tenuimus non fore apud Regiam Celsitudinem aliquam dubitationem, insulam Vegle ad nos jure legitimi, et honestissimi tituli, antiquissime possessionis spectare, sicut ex inclusis informationibus intelligetis, ad quas nos referentes erimus in his literis breviores, sed vos misimus, ut de Regio Capitaneo potius expostularetis, qui violenta manu possessionem turbasset nostram; et Regie Sublimitati declararetis optimam nostram intentionem, et desyderium, non obstante Capitanei sui injuriosa invasione, et honestissima, humanissimaque nostra propugnatione, quiete, pacate, atque adeo amice, et conjuncte secum vivendi. Sed postquam Regie Majestati et suis visum est descendere in hanc jurium disceptationem, sperantibus forte in actis nostre cancellarie.

non extare antiquissima monumenta, tam veteris quamque legitimi et honesti Dominij, quomodo vos allegaveritis ex Cancellaria Vegle, id parum quod attulistis accepisse, mittere ad vos deliberavimus, pro Vestra sufficienti et distincta informatione, inserta exempla, per que non solum intelligetis tituli nostri precipuam equitatem et honestatem, sed vetustatem et propemodum eternitatem nostre possessionis, et violentam spoliationem Regis Ludovici, quam isti allegant et introducunt, tanquam solam originem et fundamentum jurium suorum. Intelligetis preterea ex forma consiliorum Domini Angeli de Castro, et aliorum famosissimorum Doctorum, qui seorsum ab ipso Domino Angelo consulentes, in eandem concurrere sententiam et opinionem, copiosius et distinctius declaratam ab eis, quantum sit justicie consentaneum. Sed ex omnibus scripturis antedictis, colligitur hoc summarium, in quo consistit terminus contraversie, et disceptationis in tota hac materia. Comparatur enim modus prime acquisitionis nostre totius Dalmatie, tempus, quo illam tenuimus, et universa series, ordoque rei, cum modo acquisitionis Regis Ludovici, primi occupatoris provintie predicte, et successorum Regum, cum tempore, serie, et ordine suo ad hunc usque diem, et ex tali comparatione luce ipsa clarius fiet, ad utrum nostrorum Dalmatia universa et consequenter insula Vegle, ut particula quedam sua, de jure et de honestate pertineat. Patres nostri anno salutis novingentesimo novagesimo, Duce Domino Petro Orsiolo adepti sunt dominium suprascripte provincie, de consensu et libera voluntate populorum nos vocantium et ultro sponteque sese dedentium, et in nostram ditionem recipi flagitantium, quo genere dominij nullum est in terris equius, nullum justius, aut honestius, naturaliusve. Ad hujusmodi honestissimi dominij primordium accessit consensus, et benignitas Imperatoria, Imperator enim Alexius, ad quem provincia predicta et relique omnes ad Constantinopolim usque, ex voluntaria divisione facta Imperij orientalis ab occidentali, pertinebant, hujusmodj voluntariam populorum deditionem probans, legitimam fecit Imperatoria auctoritate nostram adeptionem, et titulum, nomenque in ea verj Dominij largitus est progenitoribus nostris, id non solum in cronicis

et hystoria rerum nostrarum continetur, sed ex compluribus etiam colligitur autenticis scripturis et documentis cancellarie nostre, ut de tali aquisitione, et Imperatoria confirmatione, nulla relinqui possit apud quemcunque legentem dubitatio. Ab hoc initio et tempore adepte legitime dominationis, complures secute sunt Iadrensium defectiones, complura bella, juvantibus vicinis Hungaris defectores, et rebelles nostros, et nos e diverso revindicare nitentibus, que nostra erant, secute sunt multe alie res, perspicuam facientes amplissimam auctoritatem et indubitatissimum Jus Dominij nostri in universa illa provincia et presertim, ac singulariter in insula Vegle, quam ut domesticum quodammodo et peculiare fundum Duces Venetiarum longo tempore tenuere. Et postea in pheudum illam concessere. Et ea, que vos inventa in cancellaria Vegle, vobiscum attulistis, apud nos procul dubio in nostris literis extant, sed eo majorem fidem merentur, quo non solum apud nos, sed etiam alibi in locis autenticis reperiantur, et confirmantur per deliberationes, et decreta diversis temporibus facta ab illis fidelibns nostris, in observantiam et obedientiam mandatorum nostrorum. Conveniunt mirifice supradicta omnia, inter se ad ostendendam viritatem; veritati enim omnia consonant. Post tam diuturnam possessionem nostram, in universa provintia autedicta, visum est Regi Ludovico circumstrepentibus et inquietantibus nos hostibus in Italia nostris, per talem laborum nostrorum, occasione fracta pace, quam nobiscum habebat, bellum nobis movere, et valido exercitu multis in locis aggredi statum nostrum, id, quam equum, quam honestum quamque humanum fuerit, non est difficile judicatu; et tandem anno MCCCLVIII. ad pacem illam violentam et necessariam devenimus, per quam universam cessisse videmur Dalmatiam et titulo renuntiasse nostro, que ipsa cessio et renuntiatio, quando cetera deficerent judicia, justam, rectam et honestam possessionem, et jus indubitatissimum nostrum arguit et manifestat et ex opposito violentam spoliationem Regis Ludovici, qui per vim et metum majoris damni et incomodi ad id nos compulit jacture et detrimenti. Et in eodem federe multa nobis per eundem Regem promissa fuere, et postea minus observata, sicut per multa documenta possemus

declarare. Duravit hec occupatio et privatio nostra, instaurata Taurini Anno MCCCLXXXI. ad annum usque MCCCCVIIII. non cessantibus assiduis infestationibus et molestijs, que nobis jugiter inferrebantur, et cogebant nos ad consulendum incolumitati rerum nostrarum; et ex hac necessitate compulsi provinciam antedictam universam cum omnibus suis juribus ab rege Ladislao legitimo et naturali successore priorum Regum Hungarie pretio redemimus, sicut ex incluso foleo videbitis; et id facere voluimus per concordiam et ingenti exbursata pecunia, quod non solum jure repetere poteramus, sed justo etiam bello, justisque armis revindicare. Conferat modo quis modum prime acquisitionis nostre, tempus nostre possessionis quingentorum circiter et reliqua omnia cum modo occupationis facte per Regem Ludovicum et cum spatio annorum vix quinquaginta, quibus Dalmatia a Regibus Hungarie possessa est, sub aliquo titulo nostre: scilicet violente cessionis, et consideret etiam emptionem nostram ab Ladislao et perpetuam ad hunc usque diem possessionem et postea judicet: ad utrum nostrum Dalmatia pertineat. Sub aliquo titulo diximus, quomodo ante nostram non negamus aliquos ex Regibus Hungarie per occasionem defectionis Jadrensium aliquid tenuisse in dicta provintia, non tamen perpetua occupatione, sed interrupta, inquieta, turbulenta per alios annos XXX in totum. Et quod ad particulam Vegle attinet, ea omnia, que per Regios Consiliarios allegantur, non potuisse, scilicet aliquem Comitem Vegle in prejudicium jurium Corone Hungarie sese subjicere nostro Dominio: in contrarium suum reflectuntur, quomodo non potuere ipsi ijdem Comites prejudicare nostro Dominio ex aliquo signo subjectionis, quod fecerint erga Regiam Majestatem; et ut intelligatis, cujus generis et qualitatis fuerint preces et intercessiones Regum et Reginarum Hungarie apud Duces Venetiarum pro Comitibus Vegle, mittimus vobis inclusum exemplum literarum, quas respondentes uni Regine Hungarie scripsimus, et intelligetis ex eo indubitatissimam auctoritatem et jus nostrum, cui Regina non solum non est refragata, sed tempus dumtaxat et terminum postulavit pro ipso Comite, vocato, et requisito per nos ad veniendum huc recognoscende subjectionis et vassa-

lagij sui causa. Complura alia extant in nostris monumentis antiquissima judicia, que ut sunt varia et diversa, et in diversis temporibus et ad diversos principes et personas dirrecta: ita sine ulla hesitatione testificant et declarant rectum et legitimum nostrum Dominium. Sed ad faciendam istic fidem, ubi omnia aut negantur aut perperam interpretantur, immitere volumina oportet multa et ingentia, et ut melius vobis aperiamus conceptum nostrum: dicimus, quod insertas scripturas ad vos misimus hac mente et intentione, ut vobis sint sufficienti instructioni et documento ad tuenda cum fundamento jura nostra, non ut scripturas ipsas aut aliquam eorum partem cuiquam detis, aut ostendatis, quomodo ut diximus non est propositi nostri contendere aliquo modo; sed vos habita ratione temporis, loci et personarum, cum quibus sermo vobis fuerit, discurratis per ordinem rerum, et modo unam modo aliam allegatis vel potius innuatis rationem, et per occupationem magis sit sermo vester, quam per apertam assertionem et expressionem omnium, que dicenda habetis servata gravitate et decoro per modum, quod non solum intelligamini per id, quod foras jeceritis, sed existimemini ab audientibus vos longe plura fundatiora et validiora habere in vestra noticia et cognitione, ad quam missus non estis; et hujusmodi modo a vobis servando cum vestra consueta dexteritate et gravitate, verisimile nobis sit, ut Regia Sublimitas contenta satis et satisfacta debeat remanere, attenta presertim optima nostra erga se mente et dispositione, amice, tranquille et etiam confidenter vivendi et agendi, in hoc casu et etiam quando videretis rem ad litem trahi et in judicium, quod vos studiose declinate, affirmando aliud a nobis habere mandatum, quam superius diximus, cum istic manseretis tot dies in humano modesto et amicabili conferimento rerum predictarum, quot vobis visi fuerint sufficientes et convenientes ad eam Regie mentis purgationem, cujuscunque concepti rancoris et offensionis, quam fieri et obtineri a vobis possibile sit, incusata aeris conditione valitudinario corpori vestro opposita, et periculosa, sumus contenti, ut cum verbis humanissimis et ad Regiam conciliandam mentem idoneis et accomodatis bonam et gratam licentiam ab eadem Majestate accipiatis, et visitata

etiam Regina, si visitari a vobis voluerit, et omnibus Dominis Baronibus, qui in curia sunt, non solum visitatis, sed etiam propiciatis quantum fieri potest, in bona gratia redeatis in patriam; verum inter loquendum et conferendum in diem nitemini extrahere ab istis Consiliarijs Regijs et a quibuscunque et quomodocunque possitis totum id rationum, quod habere pretendunt in oppositum rationum nostrarum, et quicquid aliud havrire potestis, ut informatissimus rerum omninm ad propositum facientium redeatis ad nos.

\+ 132 — 3 — 2.

(Velenczei államkönyv 112. l.)

286.

1480. A velenczei államtanács a korbovai gróf követeinek, kik uroknak a velenczei köztársaság fenhatósága alá ajánlkozását jelentik és hadiszerek vásárlására engedélyt kérnek: az ajánlkozásra elutasitólag, a vásárlásra kedvező választ ad.

MCCCCLXXX. die XXIII. Junij.

Sapientes Consilij | Misit ad nostrum Dominium Mag-
Sapientes t. f. nificus Comes Joannes Corbavie Ora-
Sapientes Ordinum tores suos, quibus declarari fecit Serenissimum Hungarie Regem sub fide publica pro se misisse eo, quod per viam permutationis, aut cujuspiam aliud componimenti statum suum habere cupiat, quem licet nullo pacto alienare intendat, pro dissimulando tamen cum illius Serenitate male contentus proficisci statuit. At quomodo nostro Dominio potius quam Regi ipsi adherere cupit, petit, ut se, statumque suum sub nostra protectione accipere velimus; nec alios propterea a nostro Dominio velle favores, quam proprijs pecunijs munitiones e locis nostris, hoc est X in XII barilia pulveris a bombarda et ballistas XX in XXV expostari facere posse, eo quod per Dei gratiam per situm, naturam locorum suorum sit sibi animus ab ipsius Regis infestationibus illa suis viribus tueri.

Vadit pars: quod prefatis Oratoribus his verbis respondeatur: Nos pro paterno nostro in ipsum Magnificum Dominum amore cum sua, tum Magnificorum majorum illius ratione, quibus cum benivole semper amiceque viximus, eum uti filium semper amasse, amarique, omnique honesto illius desiderio, commoditatique inclinatos esse, cui sane in hac illius petitione libenter satisfaceremus, si per pacem, diuturnamque amicitiam, quam cum suprascripto Serenissimo Rege habemus, nobis liceret; quippe qui si ipsius Magnifici Domini postulatis morem gerreremus, de nobis sane jure expostulare posset, nos scilicet pacem et amicitiam ipsam violare, quo nostri Dominij honos, estimatioque apud omnes non mediocriter lederetur, reddentes nos certos ipsum Magnificum Dominum pro filiali illius in nos observantia audire nolle.

Ad partem vero X in XII. barilorum pulveris a bombarda, XX in XXV ballistrarum, quas suis pecunijs emere hincque exportari facere volunt, dicimus esse contentos eidem Magnifico Domino morem gerere, quod ejusmodi barilia X in XII ac ballistas XX in XXV suis pecunijs emptas hinc exportari facere possunt, ut idem Magnificius Dominus statum suum tueri queat, conservationem cujus non minus, quam proprij desideramus pro paterna caritate nostra, quam jamdiu erga ipsum Magnificum Dominum habuimus, inque futurum semper habere dispositi sumus.

Exhibuerunt preterea Oratores predicti quinque alia capitula parvi momenti, quibus hujus Consilij auctoritate per Collegium respondeatur, sicuti melius oportere videbitur, ne hoc Consilium in ejusmodi rebus parvis occupetur.

\+ 120 — 1 — 3.

(Velenczei államkönyv 113. l.)

287.

1480. Herkules ferrarai herczeg Mátyás királyt leányainak férjhezadásáról tudósítván, tudatja vele, hogy János a vegliai gróf a velenczei köztársaságtól a magyar korona hűségére óhajt visszatérni.

Sacra et Serenissima Regia Majestas, Pater et Domine mi observandissime. Essendo mio debito per l'affinita nostra et per la singulare observantia et devotione, che io ho verso la V. Maesta, communicare a quella ogni mia cosa sua cussi prospera et jocunda come adversa, cum letitia et gaudio assai gli significo, come al presente ad immedesimo tempo ho contracto parendella col Ill. et Ex-mo Signor Marchese de Mantua promettendo la Ill. M. Isabella mia prigomenita a lo Ill. primogenito del predetto Marchese et cum lo Ill. et Inclyto S. Ludovico Sforza, cio del Ill. S. Duca de Milano Locotenente generale del suo Dominio promettendo a Sua Signoria la Ill. Maesta Beatrice mia secundogenita. De questo secondo parentado contracto col predetto S. Ludovico la Maesta del S. Re Ferdinando mio Socero et Padre ne e stato lo auctore, perche epsa mia secundogenita e appresso sua M-ta, la quale se la tiene per figliola, et insieme cum la confirmatione del parentado gia contracto tra lo Ill. S. Duca de Calabria etlo Ill. Duca de Milano sua Maesta ne ha facto gran festa et iubilatione a Napoli concludendo l'una et l'altra cosa ad uno medesimo tempo. Et cussi Nui adesso solenissimamente et cum universale letitia havemo celebrati et publicati epsi dui nostri parentadi et factone gran festa. De le qual cose me ne vedo molto contento, perche le satisfano grandemente al mio proposito et cussi de la Maesta del predetto S. Re mio Socero: et similmente credo, che V. S. Maesta ne pigliara gaudio et piacere assai et a questo fine ge ni de notitia.

Preterea io credo, che V. Maesta sapia, che a di passati la Ill-ma Signoria de Vinesia chiamete ad se il Mag-co S. Conte Johanne da Vegla: il quale, e stato molti giorni a Vinesia et anchora gli e et per quanto il ne fa intendere

quella Signoria gli ha dicto, che non essendo lui piu potente, chel si sia da difendere il stato suo de Vegla: el pareria ad epsa Signoria de provederli de un altro stato in altro loco, et lei torse in se dicto stato et governarselo et defenderselo: poiche per questa via gli pareria, che meglio se potesse conservarlo da chi el volesse offendere, la qual cosa non satisfacendo per niente al predetto Conte Zohanne, perche sua S. desideraria vivere vel stato suo et essere ricevuto a gratia da la V Maesta et stare cum bona fode a la devotione de quello, che ha pregato grandemente, che io il raccomandi a la V. Maesta perando, che la mia commendatione gli deba giovar assai per il filiale amore, observantia et devotione, che io ho verso quella, unde per satisfarli considerando etiam, che il fa al proposito de V. Maesta havere esso S-re per fidele et devotissimo come il nostra sempre il gli sera et poterse valere del stato suo, come crederne la potera, la priege grandemente, chel voglia recevere a bona gratia et haverlo ricomandato, de cha per sua satisfactione et anche per il bene de V. Maesta ne recevero summo piacere et contentamento. De questa cosa etiam ge ne parlara per parte nostra diffusamente, il nobile et generoso Nicolo de Frangepani nostro familiare, il quale viene a quella per questa cagione; pregamola, che gli piacia circa cio darli indubitata fede, come a me proprio se a bocha gli parlasse: et a V. S. Maesta sempre mi riccomando. Ferrarie 9. Junii 1480.

M. V. Hercules Dux.

Ad regem Hungarie ect. — (Similiter scriptum fuit ad Reginam: quantum est pro prima parte.)

(Modénai államltár.)

288.

1480. Beatrix királyné férjének Mátyás királynak a törökön vett győzelmeiről tudósítja sógorát, Herkulest.

Illustrissime dux, Cognate et frater Carissime. Como quello sapemo sta relegrata deli felici progressi del Signore

Re nostro marito et eciam per essere cose, che toccano alla salute dela fede christiana, li donamo aviso, como li capitanei, quali la Maesta sua tema in le parte de Transilvania per recuperare alcune de quelle parte, le quale li Turchi assai tempo fa haniano comenzato ad signo .... havendeno congregate tutte le loro gente, et eciam essendo con essi capitanei el Magnifico Stefano voyuoda Moldano, cum lo quale del proximo la sua Maesta havia firmata pace et donatoli obedientia, che tucti insieme faciano numero de sexantamilia persone, tra ad cavallo et pede: li quali circa la festa de lo Corpore de Christo intrarono in le dicte parte de Transilvania pronomine chiamata la gran Valacchia: et venendo questo ad noticia de vno Bazarab iuniore nomine Cypelles vayvoda obediente al turcho, che le dicte gente erano intrate in le dicte parte, convocati tucti quelli Turchi erano dapresso et assai multitudine de Valacchi facenteno numero de XX. m. persune: credendosi con la dicta multitudine superare le gente nostre, non sapendo la multitudine deli nostri, subito provoco lo dicto suo exercito contra li nostri, li quali li distavano per mezo miglio ungarisco: ma perche lo loco era bosthoso et aspro, dove ne era alcuno monticello, ordino ale sue gente denesso aspectare ala pianura, redendose s .....: subito (se) vede venir tanta multitudine de gente, lasso de volere battagliaro et pigliaro adfugire: le gente del Signore Re, che li erano bene vicino et ale spalle ne tagliato ad pezo circa octomilia: et per dece miglia sine alo damnubio che li sequero, non si trouava, si non corpi morti: Multi constricti de gran timore seburraro in lo damnubio per manera de dicte gente non se ne salvo si non lo dicto Bazarab cum quattro homini. Expugnato eciam tucte forteze de quelle provincie et e parso ad tucti constructene deli altri et fare nove monitione: dicendo non volere essere piu de valachi, ma de hungari: et con fede et gran cautela li haveno promixo essere fideli de hungari, per modo che may piu confera periculo, che quelle parte se habiano da revoltare, maxime per le bone provisione ce sono state forte et constantemente se faranno. Ancora haveno assediate due forteze, le quale sono al incontro de Nicopolim del altra parte de Transilvania accosto lo dam-

Dubio. dove havemo lassate assai gente et altre accogliaro necessarie et l'altre gente se sono andate in Vulgaria, la quale havemo brusato et guastata. Credese deo nobis propicio in quelle parte ... cosa succedera ad votum dela Maesta del Signore Re. Etiam se have gran speranza, che non passarano multi di che alcune forteze, che tene lo Turcho dal altra parte de lo danubio, perveniranno in manu de sua Maesta: la quale per la gracia de dio sta sanissimo de la persona, et non havendo altro che scrivere ala Signoria vostra, la pregamo ce voglia donare aviso de la su bona valetudine et eciam de quella de madama la Duchessa nostra sorella et deli figlioli nostri nepoti offerendome ad omne piacere de quella. Datum Bude die VIIII. Julij MCCCCLXXX-o

de V S

Cara sore
Regina Beatrix m. p.

M. [illegible]

— - —

259.

1480. Beatrix királyné a ferrarai herczegnének. Eleonórát a magyar [illegible] felett kivívott győzelmeiről [illegible].

Illustrissima Dux. Domina et Soror Carissima. Como quella sapemo se alegrara dali felici progressi del Signore Re nostro Marito, et etiam per essere cose, che toccano ala salute dela fede christiana li donamo aviso como li capitanei quali la Maesta sua tenia in le parte de Transilvania per recuperare alcune di quelle parte, le quale li Turchi assai tempo fa avano comenzato ad signoriare: havendono congregate tutte le loro gente: et etiam essendo con essi Capitanei el Magnifico Stefano voyvoda Moldavo, cum lo quale de proximo la sua Maesta havia firmata pace et donatoli obedientia: che tutti insieme faciano numero de circa sexantamilia persone, tra ad cavallo et pede: li quali circa la festa delo Corpo

de christo intrarono in le dicte parte de Transilvania per nome chiamata la gran Valacchia: et venendo questo ad notitia de uno Bazarab minor nomine Cyppelles vayuoda obediente al Turcho, che le dicte gente erano intrate in le dicte parte, convocati tucti quelli Turchi erano dapresso et assay multitudine de valachi facenteno numero venti millia persune. Credendose con la dicta multitudine superare le gente nostre, non sapendo la multitudine deli nostrj, subito provoco lo dicto suo exercito contra li nostrj. li quali li distavano per mezo miglio ungarisco, ma perche lo loco era boschoso et aspro, dove el era alcuno monticello ordino ale sue gente devessero aspectare ala pianura credendose superareli: subito che vede venire tanta multitudine de gente, lasso de volere bactagliare e pigliaro ad fugire: le gente del Signore Re, che li erano bene vicino et ale spalle ne tagliaro ad pezo circa octomilia: et per dece miglia sine alo damnubio che li sequero et non si trovava si non corpi morti: Multi conscricti de gran timore se buctaro in lo damnubio per manera de dicte gente non se ne salvo, si non lo dicto Bazarab cum quattro hominj. Expugnaro etiam tucte forteze de quelle provincie; et e parso ad tucti conscriverene dele altre et fare nove monitione: dicendo non volere essere piu de valacchi ma de hungari, et con fede et gran cautela li havemo promixo essere fideli de hungari per modo, che may piu ce sera periculo, che quelle parte se habiano da revoltare maxime per le bone provisione ce sono state facte et continuamente se faranno. Ancora haveno assediate doe forteze, le quale sono al incontro de Nicopolim dal altra parte de Transilvania accosto lo damnubio, dove haveno lassate assai gente et altre artigliarie necessarie, et l' altre gente se sono andate in Vulgaria, la quale havemo brusato et guastato. Credese deo nobis propicio in quelle parte omne cosa succedera ad volunta dela Maesta del Signore Re. Etiam se have gran speranza, che non passaranno multi di che alcune fortize che tene lo Turcho da l' altra parte dello damnubio, perveneranno in mano de sua Maesta, la quale per la gratia de dio sta sanissimo dela persona, et non havendo altro, che scrivere ala Signoria vostra la pregamo ce voglia donare aviso de la sua bona valitudine

"..... offerendome ad omne piacere de quella. Datum Bude di eVIIII. Julij MCCCCLXXX.

De vostra Signoria cara Sore
Regina Beatrix.

Ill-mo Domine Helionore Ducisse Ferrarie ac Mutine et Rodigii, Sorori et Domine Colendissime.

(Modénai államltár).

290.

1480. Beatrix királyné, a ferrárai egyetemre készülö modrusi püspök unokaöcscsét a ferrárai herczegné pártfogásába ajánlja.

Soror mea honoranda!

Illustrissima domina soror mea honoranda. Ob specialem affectum, quem ad confessorem nostrum gerimus, tum etiam propter eius virtutes ei Episcopatum contulimus Modrusiensem, nepotem, latorem videlicet presentium missimus ad studium literarum. Oramus igitur Vos, ut eum intuitu nostri susceptum comendatumque habeamini, quo et ipse hanc nostram comendationem cognoscat esse sibi profuturam et confessor noster ex hoc non ignoret nostram erga vos vanam non fuisse comendationem. Nos enim hunc juvenem suscepimus pro anima genitricis nostre usque ad gradum doctoratus in studio fovere, quem et vos matris non inmemores comendatum habere dignemini, quem discipline Magistri Buarini filio, aut alteri, cui vobis melius visum fuerit, inbuendum tradere dignemini. Datum Strigonij Die XV. Mensis Augusti MCCCCLXXX.

Regina Beatrix
De vostra Ill-ma S. obediende sore la Regina D'ungaria.

Illustrissima Domina Elyonora de Aragonia, Ferrara Ducisse.

(Modénai államltár.)

291.

1480. Gugnio Domokos tudósítása Milánóba Mátyás királynak törökök elleni hadi készülödéseiről

. . . . . La Maesta del Signor Re per l'ultima ho da lui facta tre di fa et la in sui confini per intrare in Bosina, d'unde spero, ne habia obtenuto la maggiore parte o tutta, se il riesce l'ordine dato, perche quello ve ha governo, per il Turco ha pratica venire, di qua a servire el S. Re intanto se trama tregua, dove vole intervenire Re Ferrando et Re de Spania et lo Ambasciadore de questo Re, per vedere, come el paese e fornito de gente da fanti et simili per explorare piu cosa, et intanto ha mandato alle Italice potentie Messer Zioanne Leontio Ambassatore per adjuto de dinari se ne verra, nulla seguira de tregua. Quanto a noi fara meglio potra, io como te dico, sono certo, la Bossina obtera, perche li populi lo chiamano, ma non vi si po mantenir senza speza, a solo sua Maesta incomportabile tanta gente le quardano. Le dinari vengano e per fare gran cose et certo visto gia li Turchi di costa, doveria sequire qualche cosa. Io credo li Veneziani vogliono pace cum questo Re. Fu qui nelli giorni passati uno Cancellero loro, el quale fu licenziato anzi comandato fra termine sgomdrasse el paese, perche a explorare era venuto. Poi cum l'usata magnanimita el Re lo presento cavallo et purpure a veste, et li offerre fare monstrare ogni suo exercito et che stene et andasse a suo piacere, et perche io so quello li dixi per parte del Re. Zagrabia 23. Ottobre 1480.

Domenico Gugnio
Consillere del Re d'Ungheria.

(Milánói államltár.)

292.

1480. Scalles követi jelentése a török-velenczei viszonyok tárgyában.

Hogi primo Novembre e venuta nova che lo brazo de Mayna, che e in la Morea el quale intro lo accordo et pace facta col Turcho, et questa Signoria fo dato per epsa Signor al gran Turcho, se e rebellato da epso Turcho, et tagliati ad pezi tutti Turchi erano dentro, che non ne e scampato altro che uno; si come etiam V. Maesta potra intendere per dui capituli duna lettera de uno Stradiocto, che e qua. Lo decto loco del Capo de Mayna intendo essere importantissimo, et che in epso sono XXVIII. castelli, ove sono alcune terre grosse e in la monte, li lochi sono inexpugnabili et de sua natura munitissimi, et voleno dire, et quasi se sente per claro, che hanno invocato lo sacro nome de Vostra Maesta. La nova de esserse rebellatj dal Turcho e verissima et certissima, et e certo, che questa Signoria se stara al vedere, che non li prendera per epsa, ne meno quelli se dariano piu ad questa Signoria per causa, che una volta questa Signoria senza nulla necessita, et essendo li lochi de sua natura munitissimi li ha dati ad Turchi; mai tornariano in potere d'essa Signoria et del Turcho, non hanno pensero, per esser lochi che da se sono difesi.

Et perche Vostra Maesta intenda quello, che qua si dice e questo: che quando quella prendesse in sua protectione tali lochi seria causa, che sempre che quella volesse potria battere Venetiani in Modono et Corone; et quando volesse poteria col Turcho aconzare el facto suo.

Significando a Vostra Maesta una de la difficulta che fanno Venetiani, che tra quella et lo Turcho, non ce modo de possere sequire accordo, si e, che dicono Vostra Maesta non havere stato ultra del Reame, con quale possesse accordare el Turco, che del Reame son certi non li daria una petra; et che con denari non se accorderia mai, perche lui vole dominio et non denarj; siche quando Vostra Maesta havessi questo

Capo de Mayna con quello, che poteria havere appresso, se potria fare ogni bon taglio.

Dicono oltro che Vostra Maesta non doveria prendere per essa sola dicto stato, ma insieme col Papa, per causa, che seria tinerlo in tutto alla impresa contra el Turcho et farli honore de quello, che se aquista al presente.

Publicamente se dice etiam dalcuni, che questo e stato tracto savio de Vostra Maesta, che epsa ha facto sequire questa rebellione; et che due galee de Vostra Maesta et una fusta sonno state viste al porto dele boche, che e vicino al dicto Capo de Mayna. Et perche potria essere, che Vostra Maesta in tutto questo non sapesse cosa alcuna, como me persuado, ma che N. S. Dio per la bonta de quella fa de soi miraculi, ha facto sequire questo senza notitia de quella. Per fare mio officio gli ne ho voluto dare adviso volando, attalche Vostra Maesta intenda tutto, et proveda como meglio li parera et piacera et como servitore et schiavo le reccordo non lassi de prendere quello po, che poi non mancha el restituire quando li piaccia, et sia certa, che Venetiani non posseano intendere cosa piu li dispiacesse, che quelli loco hanno dati per schiavi al Turco siano vendicati in liberta col nome de Vostra Maesta, et havendo quella, nave assai armate, li sera facile de succurerli de continente et mandare un bon Capo. Non lasso etiam quella parte de farne honor al Papa, perche in omne modo fara gran fructo: et basando mano et pedi de Vostra Maesta in sua gratia de continuo me raccomando.

In questa sera partimo tutti de qua per essere l'ultimo di peremptorio ad nuy dato per questa Signoria, et tanto piu presto, quanto che questa Signoria ha grandissimo dubio, che lo Turco non se persuade, che quella si la habia intesa con Vostra Maesta. Venetiis primo Novembris 1480.

D. V. Ser-ma Maesta schiavo Scalles.

(Milánói államltár.)

293.

1480. A vetenczei államtanács határozata Vegla szigetre és Frangepán János évi járadékára nézve.

MCCCCLXXX. die XXV. Novembris.

2 Sapientes Consilij.
3 Sapientes t. f.
3 Sapientes Ordinum.

Certissima res est, quod si Comes Joannes Vegle rediret de presenti ad dominatum illius insule, manifestum imineret periculum alicujus sinistri de illa eventus discriminosi statui nostro, tam in Hystria, quam in Dalmatia non solum ex inimico et infesto subditorum animo in predictum Comitem, sed etiam ex presentibus perturbationibus terra marique, quas omnes sine alia expressione intelligunt; et propterea deliberandum est in predicto negotio, honeste simul et salutariter, sicut ex una parte equitas nostri Dominij suadet, ex altera autem necessitas ipsa urget et cogit; iccirco vadit pars: Quod pro nunc omnes introitus insule antedicte legitimi, honesti et convenientes, quales videlicet deceant Justiciam et mansuetudinem nostri Dominij ad officium nostrum Gubernatorum devolvantur, et eidem officio auctoritate hujus Consilij commissa sit omnis cura, gubernatio, exactio et tractatio introituum predictorum, de quibus solvi ante tractum debeant impense regiminis et custodie ordinarie, et totum residuum dari et responderi debeat Comiti Joanni supradicto, cum hac conditione, quod si residuum predictum fuerit ducatis 1000, vel inde supra: totum, ut diximus, ejusdem Comitis sit: si vero fuerint infra suprascriptam quantitatem ducatis 1000: suppleri per idem officium debeat de pecunijs XXX, et XL-ta pro C-to ita, ut idem Comes sive reddat, sive non reddat insula (?) tantum, ipse nihilominus Comes non habeat minus ducatis mille auri ad soldos 124 pro Ducatis in anno et ratione anni a suprascripto officio, ut comode et honorifice vivere valeat. Et sunt hujusmodi ducati mille neti, liberi et immunes ab omni angaria et gravedine et ab omni omnino diminutione, incipiantque currere die primo Decembris proxime.

\+ 131 — 21 — 15.

(Velenczei államkönyv 142. l.)

294.

1480. A velenczei államtanács Veglasziget miatt háborútól tartván, János grófnak évi járadékot, leányának kiházasítást és nejének is tártást rendel.

MCCCCLXXX. die XX. Februarij.

Ser Thomas Trivisano Consiliarius

Quamvis in insula Vegle jus nostri Dominij amplissimum sit et reductum ad vetustissima principia, et fundamenta, nullam propemodum recipiat contradictionem, nisi nunc forte et excessive pacientie et mansuetudinis nostre, considerato tamen discrimine, in quod nos induxit improbitas et malum regimen Comitis Joannis, aut amitende insule predicte, aut duri et difficilis cum Rege Hungarie belli, pretereunde sunt disputationes subtiles et cavilose, et consulendum est securitati status nostri cum exacta sasisfactione justicie, que longe magis hortatur pro tutamento status nostri prospiciendo, tranquilitateque pauperum subditorum insule predicte, a nobis salutem sperantium et flagitantium suam, quam avaricie et libidini Comitis Joannis servato etiam decoro tanti Senatus, qui varius et mutabilis in suis deliberationibus videri non debet, iccirco vadit pars: Quod stetur super eo, quod pridie fuit deliberatum volente Comite predicto acceptare partitum ducatorum mille in anno in termino VIII. dierum, in quo casu habeat etiam ultra dictos ducatos mille in anno, ducatos 4000 auri a nostro Dominio, pro dote filie sue, quando ipsam maritaverit. Recusante autem iterum et pecuniam ipsam non accipiente, dentur ex predicta quantitate uxori illius, pro honorabili victu suo, ducati CCCC aurij in anno, liberi ab omni contributione, sicut captum est, habitante semper ipsa in hac Civitate nostra, aut in terris et locis nostris alterius parte terre, et maritando filiam suam in Nobilem nostrum, debeat habere debeat a nostro Dominio, pro sua dote ducatos 5000 auri; et maritata ea currat nihilominus et perseveret solutio ducatorum 400 in anno, eidem Domino uxori Comitis Joannis, quamdiu vixerit, et ea defuncto cesset ipsa solutio. Regimini

vero insule predicte, provideatur, prout in parte Sapientum terre firme continetur, tam de provisore eligendo, quam de familia. Et ect.

De parte — 69.

Die 23. Februarij.

Die predicto facta fuit noticia dicto Comiti Joanni partis et deliberationis predicte per Aloysium Sagundino notarium juxta mandatum et voluntatem Dominij.

(Velenczei államkönyv 162. l.)

295.

1480. A velenczei államtanács Frangepán Jánosné kérelme következtében a vegliai szigetre kormányzót választ, a grófnét pedig hübéresévé fogadja.

MCCCCLXXX. die XX. Februarij.

Ser Marcus Venerio
Ser Constantinus de Paolis
Ser Bertucius Gabriel
Sapientes terre firme.

Nullus est dies et fere hora, qua non sit ad portas audientie nostre Domina Comitissa uxor Comitis Joannis Vegle, petendo et instando expeditionem cause et materie ipsius Insule, et ultimate constituta coram Dominio nostro dixit, quod postquam Dominio nostro non videtur, quod maritus suus revertatur ad dictam insulam, et ipse non acceptaverit ducatos mille in anno juxta deliberationem hujus consilij, existimando non mererj privationem ipsius insule, ipsa ut filia obedientissima Dominij nostri supplicabat, quod sibi et filie concederetur facultas eundi Veglam ad domum suam, et habendi introitus et fructus suos et bona sua mobilia tam pro victu mariti sui, qui ut obedientissimus stabit et hic et ubicunque voluerit dominium, quam pro victu suo et maritare ejus filie, que sua petitio quemadmodum est honesta, ita etiam potest reputari aliena a voluntate nostri Dominij, que est ut pro nunc habeatur gubernatio ipsius insule, et non ut habeantur introitus ipsius Comitis Joannis, quare cum sit

necessario providere huic rei, et efficere, quantum convenit honestati, dignitati et summe Justicie Dominij nostri. Vadit pars: quod pro meliori et tutiore custodia et gubernatione ipsius insule, de presenti in hoc Consilio eligatur unus Nobilis noster provisor ipsius insule per annos duos cum salario ducatorum VI C-rum in auno et ect.

+ 14.

4 Sapientes Ordinum. | Volunt partem Sapientum terre firme et ect. cum hac additione, quod Comiti Joanni pro victu suo consortis et filie dentur ducati mille jam dari deliberati singulo anno per illummet modum, conditionibus et stricturis contentis in dicta deliberatione.

+ 24.

Ser Jeronimus Leono Sap. Ordinum. | Die XX. Februarij.

La existima semper la nostra Signoria la conservation del honor et justicia sua sopra ogni altra cossa, et non solamente nele cosse pichole, ma etiam nele grande et importantissime: et per non deviar da questo sanctissimo costumo et che tuto el mondo intenda, che non volemo tuor stado, in Signoria ad alguno indebitamente, ne al presente privar i legitimi heriedi dequesto Signor de Veglia, da la sua antiquissima possession, non solamente permessoli goder, ma anche sotto la protection de la Signoria nostra, conservatoli da ogni potentia; ma quello che fatto, e far volamo sia solo per evidentissimo prejuditio de le cosse nostre; et pero azo sia provisto ad un tempo non meno ala justicia, cha ala segurta nostra. Landera parte: Chel sia accepta per la nostra Signoria la reverente offerta del Conte Zuane, et Contessa de Veglia, iquali contentano de esser investidi loro et suo heriedi del pheudo del ixola de Veglia da essa Illustrissima nostra Signoria dandoli di cento ogni anno ala Chiesa nostra de San Marco uno calexe de pexo de marche sie de arzento per recognition de dicto pheudo; et le forteze siano in custodia de esse Signoria nostra fornide de Castellanj et fanti, como a quella apparera. Essendo pero pagati de la intrata, de quel piu expedicto datio de dicta ixola che pavera al Collegio.

Ma per i prexenti respecti el Conte Zuanne non se possi transferire a quella ixola in alguno tempo, senza expressa licentia dela Signoria nostra.

Et perche la intention sua e al tuto maridar questa unica sua fiola in uno nostro Zentilhomo, da mo sia prexo che maridandola come e dicto, lei Contessa et fiola e zenero possano andar a governar et dominar quella ixola, come Vicarij et veri feudatarij de essa nostra Ill-ma S-ria.

De parte 6.
De non 7.
Non sinceri 16.

(Velenczei államkönyv 162. l.)

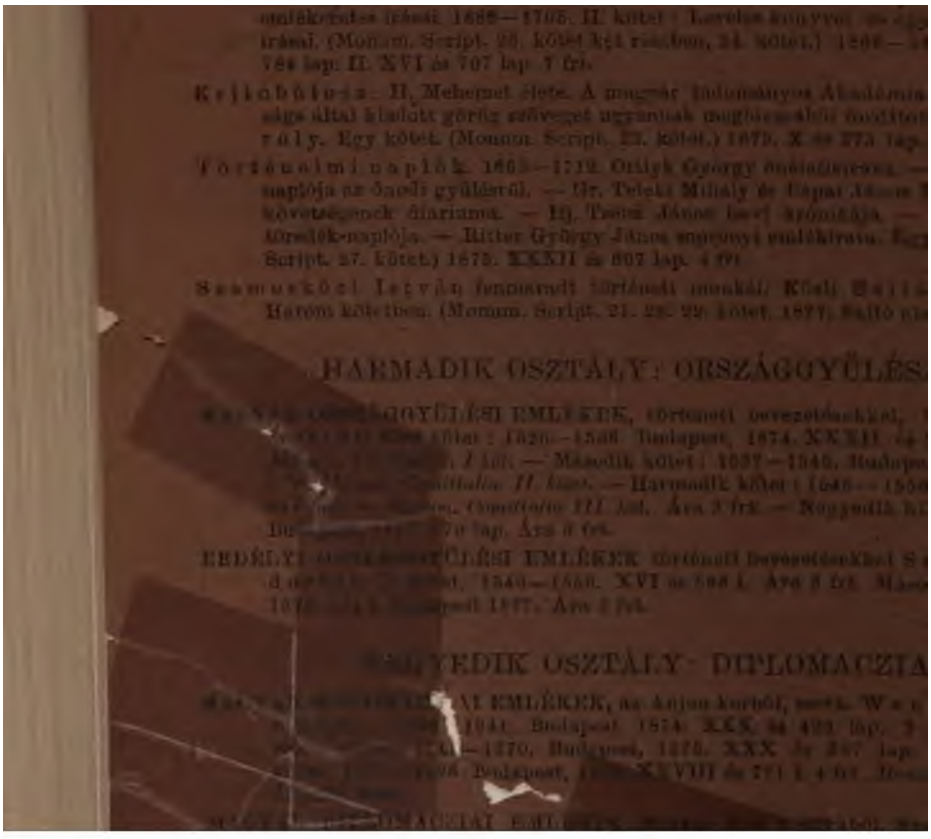

LELAND STANFORD JUNIOR UNIVERSITY
ORGANIZED 1891
STANFORD
UNIVERSITY
LIBRARIES

Stanford University Libraries
3 6105 013 419 416
DB
931
M63
v.1-2
1875-18
Stanford University Libraries
Stanford, California
Return this book on or before date due.